Ioan Munteanu

LA ÎNCEPUT A FOST ISLAZUL...

Culegere: Ioan Munteanu
Coperta şi tehnoredactare: Laurenţiu Munteanu

Hărţile cartierelor aparţin S.C. TORENT PRESS, căreia autorul îi mulţumeşte respectuos pentru ajutor.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
MUNTEANU, IOAN
La început a fost Islazul...: Istoria cartierelor Brăilei/ Ioan Munteanu – Brăila: Ex Libris, 2011
Biblogr.
ISBN 978-973-7612-35-9

94(498 Brăila)

Copyright (c)
Toate drepturile rezervate autorului

Ioan Munteanu

La început a fost Islazul...

Istoria cartierelor Brăilei

Comorofca
Băligoşi
Brăiliţa
Pisc
Nedelcu Chercea
Radu Negru

- Documente pentru viitor -

Editura EX LIBRIS
Brăila, 2011

N.B. Vechiul *„Islaz”,* născut în 1831 ca loc de păşunat, restrâns în timp, dispăruse din mentalul brăilenilor, după cum dispăruse şi vechea „*comună Islaz”,* înfiinţată la 1864. În 1923, a dispărut şi „*comuna modernă Islaz”,* **denumirea perpetuându-se doar în memoria celor vârstnici născuţi şi crescuţi în zona căii ferate dintre străzile Apolo şi Galaţi, fără să corespundă unei delimitări administrative oficiale.**

Titlul lucrării vizează, aşa cum rezultă şi din harta de pe copertă, hinterlandul din afara oraşului, pe care s-au născut cartierele de odinioară ale oraşului.

ISLAZUL BRĂILEI

După eliberarea de sub turci, **în anul 1831, prin jurnalul cu nr.1088,** întărit de generalul Pavel Kisseleff (guvernator al Principatelor între 12 noiembrie 1829 şi aprilie 1834, purtând titlul de *Preşedinte plenipotenţiar al divanurilor Moldovei şi Ţării Româneşti*) **s-a atribuit oraşului o porţiune de teren numită Islaz: 1500 stânjeni rază de jur împrejurul cetăţii,** respectiv de la şanţul acesteia, astăzi strada Unirii (stânjenul, ca unitate de măsură, variind după epocă şi regiune de la 1,96 m la 2,23m), **respectiv 5164,6628 pogoane. Moşia Islaz era destinată livezilor, păşunilor şi odăilor pentru vite.** Islazul includea şi două sate: **Iarba Dulce** (către Vărsătura) şi **Piscul Brăilei.** S-a făcut **un protocol al Islazului**, cuprinzând 6628 pogoane, afară de 393 pogoane cuprinse de oraş de la vechiul şanţ al cetăţii până la strada Foburgului, azi Rahova, deşi **procesul verbal din 5 decembrie 1912, relativ la dreptul de proprietate şi acte,** trece Griviţa. Cele 6628 pogoane s-au socotit a câte 784 stânjeni pătraţi ruseşti sau 7 futuri nemţeşti iar cele 393 pogoane s-au socotit a 1296 stânjeni pătraţi, conform regulamentului. **În 1841, conform ofisului domnesc 632/40, domnitorul Alexandru Ghica a sporit zestrea Islazului cu încă 1500 de pogoane.**

În anul 1858, cf. ordinului Ministerului de Finanţe nr. 2715/58 se însărcinează inginerul topograf Iosef Doda *a pune semnele despărţirii între Domeniul Brăila şi Islaz* şi cu adresa nr. 521/22 ian. 1859, Ministerul comunică planul şi relaţiile, arătând că **suprafaţa Islazului este de 6570 pogoane. Această suprafaţă s-a micşorat pe măsura extinderii razei oraşului.**

În **Islaz**, **oraşul s-a extins în trei rânduri: o dată până la Ştefan cel Mare**, şanţul fiind pe Griviţei; **a doua oară până la actualul Bd. Dorobanţi,** care pe atunci se numea *Laterală*, **şi a**

treia oară până la calea ferată, un document din 1868 menţionând existenţa unui **şef al „staţiei stradei ferate”**. Atunci, gara era situată în afara oraşului pe teritoriul Islazului, unindu-se cu oraşul printr-o şosea plantată de la bariera Sf. Gheorghe, cum se spunea în « *Marele Dicţionar Geografic al României* », vol II, 1899, p.619.

Bariera reprezenta o instituţie fiscală cu dublă subordonare (locală şi centrală), care avea să fie desfiinţată abia în martie 1903 printr-o lege propusă de Emil Costinescu, ministru de finanţe în guvernul liberal de atunci.

Ca porţi de intrare în oraş, ele fiinţau teoretic din 1829. În fapt, nu existau nici în 1833, când magistratul oraşului propusese construirea a „**trei poduri de piatră la trei intrări în oraş, peste şanţul cetăţii,** şi anume un pod pe drumul Călăraşilor ce priveşte spre Monument; al doilea pe drumul Bucureştilor la capătul uliţei Kiseleff; al treilea pe uliţa Galaţiului, dinspre grădina publică. **La capătul fiecărui pod se vor face şi căsuţe pentru paznici şi barieră**” (I.C. Filitti, *Primii ani*…, p. 19).

Ele devin o urgenţă după declararea Brăilei ca porto-franco, în 1836, având în vedere scutirile vamale care acţionau în perimetrul oraşului şi de care nu se bucurau locuitorii de pe Islaz. În mod sigur**, în 1841 fiinţau trei bariere** (dosar 4/1841, fond Primăria) la marginea oraşului, aflate la capătul a trei artere principale (unde se intersectau cu şanţul împrejmuitor aflat pe locul actualei străzi Unirii), al căror nume îl purtau (de la nord la sud, în planul din 1858):

Bariera Silistrei (**Poarta Pandurului,** în planul lui Vermatti din 1789, numită aşa deoarece dădea în vadul Pandurului, de unde se deschidea drumul spre Cuptoare şi spre Odaia Vizirului, conform lui I.C. Filitti), **bariera Bucureşti (Poarta cea Mare sau Poarta Dracului** în planul sus-amintit, la capătul străzii Kiseleff conform planului din 1834) şi **bariera Galaţi (Poarta cea Mică,** la capătul drumului Iaşiului).

Pe măsura extinderii zonei locuibile (a raionului / a perimetrului) a oraşului, aceste trei bariere se vor strămuta la noul şanţ de pe strada Griviţei („raionul" întinzându-se până la actuala stradă Ştefan cel Mare), lor adăugându-li-se alte două: **bariera Sf. Gheorghe** (în perioada mai 1859 – noiembrie 1860) la capătul străzii cu acelaşi nume iar în 1861 **bariera Sf. Constantin**. În sfârşit, **o nouă şi totodată ultimă strămutare are loc prin anii 1870, noul şanţ săpându-se pe strada Laterală, actualmente Bd. Dorobanţi.** Săparea şanţului, respectiv astuparea lui, se realiza de către cei care primeau locuri de casă pe Islaz, barierele delimitând astfel succesiv întinderea/ perimetrul oraşului.

Aşadar, în Brăila au fiinţat iniţial trei bariere, apoi cinci. În Bucureşti, existaseră paisprezece bariere: Mogoşoaia; Herăstrău; Mandrit; Moşii; Iancu; Vergu; Dudeşti; Piscu; Şerban-Vodă; Craiovei; Spirea; Cotroceni; Belvedere şi Tîrgovişte. Ca şi la Brăila şi în Bucureşti a mai rămas doar numele unora, cum ar fi „Bariera Vergului".

Bariera îndeplinea funcţia unui **punct vamal, având rolul deosebit de important de a încasa „acsizele/axisele", termen neadaptat în limbă în acea epocă pentru „accize**", care tot cresc şi astăzi ca să atingă nivelul Europei. Astăzi, accizele se aplică produselor de lux, veniturile la buget fiind datorate în primul rând aplicării lor la ţigări, cafea şi alcool. Atunci, ele erau percepute la intrarea în Comună (la bariere) a articolelor coloniale şi manufacturiere, a produselor alimentare de mare consum (brânzeturi, mezeluri, făină, cartofi), a petrolului etc., contribuind substanţial la constituirea vistieriei comunale, dar şi a celei a statului. În Brăila, veniturile obţinute din accize erau concesionate anual unor întreprinzători particulari („contraccii", în terminologia epocii). Vornicia Dinăuntru/ Ministerul de Interne aproba „organigrama" funcţionarilor de la barieră şi mărimea salariilor acestora.

Verificarea şi taxarea mărfurilor care intrau în oraş pe la posturile de control de la bariere erau deservite de aşa-numiţii

guarzi, pe care poporul îi numea „**spirtari**”, fiindcă grija lor cea mare era să nu se strecoare prin contrabandă mai ales băuturile spirtoase, pe care erau puse cele mai mari taxe. Astfel, în 1883, spirtul prevedea o acciză de 7 lei la decalitru, iar, în afara barierelor, era de 14 ori mai mică.

Evaziunea fiscală consta nu numai în introducerea în oraş a mărfurilor fără a plăti taxele, dar şi în vinderea acestora prin includerea lor. Contrabanda cu alcool era în floare, fireşte cu complicitatea unor vameşi, ca şi astăzi dealtfel.

Domeniul oraşului numit Islaz, utilizat iniţial pentru culturi agricole şi păşunat, a constituit, mai târziu, premisa evoluţiei viitoare a oraşului, a amplasării activităţilor industriale.

Pe la 1850, pe Islaz, între actuala gară a oraşului şi bariera Sf. Gheorghe au fost construite mai multe mori de vânt. Aici îşi ridicaseră case şi cei care nu putuseră să-şi cumpere locuri şi să-şi clădească case în perimetrul oraşului. Erau bordeie învelite cu pământ, case ridicate fără nicio regulă. Partea dinspre gară (de unde începuse popularea domeniului Brăilei) a fost cunoscută iniţial şi sub numele de *Morile de vânt* şi *Vatra Veche.* Se va numi *Nedelcu Chercea,* când s-a despărţit de *Brăiliţa, fostă Mihail Kogălniceanu, fostă Islaz.*

***Islazul,* în întregul său, a devenit comună în 1864.**

Proprietate a Comunei Urbane Brăila, moşia Islaz era arendată anual, un raport al arhivarului Th. Christescu (Dosar 468/1940) cuprinzând o recapitulare pentru anii 1850-1912. Astfel, în anul 1860 a fost arendată lui Gh. Gheorghescu pentru lei 79100; în 1861 lui Petrache Simu pentru lei 64401; în 1862 lui Neagu H. Ciupercă pentru lei 78905; în 1863 lui Petrache Simu pentru lei 120000; în 1863 lui A.Sgardeli pentru lei 199500; în 1866 lui K.T.Ignat pentru lei 176501; în 1867 şi 1868 lui Demosteni Rali pentru lei 175020 şi 166100; în 1869 lui K.T.Ignat pentru lei 90000; în 1870-1871 (2 ani) lui Gh.Gheorghescu, arendă anuală de lei noi 60,500; în anii 1872-

1873 (2 ani) lui Gh.Nicolescu, arendă anuală de lei 68,010; în anii 1874-1876 (3 ani) lui T.Dongorozi, arendă anuală de lei 68,410; în anii 1877-1881 (5 ani) lui Gh.Monteoru, arendă anuală lei 50,000; pentru 5 ani şi 3 luni (1 ian.1882-31 martie 1887 lui K.T.Ignat şi alţii, arendă anuală de lei 59,700; pentru 5 ani (1 aprilie 1887-31 martie 1892) lui L.Predingher, arendă anuală de lei 59,700; pentru anii 1892-1897 (5 ani) lui Donciu Canciu, arendă anuală de lei 60,501; pentru anii 1897-1902 (5 ani) lui D. Alpern, arendă anuală de lei 70,000; pentru anii 1902-1907, o porţiune, lui G.O. Basarabescu, arendă anuală de lei 64,005 şi pentru anii 1903-1906, o porţiune, lui G.B.Gargiuvan, arendă anuală de lei 19,807; pentru anii 1907-1912 (5 ani), Obştei locuitorilor din comunele Cazasu şi Chiscani, arendă anuală de lei 90,050; pentru 5 ani (1 aprilie 1912-31 martie 1917), Obştei locuitorilor din Brăila „Alexandru Ghica", căreia, la inventarierea proprietăţilor din 1918, îi reveneau 1228,50 ha pământ arabil, 80 ha fâneţe, 553 ha păşuni şi 72,75 ha vii şi livezi, suprafeţe, în cea mai mare parte, neexpropriabile, neputând face obiectul împroprietăririi.

Arendaşii menţinaţi mai sus subarendau, la rândul lor, pământul în condiţii înrobitoare, astfel că „o bună parte din populaţie este pe cale a emigra în Dobrogea", aşa cum rezulta din **raportul din 24 ianuarie 1882 al primarului comunei Islaz, G.Ionescu,** adresat subprefecturii Vădeni (v. Gh. Mihăilescu, *Documente…,* în *Analele Brăilei*, nr. 2-3/1932, p.148 squ.), care menţiona motivele locuitorilor români de pe Islaz, muncitori manuali de pământ:

1. Pământul de muncă pe moşia Islazului a ajuns a fi foarte scump: ca dijmă li se pretinde de domnii arendaşi *din două una* sau *din cinci două, şi la şapte pogoane unul de ispravă*, adică arat, semănat, grăpat, tăiat şi adus la arie, plus zilele pierdute cu descărcatul direct la maşină a pogoanelor şi dijmei, *iar în bani pogonul lei 23-26.*

2. Ca mici economi de vite nu găsesc destul loc de păşune. Plătesc 14 lei de vită plus păstoritul, deşi proprietarul sau arendaşul de moşii, în interesul lor propriu, aglomerează vite pe spaţii mici.
3. Dijma li se ia de unde sunt bucatele mai bune, măsurătoarea pogoanelor niciodată nu se face exact iar în caz de reclamă nedreptăţile anul viitor nu mai sunt învoiţi.

În plus, nefiind proprietari, plătesc către Primăria Urbei Brăila o taxă de lei 14 şi 82/100 de familie, plus pentru locul împrejmuit care le *servă* de obor sau grădină.

Încercarea de răscumpărare a vetrei comunei a fost respinsă.

În răspunsul dat de Minister în legătură cu *imigrarea locuitorilor în Dobrogea* (4 ianuarie 1883), apreciindu-se că *proprietarul, absolut stăpân pe pământul său, poate propune orice învoieli, şi învoielile nu pot fi considerate decât legale îndată ce locuitorii au consimţit la dânsele,* se aminteşte drept datorie a unei bune administraţii obligaţia de a priveghea la respectarea acestor învoieli *spre a preîntâmpina astfel dispopularea şi a dovedi în fapt adevărul că bogăţia muncitorului este bogăţia chiar a proprietarului* (p.149).

O cale de rezolvare a nemulţumirilor a fost împroprietărirea a 86 de locuitori ai comunei Izlaz cu locuri de arătură pe moşiile statului *ca însurăţei foşti sub steag* (în Războiul de Independenţă-n.n.) *şi târlaşi*, după cum urmează: *Băile Sărate - 34; Plătica - 9; Chiscani - 8; Tichileşti - 5; Cazasu – 30* (p.150).

După ce a refuzat cererea primăriei Islaz de răscumpărare a vetrei comunei, pentru izgonirea islăzenilor li s-a majorat taxa cu 50 lei noi iar în caz de neplată aveau termen de 40 de zile să-şi dărâme casele. În această situaţie, pe 19 noiembrie 1881, se adresează Ministerului de Interne 254 de capi de familie, stabiliţi de mai multe *zecimi de ani şi având case împrejmuite, adevăraţi români plugari şi muncitori pacinici, care au fost în rezbel şi au suportat greutăţile acestuia, reclamând scutirea de această taxă*

a 300 familii lipovene, nişte venetici toţi supuşi străini, care n-au suferit consecinţele resbelului apărându-se cu câte o bucată de hârtie numită paşaport; ducând o existenţă mizerabilă datorită învoielilor agricole înrobitoare şi muncind mai mult pentru stăpânul pământului decât pentru ei, ca şi prin diminuarea activităţii ca muncitori în port cu ocazia drumului de fier şi copleşirea de către străini, ca să nu li se vândă şi cenuşa din vatră, sărăciţi şi rămaşi pe drumuri cu familiile, cu sărăcia bătându-le la uşă, solicită din nou răscumpărarea vetrei comunei şi menţinerea taxei vechi de 15 lei (p.151-152). Semnatarii sunt *plini de speranţă că, sub guvern liberal şi cu atât mai mult încă sub strălucitele persoane Rosseti şi Brăteanu, nume tipărite în inimele românilor ca luptători ai libertăţilor şi apărători ai săracilor, nu vor ajunge pe drumuri.*

Ministerul de Interne, prin titularul său, C.A.Rosetti, admite solicitarea islăzenilor, cerând Primăriei Brăila *să ia toate măsurile cerute de lege pentru a desrobi proprietatea comunală de cotropirile ce i s-a adus,* aşa cum arătaseră semnatarii reclamaţiei de mai sus.

Delimitarea zonei (raionului) oraşului, extins progresiv până la Griviţei, Dorobanţi şi Calea Ferată, se impunea cu necesitate după crearea comunei rurale Islaz, proprietate a comunei urbane Brăila. În şedinţa Consiliului comunal Brăila din 13 martie 1895, în prezenţa ajutorului de primar I. Mihăilescu, a inginerului şef al comunei I. Dufour şi a primarului comunei rurale Islaz, plasa Vădeni, se propune următoarea delimitare:

Zona oraşului Brăila începe de la capătul şanţului colector (Vadul Lânăriei), de-a lungul Dunării, până la capătul liniei ferate (cărămidărie), numit luare de apă, mergând de aici pe lungul liniei ferate până la linia numită Cantacuzino şi de aici pe lungul acestei linii până în dreptul şoselei Monumentului, legându-se astfel cu bariera Călăraşi. În zona oraşului mai fac parte abatorul, oborul de vânzări de vite şi magaziile de întrepozite (antrepozite-n.n.) *provizorii sau acelea ce s-ar*

construi pe viitor pentru băuturi spirtoase, gaz şi păcură situate dincolo de linia ferată în ambele părţi ale şoselei Brăila-Râmnic. Delimitarea era necesară pentru *asigurarea perceperii taxei acsizului* (accizelor-n.n.) *de la băuturile spirtoase după stabilimentele publice (cârciumi)* din zona indicată.

În şedinţa din 25 martie 1895, în prezenţa primarului Ion Suditu, consilierii Ionescu N.N. şi Perlea V. Nicolae contestă extinderea zonei între canalul colector şi calea ferată, datorită *enormelor cheltuieli care erau necesare (a se deschide şi pava strade noi, a se face iluminat, a se distribui apă, a se îngriji de pază, mutarea punctelor de barieră, unde nefiind şanţ, nu se va putea face de pază în regulă pentru evitarea fraudelor),* numai pentru pavare trebuind 2 milioane de lei, contrar opiniei autorităţilor care voiau ca urbea să aibă jurisdicţiunea asupra fabricilor şi aşezămintelor industriale ce se pot instala aici. O decizie în acest sens se va lua de către noua administraţie (primar N.N. Ionescu), care, invocând criza europeană din 1894, solicitarea comercianţilor, opoziţia embaticarilor şi venitul de 12000 lei oferit de Comuna Islaz, menţine vechea circumscripţie, fixând *zona de percepere a acsizelor şi a celorlalte taxe comunale asupra părţii de fapt până în apa Dunării iar împrejurul oraşului până în limita şanţului colector* (decizia Consiliului Comunal din 28 februarie 1896). Hotărnicirea moşiei Islaz rămânea o problemă deschisă, care şi-a găsit rezolvarea în timp, aşa cum o demonstrează planurile ulterioare ale urbei.

CARTIERELE BRĂILEI

Am iubit mahalalele,
mica, prima mea patrie,
iluminată de salcâmi.
Un tramvai curajos,
Deşi îngust cât o cutie de conserve,
trecea, ca grindina pe-un acoperiş,
printre salbele de cârciumi,
legând cartierele băncilor, din centru,
de temutul pod al Brăiliţei.
(Mihu Dragomir)

O dată cu întinderea oraşului dincolo de fostul şanţ al cetăţii, au apărut pe Islaz aşa-numitele **foburguri** (un *foburg* era prevăzut încă în planul lui Berroczyn), **termenul desemnând „o parte dintr-un oraş care este sau care era odinioară situată în afara zidurilor oraşului" şi fiind sinonim cu « suburbie ».** Până în 1885 a existat şi o **stradă a Foburgului** (astăzi strada Rahovei), atunci când oraşul se extinsese până la **strada Raionului** (azi Ştefan cel Mare), şanţul refăcându-se pe actuala stradă a Griviţei. Numele de „Raion" nu trimite la forma de organizare administrativă cu regiuni şi raioane (regiunea Galaţi, raionul Brăila), ci la sensul originar de « rază » a oraşului, respectiv de « perimetru de taxare a acsizelor ». Foburgurile nu erau integrate oraşului, nebeneficiind de regimul de port liber, care înceta la bariere, adică la fostul şanţ al cetăţii, actuala stradă a Unirii.

Până să se ajungă la foburguri, târgul, situat între citadelă şi zidul cetăţii, folosea, sub influenţa limbii turce vechi, termenul **mahala**, care, productiv, cunoaşte o familie relativ numeroasă: patru substantive **(mahalagiu, mahalagioaică, mahalagiţă,**

mahalagism) şi două verbe (a **mahalagiza,** întâlnit la G. Ibrăileanu, şi a **mahalaliza**, creaţie a lui G. Călinescu).

Încă în Catagrafia din 1828, locuitorii sunt împărţiţi în trei mahalale: **Mahalaua ot** (*de la*–n.n.) **Poarta cea Mare**, **Mahalaua de la Poarta cea Mică** şi **Mahalaua Ispirlăului**, **Ispir** provenind, probabil, din gr. *Spiros, Spiru*, cu **i** protetic sub influenţa turcească, precum **Ibrail** sau, mai sigur, din cuvântul turc **ispir „îngrijitor de cai, comis, servitor"** (după cum propusese marele lingvist V. Bogrea), termen care corespunde realităţii cetăţii de odinioară între ai cărei apărători erau şi numeroşi cavalerişti. Astfel, în 1809, la capitularea cetăţii (cu obţinerea dreptului garnizoanei de a se retrage), părăsesc cetatea şi 1100 de cavalerişti, alături de 4100 infanterişti.

Numirile vechilor mahalale se vor păstra în actele oficiale în secolul al XIX – lea. Vom întâlni astfel **Mahalaua Bisericii Vechi**, **Mahalaua Armenească**, dar şi **Mahalaua… Belvederului**, în plin centrul sitului istoric.

Din acelaşi câmp semantic face parte şi termenul **periferie,** cu oarecare nuanţă peiorativă, denumind „cartierele mărginaşe ale unui oraş". Termenul vine de la fr. **peripherique,** numind o şosea largă şi circulară, care înconjoară Parisul. Nu s-a utilizat însă în administraţia brăileană.

În 1906, monografistul Nae A. Vasilescu consemna existenţa în vatra veche a oraşului a cinci cartiere, denumirea de **cartier** („diviziune a unui oraş, parte a unui oraş, care are un caracter specific, propriu"), provenită din fr. **quartier < quart + -ier « al patrulea** », şi motivată iniţial pentru că reprezenta „un sfert", o parte dintr-un oraş. Iată explicaţiile publicistului Nae A. Vasilescu, pe care le reproducem păstrând ortografia epocii.

***Atârnaţi**, nume ce se dă părţii de oraş care începe de la bariera Veche* (când şanţul era pe strada Griviţei de astăzi iar bariera, pe strada Ştefan cel Mare-n.n.) *din dreptul Spitalului Comunal, şi care se întinde până la marginea oraşului, delimitată de strada Călăraşi.*

Pe când în partea locului era izlaz şi mori de vânt, lucrătorii săraci îşi făcuse bordee şi căsuţe pe malul Dunării; la extremitatea din spatele Spitalului, pe marginea malului; iar unii din locuitori îşi săpase locuinţele în mal. Cum aceste case şi bordee erau rare, venind din depărtare făceau impresia a fi atârnate de mal, şi mai cu seamă seara când opaiţele d'abia licăreau, prin ferestrele bordeelor, se păreau a fi lumini suspendate. Orăşenii, vorbind despre locuitorii din acea parte de loc, le ziceau la ăia ***atârnaţi*** *şi astfel porecla s-a popularizat şi se menţine şi astă-zi. Localităţii îi zicem* ***Atârnaţi****, iar locuitorilor* ***atârnăţeni.***

[O stradă din acest cartier poartă numele lui Constantin Sandu-Aldea, fondator al Şcolii de Agricultură de la Herăstrău, iniţiator al ameliorării soiurilor de cereale, scriitor de valoare, cântăreţ al Dunării şi al zonei Brăila. Se născuse la Tichileşti, dar a copilărit pe strada care-i poartă numele şi care iniţial s-a numit *Fortuna*. – n.n.].

Carachiu*. Partea de oraş ce se întinde de la palatul Ad-tiv spre Dunăre, pe prelungirea stradei Călăraşi, până la Bulevardul Cuza. Populaţia acestui cartier este compusă în cea mai mare parte din greci. S-ar putea zice pe drept cuvânt* ***cartierul Elen sau cartierul Marinarilor.***

Numele de Carachiu este de origine turcă şi este compus din două cuvinte, ***Cara – chioi*** *ceea ce însemnează* ***Sat – negru*** *(****cara*** *= negru şi* ***chioi*** *= sat) şi s-a zis acestei părţi de oraş Carachiu, pentru că aici se întâmplau cele mai dese incidente sângeroase şi chiar crime.*

Cetăţuia*. Parte din oraş, care se întinde între Bulevardul Cuza, strada Schelei şi Bulevardul Sfânta Maria.*

I s-a dat acest nume pentru că în timpul stăpânirei turceşti era acolo partea de oraş fortificată, cetatea. Dovada evidentă a cetăţei, sunt urmele subterane, care egzistă şi astăzi. Una dintre aceste subterane începe din strada Citadelei, având două ramificaţii: prima care ajunge în Bulevard, trecând pe sub şcoala

de băieţi No.4 şi a doua care se prelungeşte în Bulevardul Sfânta Maria. O altă subterană, a cărei lungime se povesteşte a fi de câţi-va chilometri, începe din strada Cazărmei, colţ cu strada Citadelei.

Gura de intrare a acestor ascunzători se vedea încă până la anul 1888, când avea şi o poartă de fier. Astă-zi, pe aceste locuri sunt construite clădiri. Gura de eşire a uneia din aceste ascunzători, după cum se povesteşte, s-ar fi aflat la facerea prelungirei Bulevardului Carol, de la strada Călăraşi. Ar fi şi explicabil ca aceste ascunzători, cari aveau intrarea în cartierul Cetăţuei, să aibă o eşire care nu poate fi într-un loc mai bun decât la o extremitate, cu totul opusă, ce se termină în câmp şi în apropiere de Dunăre.

Ceea ce întăreşte credinţa că subteranele traversează oraşul este şi faptul că la mai multe din proprietăţile noi, când s-au săpat temeliile, s-au dat peste aceste bolte.

[Acţiunea romanului *«Chira Chiralina»* al lui Panait Istrati, publicat în revista *«Europe»* cu celebra prefaţă a lui Romain Rolland - **Un Gorki balcanic**, în 15 august 1923, este plasată şi în acest cartier: **„***Casa din Karakioi era a tatălui meu… În Cetăţuie eram la mama mea”.* ***Cetăţuia*** era cartierul turcilor săraci, lucrători în port. Aici s-a născut şi Dumitru Panaitescu, al cărui tată, născut la Ianina, era supus otoman.]

Celelalte două cartiere, Comorofca şi Băligoşi, sunt situate la dreapta străzii Carantina.

COMOROFCA şi BĂLIGOŞI

Un nume de neînţeles astăzi, dar care evoca o instituţie prevăzută în tratatul de la Adrianopole, era **Carantina** (numită până nu demult „George Enescu" de către vreun edil căruia i se păruse probabil un nume de ruşine!). **Tratatul de la Adrianopole**, art. 5 alin. 8, prevedea dreptul guvernelor celor două principate de a stabili „nestingherit cordoane sanitare şi carantine de-a lungul Dunării, şi în altă parte în ţară unde va fi nevoie de ele", ale căror regulamente sanitare trebuie respectate de toţi „străinii care ajung acolo". În acelaşi spirit, Regulamentul Organic stabilea înfiinţarea de carantine la marginea Dunării cu scopul de „a păzi Valahia de biciul năprasnicei boale a ciumei". Această instituţie sanitară a fost plasată în capătul nordic al Bd. Independenţei de astăzi, alături de ea înfiinţându-se mai târziu şi spitalul civil. De fapt, Carantina exista încă din anul 1830, primul medic al acesteia fiind Constantin Hepites. Corăbiile / vasele, odată ancorate, trebuiau să rămână în carantină timp de paisprezece zile pentru prevenirea epidemiilor. După expirarea termenului, se eliberau bilete de carantină. Iată un exemplu: „Spiridon Măzărache ot Chefalonia vine de la Ţarigrad cu cartea de botez, intrând în carantină de la cincisprezece iulie şi împlinindu-se **termenul hotărât de paisprezece zile** s-au slobozit prin afumare şi aerisire" (28 iulie 1832, doctor C. Epites). Termenul de paisprezece zile stabilit de puterea protectoare Rusia lovea în interesele economice ale Ţării Româneşti, deoarece, după cum a arătat dr. Ionel Cândea, staţionarea favoriza Odessa unde carantina dura 2-3 zile, grâul rusesc putându-se astfel vinde mai repede şi cu profit mai mare.

Înfiinţarea Carantinei prevedea şi crearea miliţiei naţionale pentru asigurarea pazei graniţei şi a prevederilor carantineşti. În timpul revoluţiei de la 1848, capul oştirii era maiorul Radu Golescu iar cu ocazia sărbătoririi proclamării constituţiei „şalupa canonieră şi corabia oraşului au salutat această măreaţă ţirimonie cu 101 salve".

Peste 20 de ani, Brăila devine un puternic centru militar. Astfel, **Reg. 3 Artilerie**, înfiinţat în 1876, îşi stabileşte sediul la Brăila peste un an, condus fiind de colonelul Enric Herkt. Regimentul 3 artilerie este **supranumit „Franţa”** după tipul cazărmii construite între anii 1884-1888, monument de arhitectură, numit aşa pentru că fusese proiectat după planul cazărmii franceze, cu coridor central, denumită „tip colonel Emy”.

Din 1876, fiinţează la Brăila şi **Regimentul 9 Dorobanţi**, comandant colonel Alexandru Gramar, a cărui cazarmă a fost construită pe locul unde se află astăzi Liceul „Mihail Sebastian”, mărginită spre stânga de **Vadul Pontonierilor** (str. Sergent Tătaru) iar pe dreapta de **Vadul Cazărmii.**

Vadul se numea al Pontonierilor, deoarece tot aici fusese dislocată în 1878 compania de Pontonieri. În 1888, „statul acceptase ca, pe terenul de pe şanţul colector din susul oraşului, cedat gratis de comună, să se construiască cazarma de pontonieri”. (Dosar Primăria 237/1878)

În 1913, compania devine Batalionul 1 Pontonieri iar acesta, în 1916, Regimentul de Pontonieri, azi - Batalionul 72 treceri. Cazarma se va construi ulterior în stânga şoselei Brăila-Viziru, unde astăzi se află şi o stradă cu numele de **Pontonieri**.

Denumirea străzii **Militară/Militarilor** corespunde amplasării pe strada Carantinei, dincolo de Temniţa oraşului (actualul Penitenciar) a **halei de exerciţiu pentru dorobanţi şi a cazarmei de călăraşi,** după cum vedem în Planul oraşului Brăila din 1913. Călăraşii de atunci îşi perpetuează prezenţa prin numele de **Vadul Cavaleriei** (după ce ai coborât pe Vadul Rizeriei) şi prin mahalaua cu nume de ruşine **Băligoşi** (înainte de un alt cartier de renume – Comorofca), numit aşa, pentru că, situată sub malul fostei cazărmi de „artilerie călăreaţă”, aici se aruncau mormanele de băligar din grajdurile regimentului.

Amplasarea acestor unităţi în preajma Dunării se explică prin prezenţa turcilor la Ghecet, aici declanşându-se de fapt ostilităţile în timpul Războiului de Independenţă.

[Pentru cei ce doresc să reconstituie pe viu povestea cartierelor Băligoşi şi Comorofca, inserăm enumerativ obiectivele pe care le vor întâlni începând cu străzile Vadul Cazărmei şi Militari, care se întâlnesc drept Liceul "Mihail Sebastian", mărginit de Vadul Sergent Tătaru. Drept Bd. Cuza, intrăm pe strada Carantinei, urmărind descrierea părţii dinspre Dunăre: Moara Lykiardopol sau ce a mai rămas din ea; Vadul *Rizeriei*, aflată pe stânga iar pe dreapta - Fabrica de cuie a lui Nedelcu Chercea; Penitenciarul, numit multă vreme *Temniţa* iar popular *Puşcăria*; Sala sporturilor-hala de exerciţiu pentru regimentul de călăraşi / dorobanţi sau ...pentru tancurile sovietice; 3 bloculeţe proprietate personală construite prin anii 1968-1969; intrarea într-o unitate militară şi toată zona din spatele Şcolii Nr. 25, astăzi Grupul Şcolar „Grigore Moisil", aici aflându-se odinioară **Regimentul 4 de artilerie călăreaţă** (unde recrutul venea cu calul de acasă) - *Casarma Călăraşi*, parapete pentru trageri şi grajduri, amenajate în ateliere pentru cei peste 1000 de elevi ai Şcolii de construcţii, nou înfiinţate în anii 1950. După şcoală, Vadul Olangeriei (carosabil din asfalt-4480 mp, trotuar din piatră-2240 mp), al cărui nume ne trimite la existenţa unei cărămidării, care producea „olane" / ţigle, în gropile născute prin extracţia pământului galben apărând „Lacul Ţigănesc", mult restrâns astăzi, iar pe locul altor gropi astupate în anii 1970 construindu-se depozitele BJATM şi ICM, care se întind până la linia de cale ferată Docuri. După 1989, în zonă a apărut Societatea zisă ROMANELU, condusă de soţia generalului Stănculescu, care preluase depozitele cu cherestea de la CELHART DONARIS. Drept Vadul Olangeriei, a fost Piaţa Carantinei. Să mai menţionăm, pentru orientarea în teren: **Comorofca se află sus iar Băligoşi, jos.**]

Locuitorii cartierelor amintite erau lucrători în docuri / port, adică hamali. Mulţi îşi aleseseră drept ocupaţie *furtul*. Se împlinea astfel ursita care li se menea la naştere, moaşa arătându-le portul ca sursă a existenţei, de aici trebuind să-şi asigure traiul, muncind cu braţele sau furând din tren şi din barje. Furtul depindea de obiectivul propus: bani de buzunar sau distracţie la bal, „procurând" fier de valorificat la DCA / REMAT sau saci de orez sau zahăr din trenuri sau barje, asigurându-ţi în acest caz complicitatea militarilor care făceau paza şi înregistrau mişcarea vaselor. Şi se fura, nu glumă! Uneori s-au furat şi câte 50 de saci de zahar sau orez. Or, pentru aşa cantitate aveai nevoie de o piaţă de desfacere. Se spărgea un vagon sau o magazie de unde furai, să zicem, 20 de saci de orez sau 20 de „televizoare" cum erau numite pachetele de zahăr cu 12 pungi. Erau plasate la „mama Anica", care ţinea o alimentară pe Vadul Olangeriei şi care, fără să le înregistreze, le expedia la Măcin. Afacerea mamei Anica a fost descoperită însă de ancheta condusă de miliţianul Marinică.

Băligoşii *este o parte de oraş de sub malul Cazarmei de Călăraşi, între Rizeria Română, Docuri şi lacul cărămidăriilor. Acest cartier este format din un număr de aproape 100 locuinţe făcute în stilul cel mai rudimentar; de pământ, cu nuiele, care sunt locuite de muncitori.*

I s-a dat numele de Băligoşi, din cauză că pe acel loc de zeci de ani se aruncau gunoaiele şi băligarele provenite de la grajdurile cazarmei de Călăraşi.

Descrierea coincide cu aceea din *Codin,* datând din 1896: *Codin părăsi strada Carantinei şi începu să urce poteca ce înconjoară pe la spate cazarma de cavalerie şi trece pe lângă movila de bălegar a regimentului. Aici, platoul e drept deasupra Dunării; nu este frecventat decât de soldaţi. E locul nesfârşitelor grajduri şi al depozitelor de nutreţ (ed.cit., p.65).*

• *Cu alţi băieţi de vârsta mea, eu* (Tiberiu Posadu, eroul romanului ***Drumul spre zori***, dar şi al romanului ***Păcatul fluviului,*** Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1975) *să tot fi*

avut vreo 11 anişori, ne suiam, ţipând, pe un grind şi de acolo ne aruncam într-un lac din apropierea Dunării. I se zicea „Lacu Ganea", după numele unui proprietar de vii din vecinătate. Tot el poate stăpânea şi locurile astea, cu cărămidăria de alături şi cu salba de lacuri mai mici, verzi şi coclite, care se întindea până la malul Dunării, în dreptul satului Ghecet. Era o ţară a apelor slobode, a copilăriei fără frâu, zburdalnică şi bălăcindu-se laolaltă cu broaştele râioase şi raţele sălbatice. N-aveam nicio grijă, cât era vara de mare, noi, dracii din cartierul Băligoşi, decât să dăm cu praştia în păsări, să aruncăm undiţa în gârlă şi să înotăm „pluta" şi „toporişca", la cot cu peştii. Din când în când mai apărea mama cu băţul de bătut scoarţele, gâfâind, în capul Vadului Vrăbionţ, furioasă foc: „Treci acasă împieliţatule, că te umflă Dunărea şi am să dau şi peste alte necazuri cu tine! Nu-i de ajuns că mă chinuiesc toată ziua să spăl albii după albii de rufe, pe la străini? Să mai am şi grija ta?" Odată m-a adus tot în scatoalce şi fulgerături de beţe peste ţurloaie, până acasă, spre hazul Mahalalei. „Arde-l, fa Aniţă, bine-i faci, că şi al meu, Gherase, tot ca el la gârlă îşi face veacul. Decât să le mâncăm coliva fără soroc, mai bine să mănânce ei papara cu jordia în spate!", o întărâta şi mai rău o vecină pe mama. Dar şi noi, liota de pierde-vară, alde Gherase Gogâlţ, Petrică Chioru, Hristu Ţiţiri-Piţiri, Mişu Sfrijitu, Aurel Ştiulete, Ghiţă Băliguţă şi mai câţi ne adunam, am început să fim mai grijulii, cam prinsesem frica jordiilor. Stăteam numai cu ochii spre Vadul Vrăbionţului şi spre uliţa cu izvorul sfânt. Acolo, la izvor, cică s-ar fi arătat Maica Domnului unuia, Costică Avat, tăvălucar în gura Docurilor, dar mai poţi să ştii ce i s-o fi năzărit? Un altul, Manea Bâltacu, nu pretindea şi el că într-o noapte, tot pe acolo, între Lacu Ganea şi Canalul Colector, i-ar fi apărut înainte o stafie albă şi voinică? Zicea că s-a repezit la el şi l-a bătut peste obraji vreo câţiva kilometri, până a scăpat din câmp şi a cotit-o spre primele case din cartier. Mahalaua era plină de poveşti ciudate; nouă, zvânturaţilor nevârstnici, ne era teamă să întârziem seara

la gârlă. De cum îşi apleca soarele fruntea înroşită de umblet între satul Piscu şi Corotişca, un prival de peste fluviu, ne şi grăbeam spre casă, cu ochii sperioşi privind înapoi, să vedem dacă nu ne urmăreşte vreo arătare a apelor. Nu erau numele prietenilor mei de joacă aşa ponosite, dar fiecare aveam porecle. Mie mi se spunea Bâlbâitu, fiindcă încâlceam şi chinuiam cumplit cuvintele: închideam nervos ochii şi mă puneam pe câcâituri şi sâsâituri, mai ales când eram furios, de se strâmbau de râs toţi cei din jur. Îi alergam pe puşti cu pietre, chinuind un : „Ma-ma voa-voa-voastră!" (**Valeriu Gorunescu, *Drumul spre zori***, Editura *Albatros***,** Bucureşti, 1988, p. 30)

• De câte ori ajungeam pe strada aceea, zidul din faţă al abatorului oraşului, cu pecingini albe de var scorojit, se interpunea între mine şi acel „altceva", ca o barieră. Nu era mare lucru dincolo de abator: râpa clisoasă, galbenă, ca o gură putredă de dinozaur. Dealtfel, totul părea vânzolit, zgâriat şi morfolit de fălcile unor dihănii din jurasic. Terasa abruptă a urbei se termina prăpăstios, roasă de ploi antediluviene, ca o convulsie de protest în faţa Dunării. Fluviul, desfăcându-se aici în două braţe neliniştite, ştia să înghită şi să topească totul. Până la el însă, între malul de pământ galben şi cheiul forfecat capricios de ape, se îngrămădiseră câteva sute de chichineţe. Nimic nu le putea întrece în urâţenie şi dezolare. Gunoaie – şi un oraş ca Brăila excela mai ales, pe atunci, prin gunoaiele sale – molozuri, niciodată îndeajuns înghiţite de o mlaştină verde, mustind chiar în mijlocul cartierului. Monstruos, dar de un monstruos degenerând în ridicol, îi era şi numele: Băligoşi. Protuberanţă şi mai infamă a Comorofcei, imortalizată de acel neuitat brăilean, Panait Istrati. (**Valeriu Gorunescu, *Păcatul fluviului***, Editura *Cartea Românească*, Bucureşti, 1975, p. 9)

Astăzi, regimentul de artilerie călăreaţă trăieşte doar în amintirile celor vârstnici. Cei care merg la bacul pentru Ghecet-Tulcea sau poposesc o clipă pe Şoseaua-dig Brăila – Galaţi înainte de benzinăria Lukoil descoperă **strada Independenţei**,

mai exact o jumătate de stradă pe partea dinspre şosea. Brăila este bogată în această denumire, „Independenţa" fiind piaţă, bulevard şi…stradă. **Strada este chiar cartierul Băligoşi!** Inventarul bunurilor imobile din municipiu, realizat în 2001, consemnează: carosabil din asfalt în suprafaţă de 4530 mp, carosabil pietruit - 1400 mp, trotuar din piatră-300 mp, valoare de inventar-1 078 896 930 lei.

Comorofca *e un întreg cartier, locuit în majoritate de lipoveni, pescari şi muncitori, situat pe vadul Olangeriei şi malul oraşului, în dreptul Docurilor, de la Cazarma de Călăraşi până la şanţul colector. Comorofcenii au locuinţele construite în modul cel mai primitiv şi neigienic.*

Stabiliţi fără nici o autorizaţie, cu case făcute de nuiele, stuf cu pământ şi multe săpate în mal. […]Numele de Comorofca este rusesc; şi ar fi fost luat în următoarele împrejurări:

Între linia ferată şi Docuri, pe vremuri era un lac foarte mare căruia i se zicea ,,lacul cărămidăriilor". Casele comorofcenilor începeau de la acest lac urcându-se pe mal. Din cauza localităţii băltoase erau foarte mulţi ţânţari, insecte insuportabile pentru orăşenii subţiri. Ţânţarii se numesc în ruseşte ***Cumari – Cumorof*** *- şi de aci această aşezare, care este locuită în majoritate de ruşi şi lipoveni, s'a numit* ***Comorofca*** [adică *Ţânţăreşti* sau *Ţânţăreanca,* în traducerea lui Vasile Băncilă-n.n.], *iar locuitorilor li s'a zis* ***Comorofceni.*** **(Nae A. Vasilescu, 1906)**

Nu altfel o descrie **Panait Istrati** în nemuritoare pagini de cronică: *Piaţa Comorofcei se înfăţişa ca un teren vast, în amfiteatru, oval, cu două ieşiri la extremităţi: una spre abator-puţin umblată, cealaltă, spre Cazarma de cavalerie, în direcţia oraşului şi a portului. Piaţa avea o întindere de cel puţin două hectare şi de jur împrejur se înşirau în neregulă casele mici cu faţadele văruite în galben, împroşcate cu noroi. Ferestrele erau vopsite albastru sau verde aprins. Curţi desfundate; porţi şi garduri aplecate. În mijloc era maidanul de gunoaie, movile de*

murdării, gropi şi băltoace de apă verde, în care zăceau stârvuri de pisici, de câini, de găini şi de purcei, pe care le sfâşiau porcii mari, flămânzi, ce se bălăceau în mocirlă şi scormoneau cu râtul.

Prin biografia lui Panait Istrati şi povestirea ***Codin*** (1926), ca şi prin ecranizarea operei în regia lui Henri Colpi, coproducţie franco-română, două premii la Cannes, Comorofca a făcut o carieră universală. [În textul francez, din 1926, Comorofca este *le quartier le plus fame de la banlieue* iar în cel de la *Akademos*, 1935, apărut la câteva zile după moartea sa, cu o prefaţă de Ion Minulescu (*Panait Istrati a plecat - opera lui a rămas)* se scrie: *cea vestită prin „cuţitarii" ei. „L'agglomération la plus miséreuse de la ville, et, en même temps, le seul faubourg où la police ne se hasardât jamais la nuit. / „Un fel de maidan ţigănesc şi, totodată, singura mahala în care poliţia nu îndrăznea niciodată să pătrundă noaptea."]*:

De cum se înnopta, cârciuma Anghelinei se umplea de muncitori din port, care veneau „să se refacă". Încovoiaţi de munca grea, plini de praf, cu umerii zdrobiţi de saci, dar toţi tineri şi voinici, având în buzunar „zile" de patru ori mai mari decât cele mai bine plătite zile de lucru, se „refăceau" dând pe *gât, pahar după pahar, un rachiu tare sau un vin îndoielnic. Fără întrerupere erau aruncate pe grătar grămezi de obleţi vii, care răspândeau un miros îmbietor de friptură. Odată cu stelele se iveau lăutarii; pe urmă, o parte din cheflii, cei mai nărăvaşi, începeau o beţie cumplită. Atunci, în mijlocul cântecelor şi al jocurilor care făceau să se cutremure pământul, care răsturnau mesele, cu farfurii cu tot, „prietenii" fără veste îşi aduceau aminte de duşmănii adormite, de insulte şi răzbunări datorate. Îşi aduceau aminte, aşa deodată, că o petrecere n-are haz, fără fălci rupte, capete sparte, câte un ochi scos sau câte un nas pocit. În sfârşit, duminica şi zilele de sărbătoare erau cinstite cu sânge mai îmbelşugat, acela care ţâşnea dintr-o inimă atinsă de vârful cuţitului, sau care curgea cu maţe cu tot, dintr-o burtă spintecată.* **(Panait Istrati, *Codin*,** ed.cit., p. 49 şi 51)

Despre acest cartier, cu mult înaintea lui Panait Istrati, scria (în „*Monitorul Oficial*" din 13 noiembrie 1893) **doctorul Felix**, unul dintre întemeietorii sistemului sanitar românesc, alături de Carol Davila şi fraţii Minovici şi a cărui amintire este nemurită de numele unei străzi din Bucureşti. „Partea cea mai nesănătoasă a Brăilei, ocupată de români şi străini, este **mahalaua numită Comorofca**, care nu se află pe planul oficial al oraşului, deşi face parte din oraşul Brăila şi care a fost neluată în seamă de toate autorităţile administrative care s-au urmat, căci oricui i s-a îngăduit să-şi facă acolo o casă sau un bordei, în chip cum i-a plăcut. Această mahala, în care nu se poate merge o mare parte a anului, din pricina noroiului cel mare, a fost locul principal al holerei, apoi părţile oraşului numite **Cetăţuia** (ocupate mai ales de lucrători musulmani) şi **Atârnaţi.** Centrul oraşului ocupat de populaţia mai avută şi mai curată nu a suferit de holeră. În Brăila au fost 469 de bolnavi de holeră, dintre care au murit 230. Din bolnavi sau morţi, 317 au fost bărbaţi şi anume: 272 lucrători, 9 mateloţi, 7 servitori, 3 soldaţi, un preot, un tălmaci, 4 funcţionari, 2 comercianţi, 2 şcolari şi 14 copii.''

« Timpul întâmplărilor din Comorofca lui Codin, arată Zamfir Bălan în studiul introductiv la volumul *Copilăria lui Adrian Zografi,* Editura Istros, Brăila, 1996, p. XVI, corespunde vârstei de 12 ani a lui Adrian Zografi, ca personaj ». În căutarea unei locuinţe cu o chirie mai mică, Joiţa Istrati se mutase în 1896 în Comorofca iar holera descrisă de dr. Felix avusese loc în 1893.

Aveam doisprezece ani. Ne mutasem în noua noastră locuinţă într-o zi ploioasă de aprilie.

- Aşa, băiatu` mamei ! Am făcut - o şi pe asta… Ne-am coborât o treaptă mai jos…Iată-ne şi-n Comorofca cea vestită prin „cuţitarii ei". Dumnezeu să ne apere de rele ! Dar a trebuit să viu aici, ca să economisim doi lei pe lună din chirie. Asta face douăzeci şi patru de lei pe an, tocmai cât costă un rând de haine pentru tine. Vezi să fii cuminte, dragul mamei, cum ai fost şi până acum. În mahalaua asta lumea e rea: să nu te împrieteneşti cu

nimeni. Oamenii se omoară între ei iar copiii îşi sparg capetele şi îşi rup bruma de haine, care le mai au pe dânşii. Să nu te joci cu ei şi nici să nu iei parte la încăierările lor: aş muri de supărare.

La zvonul pătrunderii holerei, *autorităţile îşi aduseră, în fine, aminte că mahalaua Comorofca era un focar de infecţie şi trimiseră agenţi sanitari, însărcinaţi s-o înece în var şi în acid fenic.* (…) *Într-o bună dimineaţă a acestei luni de august, se răspândi un zvon năpraznic: un om mort în ajun fu declarat « mort de holeră ». Se institui carantina. Curtea holericului fu izolată. În zilele următoare, medicul şi internul care veneau să inspecteze mahalaua, ridicară câţiva suspecţi. Înainte de sfârşitul săptămânii, doi oameni căzură în plină zi. După trei zile, încă unul. Pe urmă veni catastrofa : toată mahalaua fu contaminată, şi, curând, întregul oraş*. Serviciul sanitar *abia putea prididi: aduna holericii, morţi sau bolnavi, îi tria la spital şi-i îngropa înecaţi în var. Un îngrozitor furgon negru umbla de dimineaţă până noaptea. Lua din greşeală pe beţivii care, pentru a „ocoli" boala, nu găseau altceva mai bun de făcut, decât să se îmbete.*

Când molima fu generală, carantina căzu de la sine şi emigrările începură, după pilda celor bogaţi care fugiră cei dintâi. Călătoria săracilor nu era prea lungă. Cei din Comorofca se duseră la un kilometru, în dosul abatorului, să-şi întindă corturile pe un mare platou sterp. (p.125).

Comorofca lui Codin, *eroul cu trăsături romantice, uriaşul cu suflet de copil, bestia miloasă, era cartierul lipovenilor, creştini de rit vechi rusesc, al căror lăcaş de închinăciune se afla undeva nu departe de casa noastră de pe Cuza. Eram impresionat în fiecare duminică dimineaţa de spectacolul trecerii lor, în mari grupuri, către biserică, venind din Comorofca prin strada Carantinei, femeile purtând rochii croite din stămburi foarte viu colorate, şi basmale asemenea, iar bărbaţii însoţindu-le solemni, puşi la costume pentru acea împrejurare, majestuoşi cu bărbile lor imense, cu grijă pieptănate*. (Gabriel Dimisianu, op.cit., p.223).

În Comorofca, pe strada Sabinelor nr. 17 (evocate în superproducţia *Răpirea sabinelor* de către romani după cucerirea Latium-ului, provincie având în centru Roma!) s-a născut **Vasilica Tastaman,** devenită vedetă a teatrului şi a filmului românesc. Tatăl-cârmaci de şlep, mort în timpul războiului, când vasul a fost lovit de o mină; mama, „frumoasă de-ţi lua ochii", analfabetă, cosea plăpumi şi croşeta dantele, văduvă cu două fete-Vasilica(purtând numele mamei) şi Neguţa, luate de părinţii tatălui. Bolnavă de TBC, a murit la 37 ani. Silica dormea în cameră separată. De la înmormântarea mamei a fost luată cu trăsura, deoarece avea spectacol. A fost descoperită de un regizor la Clubul marinarilor din port. Tot aici îşi cunoscuse primul soţ-Ţărcuş, şeful poliţiei din port, nefiind însă agreată de familia acestuia. Debutase la 18 martie 1950 în spectacolul *Atelierul de păpuşi.* Succesul piesei s-a datorat în primul rând tinerei angajate ca elev-ansamblu, care, deşi avea numai 17 ani şi nici un fel de pregătire, „a susţinut întregul spectacol". Primele sale roluri au fost Rodica din *Atelierul de păpuşi* şi Vera din *Poveste despre dreptate. Era tânără, talentată, deborda de energie şi nonconformism, ceea ce-i aducea adesea mustrări verbale şi scrise pentru întârzieri şi lipsă de la repetiţii*"(Alinta Vidis). Pentru talentul ei incontestabil, va fi propusă totuşi pentru avansare de la elev-ansamblu la actor, *având în vedere că este un element localnic cu multe promisiuni în viitor şi de o stare materială lipsită* (sic!). Avea doar 4 clase şi o origine sănătoasă, muncitorească.

Începând cu 15 septembrie 1953, la recomandarea regizorului Marin Iorda, Vasilica Tastaman **s-a transferat la Teatrul Muncitoresc CFR Giuleşti. A jucat apoi la Bulandra până în 1961, când s-a numărat printre fondatorii Teatrului de Comedie** (adusă de Radu Beligan, directorul noului teatru), unde a rămas până la plecarea sa în Suedia la sfârşitul anilor 1970. De la debutul pe scena brăileană şi până la expatriere a strălucit în numeroase roluri, dintre care amintim: Nicole în

Burghezul gentilom de Molière, Ana în *Svejk în al doilea război mondial* de B. Brecht, Elena în *Troilus şi Cressida* de Shakespeare, Efimiţa în *Capul de răţoi* de Ciprian, Veta în *O noapte furtunoasă* de I.L.Caragiale, Getuţa în *Preşul* lui Ion Băieşu, spectacol care s-a jucat în peste zece stagiuni, Dany în *Ucigaş fără simbrie* de E. Ionesco, Lucreţia Borgia în *Fata Morgana* de D. Solomon, Nataşa în *Trei surori* de A.P.Cehov, Dona Estrella în *Noaptea la Madrid* de Calderon de la Barca, Anunţiata în *Umbra* de Evgheni Şvarţ. A jucat, de asemenea, în multe filme româneşti, irosindu-şi imensul talent în producţii de mâna a doua şi a treia. A revenit după 1989 de câteva ori în ţară. Se pregătea să împlinească 70 de ani, energică şi fermecătoare. Juca la Teatrul de Comedie rolul unei mame în *Audiţia* de Alexandr Galin. **S-a stins fulgerător, dar va rămâne în distribuţia eternă a scenei româneşti.**

Comorofca şi Băligoşi erau flancate de strada Carantinei, canalizată şi cu tramvai, scos de multă vreme. A fost reabiltată în anii 2000. Din Griviţei, trecând Carantina ajungeai în Sabinelor. De aici, intrai în str. Viitorului, unde la nr. 22 se afla brutăria / cuptorul cu injecţie al lui Vasoian, armean, cu paşaport Nansen [atribuit supravieţuitorilor genocidului din 1915], cunoscut pentru daniile făcute la puşcărie la Paştele Blajinilor, la Moşi şi la alte praznice, când împărţea colivă, mâncare şi vin în căni de lut. Fiind paşaportar, n-avea voie să deschidă firmă pe propriul nume, care era pe cel al soţiei. Nemaiavând drept să facă pâine, aceasta o cocea noaptea. Fiind prinsă, a fost condamnată la 2 ani şi 6 luni pentru sabotaj împotriva statului, executând 2 ani în închisoarea pentru femei de la Mislea. Zid în zid se afla salonul de baluri al lui Bazil Clony. Pe Viitorului, colţ cu Abatorului, se aflau cârciuma lui Ioniţă (avea biliard, dar ţinea şi „fete") şi cafeneaua lui Petrache, care, luând mană, organiza jocuri de noroc. Avea în fundul curţii o cameră oarbă/fără ferestre unde hamalii cu sacul protector deasupra capului şi măcelarii cu momiţele înşirate pe sârmă îşi pierdeau câştigul la jocuri de barbut (despre care Fănuş

Neagu în ***Amantul Marii Doamne Dracula,*** p. 178, afirma: *Împăraţii Romei, chiar şi vestalele, au făcut pârtii istorice cu babaroasele pe Appia Antica…*). Au fost desconspiraţi de către Valeria, fata de 14 ani a brutarului Vasoian, în urma audienţei la chestorul Anastasiade.

Pe Rodnei, spre Dunăre, cei mai înstăriţi aveau gheţării, cu gheaţa tăiată din Dunăre şi acoperită cu paie, numai bună pentru a fi pusă în frapiere vara la restaurantele din centru.

Viaţa se scurgea monoton între orele dictate de sirenele fabricilor, liniştea fiind spartă doar de strigătele oltenilor/iaurgiilor cu cobiliţe sau ale geamgiilor; cu bătrâne spărgând pe băncuţe la poartă seminţe, vecinii fiind săritori la nevoie sau atunci când îşi ridica cineva o casă, participând la nunţi cu sentimentul că bucuria trebuie împărtăşită; „monoton", marcată de beţii şi bătăi, de iubiri interzise, de fete care greşeau şi rămâneau gravide sau la nuntă, când, fiind despletite, erau duse cu alai, reluându-se tocmeala cu părinţii fetei; de câte o crimă (omorârea zgârcitului cârciumar Spânu David la colţ cu Graţiei), de înecuri (în fiecare an Dunărea îşi cerea tributul), de inşi surprinşi în baltă/insulă de către lupi, nemaigăsindu-li-se decât bocancii…

Două evenimente au ieşit din tipic. Mai întâi, scufundarea vasului „Mesapia" în dreptul lacului Ganea, în anii 1935-1936. Atunci sirena s-a auzit în vremea prânzului. Strigătul „Se-neacă Mesapia!" s-a răspândit ca fulgerul, adunând întreg cartierul. Proprietarul, calic de felul său, încărcase vasul cu cherestea şi pe punte. Dezechilibrându-l, vasul s-a aplecat scufundându-se şi lăsând să se vadă multă vreme doar catargele, cheresteaua de pe punte fiind luată de apă.

Al doilea, tot lângă lacul Ganea, în 1940, s-a descoperit un izvor, unde a început să predice un călugăr cu barbă şi păr roşcat din Oastea Domnului. Grupuri de credincioşi din Oastea Domnului se-ntreceau în cântări religioase. Atunci, tot Ovsep Vasoian a ridicat o troiţă cu icoana lui Isus Hristos, trei cruci mari

cu Maica Domnului şi un rezervor de apă şi căniţă cu lanţ, sfinţite de părintele Noapteş de la Biserica Sf. Ion. Astăzi, izvorul a secat iar crucile au dispărut, doar locul fiindu-ţi arătat în dreptul cantonului CFR.

Viaţa oamenilor era asemănătoare. Se năşteau şi creşteau în familii cu mulţi copii, care erau daţi la stăpân de foarte mici. De mers la şcoală, nici vorbă. [Chiar prin anii '80, cei care ajungeau la liceu erau priviţi ca nişte „ciudaţi".] Au fost alfabetizaţi şi au primit certificat de 4 clase în timpul armatei. Se căsătoreau în aceeaşi comunitate, în care se cunoşteau toţi. În Comorofca găseai şi români, dar în Băligoşi ajungeau la 30%.

Îşi câştigau pâinea în port, împărţind banii cu cârciumarii de pe traseu. Cel mai stilat era barul de noapte „La Buduleanu", care ţinea şi fete (*maison de rapport* sau bordel, pe româneşte). Cunoscut era şi bufetul „Marinarul" din zona Docurilor. Înainte de a păşi pe Vad, se făcea o haltă *La Capcană,* devenită ulterior *La Codin* (după turnarea filmului româno-francez omonim), un birt unde astăzi se află o biserică - Biserica Nouapostolică România, în loc de un punct de atracţie turistică (!). Aici se întâlneau şi elevii maturi, care urmau clasele V-VIII pentru a fi promovaţi în muncă, cu profesorii de la Şcoala Nr. 25, pe care-i serveau în acele vremuri austere cu câte un carton de Kent sau alte delicateţuri, de care muritorii de rând nici n-auziseră. Erau cadouri din partea navigatorilor, descărcaţi operativ.

Este bine de cunoscut că acţiunea filmului este plasată în Comorofca, dar cârciuma Anghelinei şi băcănia lui Sărmăluţă fuseseră ridicate în Băligoşi. Când s-a turnat filmul, „regizorul francez Henri Colpi şi stafful său au rămas uluiţi de felul în care fuseses aranjat spaţiul de filmat din cartierul Comorofca, unul dintre cartierele uitate ale Brăilei, în care a trăit Codin. Colpi nu mai contenea cu laudele, mai ales la adresa oficialităţilor oraşului, care, credea el, făcuseră eforturi deosebite ca locul de filmat să arate ca pe timpul lui Codin. Noi nu am zis nimic şi am primit laudele cu zâmbetul pe buze. Ce să-i fi spus? Că nu aranjaserăm

nimic? Că aşa arăta şi acum cartierul, ca pe vremea lui Codin?" (Ion Bălan, op. cit., p. 67).

O salbă de cârciumi / băcănii pornea pe Vadul Olangeriei din colţ cu Carantina, de la Fănel, urmat de Mihai Şchiopu (unde se instala şi *dulapul* de sărbători), depozitul de băuturi „Băieţi", Chicuş, Iani, Cociu, David Mihalache şi, pe Vadul Vrăbionţ, Alexe. Se iscau bătăi atunci când veneau cei de pe Islaz. Mai amintisem de brutăria lui Vasoian de pe str. Viitorului nr. 22, vecină cu salonul de dans şi gheţăria lui Basil Clony, care livra pâinea la abonament, dimineaţa şi seara, şi alimentarele lui Tanti Anica şi Cambaniţa. Un loc distinct ocupa Căminul cultural „Ana Ipătescu", unde rulau filme sovietice, şi cafeneaua lui Aioniţei.

În Băligoşi se remarcau adventistul nea Gheorghe cu 7 copii; rusul lipovean Max, care le vorbea copiilor despre ascensoare care urcau la zeci de metri; Ilie Ţiganu, geambaş de cai, care jupuia / belea şi pieile câinilor, şi nea Pană Drăgan, care fusese director la o moară, cu 7 copii, automutilat (lipsă 2 degete la mâna dreaptă), ca să nu meargă pe front, având capacităţi paranormale: hipnotiza (enervat de către o femeie care-i vorbise urât, „a dezbrăcat-o" goală puşcă ca pedeapsă, în plină stradă), organiza şedinţe de spiritism sau făcea prevederi de genul - în ţările calde va ninge iar la noi vor veni călduri tropicale. Fiii lui erau deosebit de inteligenţi, ştiau carte şi jucau şah spre mirarea copiilor din cartier. Deşi dotaţi, s-au pierdut, unii făcând şi puşcărie în urma unor bătăi, neprovocate de ei. E şi cazul lui Culai, arestat în urma unei altercaţii la restaurantul *Geamuri late*, după o urmărire ca-n filme. În această lume, circula o vorbă: *Nu eşti bărbat dacă n-ai făcut puşcărie!*, parafrază a zisei naţionale: *Nu eşti bărbat dacă n-ai făcut armata!,* pe cale de dispariţie după intrarea în NATO. Unul, din proxenet, a ajuns soţ al fetei pe care o exploata, şi nu invers ca astăzi, iar altul, la *Ciupercă*, spărgea paharul în dinţi, după care îl mesteca tacticos şi-l mânca. Atât nea Pană, cât şi Gogu ţiganu, ca muncitori devotaţi Partidului, au ajuns primari în comunele brăilene.

Zonă de luncă, în faţa Băligoşilor (redus astăzi la mai mult de jumătate după tălăzuirea râpei prin construirea drumului spre bacul de la Ciupercă, când oamenii, pentru a primi apartament la bloc, trebuiau şi să-şi demoleze locuinţele) erau 3 lacuri: *Lacul*, zis astăzi *ţigănesc,* pentru că aici îşi instalau corturile vara ţiganii nomazi, de 300 - 400 mp şi o adâncime de 2-3 m, fost adevărat port la Dunăre, lacul *Între craci* (între linia de cale ferată ce duce în docuri şi şosea), pe malul căruia se afla aşa zisa Moară a dracilor, care producea bitum şi mult fum negru, şi lacul Ganea, care se conservă astăzi cel mai bine, drept fostele cărămidării din Brăiliţa, unde se află Rezervaţia arheologică. Copiii erau tot timpul în vreunul din aceste lacuri. Aici învăţau să înoate, aici pescuiau la cauciuc sau cu butoiul fără fund.

Lacul, în formă ovală, era raiul raţelor şi al gâştelor, ca şi al copiilor, care se zbenguiau în el toată ziua, vara şi iarna, la înot sau pe gheţuş cu patine improvizate din picioare de maşină legate cu sârmă. Gheaţa subţire a dus la înecul lui Moş Mardale. Pe gheaţă „se transportau" iarna cu sania lemnele sau cerealele „furluate" din vagoane. Prin anii `70, salubritatea se obişnuise să descarce vidanjele în lac, până a fost alungată. Apoi, se aduceau materiale din demolări. Între lac şi drumul din faţa caselor din Băligoşi era un teren pe care se jucau copiii sau se încingeau partide de barbut, terminate adesea cu bătăi. Aveau loc şi crime. Hrişca lipoveanul, venit la o „fetiţă", care era chiar fosta lui soţie, Anicuţa, şi găsind-o cu un „musafir", pe nume Chibrit, îl va omorî. O figură aparte era semingioaica cu păhăruţul de lemn cu fund supradimensionat, doar cu câteva seminţe, pentru care plăteai 25 de bani.

În zilele de sărbătoare, treceau cu barca de la Ciupercă la Corotişca, cu renumita plajă din dreptul Ghecetului - „Trei papuci", pentru că atât mai ieşise la suprafaţă dintr-o corabie turcească scufundată (!). Pe mal, prindeau raci „cu degetul": făceau în apă găuri cu degetul şi racul se încleşta de deget, trăgându-l apoi la suprafaţă. De Paşti, se văruiau bordurile, se

mătura strada, copiii erau înnoiţi iar de Sf. Gheorghe, în drum spre şcoală, se cântăreau la un moş cu cântarul gătit cu sălcioară, plătind 25 de bani.

Erau oameni cu simţul curăţeniei, în perimetrul discutat existând următoarele băi: baia lipovenească Ustenia în Comorofca, baia lui Nichita la cantonul CFR, baia improvizată de la moş Simion şi baia comunală la colţ cu Dorobanţi.

Un dialog cu locuitorii mai în vârstă îţi oferă o istorie a vieţii hamalilor brăileni, care, fără să fie roză, n-a fost nici aşa de neagră, după cum o prezenta Panait Istrati. Practicau o meserie grea, dar onorabilă, nedistingându-i din masa locuitorilor, deoarece, atunci când plecau în oraş, la cafenea, până la ieşirea din cartier, umblau desculţi. Îşi duceau pantofii în basmale şi prima oprire o făceau la lustragiu.

Vorbim de hamali, dar acesta e termenul generic. În fapt, la viaţa portuară participau următoarele categorii de muncitori (care se distingeau după panglica de la basma: roşie, galbenă sau verde): **manuali**-umpleau sacii cu cereale şi îi cărau la căruţe iar de la căruţe la magazii, şlepuri şi vagoane; **docheri**-lucrau la descărcarea vapoarelor sosite cu mărfuri generale, cărbuni şi încărcarea cherestelei de pe teren în vapoare, precum şi stivuirea secarei şi a turtelor oleaginoase; **rujari**-ce aranjau / arimau cerealele în hambarele vapoarelor; **secăreni**–ce strângeau sacii descărcaţi de muncitorii manuali; **tăvălucari** ce transportau fierul la Goldenberg sau Industria Sârmei şi alte piese grele în oraş; **lopătari** ce vânturau cerealele la arioaie sau în şlepuri; **ciurari** ce înlăturau corpurile : străine, **robagii** ce descărcau ceamurile cu lemne, piatră sau nisip; **elevatorişti** etc. Elevatoriştii erau cei mai titraţi, lucrând pe macaralele construite la Bocşa Română în funcţie de numărul danei. Astfel, la danele 14 şi 15 macaralele cărau greutăţi de 2,5 tone; la danele 11,12 şi 13, de 5 tone iar danele 16, 17 şi 18, de 16 tone. distingeau după panglica de la basma: roşie, galbenă sau verde.

Când le venea *rându mare,* aveau bani pentru 3-4 luni de zile şi umblau numai cu trăsurile. Atunci, echipele lucrau câte 2 , 5 ori 7 zile, la rând. Programul era de 8 ore, de la 7 la 15. Dacă mai lucrai o oră, primeai un spor de 30%, 2 ore-70% iar la 3 ore ajungeai la 100%.

Cu pilotul de linie nava ajungea în rada portului. Venea pilotina, o şalupă cu reprezentanţii Navlomar - ului, cu pilot, medic, poliţie de frontieră, pentru controlul oficial. Nava avea, să zicem, o capacitate de 7800 tdw, pentru a cărei descărcare erau necesare 10 zile, dar, prin negocieri verbale, cuvântul era cuvânt, contra a 200000 lei, se descărca numai în 8 zile, şi ambele părţi erau mulţumite. Se lucra la *dever,* ridicându-se sacul pe scară de la hambar la cântar, de unde altul, pe pasarelă, îl ducea la car. (Uneori, se organizau întreceri, recordul deţinându-l cel care cărase cu cârca 6 saci cu sare de 50 de kilograme fiecare.) Urma încărcarea. Tractoriştii aduceau marfa la gura hambarului, unde intrau în acţiune 10-12 oameni, coordonaţi de operatorul de dană, care asigura un bun stivaj, plasând marfa la *bulimea,* pe covertă, de-a lungul vasului, dar şi la *murări/murezi,* în hambare, pe lăţimea vasului, în timp ce alte echipe de *amarare* prindeau marfa de coastele navei, la bord (pe dreapta) şi la tribord (pe stânga).

Între şefii de echipe cei mai cunoscuţi se afla Titi Ciolacu, care avea două degete retezate de la mâna dreapta, la Ruşava, pe când se afla la tăiat lemne, în urma exploziei unei grenade. Era neîntrecut şi la băutură: învârtea bine deasupra capului sticla de jumătate de rachiu, după care îi dădea drumul direct în gură.

Decăderea portului de cereale care a fost Brăila s-a datorat şi ridicării Constanţei, dar şi pretenţiilor hamalilor, care cereau preţuri foarte mari. Dar asta este o altă poveste.

Ce se mai întâmplă astăzi prin Comorofca, aflăm din ziare.

Colţii sărăciei sunt scoşi în Valea lui Codin, scrie Marian Gheorghe în *Adevărul de seară,* 12 oct. 2009: Parohiile „Adormirea Maicii Domnului" şi „Sfântul Nicolae" au deschis, din surse proprii, câte un cabinet deservit exclusiv de voluntari.

Pacienţii provin din cele mai sărace pături ale populaţiei, ei fiind bătrâni, văduve, romi fără surse de subzistenţă. Banii pentru medicamente provin tot de la parohie.

Numai anul trecut, cei doi medici voluntari de la parohia „Adormirea Maicii Domnului" (dr. Ionelia Constantin, medic de familie, şi dr. Elena Drăghici, medic generalist pensionar) au oferit 420 de consultaţii gratuite şi medicamente de 1200 lei.

„Cabinetul medical a fost înfiinţat de răposatul preot Ştefan Copae, în anul 2000. De la începutul anului, am acordat 280 de consultaţii. Ca mărime, suntem penultima parohie din oraş. Avem multe familii de romi, sărace, mai ales în Valea lui Codin, adică Vadul Olangeriei", ne-a spus părintele paroh Cătălin Hurmuzache, care îngrijeşte de cabinet, dar şi de cantina socială şi de Grădiniţa parohială „Familia".

Strada Viitorului, ca o uliţă din trecut, scrie Adriana Baranga în *ADS Brăila* din 1-7 septembrie 2011: *Una din străzile din cartierele mărginaşe care are încă aspect de uliţă de la ţară poartă numele Viitorului degeaba.*

La capătul străzii Carantina, în marginea străzii Laterale (astăzi Bd. Dorobanţilor), deci dincolo de Canalul colector (în afara oraşului, în spirit ecologic!) fusese construit **Abatorul, locul de 7 hectare fiind dat de Primărie iar fondurile-banii de către breasla măcelarilor, după cum se lăudau aceştia.** Altădată, breslele/isnafurile aveau ziua lor, când defilau prin oraş cu steagul cusut cu fir de aur, patron fiindu-le un sfânt: Sf. Marina, 20 iulie-ziua dogarilor; Naşterea Sf. Ioan Botezătorul - Drăgaica, Sânziene, 24 iunie, ziua dragomanilor (a mijlocitorilor de cereale); Sfinţii Arhangheli, 8 noiembrie-ziua măcelarilor (sfinţii luaseră sufletul de la oameni; măcelarii, de la animale). Se făcea slujbă la biserică pentru patronul lor sfânt cu artos şi colivă. Rămas reper topografic, locul, doar locul a rămas, adăposteşte 22 de firme, unde lucrau, înainte de criză, aproape 1000 de salariaţi. Întâi, dispăruse emblema-taurul imens, care ar fi cântărit 1671 kg.

De fapt, odată cu lichidarea S.C. Sincar, fusese doar coborât şi dat în custodia unei firme, de unde aşteaptă să fie dus la Muzeu.

Tehnologia de sacrificare impusă de UE ne determină să amintim ce-a fost odată, când doar credinţele populare consemnau suferinţa animalelor. Se zicea că porcul de Ignat vede sângele, ceea ce-l face să se agite, să se zbată, şi că vita îngenuncheată nu mai era tăiată.

Mai întâi, animalele erau duse la **duş,** după care erau împinse pe un jgheab/şanţ cu role (de la nemţi) către **sala de asomare**, unde erau prinse cu un cleşte după urechi şi electrocutate. Erau înţepate, dându-li-se drumul la sânge**.** Într-altă sală erau opărite iar paleţii învârtind apa dintr-o parte în alta realizau operaţia de depilare. Urma pârlirea cu gaz a părului, spălarea, tăierea, scoaterea maţelor şi tranşarea în (două) carcase.

Erau două hale, pentru vită şi porc, şi groapa pentru maţe, de unde erau aduse cu balerca, şi curăţate într-o sală de lângă poartă.

Abatorul nu avea, pe timpuri, prea mulţi angajaţi. Stăpânii de măcelării cumpărau din judeţ 2-3 sau mai multe vite, le duceau la grajd şi chemau măcelarii, care veneau cu căldări, topoare, cuţite, ferăstraie. Pieile erau vândute la *colectura de piei*, la kilogram, trebuind să fie intacte/întregi de pe *strada Colectorului*, de unde le cumpărau tăbăcarii.

Dintotdeauna, s-a furat carne de la abator, inclusiv în anii austerităţii ceauşiste. „Furtul" de odinioară se realiza cu colaborarea măcelarilor, om de legătură fiind Budela Ion cu copiii săi. Când făceau tranşarea, măcelarii puneau bucăţi deoparte, pe care le vindeau şi erau scoase prin sau peste gard. Un furt asemănător se producea şi la descărcarea vagoanelor, hamalii lăsând în vagoane cantităţi de până la 1000 kg, golite la macaz de amărăşteni, în frunte cu Costică Ţuiculiţă.

COMUNA ISLAZ

Legea comunală din 1864 (*Comuna*, rezultată din gruparea mai multor sate, cel puţin 100 de familii sau 500 de locuitori, avea personalitate juridică, *îngrijindu-şi singură de interesele sale.* Fiecare comună era reprezentată printr-un consiliu comunal format din 5-17 membri aleşi pe 2 ani, conducerea propriu-zisă revenind primarului, ajutat de un secretar şi un perceptor care încasa dările) stabileşte în judeţul Brăila un număr de 59 de comune, împărţite în două plase (plăşi), Balta şi Vădeni, în ultima figurând şi **comuna *Islaz,*** înscrisă, la alegerile din octombrie 1864 pentru Consiliul judeţean, cu un număr de 545 alegători primari şi 11 alegători direcţi (unul la 50), alegător direct putând fi orice român născut sau care va dobândi naturalizaţiunea cea nouă, cu vârsta de 25 de ani împliniţi şi un venit anual de 100 de galbeni.

1882: în plasa Vădeni, între cele 27 comune rurale, se află şi **comuna *Islaz.***

1892: judeţul era împărţit în 4 plase (Balta, Călmăţui, Ianca şi Vădeni), în ultima figurând şi **comuna Islaz cu satele Islaz şi Piscu (Satu Lipovenesc).**

1900: se revine la împărţirea în două plase, în plasa Vădeni fiinţând şi comuna Islaz (cu satele Islaz şi Pisc)

1904: erau 20 de cercuri comunale, grupând 46 de comune şi 8 comune singure, între care la nr. 39 era înscrisă **comuna Islazu cu satele Islazu şi Piscu.**

1910: erau 4 plase, la plasa Silistraru fiind inclusă şi **comuna Islaz cu satele Islaz şi Pisc.**

1923: 4 plase, la Silistraru fiind incluse comunele **Brăiliţa, cu satele Brăiliţa şi Piscu,** şi **Nedelcu Chercea, comună nou înfiinţată la 1 aprilie 1923, cu satul Vatra Veche dezlipit de la fosta comună Islaz.**

1930: judeţul Brăila se compunea, alături de alte unităţi administrative (4 plase/plăşi: Călmăţui, cu reşedinţa în satul Ion I.C. Brătianu; Ianca; Viziru şi Silistraru, cu reşedinţa în satul Radu Negru, având în administrare comunele Romanu, Silistraru, Nedelcu Chercea şi Brăiliţa) din 11 comune rurale, între care se aflau **Comuna Brăiliţa** cu satele şi unităţile administrative săteşti sau cu consiliu, **Brăiliţa, Piscu**, Vădeni, şi satele cu adunare sătească, Baldovineşti, General Praporgescu, Pietroiu, Mucheni, **şi Comuna Nedelcu Chercea** cu satele şi unităţile administrative săteşti cu consiliu-Cazasu, Chiscani, Blasova, Titcov, Vărsătura, Lacu Sărat Brăila, **Nedelcu Chercea şi Radu Negru.**
1936: 5 plase, la plasa Vădeni fiind arondate 22 comune, între care Brăiliţa, Nedelcu Chercea, Piscu, Radu Negru.
1938: Existau 82 de comune rurale între care Brăiliţa, Nedelcu P. Chercea, Piscu şi Radu Negru.
1948: 6 plase, reşedinţa plasei Silistraru era mutată în comuna suburbană **Radu Negru,** plasa luând această denumire. Din aceasta făceau parte **comunele Brăiliţa, Nedelcu P.Chercea** şi **Radu Negru.**

Întemeierea comunei moderne Islaz - 1892

Autorităţile municipale, după ce au încercat să demoleze construcţiile ridicate fără autorizaţie, au pus în vânzare pentru început peste 600 de locuri de casă familiilor care deja le ocupau. Astfel, **în anul 1892, prin decizia Consiliului Comunal Brăila cu nr. 63 din 24 februarie, s-a înfiinţat comuna rurală Islaz (plasa Vădeni**), locuită de muncitori portuari, căruţaşi şi plugari, cărora li s-au vândut un număr de 473 de locuri de casă de câte 300 stânjeni pătraţi şi un număr de 156 locuri de câte 100 stânjeni pătraţi.

Documentul întemeietor încheie o etapă a dezvoltării întâmplătoare a comunei Islaz şi marchează naşterea unei comune moderne, al cărei plan s-a trasat cu rigla.

Acesta pleacă de la recensământul locuitorilor de pe Islaz (excepţie cătunul Piscu) din anul 1891, constatând existenţa a 3 categorii:

1) străini de diferite naţionalităţi: unguri, nemţi, israeliţi, greci, bulgari şi italieni;

2) români care posedă proprietăţi în oraş şi prin comunele rurale (aceştia din urmă fiind împroprietăriţi la 1864 şi 1878-1879);

3) români muncitori care n-au proprietăţi nicăieri.

Locuitorii se stabiliseră în 3 etape: înainte de 1864; de 10-15 ani şi de la 1887 încoace, în cursul *ultimului period de arendare a Islazului.*

Intervenţia primăriei Brăila, **primar N.V.Perlea** (al cărui nume a fost purtat o perioadă şi de strada Braşoveni, unde îşi avea şi locuinţa şi a cărui familie posedă un impozant monument funerar la Cimitirul Sf.Constantin) era motivată de :

-ocuparea terenului *într-un mod atât de neregulat şi abuziv, dispunând fiecare de moşia oraşului ca de proprietatea lor, a luat proporţiuni aşa de mari încât dacă s-ar mai tolera o aşa stare de lucruri peste puţin timp mai toată moşia ar fi cotropită* şi de

-aşezarea la marginea oraşului, unde *comuna va avea necesitatea de a conceda (sau vinde) terenuri pentru fabrici, care, pe lângă că va aduce foloase comunei, apoi oraşul va avea şi aspectul ce-l merită ca* ***primul oraş de Port*** (subl.ns) *iar nu cum se prezintă acum cu nişte case şi bordeie învelite cu pământ şi stuf care lasă vederii oricărui om şi mai cu deosebire străinilor care vin cu calea ferată cea mai urâtă impresie.*

Se urmărea astfel curmarea ocupării „ abuzive şi neregulate" a terenurilor de pe Islaz şi păstrarea unui aspect urbanistic civilizat, „ meritat ca **primul oraş de port".**

Eliberarea terenurilor se va realiza în următoarele condiţii:

- construcţiile ce sunt între bariera Căii Regale (str.1 Decembrie, de astăzi / str. Laterală, azi Bd. Dorobanţilor) şi calea

ferată, în jurul fabricilor de măcinat [Petrache Dimovici, case şi vii; moştenitorii lui A. Ciortan, depozit de vinuri; Filip Teodorovici, depozit şi grădină; Theodosie I. Piroşcă, magazii de producte, depozit de vin şi grădină; Gheorghe Andrei, casă, magazii şi grădină] trebuie eliberate (*dezocupate)* iar în caz de împotrivire să se intenteze proces pentru *lăsarea terenurilor libere, fiind de cel mai mare interes acest teren pentru înfiinţarea de fabrici şi pentru lărgirea oborului de vite;*

- strămutarea de pe Islaz a celor care posedă proprietăţi urbane sau rurale, la proprietăţile deţinute;

- *românilor cari nu au proprietăţi urbane sau rurale să li se dea locuri de case în oraş pe marginea şanţului* (adâncime de 42 m şi lăţime de 10 m, cu preţul fixat de Consiliu, plătit în termen de 10 ani) *iar la neajungere li se va da terenul necesar lângă cătunul Piscu, tot în aceste condiţuni, cu deosebire numai de a se da fiecăruia de la 8000 la 1200 mp.*

- cei care arendaseră Islazul pentru arătură şi păşunat pe o perioadă de 5 ani începând de la 1 aprilie 1891 (Ordinul Min.de Interne nr. 12468/11 iulie 1891) vor fi strămutaţi pe alte aliniamente, fără despăgubire, cf. art 16. În caz de strămutare a locuitorilor sau de desfiinţare a caselor, cf.art.17 din regulamentul din 10 decembrie 1891, *acei locuitori îşi vor rădica materialele iar chiria se va percepe cu analogie până la desfiinţare.*

Dosarul 321/1940, f.4 squ., Fond Primăria Brăila, cuprinde, în continuare, **expunerea de motive** şi decizia, care marchează începutul dezvoltării moderne a Comunei Islaz.

Având în vedere că stabilirea locuitorilor pe Islaz, proprietatea acestei comune urbane, s-a făcut fară nicio autorizare din partea Comunei, ci prin toleranţă de comuna rurală în mod tacit pentru a-şi mări populaţia, cu toate protestările repetate către acea autoritate şi chiar către dl. Prefect al judeţului, ceea ce au dat ocaziune la revocarea în nenumărate rânduri a Primarului acelei comune rurale.

Având în vedere că autoritatea comunală urbană pentru strămutarea locuitorilor după Islaz în anul 1867 a dispus vânzarea pe raionul oraşului a unei suprafeţe de teren de 100-200 stânjeni pătraţi de familie pe 4 străzi (în contextul mutării şanţului oraşului de la strada Griviţei la str. Laterală / Dorobanţi-n.n.), aprobată de Min.de Interne prin ordinul nr.13396 / 1868, în urma căruia *mai toţi locuitorii aflaţi atunci pe Islaz au luat locuri în oraş şi şi-au stricat clădirile.*

Având în vedere cererea de desfiinţare a acelei comune rurale, respinsă de Legislativ (Monitorul nr. 77/7 mai 1886), reluată prin raportul nr. 746 / februarie 1890 –

Având în vedere că locuitorii ce urmează a rămâne pe Islaz se urcă la numărul de 500 de familii (sunt muncitori, căruţaşi şi agricultori fără mijloace suficiente) pentru un teren de până la 500 stânjeni pătraţi, să se fixeze un preţ convenabil şi achitarea să se facă în un termen mai lung,

Consiliul şi unanimitatea membrilor prezenţi decide

Autorizã administraţia comunală de a soma pe domnii Dimovici ş.c.l. de a desfiinţa clădirile;

Admite a se vinde locuitorilor români stabiliţi în Islaz din cei prevăzuţi în tabloul întocmit de comisiunea consiliului, care n-au proprietăţi rurale şi nici în oraş până la numărul de 500 de familii câte 300 stânjeni pătraţi, din Islaz, între cătunul Piscu şi linia Căii Ferate spre oraş, prin tragere la sorţi după planul ce se va întocmi de Primărie, 1 leu stânjenul pătrat, cu destinaţiunea pentru mărirea fondului construcţiilor de locale de şcoale.

Condiţiuni

a) achitarea preţului locurilor în 10 ani, câte 30 lei anual, anticipat;

b) este interzis cumpărătorilor ca în acest interval să vândă locul sau a-l înstrăina cu ipotecă decât numai către moştenitori, şi nici a-l închiria la alţii (…);

d) cumpărătorii sunt obligaţi a face clădirile pe acest teren în termen de 2 ani după planul tip ce se va întocmi de Primărie (…);

f) îndată ce se va măsura locurile, sunt obligaţi locuitorii a desfiinţa clădirile, împrejmuirile ce actualmente au pe Islaz, a-şi lua materialele şi a se permuta pe noul teren, astupând gropile, şanţurile etc.;

g) împrejmuirea noului teren se va face cu scânduri şi pe linia ce se va desemna de inginerul comunei, fiind interzise altfel de împrejmuiri;

h) se vor face plantaţii la stradă la fiecare doi stânjeni în linia fixată de inginerul comunei şi se vor îngriji de înlocuirea celor ce se vor usca.

Încheierea de mai sus, supusă aprobării Ministerului de Interne cf. alin. 2 de sus, art. 42 din Legea Comunală, a fost votată de Adunarea Deputaţilor în şedinţa din 19 mai 1892 cu 55 de voturi pentru şi 5 contra şi de Senat la 20 mai 1892 cu 56 voturi pentru şi 2 contra, sancţionată la 2 iunie 1893 şi a devenit **lege-Legea privitoare la înfiinţarea acestei comune, fiind publicată în M.O. nr. 57/12 iunie 1893.**

Lege nr. 2304/1892. Articol unic. *Comuna urbană Brăila este autorizată să vândă locuitorilor români stabiliţi pe Islazul Urbei, care nu au proprietăţi rurale sau în oraş, în număr până la 500 familii, câte 300 stânjeni pătraţi în locul din terenul proprietatea oraşului situat între cătunul Piscu şi linia calei ferate de pe planul întocmit de serviciul tehnic al comunei, cu preţul de 1 leu stânjenul pătrat, făcându-se vânzarea prin tragere la sorţi, în condiţiile votate de consiliul comunal prin încheierile sale sub numerele 63 şi 290 din şedinţele din 24 februarie şi 1 decembrie 1892.*

Ca urmare a Deciziei nr. 63 a Consiliului Brăila din 24 februarie 1892, inginerul Comunei întocmeşte **Planul nouei Comuni ce este a se forma pe lângă Satul Lipovenesc pe Islazul Urbei Brăila, 14 iulie 1892.**

Planul cuprinde numerotate un număr de 490 de locuri, situate între viile dinspre Vadul Catagaţei; viile Anton Pane, Anghel Cangelaria, Iosef Deanofsky şi Metaxa Dracopulo dinspre Satul Lipovenesc. Erau prevăzute locuri pentru piaţă (*Piacia)*, primărie (2320 mp), şcoală (2320 mp), biserică (3128 mp), locuinţele a 2 preoţi (1160 mp, adică 300 stj.p. fiecare), Cimitirul lipovenesc şi Cimitirul ortodox, ultimele în suprafaţă de 21210 mp (202x105m). Pe plan mai figurau 19 locuri a câte 300 stj.p. fiecare, destinate a se vinde în folosul construirii bisericii şi al şcolii. Cu excepţia unui număr de 21 de locuri, celelalte aveau suprafaţa egală cu 1160 mp. Se fixau astfel nu numai locul fiecărei case, dar şi pe acela al viitoarelor instituţii, al pieţei şi al cimitirelor.

Acestei prime parcelări i-au urmat altele (24.II.1920: 69 loturi de câte 580 mp=40 m x 14,5 m şi 146 locuri x 480 mp, toate drept cimitirele ortodox şi lipovenesc), înscrise într-un plan edilitar desenat cu rigla şi echerul şi constituind o reţea de drepte paralele şi perpendiculare sau, altfel spus, un caroiaj, care s-a păstrat până astăzi şi poate fi admirat de către orice posesor al *„Paginilor aurii”*. Acelaşi lucru este valabil şi pentru cartierul Radu Negru.

Au mai fost atribuite locuri în zona cimitirelor între anii 1923-1929 iar un *Plan parcelar al terenului cuprins între terenul Franco-Român şi strada Nouă,* întocmit în urma şedinţei Consiliului Comunal din 11 noiembrie 1933, prevedea vinderea a 15 locuri cu o suprafaţă cuprinsă între 450 şi 600 mp. Tot în anul 1933, la 3 iulie, Primăria com. Brăiliţa solicită Municipalităţii *ca terenul din punctul Vadu Catagaţi, plin de gropi şi loc pentru depozitarea gunoaielor şi murdăriilor, să fie împărţit ca loc de casă tinerilor căsătoriţi din comuna Brăiliţa*, de la 28 aug. 1933 datând *Tabloul cu 107 locuitorii îndreptăţiţi să fie împroprietăriţi cu loturi de casă la Vadul Catagaţei(gropile) şi terenul de lângă Şantierul Franco-Român, proprietatea Municipiului Brăila.* Primăria Brăiliţa solicită la 16 ian.1935 pentru locuri de casă (100

stânjeni pătraţi) pe terenul vecin cu str. Dumbrava Roşie şi cu viile (teren viran, cadavre, sursă de infecţii şi epidemii), *ca să dăm o estetică comunei şi un plan frumos.* Pe verso-ul solicitării adresate Primăriei Brăila sunt trecuţi 54 de locuitori-însurăţei care depuseseră cereri pentru acest teren.

„Publicaţia Primăriei Mun. Brăila nr. 9134/4 iulie 1935 pentru organizarea licitaţiei publice în 16 iulie 1935 după sistemul tratărilor prin bună învoială, pentru vânzarea de veci a mai multor locuri de casă din Vadul Catagaţei" (preţ de pornire-1 leu/mp): locurile 1-28 (între str. Dumbrava Roşie, Călugăreni-stradă proiectată) şi str. Andrei Cocoş=423,20 mp (40 x 10,68 m); locurile 29-56 între str. Călugăreni şi Andrei Cocoş=303 mp (30 x 10,10 m); locurile 57-61=420 mp (25 x 16, 80 m) şi locurile 62-69 (între Călugăreni şi Andrei Cocoş)=405 mp (30 x 13,50 m). Au fost adjudecate cel puţin 57 locuri, care trebuiau achitate până la 3 oct. 1935.

STRĂZILE COMUNEI ISLAZ

Fiind comună aparte, **Islazul îşi va stabili propria nomenclatură pentru străzi**, multe dintre denumiri coincizând cu ale celor din oraşul Brăila. Se poate constata caracterul precumpănitor istoric al denumirilor, dar şi caracterul circumstanţial al câtorva (Principesa Maria, Principesa Ileana sau Lascăr Catargiu-om politic român, 1823-1899, şef al Partidului Conservator, prim-ministru în mai multe rânduri, inclusiv între anii 1891-1895, când s-a născut comuna modernă Islaz).

Le enumerăm în ordinea menţionată în cazierul 328/1940, cuprinzând **„Străzile comunei suburbane Brăiliţa", repartizate prin planul de parcelare din anul 1892, întocmit de Primăria Municipiului Brăila, când a luat fiinţă comuna, precum şi cele din Pisc, despărţit/unit de Brăiliţa prin strada Târgovişte: Traian**, **Carol**, **Plevna, Constantin Brâncoveanu, Smârdan**, **Principesa Maria, Nicopol(e), Bălcescu**, **Dumbrava Roşie, Lascăr Catargiu, Valter Mărăcineanu**, **Valea Rahovei**, **Valea Călugărească, Principesa Ileana**.

Aşadar, din cele 14 străzi cât avea Brăiliţa conform planului originar, doar patru şi-au păstrat numele. Toate aveau lungimea de 1000 m şi o lăţime de 20 m (carosabilul-10 m, 3 m-şanţurile, 7m-trotuarele), excepţie făcând *Valea Rahovei* (L=1244 m) şi *Lascăr Catargiu* (l=17 m). **8 străzi la 125 m şi traversalele la 250 m, exact 1 kmp. Atât se-ntindea iniţial comuna Izlaz.**

Cele 14 străzi aveau o lungime în metri liniari de 14244, suprafaţă carosabilă-138440 m², suprafaţa şanţurilor-42732 m², suprafaţa trotuarelor-100708 m², suprafaţa totală- 281880 m², prezentând în 1940 o suprafaţă pietruită cu piatră macadam de 60040 m², restul de 77800 m² având drept pavaj pământul. Şanţurile aveau 1,50 m / 0,50 m iar apeductele tubulare un diametru de 0,50 m. Conform dosarului 47/1939, în metri liniari,

situaţia se prezenta astfel: străzi pietruite - 7140 m.l., nepietruite - 6500 m.l.

Acelaşi aspect îl remarcăm şi la străzile din satul Pisc care va fi alipit comunei Brăiliţa după desfiinţarea sa: **Oituz** (970 m x 20 m),**Vasile Lupu** (idem), **Matei Basarab** (idem), **Eroilor** (1558 x 20), **Al. I. Cuza**(860 x 20), **Constantin Brâncoveanu** (750 x 20), **Mihai Viteazu** (idem), **Ştefan cel Mare** (idem), din care îşi mai păstrează numele doar *Eroilor* şi *Mihai Viteazu.* Acestora li se mai adăugau intersecţii şi străzi fără nume la acea dată, în suprafaţă de 145240 m². Aceste străzi aveau o lungime totală de 14770 metri liniari, suprafaţă carosabilă- 34280 m², suprafaţa şanţurilor-10284 m², suprafaţa trotuarelor-23996 m²-pavaj cu pământ, suprafaţa totală- 295400 m², prezentând în 1940 o suprafaţă pietruită cu piatră macadam de 24580 m², din restul de 270820 m², 236540 m² având drept pavaj pământul.

Tot în 1940, la capitolul infrastructură, comuna suburbană Brăiliţa poseda o conductă de canalizare pe strada Constantin Brâncoveanu, începând din strada Lascar Catargiu şi până în strada Valter Mărăcineanu în lungime de 1280 m, turnată din beton, cu un diametru de 0,80 m în interior, construită în 1913 (Dosar 329/1940).

Mai existau: un pod de lemn din 1936 la Vadul Catagaţei-20 m.l. şi 42 podeţe betonate pentru scurgerea apelor la intersecţii.

Astăzi, trama stradală, după extinderile ulterioare, include următoarele străzi, enumerate de la Pod către Pisc şi de la Dunăre spre Progresul:

Mircea Mălăeru, fostă Lascăr Catargiu [**Mircea Mălăeru**-ţăran român, deputat în Adunarea *ad hoc* a Ţării Româneşti în 1857, conducător al mişcării ţărăneşti din ianuarie 1862, cunoscută sub numele de Răscoala grănicerilor. Până la război se numise **Lascăr Catargiu** (1823-1899), om politic român. Şef al Partidului Conservator. Participant la „monstruoasa

coaliţie" care l-a detronat pe Al. I. Cuza (februarie 1866); prim – ministru (mai-iul.1866; 1871-1876; mart.-nov. 1889, 1891-1895)]

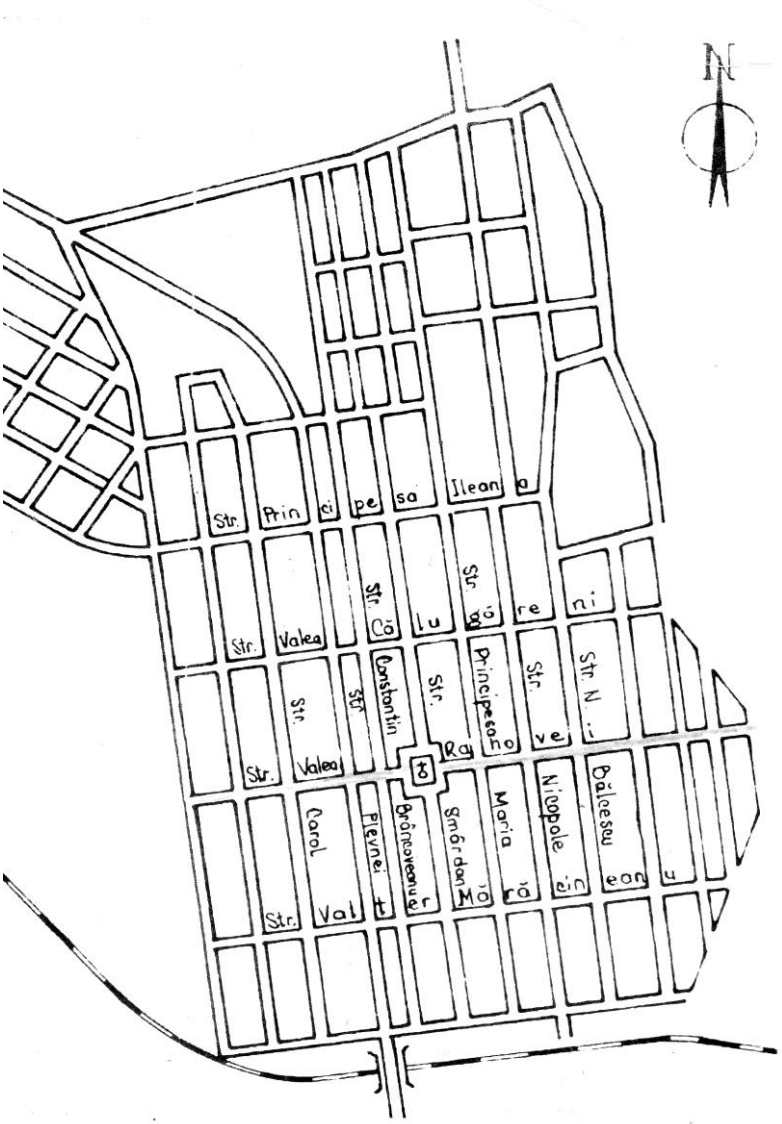

Valter Mărăcineanu: 1840-1877, căpitan român, erou al Războiului de Independenţă. A căzut eroic la 30 aug./11 sept. 1877 în fruntea batalionului său la asaltul redutei Griviţa 2 (fostă Matei Basarab).

Busuiocului, fostă Fundătura Gheorghe Munteanu-Murgoci

Crângului, stradă nou creată

Vadul Ghecetului, fostă Vadul Ganea

Crişanei, stradă nou creată

Cezar Petrescu, fostă Valea / Calea Rahovei

Valea Călugărească, care apare şi sub forma „Călugăreni", nume conservat

Arieşului, nume conservat

Târgovişte, fostă Principesa Ileana. Era al cincilea copil al Regelui Ferdinand şi al Reginei Maria. Căsătorită cu principele Anton de Austria, din Casa Habsburg, a avut 6 copii. Prin ea, Habsburgii au moştenit castelul Bran. În 1960, s-a călugărit, luând numele de **maica Alexandra; fostă Vlad Ţepeş**

Viilor, nume conservat

Dumbrava Roşie, nume păstrat

Vadul Catagaţei

George Cavadia, numită o perioadă Tânăra gardă

Andrei Cocoş, fostă Amurgului

Timiş, fost Nicolae Bălcescu

Nicopole, fost Nicopol

Mircea cel Mare, fostă Principesa Maria [Mircea cel Mare. Sub această formă apare Mircea cel Bătrân, învingătorul lui Baiazid în lupta de la Rovine. Era „cel Bătrân" nu pentru vârsta sa, ci pentru că este primul domnitor cu acest nume. Istoricul A. D. Xenopol şi Mihai Eminescu l-au numit „cel Mare". **Principesa Maria** a fost singurul copil al Regelui Carol I şi al Reginei Elisabeta, mort la vârsta de 4 ani de scarlatină.]

Smârdan, pentru scurt timp Ciocârliei

Costache Negruzzi, fostă Constantin Brâncoveanu

Calea Galaţi, fostă Plevnei

Progresului, fostă Şoseaua Naţională Nr. 9, fostă Carol, fostă Stalingrad

Octav Doicescu, fostă Traiana, fostă Sevastopol

Industriei, fostă Nouă, Şoseaua Naţională, Uzina Progresul

Ulmului, fostă Strada U

Cerna, stradă nou creată

Bârsei, fostă Fundătura Brăiliţa

Alexandru Davilla, fostă Muncii

Arinului, fostă Ecaterina Teodoroiu

Rovinari, stradă nou creată

Cimbrişor, strada nou creată

(Vadul) Eroilor, nume conservat

[Dincolo de Vadul Eroilor]

1.Viilor, nume conservat

2. Mică, idem

3. Mare, idem

[Dincolo de Ulmului şi Industriei]

1. Jderului, fostă Strada J

2. Inului, fostă Strada I

3. Garofiţei, fostă Strada H

4. Grindului, fostă Strada G

5. Fagului, fostă Strada F

6. Arţarului, fostă Strada A

7. Bujorului, fostă Strada B

8. Cucului, fostă Strada C

9. Cometei, fostă Strada E

10. Dudului, fostă Strada D

Gh. Munteanu-Murgoci, fostă Oituz

Matei Basarab, denumire iniţială, înlocuită cu Nikolai Ostrovski, după care s-a revenit la Matei Basarab

Reşiţa, fostă Vasile Lupu

Iezerului, fostă Al. I. Cuza

Mihai Viteazul, nume conservat

Pictor Iosif Iser, fostă Ştefan cel Mare (Ortografiat pe tablițele stradale *Isser*!)

George Topârceanu, fostă C. Brâncoveanu (Pisc)

Frasinului, Sf. Gheorghe, Măcin, Paltinului, Pisc, Salciei, Salcâmului, Stadionului - nume de străzi nou create

• **7 oct. 1934: denumirea străzii ce duce spre Soc. Franco-Română cu numele *Gheorghe Dumitrescu*, cu motivaţia: defunctul, fost primar al Municipiului Brăila între anii 1894-1896, a contribuit la înfiinţarea şi împroprietărirea din Domeniul Brăila a acestei comune**. [A fost primar în 1899!]

• **Nume străzi. Decizia nr. 23/11 nov. 1940.** *Având în vedere ordinul telefonic nr. 2679/1940 al dlui Pretor, urmat de ordinul nr.11043/1940 al Prefectului jud. Brăila, prin care se face cunoscut ca **pe viitor să nu se mai dea pieţelor şi străzilor numele persoanelor în viaţă iar în cazul când în localitate există asemenea cazuri să se schimbe imediat denumirile** [Ordinul era conform cu art.6, alin.2 din Legea administrativă prin care se interzicea atribuirea de nume care sunt în viaţă, atât la comună, cât şi la străzi.], fiindcă în comună există str. Radu Portocală, fost demnitar al oraşului Brăila şi care pe acea vreme ar fi contribuit la împroprietărirea locuitorilor din cartierul unde astăzi se găseşte strada cu acest nume, se anulează denumirea cu numele de **str. Radu Portocală,** aflată în această comună în **cartierul Dumbrava Roşie locuri noi**, dându-i-se un alt nume de **Mărăşeşti**.*

Cu toate extinderile de astăzi, trama în Brăiliţa şi Pisc numără 57 de străzi, faţă de Chercea – 93.

BRĂILIŢA
Brăila dezmierdată

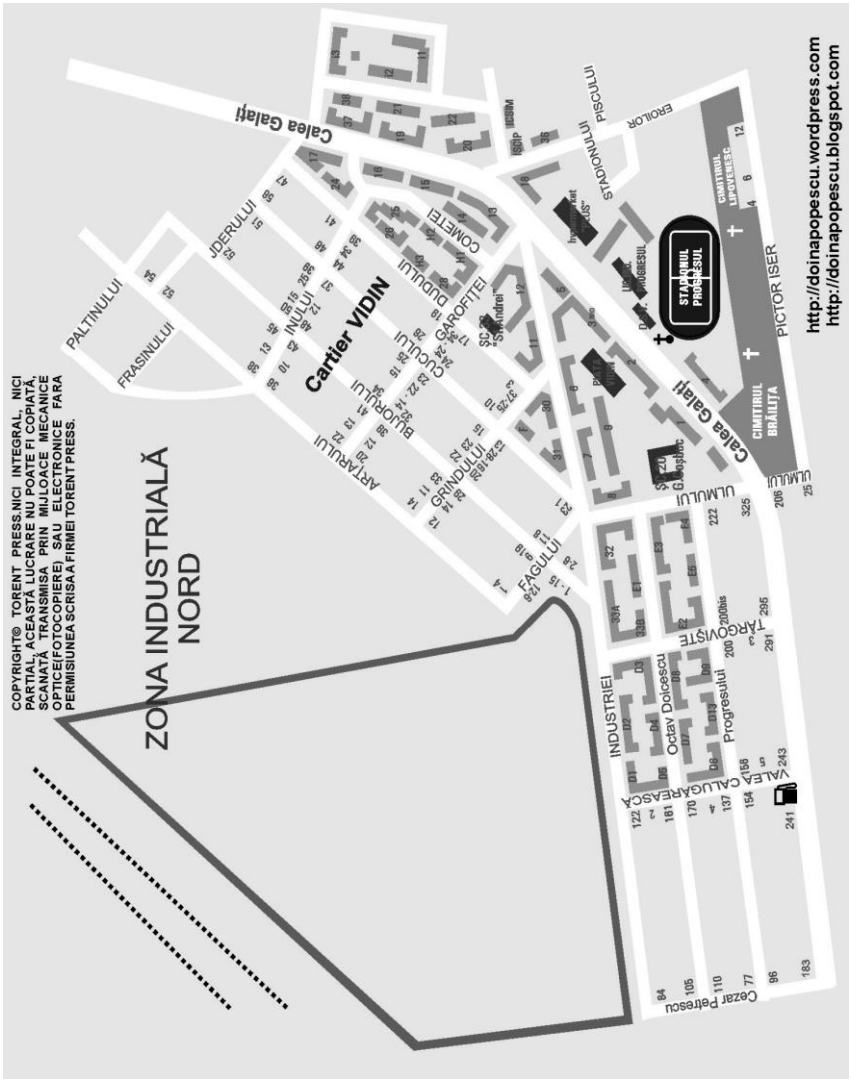

COPYRIGHT© TORENT PRESS.NICI INTEGRAL, NICI PARŢIAL, ACEASTĂ LUCRARE NU POATE FI COPIATĂ, SCANATĂ TRANSMISA PRIN MIJLOACE MECANICE OPTICE(FOTOCOPIERE) SAU ELECTRONICE FARA PERMISIUNEA SCRISA A FIRMEI TORENT PRESS.

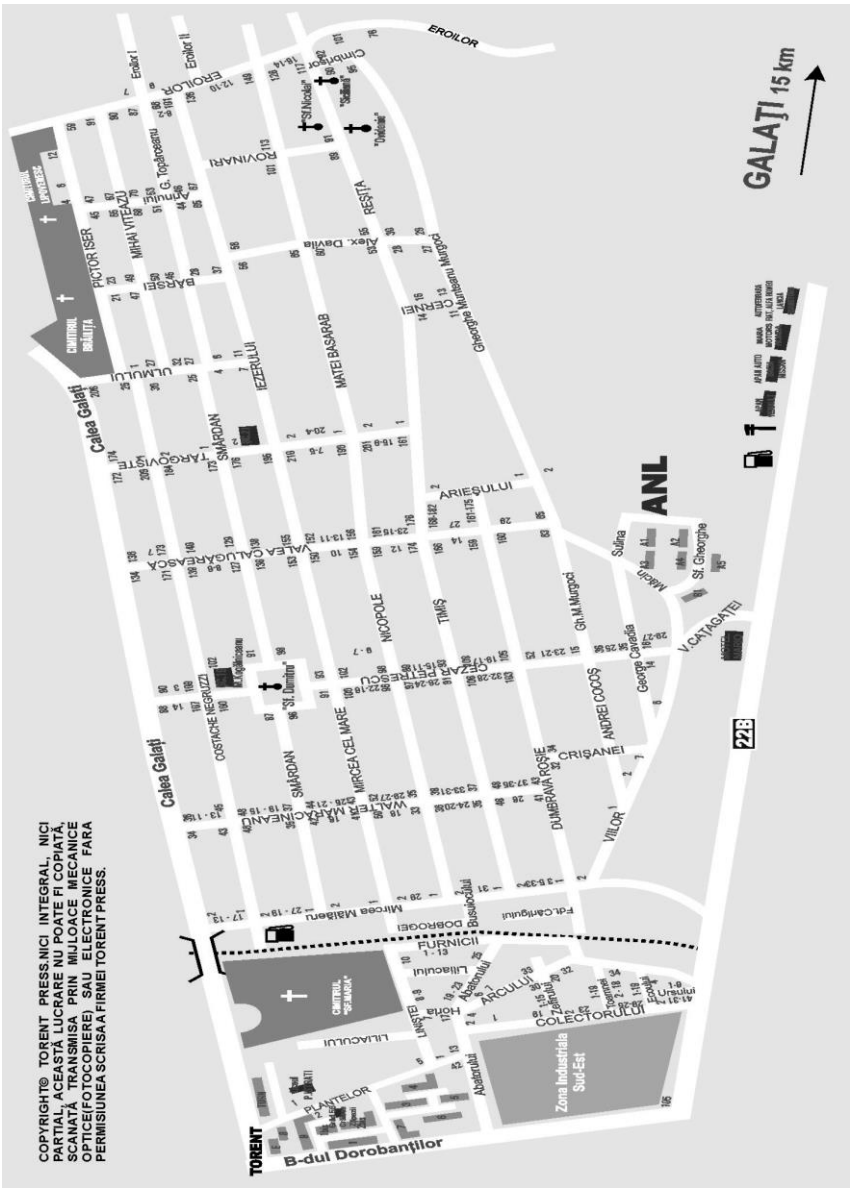
GALAŢI 15 km
EROILOR
Calea Galaţi
ANL
B-dul Dorobanţilor
TOREN
COPYRIGHT© TORENT PRESS.NICI INTEGRAL, NICI PARTIAL, ACEASTĂ LUCRARE NU POATE FI COPIATĂ, SCANATĂ TRANSMISA PRIN MIJLOACE MECANICE OPTICE(FOTOCOPIERE) SAU ELECTRONICE FARA PERMISIUNEA SCRISA A FIRMEI TORENT PRESS.

Organizare administrativă

Legea din 1908 privind organizarea comunelor rurale şi administraţiunea plăşilor **preciza că acele comune, care erau situate până la o distanţă de 3 km de marginea oraşelor reşedinţă de judeţ, luau denumirea de „comune rurale suburbane''**, sintagma de „comună suburbană" definind o comună situată în apropierea unui oraş, de care depindea din punct de vedere administrativ (v. şi **suburbie** – cartier situat la marginea unui oraş mare).

În 1923, Comuna rurală Islaz se împarte în două comune rurale: Brăiliţa (G. Iliescu-Marsilieni, primar) **şi Vatra Veche, care va primi numele de Nedelcu Chercea. Brăiliţa ajunge comună suburbană în anul 1939 iar în anul 1953 devine cartier al oraşului Brăila.**

Vechiul „Islaz", născut în 1831 ca loc de păşunat, restrâns în timp, dispăruse din mentalul brăilenilor, după cum dispăruse şi vechea „comună Islaz", înfiinţată la 1864. În 1923 dispare şi „comuna modernă Islaz", denumirea perpetuându-se doar în memoria celor vârstnici născuţi şi crescuţi în zona căii ferate dintre străzile Apolo şi Galaţi, fără să corespundă unei delimitări administrative oficiale.

S-a procedat la delimitarea teritoriului noilor comune, PV din **9 dec. 1925** precizând astfel **hotarele Brăiliţei:**

-la Nord: din drumul vicinal Brăila-Baldovineşti o linie dreaptă paralelă cu (pe lângă) gardul de Nord al Şantierului Franco-Român, apoi str. Principesa Elena dintre Pisc şi Brăiliţa şi mai departe printre viile Anton Pană şi Basil Clony până la punctul Ghindoaia iar de aici o linie dreaptă pe lângă vii până la colţul de Răsărit al satului Pisc iar mai departe o linie dreaptă spre Răsărit până la Dunăre

-la Răsărit: malul stâng al fluviului Dunărea până la pompa de apă a CFR iar de aici o linie dreaptă până la Ghecet, apoi talvegul (şenalul) braţului Măcin până la gura Chiţoiului şi Carcaliului

-la Sud: din gura Chţoiului – Carcaliu o linie dreaptă până la Chiciu Bratuşca de jos, urmând mai departe talvegul Dunării spre Nord până la pompa de apă a CFR

-la Apus, drumul comunal Brăila-Baldovineşti până la întâlnirea cu hotarul de Sud al satului Piscu.

Suprafaţa totală a teritoriului comunei: cca 2500 hectare

• Prin decizia Consiliului comunal nr. 39/1933 se solicită declararea Brăiliţei drept comună suburbană

Decretul–Lege din 23 ianuarie 1942, semnat de Antonescu, Mareşal al României şi Conducător al Statului, pentru modificarea art.4 din **Legea administrativă din 14 august 1938,** prevedea:

Comunele rurale din imediata apropiere a comunelor urbane pot fi declarate prin lege comune suburbane, luându-se avizul prefectului de judeţ şi al comunei respective.

***Comuna suburbană** păstrează calitatea de comună rurală; ea este supusă regulelor comunei urbane de care depinde numai în ce priveşte edilitatea, salubritatea şi poliţia comunală.*

• Ordinul telefonic nr. 5492/23 aprilie 1943, semnat de colonel Marin Ciobanu, prefectul judeţului: primarii comunelor suburbane să covoace în ziua de 25 aprilie 1943, prima zi de Paşti, Sfatul comunal pentru a-şi da avizul asupra transformării comunei dvs. în **comună rurală sau comună urbană nereşedinţă independentă.** Sfatul comunal, primar Gh.I. Mateescu (26 apr. 1943): **să rămână tot administraţie comunală suburbană sau, în cazul când nu se poate, să fie transformată în comună urbană independentă**. Argumente: distanţa-50 m liniari, adică numai linia CFR Brăila-Port Brăila; suflete-10993, din care 2389 contribuabili; ocupaţia-căruţaşi şi hamali în port şi oraş, meseriaşi şi muncitori în oraş şi în fabricile de industrie din Brăila, funcţionari publici şi comerciali în oraşul Brăila şi la diferite case de import şi export, la staţiile CFR Brăila şi Brăila Docuri; minoritari lipoveni, pescari vânători şi precupeţi

ambulanţi în diferite părţi ale ţării şi o parte, în număr restrâns, muncitori agricoli; industrie-Societatea de Materiale de Drum de Fier „Franco-Română" cu turnătorie, cazangerie şi fabrică de armament; aprovizionarea depinde de Brăila-alimentarea populaţiei de către Primăria Municipiului prin oficiul de aprovizionare, cu cartelă individuală pentru fiecare suflet din Brăila, de unde îşi câştigă fiecare existenţa, în lipsă de moşii şi terenuri arabile.

Renumele cartierului

Galaţi-Brăila, oraş frumos,
Te duci călare, te-ntorci pe jos…

Un cunoscut lingvist descifra sensul celor două versuri ca vorbind despre o afacere neizbutită. Lingvistul, străin de zona în discuţie, nu auzise şi de **podul de la Brăiliţa,** care urma după o salbă de cimitire, multietnice (armenesc, turcesc, lipovenesc şi italian, deoarece cimitirul catolic aparţinuse bisericii ctitorite de italieni, şi, bineînţeles, ortodox) şi de cântecul său care traducea de fapt o realitate:

Şi la pod la Brăiliţa,
hoţii, hoţii măi,
mi-au furat hoţii căruţa,
hoţii, hoţii, măi,
şi mi-au dus-o la obor,
hoţii, hoţii, măi,
şi-au vândut-o pe un pol,
hoţii, hoţii, măi.
Las' s-o vândă unde-or vrea,
hoţii, hoţii, măi,
că-i căruţa altuia,
hoţii, hoţii, măi…

„Realitatea" a apus de mult, păstrându-se doar în creaţia rapsozilor contemporani, ca Ionel Tudorache*:*

La poartă la Brăiliţa
Mi-au furat hoţii mândruţa.
Aş da caii şi căruţa
Numai să-i sărut guriţa!

sau Nelu Vlad cu formaţia *Azur* :

Sus pe pod la Brăiliţa,
Lele puişor,
Mi-au furat hoţii căruţa,
Doamne şi-am să mor!
Căruţa cu cai cu tot,
Sus pe pod, noaptea pe lună
Am rămas cu biciu-n mână
Amârât şi supărat
Nu ştiam ce să mai fac.
Am ajuns târziu acasă
La copii şi la nevastă,
Doamne şi-am să mor!
Mânzul numai necheza
Şi-ntreba de maică-sa:
„Unde-i mama mea frumoasă?
De ce n-ai adus-o acasă?
Unde-i murgul potcovit,
Unde oare l-ai pierdut?"
Şi-am să-ntreb pe toţi geambaşii
Unde-s caii mei, frumoşii.
Un geambaş posomorât
Mi-a spus caii unde sunt.
Găsii caii-ntr-o dugheană
Şi căruţa brăileană.
De-am să pot, de n-am să pot
Nu mai trec noaptea pe pod!

Renumele cartierului era dat de podul care-l unea de oraş şi peste care orăşenii nu prea se încumetau să treacă, caracterul belicos fiind afirmat mai ales faţă de rivala ei *Nedelcu Chercea*. Mi-aduc aminte că, în anii adolescenţei, într-un an, defilarea de 23 August s-a făcut în Monument. Pe seară, după petrecerea câmpenească, a urmat o încăierare de pomină între cele două cartiere, din tribună nemairămânând decât scheletul metalic. Totul se petrecuse sub supravegherea „atentă" a miliţiei care a ridicat câţiva beligeranţi la spartul târgului.

Corneliu Ifrim, *Paharul cu rouă,* din vol. cu acelaşi titlu, Editura *Ex libris,* Brăila, 2003, p. 66: *Rar se-ncumeta vreun străin să treacă podul, mai ales când se arăta cu gânduri ascunse. Iar în privinţa fetelor, nici în închipuire nu ar fi putut cineva crede că vreuna, oricât ar fi fost de nearătoasă, ar fi putut ajunge în braţele unuia care nu era din Brăiliţa.*

Mircea Vasiliu (lucr. cit., p. 25): *Renumitul cartier Brăiliţa era faimos datorită Societăţii Franco-Române, dar şi a periculoaselor găşti, la care cuţitul era argumentul deselor lor conflicte. Dar cine se ducea până în Brăiliţa? Brăilenii evitau acest cartier.*

Corneliu Ifrim, Tilică în vol. *Trufie şi umbră*, ed. cit. (p. 51)

Îşi avea zona lui Tilică, din centru şi până la pod. Mai departe nu putea trece. Şi încă cu harabaua! Ar fi fost mult mai uşor pentru el să treacă graniţa, fără paşaport, decât podul. Nu voia să încerce, însă nici nu se gândea la acest hatâr. Dacă totuşi şi totuşi s-ar fi încumetat, Tilică ştia că următorul drum l-ar fi făcut cu picioarele înainte, spre ţintirimul calicilor, unde-şi avea locul lui. Pentru că nu-şi închipuia să scape de cuţitele care stăpâneau dincolo de pod şi nu iertau nici un străin, în afara autorităţilor. Pe restul, harcea-parcea îi făceau. […]

Ştia regula şi Fiţa, iapa lui, o învăţase în atâta amar de vreme, şi cum ajungea la piciorul podului, acolo unde se-mbucla linia de tramvai, într-o clipă lua urma şinei şi se-ntorcea. Parcă

ar fi fost o prăpastie de-a latul străzii pe care nu putea s-o treacă. Şi chiar de-ar fi dat în ea un ceas, tot în zadar. Dar el n-o bătea, nici măcar o dată n-o atinsese nici cu mucul biciului. Îi era milă, pentru că aşa era el, milos.

• Dosar 9/1929, Primărie: *Guardul de la pod la ora 9 seara nu va mai lăsa indivizi tineri să staţioneze în grupuri la pod pentru a ţine calea la fete şi femei ce vin din oraş de la ocupaţiunile lor.*

• 17 aug. 1931. Se solicită primăriei Mun. Brăila înfiinţarea unui post de sergent la podul de trecere peste linia CFR la ieşirea din comună şi până la bariera veche din str. Galaţi pentru o mai bună pază a trecătorilor, ca şi pentru circulaţia trăsurilor şi a căruţelor ce vin şi intră în această comună.

Era vorba de podul vechi, care se continua cu str. Carol, astăzi - str. Progresul. Podul nou, cu linia de tramvai, continuat de str. Plevnei, astăzi Calea Galaţi, n-a mai cunoscut astfel de istorii.

În zona Podului s-au petrecut **două evenimente** rămase în istoria Brăilei.

Ocupaţia germană din timpul primului război mondial a instaurat un regim de teroare, introducând munca forţată, raţiile de înfometare şi rechiziţiile, care vizau în special obiectele de aramă (clanţele uşilor, clopotele şi acoperişurile de aramă ale bisericilor sau… instrumentele din laboratoarele farmaciilor), necesare la confecţionarea ţevilor de tun. Acestea au trezit opoziţia brăilenilor, care au iniţiat numeroase acte de sabotaj, represiunea germană mergând până la execuţia participanţilor. În luna martie 1917 a fost executat pescarul Danilof Alexandru iar la 22 iunie un grup din 12 persoane, între care şi un elev de liceu, a fost condamnat la moarte pentru serviciile aduse armatei române, fiind împuşcat la gardul cimitirului *Sf. Maria.*

Dintre execuţiile săvârşite în mod public, aceea privind împuşcarea lui Alexandru Popovici, comisarul portului Brăila, a fost cea mai impresionantă. Acesta trimitea pe Dunăre sticle înfundate care cuprindeau informaţii despre magaziile cu

muniţii şi materiale ale germanilor. Aceştia au întins o plasă, pescuindu-le. Într-una din ele se aflau planuri militare cu situaţia trupelor germane, sistemul de apărare şi locurile de amplasare. Date de natura acestora erau zilnic trimise armatei române aflate la Galaţi. În urma cercetărilor, au fost arestaţi comisarul portului Alexandru Popovici şi sergentul major Gheorghe Rădulescu. Acesta din urmă, supus unui tratament barbar în închisoare, a decedat iar **comisarul Al. Popovici a fost executat public, în faţa a numeroşi brăileni, ca *să înveţe ceva din execuţie,* la 22 iulie 1917, în marginea oraşului, la podul Brăiliţa, în faţa cimitirului *Sf. Maria,*** locul fiind marcat de o modestă cruce. Ulterior, crucea, pe care se află inscripţia: *În acest loc, la 22 iulie 1917, Comisarul Alexandru Popovici a fost executat de trupele duşmane, purtându-se ca un erou pentru neam*, a fost amplasată în cimitirul Sf. Maria, parcela 21, litera E. Pe 22 iunie 1935, la cripta eroilor din cimitirul Sf. Constantin, a avut loc un parastas pentru pomenirea fostului comisar al portului, Alexandru Popovici. După 1990, osemintele eroului au fost înhumate în cimitirul eroilor de la Sf. Constantin alături de Moise Grozea.

Pe piatra sa de mormânt se află următoarea inscripţie: Gl.Mr. (P.M.) / ALEXANDRU POPOVICI / 1862-1917 / FOST COMISAR DE POLIŢIE AL PORTULUI BRĂILA/ ÎMPUŞCAT DE TRUPELE DE OCUPAŢIE LA 22 IULIE 1917. O străduţă din cartierul Obor îi celebrează memoria. După 1990, a fost înaintat în grad *post mortem* la rangul de general maior, numele său fiind atribuit şi clubului poliţiştilor brăileni.

Scriitorul brăilean **Corneliu Ifrim** a reconstituit evenimentele în romanul ***Fulgere peste fluviu***, din care reproducem finalul:

-- Fiule, dimineaţă mi-au trimis vorbă de la Comandatura Imperială Germană ca după-amiază să mă prezint la Căpitănia portului, de unde voi merge să primesc spovedania şi să-i dau împărtăşania căpitanului Alexandru Pruteanu, adică dumitale,

fiul meu…[…] *Odată cu binecuvântarea mea (te rog) să primeşti şi asta…*

Părintele Licurici desfăcu pumnul şi în palmă îi apăru un rotund galben, sclipitor, cât o monedă mare.

-- Părinte!

--Pe dealurile Plevnei, unde m-a trimis ţara acum patruzeci de ani, rostul meu era să-i îmbărbătez pe ai noştri, să-i îndemn la biruinţă. Am făcut-o cu toată credinţa, pentru că porunca ţării nu-i mai prejos decât a Domnului. Ba aş zice că… Mai trebuia să împărtăşesc pe cei care se despărţeau de viaţă şi să-i binecuvântez, ceea ce, de asemenea, am făcut. La ultimul asalt mi-am călcat jurământul de preot; am pus mâna pe armă şi am tras până i s-a înfierbântat ţeava, de sfârâiau pe ea picăturile de ploaie. Dumnezeu să mă ierte, dar aşa am făcut. Generalul Grozea mi-a înmânat a doua zi această medalie. Ia-o, fiul meu, ţi se cuvine; s-o porţi de-acum în vecii vecilor…

- Părinte, eu n-am făcut ce-am făcut pentru…

- Ştiu. Dar asta este cea mai adevarată şi sfântă împărtăşanie, a ţării, nu a bisericii, şi trebuie s-o primeşti şi să fii mândru de ea.

- Bine, părinte, o primesc. La ea mă pot şi închina…

…Mulţimea acoperise Podul Brăiliţei, câmpul din jur, tot cuprinsul de la marginea oraşului, până către malul Dunării. În depărtare, dinspre Moldova, se vedeau venind nori negri, ca nişte prapuri uriaşi, învolburaţi de vânt.

Peste fluviu, începuse să fulgere.

*--**Feuer !***

Un adevărat dezastru s-a produs prin **explozia vagoanelor germane încărcate cu muniţii, garate de către ceferişti pe linia Brăila - port, în dreptul cimitirului Sf. Maria în ziua de 28 august 1944**, în preajma retragerii trupelor germane. După cum aflăm din adresa Prefecturii către comandantul garnizoanei şi prim-procurorul tribunalului (dosar 115/1944, Arhivele Naţionale

Brăila), în ziua de 27 august 1944, locuitorii din comuna suburbană Brăiliţa, cât şi din municipiul Brăila s-au dedat la devastarea celor zece vagoane încărcate cu tunuri şi proiectile ambalate în lăzi, scoţând proiectilele din lăzi, risipind pulberea ambalată în saci de mătase şi începând să care lăzile în care au fost împachetate proiectilele. În ziua următoare devastarea a continuat până la ora 8 a.m., când pulberea a luat foc, probabil din cauza neglijenţei copiilor care umblau cu făclii aprinse prin preajma vagoanelor. Focul s-a extins la întreg şirul de vagoane care s-au aprins iar proiectilele au început să explodeze dând naştere la un dezastru inevitabil, în care şi-au pierdut viaţa circa 300 de persoane, bărbaţi, femei şi copii, care au fost parte carbonizaţi, parte omorâţi de schije. Au fost identificate 46 de cadavre. Dezastrul ar fi fost mult mai mare, dacă nu s-ar fi produs în valea dintre cimitir şi dealul Brăiliţei, dovadă fiind şinele contorsionate şi craterele rezultate. Un obuz ar fi „aterizat", fără să explodeze chiar în faţa cârciumii lui Capbun, pe strada Galaţi, în colţ cu Dorobanţi. O martoră oculară a evenimentelor, doamna Valeria Ursan, vorbeşte despre înhumarea celor omorâţi într-o groapă comună din cimitir şi despre slujba făcută de către preotul Noapteş şi dascălul Tache de la biserica *Sf. Ioan*.

Norocul Brăilei a fost mutarea garniturii de la Canton între dealuri. Cauza exploziei (altă explicaţie): un soldat beat de la pichetul de grăniceri, drept strada Oituz, şi-a aruncat mucul de la ţigară într-unul din vagoanele din vale, unde poporenii scoseseră pulberea din sacii confecţionaţi din mătase de paraşută şi chiar din obuzele înseşi, ca să facă burlane!

C.C. Giurescu, bazat pe informaţile furnizate de persoane aflate atunci în oraş, cum ar fi primarul, Colonel Paul Brătăşanu, notează: *Un tren german cu muniţii şi cu pulbere neagră care staţiona în portul Brăila, căutând să scape spre Făurei-Buzău, s-a ciocnit, la ace, cu un tren de refugiaţi. Până la restabilirea circulaţiei, care intenţionat a fost întârziată de personalul român al gării, au fost retrase pe aceeaşi linie ce duce la port, şi anume*

„la nord de podul de la Brăiliţa" unde au fost garate. Aici, aceste vagoane au făcut explozie - din cauza unei ţigări ce a aprins pulberea neagră - provocând moartea şi rănirea a numeroşi cetăţeni din cartierul vecin (p.293).

Pe fundalul retragerii germanilor au fost devastate, de către brăiliţeni, comorofceni, dar şi de către alţi locuitori din zonă, vagoanele cu provizii din Docuri, pline de bunătăţi: băuturi fine, praf de lapte, ciocolată, sardele norvegiene, ţigări Deli, pentru ofiţeri, şi Laso, pentru soldaţi, lame de ras [un norocos a luat o ladă de 7 kg cu 2 milioane de lame, vândute doamnei Maria Popescu, care avea o papetărie-tutungerie pe str. Galaţi] etc. Un oarecare, pentru a nu se întoarce cu mâna goală, *a capturat* o ladă de lumânări.

Iată cum descrie dezastrul scriitorul **Mircea Vasiliu** (*Amintiri târzii*, ed. cit., p. 89-90):

În data de 27 august 1944, în cartierul Brăiliţa, au fost aduse şi garate pe linia Brăila-port, în dreptul cimitirului Sfânta Maria, zece vagoane de marfă, încărcate cu tunuri, proiectile, diverse materiale, alimente, îmbrăcăminte, pături, băuturi fine. Vagoanele au fost lăsate fără nici un fel de pază. Parcă cineva le adusese intenţionat la marginea celui mai rău famat cartier al Brăilei iar lipsa soldaţilor de pază trebuia să spună multe. Dar nimeni nu a dat sensul cel bun acestei momeli şi, în baza uzanţelor din ultima vreme, vagoanele au fost sparte de cei din cartier. Văzând ce încărcătură au, nu s-au mulţumit cu puţin şi au început să care din vagoane cu căruţele, ziua în amiaza mare, fără ca cineva să-i întrebe de sănătate. Nici de data aceasta nimeni nu s-a sesizat. Vestea s-a dus în tot oraşul şi zona vagoanelor s-a umplut de doritori de chilipir, ajungându-se chiar la încăierări pentru diverse bunuri pe care şi le disputau.

Lăcomia a fost aşa de mare încât au început să fie desfăcute proiectilele şi luat praful de puşcă din interiorul lor, într-o totală neglijenţă care făcea ca o parte din periculoasa pulbere să se răspândească pe podelele vagoanelor. Fiind şi

locuri mai întunecoase, luminate de copii cu făclii sau lumânări, în final neglijenţa s-a răzbunat. O lumânare scăpată jos a aprins praful de puşcă de pe podeaua unui vagon, neatenţie care a dus la declanşarea unui puternic incendiu, provocând un adevărat dezastru în care au murit peste 350 de oameni, copii, femei şi bărbaţi, toţi prinşi în raza incendiului şi a exploziei, seceraţi de o moarte cumplită, sfârtecaţi de explozii, carbonizaţi de flăcări sau ucişi de schije. În câteva minute zona era plină de cadavrele celor pe care sărăcia sau lăcomia îi trimisese în acea zi la moarte.

Aceeaşi zonă constituie şi prilejul unor **descrieri pitoresc-etnografice**.

Corneliu Ifrim, ***Fulgere peste fluviu,*** Editura Militară, Bucureşti, 1988: *La podul Brăiliţei pot să văd alaiurile câtorva nunţi. Dacă-s mai multe de trei, aşa-i datina, se-aliniază trăsurile cu mirii la piciorul drept, dinspre Comorofca, al podului. Cel mai bătrân cerşetor al mahalalei le dă cailor o pălărie de ovăz şi tot el ridică mâna în sus, semn de începere a întrecerii. Trăsurile gonesc bezmetic pe străzi, altele o iau de-a dreptul prin grădini, regula-i una singură, să ţină hăţurile mireasa şi biciuşca mirele iar trăsura care ajunge prima la biserică este câştigătoare. Mirii din prima trăsură vor trece pragul bisericii şi vor primi cununiile din frunză de salcie iar celelalte perechi de miri, după slujba sfinţirii verighetelor, devin naşii lor, de-al doilea, de-al treilea sau de-al câtelea rând de nunţi a fost în acea zi.*

La podul Brăiliţei este singurul loc din România unde întâlnirea mireselor nu-i păcat, nici semn rău!

În locul podului nou se organiza bâlciul, unde, sub şoproanele de scândură din jurul scrânciobului, mulţimea de oameni petrecea cu vuiet năvalnic. *Lipoveni bărboşi, în cămăşi înfoiate, veste de doc sau tunici strâmte, plesnite pe la subţiori, semănând, dar mult prea căznit, cu cazacii daţi afară din pricina beţiei, din vechile regimente de gardă ruseşti, blonzi, cărunţi sau roşcovani, zvârleau pe gât stacane de bere şi votcă, hăpăind*

bucăţi de scrumbie sărată şi castraveciori acri după ce mai întâi îi treceau pe sub nările în flăcări. Flăcăi în cămăşi gorkiene, încheiate într-o parte pe furca gâtului, cu şepci albastre sau chipie fără cozoroc de sub care le cădea pe frunte o şuviţă rebelă, încinşi, cei mai mulţi, cu săbii uşor încovoiate despre care-şi închipuiau, exaltaţi de duhul votcii, că aparţinuseră unor atamani din legendara Mare Oaste a Donului, se hârjoneau fără astâmpăr, căutându-şi unora altora gâlceavă şi sumeţindu-se în faţa fetelor gătite cu sarafane, cizmuliţe roşii, panglici şi cordele împletite-n părul ca secara. Incitate de-o armonică vesel călcată pe butoanele de sidef de-un băieţandru în şalvari liliachii, grupul fetelor mai mari se legăna într-un dans vechi, o plăsmuire adusă din desfrâul Orientului, poate din vatra Siberiei, oricum din necuprinsul stepelor amare. Agitau deasupra capului batiste şi năframe colorate (Fănuş Neagu, *Asfinţit de Europă, răsărit de Asie*, Editura Semne, Bucureşti, 2004, p. 114).

Drumul Naţional 2B Brăila-Galaţi, digul de 15 km

În 1937, când parlamentul aprobase doar crearea unei zone libere la Galaţi, deplângând nedreptatea, Sotir Constantinescu şi George Buznea, în lucrarea **„Brăila prin veacuri şi în zilele noastre**“, cereau ca noul regim vamal, care deschidea perspective atât de mari portului Galaţi, să nu fie refuzat portului Brăila, cu atât mai mult cu cât **exista o identitate de situaţie între aceste două oraşe vecine, menite într-un viitor, care nu este atât de depărtat, să se unească şi să formeze un Rotterdam al Dunării, aşa cum a visat Mihail Kogălniceanu!**

„Viitorul…nu atât de depărtat” era plasat de către Vasile Băncilă în eseul *Copilărie şi miracol brăilean* din anul 1939 (deci în aceeaşi epocă!) „mult mai târziu (dar în aceeaşi notă optimistă-n.n.) când noi vom fi un popor de cel puţin cincizeci de milioane de locuitori (şi când) „**Brăila şi Galaţi vor fi poate nu Capitala Ţării, cum au visat unii, ci un singur oraş legat prin poduri,**

funiculare, şosele, cheiuri şi parcuri, sau vor fi două oraşe înfrăţite în aceeaşi luptă de ridicare a românismului prin negoţul continental […] ca doi fraţi gemeni sau ca două perle strălucind pe salba împărătească a Dunării…"

Ideea lansată jurnalistic şi-a găsit în timp sprijin ştiinţific la geografi şi sociologi iar în zilele noastre la regretatul **Laurenţiu Ulici**, senator de Brăila, care vorbea de un **megalopolis Brăila-Galaţi pe linia Dunării, a digului de 15 km, cu finanţare japoneză.**

Vrem sau nu vrem, în ciuda rivalităţii economice şi afective cu Galaţiul, digul ne apropie de Galaţi prin crearea câtorva societăţi astăzi, mâine mai multe, începând de la Vadul Catagaţei şi vechile cărămidării, respectiv ***rezervaţia arheologică Brăiliţa.*** Aşa se face că …**podul nu mai este călcat de gălăţeni.**

Societatea Franco-Română

„Renumele" **podului a rămas o filă de istorie**, după cum **o altă filă de istorie a rămas şi Societatea Franco-Română.**

La 30 august 1921, pe baza unei înţelegeri dintre 15 mari societăţi bancare şi industriale franceze şi româneşti, se înfiinţa **Societatea Franco-Română de Material de Drum de Fier S.A.,** capital social subscris la paritate - lei 40 000 000, împărţit în 80 000 acţiuni la purtător de o valoare nominală de lei 500 fiecare**.** Societatea avea sediul social în Bucureşti, pe strada Lascăr Catargiu / str. Biserica Amzei nr. 5 iar biroul administratorilor francezi la Paris, str. La Rochefoucauld nr. 12. Scopul principal al societăţii: *Repararea materialului rulant de căi ferate, tramvaie etc., cât şi toate operaţiunile industriale privitoare la metalurgie şi construcţiune mecanică* (*Statut*, art. 4, lit. a).

Societatea Franco-Română, profilată îndeosebi pentru producerea de material de drum de fier şi repararea locomotivelor, şi-a deschis lucrările pentru amplasarea atelierelor sale la începutul anului 1922 în zona de nord-vest a oraşului, în

fosta comună rurală Brăiliţa. Lucrările au fost terminate în a doua parte a anului 1924, **inaugurarea Atelierelor şi festivităţile legate de acest eveniment, la care participau reprezentanţi ai Ministerului Comunicaţiilor şi Direcţiei generale a CFR, consulii Franţei şi Belgiei etc., având loc marţi, 21 octombrie 1924. Se fonda astfel o industrie care să ajute statul român la redresarea şi întreţinerea materialului rulant CFR.**

Atelierele Societăţii executau *reparaţiuni de locomotive CFR; plăci tubulare şi portale ambutisate din aramă, pentru cutii de foc, la cazane de locomotive; fontă specială de calitate mai ales pentru segmenţi de etanşeitate la pistoanele şi sertarele locomotivelor, maşinilor de aburi în genere, compresoarelor etc.*

La început, atelierele cuprindeau o singură hală în care se aflau 3 secţii: cazangeria, turnătoria de bronz şi fierăria, tot aici făcându-se şi proba locomotivelor reparate. Pe baza unor contracte încheiate cu Ministerul Lucrărilor Publice şi al Comunicaţiilor, societatea executa reparaţia a 8-10 locomotive pe lună /120 pe an. În urma hotărârii adunării generale extraordinare a acţionarilor societăţii din 22.XI.1928, capitalul a fost majorat de la 104 000 000 lei la 150 000 000 lei, ceea ce condus la obţinerea unui beneficiu de 21 208 696, 85 lei. Era doar o parte din beneficiu, deoarece, în toiul discuţiilor dintre liberali şi ţărănişti asupra capitalului străin, sunt descoperite mari fraude fiscale, ce constau în neplata impozitului pe profit, de 80 milioane lei, camuflat de Societate în decursul a trei ani anteriori.

În perioada marii crize din anii 1929-1933, producţia s-a limitat la repararea a 50 de locomotive în loc de 120 cât prevedea contractul încheiat cu CFR. În anul 1938 a început să fabrice şi armături metalice.

O statistică din 1941 consemnează: 900 HP-putere motrică, 1400 lucrători din care 1300 calificaţi, producţie lunară - 8 locomotive CFR.

Cu participarea capitalurilor de stat şi particulare, prin decretul-lege nr.1494/11 mai 1942 a luat fiinţă *Regia Metalurgică*

Brăila (R.M.B.), care includea *Fabrica de armament de la Brăila,* comuna suburbană Brăiliţa (fostă proprietate a Societăţii Franco-Română), cu toate instalaţiile, dimpreună cu terenul pe care este situată fabrica (3,45 ha) şi Staţia de încărcare de la Lacul Sărat, cu toate instalaţiile, dimpreună cu dreptul de folosinţă asupra terenului în suprafaţă de 15,8 ha.

Dacă în anul 1925 erau 344 muncitori, din care: 179 calificaţi, 96 necalificaţi şi 69 ucenici, iar în 1928, 719 muncitori, din care 518 calificaţi, 172 necalificaţi şi 29 ucenici, în perioada crizei odată cu reducerea producţiei are loc şi reducerea substanţială a numărului de muncitori şi a numărului de ore lucrate. Astfel, la începutul anului 1929, din cei 879 salariaţi au fost concediaţi 126 iar, în anul 1930 şi primul semestru al anului 1931, ¼ din personal (166 lucrători şi 28 de funcţionari).

O adresă din 27 iunie 1931: din cauza reducerii cotei de lucru a societăţii din partea Administraţiei CFR, Societatea a fost nevoită a reduce în măsură însemnată lucrul în atelierele sale, concediind 250 de funcţionari şi lucrători. Statistica din 30 iunie 1931 indică repartiţia angajaţilor pe naţionalităţi.

Lucrători	Cetăţeni de naţionalitate română	601	80,8%
	Cetăţeni de diferite naţionalităţi	114	15,3%
	Străini	29	3,9 %
Total		744	
Funcţionari	Cetăţeni de naţionalitate română	140	81,4%
	Cetăţeni de diferite naţionalităţi	21	12,2%
	Străini	11	6,4
Total		172	

Majoritatea celor concediaţi erau de naţionalitate română: 173 lucrători şi 29 funcţionari.

O notă din 3 nov. 1931 consemnează acordarea de ajutoare pe 2 săptămâni şi reprimirea la muncă a 10 lucrători, în timp ce la Uzinele *David Goldemberg şi Fiii* nu se respectă legea pentru durata muncii, încheindu-se proces-verbal de contravenţie.

Se produceau adesea accidente (titluri din ziarele vremii: *În jurul accidentului de la Şantierul Franco-Român,* 1929 sau *Groaznicul accident de la Şantierul Franco-Român,* 1933), ilustrând grelele condiţii de muncă, desfăşurată pe parcursul a 14-16 ore pe zi, cu încălcarea dispoziţiilor legale). Prin prelungirea abuzivă a programului, sporea numărul şomerilor, care în 1934 atinseseră cifra de 400. Prin introducerea regimului muncii în timp de război s-a legiferat obligaţia de a lucra 12 ore din 24, inclusiv duminicile şi sărbătorile legale.

Dintr-o notă a Subinspectoratului Muncii Brăila din 4 aug. 1941: la cantina muncitorească serveau prânzul 450 muncitori şi 160 ucenici, din care 30 primeau întreaga întreţinere gratuit. În iulie, o mâncare cu carne sau peşte, cu pâine sau mămăligă costa 15 lei iar una de post - 12 lei.

Pentru apărarea drepturilor, muncitorii au creat încă din 1925 Sindicatul Metalurgiştilor *Oţelul*, recunoscut ca persoană juridică în 1927. Importanţa numerică şi acţiunile energice ale acestui sindicat se regăsesc în instalarea la 14 noiembrie 1944 a muncitorului Petre Ciucă, preşedintele sindicatului metalurgiştilor, în funcţia de primar al Brăilei, şi a lui Oliver Huluban, secretar al aceluiaşi sindicat, ca subprefect.

Mişcările aveau un caracter exclusiv sindical. Astfel, în decembrie 1940, cei 1400 lucrători ai societăţii aleg o delegaţie care formulează direcţiei următoarele revendicări: 1) sporirea salariului cu 60%, potrivit scumpirii costului vieţii; 2) aprovizionare printr-un economat al întreprinderii, la preţuri oficiale, pe piaţă neexistând unele alimente şi mărfuri, găsite doar la preţuri de speculă; 3) un ajutor de 300 lei pentru fiecare copil;

4) încetarea concedierilor; 5) salariu egal pentru muncă egală la muncitorii tineri; 6) recunoaşterea oficială a delegaţiei muncitorilor întreprinderii (v. C.C. Giurescu, op. cit., p. 291). Aceasta acţiune va determina succesiv mişcări la alte întreprinderi din oraş, precum „Industria Sârmei", Fabrica de Ciment „I. G. Cantacuzino" ş.a.

Statisticile de mai sus, incluzând între lucrători cetăţeni de naţionalitate română, cetăţeni de diferite naţionalităţi, dar şi străini, coroborate cu datele oferite de **Biroul Populaţiei,** indică, pe de o parte, creşterea sensibilă a numărului de locuitori ai comunei iar, pe de altă parte, faptul că muncitorii calificaţi sunt, în marea lor majoritate, de altă naţionalitate sau străini, proveniţi, în genere, din Transilvania. Afirmaţia se susţine prin simpla enumerare a numelor unor locuitori care solicitau certificarea domiciliului, schimbarea acestuia sau înscrierea de domiciliu, din dosarul nr.3/1926, Primăria Com. Brăiliţa: *Gadeke Alfred, lăcătuş, n. Dessau, 19 iulie 1903; Szilaggi Daniel din Arad, lăcătuş, n.1906; Szilaggi Alex din Arad, lăcătuş, n.1904; Kampe Otto, maistru sudor, n. Schakensleben, 1893, căsătorit cu Margareta, n. Magdenburg, 1897; Ross Johan, sobar, n.1888 din Craiova; Szilagy Alexa, strungar de fier din Arad; Varga Iulius, din Reşiţa, tâmplar; Dombi Desideriu, strungar fier, Oradea; Hoffmann Ernest şi Grosz Iosif, pantofari, Oradea; Szegö Vilhelm, lăcătuş; Csipkas Adalbert, lăcătuş mehanic din Câmpia Turzii etc.* **Pe str. Traian la nr. 26, locuia Petrila Ştefan / Istvan, n. 1900, Arad, strungar în fier,** prezentat în anii comunismului drept ilegalist, nelipsit de la adunările festive ce marcau împlinirea a 50 de ani de la crearea PCR. Fost muncitor la Franco-Român, fusese, de fapt, un sindicalist, arestat pentru că strângea semnături în numele Blocului pentru apărarea Libertăţilor Democratice pentru eliberarea lui Petre Constantinescu-Iaşi. Vorbea prost româneşte. Fusese recompensat cu funcţia de director administrativ la *Uzina Progresul.*

Dosar 275/1938 Prefectură: Măsuri pentru apărarea pasivă a atelierelor Societăţii Franco-Române de material de drum de fier. Câteva date statistice: Clasificare stabiliment în planul de mobilizare industrială pe anul 1938-categoria B, având ca obiect repararea de locomotive cale normală CFR iar din punct de vedere al apărării pasive-stabiliment industrial categoria I. Capacitatea de producţie: 150 locomotive reparate – producţie maximă anuală. Forţă motrică - 2 x 450 HP. Personal existent: administrativ superior - 7; tehnic superior - 10; ad-tiv inferior - 140; tehnic inferior - 42; lucrători calificaţi - 447; lucr. necalificaţi - 91; ucenici – 42: total - 779.

În urma naţionalizării din 11 iunie 1948, Societatea Franco-Română, devenită proprietate a întregului popor, este înmatriculată sub denumirea *Progresul*, în locul vechii conduceri, la 12 iunie 1948, fiind numit director muncitorul Matei Nicolae, care va ajunge prim secretar-preşedinte al consiliului popular în 1968 la judeţul reînviat. În noiembrie, acelaşi an, *Progresul* fuzionează cu fosta *Regie Metalurgică*, păstrându-şi denumirea. Prin contopirea cu o serie de întreprinderi mai mici (*R.N.; Energia* - fostă *Vanghelie Stratulat; Viitorul* - fost *Teofil Constantin*; *Nava Roşie* - fostă *Cerchez; Danubiul* şi *Metinov*), a luat denumirea *Grupul Mecano-Naval Progresul Brăila*, care, în 1951, s-a desfăcut în componentele iniţiale din 1949.

Un timp s-a numit **Wilhelm Pieck**. Wilhelm Pieck fusese secretar general al Partidului Comunist German din Republica Democrată Germană, după ce, în perioada interbelică, se aflase, la Moscova, în conducerea Kominternului (Internaţionala Comunistă III) alături de Maurice Thorez, Palmiro Togliatti, Dolores Ibarruri-Passionaria sau Gheorghi Dimitrov, deveniţi şi ei conducători ai partidelor comuniste din ţările lor, produse ale propagandei comuniste, şi, la ordinul lui Stalin, semnatari ai actului de dizolvare a Kominternului. Atribuirea numelui unui fruntaş comunist, la moartea sa, era un obicei: Braşov devenise *Oraşul Stalin* iar Oneşti, *Gheorghe Gheorghiu-Dej*. Aşa au apărut

şi în Brăila nume de străzi ca *Mareşalul Tolbuhin* (str.Galaţi) sau *Generalissimul I.V. Stalin* (str. Călăraşi).

A fost cântată în spiritul epocii de Mihu Dragomir :

La cinci, când şuiera şantierul,
Se trezea, se-mbrăca, tropăia cartierul
Se încropea un ceai amărât
Să ţină nu de foame, ci de urât
Şi mahalaua pleca să trudească
La uzina brăileană cu firmă franţuzească .

Încă din 1924, la poarta nr.1 (astăzi, poarta nr. 2 a fost desfiinţată), pentru personalul tehnic se construiseră locuinţe- *Maisons ouvrières: fiecare locuinţă de nr. 1-7 cuprindea 2 camere şi 1 bucătărie, pentru 28 de familişti iar de la 8 la 10- pentru 108 celibatari.* În aceste spaţii, în anii 1950 se aflau birourile PIR (Personal, Învăţământ, Retribuire) şi Şcoala profesională (parter-săli clasă+cantină; etaj-dormitoare; în spate-stadionul), ale cărei cursuri serale au fost mutate la Şc. Nr. 4 (azi, 16 - *V. Băncilă*, componentă a Gr. Şc. *Grigore Moisil*).

De la înfiinţare şi până în 1989 a fost inima cartierului, care a şcolit numeroase generaţii, începând cu cei 25-30 de ucenici calificaţi practic în secţiile de producţie şi teoretic în cadrul unei şcoli serale, la *Şcoala profesională de ucenici (1948)* şi de aici la Liceul Industrial *Progresul* (astăzi, *Constantin Brâncoveanu,* care pregăteşte însă astăzi prea puţini muncitori!) şi *Facultatea de subingineri*, care va deveni Facultatea de Inginerie după anii 1990, uzina constituind astfel o adevărată pepinieră de cadre tehnice, întâlnite pe întreg cuprinsul ţării.

În Brăiliţa, la „Franco-Română", exista un teren de fotbal, căruia i s-au adăugat în 1927 o tribună şi o pistă de atletism şi ciclism. Datorită acestei baze, a luat fiinţă în 1928 echipa de fotbal *Franco-Română,* care a activat până la al doilea razboi mondial în divizia B, câştigând în câţiva ani campionatul seriei sau clasându-se pe locuri fruntaşe. Aici, a jucat şi unul dintre marii fotbalişti ai ţării, brăileanul Ştefan Filote. Fără a exagera cu

nimic, se poate afirma că Asociaţia Sportivă de la Franco-Română a fost un leagăn al sportului brăilean.

În anii de glorie, Întreprinderea de Utilaj Greu „Progresul" şi-a construit un stadion propriu de 12000 locuri, un club - 600 locuri pe Bd. K. Marx / Independenţei şi o arenă - 2000 locuri pe str. Fortificaţiei.

Se fabricau unicate şi produse de serie, a căror simplă enumerare ar lua dimensiunile unui catalog. Vom utiliza timpul trecut, pentru că totul s-a dus de râpă cu bună ştiinţă, industria românească în genere fiind considerată de către un fost prim-ministru *un morman de fiare vechi.*

Era profilată pe producţia utilajelor de construcţii, produs de bază – excavatorul hidraulic de diferite capacităţi.

Fabricaţia utilajelor grele pentru industria siderurgică şi turnătorii (pentru furnale, cocserii şi laminoare), **pentru industria chimică şi petrolieră** (convertoare, turnuri de saturaţie, reductoare, autoclave sferice, coloane pentru distilarea petrolului), **pentru industria alimentară** (transportoare de borhot necesare fabricării zahărului, instalaţii de germinare pentru industria berii), **pentru industria lemnului** (gatere şi prese de balotat stuf pentru Combinatul de la Chiscani), **pentru transporturile navale** (căldări şi caldarine pentru vapoare de toate tonajele), **pentru industria materialelor de construcţii şi refractare** (concasoarele *Titan*, utilaje grele ce servesc la sfărâmarea pietrei în cariere, pe şantierele de construcţii sau la drumuri, precum şi la sfărâmarea minereurilor, în mine şi în unităţile siderurgice), **pentru liniile tehnologice în fabricile de ciment** sau **utilajele rutiere** (rulouri compresoare, gredere, buldozere, excavatoare pe pneuri şi şenile fabricate în serie)**, care luau drumul exportului.**

Producţia industrială a crescut de la 47 milioane lei în 1950 şi 756 milioane lei în 1965, la 3,5 miliarde lei în 1978 şi 4,4 mlrd lei în 1980. De la 1376 lucrători în anul 1940, personalul

muncitor a ajuns la 11000, din care: 9854 muncitori, 567 tehnicieni şi 256 ingineri şi subingineri.

De la o singură hală care cuprindea şi cazangeria, forja, turnătoria în bronz şi sculeria s-au pus în funcţiune o hală de mecanică grea de 4900 mp, o presă de 2500 tone, o secţie pentru osii montate etc., de la primitivul *daian-ciocanul de nituit,* de care se serveau altădată cazangiii brăileni - până la sudura automată; de la forja de picior, la presa de 2500 tone, cu care metalurgiştii brăileni au forjat pentru prima dată în ţară arbori cotiţi; de la strungurile cu transmisie din tavan la maşinile unelte electronice cu programare automată trecuseră doar 25 de ani iar de la cei 280 de muncitori care la Franco-Română reparau locomotive la cei 7000 în 1968 care creaseră peste 30 de produse unicat era un salt incontestabil. Monografia editată în 1974, la împlinirea a 50 de ani de existenţă, este plină de bilanţuri festiviste, care nu pot fi şterse cu buretele, dar nici aureolate, pentru că, remarca un director din Ministerul Comerţului în anii 1970, vine elveţianul cu o băscuţă de ceasuri şi cumpără ultimul tip de excavator hidraulic cântărind nu ştiu câte tone. Întreprinderea coopera cu peste 50 de unităţi din ţară şi exporta produse în 20 de ţări. Cu această ocazie, întreprinderii i s-a conferit ordinul „Steaua Republicii Socialiste România", clasa I iar pentru faptul că în anul 1978 a ocupat locul I pe ţară în întrecerea socialistă pe ramura construcţiilor de maşini i s-a acordat „Ordinul Muncii", clasa I.

Etalon al industriei socialiste şi producător de rulouri compresoare şi de excavatoare, ***Întreprinderea de Utilaj Greu „Progresul"*** sau ceea ce a mai rămas din ea se cheamă astăzi ***PROMEX,*** aici lucrând circa 700 de lucrători în loc de 11000 ca altădată.

Rezervaţia arheologică Brăiliţa

Pe teritoriul oraşului Brăila sunt două zone de interes arheologic, care au fost clasate în grupa A a monumentelor şi introduse în Lista Monumentelor Istorice prin avizul nr. 166 / E / 08.06.2004 al Ministerului Culturii şi Cultelor: **situl medieval** delimitat de faleza Dunării şi Bd. Al.I. Cuza şi **situl de la Brăiliţa**, situat în cartierele Brăiliţa şi Pisc şi delimitat astfel: terasa Dunării şi vechea terasă a Siretului, începând de la strada Mircea Mălăeru înspre nord până la punctul în care linia ferată Brăila-Galaţi taie terasa; strada Mircea Mălăeru la sud; străzile Gh. Munteanu-Murgoci şi Andrei Cocoş la vest şi strada Eroilor la nord. Situată pe un fost promontoriu ce înainta spre confluenţa celor două braţe ale Dunării, aşezarea din epoca de piatră de la Brăiliţa se întindea de-a lungul terasei Dunării şi cuprindea o suprafaţă relativ mare, de aproximativ 20 ha.

Astăzi, situl arheologic Brăiliţa nu mai există decât în proporţie de 20%, peisajul actual fiind total diferit de cel de acum 55 de ani. Pe unde acum trece şoseaua spre Galaţi, atunci erau două cărămidării şi o linie de cale ferată, înconjurate de bălţile create periodic de revărsările Dunării. Între cele două cărămidării, de-a lungul Vadului Catagaţei, azi redus la aspectul unei râpe acoperite de clădirea unui motel, pe malul fostei terase înalte a Dunării (distrusă în bună măsură de cele două cărămidării), a existat unul dintre cele mai importante situri arheologice ale acestei părţi de ţară.

Nucleul central al aşezării, se afirmă de către dr. Valeriu Sîrbu şi dr. Stănică Pandrea, Brăila 2010, p. 9*, se afla în zona Vadului Catagaţei, la circa 300 m de confluenţa celor două braţe ale Dunării (zona unde azi se află trecerea bac spre satul Smârdan). Aşezarea domina prin poziţia sa întreaga zonă: câmpia din jur, Dunărea şi, mai ales, Balta. Important este faptul că aşezarea controla Vadul Catagaţei, adică unul dintre puţinele vaduri naturale de acces spre fluviu. Marginea sudică a aşezării*

era flancată de un lac natural, cunoscut sub numele de Comorofca, care îndeplinea rolul unui port natural, pe care oamenii din epoca pietrei îl foloseau ca să pătrundă pe fluviu şi în fosta Baltă a Brăilei.

În luna mai 1955, excavaţiile întreprinse de fostele cărămidării au scos la iveală importante vestigii arheologice cercetate sistematic timp de 20 de ani de către Nicolae Harţuche şi Florian Anastasiu, vestigii care au constituit nucleul în jurul căruia s-a clădit, treptat, secţia de arheologie a Muzeului Brăilei. Cercetările au scos la iveală urme de locuire omenească pe o perioadă de aproape cinci milenii, începând din neoliticul mijlociu şi până în perioada timpurie a epocii feudale, sec. IX-X p.Chr.

În cadrul staţiunii s-au descoperit trei aşezări neolitice aparţinând culturii Boian (faza Giuleşti), care marchează cea mai veche etapă de locuire, urmând apoi o aşezare de la sfârşitul eneoliticului, aparţinând culturii Gumelniţa (3500 a. Chr.).

Pentru perioada preistorică, cea mai importantă descoperire o constituie necropola de inhumaţie care datează de la sfârşitul eneoliticului, perioada de tranziţie de la neolitic la bronz şi din prima etapă a epocii bronzului. Prin numărul impresionant de morminte descoperite (307), prin bogăţia pieselor ce formau inventarul funerar ca: unelte, obiecte de podoabă şi de vestimentaţie lucrate din piatră, os, marmură, alabastru, din cochilii de scoici (Dentalium şi Spondylos), necropola de la Brăiliţa este cea mai mare necropolă de pe teritoriul României, datând din aceasta vreme.

Cronologic, după necropola amintită, în cadrul staţiunii au mai fost descoperite aşezări din etapa târzie a bronzului – cultura Noua, din prima etapă a fierului – Hallstatt, marcată de cultura Babadag, de o importantă şi bogată aşezare şi de o necropolă de incineraţie din sec. IV-III a. Chr. aparţinând civilizaţiei geto-dace. De remarcat că în necropola geto – dacă a fost descoperit un mormânt cu *dromos,* adică un coridor şi o cameră funerară,

unic în ţara noastră ca sistem de construcţie, mormânt ce a aparţinut unui reprezentant al aristocraţiei locale.

Ultimele urme de locuire aflate în staţiunea de la Brăiliţa aparţin perioadei de început a orânduirii feudale (evul mediu timpuriu), cultura Dridu, care reprezintă vechea populaţie românească pe aceste meleaguri (sec. IX-X p. Chr.).

Succesiunea cronologică de aşezări şi necropole, bogăţia materialelor descoperite, precum şi importanţa ştiinţifică şi muzeistică pe care acestea o prezintă pe plan naţional, fac ca staţiunea arheologică de la Brăiliţa să se încadreze în rândul marilor complexe arheologice din ţara noastră. [*Monumentele judeţului Brăila*, p.135]

Inventarierea bunurilor imobiliare

În 1940, a avut loc *inventarierea bunurilor imobiliare aparţinând primăriei comunei suburbane Brăiliţa* de către o comisie având ca preşedinte primarul Tr.Ţino, secretar general-A. Moroianu, membri-Arh.C.Niculcea, delegatul prefectului-Ion Şişu şi delegatul fiscului-D.Bălănescu. Ca urmare a inventarierii s-au întocmit caziere pentru fiecare imobil, stabilindu-se valoarea locativă a acestuia. [Cazierele au fost confruntate cu procesul-verbal din 1 aug. 1939 cuprinzând inventarierea avuţiilor publice ale comunei în conformitate cu instrucţiunile Ministerului Inventarului Avuţiilor Publice, operându-se oarecari completări / modificări.]

Întrucât ***Planul nouei comune Islaz*** **prevăzuse înfiinţarea unui „centru civic" care să cuprindă în mijloc *biserica* iar pe colţuri *primăria, şcoala şi câte o locuinţă pentru preoţi,* locurile pentru acestea fiind date prin împroprietărire de către Primăria Brăila, le prezentăm şi noi în ordinea indicată.**

Biserica cu hramul Sf. Dumitru [aşezată în axa str. Smârdan nr.71, la intersecţia cu str.Valea Rahovei], în suprafaţă de 227 mp, clopotniţa-42 mp, a fost ridicată pe terenul de 3750

mp (75 m-L şi 50 m-l) dat de primăria oraşului Brăila prin decizia nr. 63/1892.

Anterior, din 1899, în acest loc existase o **casă de rugăciune**, construită din paiantă şi cărămidă de preotul Constantin Gănescu şi de un comitet din câţiva creştini enoriaşi, care a existat până în 10 febr.1908, când s-a dărâmat cu aprobarea Sf. Episcopii din Galaţi cu nr. 2413/27 oct.1908, pentru a se face o biserică nouă. Preotul C. Gănescu, numit în 1893, neavând loc spre a sluji, a fost delegat a face slujbă la biserica Sf. Ilie, sărbătorile şi duminicile, iar populaţia din com. Islaz să fie servită cu obligaţia de a face un paraclis.

La ridicarea paraclisului contribuiseră primăria oraş Brăila-500 lei, primăria com. Islaz - 500 lei, creştinii Metaxa Dracopol - 100 lei, Leonida Dracopol - 100 lei, Hagi Ioan-50 lei, tabla de pe acoperiş - anonim, cărămida - Giorgiu Cărămidaru şi alţi cărămidari, lemnăria - Cristache Ganea şi alţii.

Biserica a fost înălţată între 9 martie 1908 şi 4 dec. 1911, când s-a făcut sfinţirea, sub parohiatul părintelui Vasile Enăceanu şi al preotului Constantin Gănescu ca preot ajutător. La 25 august 1895 s-au vândut la licitaţie publică cele 19 locuri prevăzute în planul de parcelare pentru obţinerea de fonduri în vederea ridicării bisericii şi şcolii (31410 lei), din care s-au dat pentru biserică 29020 lei. Prin pantahuză şi donaţii ale creştinilor din comună şi oraş, s-a ajuns la suma de 53000 lei. Pictura, terminată la 2 iulie 1914, a costat 8650 lei. Comitetul pentru construirea bisericii cuprindea preotul paroh Vasile Enăceanu, preotul ajutător Constantin Gănescu şi epitropii Niţă M. Bucur, Petrache A. Lipan, Stan M. Arion, Stoica Tătaru, Marin Dănilă, Stoica R. Cristea, Radu Iuga, Ioan Dumitrescu-învăţător, Neculai Şişu-primar şi Ioan S. Leocă (ultimii trei neactivând).

• În *Actul comemorativ*, întocmit în 3 exemplare la 9 martie 1908 (la temelie, la episcopie şi în arhiva bisericii), sunt enumerate personalităţile în timpul cărora s-a turnat fundaţia: M.S. Regale Carol I şi Elisabeta; Spiru Haret, Ministrul Cultelor

şi al Instrucţiunii Publice; Episcop al Eparhiei Dunărea de Jos, D.D. Dr. Pimen Georgescu; Arhimandritul Nicodim Munteanu, revizor ecleziastic; diaconul Anghel Constantinescu şi protoiereu Ilie Didicescu, după care se notează: Cu stăruinţa preotului paroh Vasile Enăceanu, având şi concursul d-lor D. Ionescu, actualul primar; Nicolae Orăşanu, actualul prefect; F. A. Cristodul, inginer şef judeţ; Mihail S. Nicolescu, arhitectul jud.; Christache I. Sulioti şi Ion Berceanu, foşti primari; Nicolae T. Faranga, fost prefect; George D. Voinescu, Iancu I. Paraschivescu şi Iancu C. Vintilă, funcţionari la primărie; epitropi I. Demetrescu şi Niţă M. Bucur; arhitectul construcţiei Simeon Vasilescu şi concursul binevoitor al primarului comunei Islaz, N.N. Şişu, şi al locuitorilor, s-a pus temelia acestui Sfânt şi Dumnezeiesc locaş.

• **Pisania** aflată deasupra intrării principale: *Aceasta biserică cu hramul Sfântul M.M.Dimitrie s-a ridicat din temelie la 9 martie 1908 prin stăruinţa unui comitet compus din Preot Vasile Enăceanu, paroh Niţă M. Bucur, Petrache A. Lipan, Marin Dănilă, Stoica R. Cristea, Radu Iuga, Stan M. Arion, Ion S. Leocă, Stoica Tătaru şi s-a sfinţit la 26 octombrie 1911 de către P.S.Episcop Nifon al Dunării de Jos* .

Prin împroprietarirea din 1921, biserica a primit un lot de 5 ha teren agricol în com. Nedelcu Chercea.

• **Preoţi slujitori** la această biserică: *Costache Gănescu, Vasile Enăceanu, Petre Stănculeanu, Mihai Bănică, Mircea Micu, Alexandru Chiscăneanu, Vasile Manolescu, Ilie Popovici, Gheorghe Vîrgolici, Aurel Zaharia, Ionel Eugen Buruiană* şi *Sandu Preda.*

• 18 sept.1928: în vederea înfiinţării unei noi parohii în comună, protoieria cere *un tablou* de numele şi prenumele familiilor creştine ortodoxe române şi ale sufletelor copiilor ce le compun. *Aceste tabele vor fi întocmite cu cea mai mare exactitate iar nu să arătaţi ficţiuni*.

• **Pe 18 iunie 1933 este numit preot la parohia nr.2 Mircea A. Micu,** licenţiat în teologie, cu un salariu de 3150 lei

brutto şi plata alocaţiei pentru aranjarea şi chiria casei parohiale. Prin PV din 24 sept.1933, subsemnaţii locuitori din parohia II, convocaţi de părintele Mircea Micu: înfiinţarea parohiei II-305 capi de familie din Brăiliţa şi 143 din Pisc nu asigură existenţa preotului extrabugetar M.M, care nu poate săvârşi liturghia, fiind primit în biserică doar la botezuri, cununii şi înmormântări (urmează peste 100 de semnături) în timp ce parohia I-1400 capi de familie, solicită Episcopului PSS Ghenadie Niculescu desfiinţarea parohiei II şi înfiinţarea postului de al doilea preot pe lângă parohia I de la biserică şi reîmpărţirea poporenilor în două, deoarece situaţia critică şi sărăcia poporenilor nu permit construirea unei alte biserici. Urmează decizia din 30 sept. 1933 a Sfintei Episcopii: ambii preoţi să slujească la biserica existentă. Se menţine şi parohia II, urmărindu-se ideea construirii unei biserici proprii. Ca urmare, decizia Consiliului comunal acordă 15000 lei pentru plata chiriei casei parohiale, preot M. Micu, la Petrica Lefteratos.

• Protoierul Constantin Noapteş (22 apr. 1936): salariul cuvenit preotului Mircea Micu, licenţiat în teologie, fără gradaţie şi ajutor familial-2580 lei, la care se adaugă 100 lei pentru un copil şi chiria locuinţei dacă nu i se dă în natură.

• Dosar 47/1939 Prefect.-inventar, preot M. Bănică: clopot 300 kg-30000 lei; 54 strane-4000 lei; 4 policandre, unul mare cu 28 lumini şi 3 cu câte 16 lumini de braţ-16000 lei; tâmpla (iconostas) cu icoane împărăteşti, praznice şi apostoli-10000 lei, „prestol”de ciment cu faţa de marmură.

• În ultimii zece ani, prin strădania preotului paroh Sandu Preda s-a introdus gazul metan, s-a refăcut pictura de către pictorul brăilean Gurău Gheorghe, s-a înnoit întregul mobilier, s-a înălţat cantina socială „Sf. Dumitru” iar frontonul bisericii a fost împodobit cu 12 icoane din ceramică reprezentând Sfinţii Apostoli. În prezent, se fac demersuri pentru ridicarea unei capele mortuare.

Cimitirul Brăiliţa I, prevăzut in planul de parcelare din 1892, împrejmuit între anii 1892-1895, are o suprafaţă totală-locuri de veci: 25588 mp iar Cimitirul Brăiliţa II-12143 mp.

Primăria, 1903 (str. Principesa Maria nr. 46) [cazier nr. 320 / 1940]

Imobil dobândit prin cumpărare de la preotul Costache Gănescu (6000 lei), actul de vânzare fiind semnat de preotul C.Gănescu şi primarul Nicolae N. Şişu în baza delegaţiunii nr.40, date în şedinţa Consiliului Comunal din 21 septembrie 1902. Suprafaţă clădită – 226 mp, compusă din 3 corpuri: 1) parter, cărămidă, acoperit cu tablă, 4 camere şi 1 antreu, are instalaţie de lumină =140 mp; 2) magazie, parter din paiantă, învelită cu tablă; 5 încăperi-arhivă, 2 magazii de lemne, closet, grajd = 68 mp; 3) parter din cărămidă, acoperit cu tablă, o singură încăpere, folosită pentru arest =18 mp. Suprafaţă neclădită-974 mp.[Vatra primăriei-300 stânjeni pătraţi=1200 mp]. În prezent, clădirea este ocupată de Grădiniţa „Maria Mirabela”.

Ridicarea Şcolii s-a realizat în urma Ordinului Min. Instrucţiunii Publice nr. 78564/7 dec. 1898 prin care Primăria urbei Brăila trebuia să cedeze comunei Islaz 1) pentru localul, dependinţele şi curtea şcolii de băieţi decisă a se construi terenul de 3220 mp, care, după planul de împroprietărire, este destinat pentru primărie, în schimbul terenului de aceeaşi întindere în partea opusă a marii pieţe a satului, care, după acelaşi plan era destinat pentru şcoală şi care va rămâne pentru primărie şi 2) pentru grădina de aplicaţiune a şcolii de construit terenul de 1160 mp, destinat pentru casa şi grădina locuinţei unui al 2-lea preot. Cedarea a fost aprobată de primărie la 23 dec.1898.

Şcoala Primară de Băieţi Nr. 1, str. C. Brâncoveanu Nr.76 (Cazier nr. 287)

A fost ridicată în 1901, pe terenul deţinut în proprietate din 1892 prin planul de parcelare, în suprafaţă totală de 4860 m², din care construită 612 mp. Construită din cărămidă şi învelită cu tablă, era alcătuită din 4 corpuri: 1) Şcoala cu 4 săli de clasă, 2

cancelarii şi un antreu-378 m²; 2) locuinţa dirigintelui (directorului)- 4 camere, 179 m²; 3) magazie-2 încăperi, un antreu, o magazie şi o bucătărie şi 4) closet-15 m².

Şcoala avea mobilier făcut din veniturile Comitetului şcolar, cuprinzând 4 table, 87 bănci, 4 catedre, 4 sobe şi material didactic: hărţi, tablouri, globuri geografice, corpuri geometrice. La inventarul realizat de directorul şcolii Rădulescu Petre în 1939 exista următorul material didactic: hărţile fizice şi politice ale României, Europei, Asiei, Americii de Nord, Americii de Sud, Africii, Oceaniei, Oceanului Pacific; planiglob, harta figurativă a vechiului Regat, Harta istorică a României, Globul pământesc, 50 tablouri zoologice şi botanice, 9 tablouri de ştiinţele naturii, 3 tablouri geografice, tablou cu măsurile metrice, 12 tablouri istorice, 51 tablouri religioase, dulap cu corpuri geometrice (metru demontabil, echer, raportor, compas, 3 tablouri cu litru, centilitru şi decilitru, 4 greutăţi de fontă, dilatarea corpurilor, baston ebonită, cântar zecimal, tablou război arme chimice).

Şcoala Primară de Fete „Ştefan Beloiu”, str. Principesa Maria nr.81, s-a ridicat în 1914 pe terenul cedat prin Ordinul Ministerului de către căpitanul Stroe Beloiu, în memoria unchiului său, Ştefan Beloiu: S. totală-2196 mp (300 stânjeni pătraţi), din care construită-485 mp: Corp 1 şcoală, parter cu cărămidă, acoperită cu tablă, 4 săli de clasă, o cancelarie şi un antreu (423 mp); locuinţa directoarei, 2 camere pe un antreu (52 mp); o magazie din paiantă, acoperită cu tablă (10 mp).

Dotarea iniţială a şcolii era următoarea: 84 bănci, 4 table de scris, 4 catedre, 1 dulap pentru arhivă, materiale didactice (hărţi, corpuri geometrice, globuri).

Prin procesul verbal din 17 ianuarie 1925, Consilieratul Agricol repartizase comunelor Brăiliţa şi Nedelcu Chercea, din rezerva agrară, **terenuri arabile pentru cultura cerealelor de câte 50000 m² (5 ha) Şcolii de băieţi, Şcolii de fete *Andrei Beloiu* din Brăiliţa, Şcolii mixte *Andrei Cocoş* din Pisc şi Şcolii primare mixte din Chercea.** Situate în raza exterioară a comunei

Nedelcu Chercea, în acelaşi loc (spre Latinu), loturile erau arendate în folosul comitetelor şcolare.

Printr-un proces-verbal din 13 ianuarie 1925, în conformitate cu Legea pentru educaţie fizică din 17 iunie 1923[Oficiul Naţional de Educaţie Fizică-ONEF], acelaşi agronom regional D.Dumitriu, preda către primarul com. Brăiliţa, Gh.Iliescu-Marsilieni, un teren de 5 ha rezervat pentru sport şi tir. Terenul, din fosta moşie a Islazului, fostă proprietate a statului, situat în com. suburbană Chercea, va fi predat *de facto* la 18 decembrie 1928.

Spre sfârşitul deceniului al cincilea, Şcoala Elementară din Brăiliţa dispunea de 16 clase la ciclul I (clasele I-IV) şi 4 clase la ciclul II. Şcoala funcţiona în 4 localuri, însumând 13 săli de clasă de diferite mărimi: localurile şcolilor de băieţi şi fete şi locuinţele celor doi directori.

Creşterea populaţiei a dus la creşterea numărului şcolilor din cartierul Brăiliţa. Existau, spre sfârşitul anilor ’50, 3 şcoli generale: **Şcoala Nr. 19** cu 8 săli de clasă corespunzătoare şi 5 necorespunzătoare, 946 de elevi; **Şcoala Nr. 20** cu 8 săli de clasă corespunzătoare şi 2 săli de clasă amenajate în cancelarie şi în laborator, cu 736 elevi, şi **Şcoala Nr. 21** cu 6 săli corespunzătoare şi 3 săli necorespunzatoare, cu 599 elevi. Aceste şcoli devin neîncăpătoare spre mijlocul deceniului 6. Pentru construcţia unui nou local de şcoală de 8 ani cu 8 săli de clasă s-a găsit ca amplasament spaţiul viran din raza celor două şcoli. Noua clădire de şcoală are terenul limitat de străzile Brâncoveanu, Rahovei şi Smârdan, conform avizului Min. Învăţământului nr.172/30 sept. 1964. Alături de aceasta au funcţionat şi cele două şcoli vechi, până în 1987 când a fost clădită Şcoala Nr. 11. Astăzi, în locul Şcolii de băieţi funcţionează Grădiniţa „Mihaela” iar în locul Şcolii de Fete, aflată într-o avansată fază de degradare, care dezonorează beneficiarii generoasei donaţii Beloiu, o firmă particulară.

Întrucât **comuna înfiinţată la 1892-1895**, aşa cum o dovedesc numeroase documente, **trebuia să se cheme „Mihail Kogălniceanu", în onoarea marelui patriot român, fost şi deputat la Colegiul I Brăila, între 1884-1885, când iniţiase un proiect de lege pentru reînfiinţarea regimului de *porto franco* la Brăila şi Galaţi, mort în 1891, tocmai când se năştea comuna,** la sărbătorirea centenarului şcolii, s-a propus şi aprobat atribuirea numelui „Mihail Kogălniceanu" Şcolii Nr. 19.

Dispensar medical, 1903 (str. Dumbrava Roşie nr. 20) [cazier nr. 17/1940, licitaţia pentru construire; dosar 323/ 1940].

Dosar original: construirea unei infirmerii pentru boli contagioase în comuna Mihail Cogălniceanu (Islaz) / Comuna Islaz (Mihail Cogălniceanu), pe terenul propriu, prevăzut la parcelare din 1892 [Dorinţa de a primi numele marelui om de stat, fost deputat de Brăila, nu a fost oficializată. Denumirea a circulat vreme de aproape 10 ani, ea apărând şi pe primul stat de plată al corului *Armonia*, de sub conducerea celui de-al 4-lea diriginte/dirijor al corului, institutorul Dan Hărmeziu-Petrovici, din octombrie 1899, când corul a susţinut primul spectacol sub noua conducere în comuna *Mihail Kogălniceanu.*]

1) Prefectura aprobă (nr. 547) la 19 februarie 1903 *publicaţiunea pentru licitaţie* în urma hotărârii Consiliului Comunal nr. 16;

2) *Publicaţiune,* 28 februarie 1903, pentru licitaţia din 28 martie: darea în antrepriză a construirii unui pavilion pentru infirmerie-cost deviz-lei 10762, bani 54. Oferte sigilate; garanţia provizorie de 5% şi certificatul constatator că ofertantul a executat lucrări de asemenea natură în bune condiţiuni. Semnează: primar girant Tihan A. Lipan. Era un proiect tip, elaborat de inginerul şef C. Budeanu la 14 ianuarie 1903, cuprinzând 2 saloane cu paturi, 4 camere pentru agentul sanitar, consultaţie, locuinţă şi bucătărie, la care se adăugau sălile şi privatele necesare. 8 file prezintă bazele preţurilor. Pe 28 martie

1903 nu s-a prezentat nici un concurent la Primărie, dar au fost 2 ofertanţi la Prefectură, câştigând antreprenorul Const. G. Costinescu cu un adaos de lei 7 bani 55 la sută peste preţul devizului.

La 15 mai 1903, ora 2 ½ p.m. s-a pus piatra fundamentală a infirmeriei în prezenţa prefectului Constantin Gabrielescu care a cerut primarului să supravegheze ca interesele comunei să nu fie păgubite. Serviciu divin de către Prea Cucernicia Sa părintele protoiereu al judeţului însoţit de clerul din localitate.

Recepţia provizorie s-a făcut la 22 august 1903.

Alte licitaţii au fost organizate pentru construirea unei magazii şi împrejmuirea localului infirmeriei, adjudecată tot de Costinescu (valoare deviz – 1999 lei 36 bani); pentru lenjerie (mindire pentru paie, pături, plăpumi, cearşafuri, ştergare de olanda, halate, cămăşi naţionale) de Luca P. Niculescu, Bucureşti, Furnizorul curţii regale (Manufactură, pânzărie, bumbăcărie); mobilier (6 măsuţe şi 8 paturi din fier masiv, demontabile, împreună cu somierele lor prevăzute cu o tăbliţă pentru diagnoză şi o policioară pentru medicamente-60 lei / bucata) de la Fabrica *Ancora* Brăila şi instrumentar medical (1 irigator, o trusă pansament-2 bisturie, 2 lanţete, 2 foarfece drept şi curb, 2 pense hemostatice, o pensă cu dinţi, o pensă simplă), o seringă, 2 termometre, 1 clistir ş.a.) de la Drogueria *Centrală* Bucureşti.

Suprafaţa clădită-219 m², cuprinzând dispensarul şi locuinţa medicului de circumscripţie, parter, din cărămidă, 6 camere, un coridor, o baie , un closet; o magazie de 48 m², la care se adaugă curtea de 10201 m², în total- 10420 m².

Alte proprietăţi

- un imobil - 48 m², **pe str. Traian, teren lot nr.18, în suprafaţă de 567** m², închiriat lui Ion Barbu Nica, embaticar, chirie anuală-20 lei.

- **Cimitirul creştin ortodox** (str. C. Brâncoveanu), în suprafaţă de 24686 m², era situat pe un teren dobândit de la

Primăria Mun. Brăila prin decizia nr. 63/1892. În 1940, era împrejmuit cu un gard de uluce.

- Islazul comunal, cu fâneaţă naturală, în raza actuală a com. Pisc, predat prin procesul verbal din 18 septembrie 1928, către com. Brăiliţa, Nedelcu Chercea şi Pisc, reprezentate de primarii Gh.I. Mateescu, P. Prusac şi Ion I. Dumitrescu, în suprafaţă de 593 ha 1383 m², din moşia Domeniul Brăilei, proprietatea Statului, aflat sub administraţia Regiunii a III-a Pescăria Brăila, având la N digul I.D. Oţeleanu şi islazul com. Baldovineşti, la E balta Zagna Vădeni şi fluviul Dunărea, la S râul Bâsca şi la V loturile locuitorilor din com. Brăiliţa. Islazul forma un singur trup, împărţit astfel: Brăiliţa-248 ha 1383 m², Nedelcu Chercea-230 ha şi Pisc-130 ha. Fusese obţinut prin împroprietărire pe cale administrativă din moşia şi Domeniul Administraţiei Pescăriilor statului, costând 437648 lei şi 53570 lei-speze de măsurători, plătibili pentru răscumpărare în rate anuale de 38064 lei.

- Podul de lemn de pe Vadul Catagaţei, pe Bâsca, care asigura trecerea din com. Brăiliţa înspre drumul ce duce spre Galaţi. Construit în 1936 (20m L, 8m l şi 3,5 m Î).

- Podeţe aşezate la întretăierea străzilor Lascar Catargiu-8 bucăţi, Valter Mărăcineanu-18 buc., Valea Rahovei-17 buc., Mihail Kogălniceanu-12 buc. şi Principesa Elena-1 buc. Construite în anii 1930-1936, erau turnate din beton pe toată lungimea străzii, făcând comunicaţia la întretăierea a două străzi. Podeţele au L=1,5 m, adâncimea=1 m şi diametrul interior=0,40 m.

- Teren piaţă (str. Smârdan)-două parcele a 575 m², aşezate simetric pe strada Smârdan, prevăzute prin decizia nr. 63/1892, mărginite la Est de proprietatea I. Chiscăneanu, la Vest de propr. Gh. Done, la Nord de biserica Sf. Dumitru şi la Sud de propr. Gh. Pandrea şi Gh. Necşuţu. Una din parcele se foloseşte de către şcoală pentru sport şi educaţie străjerească.

- Teren pavilioane străjereşti (str. Smârdan), cu plantaţie de salcâmi şi pavilioane străjereşti pentru băieţi şi fete, câte o parcelă a 575 m², aşezate simetric pe strada Smârdan, prevăzute prin decizia nr.63/1892, limitrofe şcolilor primare de băieţi şi fete şi bisericii Sf. Dumitru.

-Teren viran (str. N. Bălcescu nr.133), destinat pentru piaţă în planul parcelar din 1892, în suprafaţă de 4500 m², la hotarul com. Pisc, arendat pentru cultura zarzavaturilor. În 1951, Chiriac Stan, str. Nicopol nr.150, primeşte prin angajament de la Sfatul Popular al oraşului Brăila terenul pe care se aflau atunci 40 de caişi, cu dreptul de a-l însămânţa cu zarzavaturi în schimbul îngrijirii şi văruirii pomilor, ale căror roade aparţineau Sfatului.

- 2 mai 1923, Primăria Brăila atribuie ambele două locuri virane din dreapta şi din stânga podului, la intrarea în comună, cu destinaţia expresă şi veşnică de piaţă publică. Terenul rămânea în proprietatea Municipiului, dar venitul revenea primăriei Brăiliţa.

ANUL 1925

Anul 1925 a fost luat drept exemplu pentru a ilustra administrarea comunei. Sunt incluse şi aspecte din satul Piscu (DOSAR NR. 2/1925 „relativ la Buget şi chestiuni băneşti" - 347 file).

Statistică 1925

Suflete	**Familii**	**Contribuabili**	**Alegători Cameră**	**Alegători Senat**
Brăiliţa: 7904	2435	896	1067	522
Pisc: 1236	380	285	253	142
Total: 99240	2815	1181	1320	664

Bilanţ 1924, semnat de preşedintele Comisiei Interimare a comunei Brăiliţa, Gheorghe Iliescu - Marsilieni: încasări-475374 lei, plăţi-472814 lei, sold-2560 lei. Sumele încasate în exerciţiul 1924 reies din următorul „tablou", pe care-l reproducem parţial, spre luare aminte şi comparaţie cu zilele noastre.

Nr.articolului din buget	**Natura veniturilor**	**Suma încasată**
1	Suma cuvenită din cotele adiţionale	57105,95
2	Fondul comunal	42548,40
3	Pentru tăierea vitelor destinate consumaţiei	14669,00
7	Pentru buletinele de înscriere la biuroul populaţiei	3025,00
9	Pentru extractele de naştere şi moarte	3050,00
10	Pentru cotele de adopţiune	300,00
11	Pentru extractele de pe actele de căsătorie	1320,00
12	Pentru buletinele de căsătorie	500,00
13	Pentru actele de dovedire cu martori	560,00
15	Pentru înscrierea hotărârilor de divorţ	300,00
16	Pentru firmele comercianţilor şi profesioniştilor	3600,00
21	Din vânzarea vitelor în comună	7905,00
22	Pentru biletele vânzări vite	6220,00
24	Pentru câini de la particulari	20,00
25	Taxa asupra vitelor închise la obor	2177,00
26	Taxa de fiecare bal şi adunare cu	500,00

	dans	
29	Taxa pentru căluşei şi dulapuri	750,00
30	Taxa pentru comerţul ambulant	500,00
34	Taxa pentru gheretele din piaţa comunei	3715,75
35	Taxa pe metru pătrat de trotuar public	3550,00
36	Taxa de fiecare kg făină pentru fabricat pâine	49094,00
39	Pentru întreţinerea vitelor închise în oborul public	1040,00
39 a.	Pentru autorizaţiuni în construcţii	940,00
39 b.	Pentru fiecare industrie mare cu instalaţii	1500,00
42	Amenzi judiciare şi administrative	5345,00
43 a.	Din vânzarea vitelor de pripas	3435,00
43 b.	Din vânzarea locurilor de morminte din cimitir	1750,00

Proiect buget anul 1925

Prin adresa nr. 106/14 ian.1925 a prefectului Şerban S. Răducanu privind întocmirea bugetului pe capitole, cu indicaţia consumării fondurilor strict fără treceri la alte capitole:

- buget ordinar: venituri (rolurile percepţiei, chirii, arenzi, taxă de montă pentru reproducători – tauri, vieri) şi cheltuieli (salarii personal 30% din veniturile ordinare, deşi sunt prea mici şi sub nevoile reale ale funcţionarilor)
- buget extraordinar (şi cârciumile)
- buget pentru izlaz
- buget pentru serviciul de pază prin guarzi comunali. Tot aici se transmit subvenţiile statului:
- 23692 lei pentru administraţie
- 18954 lei pentru Serviciul sanitar

- 1579 lei pentru fondul de epizotii
- 22113 lei pentru Comitetul şcolar local
- 4738 lei pentru poştă şi telefon.

Proiectul de buget pe anul 1925, prezentat membrilor comitetului provizoriu, întocmit în conformitate cu art.159 din Legea de organizare a comunelor rurale şi administraţia plăşilor şi art.7 din Regulamentul contabilităţii comunelor rurale, prevede:

Buget ordinar (venituri şi cheltuieli)	525059,40 lei
Buget extraordinar	650,40 lei
Venitul cârciumilor	7009,72 lei
Venitul serviciului de pază	316000,00 lei.

Câteva articole:

-art. 36: 36000 lei pentru întreţinerea celor doi tauri şi doi vieri aflaţi în comună pentru reproducţie

-art. 44: 11500 lei pentru iluminatul străzilor şi procurarea a două lămpi Minimax

-art. 45: 2000 lei pentru procurarea seminţei de lucernă ce urmează a se cultiva pentru hrana taurilor

-art. 3 buget extraordinar: 650,40 lei pentru construcţia unei case la cimitirul comunal

-art. 12 buget extraordinar: 1000 lei din venitul cârciumilor pentru a se distribui şcolarilor săraci (premii la sfârşitul anului şcolar). Nu este prevăzut nici un excedent, dar există speranţa că va fi. [Prin procesul-verbal din 31 decembrie 1925, se consemnează că exerciţiul financiar s-a încheiat cu un sold de 2100 lei (venituri-464905 lei; cheltuieli-462805 lei).

În încheierea proiectului de buget, se aminteşte rezultatele anului 1924 (venituri: 475374,41 lei, excedent: 2560,12 lei), afirmându-se că *starea financiară a comunei este înfloritoare.*

Rol de comercianţi şi profesionişti impuşi la taxa firmei pe anul 1925 (Dosar 2/1925) în valoare de 100 lei

-nr. după profil: 30 de cârciumi, 30 de băcănii, 6 fierari, 3 cizmari, 3 rotari, 2 olari, 2 brutari, 2 croitori, 2 ceainării. Câte unul: simigiu, debit de tutun, cojocar, măcelar, tâmplar, tinichigiu, mărunţişuri, brăgărie, fabrică sifoane, plăpumar, farmacie, depozit lemne, covrigar, frizer, fabrică de săpun, fabrica de cărămizi Ganea şi M. Ivancea, Societatea Franco-Română şi Fabrica de cărămizi (Societatea Cărămida)

-nr. de unităţi pe o stradă: 20-Plevna; 14-Principesa Maria, 11-C. Brâncoveanu; 9-Lascăr Catargiu; 8-Smârdan; 7-Carol; 6-Nicopol; 6-Bălcescu; 4-Strada Nouă; 3-Viilor; 2-Mărăcineanu; câte una pe Cuza, Mare, Mică, Vadului, Traian şi Pod

Şcoala

-24 dec. 1924. Adresa Comitetului şcolar din cătunul Pisc, preşedinte Cuprian Ermolai: procurarea materialului de încălzit, transportul şi tăiatul lemnelor; petrolul şi 3 lămpi Nr. 40, necesare la ţinerea Cursurilor primare, de adulţi şi complimentare etc., în valoare de 79300 lei. Se solicită ca la formarea bugetului să fie invitat şi dl. diriginte al Şcoalei „Andrei Cocoş" din satul Pisc.

-29 dec. 1924. Adresa Comitetului şcolar al Şcolii de băieţi Nr.1 privind necesarul pentru 1925: împrejmuirea în întregime (grădina şi curtea de recreaţie); completarea rândului II la ferestre; procurarea de material didactic şi a unui vagon şi jumătate lemn de foc. Idem, Şcoala de fete: repararea şi amenajarea localului de baie pentru locuinţa dirigintelui(aşa era numit directorul în acea perioadă, acesta având locuinţa în incinta şcolii); completarea rândului II la ferestre; înlocuirea în parte a împrejmuirii şi un vagon de lemne de foc.

-5 ian.1925: Adresa Liceului „Nicolae Bălcescu" semnată pentru director de Radu S, Corbu (director era Vasile Goraş) şi

Rudolf Rogusky, secretar, privind acordarea a două burse, în valoare de 3000 lei fiecare, de către Primăria Mun. Brăila, acordate prin concurs elevilor din Brăiliţa Rogoz T.D. şi Lupu A.D. Printr-o altă adresă se solicită bursă pentru elevii sus menţionaţi şi pentru anul şcolar 1925/1926.

- În urma plângerii Comitetului şcolar privind neplata subvenţiei pe anii 1921/1922 şi 1922/1923, Prefectura prin adresa nr.616/11 februarie 1925 arată: *Ştiţi foarte bine că subvenţiile cuvenite Comitetelor şcolare sunt obligatoriu a se achita la timp şi cu precădere faţă de toate cheltuielile şi subvenţiile celelalte pentru a nu se întrerupe cursul şcolar. Cred de asemenea că înţelegeţi că* ***învăţământul public este baza bunei ordine şi a bunei stări materiale a locuitorilor*** (subl.ns.).

- Societatea sportivă *Andrei Cocoş* de pe lângă Şcoala primară mixtă cu acelaşi nume solicită un teren şi o minge pentru un concurs în 20 martie 1925 susţinut de elevii cursului secundar proveniţi de la această şcoală şi elevii claselor III-V de la aceeaşi şcoală. Se aprobă 10000 m² din terenul destinat Şcolii de agricultură din str. Dumbrava Roşie.

-Directorul Şcolii *Andrei Cocoş,* G. Baltă, solicită cărţi pentru premierea elevilor la serbarea din 28 iunie 1925.

Licitaţii

• 30 nov.1924: licitaţie pentru vinderea unui cal de pripas adjudecat asupra domnului Ion Pop cu 3300 lei, sumă inclusă integral ca venit comunei

• 16 ian. 1925: proces-verbal - doi cai de pripas, care urmau a fi licitaţi în oborul public, daţi pentru îngrijire şi întreţinere locuitorului Radu N. Puia, căruia nu i se acordă *speze de întreţinere pe timpul pripasului, întrucât caii au fost întrebuinţaţi la muncă.* Caii au fost vânduţi cu 3410 lei, constituiţi venit în casa comunală.

• La oborul de gloabă se aflau un mânzat-taur de 1,5 ani, crescut din prăsilă, la păr negru înspicat, breaz în frunte, urechea dreaptă despicată, al lui Vasile Manolache din comuna Vădeni; o mânzată a lui Tănase Turcu din com. Nedelcu Chercea şi o scroafă de 5-6 luni, date unor locuitori spre îngrijire.

• 25 mai 1925. Licitaţie la oborul public pentru vânzarea unei iepe de pripas.

• Pe 19 iunie 1925, o publicaţie anunţă ţinerea unei licitaţii peste o săptămână pentru vânzarea a 3-400 kg de sârmă rămasă de la instalaţia electrică făcută de trupele de ocupaţie, unei case de fer *Charf* degradate şi a două piei de vită. Suma licitată per kg de sârmă lisă-preţ de pornire 5 lei. Participă David Ignat, H. Steinberg şi D. Dumitru. În urma a 13 licitări, este adjudecată de ultimul cu suma de 360 lei.

Zootehnie

• Sumele încasate la fondul zootehnic între noiembrie 1924 şi aprilie 1925

Taxă pentru	Nov.	Dec.	Ian.	Febr.	Mar.	Apr.
Monta vacilor	450	1500	1200	900	1050	750
Monta scroafelor	200	40	480	280	240	200
Vite tăiate în comună	61	-	-	-	-	-
Certificate de sănătate	10	-	-	-	-	-
Timbre zootehnice de 10 lei	420	280	340	460	340	290

• În ianuarie 1925 Primăria poseda 4 tauri, care se numeau Busuioc, Bujor, Victor şi Zoltan, şi 2 vieri, pentru a căror întreţinere în primele cinci luni din 1925 se cheltuiseră 17022 lei (parâng, ovăz, tărâţe şi porumb).

• Adresa nr. 232/28 martie 1925 a Comisiunii zootehnice aproba arendarea prin bună învoială pe anul 1925 a terenului zootehnic de 3 ha asupra domnilor G. Ionescu-Marsilieni şi Iordache Chiscăneanu cu 3000 lei, jumătate plătibili la aprobare iar restul la 1 iulie 1925.

• Comisiunea zootehnică a judeţului, preşedinte Şerban I. Răducanu, solicită decontarea lunară a timbrelor zootehnice, obligatorii în cazul încasării taxelor pentru monta vacilor, scroafelor, pentru vite tăiate în comună şi pentru certificatele de sănătate în cazul vitelor de vânzare. Pe 6 luni, se vânduseră timbre în valoare de 8542 lei.

• 22 februarie 1925: licitaţie pentru arendarea lotului zootehnic (4 ha de bună calitate, aflate în com. Nedelcu Chercea). Preţ de pornire: 1000 lei, plus impozitul la Stat.

Guarzi comunali

-12 ian.1925. Proces-verbal privind razia preşedintelui Comisiunii interimare, Gh. Iliescu-Marsilieni, pentru inspectarea guarzilor comunali la posturile fixe. Plecând de la reşedinţa Secţiei de jandarmi-semnal din fluier, nu a găsit guarzii la podul de trecere peste calea ferată, la primărie, la Şantier, la satul Pisc, la biserică şi cele două *şcoale.* Drept urmare, au fost amendaţi guarzii comunali Nenciu Stoian, Dineaţă Cristea, Busuioc Ion, Ion Popa, Gheorghe Bojocea şi Borcan Stancu cu leafa pe 5 zile, adică cu câte 250 lei pentru neglijenţă şi lipsă post.

- Este amendat guardul Constantin Sitaru cu 200 lei, deoarece fusese prins beat. Sancţiunile pentru cetăţenii turmentaţi erau de competenţa Primarului, şi nu a Judecătoriei rurale.

- Guardul comunal Busuioc Ion demisionează: *Nu pot să mă întreţin cu aciastă leafă nedată la timp.* • Gheorghe Bojocea demisionează din serviciul de *goarze* (guarzi).

- Adresă către Franco-Român: *În conformitate cu art. 8 din Regulamentul pentru înfiinţarea guarzilor comunali, pentru paza*

de zi şi noapte în comunele rurale - să se reţină fiecărui lucrător din Şantierul D-voastră cari au domiciliul în această comună câte 200 lei de fiecare - taxă pentru paza de zi şi noapte.

- Conform procesului – verbal întocmit de plutonierul Popescu Marin, şeful postului de jandarmi Brăiliţa, a fost amendat comerciantul Nicolaie Filipescu, str. Plevnei nr.40, care avea deschis localul la orele 23 şi 30: 10 consumatori turmentaţi, cărora le cânta pianul, fapt nepermis de lege.

Administraţia / administrative

• În 1925 se schimbau buletinele de identitate

• Personal primărie în 1925: primar, secretar, 2 copişti, 3 vătăşei, 1 factor, 1 servitor, 1 păzitor cimitir, 8 guarzi comunali. Primarul Gh.I. Marsilieni, ca şi secretarul Marin Rădulescu, avea un salariu brut de lei 1800; Alexandrina Stănescu, copistă, 1500 lei; vătăşeii Nichita Pavel şi Ignat Zafiu, câte 1000 lei; factorul Petre Turca-1200 lei iar guarzii comunali, câte 1500 lei.

Primar era Gh.I. Marsilieni (9 februarie 1922 - 1925), 3 clase secundare, 4 copii, participant la Războiul din 1916-1918.

• Cârciumi în satul Piscu: Mihail G. Muşat (arendă anuală 1500 lei, contract din 1921 până-n 1927); Dumitru V. Zamfir (1300 lei, 1921-1927) şi Cuprian Ermolai (2000 lei, 1 iunie 1923-1929)

• Gherete în piaţa comunei: Tudose Mitrofan (1924-1926; 2,5 ani, arendă 2240 lei), Anton Cocoş (1924-1927; 3 ani; 1908 lei) şi Gheorghe Pandrea (1924-1927, 3 ani, 936 lei)

• Taxa asupra făinei de 5% de la brutarii Gherasim Barzuca, Viron Tacarisianos şi Dumitru Aniţoiu

• La 28 februarie 1925, domnişoara Alexandrina Stănescu, 3 clase secundare, numită în postul de copist aflat vacant la Primărie cu titlul de impiegat stagiar, conform art. 76 din regulamentul Legii Statutului Funcţionarilor Publici, depune legiuitul Jurământ:

Jurământ

Jur a fi credincios Regelui şi intereselor ţării mele, de a observa în totul Constituţia şi legile ţării, de a executa cu onoare şi conştiinţă funcţiunile ce îmi sunt încredinţate şi de a nu face nimic de natură a-mi periclita ordinea în Stat.

Aşa să-mi ajute Dumnezeu!

Acest jurământ s-a prestat prin noi, Preot Paroh C. Stănculeanu

Jurământul se presta în faţa primarului.

• Adresă către moşia Brâncoveanu, jud. Romanaţi (pepinieră de viţă americană, pomi roditori, trandafiri altoiţi, sămânţă de lucernă de bună calitate) pentru procurarea a 40 kg lucernă pentru 1,5 ha teren arabil.

• Adresa din 28 martie 1925 a Prefectului Şerban Răducanu, după ce subliniază rolul educaţiei naţionale şi fizice, solicită vânzarea a 30 de bilete la serbarea societăţii de cercetaşi din com. Plopu, mişcarea cercetăşească având în frunte pe Alteţa sa Regală, Principele Moştenitor Carol, Comandantul Suprem al Marii Legiuni Cercetăşeşti. Banii vor fi expediaţi pe adresa Prefecturii cu menţiunea „pentru Cohorta Carmen Sylva".

• 23 mai 1925. Cerere pentru scăderea de la impozit în urma decesului soţului Dumitru V. Zamfir, zis Buleandră, cârciumar în Pisc. Pe 4 iulie 1925, are loc licitaţia pentru arendarea acestei cârciumi *cu tot felul de băuturi.*

• 27 mai 1925. Contracte de închiriere, după model dat, a unor terenuri la trecerea peste pod în vederea construirii de gherete, 52 lei/m²: Finc Dumitru, pentru comerţ de pescărie cu amănuntul şi zarzavat, teren 3/4 m, 624 lei, arendă pe 3 ani; Nistor Stelian(în dreapta podului), pentru a exercita *profesiunea de plăpomar şi zarzavat*, teren 4/6 m², 1248 lei, arendă pe 3 ani.

•. 2 iunie 1925. Gheorghe Simion oferă în continuare spre închiriere pe 1925 localul pentru postul de jandarmi, str. Traian

nr.10 (2 camere pe o sală, bucătărie, o gheretă şi împrejurimi), Solicită 6500 lei, dar va semna contractul pentru *5000* lei.

• Se deschide un credit de 2000 lei în ajutorul populaţiei înfometate din Basarabia, aflată în al treilea an de secetă.

• Nicolae Manole, str. Principesa Maria nr.29, solicită autorizaţie pentru construcţia unei căsuţe (bucătării).

• Oficiul Poştal, Telegrafic şi Telefonic Brăila solicită suma de 4342,50 lei, reprezentând costul unor izolatori sparţi de *răii făcători pe linia Brăila-Galaţi din zona comunei,* Prefectura recomandând, totodată, supravegherea mai bine a liniilor.

• S-a achitat complet aparatul de incendiu Minimax, în valoare de 4880 lei.

• Secţia şi Postul de jandarmi, str. Plevnei nr.42: imobil dobândit prin cumpărare de Petre V. Enăceanu la 13 mai 1925

• Primarul Nicolae N. Şişu cumpără cu 6000 lei casele preotului Costache Gănescu din str. Principesa Maria nr. 46, ridicate în 1903 pentru localul Primăriei.

• Primăria oraşului Brăila cedează la 17 apr. 1903 comunei Islaz un teren de 1,5 ha, pe care să se clădească localul infirmeriei, care va fi construit în acelaşi an. La 2 mai 1923, păstrându-şi dreptul de proprietate, atribuie ambele locuri virane din dreapta şi stânga podului la intrarea în comună *cu destinaţia expresă şi veşnică de pieţe publice.*

• 300 lei-contribuţia comunei pentru expoziţia agricolă şi de industrie casnică

• Anica, soţia lui Ivan Ghiţulescu, fost 30 de ani funcţionar public, solicită ajutor de înmormântare - 3 retribuţii, în conformitate cu art. 45 din Regulamentul pentru aplicarea Legii Statutului funcţionarilor publici. I se aprobă 3000 lei. Postul de copist, lunar 1000 lei, este declarat vacant.

Abonamente

• Solicitare de abonament la revista bilunară *Pagini agrare şi sociale*, 400 lei anual: *Ar lumina sufletele şi va îmbogăţi şi biblioteca Comunei, vizând progresul agriculturii şi prosperitatea agricultorilor.*

• 60 lei - abonament pentru anul 1921/1922 la ziarul *Cultura Poporului*-Cluj

• Abonamente anul 1924/1925: Revista *România Adminstrativă,* 1925-200 lei; ziarul *Dunărea de Jos,* 1924/1925-400 lei; ziarul *Poşta Ţăranilor,* 1924/1925-200 lei şi ziarul *Cultura Poporului,*1924/1925-600 lei.

Cinstirea eroilor din 1916-1919

1) **Societatea „Mărăşeşti”** strânge fonduri pentru cinstirea celor 40000 eroi prin reprezentaţii teatrale în zilele de 7-8 ianuarie 1931 la Teatrul comunal şi Grădina publică;

2) **Societatea „Cultul eroilor”** oferă plăci de teracotă bronzată- Semnul aducerii aminte-pentru a fi aşezate pe oasele eroilor;

3) **Ziua Eroilor Neamului** (Înălţarea Domnului) - 29 mai 1930

4) **Construirea Mănăstirii „Întregirea Neamului” Bucium-Făgăraş (9.X.1929)** *în memoria marelui nostru Rege Ferdinand I şi a celor 800000 eroi cari şi-au dat totul pentru Unirea cea mare, în ţara lui Negru-Vodă, unde a fost o mănăstire românească, dărâmată cu tunurile în 1761 de duşmanii neamului.* Se solicită numele tuturor eroilor pentru *a fi scris cu litere de aur pe marmur*.

Dosarul nr. 1/1917, fond Prefectură, conţine **extractele de moarte a 3897 eroi din judeţul nostru, dintre care 118 provin din Brăiliţa**.

1) Alexe Dumitru-Călugăreni, dispărut

2) Anton Nicolae-moarte prezumată, 1916-1918

3) Anghel Ion, m. 31 martie 1917 în lazaretul din Piteşti

4) Baciu Jan (Ion) zis Andreiu, soldat, m.5 iunie 1916, Pucioasa, Dâmboviţa

5) Balcan Andrei, fiul lui Ivanciu şi al Nastasiei, 31 ani, agricultor, soldat, Reg.78 Infanterie, m.23 martie 1917 în Infirmeria Reg.73/78 din satul Drăguşeni

6) Bădără Ion-Vaslui

7) Bălănică Tudor, 24 ani, n. la Şuţeşti. Soţia sa Anghelina, solicitând înscrierea la pensie, indică adresa: Principesa Maria nr. 93, Islaz, Brăiliţa; caporal, Reg. 38 Infanterie. Mort la 6 octombrie 1916, în luptele de la Muratanul Mare, jud. Constanţa

8) Bihu Gheorghe-dispărut

9) Boboc Şerban-Crucea Roşie

10) Bocioacă Apostol, 35 ani, militar, contingent 1900, soldat, Reg.23, m.17 iulie 1917, cauza: debilitate generală şi enterită, Negreşti, Vaslui

11) Botea Ion-dispărut

12) Botezatu Vasile, n.1877 în com. Domniţa, fiul lui Dumitru şi al Tincăi, 38 ani, plugar, soldat Reg.78, m.6 septembrie 1916 în bătălia de la Mulceava, Constanţa

13) Bou Negru Tănase, contingent 1902, m.30 mai 1918, Spital Bacău

14) Bucur Ilie, zis Marin-dispărut

15) Burlacu Tănase, fiul lui Vasile şi al Constanţei, muncitor, caporal, m. 7 octombrie 1916 în lupta de la Musuraton / Musuratu

16) Burlacu Ion-dispărut

17) Baciu Bănică, 26 ani, muncitor, caporal, m. 6 septembrie 1916 în luptele de la Mulciova, Constanţa

18) Băluţă Toma-jud. Constanţa

19) Camenţ Bratu-Galaţi

20) Chicuşi Marin-satul Şendreni

21) Cioranu Tudor(ache), 29 ani, muncitor, m.15 martie 1916 în Spitalul Mobil X, com. Bozieni Roman, cauza - tifos exantematic

22) Coadă Tudorache-dispărut

23) Constantin Dobre-dispărut

24) Cristu Tănase-idem

25) Cuplin Ene-idem

26) Cuplin Gheorghe-idem

27) Copcea Gheorghe-Bacău

28) Crăciun Gheorghe, fiul lui Marin şi al Cristinei, 29 ani, muncitor, soldat, m.31 octombrie 1916, în Spitalul 292 *Sf. Maria* Brăila

29) Dinu Nicolae-dispărut

30) Dinu Voinea-dispărut

31) Dragomir Stoica, 33 ani, fiul lui Niţă şi al Gherghinei, muncitor, soldat, contingent 1905, m.la 6 septembrie 1916, în bătălia de pe Dealul Delichite, Constanţa

32) Dumitru Ştefan-Răcăciuni, Bacău

33) Dima Marcu-dispărut

34) Doicef Cristea-idem

35) Eftincă Ion-idem

36) Filip Ion-idem

37) Florea Alexandru-spital Constanţa

38) Gheorghe Ion-dispărut

39) Gheorghe Stanciu-idem

40) Gheorghe Vasile-Marikastimaki, Bulgaria

41) Gheorghe Vasile Crupă-Marikastimaki, Bulgaria

42) Gheorghe Haralambie-dispărut

43) Grigore Nicolae I-iu, 27 ani, soldat, m.22 mai 1917 în Spitalul Militarizat Nr.271, Iaşi

44) Giol Gheorghe-dispărut

45) Grecu Ion-idem

46) Hociung Ion-Dumitreşti, Rm.Sărat

47) Iacob Radu-dispărut

48) Ion Panait-Buda

49) Iancu Vintilă-Scheia, Vaslui

50) Ilie Ion-dispărut

51) Ion Dobre, agricultor, contingent 1893, m.21 aprilie 1917, Bacău

52) Ion Istrate, agricultor, soldat, contingent 1892, Reg.78, m.13 aprilie 1917, spital Bacău

53) Ion Matei-dispărut

54) Ion Năstase-idem

55) Ion Stoica-lazaretul din Tuchii

56) Ismaileanu Constantin-dispărut

57) Ion Ion-idem

58) Lascu Ion, fiul lui Ion şi al Soricăi, 29 ani, agricultor, soldat, m. 7 octombrie 1917, cauza : febră recurentă/ fenomene cerebrale, în Spitalul Mobil Bozieni, Roman

59) Manea Gheorghe-mort acasă

60) Matfoi (Motofoiu) Ion, 46 ani, militar, soldat, m.26 aprilie 1917, cauza: congestie pulmonară, în Spitalul Militar Temporar din Podul Iloaiei

61) Mircea Ion-dispărut

62) Moldoveanu Ştefan-Drăguşeni

63) Manolache Stelian, m.6 august 1917, în luptele de la Beciu, jud.Putna

64) Mototolea Iancu-dispărut

65) Negrea Ilie, fiul lui Manea şi al Păunei, contingent 1907, sergent Reg.73/78 Infanterie, m.23 decembrie 1917 în Spitalul de evacuare nr.7 Bacău, cauza:antrago al cefei

66) Nicoară Petrea, soldat, Reg.78 Infanterie, 34 ani, agricultor, fiul lui Sava şi al Nastasiei, m.14 aprilie 1917 în spitalul de la Drăguşeni

67) Nicolae Ion, 40 ani, muncitor, soldat miliţian, m.19 februarie 1917, Infirmeria Reg.73/78 din satul Dumbrava, com. ciurea, jud. Iaşi

68) Neculae Lazăr-dispărut

69) Opranu Manole-Drăguşeni

70) Ovezea Grigore-Infirmeria Reg.73/78

71)Palade Vasile Reg. 78 Infanterie, 35 ani, agricultor, căsătorit cu Marioara, fiul lui Gheorghe şi al Iordanei-Drăguşeni, m. în spitalul de la Drăguşeni

72) Palade Voinea-dispărut

73) Pantelie Constantin-idem

74) Penescu Petrea, 44 ani, soldat Reg.78 Infanterie, Batalion de Miliţie, m.24 martie 1917 în Spitalul nr. 223 Bacău, bolnav de gripă. La un alt suferind de gripă se indică şi tratamentul: chinină-1 gr, aspirină-2 gr şi ventuze uscate pe spate.

75) Petrache Constantin-dispărut

76) Petrea Manolache-idem

77) Polea Toma-idem

78) Polea Vasile, 43 ani, plugar, soldat miliţian, m.26 martie 1917 în infirmeria coloanei a 5-a Subzistenţă, Depozitul mobil nr.5, cantonată în satul Dumbrava, com. Ciurea, Iaşi

79) Preda Gheorghe-dispărut

80) Puia Siena-Bacău

81) Pătrunjel Niţă-dispărut

82) Poşta Gheorghe-idem

83) Sandu Dumitru-idem

84) Seciu Dumitru-idem

85) Simion Tudorache-idem

86) Soare Nedelcu-idem

87) Socol Gheorghe-Târgovişte

88) Spânu Ion-dispărut

89) Spiratu Lefteri-idem

90) Stan Ion-idem

91) Saravarenco Evdochiu-Dumbrava

92) Stamate Dumitru-mort acasă 17 septembrie 1918

93) Şerban Stan-jud.Constanţa

94) Teşileanu Cristea-dispărut

95) Tulea Nicolae, 32 ani, fiul lui Bucur şi al Bucurei, soldat Reg.73/78, m.17 iunie 1917 în spitalul din com.Şcheia-Vaslui; cauza: febră recurentă

96) Tonea Nicolae-dispărut

97) Usta Ilie-mort acasă

98) Vasile Petrea, 34 ani, contingent 1907, soldat, Reg.33, m. 11 aprilie 1917 în Spitalul Mobil nr.10, din com. Bozieni, Roman, cauza: tifos exantematic

99) Vasile Iancu-dispărut

100) Vâju Dragomir-idem

101) Vâlsan D. Gheorghe-idem

102) Vasile Bogdan, agricultor, m.16 iunie 1917, com. Caşin

103) Zainea Constantin, soldat, 40 de ani, muncitor, fiul lui Stan şi al Mariei, m.20.III.1917, în Spitalul provizoriu 35/38-Rm.Vâlcea. Cauza: abcese enorme palhebrale a pleoapei superioare şi inferioare din ambii ochi

104) Gheorghe Dumitrache-Murfatlar

105) Costache Ion-mort acasă

106) Petrea Marin-dispărut

107) Sâmpetru Marin-idem

108) Gheorghe Gheorghe-Mulceava, Constanţa

109) Ion Iordache-Dumeşti

110) Anghel Grigore-dispărut

111) Buturcă Florea-mort acasă

112) Comoară Vasile, 31 ani, agricultor, m.27 octombrie 1916, Spitalul nr.202 Tecuci, plagă a toracelui stâng, plagă pulmonară, două coaste fracturate, a 8-a şi a 9-a

113) Mandescu Ion-Albeşti, Fălciu

114) Mititelu Dumitru, 42 ani, căruţaş, soldat, m. 27 ianuarie 1917, Vaslui

115) Polca Dumitru-dispărut

116) Vasile Niculae-idem

117) Marincea Grigore-idem

118) Beliciu Gheorghe-infirmeria Reg.78

• 27 ian. 1928: Se alege **Comitetul mormintelor eroilor de război.** Preşedinte: Iordache Chiscăneanu, primar; Petre Stănculeanu, preot; Ion Bănică, dirigintele şcolii; Gheorghe Cristache, şef post jandarmi; Anica Stan, Dumitru Palade, Chiru Pascu şi Lina Burlacu, veterani de război. În comună nu existau morminte sau cimitire ale eroilor.

• 2 oct. 1936 - decizia nr.18: aprobă adresa nr. 12/1936 a comitetului pentru ridicarea **Monumentului Eroilor** pe partea (porţiunea) de teren dintre linia ferată şi şoseaua care duce spre Brăila, adică pe partea dreaptă prin care se merge din Brăila spre interiorul comunei Brăiliţa, proprietate a municipiului Brăila, cedat spre folosinţă comunei (1275 mp*). Prin ridicarea Monumentului Eroilor, va fi înzestrată cu încă un imobil care va face fală comunei din punct de vedere al înfrumuseţării, dar şi educativ-cultural şi un stimulent pentru generaţiile de mâine.* Drept urmare, prin decizia nr.26 din aceeaşi dată, se aprobă cererea măcelarului Ion Ţigănuş de scădere de la plata impozitului de 1 oct. 1936 ca unul care nu mai exercită comerţul de măcelărie şi pentru faptul că tot el urmează a-şi ridica ghereta, pentru că pe acest teren se va ridica un monument al eroilor. **Monumentul nu se va ridica niciodată.**

• **Dosar nr. 6/1928. Tablou cu numele şi pronumele invalizilor, orfanilor şi văduvelor de război ce sunt împroprietăriţi cu 5 hectare**

Invalizi: Bălănică Petrea, Boiangiu Ilie, Burlacu Ilie, Caramfil Toma, Ciurea Bănică, Constantin Ion, Dinu Nicolae, Dumitru Marin, Durlea Radu, Fusea Constantin, Iuga Stroe, Mărgărit Dumitru, Oancea Nicolae, Palade Anghel, Pandrea Gheorghe, Stamate Sterea, Balaban Ion, Frăţilă Ioan, Cristea Radu, Constantin Radu

Orfani: Anghel Grigore, Buţurcă Florea, Comoară Vasile, Dinu Marin, Manolescu Ion, Polea Gheorghe, Oprea Anghel, Marin Tudor, Niculae Vasile

Văduve: Maria Giol, Sanda Cioranu, Ana Grecu, Stana V. Iancu, Tudora Iacob, Elena Matfoiu, Maria Iancu, Uţa Ion, Măria Ismaileanu, Ana Preda, Muşa Ciupercă, Mariţa M. Ion, Maria Botezatu, Dumitra V. Palade, Anica Stan, Chira Lascu, Neaga N. Tone, Manda Opreanu, Neaga I. Burlacu, Ioana S. Drăgoi, Neacşa Ion, Ioana M. Chicuş, Maria Saravarenco, Nicolina Cristu, Constantina Baciu, Safta I. Mitu, Joiţa Petrache, Ştefana Zainea, Anica Vasile, Anghelina Bordeianu, Anica Ovezea, Anica Popa, Tinca Balcan, Voica Petrea, Constantina Chiru, Neaga Mita, Dobra Bihu, Smaranda Nicolae, Cristina N. Ion, Călina Teşileanu, Chira I. Botea, Ioana Nicoară, Ivanca Ion, Niculina I. Gheorghe, Ioana Anghel, Maria Socol, Petrica Penescu, Maria Anton, Zinca Ilie, Marina Bocioacă, Tudora Coadă, Joiţa Cuplin, Paraschiva Boboc, Maria Dumitrache, Constantina Soare, Ruşa Mocanu, Lina Burlacu, Ştefana Spânu, Ioana Bădără, Safta Vâlsan, Neaga Mircea, Catinca Polea, Dobriţa Vâjiu, Rada Dumitru, Mihaica Gheorghe,Ştefana Ion, Anica Costea, Tinca Moldoveanu, Ioana Constantin, Elena Pantelie, Maria Pătrunjel, Rada Hocinug, Alexandra Anghel, Ştefana Baciu, Aurica Ion, Stana Spiratu, Chiva Petrea, Maria Gheorghiu, Smaranda Bounegru, Anghelina Bălănică, Tudora Camenţu, Tudora Dobriţoi, Sandală Damian, Rada N. Dinu, Maria Dinu, Rada Manea, Mariţa M. Marincea

Decedaţi între 1922-1928. Invalid : Bălănică Petrea, **orfani:** Vasile P. Iorgu, Pintilie C. Ion, Manea G. Romulus, **văduve:** Dumitra Negrea, Lina Safta Puia, Niculina Bucur

Împroprietărire

• În 1924 fuseseră împroprietăriţi cu 1640 ha în moşia Vameş-Nazâru. • 44 de locuitori împroprietăriţi au suferit pagube pe moşia Nazâru, în urma inundaţiilor din anii 1929-1930

• Încă mai existau în 1928 (Dosar 5/1928, filele 121 şi 124) cereri de împroprietărire a văduvelor de război: Despina Zaharia, Anica Ion Mitu, Ileana Ştefan Crăciun

• Din dorinţa de a atribui pământ tuturor ţăranilor brăileni (Comuna Islaz era comună rurală-n.n.), arată Maria Puia în lucr.cit., p.46, s-a recurs şi la colonizare. Astfel, în 1931, în centrul de colonizare Movila Miresii erau trecuţi pe tabelele de împroprietăriţi prin colonizare, cu 5 ha, 51 de locuitori din comunele Brăiliţa şi Nedelcu Chercea. La verificare s-a constatat că nu erau stabiliţi în centru şi arendau loturile iar *majoritatea lor au alte* ocupaţii *în oraşul Brăila, depărtate de agricultură.*

În acelaşi an, centrul de colonizare Râmnicelu avea înscrişi un număr de 39 locuitori din Brăiliţa şi Nedelcu Chercea, pentru împroprietărirea cu 5 ha, dar nu se stabiliseră aici, deoarece distanţa ce-i despărţea de loturi era de 42 km şi preferau să arendeze loturile. Centrul de colonizare Scorţaru avea 96 de locuitori din aceleaşi comune, cu loturi de 5 ha, nestabiliţi, deoarece erau mai legaţi de meseria pe care o practicau (hamali, birjari, pescari) şi arendau pământul. Situaţia era asemănătoare şi în centrul Comănească. Chiar şi atunci când distanţa până la lot era mică, „ţăranii" refuzau să se stabilească definitiv în centrul respectiv. Este şi cazul a 12 locuitori din Brăiliţa, ce stăpâneau 60 de ha în comuna Traianu, deşi distanţa de la comună până la lot era numai de 2 km.

În realitate, nu distanţa era motivul, ci, pe de o parte, tentaţia oraşului, unde banul se câştiga mai uşor decât la munca câmpului, şi, pe de altă parte, greutăţile şi riscurile inerente unei strămutări şi întemeierii unei noi gospodării. Aşa se face că doar o mică parte din locuitorii Brăiliţei s-au stabilit pe moşiile din raza comunelor Osmanu, Valea Cânepii si Gropeni.

Efortul autorităţilor de colonizare vizau şi văduvele şi orfanii din aceste comune, chiar dacă de multe ori aceştia au fost nedreptăţiţi.

Alegeri comunale / Lupte intestine

• **Alegeri comunale ordinare,** 17 martie 1928, 9 consilieri şi 3 supleanţi, cu cărţi de alegător, listele permanente de alegători din 1925, rămase definitive şi la alegerile pentru Cameră şi Senat din 1926; toate debitele de băuturi spirtoase vor fi închise, constituirea consiliului-31 martie 1928. S-au înfruntat 2 liste: I - Candidaţi titulari Mateescu I. Gheorghe zis Matei Gheorghe, Arghiropol Nicu, Enuţă Tudorache, Dumitru Constantin, Radu Ştefan, Ion Apostol, Nicolae Negoiţă, Mandache Oprea, Done Stan şi supleanţi: Ion Vaciu, Constantin Iancu, Păpădie Dumitru; II - titulari Matei Gh. Gheorghe, Morărescu Gheorghe, Iuga Nicolae, Damian Lazăr, Licea Dumitrache, Dumitrache Gheorghe, Coman Nicolae, Duţu Radu, Petcu P. Constantin; supleanţi Călin Avram, Burlacu Alexandru, Roşca Sandu. **A fost ales ca primar: Gh. I.Mateescu**

• 15 mai 1931: În urma reclamaţiei lui Nicolae Iuga (închirierea islazului la diverşi locuitori, fiind în pericol să ne moară vitele în lipsa islazului comunal, dar şi încasarea salariului înainte de termen), ca şi a raportului prim pretorului plasei Silistraru, sunt suspendaţi din funcţie primarul comunei rurale Brăiliţa, Ioan Ţiripa, şi primarul satului Brăiliţa, Gh.I. Mateescu, din cauza relei administraţiuni şi a prejudicierii intereselor comunei. [Islazul avea 243 ha, fiind aproape tot inundabil şi având doar 10 ha închiriate cu 1200 lei.] În locul acestora este numit, pe ambele funcţii, Nicolae Iuga, fost ajutor primar al satului Brăiliţa.

• 20 mai 1931. Ion Ţiripa, primarul comunei Brăiliţa, având în vedere decizia Prefecturii nr.164/1930 privind suspendarea din funcţia de primar pentru motive pe care nu le cunosc, pentru a nu fi o piedică în bunul mers al administraţiunii, solicit a fi considerat demisionat din funcţia de primar, rămânând numai consilier comunal ales la secţiunea satului Brăiliţa.

• 26 mai 1931. Se dizolvă consiliul satului Brăiliţa, deoarece a ieşit din cadrul atribuţiunilor lor, prin faptul că, în corp constituit, a hotărât acte politice împotriva guvernului, precum şi de rea admistraţiune. Se numeşte o nouă comisie interimară compusă din Ion Mihalache, preşedinte; Ion Dănilă, Ilie Dragomir, Oprea Mihalache, Ştefan Radu, Nicolae Chiriţă şi Istrate Dumitru, membri.

• 1 august 1931. În urma regrupării satelor şi formării de noi unităţi administrative comunale, se revine asupra deciziei din 26 mai 1931, numindu-se o nouă comisie interimară: Ion Dănilă, preşedinte, Gheorghe Muştiuc, Neculae Chiriţă, Ştefan Manea şi Gheorghe Morărescu, membri

• 9 iunie 1932. Nouă comisie interimară, formată din Ion Ţiripa, preşedinte, Dinu Apostol, Dumitrache Licea, Călin Avram , Nicu Fulger, Nicolae Iuga şi Petcu Constantin, membri.

• 27 iulie 1932. Ion Ţiripa demisionează din data de 1 aug. 1932 din funcţia de preşedinte al Comisiei interimare a com. Brăiliţa, rămânând numai membru în comisie. Pe cererea de demisie, prefectul Marinescu pune rezoluţia: *Cu regret, se ia act de demisie. I se vor aduce mulţumiri scrise de modul cum s-a comportat în situaţia ce a deţinut-o.*

• 6 aug.1932. I se cere să gireze afacerile până la numirea unui titular.

• 10 aug.1932. Se revine asupra deciziei din 1 august 1932, când, din eroare, fuseseră numiţi 7 membri în loc de 5. Au fost eliminaţi Nicolae Iuga şi Petcu Constantin.

• 22 nov.1933, Ion V. Ţiripa, primar, şi Dinu Apostol, ajutor de primar, demisionează, fiind delegaţi consilierii comunali Matei I. Gheorghe (Gh. I. Mateescu) şi Dumitru Done, ultimul demisionând din motive personale (suferind, pentru asigurarea condiţiilor de trai ale familiei). Se păstrează PV din 24 nov prin Ioan Ţiripa predă averea mobilă şi imobilă noului primar. Spicuim din PV, spre aducere aminte, *tablourile*: una icoană, un crucifix, un tablou cu ramă şi geam „Eroii comunei”, 1 tablou cu

ramă fără geam „Marele Voevod Mihai”, 2 tablouri cu ramă şi geam „Planul comunei”, câte un tablou cu ramă şi geam „Demnitarii ţării”, „Diploma Comisiei Zootehnice”, „Stema ţării”, „Temperanţa”, „Istoria Neamului”, „M.S. Regele Carol II”, „Nicolae Iorga”, 2 hărţi „România Mare” şi 2 tablouri cu ramă şi geam „Dl. Prim Ministru Iuliu Maniu”.

Alegeri 14 decembrie 1932 pentru primar şi consiliul comunal

Nr. alegători înscrişi-1455; nr. votanţi-1035; anulate-87

Lista 1. Candidat de primar, Matei Gh. Gheorghe, 113 voturi, 11,07%, ø mandate

Lista a 2-a. Candidat de primar, Ţiripa V. Ioan, 530 voturi, 51,96%, 10 mandate de consilieri (Dinu Apostol, Licea Dumitrache, Călin Avram, Fulger Nicolae, Petcu Constantin, Grecia Gheorghe, Boboc Petrea, Pană Haralambie, Stavru S. Iordan, Necşuţu Tudor), primar Tiripa V. Ioan, ajutor de primar, Dinu Apostol

Lista a 3-a. Candidat de primar, Arghiropol Nicu, 290 voturi, 28,43%, 6 mandate de consilieri (Arghiropol Nicu, Matei I. Gheorghe, Radu V. Ştefan, Manolache Oprea, Done Dumitru, Lascu Deneş)

- Listele electorale relativ la alegerile pentru cameră şi senat 1934: 1453, respectiv 648 alegători. Din cei 1492 alegători înscrişi pe listele pentru alegerile comunale şi judeţene, 81 sunt femei (o farmacistă, 2 învăţătoare, 2 funcţionare, 12 studente ş.a.)

Alegerea consiliului comunal din 27 mai 1934

- preşedintele comisiei de vot, judecător Radu C. Gheorghe de la Tribunalul Brăila

- alegători înscrişi: 1526; votanţi: 1013; voturi anulate: 20

- 3 liste, candidaţii fiind propuşi în adunări de către susţinători sub semnătură. Astfel, între semnatarii listei a 2-a se află Chiscăneanu Iordache şi Chiscăneanu Teodor.

- Lista 1, având ca semn electoral un cerc: Ţiripa Ion, Bălănică Nicolae, Iordan Stavru, Dumitrache Licea, Stan Chiriac,

Roşca Sandu, Năstăsuică Năstase, Boboc Petrea, Gheorghe Constantin, Pană Haralambie, a obţinut 513 voturi, adică 50, 60%.

-Lista a 2-a, având ca semn electoral o linie verticală: Mateescu I. Gheorghe, Donea Dumitru, Oprea Manolache, Lascu Deneş, Cazan Ilie, Negoiţă Nicolae, Constantin Iancu, Enuţă Tudorache, Simion Ichim, Poteraş Paraschiv, a obţinut 380 voturi, adică 37,51 %.

-Lista a 3-a, având ca semn electoral 3 linii verticale paralele: Chiriac I. Ilie, Ţancu Ştefan, Coman Tudor, Mavrodin Mihai, Coteţ Năstase, Mărgărit Dumitru, Ion Ion, Tudori Sandu, Ianuc Nicolae, Gheorghe Ion, a obţinut 100 voturi, adică 9,89 %.

Conform legii, sunt eligibile listele cu peste 20%, cărora le sunt atribuite 6 locuri, respectiv 4 locuri de consilieri.

Instalarea consiliilor comunale a avut loc pe 23 sept.1934, consilieri fiind Ţiripa Ion (primar), Bălănică Nicolae, Iordan Stavru, Dumitrache Licea, Stan Chiriac, Roşca Sandu (lista 1), Mateescu I. Gheorghe, Donea Dumitru, Oprea Manolache, Lascu Deneş (lista a 2-a). Acestora li se mai adaugă 3 consilieri de drept: învăţătorul Ştefan Jianu, preotul Mihail Bănică şi dr. Elena Georgescu.

• Alegeri. Pentru votarea din 1 iunie 1939: 10 gherete complete cu 2 urne mari şi una mică.

• Prin demisia lui Victor Mircea la 30 sept.1940 din funcţia de primar al comunei, este numit Căpriţă Ion (n.1912 în Valea Cânepii, căsătorit, un copil, ctg.1934, Reg. Pontonieri, soldat, 4 clase primare), care depune jurământul la 4 octombrie. Va fi revocat şi ajutorul de primar, Boşnea Iorgu, *neavând nici o activitate în gospodăria comunală*, fiind numit, la 19 octombrie, Mândroiu A. Gheorghe.

• 1941. Primar Gh. I. Mateescu, numit la 27 ian. 1941, după înfrângerea rebeliunii legionare, în urma ordinului Prefectului nr.1146/ 58 ani, 4 clase primare, comerciant (băcan), a fost înscris la liberali, a mai fost primar; aj. Primar Oprea Manolache, numit

la 15 febr.1941, în locul lui Iancu Vasilache, 58 ani, 4 clase primare, căsătorit cu 4 copii, stagiul militar satisfăcut, contingent 1905, econom de vite, plugar şi căruţaş, fost liberal, fost consilier comunal; sfatul comunal compus din Gh. I. Mateescu, primar, Rădulescu Petre, dir. Şc. băieţi nr 1, Bănică Mihail, preot paroh, Manea Ion, şef post jandarmi Brăilița, Dinescu Ion, perceptorul Circ. Brăiliţa; dr. Tatoiu Ioan, medicul Circ. Brăiliţa. Primarul Gh. I. Mateescu solicită la 20 dec.1941 schimbarea lui Oprea Mihalache: este cel mai bun gospodar, dar nu efectuează nici o activitate. Îl propune pe Marin Rădulescu, fostul secretar şi casier al comunei, care va depune jurământul pe 9 ian 1942 în faţa preotului Alexandru Chiscăneanu.

• Aparat administrativ cf. dosar 653/1945 Prefect.: Popescu Dobre-primar, Licea Dumitrache, ajutor de primar, 4 agenţi fiscali, 3 stagiari, 1 curier, 1 om de serviciu, 1 femeie de serviciu

• aug.1945-martie 1946: primar Niculae Baldovinescu, aj. de primar Tănase Ion

Evenimente 1928

• **Date statistice la 3 febr. 1928:** locuitori-6518, capi familii-1596, nr. imobile-1222, suprafaţa comunei-1,5 kmp

• **Statistica Cercului de recrutare Brăila 1928**

Nr.sufletelor	**Bărbaţi**	**Femei**	**Copii**	**Total**
de la 16-20 ani	435	567		
de la 20-45 ani	1348	1234	2302	6860
de la 45-60 ani	649	325		

• **Biroul mobilizări,** nr. 20/27 iulie 1929: în comună s-ar putea încartirui în 1650 de camere: 120 ofiţeri, 3000 trupă şi 510 animale

• **Rechiziţii repartizate pe următoarele unităţi** (dosar 11/1929/1930 Prim.): Reg.3 artilerie-10 cai pentru coloana de

muniţii; Divizia X, reg. de pontonieri-15 perechi de boi; Divizion II artilerie călăreaţă-74 cai pentru baterii şi 29 pentru cavalerie; Reg.9 Călăraşi-2 cai pentru samare; Reg. 2 grăniceri; Reg. 38 infanterie-necompletate. De asemenea, erau inventariate în vederea rechiziţiilor şi mijloacele de transport, clasificate în *căruţe de Braşov, căruţe orzăreşti sau harabale, ghiociuri cu dric, camioane, care de boi cu osie de fier sau de lemn.*

• Buget general 1931, când comuna avea 6912 locuitori şi 1553 contribuabili: venituri-1602606 lei; cheltuieli-865101 lei; excedent-737303 lei.

Statistici 1931

• Bănci populare: *Sprijinul*

• Cooperative: *Plugarul* şi *Dreptatea*

• Vii: Iliescu Marsilieni-25 ari, Cristache Ganea-3 ha, Tudori Tacariseanu-75 ari, Basil B. Clony-6 ha, Mihail Panthely-1 ha, Dumitru Dracopol-4,80 ha

• Fabrici: Şantierul *Franco-Român*

• Mori: *Brăiliţa* (pe benzină), proprietar Iancu Popescu

• Însemnări administrative: 2 şcoli primare-de băieţi(8 posturi) şi de fete „Ştefan Beloiu" (8 posturi); o grădină de copii cu un post de conducătoare; o bibliotecă la Şcoala de băieţi; o biserică cu hramul Sf. Dumitru, ortodoxă; o infirmerie la reşedinţa Circ. I judeţ; o farmacie, proprietatea drei Margareta Georges; un medic la Circ. I, cu vizite de 2 ori pe săptămână, titulară dra Elena Georgescu; două moaşe-Elena Dumitriu şi Petrica Stănescu; un agent sanitar, Vasile Rotaru, în localul infirmeriei

• Cârciumi nearendate de sat: Stelian Leocă, Iancu Popescu, Dumitru S. Matei, Stoica Ion, Constantin Călin, Cristache Condruz, Vasile Necsuţu, Teodor Chiscăneanu, Gheorghe Dumitru, Nicolae Coadă, Ilie Alexandru, Alexandru Boschowschi, Nicolae Tudor, Ion Chiţoiu, Iordache Chiscăneanu,

Dumitru S. Tănase, Nicolae C. Petre, Stoica N. Grigore, Vasile Balan, Vasile S. dumitru, Stoica C. Cioranu, Constantin Dobrişan, Ion Leocă, Ion Gh. Popa, Gheorghe Mustuc, Dumitru Florescu

• 1 post de jandarmi cu 3 reangajaţi, 1 secţie de jandarmi cu 2 reangajaţi

• 12 aparate de radio („posturi de recepţie radiofonică"), din care 7 se aflau în posesia unor salariaţi ce locuiau la Şantierul „ Franco-Român", 1 la Primărie, 1 la Şcoala de băieţi

• Situaţia numerică a animalelor în comparaţie cu 1930: Cai-279 faţă de 367, vite cornute-315 faţă de 328, oi ţigăi-250 faţă de 293, porci-595 faţă de 695, păsări-4505 faţă de 5420, câini-1065 (1 de lux, 1 de vânătoare, 13 ciobăneşti şi 1050 de pază…singura creştere faţă de 1930!) faţă de 842. Anunţate pentru păşunea comunală: 210 bovidee şi 293 ovidee.

• În martie 1936, comuna Brăiliţa: nr. capi de familie-1700, nr. case de locuit-1118, nr. suflete-6891, nr. contribuabili-1883. La aceeaşi dată, evaluarea unor clădiri: primăria-178300 lei, biserica-1904380, Şcoala de băieţi-1015910, Şcoala de fete-80730 şi infirmeria-268960 lei. Câteva salarii ale personalului administrativ: primar-2500 lei, încasator-1200, servitor-800, ajutor primar-1000, dactilograf-1650, telefonist-1200, factor-1650.

Statistici - Mai 1940

Localitate	**Vaci şi viţei reproducere**	**Tauri**	**Iepe de reproducere**	**Berbeci**	**Oi mulgatoare**	**Scroafe de reproducţie**	**Porci de rentă**
Piscu	37	1	4	28	636	23	46
Brăiliţa	253	-	28	-	300	38	153

Populaţie Piscu - 3653 suflete (după naţionalităţi): 1526 români, 2104 lipoveni, 7 bulgari, 13 greci şi 3 ruşi

În răspunsul Primăriei Piscu către Prefectură se specifică: în comună nu se află stabilimente industriale ca mori comerciale, fabrică de uleiuri comestibile, de paste făinoase, de conserve alimentare şi de săpun.

• **1942 - Satul Brăiliţa**: arătură-230 ha 7300 mp; islaz-757 ha 1383 mp; livezi-113 ha; terenuri ocupate de clădiri şi curţi (necultivate)-355 ha 5416 mp; terenuri neutilizate pentru agricultură-7770 ha 1383mp.

• Populaţie 1937-6933, 1560 locuinţe, 2 automobile, 3 camioane, 3 trăsuri

• **1945**: Brăiliţa număra 11625 locuitori, faţă de Chercea cu 18300 şi Radu Negru cu 3824.

Politicale

• Notar întrebat **dacă s-au împărţit manifeste pe 15 martie 1928.** Nu se împărţiseră. Era un manifest incendiaro-anarhic, din care reproducem doar prima frază: *Astăzi a sosit momentul să scuturăm jugul asupritorilor boieri cari ne-au supt vlaga trupească, bogăţiile ţării şi poartă de nas un copil rege ca pe Vasilache la panaramă…*

• 3 decembrie 1928: alegerea unui senator la Colegiul consiliului comunal şi judeţean. 3 liste: Liviu Macedonescu, Vasile Albu şi General N. Alevra

• **Curbele de sacrificiu, prim ministru Nicolae Iorga** (Depăşesc cadrul brăiliţean, dar le menţionez spre a le putea compara cu reducerea actuală de 25%! Cel înţelept va înţelege!)

Reducerea în mod excepţional pentru anul 1931 a salariilor plătite de stat, judeţe, municipii, comune şi sate cf. Înaltului Decret Regal nr.4245 din 30 dec.1930, publicat în Monitorul Oficial nr. 296/31 dec/1930

- până la 3000 lei, salariul rămâne acelaşi
- între 3001-4000 lei, se reţine 10 %, minim 3000
- 4001-5000, se reţine 14 %, minim 3600

- 5001-10000, se reţine 18 %, minim 4300
- 10001-15000, se reţine 20 %, minim 8200
- 15001-20000, se reţine 21 %, minim 12000
- 20001-30000, se reţine 22 %, minim 15000
- peste 30000, se reţine 23 %, minim 23000.

• 25 iulie 1931. **O adresă a primăriei Com. Brăiliţa, primar I. Mihalache, căreia i se solicitaseră relaţii despre Svaten Axente şi Delianos Alexandru, cere să fie izgoniţi iar străinii să fie angajaţi doar în proporţie de 10%, urmând să fie preferat elementul românesc** iar *Victor Kern, fiind în ţara românească, trebuie să procedeze numai româneşte. Or, Kern, ca şef al personalului, nume care numai român nu poate fi, afirmă că cei doi nu vor putea fi îndepărtaţi, dându-şi aere de atotputernic la Şantier în dauna legilor ţării şi a elementului românesc, având o atitudine antinaţională, nici prin vinele acestui personagiu necurgând sânge de român.*

18 august 1931. Raportul Siguranţei despre

1) Victor Kern, născut la Brăila, 1904, fiul fostului căpitan de muzică Leopold Kern (dirijor şi compozitor, absolvent al Conservatorului din Viena, dirijor permanent al orchestrei simfonice a oraşului şi capel-maestru al fanfarei Reg. 38 Infanterie „Neagoe Basarab", naturalizat, asimilat în armată ca ofiţer, moare pe câmpul de luptă de la Valea Crucii, de lângă Mărăşeşti, numele lui fiind încrustat în piatra Mausoleului de la Mărăşeşti-n.n.) locuind în Brăila, str. Unirii nr.221, face armata în clasa anului 1926 la Reg.38 Infanterie, soldat. Are un frate sublocotenent la acelaşi regiment. Funcţionar la Franco-Română, conduce administraţia personalului. Asupra lui nu planează nicio plângere.

2) Svaten Axente, supus rus, n.1897 în com. Palanca-Ucraina, căs. cu Sofia Rutcovska, locuieşte în Brăiliţa, str. Nicopole nr.53; paşaport Nansen, venit în 1920 din Cehoslovacia. Din 1925 în Brăiliţa, lăcătuş la Franco-Română.

3) Delianos Alexandru, supus grec, n. Atena, căsătorit, venit în 1907, locuieşte în Brailiţa, str. Plevna Nr.148, lucrător arămar la Franco-Română.

În rezoluţia Prefecturii către Chestură: să nu li se mai prelungească termenul de şedere în ţară de la 1 ian. 1932, deoarece ca elemente străine ar putea să propage comunismul şi în afară de aceasta sunt atâţia lucrători români, care n-au de lucru.

• *Legiunea de jandarmi Brăila (17 aug. 1941)-persoane internate în lagăr: Niary Anton din Brăiliţa, fost condamnat pentru activităţi comuniste, şi Ivan Mocanu, din Pisc, care nutreşte idei comuniste şi în calitatea sa de preot (lipovenesc) face educaţie tineretului în spirit comunist.*

Agricultură-zootehnie

• **1 mai-15 iunie 1928: epoca de cruţare a speciilor de peşte**, menţionată în Legea şi regulamentul pescuitului în scopul reproducţiei

• **Situaţia numerică a animalelor pe anul 1928 e în scădere faţă de anul anterior:** cai-rassa românească, 503 faţă de 793; vite cornute-rassa românească, 376 faţă de 958; oi ţigăi, 272 faţă de 363; porci de grăsime (mangaliţa), 602 faţă de 748; albine stupi, 12 faţă de 48. Creşteri se remarcă doar la păsări, 9620 faţă de 4014 şi la … câinii de pază, 262 faţă de 121. Din comuna Piscu sunt anunţate pentru păşunea comunală 376 bovidee şi 272 ovidee. Mai există 8 câini ciobăneşti. Cei cinci posesori de arme de vânătoare plătesc, dacă au, 1000 lei pentru ogar, 100 pentru copoi, 25 pentru prepelicar şi limier, 50 pentru baset.

• Comisiunea pentru aprovizionarea şi distribuirea orzului şi porumbului de sămânţă şi a porumbului de hrană (preşedinte, Gh.I.Mateescu) către 226 locuitori lipsiţi de hrană. Li s-a distribuit: 36800 kg porumb de hrană, 2475 kg porumb de sămânţă şi 14940 kg orz de sămânţă.

• Situaţia generală a vitelor pe anul 1929: 541 cai, 314 boi, 208 oi, 525 porci

• Camera de agricultură. Creşterea viermilor de mătase (8 lei gramul, din care Camera suporta 3 lei): doar 4 locuitori comandă 55 grame. Legea pentru oprirea plantării viilor cu hibrizi producători direcţi. Declaraţii că nu au plantat: Dumitru Dracopol, Teodor Ţocarigeanu, Basil Clony, Cristache Ganea, Gh. Mateescu, Gh. Iliescu.

• Ca răspuns la oferta de cumpărare de grape rotative cu discuri şi grape flexibile de livezi, Primăria răspunde: *Islazul satului este inundat, este o mlaştină. Nu produce nici veniturile pentru acoperirea impozitului*, cerând să fie scăzută de la impozit.

• 166 locuitori lipsiţi de pământ cer să li se atribuie în arendă câte o porţiune din rezervele disponibile în raza satului.

• La 2 iunie 1931, tablou statistic întocmit la cererea Camerei de agricultură: predomină tracţiunea cu boi, 100 pluguri, 127 boroane, 8 maşini de semănat, 2 secerători simple, 2 greble mecanice, 5 vânturători, 1 trior. Nu există tractoare şi prăşitori mecanice.

• Tablou cu datele necesare organizării muncilor agricole si exploatării solului aplicabil pe anul 1931: suprafaţa terenului cultivabil-8738 ari, numărul braţelor existente în comună-3000 (600 bărbaţi peste 50 ani; 1400 femei, fete de la 12 ani în sus; 1000 băieţi de la 12-20 ani), număr braţe necesare-400, prisos de braţe-2600, număr total vite existente-668, 466 vehicule cu tracţiune animală şi 3 cu tracţiune mecanică, 65 pluguri, 1 moşie peste 50 ha, 2 vii mai mari de 5 ha, terenul e compus din proprietăţi mici.

• La 9 febr.1931, în condiţiile crizei agrare, se comunică stocurile(cantităţile aflate la locuitori): porumb-60000 kg, orz-40000 kg, grâu-ø, ovăz- ø

• Circulara nr. 2736/1931: lucrători care se pot deplasa în alte regiuni- 1250 bărbaţi şi 2700 femei, plătiţi cu ziua (60 lei şi

mâncare); nu există următoarele produse de vânzare: cereale, păsări, vite, lapte, brânză; există de vânzare 5000 kg struguri şi următoarele cantităţi de nutreţ -20 000 kg parâng, 10000 kg mei, 30000 kg lucernă şi 40000 kg ciocani

• Datorită inundaţiilor, venitul obţinut din arendarea islazului a fost doar de 27720 lei.

• Planul agricol pe 1932: 20 ha vii, 65 pluguri, 4 vânturători, 50 secere, 15 maşini pentru bătut porumb, 255 sape, 20 coase, 120 boroane, 265 cai, 40 boi, 2 automobile, 30 care, 350 căruţe, 2 trăsuri

Brutării

• **Controlul brutăriilor** domnilor Iani Alionte şi Viru Tocarianu pentru a cântări pâinea şi a vedea dacă are greutatea prevăzută de ordonanţa 478/27 apr.1928: 50 de pâini cu lipsă la gramaj au fost confiscate şi distribuite copiilor săraci de la şcoală.

• **Existau 3 fabrici de pâine,** cu o capacitate de 1000kg: Viru Şocariceanu-4 lucrători, Gherasim Barzuga-3 lucrători şi Done Alionte-3 lucrători **şi fabrica de măcinat a lui Iancu Popescu** (forţă motrice-55 HP, macină 1000 kg/zi)

• 16 sept. 1930, ordonanţă pentru înfrânarea şi reprimarea speculei ilicite (pâinea-gramaj, calitate, preţ unic)

• 1933: obligaţia brutarilor de a aplica pe fiecare pâine un tichet cu titlul „Taxa Primariei Comunei Brăiliţa 0,20 lei”

Temperanţa

• Decizia Min. Muncii nr.14814/20 martie 1929: **Cârciumile să fie închise în zilele de duminică şi sărbătorile legale.** Se face propagandă pentru deschiderea de ceainării şi localuri ale Societăţii „Temperanţa” (debite cu băuturi nealcoolice), reprezentată în Brăila de dl. Grigore I. Cristescu, str. Mihai Bravu nr 204.

• 1 iunie 1930 - Ziua Temperanţei (educaţie civică şi propagandă antialcoolică)

• 9 oct. 1930. Proces-verbal, membrii comitetului „Temperanţa" din Brăiliţa: fixarea numărului de cârciumi de la 1 ian.1931. La o populaţie de 6701 locuitori (conf. Recensământului din iulie 1930), un debit cu tot felul de băuturi la 500 de locuitori, adică 14. Având în vedere şi existenţa Şantierului Franco-Român, debitanţii de băuturi, în număr de 27, cer să se aplice prevederile pentru o comună suburbană.

• 17 ian. 1931: 5 indivizi turmentaţi sunt amendaţi cu câte 200 lei în conformitate cu art. 9 din Legea asupra producţiei şi desfacerii băuturilor spirtoase

Administrative

• **7 febr. 1929. Paza în comună.** Adresa pretorului către notar: se impune a se continua funcţionarea actualilor guarzi sau socotiţi că e mai bună paza făcută de „însuşi" locuitorii, adică prin străjeri, cf. Legii poliţiei rurale. Prin răspunsul din 11 febr., se introduce paza mixtă: cu taxă pentru guarzi şi în natură (pentru 750 locuitori mai nevoiaşi, restanţieri la plata contribuţiei), la care însă se va renunţa la 20 iunie 1929.

• 9 iulie 1934, decizia nr.29: executarea serviciului de pază în natură din cauza *lipsei de câştig, a crizei financiare, locuitorii fiind muncitori manuali în portul şi oraşul Brăila.* Va fi anulată la 10 oct. la cererea preturii plăşii Vădeni.

• 1934-Postul de jandarmi cere majorarea numărului guarzilor comunali, deoarece *zilnic primim reclamaţiuni din partea locuitorilor acestei comuni că li se fură păsări, li s-a spart casele, cazul Stavru Gherase şi Ioan Munteanu şi alţii, sunt acostaţi, bătuţi şi jefuiţi de diferiţi indivizi atât la pod, cât şi în comună.*

• Dosar 28/1934, f.440: *Tablou cu locuitorii din comuna Brăiliţa care au suferit diferite condamnări:* 2 pentru lovire, condamnaţi la 2 , respectiv 3 luni; 14 pentru furt; 4 pentru viol; 1-contravenţie; 6 - rănire, 1-crimă (10 ani); 4-omor (7 ani); 2-

înşelăciune; 1-tâlhărie la drumul mare; 1-tâlhărie; 1-atentat la pudoare; 2-tăinuire furt; 1-falsificat monede de 20 lei (6 ani); 1-omor şi rănire; 1-dezertare la inamic (muncă silnică pe viaţă); 4-dezertare; 1-găzduire; 1 tentativă de crimă, în total 51.

• 1934-aprobarea executării în natură a pazei de zi şi de noapte de către muncitorii din port, care, din cauza crizei financiare, nu pot plăti contribuţia

• 7 oct.1934: distribuirea a 300 de broşuri de propagandă Aero-Chimică a 5 lei bucata, gratuit, de fiecare familie.

• 2 dec.1934: plata a 10 perechi de bocanci necesare Legiunii de jandarmi; 20000 lei pentru reparaţia picturii bisericii; cumpărarea prin licitaţie a unei maşini de scris

• **Publicaţiune de căsătorie:** se anunţa căsătoria iar la oficierea la biserică se prezenta extractul de pe actul de publicaţiune de căsătorie şi, după expirarea termenului de 10 zile libere, certificatul de ivirea sau neivirea opoziţiei. • Oficierea căsătoriilor de către primar cu eşarfă tricoloră (1930)

• 1933-Locuitorii m**uşcaţi de câini turbaţi** –Ana Preda, Ghiţă Gheorghe şi Ion Dascălu-se deplasează cu trenul la Institutul Antirabic din Bucureşti pe spezele Primăriei.

• 23 sept. 1934. Publicaţie privind legarea câinilor la căruţă, pentru prevenirea muşcării de către câinii turbaţi şi a măsurii de otrăvire

• Deciziunea nr. 2/4 martie 1936. Întrucât alocaţia de 6000 lei din bugetul pe 1935/1936 a fost epuizată (vaccinarea locuitorilor muşcaţi de câini, presupuşi a fi turbaţi), se aprobă un credit suplimentar de 5000 lei pentru transportul şi tratamentul celor muşcaţi de câini turbaţi.

• 10 ian. 1941, proces-verbal întocmit de E. Caludi, pretorul plăşii Radu Negru: *Se pune în vedere Primăriei de a lua măsuri pentru stârpirea câinilor vagabonzi care hoinăresc comuna şi ameninţă locuitorii, fiind expuşi a fi muşcaţi, mai ales acum, când bântuie turba. Măsuri în unire cu medicul veterinar.*

• **În 1931, comuna Brăiliţa cuprindea 6 sate:** Brăiliţa, Vădeni, Pisc, Baldovineşti, Praporgescu, Pietroiu

• 2 nov.1931. Primăria com. Brăiliţa cere comunelor Piscu, Vădeni, Chercea şi Radu Negru să contribuie la întreţinerea localului Percepţiei din comună, deoarece o utilizau şi acestea. Cerere reluată de primarul Ion Ţiripa în 8 apr.1933 într-o adresă către Prefect.

• 28 febr. 1931. Ordonanţă-Distrugerea omizilor : până la 1 mai, a se curăţa de omizi copacii şi pomii, crengile fiind arse în locuri izolate. Strângerea lăcustelor cu mâna şi nimicirea lor. Atacă numai frunza stejarului şi excepţional frunza fasolei şi a viţei de vie, dacă-s în vecinătate.

• Curăţarea cuscutei (torţetului) de pe şanţuri

• Chemarea în judecată (4 mai 1936) de către primarul Gh. I. Mateescu a căpitanului Serescu Nicolae, fost comandant al Legiunii de jandarmi, pensionar, pentru suma de lei 16000 împrumutaţi nelegal şi nereturnaţi de la casierul Nicolae Voicu în timpul mandatului primarului Ion Ţiripa, învăţător, solidari la recuperarea banilor.

• Ordonanţă Prefect nr. 4067/14 mai 1937: tăierea şi smulgerea buruienilor din semănături. *Buruiana mănâncă dintr-o strachină cu plugarul* (zicală).

Sărbătoriri-aniversări-expoziţii-manifestaţii

• Listă obiecte pentru expoziţia din 11 iunie 1929 de la Palatul de Agricultură: 1 covor persan, 2 scoarte, 1 faţă de pernă (Fănica I. Chiscăneanu), 2 perdele croşetate, 1 ţesătură de lână, 1 cămaşă de noapte, 2 prosoape cusute

• Sărbătorirea zilei de 24 Ianuarie şi a proclamării Independenţei, 10 Mai 1930, în biserică, orele 11: Te Deum

• Oprirea oricărui spectacol în Săptămâna Patimilor: 14-19 aprilie 1930

• Parastas pe 19 iulie-3 ani de la moartea regelui Ferdinand

• 28 mai 1933: manifestaţie împotriva revizuirii tratatelor - în convoaie sub drapelul naţional

• 8 iunie 1933-aniversarea Suirii pe tron a MS Regelui Carol II (*Te Deum*)

• 10 sept.-10 oct. 1933: în Parcul Carol, Asociaţia tăbăcarilor şi a cizmarilor din România, expoziţie de pielărie, blănărie şi încălţăminte

• Listă de subscripţie pentru ridicarea monumentului marelui patriot român Nicolae Filipescu

• 21 oct. 1937, adresă, 20 de primari în costum naţional sau în suman şi căciulă. Participă luni 25 oct. la Sinaia la marea solemnitate a înaintării Marelui Voievod Mihai la gradul de sublocotenent. A mers primarul Gh. Mateescu.

Şcoala

• 8 sept.1931. Imobilul lui Constantin Enăceanu de pe str. Plevnei, în care funcţionase postul de jandarmi, este închiriat pentru grădina de copii, 11000 lei anual

• Adresa primarului satului Brăiliţa, Ion Mihalache (şi girant al comunei Brăiliţa), din 27 iun.1931, către Prefectură. Întrucât Şcoala primară Piscu, situată la liziera Nord a satului Brăiliţa, şcolarizează un sfert din copii proveniţi din aceasta şi nu are venituri, propune ca o cincime din fondurile Comitetului şcolar din Brăiliţa (din 250000 lei) să revină Şcolii din Piscu, cu atât mai mult cu cât dl. I. Bănică, directorul Şcolii din Brăiliţa, face cheltuieli dezordonate, lăfăindu-se în cheltuieli, pe când Şcoala din Piscu nu are cu ce trăi, având absolută nevoie de sobe în 3 săli de clasă, 2 vagoane de lemne şi împrejmuirea faţadei. Cererea este respinsă, dar, la 11 nov.1931, se plăteşte 2000 lei Comitetului şcolar pe lunile nov.-dec. şi se aprobă suma de 14658 lei pentru procurarea unui vagon de lemne şi efectuarea unor reparaţii.

• Primar Ioan T. Ţiripa, dir. şc. băieţi-M. Ţiripa, dir.şc.fete Elena Ţiripa

• *La Şcoala de băieţi a luat fiinţă Biblioteca Populară*

• 10 oct.1934: cumpărarea de cărţi şcolare pentru elevii săraci, în valoare de 7700 lei.

• 16 martie 1934: comitetul şcolar solicită aprobarea ca în sala din Şcoala de băieţi să funcţioneze un cinematograf. Cererea va fi aprobată.

• 14 febr.1935. Ca răspuns la oferta lui Ilie I. Mirea, directorul Şcolii de băieţi din Piscu, pentru vânzarea cărţii *Manualul Serbărilor Şcolare (pentru ridicarea nivelului cultural şi educativ al poporului),* vol.I, se cumpără 50 de bucăţi a 28 lei bucata pentru premii la sfârşitul anului şcolar.

• 11 nov.1940. Prin suplimentarea alocaţiei şcolare cu 33000 lei, aceasta se ridică la 133000, în condiţiile în care numai cinci vagoane de lemne de foc (50000 kg) costau jumătate din sumă.

• 17 mai 1935. O notă a Prefecturii recomandă angajarea unei maestre de lucru manual cu 1650 lei/lunar

• Donaţie pentru Biblioteca şcolii-2 broşuri cuprinzând discursul dlui V.P. Sassu, ministrul Agriculturii şi Domeniilor, ţinut în şedinţa Senatului la 6 febr.1937 relativ la Legea pentru organizarea şi încurajarea agriculturii

Licitaţii-arendă

• 9 iul.1931.Licitaţie pentru închirierea unui loc de gheretă în piaţa comunei (16 m²/105 lei/an) pentru o perioadă de cinci ani d-lui Stelian Leocă. Pe 26 sept. 1931, măcelarul Ioan Ţigănuş cere scăderea arenzii pentru ghereta din piaţă de la 8000 la 5000 lei.

• 11 sept. 1931. 26 de porci ai lui Eftimie Chirilov sunt reţinuţi în oborul comunal.

• 11 martie 1933-arendarea a 30 mp, lângă podul de trecere peste linia ferată, prin licitaţie, lui N. Vâlcu, pentru construirea unei gherete-frizerie (55 lei)

• 15 martie 1934: 1) se aprobă cererea lui Stelian I. Leocă, comerciant, de a i se atribui porţiunea de teren în suprafaţă de 700 m² din piaţa de la podul ce trece peste linia CFR, din faţa prăvăliei sale, *pentru staţionarea căruţelor în trecere pe şoseaua Brăila-Galaţi,* 500 lei / anual: 2) se acordă drept despăgubire macelarului Ioan Ţigănuş 30% din suma de 3360 lei pentru carnea confiscată de către Serviciul sanitar (200 kg vacă şi 80 kg porc)

• 5 iulie 1934: licitaţie pentru vinderea unui cal de pripas-preţ de pornire 480 lei

• 7 aug.1934: licitaţia pentru cumpărarea a 12500 kg lemne foc pentru primărie

• 9 martie 1935. Licitaţie teren de 4500 m² în piaţa comunei, pe str. Bălcescu, lângă com. Piscu: adjudecat de Iordan Stavarache, pentru 605 lei

• 19 apr.1935. Se respinge cererea dlor Vasile Drâmbu şi Gh. D. Dracopol privind vinderea unei stradele de 14 m² dintre proprietăţile lor, dat fiind contestaţia altor locuitori din zonă.

• 25 mai 1935.Licitaţie pentru terenuri în piaţa de lângă podul de trecere peste linia ferată. Adjudecate de Ionel Dinu pentru o vărărie şi Stelian Leocă pentru o rotărie cu 1000 lei / anual

• Deciziunea nr. 7/29 mai 1936, primar Gh. I. Mateescu, aproba funcţionarea debitului cu băuturi spirtoase ca accesoriu la restaurant, pe care dl. Petre Chiscăneanu voieşte a-l deschide în această comună. Pentru eliberarea brevetului de licenţă accesoriu la restaurant, arendă-3000 lei.

Starea economică

• Scoaterea din uzul comerţului a balanţelor(cântare romane) de putere de 1-10 kg, tolerate până la 1 apr.1928

• Resurse: populaţia-6912 (1800 bărbaţi, 1750 femei, 3362 copii), 1250 clădiri, 250 grajduri, 60 şoproane, 25 magazii (1932)

• Buget: încasări până la 31 dec.1932-1559552 lei, plăţi-1235559, sold-323993, preliminându-se un execedent de 450000 lei

• Starea economică: 1 moară cu abur, 2 cărămidării, 4 rotării, 4 tâmplării şi mobilă, 24 băcănii, 32 comerţ băuturi şi restaurant, 6 fierării, 4 croitorii, 2 ateliere de încălţăminte, 2 măcelării, 4 brutării, 4 cafenele şi ceainării, 1518 case de locuit, 1 bancă populară, 2 cooperative (1932)

• Numărul locuitorilor pe profesiuni: 240 muncitori agricoli, 2 proprietari de oi, 28 cârciumari, 3 restauratori, 4 cafenele, 50 prăvălii diverse, 110 funcţionari de stat şi particulari, 70 patroni, 260 calfe, 150 ucenici, 1 avocat, 5 militari, 909 muncitori manuali în port, 360 căruţaşi, 42 tăvălugari, 25 lăptari, 250 agricultori, 4 vânători, 15 pescari=2428 din 7194 total populaţie (1932)

• *Situaţia economică este foarte redusă din cauza lipsei de muncă, care nu este, atât în oraşul, cât şi în portul Brăila, unde populaţia acestei comune îşi are ocupaţia principală.*

• În 1933, existau Băncile populare *Dreptatea* în Brăiliţa şi *Oituz* în Pisc.

• Fabrici: Societatea „ Franco-Română”, str. Nouă nr .4 (1 locomotivă pe săptămână, 700 lucrători); Iancu I. Popescu, Plevna nr. 1-o moară 40 HP, cu 4 lucrători; 3 brutării (Gherasim Barzuca, 2 lucrători, 800 kg; Done Alionte, 4 lucrători, 1000 kg; Viru Ţacariseanu (5 lucrători, 1200 kg); fierării-5 cu câte o căruţă pe săptămână şi 3 cu câte o căruţă la 2 săptămâni; 5 cizmării, cu 8 perechi de încălţăminte în 24 ore

• 3 martie 1934: 1) nemaiputând achita chiria restantă pentru terenul ocupat în piaţă, unde a făcut *un mic comerţ cu zarzavat,* Vasile Pandrea lasă drept despăgubire ghereta; 2) în lipsă de fonduri se refuză oferta de cumpărare a unei maşini de scris *Adler Model*

10 oct.1934: distribuirea gratuită prin dispensar a alifiei *Sergent* pentru combaterea diferitelor boli (25 de cutii, dintre cele 50 existente, a 20 lei)

• 1934-Cererea Primăriei către Prefectură prin care comunele Piscu, Chercea, Radu Negru şi Vădeni să contribuie cu suma de 6500 lei la întreţinerea Percepţiei din Brăiliţa.

• Exerciţiul financiar expirat 1933/1934, prelungit şi încheiat la 31 martie 1934: venituri generale-1632667 lei; plăţi şi cheltuieli generale-1527858 lei; sold-104804 lei

• Proiect an financiar 1934/1935 (venituri-1629315 lei; cheltuieli-1327763 lei; sold-301547 lei), dezbătut, afişat şi publicat la primărie pe data de 5 mai 1934. Proiectul trebuia să fie afişat timp de 10 zile libere! Va fi aprobat la 23 iunie 1934: venituri-1737478 lei.

• Din bugetul general pe 1934 / 1935: 7862 locuitori şi 1500 contribuabili. În anul financiar 1933-1934, fuseseră 7682 locuitori şi 1581 contribuabili.

• Proiect buget an financiar 1935/1936: venituri -1139458 lei; cheltuieli-1083036 lei; excedent-56422 lei.

• An financiar 1935/1936: venituri-1383837 lei, cheltuieli-1060409, sold-333428

• Proiect pentru 1936/1937: venituri-1623564 lei, cheltuieli-1431677 lei, excedent-191887 lei

Cămin cultural

• Dosar 24/1936-Carte de membru nr.35: *Dl. locotenent Nicolae Săndulescu este membru al Căminului Cultural „Vasile Băncilă" din comuna Brăiliţa*. Căminul era parte a Fundaţiei Culturale Regale „Principele Carol", având ca secretar pe Sandu (Alexandru) Chiscăneanu. Spicuim câteva dintre îndatoririle membrilor:

3. Să ajute cu banul, cu munca ori cu sufletul lui tot ce se face pentru binele comunei.

4. Să fie curat, să-şi îngrijească copiii, să aibă casa – oricât de sărac ar fi - rostuită şi curată, să-şi ţie ograda în mare curăţenie, să planteze pomi, să aibă flori, să nu-şi lase curtea fără gard, să-şi cureţe şanţul şi drumul dinaintea casei.

5. Să fie bun cu toţi şi cu duşmanul lui, să nu urască, să nu înşele.

6. Să fie supus rânduielii Statului, să ţie la Rege şi să urmeze întotdeauna Steagul Ţării.

7. Să iubească şcoala, biserica şi căminul; cartea să iubească, să o caute, să citească zilnic, pentru că în cartea cea bună stă tot binele omului.

Cereri către Primărie - anul 1937

• 25 iunie 1937: Cooperativa „Fagurile" din Brăila, Bd. Carol nr. 262, arendaşa moşiei Zagna Vădeni, proprietate a PARID-ului, solicită certificat din care să rezulte că moşia Zagna Vădeni, învecinată cu islazul comunei Brăiliţa a fost inundată încă din februarie prin revărsarea apelor Dunării şi în prezent *a fost şi este sub apă.*

• 6 martie 1937: primarul Gh. I. Mateescu „îşi solicită" certificat de agricultor pentru grădina de zarzavat de la Gura Siretului pentru a aduce 20 de muncitori, fete şi bărbaţi, ca zilieri din judeţele Ismail şi Cetatea Albă, certificatul acordându-i o reducere cu 75% pe transportul CFR. La fel procedează Basil Clony la 18 martie, care avea nevoie de 5 lucrători agricoli de la Chişinău pentru via sa de 8 ha.

•*1937:* Primăria eliberează n+1 certificate: *că n-a ţinut casă de toleranţă; că posedă…oi, berbeci, cârlani ş.a.; că sunt de naţionalitate română; că sunt în viaţă; că nu ocupă nicio funcţie retribuită de stat; de bună purtare în societate; că nu sunt trecut în registrul de conversiuni cu nici un fel de datorii (creanţe); că nu are nici un fel de avere mobilă sau imobilă producătoare de venit; că este împroprietărit; că are cal / căruţă, efectuând muncă în port; că a luat parte la războiul mondial din campania*

1816-1918; act de paupertate pentru internare în spital; că este econom şi proprietar de oi; că este cetăţean român; pentru obţinerea unui brevet de băuturi spirtoase; eliberare autorizaţie ca zarzavagiu – precupeţ.

• Cereri: de autorizare comerţ ambulant, de atestare a domiciliului definitiv în vederea obţinerii buletinului de la biroul populaţiei; de renunţare la supuşenia străină pentru dobândirea cetăţeniei române; Cioroiu Constantin, muncitor cu braţele, în 18 martie, cere să i ateste dreptul *că se bucură de dreptul de a pescui cu chipcelul în apele Dunării pentru întreţinerea familiei;* de precizare a naţionalităţii pentru înscriere în clasa I de liceu

• Dosar 39/1937, filele 79-80: cererea a 16 comercianţi din Brăiliţa către primăria Comunei şi a primăriei Brăiliţa către Primăria mun. Brăila-*taxarea la bariera Galaţi, la trecerea podului, a oricăror mărfuri cumpărate din Brăila.* (Taxa *ad valorem* pentru orice marfă ce ar intra în oraş spre vânzare, deşi taxa fusese plătită de angrosişti!)

• Casa de Asigurări Sociale Brăila (nr. 6515/2 oct. 1940). Dat fiind distanţa faţă de dispensarul de pe str. Călăraşi nr.14, hotărăşte să înfiinţeze dispensare în cartierele cele mai îndepărtate ale Municipiului (care deveniseră comune suburbane în 1939). Primul a fost deschis în Brăiliţa, *cel mai îndepărtat şi cel mai aglomerat, aici locuind o parte din funcţionarii şi lucrătorii Societăţii Franco - Română, contând pe un număr de 2000 de asiguraţi, al căror număr se dublează, cel puţin, cu membrii lor de familie. Drept urmare, în noiembrie 1940, au fost alocate fonduri în valoare de 400000 lei pentru deschiderea unui dispensar cu 3 medici şi o farmacie proprie*, dispensarul începând să funcţioneze câte o oră la Franco-Română - dr. C. Naum. După deschiderea acestuia într-un local propriu, muncitorii s-au declarat nemulţumiţi, deoarece, deşi plăteau asigurări de 4-5000000 lei, era situat la 1 km faţă de Ateliere(!) [Casa de Asigurări Sociale Brăila: director - C. Buhociu, medic şef - Dr. D. Naumescu . În Consiliul de administraţie al Casei, lucrătorii de la

Franco – Română - breasla Muncitorilor Metalurgişti – aveau drept reprezentant pe Dl. Pană.]

• Existau **posturi de prim ajutor spre a pune la îndemâna accidentaţilor cele necesare:**

- *Industria Sârmei: dr. Rahoveanu*
- *Întreprinderile Metalurgice Dunărene (I.M.D.): dr. Cucu, dr. Lerescu şi dr. Richter*
- *Societatea Franco-Română: dr. Răchiţeanu (din martie 1939)*

Anul 1941 (Broşură tipizată, MAI, Nr. 37/A-1941 - dosar 47/1939)

Populaţia- nr. gospodării - 1774, nr. capi de familie - 1774; nr. contribuabili - 1628; nr. locuitori - 7345: după origine etnică (7069 români, 4 evrei, 80 unguri, 53 germani, 139 alte naţionalităţi)

după cetăţenie: 7082 români, 4 evrei, 80 unguri, 50 germani, 129-altă cetăţenie

după religie: 7082 ortodocşi, 4 mozaici, 130 catolici, 129 altă religie

Bugetul comunei an 1941-1942: prevederi 1652100 lei, încasări 974766, plăţi 154740, sold 820026 lei

Numărul zilelor de prestaţie an 1941-1942: cu braţele-6500; cu una vită-700; cu 2 vite-330. Nu s-a executat nimic.

Drumuri: D. Naţional 1-250 ml; d. comunal-640 ml; 1 pod. Bugetul comunei pt. diferite lucrări-287519 lei. Nu s-a executat nimic.

Islazul comunal: 243 ha 1383 arii, cu 250 capete de vită învoite. Buget islaz: prevederi-224980 lei, încasări-118436. Teren inundabil.

Biserici: 1 preot paroh – Mihail Bănică, 1 preot ajutor – Mircea Micu, 2 cântăreţi. Biserica din cărămidă, acoperită cu tablă 1908-1911; casă parohială, 5 ha teren cultură-folosite de

personalul bisericii. 7082 ortodocşi, 2 adventişti, 6 penticostali, 150 alte confesiuni

Şcoli: 1-de băieţi, 8 învăţători, 587 elevi; 1-de fete „ Ştefan Beloiu", 9 posturi, 350 eleve. Iau masa la cantină 32 băieţi şi 32 fete. Comitetul şcolar: Gh. Simion, preşedinte, primarul comunei, Ion Ţiripa, secretar, Petre Bocancea, Ilie Hîrjet şi Gh. Margine. Comitetul de conducere al cantinei condus de Petre Rădulescu, dir. Şcolii de băieţi; Grădina de copii mici: 2 posturi, 76 copii, local închiriat

Cămin cultural: condus de dl. dr. I.N.Tatoiu, ajutor Ion Alexandru, învăţător; activitate în toate secţiunile-higienă-sanitar, cultural, moral şi gospodăresc. Bibliotecă - 342 volume.

Fabrica de materiale de drum de fier, Proprietatea Societăţii Franco-Română. Putere motrice-900 CP. 1400 lucrători dintre care 100 necalificaţi. O lună-reparat 8 locomotive CFR, reparat diferite cazane şi turnătorie de diferite piese

Mori cu benzină, foc şi apă, electricitate, Hp15; cu valţ şi cu piatră. 36 muncitori. Capacitate de producţie: 14000 kg în 24 de ore. Gh.I.Mateescu, cu plată (nu vamă)

Comercianţi: 34 băcani, 20 cârciumari, 4 restaurante, 4 măcelarii, 6 brutării, 6 olării

Banca populară *Sprijinul,* înfiinţată în 1903 cu 194 membri, capital 339801 lei. Preşedinte-Marin Rădulescu, casier-Victor Mircea. Operaţiuni de bancă şi aprovizionare cu seminţe agricole pentru semănat

Dispensar medical: 1 clădire, 9 camere, proprietatea Min. Sănătăţii. Dr. Ioan Tatoiu, agent sanitar Constantin Stuparu, moaşe Ştefania Donescu şi Maria Boriceanu. Consultaţii: luni, miercuri, sâmbătă + **Dispensar Casa de Asigurări Sociale,** cărămidă, proprietatea dl. Bălteanu; dr. Naum, 1940. Epidemii declarate: scarlatină şi febră tifoidă, câte un caz, izolaţi la Spitalul din Brăila; 2 decese

Boli sociale: tuberculoză-175, sifilis-87, pelagră-23, paludism-24, cancer-12, alcoolism-ø, conjunctivită-1 granuloasă; 560 fântâni în curţile locuitorilor

2500 ha suprafaţă în hectare: 133 păşuni, 2 pomi fructiferi, 14 vii, 159 păduri, 177 vetre de casă, 10 drumuri, 5 teren degradat, 2000 ape/bălţi

Unelte: 30 pluguri, 15 grăpi, 2 vânturători

Zootehnie: 282 cai, 98 iepe, 8 mânji; 1 taur, 22 boi, 250 vaci, 10 viţei; 15 berbeci, 60 oi; 5 vieri, 180 porci, 195 scroafe; 1300 găini, 100 raţe, 80 gâşte, 40 curcani

Cimitire-2,5 ha

Secţia de jandarmi: şef secţie- Iancu Ştefan, şef post-Manea Ion

Nevoile comunei. *Biserica, fiind cu mari stricăciuni cauzate de cutremur, are nevoie de ajutor bănesc pentru reparatul ei, fapt pentru care s-a făcut apel la populaţia locală şi la organele superioare de stat, dar până în prezent nu s-a dat nici un rezultat.*

Edilitare

1928: 3 străzi nepietruite, nu există instalaţii de apă şi lumină electrică în comună

• Adresa Prefecturii din 3 febr.1928: **Înfiinţarea serviciilor de pompieri în fiecare comună rurală** pentru ca pe viitor locuinţele să fie mai apărate şi incendiile să nu se întindă, ci să poată fi stinse cu uşurinţă. Nu exista un astfel de serviciu, prevăzându-se doar o alocaţie bugetară de 6000 lei pentru Pompierii din Brăila

• Primarul Ioan V.Ţiripa: **recepţia lucrării** pentru repararea Şcolii nr.1 de băieţi şi pietruirea şoselei de pe str. Valea Rahovei şi str. Nouă. Se execută trotuarul pe str. C. Brâncoveanu, antreprenor-Gh. Atanasiu.

• 1930: ordonanţa Prefecturii: plantarea de salcâmi pe porţiunea de stradă din faţa proprietăţilor lor (case, locuri virane)

la 4 m distanţă, în gropi cu o adâncime de 1 m şi un diametru de 80 cm.

• 4 apr. 1930: *Societatea Franco-Română de Material de drum de fer* plantase pomi pe şoseaua din faţa atelierelor. Cere să se pună în vedere locuitorilor răspunzători de stricarea lor de către copii, vite, căruţe (în special vite cornute şi porci, care circulă liberi).

• 21 sept.1931. Se cere alocarea a 20000 lei pentru procurarea unui aparat de incendiu mare şi a patru mici necesare comunei.

• În 1932, s-au efectuat 16 podeţe de beton pentru scurgerea apelor (şanţuri şi terasament), refacerea unei părţi din şoseaua ce duce spre Societatea Franco-Română, construirea străzilor Plevna până la cimitir şi Valea Rahovei împrejurul bisericii. Lucrarea va fi continuată şi în 1933: aprovizionarea cu piatră sfărâmată de granit de Dobrogea în mărime de 2-5 cm, din port, punctul „Concasor", necesară pentru pietruirea străzilor comunale Valter Mărăcineanu, Valea Rahovei şi Valea Călugărească, în valoare de lei 123289, din care se scade pentru asigurarea lucrărilor 6% (7398 lei), plătindu-se 115891 lei.

• Lucrări executate în 1933: 2 săli de clasă-420000 lei; 12,5 apeducte tubulare turnate în beton armat 13028 mc-50000 lei; 1000 mc piatră spartă de granit-370000 lei; 2100 ml şanţuri şi împietruiri-130000 lei

•Lucrări de poduri, şosele şi pietriş pe anii 1931-1933: terasament şi şanţuri-6590 ml; furnitură de piatră de granit-399 mc; 310 căruţe de nisip; 16 apeducte tubulare-21577 mc.

• Construcţia şanţurilor şi pietruirea străzilor Valter Mărăcineanu, Valea Rahovei, Valea Călugărească, antreprenor T. Lerescu, contract nr.2345/27 iulie 1933, în urma licitaţiei publice din 25 iunie 1933, în valoare de 103243 lei: şanţuri 1,50/0,50/0,50-4200 ml; aşternerea pietrei-1000 mc şi cilindrarea cu compresorul dat de Primăria Brăilei.

• Cererea de aprobare a răsădirii salcâmilor uscaţi şi de rotunjire de crăci, cu excepţia străzii Principesa Maria, care este şosea naţională, este respinsă de Prefectură. (1934)

• Se alocă 50000 lei pentru construirea de apeducte tubulare la intersecţia străzilor (1934)

• 9 iulie 1934, decizia nr. 26: recunoaşterea ca drum public a drumului ce duce din comuna Brăiliţa pe malul Dunării spre Galaţi-clasarea ca drum comunal

• Litigiu cu Direcţia CFR: astuparea rigolei (şanţ) CFR Brăila-Port de gunoaiele din comună

• 16 iulie 1934: 1) antreprenorul T. Lerescu solicită recepţionarea lucrărilor executate în 1933(2 săli de clasă) la Şcoala de fete *Ştefan Beloiu;* 2) în faţa ameninţării Direcţiei CFR de a închide / astupa canalul colector / şanţul liniei către port pentru scurgerea apei, deoarece *şanţul CFR se împotmoleşte cu mâl şi alte gunoaie*, se aprobă plata unei contribuţii pentru desfundarea acestuia.

•19 apr.1935. Se angajează dl. Mocanu Teodor, desenator la Primăria mun. Brăila, pentru realizarea planului general al comunei Brăiliţa, inclusiv Islazul, pentru 2500 lei.

• 11 iulie 1935: se aprobă înlocuirea stâlpilor pentru linia telefonică

• 7 august 1935: se aprobă scarificarea / supraîncărcarea cu piatră, aprovizionarea cu nisip, aşternerea pietrei şi cilindrarea pe **străzile Gheorghe Dumitrescu, fost str. Nouă,** Plevnei, Valea Rahovei, Valea Călugăreni

• 19 august 1935: se aprobă executarea în regie a unui pod de trecere pe drumul comunal care duce spre Galaţi. Licitaţia pentru materialul lemnos este câştigată de comerciantul N. Trofin.

• Lucrări edilitare în anul bugetar 1936/1937

-instalaţie reţea aeriană pe stâlpii de fontă pentru iluminat comuna cu energie-100000 lei, anuitate către Societatea de iluminat

- refacerea str. Plevna (scarificare, refacere şanţ de scurgere) 1000 ml-55000 lei, str. Constantin Brâncoveanu- idem, 130000 lei

- pietruit străzile Vadul Catagaţei (de la Dumbrava Roşie până la capătul podului) - 30000 lei, Smârdan-18000 lei şi Nouă-10000 lei, în total 630000 lei

- Decizia nr. 12/3 iulie 1936 aprobă devizele pentru aprovizionarea cu 500 mc piatră de granit şi pentru lucrările de transport de piatră din depozit pe străzile comunei, de reparaţiune, de pietruire din nou, terasamente, şanţuri, banchete, aprovizionare de nisip şi cilindrare.

- La 31 oct. 1936, prefectura aprobă majorarea cu lei 50000 a articolului din cote adiţionale şi înfiinţare la cheltuieli a unui nou articol - 60 - cu alocaţie de lei 50000 pentru construcţie şi pietruire de străzi în comună.

• Primăria Brăiliţa cere o contribuţie de 9500 lei pentru întreţinerea percepţiei din comună, utilizată de 11 localităţi (de ex. Chercea-1000 lei, Radu Negru-2000 lei, Pisc-500 lei)

• *PV 21 apr. 1937. Legea pentru organizarea muncii de folos obştesc (60 zile pe an)*: 60 de tineri premilitari au executat şanţuri şi terasamente pe strada Nicopol. Pe străzile Smârdan şi Lascăr Catargiu s-au realizat pietruiri din nou cu 250 mc piatră spartă granit de la firma Panait Ghenciu & Spiru T. Dimitriu, adusă în depozit pe malul Dunării la Vadul Catagaţei. La săpatul şanţurilor (181 ml x 16 lei/ml = 2896 lei) au lucrat lipovenii Ivan Ivanov, Famin Vasile, Filip Fadei, Cuprian Iosef, Lazăr Arhiminov, Petrov Timofte şi Mihail Feodot. [Pentru aplecarea lipoveanului către săpături, a fost numit în contemporaneitate „ excavator cu barbă"]. S-au plantat 200 puieţi de salcâm la şcoli şi în comună. Dl. maistru Nicolai Mărgineanu (54973 lei) a construit podeţe tubulare de beton armat la intersecţiile străzilor Principesa Maria cu Valter Mărăcineanu, Valter Mărăcineanu cu Smârdan, Smârdan cu Lascar Catargiu şi Lascar Catargiu cu Brâncoveanu.

• Ordonanţa 979/17 martie 1937. Art.6 din 12: *Toţi locuitorii sunt obligaţi ca în fiecare sâmbătă să cureţe strada în dreptul proprietăţilor lor, să ţină în permanenţă destupat şanţul şoselei pe aceeaşi porţiune, spre a înlesni scurgerea apei, să aibă fiecare în dreptul curţii sale peste şanţul şoselei o podişcă înzestrată pe mărgini cu apărători văruite cu var alb; de asemeni, gardul proprietăţii să fie văruit cu var alb, fântânile bine întreţinute fără noroi împrejur, ghizdurile şi ulucile văruite cu var alb, găleţile cu punte de fier la gură.*

• 30 iunie 1937: Neculai Mărgineanu, meşter constructor de lucrări publice, din com. Brăiliţa, str. Nicolae Bălcescu nr. 58, solicită un certificat din care să reiasă că a executat în comună 2 săli de clasă şi cancelarie, în valoare de 420000 lei în anul 1933; 13 apeducte din beton, 54497 lei, în 1934; reparaţia imobilului primăriei în 1935-40000 lei şi 2 podeţe/apeducte, în 1936, 16536 lei.

• Dosar 128/1940 Prefect.:• Curăţarea şanţului de scurgere CFR construit pentru apărarea liniei Brăila-Brăila Port în care se varsă apele uzate provenite din comuna Brăiliţa-5000 lei/an. Sume datorate pentru anii 1936-1941, 25 000 lei • 8000 lei-reparaţiunea şi curăţenia bisericii; 20000 lei-repararea şi întreţinerea imobilului primăriei; 1000 lei-Crucea Roşie

Reţeaua de iluminat-istoric 1928

• Obligativitatea comercianţilor şi a industriaşilor de a ţine felinare aprinse pe timpul nopţii

• Primăria achită comersantului Stoica Ion pentru iluminatul cancelariilor primăriei, notarului şi percepţiei suma de lei 596,00, pentru luna iunie, reprezentând costul a 70 kg gaz, 15 sticle de lampă și 1,5 m fitil. Pentru luna decembrie, lună de iarnă, avea de achitat 230 kg petrol a 6 lei kg, 3 sticle de lampă a 6 lei bucata şi 5 cutii chibrituri a 2 lei cutia.

• **Declaraţiune (Dosar 8/1929 Primăria Brăiliţa):** *Subsemnaţii, comercianţi, meseriaşi şi locuitori din comuna Brăiliţa, declarăm prin prezenta că consimţim de a noastră voie, pentru că, dacă se instalează curent electric în această comună, să introducem şi noi astfel de curent pentru iluminat în imobilele noastre cu numărul de lumini de care avem nevoie şi arătate mai jos în dreptul fiecărui semnatar, după cum urmează…*Urmează 68 de semnături: Primăria -15 becuri, biserica-20 becuri, Şcoala de băieţi nr.1-10 becuri, de fete nr.2-10 becuri, infirmeria-4, percepţia-2, case de locuit-24, cârciumari-18, cafenele-10, băcănii-15, moara şi cârciuma lui Iancu Popescu-10 becuri, Iordache Chiscăneanu-cârciuma din str. Plevnei, 10 becuri, Tudor Chiscăneanu-cârciuma din str. Principesa Maria, 10 becuri etc.

***

• Prin adresa nr. 2872/11august 1932 a primăriei Brăiliţa către *Societatea de Iluminat şi Tramvai Brăila* se solicită introducerea în comună a curentului electric pentru iluminat public şi particular(inclusiv Societatea Franco-Română, un morar şi 100 particulari). Răspunsul Societăţii *„Brăila". Tramways et eclairage electriques. Société anonyme (Siège social Bruxelles),* venit, după şapte luni, pe data de 21 martie 1933, înregistrat la nr.999/22 martie 1933 la Primărie (care, considerând-o exagerată, o va respinge, printr-o decizie în aceeaşi zi), aproxima următoarele cheltuieli:

-iluminat public 150 de becuri a 25w (instalaţia conductelor, stâlpi de fier, console, braţe impermeabile=1125000 lei)

-iluminat particular, utilizând reţeaua iluminatului public= 950000 lei

-2 contoare principale

- tarif: 5,10 lei iluminatul public şi 9,15 lei iluminatul particular.

• decizia Consiliului comunal din 22 martie 1933

• decizia Prefecturii din 25 aprilie 1933

• devizul Societăţii *„Brăila”-1310000 lei*

• Decizia nr.497/ 25 apr.1933 a Consiliului Judeţean, semnată de Prefect, hotăra ca din comisia pentru studierea introducerii curentului electric în comună, pe lângă primar, un consilier şi un delegat al serviciului drumurilor judeţean, să facă parte şi un inginer electrician pentru a întocmi planul, devizul şi caietul de sarcini.

• Consiliul comunal în 28 iulie1933 autorizează pe dl. Ioan Ţiripa, primarul comunei, să semneze contractul de concesiune

• Acceptul ing. Nicolae Munteanu (20 iunie 1933) de a executa planul şi devizul necesar instalării iluminatului public-onorariu fix de 10000 lei

• avizul Prefecturii cu nr.933/9 august 1933

• Decizia nr.8 a Consiliului comunal din 3 martie 1934 deleagă primarul Gh. I. Mateescu în locul fostului primar Ion Ţiripa de a continua demersurile pentru introducerea iluminatului public

• Licitaţie publică (prin publicaţiunea din 1 septembrie 1934 în Monitorul Oficial şi din 26 septembrie 1934 în *Gazeta licitaţiilor)* la 15 octombrie a.c. ora 10: *licitaţie pentru furnizarea şi montarea reţelei de distribuţie cu toate accesoriile necesare pentru iluminatul public şi particular în această comună, precum şi furnizarea curentului electric în valoare de 1372000 lei.*

• Licitaţia se reia la 20 decembrie 1934 şi 23 ianuarie 1935, cu includerea a noi prevederi în concesionare. Pentru ultima licitaţie au cerut caietul de sarcini şi planurile si societăţile *Electro-Naţional. Societate în nume colectiv; Amper. Societate în nume colectiv* şi *Societatea română de electricitate Siemens - Schuckert. Societate anonimă.*

• 22 martie 1935: aprobarea de către Comisia interimară a proiectului pentru electrificarea comunei, proiect întocmit de ing. electro-mecanic Nicolae Munteanu

• *18 aprilie 1935: Ministerul Industriei şi Comerţului. Direcţiunea Energiei* aprobă planurile reţelei de distribuţie

• 10 iulie 1935: convenţie pentru traversarea căii ferate

• 3 octombrie 1935-o nouă licitaţie, nici un amator

• 6 noiembrie 1935-idem

• autorizaţia de traversare a podului la km 22+ 740 m peste linia CFR

• adresă către Primăria mun. Brăila de a se dispune prelungirea firului electric de la ultimul bec aflat la oprirea tramvaiului din bariera Galaţi până la capătul podului care traversează linia CFR

Dosarul 27 / 1933, din care am extras câteva date din istoricul reţelei de iluminat, include pe lângă *Caietul de sarcini* şi *Proiectul de electrificare. Iluminat public. Curent alternativ trifazic 600 / 220v.f=50 per/sec.* [*Piese scrise: 1) Memoriu; 2) Calculul reţelei; 3) Deviz în prima ipoteză; 4) Deviz în a 2-a ipoteză. Piese desenate: 1) Planul comunei Brăiliţa; 2) Reţeaua de distribuţie cu toate lămpile arzând toată noaptea; 3) Reţeaua de distribuţie a 50% lămpi arzând până la 12 noaptea şi a 50% toată noaptea. Proiectant: Ing. electro-mecanic, N. Munteanu*].

Memoriul proiectului de electrificare a com. Brăiliţa consemnează: *Comună limitrofă a mun. Brăila şi în vecinătate imediată căzând sub raza de 6 km a Municipiului. Prin art.16 al tranzacţiei dintre primăria mun. Brăila şi Societatea de Tramway şi Iluminat Electric „Brăila", sus zisa societate se obligă a furniza energia electrică necesară oricărei comune care cade în raza de 6 km de la bariera mun. Brăila. Avându-se în vedere că într-un viitor apropiat com. Brăiliţa va face parte integrantă din mun. Brăila, Consiliul comunal a hotărât ca să se pună acelaşi fel de stâlpi ca şi în interiorul municipiului. Chestiunea electrificării comunei Brăiliţa era proiectată şi în studiu încă din 1933, Consiliul comunal având aceleaşi pretenţiuni ca şi în tranzacţia cu mun. Brăila. Acesta a aprobat proiectul întocmit de dl. ing. Munteanu.*

• *9 iunie 1936. Consiliul Comunal decide aprobarea proiectului pentru concesiunea iluminatului, urmând autentificarea şi aprobarea devizului.*

Contractul de concesiune din 9 iunie 1936 dintre comuna Brăiliţa, reprezentată de primarul Gh. Mateescu, autorizat prin decizia consiliului comunal nr. 11/1936, şi Soc. Brăila „Tramvai şi Iluminat Electric din Brăila", reprezentată prin ing. Alberto Malatesta şi Albert Neubauer, prevedea:

1) comuna concesionează furnizarea energiei electrice pentru iluminat şi forţă motrice în cuprinsul comunei;

2) termenul concesiunii: de la data autentificării prezentului act (nr. 1329/ 8 iulie 1936) până la data de 31 decembrie 1957 [la fel cu municipiul Brăila-n.n.];

3) valoarea instalaţiunii: 1560000 lei;

4) plata în termen de 15 ani, în două rate egale anuale, prima rată fiind exigibilă la semnarea prezentei convenţiuni. Dobândă de 5%. Fiecare rată: 75147 lei. Plată anticipată: scont 5%;

5) ratele să figureze în bugetul comunei;

6) consumaţie de 10000 kw ore anual pentru iluminat public de fiecare kilometru de cablu aşezat subteran (instalând comptorul necesar şi

7) cabina de transformare a curentului de înaltă tensiune)- lângă biserică, existentă şi astăzi-n.n.;

8) întreţinerea instalaţiei acestui iluminat, precum becuri etc. priveşte primăria com. Brăiliţei;

9) consumaţia va fi plătită lunar;

10) dacă firele (aeriene) destinate a servi pe particulari se vor fixa de stâlpii iluminatului public, se va reduce jumătate din costul stâlpilor;

11) bonificaţia primăriei Brăiliţa - 20%, din care 10% primăriei mun. Brăila.

Reţeaua exterioară măsura 33000 metri liniari, fiind fixată pe 279 stâlpi de fier.

Contractul de concesiune a fost avizat de Comisiunea interimară a judeţului Brăila cu nr. 213 / 25 iunie 1936, pentru că se afla în prelungirea tranzacţiunii cu Primăria mun. Brăila şi nu s-au prezentat la licitaţie alţi amatori. A fost autentificat la Tribunal a 8 iulie 1936. Decizia nr. 17/6 aug. 1936 însărcinează primarul Gh. I. Mateescu cu executarea deciziei consiliului comunal privind electrificarea.

Au fost angajaţi ing. Petre Ioan pentru supravegherea lucrărilor de electrificare (6000 lei) şi avocatul Andrei Foca Rodi, consultant contract (8000 lei).

Pe 20 august 1936, Primăria comunei Brăiliţa publica un *Apel către populaţia comunei Brăiliţa*, semnat de primarul Gh. I. Mateescu şi notarul Gh. Simion, care anunţa *instalarea reţelei aeriene pentru iluminatul străzilor cu lumină electrică, după o stăruinţă foarte îndelungată, cu mari sacrificii, greutate şi trudă* şi îndemna preventiv *pentru preîntâmpinarea pagubelor:*

1) Să se ferească stâlpii să nu fie loviţi cu căruţe sau cu alte corpuri tari.

2) Să se sfătuiască copiii de ambele sexe să nu se suie pe stâlpi sau să arunce cu pietre în becuri, care sunt de sticlă, căci pe lângă că le sparge, dar dacă ajung prin urcare la firele aeriene sunt expuşi a fi carbonizaţi (omorâţi) de curentul electric.

3) De asemenea, nu se va lăsa copiii să se joace cu smeul pe străzile comunei, căci fac atingere cu firele electrice. Nerespectarea recomandărilor atrăgea dresarea actelor de dare în judecată şi aplicarea de amenzi.

Societatea anunţa terminarea lucrării la 21 august 1936 iar la 31 august acelaşi an comisia de recepţie consemna, sub semnătura primarului Gh. Mateescu: *recepţionarea (provizorie) va avea loc pe străzile din comună, unde se găsesc lucrările executate, recepţia definitivă urmând a avea loc după un an.*

La 26 septembrie 1936, se aprobă *Regulamentul pentru plata contribuţiei la iluminatul public*, care stabilea următoarele contribuţii: 180 lei-comercianţi categ.I; 120 lei-comercianţi categ.

a II-a; 96 lei-comercianţi categ. a III-a (mici industriaşi, patroni şi meseriaşi); 84 lei-funcţionari publici, pensionari, tăvălucari; 72 lei-căruţaşi cu doi cai; 60 lei-locuitori cu un cal;48 lei-muncitori manuali (hamali); 40 lei-restul locuitorilor.

Se păstrează *Tabloul nominal cu autorităţile (primărie, biserică, şcoli, Franco-Română) şi locuitorii care doresc a introduce lumina electrică la locuinţele lor*, situaţi după cum urmează: 5 abonaţi pe str. Nouă, 6 pe str. Traian, 3 pe str. Valter Mărăcineanu, 3 pe str. Carol, 2 pe str. Lascar Catargiu, 4 pe str. C. Brâncoveanu, 5 pe str. Smârdan, 9 pe str. Principesa Maria, 6 pe str. Nicopole, 1 pe str. Rahovei şi 3 pe str. Bălcescu. Celor 69 de abonaţi iniţiali, li se adaugă alţi 22 şi, mai apoi, 35. Se serveau de firele iluminatului public şi li se instalau contoare. Unele extinderi erau aprobate prin decizii ale Consiliului Comunal, Astfel, prin decizia nr. 23/2 oct. 1936, se aproba extinderea la Şcoala de băieţi, cheltuielile privind administraţia şcolară Piscu.

S-a extins, totodată, în 1937, iluminatul public cu încă 38 stâlpi de fier cu lămpi pe străzile N. Bălcescu, Nicopol şi Dumbrava Roşie (decizia nr. 30/3 dec. 1936). Costul lucrării, stabilit prin licitaţie publică: manopera maestrului instalator Ion Iordăchescu-43465 lei şi materiale, achiziţionate prin licitaţie publică-260000 lei. Fusese respinsă ca neavantajoasă oferta lui Th. Georgescu, *Electrica Universală,* Str. Călăraşi nr.1, de la care se cumpărau însă 200 becuri electrice, marca Tungsram, 240 volţi, 25 waţi. 100 de becuri se cumpărau direct de la Fabrica Românească de becuri Tungsram S.A.R. Bucureşti iar 50 becuri de 25w şi 7 de 75w de la *Magazinul de Porcelanuri, sticlărie, lămpărie, faianţă şi articole pentru menaj* al lui Ioan N. Popeea şi C.A.Roşculeţ de pe str. Regală nr. 55, colţ cu Bd.Cuza, sub Hotel Petersburg (unde astăzi este o direcţie a Primăriei). Iată cum a evoluat consumul de energie electrică în comună, în anul 1937, plătit cu 5,40 lei/ kw: martie-1779 kw, aprilie-1363 kw, mai-1395 kw, iunie-1095 kw, octombrie-1738 kw, noiembrie-1748 kw şi decembrie-1812 kw.

Astfel se înfăptuia vechiul deziderat pentru iluminarea cu lumină electrică a comunei Brăiliţa.

1940 - Se simte suflul războiului.
Extrase din dosarele nr. 51, 52 şi 53 / 1940. Valabile pt. toate comunele de pe fostul Islaz.

- propuneri de mobilizare la lucru
- vânzarea petrolului în cantităţi mici; model de reclamaţiune asupra aprovizionării cu produse petrolifere; preţ la petrolul lampant fixat de primărie cu revizuire lunară
- concentrări; drepturile băneşti ale concentraţilor
-ajutorarea familiilor concentraţilor; 89 de concentraţi având 5 copii propuşi pentru ajutoare [între oct. 1939 şi 20 iunie 1940, 132 familii de concentraţi au primit ca ajutor 39565 lei, 1099 kg mălai, 3079 kg cartofi, 520 pâini şi 133 kg zahăr]
- rechiziţii de animale
- procurarea de măşti de gaze şi alte materiale de Apărare pasivă
- autorizaţiune de şedere în zonă militară
- rechiziţii de prese şi motoare pentru prese (inexistente în comună)
- tariful măcinişului, uium sau bani, stabilit de prefectură în vederea evitării speculei
- Comisariatul General al Aprovizionării: preţul sării de la Salina Slănic-mercurizat
- interzicerea tăierii vitelor sub 2 ani şi a viţeilor de până la 6 luni
-Comisariatul General al Înfrânării şi Reprimării Speculei Ilicite: măsuri împotriva speculei
- interzicerea înscrierii în Partidul Naţional Socialist Muncitoresc din România, condus de H. Kensy, a cetăţenilor români de origine germană (care, pentru a-şi dovedi originea, prezentau paşaportul strămoşilor-*Ahnenpasz*)

- încheierea până la 15 martie a acţiunii de eliberare a buletinelor populaţiei şi a carnetelor de identitate, cu scutirea de taxă, în zonele militare

- Ministerul Înzestrării Armatei: a doua emisiune de bonuri de rechiziţie pentru dotarea armatei

- preţ maximal la uleiul de floarea soarelui (40-50 lei, în funcţie de zonă)

- listă articole maximalizate şi de cele de generală necesitate

- regimul persoanelor flotante

- obligaţia unităţilor armatei de a da efectiv ajutorul la muncile agricole

- în contra alarmismului nesăbuit privind iminenţa războiului, se reaminteşte art. 329 din Codul penal: publicarea, reproducerea sau răspândirea prin orice mijloace de ştiri false, de documente închipuite, falsificate sau pe nedrept atribuite altora, care sunt de natură să tulbure liniştea publică se pedepseşte cu închisoare corecţională 2-6 luni şi amendă 2000-10000 lei

- cuantumul arenzilor pentru suprafeţele ocupate cu lucrări de apărare naţională (nu se aflau în Piscu)

- confidenţial: prezenţa coloanei a 5-a germană cu misiuni de spionaj şi sabotaj

- obligaţia anunţării aterizării de avioane

- instrucţiuni privind fotografierea

- organizarea pazei în comună; post de trecere pentru controlul tuturor vehiculelor şi pietonilor care intră în comună

- cunoaşterea stocurilor de fier vechi (garduri, grilaje, balcoane, porţi)

- confecţionarea de flanele pentru armată

- înscrierea în tabelele de recensământ a tinerilor din teritoriile cedate URSS (Basarabia şi Nordul Bucovinei)

- colectarea de lână pentru fabricile de postav şi tricotaje

Legislaţie antievreiască

1 nov. 1940 - Subsecretariatul de Stat al Presei şi Propagandei: Proiect de lege pentru naţionalizarea şi protecţia imprimatului românesc. Liste complete de autori evrei, spre a evita cumpărarea şi lectura acestor autori.

15 sept. 1934 (Dosar 40/1934, fond Prefectura). Raport Prefectură catre Siguranţa Generală a Statului**. 45 tineri evrei din organizaţia *Haluţini*** lucrează la Şantierul Goldenberg sau la diferite industrii unde conducătorii sunt evrei sau pe la maşinile de tăiat lemne, *acaparând astfel locuri ce ar fi putut să fie ocupate de şomerii băştinaşi. Locuiesc în cartierul Sf. Constantin, unde Garda de Fier are o organizaţie mai puternică şi deci s-ar fi putut naşte incidente grave.*

• 17 aug. 1941. Niary Anton, internat în lagăr conf. Ordinului nr. 2117/1941, ca fost condamnat pentru activităţi comuniste.

• Dosar 116/1942 Prefectură: Detaşamente de muncă la Lacu Sărat (149 evrei, cdt. Militar, slt. Rezervă Traian Ţino) şi Baldovineşti, la seră, gropile de var, Prefectură şi serv. Tehnic. Brasardă la mâna stângă. Ordonanţă Prefecturii 30 nov.1942: aprovizionarea cu alimente a evreilor. Afişată la instituţii şi 13 localuri, între care cârciumile lui Mircea T. Chiscăneanu şi Iordache Chiscăneanu, băcănia lui Gh. I. Mateescu.

Armata sovietică eliberatoare

Anul 1945 este ilustrat de numeroase dosare privind, pe de o parte**, A. bunuri ridicate fără formă de către autorităţile sovietice** de la preturi, primării, posturi de jandarmi şi particulari, iar pe de altă parte, privind **B. vitele şi vehiculele cu tracţiune animală şi harnaşament de provenienţă din URSS şi nepredate din varii motive, nerestituirea fiind prevăzută în art.12 al Convenţiei de armistiţiu.**

A. **Bunurile fuseseră ridicate sub ameninţarea armelor în septembrie 1944.** Astfel, grupuri de ostaşi sovietici au pătruns cu forţa în secţia de jandarmi din Brăiliţa, luând 4 cai şi 3 căruţe în valoare de 824000 lei. Alte bunuri în valoare de 588200 lei au fost ridicate de la postul de jandarmi. Din documentul întocmit de primarul Dobre Popescu, la 26 martie 1945, aflăm o listă de 39 de locuitori jefuiţi, între care Basil Clony, de la al cărui conac au fost sustrase 7000 l. vin x 80 lei / l.= 560000 lei, 2 noateni şi alte bunuri în valoare totală de 737000 lei., şi Ioan Dumitrescu, fost primar, păgubit cu 2 trăsuri, 2 cai , o căruţă, 26728 l. vin x 200 lei/l.= 5345600 lei, în total 10027100 lei.

B. Erau bunuri luate în întreţinere şi în dijmă de la guvernământul Transnistriei. Vitele muriseră sau fuseseră vândute, fără ca suma să fie depusă la vreo autoritate. Este şi cazul lui Gheorghe Mateescu, fost primar, din str. Bălcescu nr. 75, înregistrat cu o vacă moartă şi 3 vândute la măcelar înainte de 12 septembrie 1944, sau al moştenitorilor lui Iordache Chiscăneanu, comerciant de vază, din str. Plevnei nr. 75, cu o vacă. Adeverinţele pentru vitele moarte erau eliberate de dr. Chr. Bratosin, medicul veterinar şef al municipiului Brăila**.** Ambii erau trecuţi în debit … în funcţie de starea materială (lupta de clasă începuse să-şi arate colţii!), primul având un debit de 205920 lei iar al doilea, 1058148 lei! Într-un al treilea caz, Gheorghe Radu din Valea Prahovei nr. 4, înregistrat cu 2 vite, nepredate şi vândute înainte de 12 septembrie 1944, deoarece are o stare materială medie şi nu poate plăti o sumă exagerată, este impus cu 200928 lei, adică 100468 vita, respectiv jumătate din suma datorată de Gh.Mateescu pentru o vită. (Dosar 178/1946 Prefectura Br.)

C. Liste similare vizează şi comunele Nedelcu Chercea-180 de cetăţeni şi Radu Negru Negru cu 61 de locuitori.

Cercetaş solitar în anul de graţie 2011, având ca cicerone pe dl. Ştefan Popa, secondat de fiica sa Livioara, pentru Mircea Mălăeru (v. mai departe) şi pe dl. Bucur Stan, n. 1938, maistru în construcţii, pentru Mircea cel Mare.

Puţini brăileni colindă astăzi străzile Brăiliţei. Dacă au de mers la Progresul sau ce-a mai rămas din el, iau tramvaiul care coteşte de la Pod spre dreapta, pe Mălăeru, şi apoi pe Negruzzi. Dacă sunt reparaţii pe Dorobanţi, automobiliştii sunt nevoiţi să treacă podul şi, pe Mircea Mălăeru – Viilor -Vadul Catagaţei, pe unde curgea odinioară râul Bâsca, să ajungă pe şoseaua-dig Brăila –Galaţi, în dreptul hotelului Steluţa.

Pe aici pătrundem în Brăiliţa originară, care ocupa o suprafaţă de 1 kilometru/1 kilometru: 8 străzi la 125 m, 4 la 250 m. Cartierele Progresul şi Vidin sunt adăugiri la vechea comună din 1892, care, după cum s-a văzut, se mai extinsese în câteva rânduri, de ex. în anii 1920 spre Şantierul Franco-Român (*Strada Nouă*, locul naşterii prozatorului Tudor Octavian), unde în anii 1970-1980 s-a născut Cartierul Progresul, sau în anii 1970, între Mălăeru şi Calea Ferată.

Pentru a urmări traseul mai uşor, reamintim că podul nou corespunde străzii Plevnei de odinioară şi Căii Galaţi de astăzi iar podul vechi, străzii Carol, respectiv Industriei / Progresul.

Unde e podul nou, venea altădată circul şi se organiza bâlciul cu căişori, lanţuri, bucuria copiilor. În timpul războiului, se depozitase o mare cantitate de nisip pentru apărarea pasivă contra incendiilor. Azi, e orăşelul copiilor, construit de GALMOPAN ca sponsorizare, după ce DEMOPAN fusese pierdut la barbut de către acţionarul majoritar. Dar asta este altă poveste. Locul era proprietatea lui Iancu Popescu. Vindea material de construcţii şi catran. În clădirea limitrofă s-a aflat fosta grădiniţă de la Progresul. Azi, e sediul Jandarmeriei.

La pod (podul vechi) erau acostaţi mai ales tinerii. Crimele care îi duseseră faima se petrecuseră mai ales în perioada tranziţiei de la nemţi la sovietici. Acum au fost

executaţi fraţii Ghiocel-ţigani argintari sub pretextul fugii de sub escortă la Canton de către comisarul Belu-Barbu. Se spune că mama lor avea cuţitul în geantă. Renumiţi cuţitari erau şi fraţii Gologan din Chercea. Mai cunoscute fuseseră 4 crime: Moisescu, casier la Franco-Română; un maistru din Docuri (în Sătuc, în spatele PEQO-ului din Chercea); zarzavagiul Pandele din Piaţa de la blocul turn de astăzi de pe strada Galaţi, ucis la moara lui Ghiţă Stan de dincolo de Dorobanţi spre a fi jefuit, şi Mateescu, zis Matulea, salariat la Progresul, chiar pe pod, de lipoveni îmbrăcaţi ruseşte.

Pe stânga şi pe dreapta podului, primăria Brăila, păstrându-şi dreptul de proprietate, prevăzuse locuri pentru piaţă (*să rămână cu destinaţia expresă şi veşnică de pieţe publice)*, administrată de primăria Brăiliţa, de-a lungul timpului fiinţând aici tot felul de gherete cu zarzavaturi, peşte ş. a. Tot aici ar fi trebuit să fie amplasat Monumentul Eroilor, care, spre deosebire de Chercea şi Radu Negru, a rămas doar la stadiul de alegere a locului de amplasare a monumentului.

Pe Progresului, pe stânga, după trecerea podului s-a aflat cârciuma „La trei urşi", numită aşa pentru statura herculeană a patronului. Clădirea a fost demolată, dar astăzi acolo, în alt spaţiu, a existat o alimentară iar în prezent o altă cârciumă.

Prima locuinţă înainte de PEQO era cea a lui Petru Chiscăneanu (în 1939, ocupa 1287,50 mp), a cărui cârciumă era aşezată la vad bun. Înainte de a trece podul, negustorii sau căruţaşii opreau să-şi tragă sufletul şi să prindă curaj. În comunism, cârciuma a devenit alimentară, apoi depozit de imprimate. După 1989, restaurant şi, în prezent, sală de jocuri mecanice.

Între Calea Galaţi, fostă Plevnei, şi Costache Negruzzi, fostă Constantin Brâncoveanu, s-au aflat, în ordine, postul de jandarmerie (pe Plevnei către Valter Mărăcineanu), devenit grădiniţă cu program normal, magazin *en gros,* unitate de încărcat instinctoare*;* brutăria lui Barzucas (barba Gherase); frizeria lui

Ionel Teodorescu (apoi, Loto-pronosport şi Tutungerie); aprozarul lui Ion Oncescu, poreclit Crizon, devenit Gostat. Astăzi, Magazin mixt, ocupând şi localul fostei frizerii. Urma măcelăria şi atelierul de cojocărie ale lui Fotache, astăzi imobil proprietate personală, şi fierăria lui Ştefan Ţiganu, ai cărui succesori, în comunism, au donat imoboilul statului pentru o locuinţă la bloc. După 1989, imobilul a fost demolat, terenul împreună cu următoarea proprietate fiind concesionat unei firme. Un loc distinct ocupa proprietatea lui Stelian Leocă: pe aliniamentul din Mălăeru avea doi chiriaşi-măcelăria lui Ion Ţigănuş şi frizeria lui Mihai Epure, în locul cărora, înainte de 1989, au funcţionat unităţile-coafor, frizerie, librărie, textile-galanterie-mercerie. În restul clădirii, cu intrare prin Calea Galaţi, proprietarul ţinea cârciumă şi han, care au cedat locul unui magazin de metalo-chimice-sticlărie. După decembrie 1989, fiind foarte deteriorată, a fost demolată iar terenul concesionat firmei sus - amintite. Colţul străzii Mălaeru cu Negruzzi era ocupat de cârciuma lui Dumitrache Mateescu, transformată în aprozar şi tapiţerie. În prezent, se află o firmă de termopane/tâmplărie PVC.

Dincolo de PEQO se află proprietatea lui Panait Mateescu (fost primar al comunei Brăiliţa, despre care va fi vorba în secvenţa *Familii întemeietoare*), unde existau o moară şi o presă de ulei. După naţionalizare, au funcţionat, în ordine, întreprinderile locale de Drumuri şi Poduri şi Domeniul Public al Primăriei. A fost retrocedată urmaşilor, care au vândut-o.

Între Mircea cel Mare şi Nicopol, era proprietatea Ţintilă cu fabrica de săpun.

La numărul 1 A, pe Dumbrava Roşie, se afla domeniul colonelului Iliescu, fost comandant al Legiunii de jandarmi. Cunoscut drept via lui Iliescu, cu o casă-conac care mai există, loc de recreere şi de vacanţă, unde colonelul îşi invita prietenii la o partidă de cărţi, cu finaluri demne de romanele lui Damian Stănoiu. La o astfel de partidă, colonelul a pierdut casa, care a trecut în proprietatea lui Benone Clucenco, propriul cumnat.

Casa, aşezată pe rambleul digului, era înconjurată de vii iar în apropierea acesteia se afla o mică plantaţie de migdali. Casa avea o fântână forată, cu tuburi de ciment şi un bazin din piatră de acumulare a apei, folosită pentru udarea straturilor de lalele şi zarzavaturi, de către doamna Iosefina. În anii comunismului, via a fost trecută în patrimoniul primăriei iar după 1966 terenul a fost vândut pentru construirea a 26 de locuinţe proprietate personală. Casa păstrează încă arhitectura iniţială, dar fântâna şi bazinul au dispărut. În colţ cu Negruzzi era băcănia coanei Miţa, azi imobil proprietate personală.

Pe Brâncoveanu colţ cu Valea Călugărească s-au aflat cârciuma şi salonul lui Bratosin. Tot pe Mălăieru, colţ cu Progresului, s-a aflat farmacia comunei, până la demolare, când s-au construit blocuri. Era condusă de două farmaciste surori.

Pe Dumbrava Roşie, drept Valter Mărăcineanu, s-a aflat dispensarul comunal, care a funcţionat şi-n comunism până la construirea cartierului Vidin. În prezent, aici funcţionează o secţie a Fiscului şi o filială a Bibliotecii Judeţene. Pe Valter Mărăcineanu, colţ cu Nicopol, era cafeneaua lui Marcu, azi magazin alimentar al unui descendent.

Între Timiş şi Dumbrava Roşie s-a aflat o gheţărie, pe terenul căreia au apărut câteva imobile particulare. Între Timiş şi Nicopol s-au aflat cârciuma lui Muştiuc (unde de Paşti se instala dulapul şi, cu un ou, proaspăt sau vopsit, te dădeai în policioare) şi un aprozar, unde astăzi e un magazin alimentar, proprietatea unui urmaş.

Pe **strada Mircea cel Mare, fostă Principesa Maria,** la nr. 58, s-a aflat Primăria comunei, azi, Grădiniţa cu program normal „Maria Mirabela" iar la colţ cu Valter Mărăcineanu, percepţia comunei Brăiliţa, dar şi a celorlalte două comune rurale de pe Islaz: Radu Negru şi Nedelcu Chercea (tustrele făceau parte din plasa Silistraru/Radu Negru), astăzi demolată, pe teren ridicându-se locuinţe particulare. Strada Principesa Maria fusese prima stradă asfaltată din comună, rămasă însă mult timp necanalizată,

ca să nu se strice asfaltul. Pe Smârdan, colţ cu Walter Mărăcineanu, era cârciuma lui Anton Cocoş, în prezent aproape demolată. În preajma bisericii, pe locurile prevăzute la parcelarea comunei Islaz la 1892 s-au aflat pe strada Cezar Petrescu, Şcoala de fete „Ştefan Beloiu", corp C al Şcolii Generale nr.19, azi în paragină, iar pe Smârdan, Şcoala de băieţi, corp B al Şcolii Generale nr. 19, azi grădiniţa „Mihaela".

Cum vii dinspre Calea Galaţi, pe partea stângă a bisericii, colţ cu Smârdan, se află Şcoala „Mihail Kogălniceanu" (vezi şi mai sus) iar pe dreapta, Piaţa „Cezar Petrescu" şi un Service auto. În curtea bisericii se află o troiţă, care fusese plasată altădată pe Smârdan colţ cu Timiş, drept casa primarului Panait Mateescu, vândută de urmaşii acestuia. Cu transformările de rigoare, a fost service auto şi locuinţă a noului proprietar. Pe troiţă se mai poate citi: *Ridicată cu cheltuiala mea în amintirea eroilor Reg. 3 (...) şi în memoria soţiei mele Enuţa.(...) Mateescu (Panait).*

Trecând de biserică, la intersecţia străzilor Mircea cel Mare cu Cezar Petrescu, numite odinioară Principesa Maria şi Valea Rahovei, ajungi în „domeniul" familiei Chiscăneanu, care ocupa 3 colţuri: 1) salonul de nunţi şi cârciuma lui T. O. Chiscăneanu, cum citim şi astăzi pe frontispiciu, ridicată în 1913. În comunism, în locul cârciumii a funcţionat căminul cultural din Brăiliţa, unde încăpeau 200 de persoane, după a cărui închidere a redevenit salon de nunţi. Proprietar: Cezar Chiscăneanu. Vizavi a fost brutăria/cuptorul de copt, moştenit de Ecaterina Chiscăneanu (căs. Ţane), cu deschidere spre Smârdan, naţionalizat şi devenit DEMOPAN, astăzi Service (alături aflându-se la nr. 89 casa dr. Nicu Chiscăneanu, fiul preotului Alexandru Chiscăneanu, „popa Sandu", cum îi ziceau poporenii) iar pe diagonală, cârciuma / băcănia lui Mircea Chiscăneanu, casa bătrânească a familiei.

Un vad deosebit se afla tot pe Mircea cel Mare la intersecţia cu Valea Călugărească: pe dreapta s-a aflat băcănia lui Costică Fusea iar peste drum cârciuma/băcănia şi salonul de dans al lui Gheorghiţă Aloman, în a cărui clădire, din cărămidă aparentă,

păstrată până în zilele noastre într-o formă neschimbată, a funcţionat până nu demult un magazin alimentar iar pe stânga cafeneaua lui Ion Aurel, băcănia lui Constantin Fusea şi cârciuma lui Coadă, urmate peste drum de cafeneaua lui Ţancu, locul celor mai frecvente bătăi din cartier, încheiate cu intervenţia şefului de post al jandarmilor, Zamfir, singurul care reuşea sa-i potolească.

În salonul lui Aloman, ca şi în celelalte menţionate, se dădeau baluri. Fetele veneau cu mamele, care stăteau pe băncile de pe lângă pereţi, iar fetele aşteptau cavalerii sau dansau între ele. Uneori se alegea regina balului de către cei mai înstăriţi.

La nr. 144, s-a născut actriţa Giliola Coconcea; la 152, poeta Domniţa Stan-Văduva iar la 168, marele sculptor Nicăpetre(vezi la **Personalităţi**).

Ajungem la strada Târgovişte care desparte Brăiliţa de Pisc: numerele impare aparţin Brăiliţei iar cele pare Piscului. **Strada Târgovişte se numise Principesa Ileana / Pavel Tcacenco.**

Pe Oituz / Gh. Munteanu-Murgoci se află bisericile Barabulnică (fără preoţi) şi Ovidenia Mică; pe Matei Basarab, fostă Ostrovski, o grădiniţă reabilitată, la cheie pe 15 sept. 2011 (fostă Şcoala veche rusească); biserica Ovidenia Mare, învelită, ca şi cea Mică, cu tablă de cupru cu argint aurit, şi Comunitatea Ruşilor Lipoveni, având ca simbol o barcă, numită şi BOXATU, după porecla fostului proprietar Apostolatos Gheorghe, fiul lui Socrate, grec, şi al Ilenei, româncă (tot pe Matei Basarab se aflase şi Primăria) iar pe Târgovişte, Şcoala Nr. 21, numită în perioada interbelică „Andrei Cocoş", după numele întemeietorului, şi astăzi, „A.S. Puşkin". În sudul cartierului, pe strada Pictor Iser, cimitirele ortodox şi lipovenesc.

La fiecare întretăiere de străzi, câte un vad comercial. De ex., Târgovişte cu Matei Basarab şi Nicopole: brutăria lui Zaharia în casele lui Popa Bubuleana; băcănia lui Pricop Nicu; cârciumile Condruţ Tudorache şi Dumitru.

În faţa Comunităţii Ruşilor Lipoveni se află un panou pe care citim: *Consiliul Judeţean şi Primăria municipiului Brăila*

implementează proiectul „Reabilitarea şi modernizarea sistemelor de apă uzată în judeţul Brăila". În Municipiul Brăila se vor realiza următoarele lucrări:

-Extindere reţea de apă-17361 ml pe un total de 81 străzi din municipiu

-Reabilitare reţea de apă-20241 ml pe un total de 66 străzi din municipiu

-Extindere canalizare-74877 ml pe un total de 178 străzi din municipiu

-Reabilitare canalizare-12891 ml pe un total de 73 străzi din municipiu. Programul (fără termene!) se desfăşoară sub sloganul: *Investim în mediu. Credem în viitor.* Parteneri: Consiliul Judeţean, Ministerul Mediului şi Pădurilor, UE şi Primăria Mun. Brăila.

La ieşirea din Pisc, la capătul străzii Oituz, în prelungirea străzii Viilor, mergând pe Vadul lipovenilor, mărginit azi de gunoaie, ajungem la locul unde s-a aflat conacul lui Trivier, în curtea căruia s-a construit Prodaliment-ul, moară pentru ciocănele /urluială, crescătorie de porci, abator, fabrică de mezeluri, dispărute şi ele astăzi. În anii 1990, aici mai existau Ferma nr. 9 Pisc de la COMSUIN şi Ferma de berbecuţi a SINCAR. Astăzi, a mai rămas doar secţia anexă a penitenciarului, ferma de porci, vizibilă şi de pe dig prin şurile de paie. Îmbrăcat în haine de voiaj (pantofi cu talpă groasă, pantaloni bufanţi), parcurgea distanţa până în Piaţa Traian, deşi avea automobil, cu şareta sau pe jos, flancat de cei doi câini de rasă ai săi, despre care se zice că aveau …dinţi de aur, imperturbabili la lătratul câinilor din cartier.

Bancherul Alfred Trivier, director la *Banca Belgiei (Banque Belge pour les Etrangers)* şi la Banca Comercială Română, îi făcuse în dar soţiei sale Lucreţia (fiică de învăţători, de o rară frumuseţe), căreia toţi îi spuneau Dudu(ia), o fermă şi un mic conac în Pisc. Fermă model cu 70 capete de vite mari, din care 58 vaci cu lapte (care alimentau cu lapte, unt şi brânză colonia franceză din Brăila) şi restul sterpe, 4 cai, 4 boi, 4

mânzaţi, 30 porci, 2 pogoane de vie, 9 pogoane grădină de zarzavat, 150 pogoane de arătură şi păşune, o pompă de apă cu un motor de 4 CP, o maşină de tocat paie şi coceni de porumb, uruitor şi maşină de tăiat sfeclă cu un motor de 8 CP. Alte surse vorbesc de 30 de vaci, de un grajd cu adăpători de presiune, vacile adăpându-se singure. Erau tocmiţi 4 oameni la grajd şi 2 femei la muls. Alte 4 femei vedeau de păsări - porumbei, găini, curci, raţe, gâşte. Via era plantată în trepte iar pe deal cultiva pentru nemţi mazăre. Datele, chiar oficiale, sunt contradictorii. Astfel, la 29 dec. 1941, la proprietăţi agricole Lucreţia Trivier figura cu 0,5 ha pământ arabil şi 2,5 ha vii. La aceeaşi dată Col. C. Racoveanu deţinea 22 ha pământ arabil. Dealtfel, fişa comunei din 1941 înregistrează numai 118 ha teren arabil, 59 ha vii şi 80 ha păşuni.

Un alt traseu te conduce pe Calea Galaţi în cartierul Vidin şi mai departe spre Baldovineşti, atingând obiectivele (de la tramvai): cimitirele ortodox şi lipovenesc, Stadionul „Progresul", Biserica Antonie cel Mare, Direcţia Sanitar-Veterinară şi pentru Siguranţă Alimentară Brăila-construcţie nouă şi Grupul Şcolar Industrial „Constantin Brâncoveanu". Biserica cu hramul Antonie cel Mare a fost ridicată între anii 2000-2003 prin strădania preotului paroh Cristian Gagu. Pictura în frescă, Adrian Vartolomei. Sfinţită la 22 mai 2005. În prezent, se finalizează cantina socială.

La capătul liniei de autobuze nr. 2, urmând Vadul Praporgescu, ajungeai la Cătunul Nemţesc, după ce te cinsteai la cârciuma fraţilor Ocheşelu. **Cătunul / Satul Nemţesc,** la 7 km NE, dincolo de muchia Baldovineşti şi calea ferată, a cuprins iniţial 30 de familii prusiene, aduse din oraşul Brăila, în 1844, de fostul guvernator al oraşului, colonelul Jacobson. Exista o şcoală cu învăţător plătit prin analogie şi o casă de rugăciune, unde venea preotul protestant o dată la 4 săptămâni. După primul război mondial, în replică, s-a numit *Generalul David*

Praporgescu (după cum str. Germană s-a numit Oituz iar Turcă, Mărăşti). Azi, a fost inclus în satul *Pietroiu*.

Pe muchea Baldovineştilor, pe locul Fermei nr. 11 COMSUIN, cumpărată de DAPT, ar fi trebuit să se construiască un cartier rezidenţial. N-a fost să fie! Acum, locul, cumpărat de o firmă din Galaţi, e neutilizat.

Familii întemeietoare

Andrei Cocoş-Gh. I. Mateescu (Panait Băcanu)

O figură ilustră, cu calităţi excepţionale şi merite deosebite în zona Piscului a fost învăţătorul **Andrei Cocoş,** căruia îi datorăm înfiinţarea şcolii din acest cartier. Născut în anul 1881, în judeţul Ialomiţa, a fost numit învăţător în satul Pisc în 1904. Satul n-avea clădire de şcoală, din pricină că populaţia de lipoveni era refractară faţă de cultură şi căuta să zădărnicească înfiinţarea unei şcoli. Graţie calităţilor învăţătorului Andrei Cocoş şi entuziasmului său tineresc, acesta reuşeşte să înfrângă « rezistenţa întunericului » din acest sat.

La început, şcoala a luat fiinţă cu o singură clasă, în care au fost înscrişi 120 de elevi. În 1908, roadele muncii sale de apostol sârguincios s-au arătat, construindu-se o şcoală cu patru săli de clasă, coridor, cancelarie. Introduce lucrul manual pentru băieţi. Grădina şcolii era un model.

În 1913, Andrei Cocoş a luat parte la campania din Bulgaria iar la întoarcerea din război a fost numit revizor şcolar şi redactor al revistei învăţătoreşti « Viaţa satelor ». Era un bun coleg, distins predicator în biserică. La intrarea României în primul război mondial în 1916, din nou înrolat, cade ciuruit de gloanţe în primele lupte date în Dobrogea, la Turtucaia.

Pildă nemuritoare urmaşilor, şcoala, înălţată prin truda lui, i-a purtat numele ca un prinos de recunoştinţă.

[La reforma învăţământului din anul 1948, şcoala se transformă în *Şcoală elementară de 7 clase cu predare în limba rusă. Se revine la predarea în limba română în anul 1959.* Începând cu anul şcolar 1963-1964, devine Şcoala generală Nr. 21, cu 8 clase. Astăzi, Şcoala a primit numele marelui poet rus Puşkin, ignorându-se istoria lăcaşului, numele lui Andrei Cocoş fiind păstrat în memoria locuitorilor doar prin denumirea străzii ce marchează limita cartierului!]

Ctitorul şcolii din satul Piscu, învăţătorul **Andrei Cocoş,** căsătorit cu Paraschiva, casnică, a avut **4 copii: Iulian,** profesor de chimie, fără urmaşi; **Barbu**, profesor de limba română în Craiova, având o fiică - Liana, profesoară de chimie la Liceul „Mihai Viteazul" din Bucureşti, al cărei fiu Cristian a emigrat în SUA; **Constanţa,** profesoară de geografie, a avut un fiu – Dănuţ, medic [căsătorită cu un înalt funcţionar din Ministerul de Finanţe, pentru discuţiile din familie cu alţi prieteni, pârâţi la Securitate de servitoarea din casă, au fost arestaţi şi condamnaţi la câte 25, 20 şi 15 ani muncă silnică, fiind eliberaţi de-abia în 1964. În momentul arestării, Dănuţ era student în anul II, coleg cu soţul Vioricăi, cu care s-a reîntâlnit după ani la căsătoria acesteia]; **Vasile,** profesor de geografie, cu 2 copii: Viorica (căs. cu Dr. Aurel Stanciu), având un fiu - Laurian Cirus, inginer, şi doi nepoţi: Mihăiţă Cirus (11 ani) şi Flavius (6 ani) şi Iulian Dragoş, tehnician arhitect, cu o fiică - Violeta Anca, economistă. Cei patru orfani, copii ai unui erou căzut la datorie pe câmpurile de luptă ale primului război mondial, au fost întreţinuţi de către stat la şcoli şi la facultate. Copii fiind, au făcut de strajă la Troiţa închinată Eroului Necunoscut din faţa catedralei din Tg.Mureş. Pe linie paternă, se moşteneşte astfel dragostea faţă de şcoală, după cum, oprindu-ne asupra ramurii materne, se va dovedi vrednicia, aducătoare de bunăstare şi bogăţie.

Vasile A. Cocoş, profesor de geografie, a funcţionat în oraşele Cernăuţi, Timişoara şi Târgu Mureş, de unde revine la Brăila la moartea mamei, profesând, în ordine, la Liceele

Comercial - Bancotescu, de Fete şi Bălcescu, unde a fost director adjunct pentru seral şi, apoi, director plin (1.IX.1968-1.IX.1974). *Excelent organizator şi îndrumător de excursii în ţară şi străinătate* (T.Buculei). A publicat lucrări cu caracter folcloric şi etnografic local, dintre care menţionăm: *Lipovenii. Origina şi aşezările lor din secolele XVIII şi* XIX (1940) şi monografia Liceului „Nicolae Bălcescu", apărută cu prilejul sărbătoririi a 100 de ani de existenţă în 1963. Distincţii: Profesor Emerit şi Ordinul Muncii, clasa a II-a.

A fost căsătorit cu Florica Mateescu, fiica adoptivă a lui Gh. I. Mateescu, mai cunoscut de către cei din Brăiliţa, unde fusese şi primar, ca Panait Băcanu. În Bugetul comunei pe anul financiar 1935/1936 se consemnează: *Primar, n. 1883, 52 de ani, 4 clase, căsătorit, 1 copil, sergent Reg.11 Călăraşi, numit la 26 noiembrie 1933.* În mandatul său s-a realizat introducerea iluminatului public şi particular în Brăiliţa (1936). *C*ăsătorit cu Enuţa, fără urmaşi. Plecaţi la orfelinatul din Brăila cu gând să înfieze un băiat, au venit acasă cu Florica, o fetiţă slăbuţă şi plină de bube, de vreo doi anişori, care i-a întâmpinat la intrare şi i-a spus „Tată!", deşi nu mai pronunţase cuvântul până atunci. A fost educată la Institutul Santa Maria, de pe str. Radu S. Campiniu, şi începuse să studieze la Facultatea de limbi străine.

La 25 ianuarie 1941, prin decizia nr. 1276, după înfrângerea rebeliunii legionare, în locul lui Ion Căpriţă, legionar, este recomandat ca primar provizoriu de Prefectură, fiind *unul din cei mai buni gospodari, apreciat şi agreat de toată populaţia comunei şi de autorităţi.* Din fişa care însoţeşte numirea aflăm: n.6 aug.1883, 57 ani, căsătorit, stagiul militar satisfăcut, sergent, contingent 1905, comersant băcan, român, fost primar al comunei, medaliat cu *Serviciul credincios.* Va depune jurământul pe 26 ian.1941. Era încă primar în 6 aprilie 1943.

Supranumele de Panait Băcanu sugerează ocupaţia iniţială, comerţul, care i-a permis să adune o frumoasă şi de invidiat avere: 2 case pe str. Bălcescu nr.75 (azi, Timiş nr.93) şi

pe str. Rahova, o moară-15 HP cu nr. 80 valţ şi nr. 36 piatră- şi o presă de ulei pe str. Lascăr Catargiu (azi Mircea Mălăeru) şi cca 300 ha în Lunca Siretului, din care s-au recuperat doar 15 ha. Recuperarea constă în acţiuni la Fondul Proprietatea, de care nu se ştie când vor beneficia urmaşii. Averea i-a provocat numai nenorociri lui şi soţiei, dar şi familiei prof. Cocoş. A fost arestat pe patul de moarte, în prezenţa nepoatei Viorica, elevă în clasa a VII-a, confiscându-i-se toată averea, inclusiv patul pe care zăcea. Casa de pe str. Rahovei, deşi prin act de donaţie figura pe numele Florica Mateescu, a fost naţionalizată pe numele de Gh. I. Mateescu iar casa de pe str. Bălcescu/Timiş (unde avusese şi băcănia) a fost naţionalizată de două ori. După prima confiscare, Florica şi Vasile Cocoş au reuşit s-o cumpere din nou, dar a fost din nou naţionalizată. Ulterior, cu sprijinul vicepreşedintelui Anton Lungu, au reuşit să cumpere unul din cele trei apartamente cât avea imobilul, în care au locuit până la moarte în anii 1985 şi 1986. A fost destinul tuturor celor avuţi în anii comunismului, după o viaţă de muncă şi hărnicie, destin ce s-a răsfrânt şi asupra urmaşilor.

Deşi aveau doi copii, pe Viorica şi Iulian Dragoş, aceştia au mai crescut o fată de oameni sărmani din vecini, fără s-o înfieze însă, pe Adriana, care tocmai se logodise şi în care aveau toată încrederea şi căreia îi spuseseră ca, în caz de percheziţie a Securităţii, să ia o icoană, o casetă şi o glastră cu flori în care erau ascunse bijuterii şi să plece. În noaptea de Bobotează a anului 1962, casa este perchiziţionată şi Adriana reţinută, dusă întâi la sediul Securităţii din Brăila şi apoi din Bucureşti. În acel moment, profesorul Cocoş examina într-o sesiune specială activişti şi securişti, care, fără a avea liceul, vor urma şi Facultatea Muncitorească. Tot atunci, i-a fost arestată şi mama, Florica Cocoş, judecată şi condamnată pentru deţinere ilegală de aur (bijuterii, nu cocoşei!). Va fi eliberată de Sf. Nicolae 1963. Fusese un abuz din partea unui securist din Bucureşti, care, venit la socrii ce locuiau vizavi, pe str. Bălcescu, „s-a îndrăgostit” de

Adriana, o fată foarte frumoasă, care i-a mărturisit „secretul”. Reclamat pentru abuz, a fost dat afară din securitate. Dar răul fusese făcut. Astfel de întâmplări au fost nenumărate în perioada când lupta de clasă se încheia invariabil cu pedepsirea celor avuţi.

Marin Ion (brăilean, muncitor în port), căsătorit cu Pîrlog Sorica (1881-1944) din Osmanu, a fost împroprietărit după război, primind un loc de casă în comuna Izlaz (str. C. Brâncoveanu, azi C. Negruzzi nr.4). Rănit fiind, a decedat în 1919, lăsând în urmă 3 copii: Ion (1913-1937), Petrica (1905-1993) şi Frusina (1909-1998). Frusina, stabilită în casa părintească din Brăiliţa, str. C. Negruzzi nr.4, s-a căsătorit cu Popa Ilie (1910-1994), originar din Vatra Veche (viitoarea comună rurală Nedelcu Chercea din 1 aprilie 1923), care absolvise şcoala profesională de la Franco-Română. Priceput la toate, i se zicea Tinichigiul, lucrând în toată comuna, inclusiv la ferma-conac a lui Trivier. Au avut 4 copii: Vasilica (1931-1933), Elena(n.1936, absolventă ASE, economistă CPL), Diţa (1939-1994, casnică, căsătorită cu un ofiţer de securitate, având un fiu inginer la Combinatul din Galaţi) şi **Ştefan** *(Extras din registrul starii civile:* Născut în ziua de 14 august 1933, ora 15; str. C. Brâcoveanu nr.4; tatăl - Ilie Popa, lăcătuş; mama - Frusina Popa, născută I. Marin, fără profesie; asistată la naştere de moaşa Petrica Stănescu. Primar al comunei era atunci Ion Ţiripa iar notar, Gh. Simion. Pruncul a fost botezat de către preotul paroh al Bisericii Sf. M. Dimitrie, Mihail Bănică, la 3 sept. 1933), născut, crescut şi trăitor în Brăiliţa. Începuse Liceul Comercial „Petre Bancotescu”. După desfiinţarea acestuia, la Reforma învăţământului din februarie 1948, a urmat o şcoală profesională la Galaţi, frecventând apoi şi Facultatea muncitorească, cea care îţi dădea dreptul să urmezi o facultate fără a fi absolvit liceul. Dl. Ştefan Popa va termina liceul la seral la „Nicolae Bălcescu”. [Facultatea muncitorească funcţiona în fostul Palat Administrativ (azi, Facultatea de Inginerie), având cantina şi internatul la Liceul Economic de astăzi. Director era un oarecare Kufer (Cufăr), la

cadre era chiar tatăl său, Ilie Popa Tinichigiul, care trecuse de la socialişti la comunişti, prin crearea Partidului Muncitoresc Român (PMR) iar profesorul de filozofie Ene Ion, ajuns în anii 1960 director la Liceul Bălcescu, preda socialismul ştiinţific.] A lucrat la serviciul transporturi la Uzina „Progresul". Căsătorit cu Gheorghe Iordana (n.1932, din satul Berlescu, casnică), are o fiică, Livioara, absolventă ASE Bucureşti, maistru instructor la Colegiul Economic „Ion Ghica".

Locuieşte pe strada Fundătura Crângului nr.1, într-un cvartal construit pe terenul lui Benone Clucenco, care fusese trecut în proprietatea CAP „1 Mai". Transferat în intravilan de către fostul vicepreşedinte Anton Lungu, terenul revine proprietarului care l-a înstrăinat, împărţindu-l în 26 loturi de câte 225 mp, unul fiind cumpărat şi de dl. Ştefan Popa.

Petrica Marin, sora bunicii, C. Brâncoveanu/C. Negruzzi nr.4., are o existenţă romanescă. A fost căsătorită între 1943-1952 cu Mititelu Anton (decedat în 1952), membru PCR în ilegalitate, închis la Doftana, coleg de celulă cu Gheorghe Gheorghiu Dej. După moartea soţului, între 1956-1974 a fost căsătorită cu Licea Dumitrache, membru al Partidului Socialist, ramura Titel Petrescu, consilier comunal în mai multe rânduri în perioada interbelică. Şi-a încheiat cariera politică … la Canal. Ambii soţi fuseseră prieteni!

Chiscăneanu

Întemeietor: Teodor Chiscăneanu, 6 copii: Petru, cârciumă la pod; **Alexandru**, preot, n-a primit avere, fiind dat la şcoală; **Iancu,** sprijin, fără construcţie; **Mircea,** care a moştenit casa bătrânească; **Gheorghe** şi **Ecaterina,** care a primit brutăria.

În anul 1925 luat ca martor pentru viaţa comunei, Chiscănenii sunt adesea prezenţi.

- Teodor C. , cârciumar, Str. Principesa Maria nr. 72

-Oprişan C. , cârciumar, str. Plevnei nr. 59

- 5 apr., adresa Prefecturii către Primăria Brăiliţa: S-a aprobat arendarea pe anul 1925 a terenului sportiv din comună (5 ha) locuitorilor Gh. Iliescu şi Iordache Chiscăneanu, cu 1000 lei/ha.

- 7 apr., Teodor Chiscăneanu solicită autorizaţia pentru serate cu dans, organizate în zilele de sărbătoare în localul său de cârciumă. Rezoluţie. Se aprobă cu condiţia: seratele să fie morale, să nu se producă scandaluri. 30 lei de fiecare serată. Plătit cu anticipaţie pentru 10 sărbători.

- 25 sept. Iordache Chiscăneanu, rest arendă pentru 2 ha din terenul sportiv-1250 lei

- 26 sept. Teodor Chiscăneanu, cerere pentru a ţine localul / salonul deschis toată noaptea pentru nunta Ioanei Ştefan Buf cu dl. Ion Roiber. Taxa-100 lei.

- Iordache Chiscăneanu, primar şi preşedintele Comitetului Monumentelor istorice în 1927/1928; preşedintele Cooperativei agricole

- În tabelul celor 27 de debitanţi de băuturi spirtoase, pe anul 1937, sunt înscrişi Teodor (din 1911), Iordache (din 1927) şi Petru (din 1936), ultimului Primăria cerându-i la 21 apr. 1937 *să construiască un closet pentru clienţii de la cârciumă, să asigure curăţenia (neurinarea) pe stradă pe terenul destinat monumentului Eroilor, interzicându-i-se, totodată, să uzeze de teren cu mese pentru consumatori.*

- La 20 nov. 1938, Legiunea de jandarmi confiscă din salonul lui Teodor Chiscăneanu biliardul dlui Ion Apostol(str. Principesa Maria nr. 109) [păstrat la Primărie]. Judecătoria mixtă Brăila prin cartea de judecată penală nr. 185 pronunţată în ziua de 27 ian.1939, achitaţi de orice penalitate, dispune eliberarea obiectului confiscat.

- Teodor Chiscăneanu, primar 1938

- În 1929, Iordache şi Teodor îşi exprimă acordul introducerii curentului electric, cu câte 10 becuri

- Iordache solicită un certificat care să constate că este de naţionalitate român şi are bune purtări în societate (dos. 14/1930 Prim.)

- Sandu (Alexandru) C., secretar al Căminului Cultural „Vasile Băncilă”

- Chiscăneanu Iancu, n. 5 iunie 1911, fiul Theodor şi Vasilica, la nr. 90 pe tabelul tinerilor născuţi în 1911 ce urmau a fi recrutaţi

- 30 iulie 1938. La adresa primarului Gh. I. Mateescu de restituire a lămpilor Petromax (înainte de electrificare, comercianţii aveau obligaţia să asigure iluminatul cu felinare sau Petromax noaptea în faţa localurilor), comerciantul Iordache Chiscăneanu răspunde: *Domnule primar, / Dacă nu-ţi mai dai siama ce faci, te rog resemnează-te numai la drepturile ce le ai. Petromacsele nu sunt date de Primărie, ci de Comitetele de construcţie pentru 2500 lei, aşa ca îmi aparţin mie iar nu Comisiunii.*

„Istoria” Brăiliţei este plină de astfel însemnări, multe altele fiind deja inserate în text. Familia Chiscăneanu este cunoscută în întreg cartierul prin „Popa Sandu”, care a slujit întreaga viaţă la Biserica Sf. Dumitru; prin salonul-cârciumă devenit „cămin cultural”; prin dr. Nicu Chiscăneanu, trăitor în casa părintească a preotului sus pomenit etc.

Radiografii

Islazul (Nae A. Vasilescu, **1906**, p. 205-207)

Pe o suprafaţă de 6664 pogoane; dintre care 5164 pogoane dăruite oraşului Brăila în anul 1831 de sfatul administrativ al ţării, prin jurnalul no. 1088, întărit şi de generalul Kiseleff, pe atunci guvernator al Ţării Româneşti, şi 1500 pogoane date oraşului în anul 1841 de Alexandru Ghica, domnul ţării, s-a statornicit Islazul comunei, pe care actualmente fiinţează unul dintre cele mai moderne sate din judeţ – Islazul – a cărui

denumire, din cauza apropierii cu oraşul, s-a popularizat în acela de Brăiliţa; iar oficial, s-a hotărât aceea de Mihail Cogălniceanu. Această comună se numea mai demult şi Morile de vânt.

Până pe la anul 1865, islazul oraşului, cu bordeiele şi căsoaiele ce erau răsărite pe întregul întins, făcea parte din mahalaua Bel-vedere.

Se mărgineşte: la Est cu Brăila, la Nord cu Vădeni, la Vest cu Cazasu, la Sud cu Chiscani.

Până la aşezarea definitivă a satului de astăzi, între cătunul Pisc şi oraşul Brăila (bariera Galaţi), satul se întindea pe întreg circuitul razei oraşului, cu casele risipite şi construite fără nici o ordine şi regulă, având aglomeraţia între bariera Galaţi şi bariera Sf. Gheorghe.

Vechea vatră a satului este azi în disoluţie.

În această comună se află construită gara Brăilei iar între gară şi bariera Sf. Gheorghe se află cazarma de artilerie. În partea dreaptă de la bariera Galaţi sunt pavilioanele abatorului iar în partea dreaptă a şoselei Cazasu, pe prelungirea străzii Regale, depozitele de vinuri, oborul şi târgul de vite.

Tot pe Islaz se află marele depozit de petrol al Soc. „Steaua Română", marea fabrică de ciment Cantacuzino, fabrica de curăţat orezul şi alte multe fabrici de spirt, de cherestea, de săpun şi lumânări etc.

Actuala comună, Islaz, s-a format în anul 1892, prin decizia consiliului comunei Brăila, no. 63, din 24 februarie 1892, prin care vinde locuitorilor stabiliţi în vechiul sat un număr de 473 locuri de casă, de câte 300 st.p. şi un număr de 156 locuri, de câte 100 st.p.

În interiorul comunei sunt 14 străzi bine aliniate şi două pieţe.

Bugetul comunei este de 33434 lei.

Localul primăriei este propriu, cumpărat în 1902.

Cătunul Piscu *sau satul lipovenesc este înfiinţat prin anul 1832 de ruşii rămaşi în Brăila, din armatele ruse, ce luaseră parte la războiul din 1828.*

Se zice că cel dintâi locuitor stabilit în partea locului ar fi fost un anume Vasile Busurcă.

Pe teritoriul comunei Islaz este monumentul ridicat în amintirea războiului din 1828.

Tot pe teritoriul comunei este movila lui Petrescu, făcută în anul 1866, cu pământul scos din şanţul colector al oraşului.

Populaţia comunei este de 7373 suflete, din care 3997 bărbaţi şi 3376 femei. Capi de familie 1633.

Repartizaţi după religie, sunt: ortodocşi 5445, mozaici 47, catolici 79, protestanţi 130, mahomedani 6, armeni 7, lipoveni 1659.

După naţionalitate: români 5171, austro-ungari 107, germani 6, italieni 4, bulgari 34, greci 22, sârbi 2, ruşi 1, turci 11, nesupuşi nici unei protecţii străine 2015.

Ştiu carte 1347 bărbaţi şi 375 femei.

La plebiscitul din 1866 au votat 668 locuitori.

În războiul din 1877 au murit 7 locuitori.

Căi de comunicaţie. La Cotul-Lung, pe la cantonul CFR, prin vadul Baldovineşti, treci linia ferată, prin moşia Nazâru, la Cotul – Lung.

La Vădeni, pe la vadul Galaţi, prin baltă, pe la pasajul de nivel, apoi la stânga în Vădeni.

La Cazasu, pe şoseaua ce duce la Obor, până în şoseaua Brăila-Râmnic, la Cazasu.

La Tudor Vladimirescu, pe la catonul 146, al CFR Brăila-Buzău, pe lângă Lacu-Dulce, direct la Tudor Vladimirescu.

La Lacu-Sărat, porneşte din comună, traversează şoseaua Brăila-Călăraşi, pe lângă Monument, direct la Lacu-Sărat.

Biserica parohială, construcţie de lemn, paraclis, cu patronajul Sf. Dumitru, s-a înfiinţat în anul 1899 şi s-a sfinţit la 27 iunie, acelaşi an.

În cătunul Piscu, sunt 4 biserici, aparţinând diferitelor secte. Cea mai veche dintre biserici este construită în anul 1837.

Şcoli, în comuna Islaz, sunt două. Şcoala no.1 s-a înfiinţat în anul 1876, funcţionează în local propriu construit de comună în anul 1880. Grădina şcolară ocupă o suprafaţă de 1200 m.p. Şcoala no.2 s-a înfiinţat la 1 noiembrie 1895, funcţionând în local propriu, construit în anul 1902, cu cheltuielile comunei, costând 32597 lei. Şcoala e construită după model tip al Ministerului. Grădina şcolii ocupă o suprafaţă de 3120 m².

Se cultivă creşterea gândacilor, din anul 1901 şi se filează borangicul, cu maşini speciale. Tot din anul 1901 se cultivă albinăritul în stupi model.

Biblioteca, înfiinţată în anul 1903, are 168 volume.

Şcoala no.3, din cătunul Piscu, s-a înfiinţat la 1 octombrie 1904 şi funcţionează cu un învăţător şi o învăţătoare.

Banca populară, „Sprijinul", s-a înfiinţat în anul 1901, cu 77 membri şi cu un capital de 2798 lei. Dispune astăzi de un capital de 5805 lei.

Comitetele de Construcţiune (1924)

Această comună se află aşezată la marginea oraşului Brăila şi este compusă din 2500 capi de familie cu 9546 suflete. Populaţia ei o alcătuieşte, pe lângă plugarii de meserie, cari lucrează pământul imediat din jurul Brăilei, foarte mulţi muncitori şi căruţaşi din port, precum şi muncitori din diferitele fabrici ale oraşului Brăila. De la aprilie 1923, s-a dezlipit o parte din comună, formându-se comuna Nedelcu Chercea, în aşa zisa parte a comunei cunoscută sub denumirea de Vatra Veche.

În comună există un centru industrial, fiind instalate două mari fabrici de cărămidă şi o fabrică de sifoane, precum şi marele Şantier Franco-Român, care este în construcţie, societate cu 100000000 lei capital, al cărei scop este nu numai de a repara maşinele şi vagoanele CFR, dar şi de a le construi din nou, precum şi fabricarea tuturor speciilor de maşini agricole.

Comuna are şi o cătună, Piscu. Reşedinţa comunei are 2 şcoli: una de fete, alta de băieţi şi o grădină de copii, cu 7 săli de clasă şi cu 12 posturi de învăţători, cu 564 copii înscrişi. Cătuna are o şcoală de fete, una de băieţi şi o grădină de copii, cu 4 săli de clasă şi 6 posturi de învăţători.

Comitetul de construcţie, constituit la 7 iunie 1922, având ca preşedinte pe Şerban I. Răducanu, cuprindea şi majoritatea viitorilor primari şi consilieri ai comunei.

Nesimţind nevoia de a de a face vreo clădire din nou, comitetul s-a mărginit în cele două campanii a aduce în perfectă stare de funcţionare cele 4 şcoli din comună şi cătună. În comună, la şcoala de băieţi s-a înlocuit învelitoarea cu tablă, fiind vopsită cu catran; s-a văruit; s-au completat toate geamurile; s-au pus la uşi broaşte; a fost făcut din nou un tavan. Deoarece copilaşii se chinuiau în clasă stând pe butuci de lemn şi scriind în picioare, comitetul a făcut 180 de bănci, în plus de ce au mai făcut diferiţi locuitori personal şi Banca din comună. La locuinţa dirigintelui (directorului-n.n.), s-a făcut reparaţia complectă a învelitoarei, vopsitul uşilor şi al ferestrelor. La Şcoala de fete, s-a făcut complet împrejmuirea, s-a vopsit tabla de pe acoperiş, s-a făcut un tavan din nou, toate broaştele şi geamurile. La cătuna Pisc, coridorul şcoalei, care este din lemn şi era în întregime stricat, s-a reparat; s-au reparat tavanele şi uşile; s-au pus geamurile, precum şi tot mobilierul necesar. La 1 ianuarie 1924, situaţia materială a comitetului se prezenta astfel: încasări-lei 103680,25; cheltuieli-lei 98480,55 şi sold- lei 5199,70.

Islazu (*Anuarul „Socec" al României Mari,* Vol. II, **1923-1924**, Editura „Socec &Co" S.A., Bucureşti, 1924)

Comună rurală, 3 sate: *Islazu*, Piscu, Brăiliţa,* Plasa *Silistraru.* Locuitori 9890. La 1 km de Brăila.

Primar: Naum Nicolae; *notar:* Trifănescu Cristache*; învăţători*: Măciucă Manea, Baltă Gh., Butoianu N-lae; *învăţătoare:* Baroţi Maria, Şerbănescu Aurora, Vasilescu

Anastasia, Ferţu Elena, Teodorescu Eugenia; *preoţi parohi:* Gănescu Costache, Stănculeanu Petre.

Ambalaje de metal şi produse chimice (fabr.): Soc. „Tigrul”

Ape gazoase (fabr.): Capătă Gheorghe

Băcani: Anica S. Ion, Bratosin N-lae, Călin P. Maria, Chelu C-tin, Chiţoiu Ioan, Constantinescu V-le, Dobriceanu C-tin, Dumitru M. D-tru, Florescu Dimitrie, Ionescu Mihalache; Manole N-lae, Mateescu Ghe., Mihalache R. C-tin, Oncescu Ion, Petrea Ghe., Puia Ioan; Puşcaşu Done, Spânu I. Ştefana, Stoiculescu Costică, Tănase S. D-tru.

Bănci populare: „Sprijinul”, capital 433 490 lei, preşedinte Iuga Nicolae.

Cărămizi (fabr.): „Cărămida”, soc. anonimă, Tancof Teodor

Cârciumari: Chiscăneanu Oprişan, Chiscăneanu Teodor, Cioranu Stoica, Condruz S. Ghe., Constantinescu Bratu, Dima H. Ioan, Leocă S. Ioan, Leocă Stelian, Lipan Niţă, Necşuţu V. V-le, Nichiforescu C.I., Naum N-lae, Pârlog Aloman, Prodan St., Simionescu moştenitori, Stamate Ioan, Stoica Ioan, Vâju Ilie, Zamfir V. D-tru.

Ciment (fabr.): „I.G. Cantacuzino”, soc.an.

Lemne de construcţii (fabr.): „Cărămida”, soc. an.; „Întreprinderi industriale”, soc.an.; „România Forestieră”, soc.an.

Mori: Popescu I. Iancu.

*Orez (curăţitorii de): „*Socetatea anonimă pentru cojitul orezului”.

Petrol (dep.): Societatea anonimă pentru distribuţia petroleului.

Şantiere navale: Radacovici D.C.

Spirt (fabr.): „ Întreprinderi industriale”, soc.an.

Tăbăcării (fabr.): Gheorghiu Nicolae, Voinescu Matei

Viticultori: Clony Basile, Dracopulo Metaxa, Ganea Cristache, Ilie Gheorghe, Ionescu D.

Brăiliţa, 1929 (Nae A. Vasilescu)

Fostă Islazul, fostă M. Cogălniceanu, se mai zicea şi Morile de vânt şi Vatra veche, părţii despre gară care azi s-a transformat în Nedelcu Chercea, deslipindu-se de Brăiliţa, fostă Islaz.

Brăiliţa îşi începe existenţa prin 1850 când s-au construit în partea despre bariera Sfântu Gheorghe şi pe unde este actualmente gara şi satul Nedelcu Chercea, câteva mori de vânt. Încă pe la 1865-1870 împrejurimile se popula cu oameni nevoiaşi cari nu-şi puteau clădi case în oraş. Bordeie învelite cu pământ, căsoaie fără nicio regulă, răsăreau tot mai dese pe întinsul Islazului Brăilei. […] În comună există un mare centru industrial, fiind instalate fabrici mari de cărămidă, fabrică de sifon, marele şantier Franco-Român, cu 100000000 lei capital.

• *Biserica parohială*, cu patronul Sf. Dumitru, clădită în 1899

• *Şcoala nr.1***,** de băieţi, înfiinţată în 1876

• *Şcoala nr.2*, de fete, înfiinţată în 1902**.** Mai funcţionează şi o *grădină de copii.*

• *Banca populară „Sprijinul",* înfiinţată în 1901, cu 61 de membri, capital-lei 680000

• Budgetul comunei-1344628 lei

• Populaţia- 3250 capi de familie cu 8376 suflete

• Împroprietăriţi- 1084 locuitori cu 4932 ha

1938 - Monografia sanitară întocmită de Dr. Ioan N. Tatoiu, medic Circ. I Brăiliţa, la data de 30 septembrie 1938, veritabilă *monografie* a aşezării, reprezintă răspunsurile la un chestionar editat de Ministerul Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale. Direcţia Sanitară, la Monitorul Oficial şi Imprimeriile Statului, Imprimeria Centrală, Bucureşti, 1938 [**Medicul locotenent în rezervă, născut în comuna Brăiliţa,** fiul lui Nicolae şi al Emiliei, contingentul 1926, lucrare de licenţă - *Analgezia în faceri prin oleo - etherizare rectală* (1933), a funcţionat ca medic în circumscripţia I Brăiliţa între 1 febr. 1937

şi 1 iulie 1942, fiind apreciat elogios în presa locală: „Noul medic de circumscripţie, d. Ioan N. Tatoiu, s-a instalat cu domiciliul la dispensar şi a început să dezvolte o activitate care cu adevărat mulţumeşte pe brăilişteni. Zilele de consultaţiuni gratuite sunt foarte populate. Se cunoaşte în sfârşit că Brăiliţa are un medic – şi încă unul care înţelege să facă din practica profesiunii, un apostolat." A publicat diferite articole în revista „ Mişcarea medicală română" despre starea de sănătate a comunei unde era medic: *Deparazitarea în şcoli (nr. 1-2/1940); Un caz viu de anomalie gravă congenitală (nr. 3-4/1940); Vaccinarea antiscarlatinoasă în mediul rural (nr. 5-6/1940); Politica sanitară (nr. 3-4/1941).*]

Capitolul I

Geografia localităţii

1. Aşezarea geografică pe malul stâng al Dunării în imediata apropiere şi la N de Brăila de care se desparte prin linia ferată, gara Brăila Port, legată de Brăila printr-un pod; la N, cu comuna Piscu-despărţită printr-o stradă ale cărei numere impare aparţin Brăiliţei. La S.V.- comuna Nedelcu Chercea la 2 km şi 5 km de Cazasu. Altitudinea-35 m deasupra nivelului mării, longitudine estică-28° şi latitudine nordică-45°16′. Suprafaţa-2537 ha, în care intră şi Balta între lacul Şerban şi braţul Dunărea Veche până în dreptul comunei Măcin.

2. Topografia pe platoul Brăilei, pe capătul de est al dealului Baldovineştilor şi pe malul stâng al Dunării. Teren plan în afara marginii abrupte a malului Dunării. În baltă, regiune plană, uşor inundabilă, şerpuită de pârâul Corotişca şi canalul Filipoiu.

3. Geologia. Stratul superficial-cernoziom 30-40 cm; lut galben-3-5 m, nisipos şi humos straturile profunde; în baltă, cel de suprafaţă este nisipos iar cel profund cu aluviuni.

4. Hidrografia. Dunărea ameninţă frecvent primăvara cu inundaţii Balta Brăilei, râul Corotişca şi canalul Filipoiu,

porţiunea de nord a lacului Şerban. Apa subterană în comună - la cca. 18-23 m.

5. Vegetaţia. Păduri de luncă (salcie, plop, papură, pipirig, rogoz, nufăr), vii, fâneţuri, cereale, pomi fructiferi, salcâmi, stejari, plopi, ulmi.

6. Suprafaţa terenurilor cultivate: vii-15 ha, livezi-5 ha, zarzavat-49 ha, 2133ha- pădure, apă şi baltă. Teren peste Dunăre-137 ha arătură şi păşunat; 198 ha-vetre de casă şi drumuri.

7. Fauna: lupi, vidre, vulpi, pisici sălbatice, şerpi de apă, şoareci de câmp, cârtiţe, iepuri, păsări sălbatice, raţe, gâşte, corcodei, găinuşe, bâtlani, lebede, pelicani, cocostârci, omizi, viespi, albine, ţânţari, muşte, câini, pisici. Ovine-300, bovine-134, cabaline-325, porcine-223, păsări domestice-2787.

8. Numărul şi natura industriilor. Industrii: Franco-Română, Societate metalurgică; 2 mori cu pietre din care una acţionată electric; 254 războaie casnice (ţesături casnice şi covoare); 421 maşini de cusut şi 4 brutării.

9. Întrebuinţarea forţei motrice a apei. Nu sunt.

10. Lucrări de utilitate publică. Străzi paralele şi perpendiculare cu rezerve pentru trotuare, dintre care unul pe str. Brâncoveanu - pavat, alte 3 pietruite, restul cu pământ. Trotuare plantate cu salcâmi, şanţuri de scurgere, unele chiar betonate. Pe margini, iluminatul străzilor - electric.

Capitolul II

Climatul

1) Temperatura. Climat mediteranean cu varietăţi de până la 83 ° (iarna cu minimum -28 °, vara maximum +54°)

2) Umiditatea. Vara şi toamna-42%, în medie minimă-23% şi maximă-70 %. Iarna şi primăvara mai ridicată de 50%; în medie 30% minimum şi 90 % maximum.

3)Precipitaţii. Curba medie anuală 30-50 mm, distribuindu-se cu 55% din totalul ploilor dintr-un an în lunile februarie şi martie; 36% în lunile octombrie şi noiembrie iar 9% în restul anului.

4) Zăpada. Puţin abundentă, îngrămădită prin locurile adăpostite; întroieniri rare. Îngheţul apare de la sfârşitul lui octombrie până la mijlocul lunii martie, atingând cca. 135 zile pe an. Ceaţa –în lunile octombrie - noiembrie şi februarie-martie.

5) Vânturi. Aşezarea pe marginea platoului Brăilei ca un blestem-usucă tot prin vijelii ce ating viteza de 12 m/s toamna. Primăvara bate crivăţul şi băltăreţul, toamna - austrul şi crivăţul.

6) Lumina solară. 4-5 ore pe zi iarna; vara-12 ore; toamna şi primăvara-7-9 ore.

Capitolul III

Populaţiunea

1) Populaţia. Prin scăzăminte şi adăugiri anuale la ultimul recensământ din 1930, la 31 decembrie 1937-6892 suflete

2) Clasificarea populaţiunii la 1 ianuarie 1938 (6892 suflete)

-după sex: 3355 bărbaţi şi 3537 femei

-după starea civilă:3350 căsătoriţi, 3192 necăsătoriţi, 220 văduvi, 130 divorţaţi

- după grupa de vârstă: 0-1 an, 231; 1-4 ani, 790; 5-9 ani, 620; 10-14 ani, 650; 15-19 ani-610; 20-24 ani, 615; 35-44 ani, 630; 45-54 ani, 610; 55-64 ani, 610; 65-74 ani, 689; peste 75 ani, 209

3) Densitatea populaţiei pe hectar: 271 suflete, 2 capi de familie şi 5 case de locuit

4) Rase şi naţionalităţi: români-6614; unguri-105; bulgari-55; germani-15; evrei-9; ruşi-12; alţii-82

5) Religie: 6739 ortodocşi, 9 greco-catolici, 76 romano-catolici, 22 protestanţi, 13 reformată, 18 lipoveni, 6 baptişti-adventişti , 9 mozaici

6) Educaţia: o grădiniţă de copii şi două şcoli primare; frecvenţa în anul şcolar 1937/1938, la cursul primar 72,61% iar la supraprimar 7,20%; un cămin cultural; alfabetici-4583; 2309-nealfabetici

7) Organizarea administrativă locală: primar, notar, secretar, 2 impiegaţi, 1 telefonist şi 6 gardieni publici

8) Ocupaţiunile locuitorilor: cărăuşi şi hamali în portul Brăila, funcţionari, comercianţi, meseriaşi şi foarte puţini plugari

9) Starea economică: majoritatea n-au decât locuinţa; muncitori la Şantierul Franco-Român sau în port, unde fac rotaţie (4-8 ore de lucru pe zi), cu un cost pe zi de 35-40 lei; cca 100 sunt pauperi

10) Femei-copii la lucru: femeile - foarte puţine în fabrici iar cea gravidă nu munceşte *nimic.* Copiii de ambele sexe, de la 15 ani, la muncile agricole.

Capitolul IV

Geniu sanitar

1) Alimentarea cu apă: din fântâni, de la conducta de apă din Brăila; şanţ de la Dunăre; apa din fântână este sălcie, tulbure; păstrată la limpezire. Fiecare puţ, capacitatea de 2-2,50 m^3

2) Drenaje şi canalizări: prin şanţurile străzilor sau conducte subterane într-un canal colector ce se varsă în Dunăre

3) Înlăturarea excreţiilor umane: în latrine, astupate când se umplu, se construiesc altele

4) Colectarea, depozitarea şi întrebuinţarea bălegarului: din cauza sărăciei şi a lipsei de combustibil, usucă bălegarul şi-l transformă în tizic (combustibil)

5) Colectarea gunoaielor - transportate la gropile rămase de pe urma (fabricării) cărămizilor

6) Cimitire umane. Bun, împrejmuit, plantat, nicio sursă de apă la mai puţin de 2-300 de metri

7) Colectarea cadavrelor de animale. Cele mari îngropate la 2 m adâncime iar cele mici (pisici, câini), la gunoaie.

8) Starea din punct de vedere sanitară a clădirilor, a edificiilor publice - foarte bună. Ca şi aceea a localurilor de comerţ şi a Societăţii Franco-Română.

9) Salubritatea localurilor de şcoală: foarte bună, clădiri noi, cubaj total 1500 m³, lumina electrică, încălzire cu sobe de fier şi teracotă cu lemne; latrinele foarte bune

10) Măsuri de profilaxie: în afară de deparazitarea vestmintelor locuitorilor prin fierbere şi călcat altceva nu este. 20 de băi particulare, la unele dintre ele având acces publicul. Necesită o baie publică.

11) Controlul alimentelor se face regulat de către medic în inspecţiile sanitare şi de către agentul sanitar cu ocazia patrulărilor.

12) Cantitatea de băuturi consumate anual în cârciumi şi acasă: vin-400000 litri, ţuică şi alte rachiuri-12500 litri, bere-25000 litri şi alcool rectificat-493 litri

13) Alte probleme de geniu: Necesită imperios o baie publică, pentru care dl. doctor Tatoiu a intervenit la Serviciul Sanitar Judeţean, întrucât avem loc de baie.

Capitolul V

Administraţia sanitară

1) Organizarea serviciului sanitar de stat. Dispensar medical, 4 zile consultaţii gratuite (de puericultură, tratamente etc.). Numărul celor consultaţi=7000. Ne trebuie încă un agent sanitar, dat fiind numărul locuitorilor şi cancelaria prea aglomerată.

2) Moaşe, surori de ocrotire etc. Un agent sanitar şi două moaşe-cu diplome, care deservesc şi comuna alăturată Piscu. Agent sanitar n-avem în comună iar una soră vizitatoare e a Casei de Asigurări Sociale.

3) Spitale, dispensarii etc. Dispensarul are local propriu, construit în 1903 (3 camere-dispensar; 3 camere-locuinţa medicului). La Şantierul Franco-Român e un dispensar de prim ajutor, pendinte de Ministerul Muncii, cu un medic şi un agent sanitar. Se dau de 2 ori pe saptămână consultaţii de către medic iar zilnic tratamente de către agentul sanitar.

4) Medici particulari- Nu avem.

5) Ocrotire socială de stat-Nu avem.

6) Asociaţiuni particulare de ocrotire. Eforia sanitară a comunei; comitetul pentru protecţia mamei şi a copilului nou născut (la dispensar fiind centrul de puericultură).

Capitolul VI

Analiza economică a bugetului (facultativă)

1) Cheltuielile administrative ale comunei. Buget-1473000 lei cu deficit.

2) Impozite încasate între 1 apr. şi 30 sept.1938- 526804 lei

3) Bugetul Serviciului de Sănătate: de la Eforie, prin taxele percepute de la 1.IV.1938 pâna la data întocmirii raportului-12060 lei

4) Analiza bugetului de sănătate publică- Nu este buget.

5) Costul sănătăţii publice per capita- Nu există.

Capitolul VII

Biometrie

Tabel III. Mişcarea populaţiei pe 10 an (1928-1937)

Anul	Nr.pop.	Natalitate	Mortalitate	Mortalitate infantilă	Excedent natural	Observaţii
1928	6421	243	149	58	94	224 plecaţi din com.
1929	6291	261	149	64	77	494 veniţi în com.
1930	6862	281	150	53	131	13 plecaţi
1931	6880	268	143	54	125	189 veniţi
1932	7194	308	149	77	159	623 plecaţi
1933	6730	240	94	19	146	153 plecaţi
1934	6732	259	166	55	93	115 plecaţi
1935	6701	257	148	48	108	76 veniţi
1936	6885	229	141	52	88	81 plecaţi
1937	6892	231	134	53	97	-

Tabel IV. Mortaliatea infantilă pe 10 ani (1928-1937)

Anul	Născuţi vii	Decese 0-1 an
1928	243	58
1929	261	64
1930	281	53
1931	268	51
1932	308	77
1933	240	19
1934	259	55
1935	257	48
1936	229	52
1937	231	53

Tabel V. Mortalitatea generală pe 10 ani (1928-1937)

Anul	Populaţie	Total decese-masc.	Total decese fem.
1928	6421	78	71
1929	6291	119	65
1930	6862	84	66
1931	6880	73	70
1932	7194	61	88
1933	6730	55	39
1934	6723	97	69
1935	6701	82	66
1936	6885	74	67
1937	6892	75	59

Tabel VI. Decese pe cauze (anii 1928-1937)

Tuberculoză-167	**Malformaţii congenitale şi bolile primei copilării-236**
Paludism- Ø	**Senilitate-197**
Cancer-25	**Sinucideri-4**
Bolile inimii-31	**Omucideri- Ø**
Bronşită-60	**Moarte violentă şi accidentală-34**
Pneumonie-325	
Diarei şi enterite sub 2 ani-97	
Nefrite-34	

Tabel VII. Boli contagioase şi maladii sociale

Rugeolă-17 **Tuberculoză-93**
Scarlatină-57 **Sifilis-89**
Difterie-22 **Malarie-329**
Pelagră-11

Tabel VIII. Recrutări ale tinerilor din contingentele

1934 - 103
1935 - 84
1936 – 104
1937 - 81

Tabel IX. Apa de băut

247 fântâni cu ghizdul de lemn
8 fântâni cu ghizdul de piatră
4 fântâni cu pompă

Adâncimea apei, uşor calcaroasă, lăsând un depozit la limpezire- 18-23m; grosimea stratului de apă – 1-2,5 m^3

Tabel X. Felul locuinţelor (1938)

Total 1657, din care din zid-37, din piatră-3 şi 1617 din pământ. Nu sunt bordeie.

Cu 2 camere-572, cu trei-739, cu 3 şi mai multe-346

Cu ferestre fixe-29 şi mobile-1628

Acoperiş din tablă-1407, ţiglă-65, şindrilă-120, stuf-5

Sobe de zid-313, de fier-1344, vatră-188

1642 cu latrine; 15, fără

Cu grădini de zarzavat-218

Cu pomi fructiferi-572

Cu grajduri bune-383

Cu grajduri rele- 104

Personalităţi

Domniţa Văduva (n. Stan), în Brăiliţa, devenită cartier al oraşului Brăila, str. Principesa Maria nr. 106 (azi, Mircea cel Mare Nr. 152), absolventă a Liceului „Nicolae Bălcescu (1960) şi a Facultăţii de Filologie, Univ. Bucureşti, 1966, vol. *Peisaje*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1970

Gheorghe N. Naum (17 aprilie 1907, com. Islaz, devenită în 1923 Brăiliţa - 15 mai 1968, Brăila). S-a născut din părinţi macedoneni, tatăl fiind, pe rând, hamal în port, marinar, subofiţer, mic negustor (avea o bodegă cu grădină şi o vie la marginea oraşului), magaziner la morile Violatos şi Herdan iar mama, casnică. Începe şcoala în comuna natală, absolvind Liceul „Nicolae Bălcescu" (1924) şi Academia de Arte Frumoase (1930). **A locuit de la naştere şi până în 1953 pe str. Plevnei nr. 46 (astăzi, Calea Galaţi) din com. Islaz-Brăiliţa** iar apoi, până la moarte, pe str. Unirii nr.38. Lumea periferiei *cu drumul lutos* sau *înecat de praf, panta abruptă, pâlcul de case sărăcăcioase, înconjurate de garduri căzute, expresie a unei*

realităţi sociale, ca şi atmosfera portului şi a Dunării constituie motivele specifice ale pictorului peisagist Gheorghe Naum.

Într-o autobiografie din anii 1950, notează: *Politică nu am făcut niciodată, dar fiind născut, crescut şi locuind într-un cartier muncitoresc era normal să mă intereseze viaţa, lupta şi năzuinţele muncitoreşti şi pot spune că sufleteşte m-am simţit alături de ei, transpunând aceasta în diferite lucrări de pictură ale mele.*

De Brăiliţa se leagă şi alte elemente biografice. În 1939, a fost numit de către FRN-Frontul Renaşterii Naţionale, pentru 10 luni, din martie până în decembrie, primar al comunei Brăiliţa. În mai 1940, s-a angajat desenator la Întreprinderea Metalurgică Franco - Română, fiind mobilizat imediat la locul de muncă. Până în 1945, când a demisionat, a funcţionat ca secretar al întreprinderii. În 1945, s-a căsătorit cu Lidia Nenu, funcţionară la aceeaşi întreprindere până în 1950, când a demisionat pentru a se dedica familiei şi celor doi copii, Gheorghe, născut în 1946, pictor, decedat în 1998, şi Nicolae, născut în 1948.

A fost o pasiune pictura. Aceasta spre disperarea tatălui meu, care voia să mă facă popă. De câte ori nu mi-a aruncat pensulele în foc! Mai târziu a înţeles bietul tata tristul adevăr (1937).

La Academia de Arte Frumoase din Capitală, absolvită în 1930, este elevul lui Camil Ressu, Gabriel Popescu şi Artachino. Reîntors la Brăila, după terminarea studiilor, înfiinţează Grupul „Dunărea de Jos" împreună cu Sorin Manolescu şi Mihail Gavrilov, sub patronajul autorizat al pictorului Ion Theodorescu-Sion. S-a afirmat în forţă ca pictor şi ca gravor imediat după absolvire. În primul deceniu de activitate (1931-1940) a fost premiat de 5 ori la Saloanele Oficiale [Premiul municipiului Bucureşti pentru pictură-1936, Premiul „Leon Palade" pentru gravură-1936, Premiul Ministerului Cultelor şi Artelor pentru pictură -1937 şi 1938, Premiul Ministerului Culturii şi Artelor pentru gravură-1938], i s-au achiziţionat lucrări din cele 3

expoziţii personale organizate în Bucureşti, a fost remarcat de critici. După 1940, s-a dedicat *graficii*, în special gravurii, care a devenit prioritară în creaţia sa.

• *Naum este mai ales gravor, gravor născut cu ingeniozitatea celui pe care îl stăpâneşte o pasiune*. (George Oprescu, 1938)

• *Naum este unul dintre cei mai sensibili la variaţiile subtile ale luminii din câţi gravori am avut în şcoala românească.* (Ion Frunzetti, 1957)

• *Grafician exemplar, gravor de excepţie, Gheorghe Naum stă cu cinste în prima generaţie de mari gravori formaţi în şcoala naţională de artă.* (Ana Maria Vicol)

• *L-au atras îndeosebi Dunărea, sălciile, balta, plopii pentru severitatea lor şi pentru foşnetul frunzelor, asemănător cu muzica unei orgi.* (Maria Stoica)

Expoziţii personale la Brăila şi Bucureşti, retrospective la Brăila şi Galaţi. Participă la saloanele oficiale de gravură şi pictură (1928-1940) iar după război aproape la toate anualele de stat. Expune în numeroase ţări din Europa, dar şi din SUA, Egipt şi Siria. Participă la expoziţiile internaţionale de gravură de la Liubliana (1955, 1957), Lugano (1956) şi la Bienala de la Veneţia (1960).

Între 1950-1954 a fost primul director al Pinacotecii oraşului. A încetat din viaţă chiar în Pinacotecă în timp ce pregătea o nouă expoziţie.

Prin Hotărârea Consiliului Local Municipal Nr. 73 din 1 septembrie 1995, pictorul şi gravorul Gheorghe N. Naum a fost declarat *post mortem* **Cetăţean de Onoare al Brăilei.** Acelaşi consiliu municipal, în data de 14.07.2010, a atribuit Şcolii cu clasele I-VIII Nr.24 numele *Gheorghe Naum.* În corpul recent restaurat al Muzeului din strada Galaţi au luat naştere Galeriile de artă „Gheorghe N. Naum”.

• *Este, în acelaşi timp, un sentimental şi un filosof care se exprimă prin formele pe care le desprinde din blocurile de piatră sau din trunchiurile de copaci.* (Ionel Jianu)

• Lucrările sale găzduiesc *un spaţiu transfigurat, un spaţiu calitativ nou, cu coordonate proprii, articulat după legi proprii, cu punctele sale privilegiate, cu unghiuri de umbră şi întunecime, dialogând cu formele virile solare.* (Virgil Vintilă)

Lucrări de referinţă

• *Gheorghe Naum Gravorul.* Catalog de Ana Maria Vicol Harţuche, Brăila, 1993

• *Gheorghe Naum Album 2007,* la centenarul naşterii (ambele lucrări apărute la Editura Muzeului Brăila)

• Deacu, Angelica, *Gheorghe N. Naum*, în *Analele Brăilei*, nr.4/2001

Nicăpetre (Petrică M. Bălănică) s-a născut în comuna rurală Brăiliţa, pe str. Principesa Maria nr. 118, astăzi Mircea cel Mare nr. 168, la 27 ianuarie 1936. Şcoala primară în comuna natală: Şcoala nr. 19, astăzi „Mihail Kogălniceanu". Mort: 21 aprilie 2008, Toronto, Canada.

Promovasem doi ani la Liceul N. Bălcescu. Tatăl meu se prăpădeşte în ´52, la numai un an moare de tetanos şi sora mea Jenica, imediat după mine ca vârstă şi sunt nevoit să muncesc la construcţii, şosele, la grădinărie, la batoză ori în port, pe unde pot, zilier sau „ciolan", să aduc un ban în casă pentru a o ajuta pe mama, care, ca o umbră, la patruzeci de ani, rămâne văduvă cu cinci copii. Eu, singurul băiat. Întrerup şcoala la zi sperând că-mi voi putea continua studiile la liceul seral, cu gândul că poate voi ajunge şi la facultate. Participă la un concurs pe tema *eliberării patriei*, câştigând premiul cel mare cu un tablou şi un grup statuar, dar rămâne repetent la cursurile serale. Primul său „studio" de pictură - fostul atelier de tâmplărie al tatălui: un şopron acoperit cu stuf. Acasă, nu avea lumină electrică şi citea la lampă. Angajat la Teatrul de Păpuşi. Elev la Şcoala Populară de artă - clasa Gh. Naum. În 1956, este admis în clasa a X-a la

Şcoala medie tehnică de arte plastice din Bucureşti. Student la Institutul *Grigorescu* (1958-1964), studiind cu Boris Caragea şi Costin Ioanid.

În 1969, prima expoziţie personală la Galeria Simeza din Bucureşti, când criticul Petru Comarnescu atrăgea atenţia publicului asupra calităţilor artistice de excepţie ale *Cariatidelor,* prevăzându-i un viitor strălucit. În 1970-1971, ciopleşte în travertin Capitelurile stâlpilor Primăriei din Tg. Jiu (34 la număr). Până în 1980, intensă activitate expoziţională în ţară şi străinătate. În 15 iunie 1981, din Italia, emigrează în Canada, unde, în 1985, obţine cetăţenia.

Cioplite în piatră, lemn şi marmură, sculpturile sale de factură monumentală sunt constituite în cicluri ce poartă nume sugestive: *Cariatide, Hecate, Invocaţii, Adam şi Eva*...Remarcabile sunt busturile monumentale cioplite în marmură*: Mihai Eminescu, Nae Ionescu, Perpessicius* sau statuile în lemn *Nae Ionescu, Anton Dumitriu şi Vasile Băncilă.*

Recunoaşterea originalităţii sculptorului român este dată de Marele Premiu obţinut la Concursul Internaţional *Henri Moore* din Japonia, cu lucrarea *Adam şi Eva,* în 1991, şi de Premiul Juriului la Concursul Internaţional organizat de Universitatea Birmingham – Alabama, în 1993, cu sculptura în lemn *Invocaţie.*

Cetăţean de onoare al oraşului Toronto-Canada (1996) şi al municipiului Brăila (2002). Guvernul român i-a conferit în anul 2000 medalia comemorativă prilejuită de împlinirea a 150 de ani de la naşterea lui Mihai Eminescu. Ca omagiu, ia fiinţă, la 6 dec. 2001, la Brăila, **Centrul Cultural Nicăpetre**, ce cuprinde, ca donaţie, o mare parte a creaţiei sale din ţară şi Canada (78 sculpturi în piatră, marmură şi lemn, 26 desene şi 7 gravuri). Clădirea Centrului a cunoscut un proces de reabilitare din temelii, fiind redeschis circuitului public în 2010, 12 noiembrie.

Bibliografie

•Nicăpetre: *Brăiliţa-Downtown via U.A.P. sau autobiografia unor pietre cioplite de Nicăpetre*, Editura Muzeului Brăila, 1994

• *Downtown-Brăiliţa via ' 89* (Toronto, Canada, 1981)

Addenda 27 aug. 2011. Descopăr, prea puţin cu ajutorul vecinilor, casa în care s-a născut Nicăpetre. O casă măruntă cu un gard sărăcăcios lângă o vilă modernă. Mă gândesc că gardul ar putea fi înnobilat de o placă comemorativă dedicată ilustrului brăiliţean chiar de Muzeul Brăilei, căruia Nicăpetre i-a dăruit opera sa. Casa ar putea deveni chiar un punct muzeistic. Se păstrează intacte două cămăruţe şi o parte din primul atelier al artistului, atelierul tatălui, de meserie tâmplar. Amfitrioană ne-a fost Doamna Rădiţa Tudor, care, plină de emoţie şi bunăvoinţă, ne-a făcut un excurs documentar genealogic. Părinţii, Matache-m.1952 şi Florica-m.1992, decedaţi amândoi de Sf. Nicolae. Mama Florica trăise 20 de ani cu tatăl şi 40 de ani, văduvă, cu 5 copii: Mândica (n. 1932, căs. Mardale, ziaristă la revista *Ateneu* din Bacău); Petrică (n. 1936); Jenica (moartă în 1953, la 13 ani şi 9 luni, infecţie cu tetanos); Rădiţa/Rodica (căs. Tudor, gazda noastră, 7 clase, singura care n-a mers mai departe la studii, rămânând lângă draga şi încercata ei mamă. Are 4 copii, toţi cu studii superioare, şi 6 nepoţi) şi Georgeta (n. 1944, căs. Gherghe, inginer construcţii civile). Tatăl său îl dorea inginer: *Inginer te face tata !*, dar Petrică se voia artist şi tatăl îi făcuse un şevalet cu care pleca în baltă desenând bărci şi pescari. Pe o filă de publicitate la *Al Italia*, a scris: *Mamă, nu mă blestema!* Plecase în Canada cu un avion Al Italia. Înstrăinatul a apucat să o revadă după 1990, aducându-i o binemeritată mângâiere.

Tudor, Octavian (12 decembrie, 1939, Brăila, în comuna suburbană Brăiliţa, pe strada Nouă, azi Industriei, zona de blocuri din faţa Uzinei Progresul), prozator, critic de artă şi publicist. Este fiul Corinei (n. Rusu), muncitoare, şi al lui Tudor Tudor, funcţionar. După ce urmează Liceul Militar din Iaşi, absolvit în

1956, Şcoala Tehnică de Aviaţie (1956-1958) şi Şcoala Tehnică de Arhitectură (1959-1962), face Facultatea de Filologie a Universităţii din Bucureşti, încheindu-şi studiile în 1969. În răstimp, lucrează ca lăcătuş, tâmplar (1958-1959), conductor arhitect (1962-1965), redactor la *Viaţa studenţească* şi *Amfiteatru*. Din 1975 va fi şef de secţie, apoi secretar de redacţie la *Flacăra*. După 1989 intră redactor la *România liberă*, unde susţine rubrica *Dus-întors*, iar mai târziu la *Academia Caţavencu*, semnând şi rubrica *Scriitor la ziar* în cotidianul *Naţionalul*. Debutează la revista *Luceafărul* în 1962 iar editorial cu prozele scurte din volumul *Povestiri diferite*, apărut în 1968.

Proza lui este ironică şi sentimentală deopotrivă (...). Principiul ordonator pare a fi uimirea sceptică, un anume fel de a se opri în pragul enigmei şi de a o proteja, investind-o fie cu valenţele echivocului, fie cu cele ale paradoxului (…). *În centrul naraţiunilor se plasează de cele mai multe ori „suciţii", bizarii, inşii excentrici prin natura fixaţiilor lor. Ei sunt, în acelaşi timp, şi făpturi exponenţiale, şi exemplare de serie.* (Academia Română, *Dicţionarul general al literaturii române, S/T,* Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2007, p.790-791)

Autorul e prin excelenţă un prozator de persoana întâi (Laurenţiu Ulici), un *prozator matur, foarte personal şi interesant prin dinamica textelor sale*, valoarea prozei lui venind *din verva scriiturii, din spiritul inventiv şi caustic demistificator, dar şi din adoptarea de către autor a metodelor literaturii documentare moderne* (Cornel Moraru).

Piese de rezistenţă: *Istoria unui obiect perfect* (1981, Premiul Asociaţiei Scriitorilor din Bucureşti); *Mihai, stăpânul, şi sluga lui Mihai* (1983); *Noiembrie viteză* (1975) şi *Sortiţi iubirii* (1988) - romane de dragoste.

Mirea, Ilie I. (n. 28 mai 1904, com. Smeeni, jud. Buzău - m. 1995, Bucureşti), autor de cărţi pentru copii, publicist şi folclorist. A absolvit Şcoalal Primară nr.1 de băieţi (1917) şi Şcoala Normală (1926) din Brăila. Ca bursier al Asociaţiei

Învăţătorilor din Brăila, în anii 1930-1932 a urmat cursuri de vară universitare la Braşov şi Cluj. Învăţător şi director în satul Filipeni – Cahul (1927-1928) şi preşedinte al Cercului de propagandă culturală din plasa Cantemir-Cahul (1928). **Învăţător la şcoli primare din Brăila (1928-1957)** şi la Şcoala nr.139 din Bucureşti (1957-1964). **Pe când era director la Şcoala din Pisc, a locuit pe strada Smârdan la nr. 85.** La Brăila a colaborat la revistele *Foaia Învăţătorului, Analele Brăilei* şi la ziarele *Ancheta, Calendarul, Curentul, Cuvântul, Drum nou, Facla, Fulgerul* ş.a. iar la Bucureşti: *Revista de pedagogie, Luminiţa, Arici Pogonici* ş.a. Debut editorial în 1934 cu *Manualul serbărilor şcolare* – 2 volume (vol. I - 1934 şi vol. II – 1935, ed. a II-a: vol. I – 1935 şi vol. II -1936). A scris manuale, culegeri de teatru şi folclor etc., totalizând peste 30 de volume dintre care menţionăm: *Teatrul şcolar popular* – 2 volume: vol. I – 1936 şi vol. II – 1940); *Colecţie de cântece şcolare şi populare* (1936); *Comoara copiilor sau cartea virtuţilor* (1936); *Şezători obligatorii* (1937); *Legendele păsărilor, animalelor, florilor, arborilor şi legende religioase, istorice, geografice* (1937, 1943); *Şezători de seară la foc* (1938); *Invenţiuni şi descoperiri* (1940); *Colecţia de ghicitori pentru şezători* (1940-1943); *Cartea de colinde* (1940, 1942); *Cultul eroilor* (1942); *Poveşti şi legende* (1952); *Ghicitori pentru cunoaşterea mediului înconjurător* (1976); *Teatrul şcolar* (1977) etc.

Giliola Coconcea Brăileanu, căs. Motoi, 26.08.1969, Brăiliţa, fiica ing. de Progresul, Nicu Coconcea, şi a Rodicăi, str. Mircea cel Mare nr. 144. Academia de Arte *Luceafărul*, Bucureşti, 1996, clasa profesorului George Motoi

Roluri la TNB: *Sora şefă* - „Spitalul special" de Iosif Naghiu, regia Ştefan Iordănescu, 2010; *Gaby* - „Ultima oră” de Mihail Sebastian, regia Anca Ovanez Doroşenco (din 2007); *Filomela* - „Patimile Sf. Tommaso d`Aquino” după Alex Mihai Stoenescu, regia Grigore Gonţa, 2005; *Vergana* - „Coada” de Paul Everac, regia Paul Everac, 2004; *Profesoara* - „Cinci femei

în tranziţie" de Rodica Popescu Bitănescu, 2003 ; *Veronica Micle* – „Dulcea mea doamnă, Eminul meu iubit", adaptarea şi regia George Motoi, 2002; *Miţa Protopopescu* - „Mofturi la Union" după I.L. Caragiale, regia Gelu Colceag, 2001; „Omul din La Mancha" de Dale Wasserman, regia Ion Cojar, 2000; *Coralia* - „Generaţia de sacrificiu" de I. Valjan, regia Dinu Cernescu, 1999; „Regele şi cadavrul" de Vlad Zografi, regia Andreea Vulpe, 1999; „Năluca" de Fănuş Neagu şi Lucian Chişu, regia Dan Micu, 1998; „Macbett" de Eugene Ionesco, regia Beatrice Bleonţ, 1996; Recital Marin Sorescu

Teatrul Maria Filotti, Brăila: 1988–1996: *Mariana Pleşoianu* - „Nota Zero la purtare" de Virgil Stoenescu şi Octavian Sava; *Patricia* - „O femeie cu bani" de George Bernard Shaw; *Angela* - „Furnici" de Aldo Nicolaj; *Ana Cristi* - „Ana Cristi" de Eugene O`Neill; *Larisa* - „Fata fără zestre" de Aleksandr Nikolaevich Ostrovski; *Rebeca* - „Rosmersholm" de Henrik Ibsen; *Luceta* - „Bădăranii" de Carlo Goldoni; *Lucile* - „Jordain cel scrîntit" de Mihail Bulgakov; *Amanda* - „Se caută un autor dramatic" de Marica Beligan; *Vanda* - „Gaiţele" de Alexandru Kiriţescu; *Dina Dorf* - „Stâlpii societăţii" de Henrik Ibsen; *Mira Miralena* - „Cocoşul negru" de Victor Eftimiu; *Inocenta* - „Gimnastică sentimentală" de Vasile Voiculescu

Premiul Naţional de Interpretare „Elvira Godeanu" acordat de Asociaţia Umoriştilor din România (A.U.R), pentru rolul Magda Minu din piesa „Ultima oră" de Mihail Sebastian, Teatrul Naţional Bucureşti, 1996.

PISC

Satul Piscu (Satul lipovenesc) ca aşezare este cel mai vechi, fiind atestat din anii 1830, odată cu venirea unui număr important de lipoveni care au primit dreptul de a se stabili în afara oraşului! Pisc nu este denumirea dată de lipoveni. Ea provine din situarea sa în zona cea mai înaltă a oraşului Brăila, care s-a dezvoltat pe direcţia Nord-Sud de-a lungul Dunării.

Noua comună Islaz, după cum s-a văzut, s-a ridicat între cătunul Pisc şi calea ferată. Alături de vechiul sat Pisc, au fost împroprietăriţi, după primul război mondial, cu loturi de casă în satul Pisc(Lipovenesc) între satul vechi şi cimitire şi în vatra satului vechi un număr de 539 locuitori conform deciziei Comisiunii interimare a primăriei oraşului Brăila din 23 octombrie 1924. Aici intrau şi cele 146 vetre de casă atribuite în anul 1920 şi cele 162 în anul 1923. Fiecare loc măsura cam 500 m², preţul fiind de 2 lei/m². Alte locuri au fost atribuite în şedinţa din 13 mai 1933.

• 7 febr. 1931 - Ordinul nr. 962 al Prefecturii privind constituirea unităţii administrative cu satul Piscu, respins de Consiliul sătesc al satului Brăiliţa la 11 februarie, *motivele fiind că acest sat are nevoie de a-şi face lucrările prevăzute în planurile anterioare şi acest sat fiind lipsit de fonduri (venituri) nu se poate face această asociere.*

Comuna Pisc s-a confruntat permanent cu un buget insuficient, având o situaţie materială precară. O dovadă în acest sens o constituie memoriul Primăriei Pisc către Prefectură din 26 ian. 1937:

„Având în vedere că direcţiunea şcolilor primare de băieţi şi fete a aplicat amenzi şcolare părinţilor elevilor care urmează cursurile de adulţi complementare, dându-i în debit la percepţia Brăiliţa, care a aplicat sechestru, se solicită anularea amenzilor

aplicate acestor *nevoiaşi, care n-au nici ce mânca în aceste vremuri grele, pentru că locuitorii acestei comune, fiind comercianţi ambulanţi, pescari vânători şi bostangii, lipsesc din comuna aproape 9 luni pe an, timp în care sunt ajutaţi de fiii lor mai mari. Situaţia lor materială este aşa de deplorabilă, întrucât sunt în imposibilitate aproape să procure hrana zilnică pentru familiile lor destul de numeroase, la unii sunt câte 10-12 suflete în casă, aşa că sunt forţaţi a-şi trimite copiii la muncă prin oraş, la ales fasoale şi altele.*

Acelaşi lucru rezultă şi din neachitarea taxei de pază, prin trecerea de la executarea pazei prin prestaţia în natură la angajarea de guarzi comunali constatându-se an de an creşterea restanţelor, numite - în terminologia epocii - *rămăşiţe*. Astfel contribuţia de lei 100 nu fusese achitată de 618 locuitori, care aveau o restanţa de 63500 lei pentru anul 1934.

Întrucât comuna Piscu nu dispunea de venituri ordinare de cel puţin 20000 lei anual pentru acoperirea cheltuielilor obligatorii administraţiei comunale şi îşi manifestase şi dorinţa alipirii la comuna suburbană Brăiliţa, Deciziunea Prefecturii cu nr. 31107/9 februarie 1942 prevede:

Noi, colonel Ciobanu Marin, prefectul judeţului Brăila,

Având în vedere că locuitorii comunei rurale Piscu şi-au manifestat adeseori dorinţa ca comuna lor să fie alipită comunei suburbane Brăiliţa, de care nu este despărţită decât numai de partea carosabilă a străzii de margine,

Decidem:

Art.1. ***Se desfiinţează pe baza aprobării Ministerului Afacerilor Interne comuna Piscu, contopindu-se în compunerea comunei suburbane Brăiliţa*** (…)

• De la 1 apr. 1942, comuna suburbană Brăiliţa, plasa Radu Negru, includea şi satul Piscu (vatra satului Piscu Vechi-80 ha, vatra satului Piscu Nou-72 ha).

Satul Pisc este despărţit de Brăiliţa doar de strada Târgovişte, care aparţine, de fapt, ambelor comune, în timp ce

străzile principale din Brăiliţa le continuă pe cele din Pisc, şi invers. Mai mult, ţinând cont de vechimea satului Pisc, am putea spune că parcelarea din 1892 a urmărit şi trama stradală a Satului Lipovenesc.

Conform cazierului 328/1940, în Pisc existau următoarele străzi: **Oituz** (970 m x 20 m)**, Vasile Lupu** (idem), **Matei Basarab** (idem)**, Eroilor** (1558 x 20)**, Al. I. Cuza** (860 x 20)**, Constantin Brâncoveanu** (750 x 20)**, Mihai Viteazu** (idem) şi **Ştefan cel Mare** (idem), din care se mai păstrează doar numele de *Eroilor, Matei Basarab* şi *Mihai Viteazu.* Acestora li se mai adăugau intersecţii şi străzi fără nume la acea dată, în suprafaţă de 145240 m². Aceste străzi aveau o lungime totală de 14770 metri liniari, suprafaţă carosabilă- 34280 m², suprafaţa şanţurilor-10284 m², suprafaţa trotuarelor-23996 m² - pavaj cu pământ, suprafaţa totală- 295400 m², prezentând în 1940 o suprafaţă pietruită cu piatră macadam de 24580 m², din restul de 270820 m², 236540 m² având drept pavaj pământul.

Respectând ordinea dintr-un raport către Prefectură din 5 martie 1937 privind starea străzilor (pe care o trecem în paranteză), corespondenţa dintre numele străzilor este următoarea:

Oituz (bună), azi Gh. Munteanu-Murgoci

Vasile Lupu (bună), azi Reşiţa

Matei Basarab (foarte bună), sub sovietici-Nikolai Ostrovski

Al. I. Cuza (bună), azi Iezerului

Constantin Brâncoveanu (bună)

Mihai Viteazu (bună)

Ştefan cel Mare (rea), astăzi Pictor Iser

Principele Nicolae (foarte bună)

Eroilor

Lipovenii nu trăiesc exclusiv în Pisc. Îi găsim destul de compact în Comorofca [vezi mai sus, p.7 squ.]

Existenţa creştinilor de rit vechi se conturează în 1654, la Sinodul în care patriarhul Nikon a reformat biserica rusă. Refuzul unor credincioşi de a accepta înnoirea, persecuţiile la care erau supuşi, obligaţia de a purta o vestimentaţie europeană introdusă în timpul lui Petru cel Mare (1682-1725) i-a determinat să ia drumul pribegiei, răspândindu-se în întreaga lume, inclusiv la gurile Dunării, în Dobrogea, unde-şi puteau practica meseria de pescari, învăţată în locurile de origine, pe Don şi pe Nipru.

Cunoscuţi sub denumirea de *lipoveni (lipatei), aceştia şi-au păstrat limba, obiceiurile şi credinţa*, ţinând slujbele în limba slavonă şi sărbătorile după calendarul iulian, cu 13 zile întârziere faţă de cel gregorian, cu excepţia Paştelui, Înălţării şi Sfintei Treimi, care coincid cu datele din calendarul ortodox.

Sunt divizaţi pe criterii religioase (*popovti*-popişti şi *bezpopovti*-nepopişti) şi etnice (ruşii mari-moscoviţi, rascolnicii propriu-zişi, cazacii zaporojeni, haholii, necrasovti şi ucrainieni).

În România, primele sate lipoveneşti apar în 1724 (Lipopveni) şi 1743 (Manolea), în Dobrogea fiind semnalaţi începând cu 1764 la Sarichioi, Jurilovca, Slava Rusă şi Tulcea. La Brăila, vin în 1828 în satul Pisc. **În harta rusă din 1835, este cartografiat satul**: **Piscul Brăilii.**

Etnie cu un puternic simţ al credinţei, lipovenii au înfiinţat în 1846, la Fântâna Albă (Bucovina de Nord), Mitropolia de rit vechi, având ca prim ierarh pe Ambrozie. La data de 28 iunie 1940, după ce Bucovina de Nord a fost ocupată de Uniunea Sovietică, credincioşii de rit vechi-staroverii au mutat mitropolia la Brăila, unde funcţionează şi astăzi, asigurând conducerea spirituală a credincioşilor de rit vechi din întreaga lume sub păstorirea Î.P.S. Leonti.

Ruşii lipoveni, în număr de 29774 la ultimul recensământ din anul 2002 (alte documente, incluzând şi ruşii, dau o cifră de peste 40000), dintre care 3559, adică 1% din populaţia judeţului Brăila, reprezintă comunitatea etnică cu ponderea cea mai mare

dintre brăileni şi cu cea mai mare pregnanţă în păstrarea identităţii etnice şi culturale.

Dosarul nr. 498/1940 cuprinde cazierele bunurilor lipovenilor.

1) Biserica lipovenească (str. T.Apostol nr.6). Certificat nr.9645/18 septembrie 1897: în catagrafia anului 1840, s-a găsit înscris la pagina a II-a, fila 84 loc pentru biserica lipovenească, vecin Sava Ivanov, stânjeni 347 ½, clasa a III-a, fără plată. Pe acest loc donat gratuit s-a ridicat biserica la 1870. S-1372 m²: 835 m² neclădită şi 557 m² clădită, 5 corpuri:

C1-biserica din 1870 din zidărie masivă, acoperită cu tablă, locaş de închinăciune, 300 m²

C2-casa parohială, 3 camere, o bucătărie, 80 m²

C3-sala de rugăciuni, o cameră şi un antreu, 75 m²

C4-cancelaria parohiei, sală de recepţie, 80 m²

C5-closete

Biserica ***Acoperământul Maicii Domnului***, lăcaşul de cult al lipovenilor, a fost construită în anul 1880, pe strada numită o vreme *a Lipovenilor / Biserica Lipovenilor / Theodor Apostol*, pe terenul donat de Sava Ivanof Rucasinicov, ocupat anterior de o biserică din lemn, ridicată în anul 1835. Centrul religios de care depindea era Mitropolia din Fântâna Albă (Bucovina). Pe lângă această biserică se afla o asociaţie frăţească a staro-obreaţilor, care avea drept scop unirea şi înfrăţirea vechilor credincioşi pentru apărarea credinţei, ajutorarea săracilor, primirea musafirilor mireni sau episcopi de Fântâna Albă, răspândirea cărţilor bisericeşti, precum şi editarea, din 1895, a ziarului *Cuvântul Adevărului (Slavo Pravda).* Publicaţia era condusă de Teodor Efimov şi se tipărea în tipografia Pestemalgioglu. A apărut regulat până în 1899, când a fost suspendată în urma intervenţiei guvernului rus. După răpirea Bucovinei de Nord de către Uniunea Sovietică, la 28 iunie 1940, mitropolia de la Fântâna Albă a fost mutată la Brăila, biserica *Acoperământul*

Maicii Domnului devenind catedrala Mitropoliei de rit vechi a lipovenilor din întreaga lume, păstorită de Î.P. S. Leonti.

Biserica Acoperământul Maicii Domnului are planul de forma unui dreptunghi, lărgit uşor în zona naosului pentru a sugera braţele laterale ale unei cruci marcate în exterior prin rezalit, cu absidă semicirculară şi pronaos. Coronamentul accentuează axul longitudinal printr-o turlă masivă pe naos, o alta mai mică pe absidă şi turnul clopotniţă de pe pronaos. Decoraţia exterioară aparţine repertoriului neoclasic şi se compune din pilaştri, ancadramente şi cornişă (Maria Stoica, *Arhitectura religioasă…, loc.cit.,* p.565). Lăcaşul a cunoscut în anii 2008-2009 ample lucrări de restaurare.

2) Pe strada Fortificaţiei la nr.10, în imediata vecinătate, a fost cumpărată încă ***o locuinţă,*** mărginită la sud de capela de rugăciune, de la moştenitorii lui Grigore Timofeev: 6 camere, 2 antreturi, 3 ochiuri de magazie, folosite pentru locuinţă.

3) Cimitirul lipovenesc, de pe str. Galaţi, situat între cimitirele catolic şi turcesc, în suprafaţă de 8271 m², cedat de Primăria Municipiului Brăila în anii 1900.

4) Biserica barabulnică (str. Vasile Lupu), proprietate a comunităţii lipoveneşti din anii 1900, nu posedă nici un act scris: casă de rugăciune (50 m²), construită din paiantă şi acoperită cu tablă, podită cu duşumea de scândură, curte de 1363 m².

5) Biserica Ovidenia Mică (str. Oituz), proprietate a comunităţii lipoveneşti, construită prin 1890 (biserică-162 m², casă parohială-45,62 m² şi curte-1108 m²) pe un teren pus la dispoziţie de Primăria Municipiului, cumpărat de epitropia bisericii, prin epitropul Grigore Iosev, în 1925, contra sumei de 2633 lei (lotul nr. 307 din Piscu Locuri vechi). A fost construită din cărămidă cu fundaţie de beton şi acoperită cu tablă.

6) Biserica Ovidenia Mare (str. Matei Basarab), proprietate a comunităţii lipoveneşti, construită prin 1900 (biserică-383 m², clopotniţă-91 m², casă parohială-92 m² şi

curte-5002 m²), pe un teren destinat pentru biserică prin planul de parcelare din anii 1890. Nu există nici un act scris. Construită din cărămidă, fundaţie de beton, acoperită cu tablă. [Act de hirotonisire a preotului Aritieni la hramul bisericii *Intrarea în biserică* din satul Pisc, 30 nov. 1911, dat de Smeritul Macarie, Mitropolitul Fântânei Albe, translator din limba rusă D. B. Malcoci: S*ă păstoreşti turma drept credincioasă a lui Isus iar tu să conduci turma încredinţată ţie după dogmele Arhipăstorului şi a Vlădicei Hristos.*

7) Cimitirul lipovenesc (str. Ştefan cel Mare), învecinat la sud cu cimitirul ortodox, pe un teren prevăzut prin parcelarea din 1892, în suprafaţă de 21640 m², repartizat astfel: 11639 m² parohiei bisericii Ovidenia Mare, 3616 m² parohiei bisericii Ovidenia Mică şi 6385 m² Bisericii barabulnice.

8) Şcoala primară mixtă (str. Al. I. Cuza), construită în 1910, de către Primăria Comunală şi cu fondurile puse la dispoziţie de către Comitetul Şcolar, din cărămidă, acoperită cu tablă, pe locul donat de Primăria Mun. Brăila la data înfiinţării comunei, neposedând act scris. Corp 1-Şcoala-4 săli de clasă şi cancelarie; corp 2-locuinţa directorului -4 camere, o bucătărie.

• **Biblioteca şcolară din 1921:** 914 cărţi (124 cumpărate şi 790 donate)

9) Primăria (str. Matei Basarab nr.6) - dezafectată după desfiinţarea comunei. Imobil stăpânit sub formă de embatic încă din anul 1911 de la Primăria Mun. Brăila, fără a plăti vreo chirie. Suprafaţa clădită a imobilului-50 m², 2 camere pe o sală, cu duşumea din scânduri, construit din cărămidă cu fundaţie de beton şi acoperit cu tablă. Total imobil clădit şi neclădit-563 m².

Şcoala din Pisc *Andrei Cocoş,* astăzi *Alexei Puşkin.* [Dăm toată cinstirea marelui poet rus, dar Şcoala a purtat multă vreme numele întemeietorului, fiind schimbat de către comunişti, dar păstrat şi astăzi de numele unei străzi din apropiere. Tradiţia locului trebuia respectată!]

• Comitetele de construcţie, 1924*: Coridorul Şcoalei, care este de lemn şi era în întregime stricat, s-a reparat; s-au reparat tavanele, s-au reparat uşile, s-au pus geamurile, precum şi tot mobilierul necesar.*

• 8 ian.1935: Comitetul Şcolar – întrucât şcoala e lipsită de mijloacele necesare de întreţinere, căutând alte mijloace, a iniţiat un ciclu de conferinţe – cere aprobare ca, duminică, 20 ian.1935, la Teatrul Comunal, Nichifor Crainic, să susţină conferinţa *Coşbuc, poetul rasei noastre.*

• 12 februarie 1935: Comitetul Şcolar primeşte 10000 lei de la Casa Şcoalelor pentru terminarea reparaţiilor.

• 14 martie 1935: Şcoala primară de băieţi *Andrei Cocoş,* având în vedere cota de 14% pentru întreţinere curentă, solicită să se prevadă în bugetul pe anul care începe la 1 aprilie 1935: înlocuirea treptată (dacă nu se poate deodată tot) a mobilierului, care este uzat. Înlocuindu-se 25 de bănci anual, în 3-4 ani va fi schimbat integral. Mai solicită un dulap de clasă pentru păstrarea caietelor, materialului didactic şi a bibliotecii clasei respective, ca şi material didactic, stipulat la art. 321: maşină de calcul, măsuri metrice, compas şi raportor mare, balanţă, glob pământesc, colecţia tablourilor de Ştiinţele naturii, precum şi aparate de fizică, cerute de programa şcolară.

Administraţia - Lupte intestine

• **Deciziunea Prefecturii nr.1488/21 febr.1927:** în urma raportului Pretorului de plasă, care cerea **dizolvarea consiliului comunei rurale Piscu pe motiv că ar compromite cu rea credinţă interesele comunei** (aprobarea licitaţiei din 20 ian.1927 pentru arendarea unui loc al primăriei de 800 mp teren cu preţul derizoriu de lei 300/anual în favoarea dlui Nechiforov Tănase, consilier comunal, deşi locuitorul Zenofie Iosif oferise 600 lei anual), şi a neprezentării memoriului de descărcare, se dizolvă consiliul compus din Pimon Prusac, primar, Neftode Militei, Marcu Curtişca, Strelitov Simion, Grigorov Tudor, Iosif Andreev,

Nechiforof Tănase, consilieri aleşi; se numeşte o comisie interimară compusă din Vasile Sidor, preşedinte, Sandu Barac, Carpov Trifile, Nicolae Stoian, Petre Tulceanu, Gh.G. Fusea, Procop Nistofor, Terente Mihai şi Gh. Belciugan, membri (care va depune jurământul în faţa preotului P. Stănculeanu pe 25 febr. 1927) şi se organizează noi alegeri ordinare de consilieri şi supleanţi pe 23 martie 1927. În urma alegerilor din 27 apr.(în loc de 23 martie), se proclamă aleasă lista în cap cu Vasile Sidor ca singura listă depusă: Vasile Sidor, Cozmin Petre, Ciobotă Tudor, Procop Nistofor, Mihai Terente, Sofrone Ivanov, Patap Maxim, Vasile Cavaliov-membri şi Aurelian Sidor, Sava Pavlov şi Simion Stolnicu-supleanţi. Consiliul a fost validat pe 11 mai 1927, depunând jurământul în faţa preotului A. Martinov. A fost ales primar Vasile Sidorov cu 9 voturi din 9, şi membri în delegaţia permanentă, Tudor Ciobotă şi Trifile T. Carpov.

• Pe 24 ian. 1931, demisionează din funcţia de consilier sătesc Maxim Patap, motivând că *fiind comerciant ambulant, om sărac şi tot anul stau cu căruţa cu peşte prin ţară, nu vin acasă decât de 2-3 ori pe an.* Mai demisionează Mitrofan Marţian şi Caraclischi Zamfir. Toţi trei revin asupra demisiei în 29 ianuarie.

• La 7 mai 1931, prim pretorul plăşii Silistraru, în urma sesizării a 6 locuitori, cere acordul Prefecturii pentru dizolvarea consiliului sătesc din Piscu, deoarece primarul satului Petre Cuzmin, ajutorul de primar Oprea Samson şi ceilalţi consilieri, derogând de la atribuţiunile lor de gospodari ai satului ce-l reprezintă, lucrează în contra guvernului făcând acte cu caracter politic în numele Partidului Naţional Ţărănesc. Astfel, în 11 mai 1931, procurând un clopot a trimis un om în sat ca să sune, că - având ordin de la dl. primar Orăşanu şi dl. Virgil Grosu – să vie la primărie pentru a se înscrie pentru vetre de casă. Nu caută de suhatul distrus de porcii unui cetăţean din satul General Praporgescu. La fel, oile pasc 1-2 săptămâni şi pleacă fără plată.

• Prin decizia nr. 3490 din 15 mai 1931, Prefectura suspendă primarul Petre Cuzmin şi ajutorul de primar Tudor Grigorof, fiind instalat Mitrofan Marţian.

• 18 mai 1931, altă reclamaţie împotriva celor doi din partea lui Artamon Gherase, expusă pe puncte: 1) pentru islazul sătesc de 130 ha, datorită unei rele administraţiuni, nu s-a încasat decât 8000 lei în anul 1930. În vara anului 1930, locuitorul Aralambie Andriel, şeful partidului ţărănesc, un alt locuitor din Brăiliţa şi ajutorul de primar Samson Oprea au arat 5 ha fără să plătească nimic comunei, nefiind cel puţin daţi în debit. O pătrime din suprafaţa islazului a fost râmat de porci.; 2) primarul a încasat din bugetul pe anul 1930 suma de 6000 lei, justificând-o cu întrebuinţarea timpului la îngrijirea islazului. Şi-a însuşit astfel 6000 lei din cei 8000 încasaţi.; 3) procurarea în 1930 prin votul tuturor consilierilor solidarizaţi, fără licitaţie, de imprimate, mobilier şi lemne de foc pentru primărie; 4) participarea la şedinţe a trei consilieri demisionaţi etc.

• Decizia nr. 242/29 mai 1931 a Prefecturii privind dizolvarea consiliului sătesc compus din Vasile Dorofei, Mitrofan Marţian, Artamian Evdochiu, Simion Artemie, Grigorof Tudor, Chirilof Alexe, Prusac Ivan, Caraclischi Zamfir, Serghie Panait, Crăciun Dumitru, Grigore Nicolae şi Maxim Patap şi înlocuirea printr-o comisie interimară formată din Bobricov Dumitru, preşedinte, Fusea Gheorghe, ajutor, Militei Terente, Luţă Ilie, Tulceanu Petre. La aceeaşi dată depun jurământul Bobricof Dumitru, Fusea Gheorghe, Ivan Busurcă, Iosif Cuzmin, Gheorghe Belciugan şi Vasile Ignatov (reconfirmată pe 14 august 1931).

• 4 aprilie 1932. Sunt înlocuiţi consilierii Ivan Busurcă şi Iosif Cuzmin (cu Petre F. Tulceanu şi Pricope Nistifor) pentru manifestări contra intereselor unei bune administraţiuni comunale, sfidând şi comentând diferite ordine şi dispoziţiuni ale autorităţilor superioare şi dovedind că nutresc sentimente rele contra autorităţilor româneşti.

• Decizia Prefecturii nr.6902/ 12 iunie 1932 înlocuieşte comisia interimară în frunte cu D. Bobricov cu alta compusă din Artimon Evdochiu, preşedinte, Iosef S. Andreev, Tudorache Ciobotea, Gheorghe Dumitru şi Cuprian Parfenie, membri. În 1933, delegatia permanentă era formată din Evdochiu Artimon, primar, şi Tudorache Ciobotea, Ilie Luţă, Iosef Andref (Andreev).

• 4 oct.1932, adresa confidenţială a prim procurorului Tribunalului Brăila privind acţiunea publică conform art.183 C.Penal, prin rechizitoriul nr.1600/3 oct.1932, împotriva lui Artimon Evdochiu pentru ultragierea şefului de post şi îndemnul locuitorilor de a nu mai executa ordinele jandarmului, spunându-le că sunt liberi să facă ce vor, instigându-i contra unei autorităţi care e învestită atât cu menţinerea ordinei, cât şi cu cercetarea crimelor şi a delictelor.

• 15 dec.1932: 15-20 de indivizi împreună cu ex-primarul au împiedicat patrula de serviciu să confişte o mare cantitate de peşte de contrabandă şi să aresteze contrabandiştii.

• La 22 nov. 1933, consiliul comunal este dizolvat dat fiind demisia mai multor membri ai acestuia. Se numeşte o comisie interimară: Pimon Prusac, preşedinte, Nicu Ivanof, Marin Gr. Petrescu, membri.

• Primarul Pimon Prusac, prin procesul verbal nr.5/ 14 mai 1935, cere demiterea ajutorului de primar Marin Petrescu pentru că instigă cetăţenii şi chiar pe guarzii comunali, să nu asculte şeful de post, să nu plătească perceptorului şi casierului dările.

• Această atmosferă, evident, nu este favorabilă unei administraţii eficiente, ceea ce explică avertismentul Prefectului din 18 aprilie 1932, privind starea financiară nenorocită şi pericolul desfiinţării comunei, anunţând neaprobarea nici unei cheltuieli dacă nu vor fi încasări şi recomandând ca nici tot ce e trecut în bugetul de cheltuieli nu trebuie să fie numaidecât cheltuit şi înlocuirea casierului dacă nu dovedeşte vrednicie.

• Decizia nr. 4/14 aug. 1936: demiterea consilierilor Mihai Terente (condamnat 1 lună pentru excrocherie, Penitenciar

Brăila) şi Ioan Negrău, care, prin schimbarea domiciliului, şi-a pierdut calitatea de consilier.

• 14 iulie 1937, reînnoirea a jumătate din numărul consilierilor comunali prin tragere la sorţi. Erau 731 alegători, bărbaţi, din care 300 muncitori, 150 precupeţi, 100 pescari. Au fost desemnaţi Ionică Strelţov, Pimon Prusac, Mihai Terente, Negrin Ioan, primar fiind ales Pimon Prusac. Între consilierii de drept se afla şi învăţătorul Ilie Mirea, directorul şcolii. Alegeri Consiliul Comunal 13 iulie 1937, constituit/instalat la 8 aug. Alegători înscrişi-707, voturi exprimate-136, voturi nule-1. Au fost 3 liste: 1) Prusac Pimon; 2) Dumitru Babricov şi 3) Iosif Andreef-Frontul românesc de sub conducerea dlui dr. Alex Vaida Voievod. Cei 11 consilieri au ales ca primar pe P. Prusac-7 voturi (contra lui d. Babricov-3 voturi) şi pe Alexandru Ocheşelu ca ajutor de primar. Primar: Pimon Prusac, 60 ani, căsătorit, soldat, contingent 1896, 2 clase primare, din 23 nov. 1933… până la 12 ian. 1938, în timpul guvernării naţional-liberale.

• Primar din 20 febr. 1938: Mihail Ioan, 47 ani, căsătorit, 3 copii, soldat, contingent 1919, 4 clase primare.

• Încă înainte de depunerea jurământului (7 sept.1940), primarul Mihail Ioan a fost insultat în primărie de dl. căpitan de jandarmi Oculeanu. Considerându-se complet compromis(a fost făcut bandit şi ameninţat că va fi arestat), îşi dă demisia. În urma denunţului, a urmat o anchetă. Va fi menţinut în post după înfrângerea rebeliunii legionare prin ordinul din 25 ian.1941. Postul a fost solicitat şi de Popescu D. Nicolae, absolvent al Şcolii Normale. I se răspunde: *Cel în funcţie era prea bun şi îndeplineşte condiţiile cerute.*

Litigii cu primăriile mun. Brăila şi com. Brăiliţa

• 11 iunie 1937, Adresă către Prefectură. Comuna e înfiinţată în 1925 prin defalcare de la com. Brăiliţa. Prin noua delimitare cf. ordinului nr. 4480/1935, au fost înglobate în hotarele com. Pisc şi terenurile pe care se afla societatea „

Distribuţia" şi terenul parcelat pentru vetre de casă dat locuitorilor acestei comune, proprietatea Mun. Brăila. Se revendica suma de lei 6118 încasată de Prim. Mun. Brăila de la Soc. „Distribuţia".

• Prin delimitarea teritoriului noilor comune Brăiliţa şi Nedelcu Chercea, PV din **9 dec.1925** precizează astfel **hotarul Brăiliţei** la Nord: din drumul vicinal Brăila-Baldovineşti o linie dreaptă paralelă cu (pe lângă) gardul de Nord al Şantierului Franco-Român, apoi str. Principesa Elena dintre Pisc şi Brăiliţa şi mai departe printre viile Anton Pana şi Basil Clony. Or, prin dărâmarea gardului şi extinderea Şantierului pe teritoriul comunei Piscu, plata impozitelor şi taxelor comunale trebuie făcută către Pisc. Această reglementare ar preîntâmpina conflictul ce s-ar putea ivi cu primăria comunei Brăiliţa (15 iulie 1937). Mai mult, prin memoriul din 9 august se solicită prefecturii *înscrierea în rolurile de percepere a impozitelor comunei Piscu a moşiei Domeniul Brăilei (cuprins între râul Bâsca, punctul Cărămidării şi şoseaua Brăila – Galaţi, până la râul Bâsca), a terenului garnizoanei, a islazului comunal al comunei Brăiliţa şi a terenului pe care e construit Şantierul Franco-Român* [La 11 oct. 1937, Şantierul arată că *suprafaţa terenului împrejmuit de noi în decursul acestui an este de 49,58 mp*]. Astfel, litigiul vizează şi primăria mun. Brăila de care aparţinea moşia Domeniul Brăilei.

• Răspunsul Administraţiei financiare Brăila din 24 sept. 1937: *Terenurile proprietatea Mun. Brăila (Domeniul Brăilei), al Garnizoanei Brăila şi islazul comunal al com. Brăiliţa cu ocazia recensământului din anul 1932-1933 s-au impus în matricola de agricol a Com. Brăiliţa, aşa cum au fost impuse şi mai înainte. Să prezinte actele de delimitare a hotarelor sale pentru impunerile viitoare.*

Edilitare

- Anul 1933, primar Artamon Evdochiu: demersuri pentru construirea localului de primărie conform schiţei aprobate.

- Construirea localului de primărie în antrepriza lui Ioan D. Chiriţă. Decizia nr.2/15 mai 1935, semnată de primarul Pimon Prusac, aprobă terminarea noului local de primărie, care funcţionase până atunci cu chirie în casa Evdochiei Neculai. •Vatra primăriei-1139 mp, local-2 camere pe un antret.

- 2 podeţe de scurgere din şanţuri-1700 lei; aprobare de la Şeful Depoului CFR pentru 100 căruţe cu zgură provenită din cărbunii arşi de locomotive; împrejmuirea curţii Primăriei şi construirea unei magazii

- Facerea şi repararea de şanţuri (1,50/0,50/0,50m); executarea unor podeţe tubulare (1937)

Specific local

- 27 apr.1933: Pretorul plăşii Silistraru apreciază că *majoritatea populaţiei se ocupă cu comerţul ambulant.*

Anul 1941, proces verbal din 9 ian., Pretor plasa Radu Negru, E. Caludi: *localul şcolii a suferit la cutremur, trebuind a fi reparat. În comună e linişte, populaţia serbează Crăciunul pe stil vechi, fiind lipoveni. Sănătatea bună la locuitori şi vite. Starea de spirit liniştită, totuşi populaţia minoritară inspiră nesiguranţă şi trebuie mai bine supravegheastă.*

- 17 aug.1941. Ivan Macarie, internat în lagăr conf. Ordinului 2117/1941: *Nutreşte idei comuniste şi în calitatea sa de preot (lipovenesc) face educaţie tineretului în spirit comunist.*

Radiografii

Statistica anilor 1938-1939

Populaţia: 3542 suflete, 872 capi de familie; 48 persoane trăiesc în concubinaj; 1411-români, 2104 lipoveni, 6 ţigani, 13 greci, 7 bulgari; 447 locuitori/kmp sau 3,10 loc./ha; 1786 bărbaţi, 1268 femei, 988 copii de şcoală, 12 premilitari; 625 contribuabili;

1435 ortodocşi, 2104 de rit vechi; 42% ştiutori de carte; 659 locuinţe, 5 cârciumi, 13 băcănii

Profesiuni: 2 preoţi, 3 învăţători, 5 învăţătoare, 325 pescari, 10 cizmari, 4 croitori, 21 comercianţi, 3 lemnari, 2 fierari, 2 fotografi, 300 precupeţi, 1 grădinar, 503 muncitori pălmaşi, 80 hamali, 15 servitori/servitoare

Teritoriu: 1140 ha, vatra satului-125; teren arabil 55 ha (15 ha grâu de toamnă-1500 kg/ha, 10 ha porumb-1500 kg/ha, 10 ha mazare-1300 kg/ha, 2 ceapă-1000 kg/ha, 10 ha - alte legume-1000 kg/ha, 8 ha ogoare), 58 vii, 177-clădiri, curţi, 850 baltă, 12 grădini de zarzavat.

Societatea Distribuţia (mărfuri intrate în febr. 1939): ulei de uns-10363 l, petrol rafinat-86091, motorină industrială-30030, benzină-35306, parafină-10000, ulei denaturat-3100, motorină agr.-11490, smoală-20810. 2% taxă=2618 lei

Fişa comunei 1941-Broşură tipizată cf. Ordinului Min. Af. Interne nr.37/A-1941 (Dosar Prefectură 300/1941)

Populaţie- 3306: 1357 români, 1949 lipoveni şi alte naţionalităţi; 765 gospodării, 826 capi de familie şi contribuabili

Biserici din cărămidă, învelite cu tablă: 1) 1850, preot Macarie Ivan, cântăreţ Ivan Andreev; 2) 1850, n-are preot; 3) secta Despopovitilor, dascăl Haralambie Andreev

Şcoală primară mixtă-8 posturi de învăţători, 476 elevi, 4 săli de clasă, 28 elevi iau gustarea la cantină. Localul are nevoie de reparare a acoperişului, plafoanelor, duşumelelor, ferestrelor, uşilor şi de 100 bănci noi, cele existente fiind vechi şi uzate. Director: Ion Alexandru. Lot-5 ha.

Cămin cultural-n-are, activează la căminul din Brăiliţa cu care comuna Piscul constituie o unitate geografică şi economică**.**

Fabrică de sifoane, Mihail Ivan, 500 sifoane umplute pe zi, putere motrică-"cu mâna".

Banca populară "Oituz", înfiinţată în 1928, 48 membri, capital-22000 lei, preşedinte Sima Alex.

Agent sanitar Ion Eftimie, moaşă Maria Boricea, tratamente la Dispensarul din Brăiliţa

Boli sociale: tuberculoza-14, sifilis-22, pelagră-4, paludism-8, cancer-1, alcoolism-1; 29 de fântâni

Vatra satului: 118 arabil, 80 păşuni, 59 vii cu o producţie medie la ha de 130 dal., vetre din sat-303, drumuri-80, teren degradat-80, ape/bălţi-420

Unelte: 1 maşină semănat, 17 pluguri, 4 grape, 1 vânturătoare

Zootehnie: 217 cai, 104 iepe, 42 mânji; 10 boi, 82 vaci, 46 viţei; berbeci 16, oi-650; 4 vieri, 17 porci, 14 scroafe; 1624 găini, 62 raţe, 72 gâşte, 26 curcani

Cimitir-3 ha, împrejmuit

1929 (Nae A. Vasilescu)

Piscu, zis şi *Satul lipovenesc,* a fost înfiinţat prin 1832 de ruşii rămaşi în Brăila după războiul din 1828 şi de alţi ruşi aşezaţi mai înainte. Se zice că cel dintâi locuitor ar fi fost un anume Vasile Busurcă. Până în ianuarie 1926 a făcut parte din comuna Brăiliţa, fostă Islaz. Lipovenii din Pisc sunt de origine rusă, *staro obreadţi „de veche credinţă".* Sunt *raskolnicii*, care, persecutaţi în Rusia, au luat drumul pribegiei şi şi-au făcut aşezare unde găseau mai multe libertăţi. Popor muncitor, econom şi credincios. Creştini ortodocşi.

Biserica cu hramul *Vovidenia (Intrarea în biserică)* a ars în 1924. Sub pristolul bisericii s-a găsit o cruce de stejar, cu inscripţii în limba slavă (în chirilice). Fusese sfinţită în anul 7265 (1857), la 8 iunie.

- Populaţia-587 familii cu 2215 suflete
- Şcoală primară de băieţi, de fete şi o grădină de copii
- Banca populară *Oituz,*1926, 90 membri, 20000 lei capital
- Bugetul comunei: 196418 lei

Personalităţi

Dionisie Vlase, pictor iconar din cartierul Pisc

Meseria a învăţat-o, copil fiind, de la tatăl său şi din studiul icoanelor vechi ruseşti sau din *Podlinik Ikonopisnîi*, un manual de artă iconografică de la 1901. A absolvit Şcoala Populară de Artă din Brăila. *Stilul în care pictează Dionisie Vlase este cel moscovit, cu personalitate distinctă faţă de cel bizantin, deşi s-a născut din acesta. Icoanele impresionează prin strălucire, dar mai ales prin coloritul lor, în care domină galbenul, roşul, verdele şi albastrul. Contururile figurilor sale sunt foarte puternice şi nu abia sugerate ca în arta bizantină.* (Dan Bistricean, *Observator cultural*).

A pictat la Mănăstirea Manolea (jud. Suceava), la Tg. Frumos şi la Botoşani. A lucrat pe lemn de tei, dar acesta este foarte scump şi trebuie lăsat la uscat 5-6 ani. Astăzi, utilizează melamina. Nu are ucenici. După cum mărturiseşte, *când începi o icoană, trebuie să respecţi anumite canoane. Nu poţi picta oricum. Lucrarea este precedată de o perioadă de rugăciune şi post. De asemenea, trebuie să studiezi viaţa sfântului pe care îl reprezinţi. Nu spun că nu ai voie să imprimi o notă de originalitate icoanei, dar asta doar în limita regulilor cuprinse în Podlinik Ikonopisnîi. Cel mai mare meşter iconar (în stil moscovit) al tuturor timpurilor rămâne Andrei Rubleov.*

Alina Astafei (n. 7 iunie 1969). Cunoscută până în anul 1995 sub numele real de Galina Astafei, este o atletă română care a obţinut medalia de argint la Olimpiada de Barcelona, 1992, la săritura în înălţime cu 2 m. În 1995 a obţinut cetăţenia germană. Stabileşte un nou record mondial de sală de 2,05 m. Motivul expatrierii: *Când am văzut că nu s-a găsit nici un vinovat, mi-am dat seama că fratele meu, Petre, a murit degeaba la Revoluţie.* Din 1993, trăieşte la Stuttgart în Germania. E profesoară de sport. Are 3 copii: 2 fete - de 20 şi de 7 ani- şi un băiat de 9 ani.

NEDELCU CHERCEA

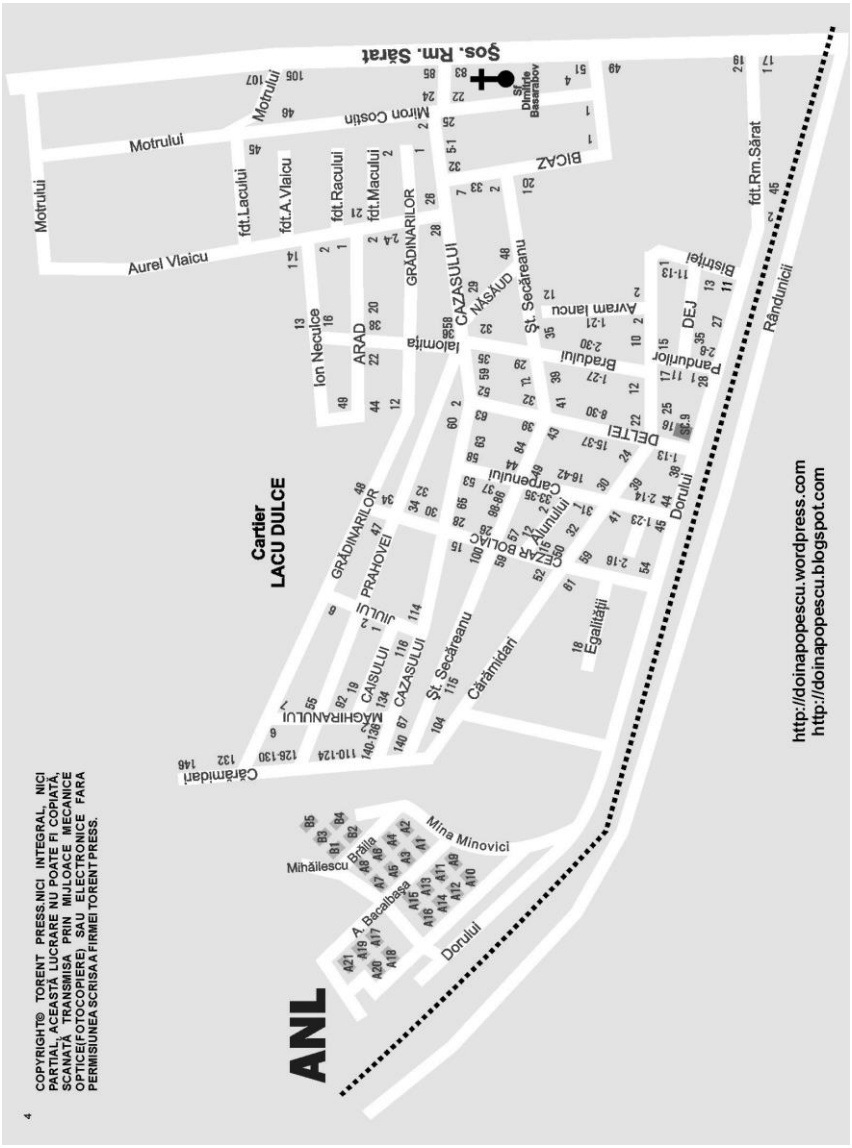

COPYRIGHT© TORENT PRESS.NICI INTEGRAL, NICI PARTIAL, ACEASTĂ LUCRARE NU POATE FI COPIATĂ, SCANATĂ TRANSMISA PRIN MIJLOACE MECANICE OPTICE(FOTOCOPIERE) SAU ELECTRONICE FARA PERMISIUNEA SCRISA A FIRMEI TORENT PRESS.

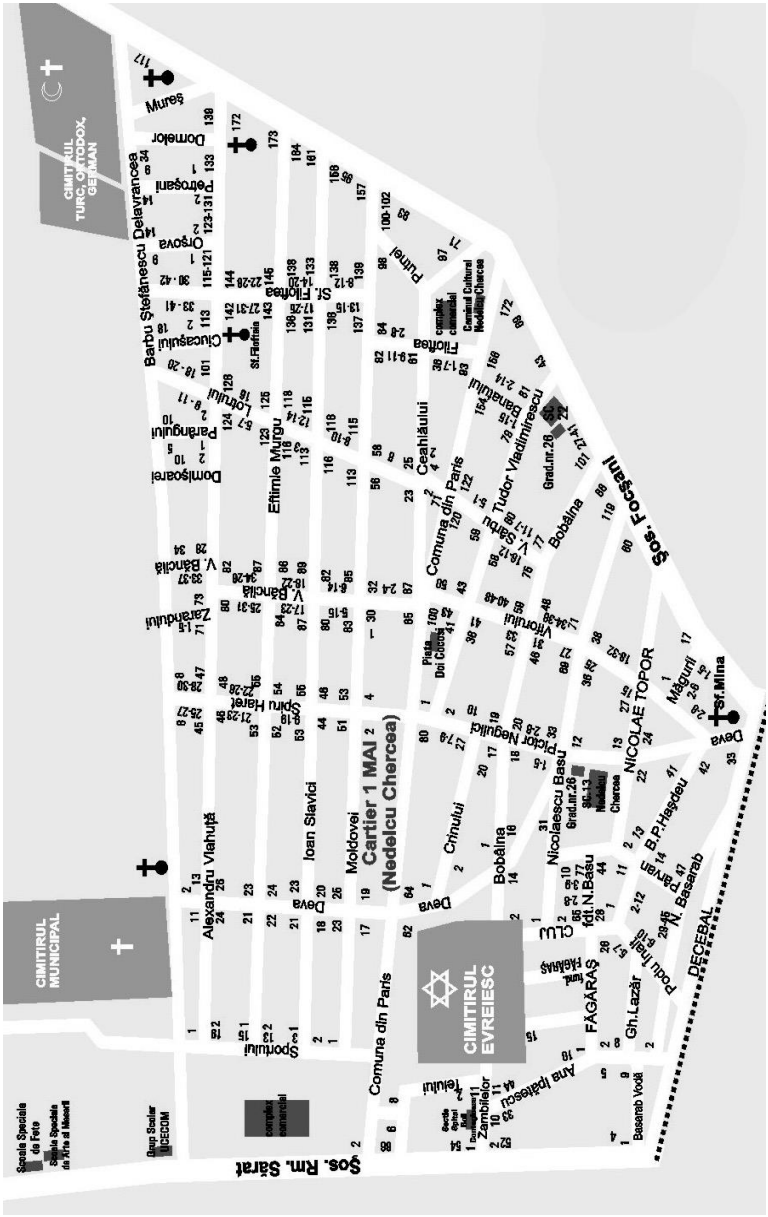
CIMITIRUL MUNICIPAL
CIMITIRUL TURC, ORTODOX, GERMAN
CIMITIRUL EVREIESC
Cartier 1 MAI (Nedelcu Chercea)
Șos. Rm. Sărat
Șos. Focșanului
Comuna din Paris
Mureș
Dornișoarei
Barbu Ștefănescu Delavrancea
Ciucașului
Parângului
Efimie Murgu
Sf. Filofteia
Filofteia
Tudor Vladimirescu
Bobâlna
Moldovei
Ioan Slavici
Alexandru Vlahuță
Sportului
Zambilelor
Aria Teiului
Aria Ialomiței
Nicolaescu Basu
Crinului
Negulici
Ploiești
NICOLAE TOPOR
B.P.Hașdeu
N. Băsărab
DECEBAL
Gh.Lazăr
FĂGĂRAȘ
Deva
Cluj
Sf. Mina
Magurii
Școala Specială de Fete
Școala Specială de Arte și Meserii
Grup Școlar CEFCOM
complex comercial
Grădina Școlii Nr.6
Grădina Școlii Nr.11
Grad.nr.26
Grad.nr.28
Sf.Fanfilia
Sf.Mina
Nedelcu Chercea
Piața Doi Cocoși
Comuna din Paris
Cămin Cultural Nedelcu Chercea
Bazinul Vodă

LIVEZILOR
TROTUŞULUI
T. DEMETRESCU
Spitalul de Psihiatrie
BORZEŞTI
ARMATA POPORULUI
ARGEŞULUI
Gerabet Ibraileanu
CODRULUI
Maramureşului
Petre Ştefănescu Goanga
Titu Maiorescu
Victor Vârcolici
Negru Vodă
OLTULUI
Armata Poporului
Şos. Baldovineşti
Şos. Focşani
Gospodarilor
Cantonului
Pictor Octav Băncilă
Câmpului
Ion Creangă
Magazinelor
Lăncrăm
Magazilor
Gheorghe Coşbuc
Ion Creangă
George Coşbuc
TECUCI
Someşului
BRĂZDEI
V. Vîrcolici
24 Ianuarie 1859
9 Mai 1945
Nufărului
Gh. Şincai
Agricultorilor
Ştefan Furtuna
Comuna din Paris
LUPENI
Gh. ASACHI
Ioan Vodă cel Cumplit
Dimitrie Cantemir
Alexandru
Lăpuşneanu
Debreţin
Alexandru cel Bun
Dragoş Vodă
DECEBAL
Costache Negruzzi
Petru Rareş
Radu Popescu
Cărăbuşului
Fânăriei
Doinei
Baladei
Rapsodiei
ANL

Până în anul 1923, cartierul Nedelcu Chercea era o parte a comunei Islaz, denumită *Vatra Veche*. Era cel mai vechi cartier al oraşului, născut, în două puncte urbigene: **primul în dreapta Barierei fiscale (nu feroviare) Bucureşti / Regala**, pe unde venea şoseaua de la Bucureşti şi pe unde vor intra militarii Regimentului 5 Călăraşi în 6 august 1878 în vederea trecerii în Dobrogea, între întemeietorii / pionierii căruia vom găsi pe Chercea Petre, tatăl viitorului filantrop, stabilit aici prin 1855, **şi al doilea**, după construirea liniei ferate, **în faţa gării,** a cărei fondare începuse la 1/13 iulie 1869, în continuarea barierei Focşani.

Celor aşezaţi aici din proprie iniţiativă, li se vor adăuga prin împroprietărire cu locuri de casă 1878 de demobilizaţi din campania 1916-1918 (cf. dosarului 305/1950, unde se află copia dosarului fostei primării nr.89/1920, care vor da naştere **Cartierului demobilizaţilor**). Axa cartierului iniţial a fost şoseaua Brăila-Focşani.

Ulterior, cartierul Nedelcu Chercea se va extinde, anexându-şi Lacu Dulce, fostă groapă de gunoi a oraşului (v. mai departe, documentul prefecturii din 30 martie 1938), parcelat şi vândut de Primăria Mun. Brăila, în zona căii ferate-str. Oborului / Cazasului - Şos. Râmnicu Sărat.

Aşa cum comuna modernă Izlaz (1895) s-a numit neoficial o perioadă de timp *Mihail Cogălniceanu,* tot aşa Vatra Veche ar fi trebuit să se numească *C.A.Rosetti,* după cum citim în *Planul oraşului Brăila întocmit în 1917,* unde este marcat locul *noului sat C.A.Rosetti*, ambii fiind figuri luminoase ale revoluţiei de la 1848 şi ale cuceririi Independenţei de stat.

Devenită la 1 aprilie 1923 comună rurală, Vatra Veche va primi denumirea de «Nedelcu Chercea», în cinstea marelui industriaş şi filantrop, originar din comună.

Decret Regal nr. 5857/1923

1 aprilie 1923- Ferdinand I

Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională, Rege al României, la toţi de faţă şi viitori sănătate - sancţionez legea votată de corpurile legiuitoare

Lege

Art. unic. - Tabloul de numele şi circumscripţiunile comunelor rurale a satelor şi cătunelor din ţară se modifică după cum urmează:

Judeţul Brăila

Satul Vatra Veche pendinte de comuna Islaz se deslipeşte de la această comună spre a forma o comună aparte sub denumirea de comuna Nedelcu Chercea.

Comuna Islaz se va numi în viitor comuna Brăiliţa.

- Lege votată la adunarea Deputaţilor la 8 martie 1923, 97 voturi pentru, 1 contra iar la Senat, în 21 martie 1923, 54 voturi, adică unanimitate.

Publicată în Monitorul Oficial di 31 martie 1923.

Despre acest *botez*, ziarul *Egalitatea Brăilei* din 18 martie 1923, la rubrica *Informaţii,* anunţa:

Un omagiu d-lui Nedelcu Chercea

Satul Vatra Veche, pendinte de comuna Islaz, a fost deslipit de această comună şi i s-a dat denumirea de ***Nedelcu Chercea.*** *Este un omagiu cum nu se poate mai bine meritat ce s-a dat d-lui Nedelcu Chercea, dat fiind multiplele fapte frumoase şi filantropice ce a săvârşit.*

La întemeiere, în 1923, 1 aprilie, Comisia interimară comunală era formată din Ion I. Dumitraşcu, primar (n. 15 apr. 1876, căsătorit, 11 copii, satisfăcut legea recrutării, 3 clase primare), Grigore Palade şi Ion Mărgărit, membri. Notar, Trifănescu I., 6 clase secundare la Liceul I.C.Massim, diplomă de notar definitiv.

PV din 9 decembrie 1925. Comisia pentru delimitarea teritoriilor comunelor rurale din plasa Silistraru, conf. Ordinului Prefectului nr. 4490/1925 prin care se stabilesc şi hotarele comunei Radu Negru, dezlipită, la rându-i, din com. Nedelcu Chercea

Comuna Nedelcu Chercea are următoarele hotare:

- la Nord: drumul comunal Brăila-Baldovineşti
- la Răsărit: calea ferată Buzău-Galaţi, începând de la Distribuţia Petrol şi până la hotarul comunei Tudor Vladimirescu
- la Sud: islazul comunei Tudor Vladimirescu
- la Apus: lotul noului împroprietărit al comunei Cazasu cu nr. 184, lotul Ocolului Silvic, loturile noilor împroprietăriţi ai comunei Cazasu cu nr. 228, 227, 226, 225, 224, 223, 221, 230 si 317 şi loturile împroprietăriţilor pensionari. *Suprafaţa totală a comunei-1250 ha.*

Procesele verbale din 20 martie 1926 (după dezlipirea comunei Radu Negru) consemnează verificarea din punct de vedere al *incapacităţii, nedemnităţii sau incompatibilităţii* a situaţiei fiecărui consilier (Vasile Albu, Ion Duret, Mihai Iuga, Gheorghe Dumitru, Ene Dobre, Gheorghe Oprea, preot Costache Gănescu, consilier de drept, învăţător Nicolae Butoianu, consilier de drept, Cornel Constantinescu, Tănase Chirilă, Ion Vrânceanu, membri, şi Nicolae Pupăză, Radu Gâscă, Ion Vasilache, supleanţi), alegerea primarului-Vasile Albu, şi a delegaţiei permanente, care includea pe lângă primar, pe Ion Duret şi Mihai Iuga, membri, şi Cornel Constantinescu, supleant.

Între primele hotărâri ale noului consiliu se află cele de ordin edilitar: *din prestaţiile ce se încasează din această comună* ***să se pietruiască de urgenţă şi înainte de venirea toamnei străzile Aurelian,*** *singura poartă de trecere a vehiculelor din comună în Calea Împăratul Traian,* ***Bd. Sfânta Ana****, calea cea mai umblată, făcând legătura între Oborul de vite şi oraş, pe aceasta cale fiind situate şi biserica şi şcoala,* ***Dimitrie***

Cantemir, *care leagă gara şi cartierul CFR,* ***şi a se face şanţurile de scurgere*** *de la porţiunile inundabile din comună.*

Comună rurală vs. *Comună urbană*

Prin procesul verbal 20/1932 şi adresa nr. 10830/23 septembrie 1932 înaintată Primăriei Mun. Brăila, comuna rurală Nedelcu Chercea solicită declararea drept comună urbană, solicitare însuşită de Prefectură prin raportul nr. 1399/1933: ***Comuna se află în imediata vecinătate a municipiului, nefiind despărţită decât de calea ferată Brăila-Buzău.***

Trecerea de la comună rurală la comună urbană s-a dovedit însă a fi un proces de durată, din care consemnăm câteva etape.

I. Litigii cu Mun. Brăila sub primariatul lui Radu Ionescu

• **Proces verbal nr. 1/11 ian. 1935,** Radu Ionescu, preşedintele Comisiei interimare: Prin art.18, al.2 din Legea pentru organizarea Administraţiei Locale… *comuna îşi exercită autoritatea asupra întregului teritoriu ce-i aparţine. Drept urmare, terenul Oborului de vite, deşi e proprietatea Municipiului Brăila, se impune ca emiterea şi vizarea biletelor să intre în casa acestei comune.*

• **Decizia 23/1936:** Somarea Primăriei mun. Brăila pentru a ceda veniturile Oborului de vite şi cele din taxele ce se percep pe vagoanele ce se încarcă şi se descarcă în rampa gării, ca făcând parte din teritoriul comunei Nedelcu Chercea

• **30 dec. 1936: Regulament** în conformitate cu dispoziţiile art. 193 şi 194 din Legea Administraţiei Locale referitor la taxele ce urmează a se percepe de această comună cu începere de la 15 ian. 1937 de la rampa Gării de pe teritoriul acestei comune de 0,18% asupra tuturor mărfurilor de orice categorie, ce se încarcă şi se descarcă de pe rampă.

• **Decizia nr. 3/11 ian. 1937: De la 15 ian. 1937 se percepe taxa de 0,18 % asupra tuturor mărfurilor-taxa *ad valorem.*** Deschiderea procedurii de somare. Se solicită Prefecturii deschiderea unui credit suplimentar de 7000 lei pentru susţinerea procesului de la Bucureşti pentru onorariul avocaţilor Elena Cristache şi Ion A. Popescu. Intervine Prefectura, prefect Eugen Stănescu, 6 febr.1937: *Vă face cunoscut că, întrucât, conform art. 13 şi 30 din tabloul de lege anexat la Legea administrativă, primăria nu are dreptul la taxe şi ca atare nu este locul la procese şi nici la angajarea de avocaţi, am apelat încheierea nr. 4 din 11 ian.1937 a consiliului comunal şi în consecinţă executarea ei se suspendă, neputând fi executată de dvs. În consecinţă , anulaţi ordonanţa emisă de 7000 lei pentru plata avocaţilor*. Se telegrafiază către Preşedintele Curţii Locale Administrative din Bucureşti pentru a nu admite procesul. Pe adresa prefecturii, primarul Radu Ionescu scrie rezoluţia: ***Justiţia va stabili dreptul ei legitim.*** Ca atare, avocaţii trimit contractul de angajare, contra sumei de 7000 lei la care se adaugă o cotă de 25% din încasările primului an, şi „concepta" primei somaţiuni către primăria Mun. Brăila

• **Primăria Mun. Brăila, 29 ian. 1937:** Poprirea nu e legală, deoarece mărfurile sunt destinate Municipiului.

• 11 martie 1937: Se obţine un credit de 2500 lei

• 16 martie 1937- Curtea Locală Administrativă Bucureşti: judecata atacată în anulare

• 3 aprilie 1937: Prefectura adresă către Primăria municipiului: faţă de penuria resurselor financiare (*sus-zisa comună cuprinde sărăcimea Brăilei, cuibărită acolo în căminuri foarte modeste),* solicită atribuirea către comună a veniturilor Oborului de vite.

• 15 aprilie 1937-Curtea respinge impozitul *ad valorem* solicitat, deoarece mărfurile nu sunt încărcate din raza comunei Nedelcu Chercea sau descărcate pentru negustorii din raza ei iar vehiculele calcă aproape numai străzile municipiului

• 20 aprilie 1937: respinge contestarea deciziei privind plata onorariilor

• 28 mai 1937-Prefectura acţiune împotriva primăriei Chercea: declară nule deciziile nr. 3 şi 7 din 11 ian. 1937; nu şi deschiderea de credite până la 15 martie

• 10 sept. 1937: Curtea Locală Ad-tivă S. I Bucureşti respinge anularea deciziei de către Prefectură

• 24 sept. 1937: Curtea Superioară Ad-tivă S. II Bucureşti aprobă prin decizia nr. 615 anularea deciziei de către Prefectură

Un litigiu similar privind administrarea Cartierului fabricilor (respectiv încasarea taxelor de la acestea!) avea loc între primăria Mun. Brăila şi cea a comunei Radu Negru (vezi mai departe).

II. La 30 martie 1938, Prefectura, reluând argumentele comunei Nedelcu Chercea din raportul 1057/1938 (prefect, colonel Eugen Stănescu), adresează primăriei Municipiului următorul referat:

Deşi are **20000 de suflete,** Chercea are **venituri financiare reduse la minimum,** deoarece aproape toţi locuitorii în stare de a munci îşi câştigă existenţa în oraş unde şi consumă tot ce a câştigat, neinstalându-se în comună comercianţi şi industriaşi spre a-i spori veniturile, faţă de Radu Negru şi Brăiliţa, unde, fiind aşezate în apropierea Dunării, s-au instalat pe teritoriul lor industrii importante, aducătoare de venituri la buget de peste 2 milioane lei, chiar dacă nu au decât 3000 (Radu Negru) şi 8000 (Brăiliţa) locuitori. Singurele venituri puteau proveni de la magaziile gării Brăila, pentru mărfurile în tranzit; oborul săptămânal de vite; taxa pentru pâinea consumată în comună, numai că brutarii cumpără făina din Brăila iar locuitorii se aprovizionează din Brăila, taxele fiind încasate de fapt de către Primăria Municipiului. Aşa se face că cei 20000 de locuitori ai comunei, care reprezintă o treime din populaţia municipiului, plătesc direct şi indirect toate taxele primăriei municipiului Brăila.

Un alt argument îl constituie lipsa îmbunătăţirilor edilitare pe terenul parcelat şi vândut ca **vetre de casă din Lacul Dulce.** Aici, de când există oraşul se aruncă toate gunoaiele, toate cadavrele şi toate murdăriile. Acest teren pe care se găseşte un strat de gunoi gros de 4 metri a fost parcelat şi vândut ca locuri de casă fără ca municipiul să ia cele mai elementare măsuri edilitare şi sanitare. Ca atare, cele 2800-3000 suflete din cele **700 de case** se află veşnic în luptă cu moartea, care se degajează din terenul insalubru pe care sunt clădite casele şi din gunoaiele şi cadavrele pe care şi azi Primăria municipiului le depune tot în marginea acestor locuinţe, în apropierea cărora se găseşte instalată şi hingheria de câini a municipiului. **Această promiscuitate dă naştere celui mai mare procent de morţi din zonă,** focar de boli între care şi tifos exantematic.

În concluzie, prefectul avansează următoarele propuneri:

A. Din veniturile încasate prin taxa *ad valorem*, să se atribuie o anumită cotă şi comunei Nedelcu Chercea;

B. Din veniturile realizate din taxa percepută la oborul de vite, la fel;

C. Din taxa pe pâine, la fel, cu atât mai mult ca în comună există un singur brutar, locuitorii procurându-şi pâinea din oraş;

D. Să execute şi să verse sumele necesare pentru toate lucrările edilitare.

III. Ministerul Internelor. Direcţiunea Administraţiei locale, **31 mai 1938,** către Prefectura Brăila. Având în vedere raportul nr. 2097/1938 al primarului comunei Nedelcu Chercea, în care aduce la cunoştinţă starea excepţional de gravă în care se află comuna, cere îndreptarea acestei situaţii, făcând următoarele propuneri (reluate din raportul Comunei):

1) Alipirea ei la municipiul Brăila pentru suburbanizare;
2) Municipiul să atribuie o cotă de 50% din taxele *ad valorem,* percepute în 1923, la data înfiinţării comunei, la mărfurile intrate şi ieşite din gara Brăila;

3) Municipiul să mute târgul săptămânal de vite în locul destinat pentru acest târg din comună iar taxele percepute să fie împărţite în două;
4) Taxele aplicate vehiculelor şi percepute de municipiu să fie atribuite comunei, deoarece vehiculele sunt din această comună;
5) Valoarea concesiunii gunoaielor, încasată de municipiu, să fie trecută comunei, întrucât gunoiul se depozitează la un punct ce aparţine acestei comune;
6) Municipiul să fie obligat să facă lucrările edilitare pe terenul parcelat.

Rezoluţia Ministerului cere Prefecturii examinarea şi avizarea propunerilor.

Ca răspuns, **la 9 iulie 1938,** prefectura avizează:

a) alipirea com. Nedelcu Chercea la Brăila, ca suburbană;
b +c) atribuirea unei anumite cote;
d) oborul să rămână în proprietatea comunei Chercea, cu obligaţia de a-l răscumpăra, târgul urmând a se desfăşura în zilele de miercuri - Comuna şi joi - Municipiul;
e) să se verse cota de pâine corespunzătoare numărului populaţiei;
f) să execute /să verse suma necesară pentru lucrări edilitare.

IV. La **30 august 1939**, prin Înaltul Decret Regal Nr.2333, publicat în M.O. nr. 205/6 sept.1939, localitatea devine **comună suburbană**.

Carol al II-lea
Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională,
Rege al României, la toţi de faţă şi viitori sănătate
Decret-Lege. Art. unic
Comunele rurale Nedelcu P. Chercea şi Radu Negru, din judeţul Brăila, se declară comune suburbane pe lângă municipiul Brăila.

Decretul urma raportului Ministerului de Interne din 29 august 1939:

Actualele comune se găsesc situate în imediata apropriere a Municipiului Brăila, nefiind despărţite, prima, decât de calea ferată iar cealaltă de barieră. Propunerea este conformă cu deciziile 31/3 oct. 1938 şi nr. 110 /20 apr. 1938

Sunt, cu cel mai profund respect, SIRE, al Maiestăţii Voastre Prea Supus şi prea plecat Servitor

Preşedintele Consiliului de Miniştri şi Ministrul Internelor

Armand Călinescu

V. Ordinul telefonic nr. 5492/23 apr. 1943, prefect colonel Marin Ciobanu: convocarea pentru ziua de 25 apr.1943 (ziua întâi de Paşti) a Sfatului comunal pentru a-şi da avizul asupra transformării comunei dvs. în **comună rurală sau urbană (nereşedinţă) independentă.**

Concluzia: să fie menţinută ca suburbană (primar Ion P. Vrînceanu).

Argumente: distanţa - 10 m liniari; 11700 suflete din care 2918 contribuabili; ocupaţia - funcţionari publici, particulari, lucrători în industrie, meseriaşi, muncitori în port, la CFR, căruţaşi; industrie - tăbăcării, 3 fabrici de cărămidă din care numai una funcţionează, sucursala Soc. Distribuţia de desfacere a produselor petroliere; exercită profesiunile principale în Brăila ca funcţionari publici, meseriaşi în industrii; acelaşi regim de cartele iar familiile mobilizaţilor (400-450) primesc drepturile de ajutoare ca şi municipiul; se alimentează cu apă potabilă de la gurile de canal. În raportul înaintat Prefecturii din 28 apr. 1943, se arată că, faţă de alternativa comună suburbană-urbană, se consemnează următorul vot-11 consilieri, deoarece nu pot deveni rurală, e mai preferabil să fie declarată comună urbană independentă; 9 consilieri, să redevină comună rurală, dacă nu pot rămâne suburbană, înregistrându-se şi 5 abţineri. [Într-un

raport al Prefecturii către Min. de Interne din 10 martie 1937 privind fixarea la 60 lei/zilnic, maxim 15 zile pe luna ca jeton de prezenţă acordat consilierilor comunelor rurale Brăiliţa, Radu Negru şi Nedelcu Chercea se consemnează: *comunele sunt în imediata vecinătate a Municipiului, de care nu sunt despărţite decât printr-o stradă, din care cauză costul traiului se găseşte la acelaşi nivel ca la oraş; cele trei comune, deşi rurale, nu au deloc caracter rural, îndeletnicirea locuitorilor nefiind mai deloc agricultura, ci munca cu braţele sau cărăuşia în portul Brăila, munca în fabrici, stabilimente, meserii; cele trei comune sunt foarte populate, necesitând numeroase cercetări în municipiu (Nedelcu Chercea avea peste 20000 suflete).*

VI. Din anul 1953 comuna se transformă în cartier, primind numele de „1 Mai'', parte componentă a oraşului Brăila. Noua denumire oficială nu a putut înlocui numele fondatorului, după 1989 revenindu-se oficial la „Nedelcu Chercea".

Nedelcu P. Chercea

Nedelcu P. Chercea (1857-1946), prin pricepere şi muncă cinstită, a ajuns un mare industriaş, care şi-a călăuzit viaţa conform devizei: *„Totul pentru ţară, nimic pentru noi"*. [Deviză preluată de la Regele Carol I: *Tot pentru ţară, nimic pentru mine.*] Un mare industriaş, dar şi un mare filantrop, despre ale cărui danii s-au căutat motivaţii ascunse. O viaţă cinstită, de muncă şi de credinţă adâncă a spulberat legenda descoperirii unei comori în posesia căreia ar fi intrat prin uciderea tovarăşului de muncă, păcatul capital al uciderii unui om fiind răscumpărat tocmai prin numeroasele opere de binefacere. Operele de binefacere, afirmă D. Anghel, op. cit., p.223, ar fi putut şi să-i mulţumească lui Dumnezeu pentru găsirea comorii, fără să fi omorât vreun om.

Nedelcu P. Chercea s-a născut la 7 iulie 1857 în familia morarului Petre Chercea, originar din comuna Viziru, care a mai avut încă cinci copii (două fete şi trei băieţi). Se pare că acesta s-ar fi mutat în jurul anului 1855 pe teritoriul comunei Islaz, unde a construit o moară de vânt. În jurul acesteia s-a ridicat o mică aşezare, noul venit *ctitorind* chiar „o şcoală" într-un bordei. Ulterior, această aşezare a devenit cartier al comunei Islaz sub denumirea de *Vatra Veche.*

Micul Nedelcu învăţase carte timp de doi ani la şcoala înfiinţată de tatăl său. Conform obiceiului, la 12 ani, a fost dat ucenic *la stăpân* pentru a învăţa meseria de rotar (lemnar). Este ucenic 3 ani (1869-1871) şi un an (1872) - calfă, timp în care economiseşte o sumă de bani suficientă pentru cumpărarea uneltelor indispensabile meseriei învăţate. În preajma Războiului de Independenţă, îşi deschide propriul atelier în Piaţa Poporului (Piaţa Mare / Piaţa Halelor de astăzi). Între 1877-1882 a slujit în *garda naţională*, economisind banii obţinuţi ca soldă şi prin munca de rotar, desfăşurată în paralel cu aceea de ostaş. Cu aceşti bani a cumpărat două terenuri în piaţă, deschizând un depozit de cherestea, construind o moară şi o întreprindere pentru decorticat orezul. Două dintre imobilele centenare ridicate în Piaţa Poporului mai există şi astăzi, având înscris pe frontispiciu numele: Casa Mihai, 1897, renovată, colţ Regala cu Griviţei, şi alta, pe latura de nord, vopsită în albastru.

În 1883, se căsătoreşte cu Ana (1865-1931), fată cu stare materială bună, care-i aduce o zestre de 400 de galbeni. Au avut împreună trei fete: Riveica, Stana şi Elena, ultimele două căsătorindu-se cu intelectuali renumiţi.

Între 1890-1898 deţine la Medgidia o moară de mălai cu aburi, pe care o va muta apoi în Piaţa Poporului. Apogeul activităţii sale de întreprinzător a fost atins în preajma Marelui Război. Atunci, a împrumutat de la bancă 300000 lei şi a cumpărat din Germania maşinile şi utilajele necesare construirii unei fabrici de cuie şi a unui atelier de lanţuri, sârmă ţâncuită şi

sârmă ghimpată (pe Vadul Rizeriei, pe mâna dreaptă, dincolo de moara Lichiardopol, clădirea rezistând vremurilor), într-o vreme când în toată ţara era o singură fabrică de cuie la Sinaia, care nu putea satisface toate cererile, ceea ce impunea importul masiv din Germania. Exportându-le în Balcani şi în Orientul Apropiat, a devenit unul dintre marii oameni de afaceri ai României, dar şi unul dintre marii filantropi ai săi. Şi cum norocul îi ajută pe cei întreprinzători, Nedelcu P. Chercea află, la începutul primului război, că un vapor cu 44 vagoane cu sârmă din Germania este rechiziţionat de turci la Constantinopol. Se duce la Constantinopol, stă două luni şi, cu mare greutate, izbuteşte să încarce sârma pe un vas italian şi s-o aducă în ţară, obţinând un câştig enorm.

A părăsit această lume în 25 martie 1946, fiind înmormântat în cimitirul mănăstirii Tudor Vladimirescu - Galaţi, de unde, prin grija preotului Vasile Frăţilă, a fost strămutat în cripta din subsolul bisericii Sfântul Mina, alături de locul unde odihneşte soţia sa, Ana, la 9 septembrie 1965.

Prin Hotărârea Consiliului Local Municipal Nr. 241/ 2003, filantropul Nedelcu P. Chercea a fost declarat - ***post mortem – Cetăţean de Onoare al Brăilei.***

Prin procesul verbal nr. 5 din 27 iunie 1926, consiliul comunei Chercea îl declară **Cetăţean de onoare,** (pentru că) *şi-a câştigat merite deosebite prin daruri legate, îmbunătăţiri şi servicii de seamă aduse Comunei de domnia sa.*

Iată, pe scurt, daniile şi ctitoriile soţilor Nedelcu şi Ana P. Chercea:

- restaurarea Bisericii Sfinţii Arhangheli şi zidirea unei noi clopotniţe cu două clopote (1922-1924);
- imobilul din strada Tâmplari nr.1, inclusiv Sinagoga, donat comunităţii israelite, cu condiţia expresă de a servi drept locaş de rugăciune;

- clădirea de pe strada Regală nr. 56 pentru amenajarea unui dispensar, destinat tot comunităţii israelite, pe care l-a dotat cu tot mobilierul necesar (1936);
- şcoala primară din satul Ghecet, dotată cu tot mobilierul necesar;
- dotarea unei săli de clasă la Liceul de Fete (azi, Colegiul Naţional *Gheorghe Munteanu- Murgoci);*
- construirea Bisericii *Adormirea Maicii Domnului* de la Mănăstirea *Tudor Vladimirescu* din judeţul Galaţi (unde a şi murit)
- Ca şi în cazul lui Basil Clony, se afirmă că a înzestrat numeroase fete cu un car tras de doi boi.
- **Biserica cu hramul *Sf. Mare Mucenic Mina* (1919-1928), şcoala de băieţi şi şcoala de fete (existentă şi astăzi) cu locuinţa directorului şi grădiniţa de copii (1925-1928), casa parohială (1932), localul de primărie cu 6 săli (astăzi dispensar) şi dispensarul cu 2 camere (1933), monumentul eroilor (1936),** toate în satul natal **Vatra Veche,** care, ridicat la rangul de comună rurală, a primit numele de **Nedelcu P. Chercea.**

Biserica cu hramul *Sf. Mare Mucenic Mina* (1919-1928)

Alături de paraclisul ridicat în 1919, în luna iulie 1923 s-a pus piatra fundamentală a unei măreţe biserici. Acoperită până în luna noiembrie, costase deja peste 4000000 lei.

În Biserica „Sf. Mina" se află 4 monumente de artă care imortalizează familia donatoare, creaţii ale sculptorului Frederic Storck:

1) Bustul *Nedelcu P. Chercea,* semnat lateral dreapta pe plintă, nedatat (1928-1929), marmură, 60x50x35 cm

2) Bustul *Anna N. Chercea,* semnat lateral dreapta pe plintă, nedatat (1928-1929), marmură, 60x50x35 cm. Pe plinta ambelor busturi, sub nume, se află inscripţia: *Ctitorii şcoalelor de băieţi şi fete şi bisericei Sft. Mina, 1928*

3) Basorelieful *Nedelcu P. Chercea*, semnat stânga jos, în monogram - F.S. (Frederic Storck), nedatat (1929), bronz, inscripţie lateral dreapta - Turnătoria V.V. Răşcanu 1929, 31x 22,5 cm
4) Basorelieful „ *Anna N. Chercea",* semnat dreapta jos, în monogram - F.S. (Frederic Storck), nedatat (1929), bronz, inscripţie lateral dreapta - Turnătoria V.V. Răşcanu 1929, 31x 22,5 cm

Ridicată până în anul 1928, şcoala avea în fiecare clasă câte o icoană pictată pe peretele de la răsărit, acoperite de var timp de 50 de ani, în diferite grade de deteriorare. Alte picturi de dimensiuni monumentale au fost acoperite de îndemnul leninist „Învăţaţi, învăţaţi, învăţaţi!" şi de alte lozinci mobilizatoare. Au fost scoase la lumină portretele ctitorilor, aflate în holul principal, alături de care se află următorul înscris, semnat de pietrarul C. Maina, adevărat certificat de naştere al şcolii:

Doamne Isuse - Hristoase
Mântuitorul Nostru
Întăreşte mintea noastră
spre învăţătura lucrurilor
celor bune şi de folos
sufletelor noastre
şi dă putere de izbândă
învăţătorilor noştri
pentru săvârşirea
cu vrednicie a îndatoririlor lor.
Te rugăm fierbinte
să ai în sfânta Ta pază
şi pe patronul acestei şcoli
care ca un părinte bun
ne-a adunat sub acest acoperământ
Nedelcu P. Chercea.

.

Act de donaţie nr. 5620 / 1 nov. 1933

Subsemnatul Nedelcu Chercea, domiciliat în Brăila, str. C. Berlescu (azi, str. Ana Aslan, colţ cu Regala - n.n.) nr. 42, pentru dragostea de învăţătură, buna gospodărire şi sănătate ce o port locuitorilor din comuna Nedelcu P. Chercea, am construit încă din anul 1924 treptat până în anul 1933, pe terenul destinat pentru Şcoala comunei următoarele instituţii:

1) una clădire local pentru Şcoala de băieţi şi fete / Şcoala primară mixtă, str. Sf. Ana nr.10. [**La 22 mai 1923, în prezenţa d-lui Ministru Dr. C. Angelescu, s-a pus piatra fundamentală** a unui local (pentru care şi cărase 70000 de cărămizi) ce va cuprinde 2 şcoli cu câte 4 clase şi cu câte o sală de conferinţe, sfat sătesc etc. - *Comitetele de construcţie*…]

Corp 1. Şcoala primară. 553 m², parter din cărămidă, învelită cu ţiglă, 6 săli de clasă, 2 cancelarii, 3 coridoare; Corp 2. Grădină de copii. 91 m². Parter din cărămidă, acoperită cu ţiglă, 2 săli de clasă, o cancelarie, o sală de intrare; Corp 3. Cantină. 35 m². Suprafaţa vetrei-11019 mp.

În faţa şcolii - 2 monumente de marmoră şi busturile de bronz reprezentând pe donatori, realizate de Fr. Storck în 1928. Pe soclurile busturilor de bronz ale celor doi filantropi, se află inscripţia *Totul pentru ţară, nimic pentru noi.* Sub regimul comunist, soclurile au rămas, dar busturile au fost topite la Cooperativa Metalurgica. Azi, în faţa şcolii, pe vechile socluri, se află busturile refăcute din ipsos, cu o vopsea care se degradează tot mai mult. Alte busturi din ipsos aurit ale ctitorilor se află pe holul de la cancelarie.

Ca dependinţe are una sală compusă din o cameră cu o marchiză, servind ca locuinţă pentru servitorii şcolii; una magazie cu două intrări; un closet de zid cu 4 despărţituri, servind jumătate pentru băieţi şi jumătate pentru fete.

Ca mobilier are 6 catedre cu postamente, 2 table cu trepied, 8 table de zid cu rame şi postament; 2 mese birou pentru

cancelarie, 13 scaune de „Viena”, una canapea bancă, 2 dulapuri pentru arhivă, 8 sobe de tablă cu burlanele lor, 112 pupitre a 2 elevi, 14 bănci a 4 elevi, 4 cuiere pe coridor, 43 tablouri înrămate (istorice, religioase şi intuitive).

Şcoala de băieţi şi fete, actuala Şcoală Generală „Nedelcu Chercea”, este o clădire de o îndrăzneaţă şi originală arhitectură, cu opt săli de clasă şi mobilier care mai rezistă şi astăzi, cu bănci solid făcute, cu scobituri pentru călimara rotundă şi condeiul necesare, cu două ieşiri separate în larga curte a şcolii. Pe holurile şcolii, au fost realizate două fresce, una cu caracter religios, „Maica Domnului cu Pruncul în braţe”, şi una laică, cu portretele soţilor Ana şi Nedelcu, acoperite cu var după război, degradate şi deteriorate, iar în faţa şcolii, două statui, executate de Frederic Storck, ale celor doi ctitori, din care se mai păstrează doar soclurile. Biserica Sf. Mina va fi construită între 1919-1928 în stil bizantin tradiţional, dar cu evidente elemente specifice ale arhitecturii de cult româneşti, împreună cu clopotniţa şi cele două clopote. ***În ziua de 8 noiembrie 1928 s-a făcut cu un fast deosebit sfinţirea Bisericii şi a Şcolii.*** (Dumitru Anghel, op.cit., p. 225)

[**Şcoala Nr. 13 „Nedelcu Chercea”,** numită în actele epocii „Şcoala Elementară Nr. 1” (vezi mai sus). Reparaţii: 1940 şi 1960. Reabilitată în 2010.

Şcoala Nr. 9 „Anton Pann”, şcoala din Lacu Dulce. Fondată în 1953, reparată în 1960, reabilitată în 2008.

Şcoala Nr. 24, azi „Gheorghe Naum”, s-a născut datorită extinderii cartierului, respectiv creşterii populaţiei şcolare, ceea ce a determinat, în condiţiile generalizării învăţământului de 7 clase, utilizarea unor spaţii improprii. Oficial, s-a numit Şcoala Elementară Mixtă Nr. 2 încă din anul 1951-1952, când funcţiona într-o clădire ce a aparţinut unei mori-moara lui Palade, pe Cuza Vodă nr. 19 - aşa se numea atunci Şoseaua Focşani. A fost construită într-o perioadă foarte scurtă (martie-septembrie 1962), fiind **inaugurată la 15 septembrie**

1962. Va fi cunoscută sub numele de „**Şcoala de la Fânărie",** denumire ce necesită o explicaţie, Fânăria fiind parte a comunei Islaz încă de la sfârşitul secolului al XIX-lea, odată cu naşterea Regimentului 3 Artilerie şi edificarea „Cazarmei artileriei" pe str. Gării/Victoriei/ General Eremia Grigorescu.

Reg. 3 Artilerie, înfiinţat în 1876, îşi stabileşte sediul la Brăila peste un an, condus fiind de colonelul Enric Herkt. Este **supranumit „Franţa"** după tipul cazărmii construite între anii 1884-1888, monument de arhitectură, proiectat după planul cazărmii franceze, „tip centralizat", cu coridor central, denumită „tip colonel Emy". După acest model au fost ridicate Cazarma infanteriei Galaţi, Cazarma Copou din Iaşi, cazarma jandarmilor călări din Bucureşti şi aceea a escadronului de jandarmi călări din Iaşi. Pe acea vreme tractarea tunurilor se făcea cu ajutorul cailor, al căror tain cuprindea o importantă cantitate de fân, depozitat peste calea ferată în punctul numit „La fânărie", cu o suprafaţă de 2,5-3 ha, delimitată de actualele străzi Comuna din Paris-Şos. Baldovineşti-Fânăriei-Cărăbuşului. Profesorul de fizică Anton Vernescu a reconstituit, în monografia Şcolii Nr. 24 pe care a slujit-o cu dăruire şi competenţă timp de 35 de ani, prin mărturiile poporenilor vârstnici, imaginea perimetrului. Exista o suprafaţă împrejmuită cu zid în lungime de 200 m, înalt de 1,70-180 m, din cărămidă dublă, pe trei laturi, intrarea făcându-se prin Cărăbuşului, partea opusă fiind cu sârmă ghimpată. În această incintă se aflau corpul de gardă, macheta regimentului, magaziile de furaje, un şanţ pentru dresarea câinilor aflaţi în dotarea armatei, teren pentru antrenarea cailor. Căpiţele de fân se aflau pe Şos. Baldovineşti (unde s-a construit în timp sediul Plafar, astăzi în curs de demolare), zona fiind îngrădită cu sârmă ghimpată. Tot aici îşi făcea repetiţiile fanfara regimentului sub bagheta plutonierului dirijor Policarp Azbest. În anii celui de al II-lea război mondial la adăpostul gardului amintit dublat de un altul de cătină se săpaseră tranşee în care se adăposteau în timpul alarmelor locuitorii pentru a se feri de bombardarea gării.

În anul 1962, când s-a construit Şcoala, locul era ocupat de gunoi iar la mijloc era o groapă din care locuitorii extrăgeau lut pentru chirpici. În anul 1962, cu intrare pe str. Cărăbuşului, s-a construit în 6 luni o clădire în formă de „L", parter şi etaj, cuprinzând 9 săli de clasă, laborator de fizică, cancelarii ş.a., cu sobe de teracote, în curte având grupurile sanitare ale elevilor şi 3 cişmele cu apă. Suprafaţa totală-1 ha (100m/100m). Întrucât zona nu era construită, pe locurile virane instalându-se corturile ţiganilor nomazi, şcoala a fost împrejmuită cu gard de zid, plantându-se 100 plopi piramidali şi 40 de castani. Totodată, în anii 1970, s-au trasat noi străzi… cu nume muzicale (Rapsodiei, Baladei, Doinei) iar pe locul astfel parcelat au fost împroprietăriţi numeroşi locuitori. În 1975, s-a mai construit un corp cu 8 clase, laboratoare de chimie şi biologie, bibliotecă, forma imobilului ajungând la „U".

La 15 iulie 2011 s-a încheiat reabilitarea clădirii în cadrul Programului Operaţional Regional 2007-2013 (lucrări de rezistenţă şi consolidare, de arhitectură, instalţie termică, electrică, PSI etc.). Modernizării clădirii i se adaugă dotarea cu echipament IT, de care beneficiază cei 171 elevi, cât numără şcoala în prezent.

În anul 2002, a primit numele marelui pictor şi gravor **Gheorghe Naum,** născut în anul 1907 în comuna Islaz, care avea să devină Brăiliţa în 1923.

Şcoala Generală Nr. 22, care a primit în 2011 numele marelui prozator **Radu Tudoran,** autorul nemuritorului roman „Toate pânzele sus!", a cărui corabie „Speranţa" fusese concepută la Brăila, a fost inaugurată la 1 septembrie 1967, în perimetrul Morii lui Palade, pe str. Focşani nr. 35. În clădirea cu 2 etaje funcţionează 10 clase de cursul primar şi 11 la ciclul gimnazial, bibliotecă, laboratoare, o sală a Clubului Europa şi, din 2010, unul dintre puţinele cabinete de documentare şi informare din Brăila, prin proiectul Comenius „Euro News" şcoala colaborând

cu unităţi similare din Germania, Italia, Letonia, Norvegia, Spania şi Marea Britanie].

2) una clădire local pentru grădina de copii, compusă din o sală mare de joc, una sală mică pentru ocupaţie, una sală mică pentru cancelarie, un antreu şi o marchiză.

Ca dependinţe are una magazie şi un closet de scânduri iar ca mobilier are: 40 scaune pentru copii făcute din băncile donate, 5 mese pentru copii, una masă birou pentru cancelarie, 2 scaune pentru cancelarie, un dulap mare pentru arhivă, un dulap fără geamuri pentru jucăriile copiilor, un lavoar cu lighean şi cană, două tablouri înrămate reprezentând pe donatori, una icoană Sf. Dumitru.

3) una clădire local de primărie, str. Sfânta Ana nr. 11. Parter din zidărie masivă, acoperită cu ţiglă; 6 camere, 2 antreturi şi 2 verande, 2 beciuri şi un closet cu două cabine, care servesc şi la dispensar. 2 camere folosite de Serviciul sanitar. 186 m² Ca mobilier avea: 4 tablouri înrămate reprezentând pe donatori, una icoană Maica Domnului, de argint.

Act de fondaţie, *8 mai 1933, pune temelia primăriei, primar Ionel A. Radu, cu cheltuiala marelui industriaş, ctitor al bisericii şi şcolii, marele filantrop Nedelcu P. Chercea.* ***Dorinţa fondatorului: dreptatea să se împartă în acest locaş şi să fie tuturor sătenilor de folos***. [Construită în regie proprie, pe un loc situat lângă localul Şcolii de băieţi, pentru care a împrejmuit locul şi a cărat şi 113000 cărămizi.] Va fi inaugurată duminică 29 octombrie / 8 noiembrie, acelaşi an, orele 11,00.

4) un local pentru dispensar medical în acelaşi corp cu localul primăriei compus din 2 camere, un antreu, un vestibul şi beci. Ca mobilier are: un dulap pentru medicamente, un birou cu sertare, 2 scaune şi 2 tablouri reprezentând pe donatori.[…]

Toate aceste construcţii chiar de la terminarea lor sunt donate spre a le utiliza în scopurile pentru care au fost făcute şi a nu le schimba niciodată destinaţia prevăzută mai sus.

Donaţiune cu o singură sarcină.
Şcoala, grădina de copii, primăria şi dispensarul **vor purta în vecii vecilor** numele meu de NEDELCU P. CHERCEA şi al decedatei mele soţii, ANA N. P. CHERCEA.
Pe frontispiciul tuturor instituţiilor se va scrie:
Şcoala Primară de băieţi şi fete Ana şi Nedelcu P. Chercea
Grădina de copii Ana şi Nedelcu P. Chercea
Primăria comunei Nedelcu Chercea
Dispensarul medical Ana şi Nedelcu P. Chercea

Toate aceste localuri au fost ridicate pe terenul donat de Primăria Municipiului Brăila la 24 ian.1924 (15134 m², 124m liniari la N, 120 la E, 145 la S şi 105 la V.) cu destinaţia expresă de a se construi pe el şcoală, dispensar şi baie), valoare-30268 lei.

Monumentul Eroilor

Ridicat în 1936, din piatră de granit şi bronz. Reprezintă ***Victoria.*** Situată pe terenul dobândit în faţa bisericii prin decizia nr.6 a Consiliului Municipal Brăila din 27 mai 1935, în urma petiţiei înaintate de Nedelcu Chercea în vederea ridicării unei troiţe pentru comemorarea eroilor din comuna Nedelcu Chercea. Exprimându-şi acordul, prefectul Eugen Stănescu, cere Primăriei (primar Radu Ionescu) a adresa domnului Nedelcu P. Chercea o *adresă omagială.* Suprafaţa monumentului-31 m². Suprafaţa terenului neclădit-835 m². Poartă de intrare - arc de triumf, pe care scrie *Comuna Nedelcu P. Chercea*. Plasat între linia ferată şi Şoseaua Brăila - Focşani. Terenul dimprejurul monumentului va fi amenajat ca parc public, neputând fi parcelat pentru locuri de casă. [Parcul este astăzi un maidan!] Monumentul va fi dezvelit la 1 nov. 1936 *în amintirea eroilor din această comună căzuţi în războiul pentru întregirea neamului din campania anilor 1916-1919 şi în memoria generalului Butoianu St. Mihail, fiu al acestei comune şi nepotul meu, fost inspector general sanitar al armatei* (1877-1935). La dezvelire, s-a solicitat Primăriei Municipiului

sprijin pentru salubrizarea zonei. [bronz, piatră, marmură; 300 x 136 x 63 cm; inscripţie lateral dreapta pe sfera ce susţine vulturul - Turnătoria V. V. Răşcanu, Bucureşti 1936; semnat pe faţa monumentului - G. Vinante, Galaţi; datat pe sfera care susţine vulturul-1936; nicio inscripţie nu indică autorul bronzului - *Monumentele judeţului Brăila*, ed. cit., p. 17]. Aşa cum Ecaterinei Teodoroiu i se furase (când statuia se afla pe str. Galaţi) sabia, şi aici, zice-se, s-ar fi furat vulturul.

Tablou de numele şi pronumele eroilor morţi în războiul pentru întregirea neamului 1916-1918 (Fond Prefectura, Dosar 20/1930), coroborat cu Dosar 1/1917, Primăria com. Islaz, cuprinzând *Extractele de moarte ale locuitorilor morţi în război.* Tabloul este completat în paranteze drepte de datele cuprinse în dosarul 252/1946, f. 262, Prim. Nedelcu Chercea-*Tablou nominal de numele văduvelor de război, părinţilor (orfanilor) din comuna Nedelcu Chercea care primesc pensii de pe urma celor decedaţi în campania 1916-1918 şi după campanie.*

1) Anghel Ioan, Tg.Jiu, 1916-1918 [Anghel Gherghina, văduvă, 1 copil, Anghel Ion, sold. Reg.75 Infanterie]
2) Arion Vasile, contingent 1910, 28 ani, funcţionar, sergent, m. 30 iulie 1917, în lupta de la Valea Şusiţa-Mărăşeşti [Arion Despina, văduvă, 1 copil, Arion Vasile, sold., Reg. 9 Vânători]
3) Baciu Ştefan, Dobrogea, 1916-1918 [Baciu Maria, văduvă, 2 copii, Baciu Ştefan, sold. Reg. 78 Inf.]
4) Bobocea Stoica, Turtucaia, 1916-1918 [Bobocea Verona, văduvă, sold. Reg. 78 Inf.]
5) Boldeanu Ion, 42 ani, muncitor, m.19 apr.1917, Dobrogea [Boldeanu, zisă Nanu Ioana, văduvă, 6 copii, Boldeanu Ion, sold. Comp. 3 Sanit.]
6) Bordeianu Stelian, Mărăşeşti, 1916-1918 [Bordeianu Dumitra, văduvă, 6 copii, Bordeianu Stelian, sold. Reg. 9 Vânători]

7) Bou Roşu Tănase, Argeş, 1916-1918 [Bou-Roşu Tinca, văduvă, 6 copii, Bou-Roşu Tănase, sold., Bat. 5 Pionieri]
8) Bucur Alexe, Topraisar, 1916-1918 [Bucur Tudora, văduvă, Bucur Alexe, cap., Reg.74 Inf.]
9) Carius Rudolf, contingent 1910, luteran suedez, nefrită post exantematic, uremie, plăgi ale mâinilor, m. 9 sept. 1917 [Carius Maria, văduvă, 3 copii, Carius Rudolf, sold. , Reg. 38 Inf.]
10) Catană Ion, Mărăşeşti, 1918 [Catană Catinca, văduvă, 3 copii, Catană Ion, sold., Bat. 10 Vânători]
11) Cara Ion, Turtucaia, 1916 [Cava Maria, văduvă, Cava Ion, sold., Bat. 10 Vânători]
12) Calcan Ion, Turtucaia, 1916 [Calcan Ioana, văduvă, Calcan Ion, sold., Reg. 74 Inf.]
13) Vasile Dumitru zis Chicoş, Pucheni-Prahova, 1916 [Chicuş Cristina, văduvă, 3 copii, Vasile Dumitru zis Chicuş, sold., Div. 4 Tren]
14) Coman Zaharia, Dobrogea, 27 oct. 1918 [Coman Gherghina, văduvă, 2 copii, Coman Zaharia, sold. Reg. 78 Inf.]
15) Coteţ Radu, dispărut [Coteţ Dobriţa, văduvă, 2 copii, Coteţ Radu, sold., Reg. 78 Inf.]
16) Dimache Stan, dispărut, 1916 [Dimache Biţa, văduvă, Dimache Stan, sold., Reg. 23 Inf.]
17) Dovleţiu Ilie, dispărut, 1916 [Dovleţiu Sofronia, văduvă, 1 copil, Dovleţiu Ilie, sold., Reg. 38 Inf.]
18) Dumitru Badiu, Turtucaia, 1916 [Dumitru Rusa, văduvă, 1 copil, Dumitru Badiu, sold., Reg. 38 Inf.]
19) Duret Dumitru, Moldoveni, 1916 [Duret Ioana, văduvă, 1 copil, Duret Dumitru, sold., CR Brăila]
20) Duret Pârvu, Vaslui, fiul lui Radu şi al Ioanei, Vatra Veche,38 ani, contingent 1900, soldat din Reg. 73/78, compania 10, m. 27 mai 1917, tifos exantematic [Duret Tinca, văduvă, 3 copii, Duret Pârvu, sold. Reg. 38 Inf.]

21) Filip Ifrim, dispărut, 22 oct.1916 [Filip Frăsina, văduvă, 2 copii, Filip Efrim, sold., Reg. 78 Inf.]
22) Gheorghe Neculai, Dobrogea, 12 apr. 1917 [Gheorghe Nastasia, văduvă, 4 copii, Gheorghe Nicolae, sold., Dep.R. Tren]
23) Iuga Stan, soldat, contingent 1900, 38 ani, căsătorit cu Elena, Vatra Veche, m. la 26 martie 1917, Negreşti-Vaslui [Iuga zis Grigore Ileana, văduvă, 1 copil, Iuga Stan, sold., Reg. 73 Inf.]
24) Lipan Alexandru, dispărut, 1916 [Lipan Neaga, văduvă, 2 copii, Lipan Alexandru, sold., Reg. 78 Inf.]
25) Matei C. Ioan, dispărut [Matei Floarea, văduvă, 3 copii, Matei C. Ioan, sold., Reg. 26 Inf.]
26) Mic David, dispărut [Mic Tereza, văduvă, 3 copii, Mic David, sold.,Reg. 78 Inf.]
27) Munteanu Ioan, Transilvania, 30 sept.1916 [Munteanu Ioana, văduvă, 1 copil, Munteanu Ioan, sold., Reg. 73 Inf.]
28) Năstase Stoica, 38 ani, muncitor, m. 27 nov. 1916, în luptele de la Moldoveni-Vlaşca [Năstase Dumitra,văduvă, 3 copii, Năstase Stoica,sold., Reg. 78 Inf.]
29) Olteanu Vasile, dispărut, 1916 [Olteanu Ana, văduvă, 3 copii, Olteanu Vasile, sold., Reg.30/5 Obuz.]
30) Palade Vasile, Argeş,1916 [Palade Dumitra, văduvă, 5 copii, Palade Vasile, sold., Reg. 78 Inf.]
31) Pârvu Stroe, 29 ani, sergent, militar activ, m. 25 sept, 1916, gambele zdrobite de o explozie [Pârvu Zamfira, văduvă, Pârvu Stroe, serg., M. Militară]
32) Piaşu Toader, Arad, 1917 [Piaşu Dumitra, văduvă, Piaşu Toader, sold., Ex 3 Tren]
33) Popazu Ene, dispărut, 1917 [Popazu Dumitra, văduvă, Popazu Ene, sold. , Reg. 78 Inf.]
34) Radu Manea, dispărut, 1918[Radu Dobriţa, văduvă, 3 copii, Radu Manea, sold., Reg. 63 Inf.]

35) Răileanu Vasile, 34 ani, Nămoloasa, 9 apr.1917, tifos exantematic [Răileanu Sofia, văduvă, 2 copii, Răileanu Vasile, sold., Reg. 3 Obuz.]
36) Sârbu Dumitru, Mărăşeşti, 1917 [Sârbu Elisabeta, văduvă, Sârbu Dumitru, sold., Reg. 78 Inf.]
37) Schingioiu Oprea, Scânteia-Vaslui, m. 21 mai 1917 [Schingioiu Gafiţa, văduvă, 1 copil, Schingioiu Oprea, sold., Reg. 78 Inf.]
38) Silea Dănilă, Dobrogea [Silea Stanca, văduvă, Silea Dănilă, sold., Reg. 78 Inf.]
39) Stanciu Gheorghe, dispărut [Stanciu Dumitra, văduvă, 1 copil, Stanciu Gheorghe, sold., Reg. 78 Inf.]
40) Stoica Vasile, dispărut [Stoica Vasilica, văduvă, 2 copii, Stoica Vasile, sold., Reg. 23 Inf.]
41) Tarachiu Ion, Spital militar, Scheaua / Scheia-Vaslui, fiul lui Simion şi al Vasilicăi, 37 ani, soldat, Reg.73 / 78, m.19 mai 1917, tifos exantematic [Tarachiu Niculina, văduvă, 3 copii, Tarachiu Ion, soldat, Reg.78 Inf.]
42) Vaida Gherasim, Dobrogea, 4 mar. 1917 [Vaida Anica, văduvă, 3 copii, Vaida Gherasim, soldat, Reg.78 Inf.]
43) Vasile Vlad, dispărut, 1916 [Vasile Rada, văduvă, 2 copii, Vasile Vlad, soldat, Reg.78 Inf.]
44) Dumitru Vasile, Arad, 1916 [Dumitra Cristina, văduvă, 3 copii, Dumitru Vasile, sold., Div. 4 Tren]
45) Văsâi Vasile, Sticlaru, 1918
46) Irimia Ion, Mărăşeşti, 1919 [Irimia Rada, văduvă, 1 copil, Irimia Ion, cap., Comp. 4 Sanit.]
47) Stanciu I. Tudor, Herăstrău, 9 nov. 1916 [Stanciu Dumitra, văduvă, 1 copil, Stanciu I. Tudor, serg., Reg. 40 Inf.]
48) Muşat Toma, Moldova [Muşat Smaranda, văduvă, Muşat Toma, sold. CRB]
49) Ciurea Enache, Dobrogea, 1916 [Ciurea Trandafira, văduvă, 4 copii, Ciurea Enache, sold., Reg. 78 Inf.]

50) Drăgan Ştefan, dispărut [Drăgan Tinca, văduvă, Drăgan Ştefan, cap., Reg. 32 Inf.]
51) Boldeanu Vasile, dispărut[Boldeanu Petre, orfan, Boldeanu Vasile, sold., Reg. 3 Art.]
52) Petcu Sava, dispărut [Petcu Ileana, orfană, Petcu Sava, sold., Reg. 78 Inf.]
53) Niţă Ion, dispărut [Ion Constantin, orfan, Niţă Ion, sold., Reg. 73 Inf.]
54) [Bordeianu Măndiţa, văduvă, 1 copil, Bordeianu Crăciun, sold., Reg. 38 Inf.]
55) [Vâju Neacşa, văduvă, Vâju Vasile, sold., Reg. 23 Inf.]
56) [Ştefan Miţa, văduvă, 1 copil, Ştefan Gheorghe, sold., Reg. 78 Inf.]

Alte bunuri publice, conform cazierelor din 1940

1) **Cimitirul vechi** (str. Luminei), 1 hectar, teren dobândit în 1923. [Împrejmuit cu gard din şipci, amenajat şi sădit din fondurile comitetului de construcţie.] A fost parcelat în 4 loturi egale, din care cele două parcele din fund de la apus să servească pentru mormintele individuale şi la rând, urmând ca atunci când se va simţi nevoie şi după termenele legale să se hotărască dezgroparea osemintelor şi aşezarea lor în gropniţa comună. Locurile se vindeau astfel: cedate pentru 10 ani – 500 lei, 1 mormânt; 1000 lei, 2 morminte iar de veci, 750 lei, 1 mormânt; 1500 lei, 2 morminte şi 3000 lei, 3 morminte. La 16 nov.1926 se întocmeşte planul casei de locuit pentru paznicul cimitirului.
2) **Cimitirul nou** (în raza exterioară a comunei, lângă cimitirul vechi, folosit ca teren arabil, 5016 m², primit în 1934 de la Primăria Mun. Brăila, fost cimitir de animale), întrucât cel vechi era prea mic. Revine preotului paroh al Parohiei I, econom preot Stan Bucur, şi preşedintelui comitetului parohial, Nedelcu P. Chercea.
3) **Lotul sportiv** (în raza exterioară a comunei), 5 ha (50000 m²), teren din fosta comună Islaz, provenit din rezerva agrară, dobândit prin împroprietărirea făcută în baza legii agrare din anul

1921 şi pus în posesie, cu procesul verbal din 5 decembrie 1924, de către Consilieratul agricol Brăila [vecin cu Lotul sportiv Brăiliţa]
4) **Lotul Şcolii primare de fete**, idem [vecin cu loturile şcolilor primare de băieţi din Chercea şi Brăiliţa]
5) **Lotul Şcolii primare de băieţi**, idem [vecin cu lotul şcolii primare de fete din Chercea]
6) **Cimitirul israelit, Şoseaua Naţională nr.75**. Suprafaţa terenului - 18506 m² (225 m/181 m), teren cedat de Primăria Brăila prin decizia nr. 46/1870, cu destinaţia specială pentru cimitir evreiesc, din care 281,90 m² suprafaţă clădită (corp 1-236 m² camere mortuare pe un hol de intrare, din cărămidă, acoperite cu tablă, şi o magazie, la intrarea paralelă cu Şoseaua, pe latura de 181 m şi corp 2 - locuinţă pentru intendent, 2 camere şi antreu, 45 m²). Suprafaţa totală cuprinde atât vechiul loc de cimitir, cât şi 15 034 m² cumpăraţi de la Primăria Brăila, în 1895, primar I. Suditu, cu 30000 lei, pentru mărirea vechiului cimitir, cu obligaţia Comunităţii israelite de a sădi tot timpul locul şi de a-l împrejmui, precum şi de a da locuri gratuite celor săraci iar celor cu avere, cu plată, în conformitate cu regulamentul cimitirelor ortodoxe.
7) **Canton nr. 20,** pe Şoseaua Judeţeană nr. 2 Brăila-Focşani, 78 m² suprafaţa clădită şi 5327 m², neclădită.
8) **Străzile comunei, 1940,** repartizate în 1923 prin parcelările făcute de Primăria Mun. Brăila, când a luat fiinţă comuna, **parcelări care au ţinut cont de casele deja existente**, ca şi în cazul Planului Brăilei de la 1834. Suprafaţă nepietruită în întregime (781405 m²): A) Parte carosabilă-pavaj pământ – 680390 m²; B) Şanţuri din pământ - 33895 m²; C) Trotuare de pământ - 67120 m².

În timp ce în comuna Islaz, la 1895, nucleul cartierului Brăiliţa, în suprafaţă de 1000 mp, cuprindea 12 străzi-8 paralele cu Dunărea traversate perpendicular de alte 4- iar în Radu Negru erau 27 de străzi, în Chercea numărul este de 93 în 1937 şi 136,

astăzi, similar cu al municipiului şi de o neregularitate … perfectă, evidenţiată şi de dimensiunile diferite. Dezvoltarea anarhică şi în diferite momente a aşezării Vatra Veche rezultă şi din existenţa unor „cartiere", care marchează tocmai aceste etape. Extinderea continuă şi în zilele noastre prin mărirea suprafeţei intravilanului până la centura ocolitoare a oraşului şi chiar prin construirea de blocuri ANL în Lacul Dulce. [În 1966, oraşul număra 388 străzi (v. Petre Pintilie, p.17); în 2001-440 (conform inventarului bunurilor imobile) iar în 2010 – 498 (conform Nomenclatorului stradal), sporul, pe acelaşi hinterland, fiind datorat cartierelor de blocuri, despărţite de n+1 alei.]

Islaz

1) Regele Carol, l=1300 metri liniari
2) Constantin Brâncoveanu, 150 ml
3) Călugăreni, 600 ml
4) Tudor Vladimirescu, 450 ml
5) Matei Basarab, 450 ml
6) Mihai Bravu, 240 ml
7) Nicolae Bălcescu, 220 ml
8) Popa Costache, 500 ml
9) Trei stele, 150 ml
10) Răzoare, 100 ml
11) (Fără nume), 280 ml
12) Vasile Lupu, 335 ml
13) Ioan Vodă, 405 ml
14) Lăpuşneanu, 325 ml
15) Ştefan cel Mare, 625 ml
16) Alexandru cel Bun, 325 ml
17) Petru Rareş, 500 ml
18) Dimitrie Cantemir, 375 ml
19) Gheorghe Asachi, 175 ml
20) Costache Negri, 400 ml
21) Vasile Alexandri, 390 ml

22) Decebal, 1045 ml
23) Sfta. Ana, 645 ml
24) Mircea Vodă, 455 ml
25) Neagoe Basarab, 485 ml
26) Gheorghe Lazăr, 135 ml
27) Decebal (!), 495 ml
28) Domniţa Ruxanda, 125 ml
29) Vasile Hiott, 285
30) Mărăşeşti, 165 ml
31) (Fără nume), 65 ml
32) (Fără nume), 145 ml

Cartier demobilizaţi

33) Luminei, 1680 ml
34) Bd. I.Gh.Duca, 1300 ml
35) I.C.Brătianu, 1350 ml
36) Moldovei, 1350 ml
37) Parcului, 1025 ml
38) Braşoveni, 380 ml
39) Oborului, 250 ml
40) Ecaterina Teodoroiu, 240 ml
41) Spiru Haret, 280 ml
42) Neagră, 240 ml
43) Roşiori, 310 ml
44) Sfta Filofteia, 200 ml
45) (Fără nume), 940 ml

Cartier CFR

46) Regele Carol, 565 ml
47) Opt Iunie, 500 ml
48) Zece Mai, 400 ml
49) 24 Ianuarie, 325 ml
50) Principele Mircea, 750 ml
51) Negru Vodă, 215 ml
52) Principele Mihai, 500 ml
53) Principele Nicolae, 750 ml

54) Principesa Elena, 700 ml
55) Regina Marioara, 515 ml
56) Moţilor, 515 ml
57) Militarilor, 475 ml
58) Unirei, 350 ml
59) Albinei, 265 ml
60) I. Sturza, 200 ml
61) (Fără nume), 85 ml
62) (Fără nume), 450 ml
63) Regina Elisabeta, 1325 ml
64) Take Ionescu, 990 ml
65) (Fără nume), 790 ml
66) (Fără nume), 500 ml
67) (Fără nume), 385 ml
68) (Fără nume), 200 ml
69) Decebal, 450 ml
70) (Fără nume), 165 ml
71) (Fără nume), 1335 ml
72) (Fără nume),1195 ml
73) (Fără nume), 1075 ml
74) (Fără nume), 225 ml
75) (Fără nume), 225 ml
76) (Fără nume), 190 ml
77) (Fără nume), 225 ml
78) (Fără nume), 225 ml

Cartier Lacu Dulce

79) Tăbăcari, 135 ml
80) Grădinelor, 190 ml
81) Obor Nou, ml500 ml
82) Iuliu Maniu, 595 ml
83) Cărămidari, 640 ml
84) Zorilor, 150 ml
85) Miron Costin, 450 ml
86) Marna, 255 ml

87) Fundătură, 270 ml
88) Valter Mărăcineanu, 255 ml
89) Sf. Constantin, 310 ml
90) General Praporgescu, 340 ml
91) General Dragalina, 355 ml
92) Sfţii Voevozi, 760 ml
93) Avram Iancu, 125 ml

Extinderea comunei determinase la 23 octombrie 1936 alegerea unei **comisii pentru denumirea străzilor din cartierele Demobilizaţi, CFR şi Lacu Dulce al cărei raport va fi aprobat prin Decizia nr. 10/11 ian. 1937.**

Cartier Demobilizaţi: Strada Luminei, Bd.I.G. Duca, Ioan I.C. Brătianu, Moldovei, Parcului. **Intersecţiile Cartierului Demobilizaţi**: Strada Filofteia, Roşiori, Neagră, Spiru Haret, Ecaterina Teodoroiu

Cartier CFR: Strada 8 Iunie, 10 Maiu, 24 Ianuarie, Al. I. Cuza. **Prima intersecţie de la şoseaua Cartier CFR**: Strada Crucii, Fortunei. **Prima intersecţie de la via Varlaam**: Strada Tache Ionescu, Negru Vodă, Principele Mircea, Mihai Viteazu, Principele Niculaie, Principesa Elena, Regina Marioara, Moţilor, Militarilor, Unirei, Plutinei, Albinei, Ioan Sturza

Denumirea străzilor din cartierul Lacu Dulce: Strada Sfinţii Voievozi (paralel cu calea ferată); Sf. Constantin (în faţa şcolii). **Intersecţiile ce urmează nu avuseseră denumiri, deoarece nu erau populate complet (18 febr. 1937):** Strada Cărămidari (de la faţa şcolii spre cărămidării); Iuliu Maniu (pe lângă podeţul cel mic Popa); Oborului (de la Braşoveanu înspre cărămidării); Varna (prin faţa T. Stângaciu); Grădinelor (prin faţa Ioan Ardeleanu); Tăbăcari (prin faţa lui Cicea); Gen. Praporgescu (prin faţa lui Codolban); Gen. Dragalina (prin faţa lui Baltă); Valter Mărăcineanu (pe lângă Stan Calcan spre Andronache); Viilor (pe lângă Brezoianu Căruţaşu); Zorilor (pe lângă Joiţa şi Bară Lată); Avram Iancu (prin faţa lui Vasilia Rădulescu)].

PV din 24 ianuarie 1941 - Ordinul Preturii din 15 ianuarie relativ la numerotarea caselor, schimbarea numelui străzilor, cum şi denumirea noilor străzi din această comună. Reguli: numerotarea de la Str. Împăratul Traian a străzilor care merg paralel cu terasamentul CFR; în Lacu Dulce, parte distinctă a comunei, de la strada Împăratul Traian spre fabricile de cărămidă, paralel cu terasamentul CFR; cele perpendiculare de la terasament; numerele cu soţ pe dreapta, fără soţ pe stânga. Numerotarea clădirilor rurale reprezenta o lucrare preliminară în vederea recensământului general al României în 1941, cel anterior datând din 1930. Recenzenţii, preoţi, învăţători, inclusiv primarul, au fost repartizaţi în 14 sectoare.

I. Lacu Dulce: străzile Miron Costin, Oborului, Varna, Grădinilor, Tăbăcari, Valter Mărăcineanu, Avram Iancu, Zorilor, Viilor.
II. Lacu Dulce: Sfinţii Voievozi, Cărămidari, Sfântul Constantin, G-ral Praporgescu, G-ral Dragalina, Iuliu Maniu.
III. Demobilizaţi: Luminei, I. Gh. Duca, I.C. Brătianu, Oborului, Ecaterina Teodoroiu.
IV. Demobilizaţi: Moldovei, Parcului, Braşoveni, Spiru Haret, Neagră, Roşiori, Sfânta Filofteia.
V. Cartier CFR: teritoriul cuprins între Cuza Vodă - Regele Carol şi G-ral Averescu.
VI. Cartierul CFR, clădiri risipite.
VII. Cartierul CFR, clădiri risipite.
VIII. Vatra Veche: Prelungirea Regalei (Împăratul Traian) ambele părţi, cu Fundătura Împăratul Traian, Decebal, Aurelian, Domniţa Ruxanda, cu Fundătura, Neagoe Basarab, Gheorghe Lazăr, V. Hiott, Mărăşeşti, Oituz.
IX. Vatra Veche: Mircea Vodă, Mihai Bravu, Sfânta Ana, Dosul Şcolii, Matei Basarab, Nicolae Bălcescu, Constantin Brâncoveanu.

X. Vatra Veche: Popa Costache, Călugăreni, Fundători, Răzoare, Tudor Vladimirescu, Trei Stele.
XI. Vatra Veche: Regele Carol ambele părţi, Cuza Vodă ambele părţi, Alexandru cel Bun şi Dragoş Vodă.
XII. Vatra Veche: Ştefan cel Mare, Lăpuşneanu, Ion Vodă, Vasile Lupu, Petru Rareş.
XIII. Vatra Veche: Dimitrie Cantemir, Costache Negri, Vasile Alecsandri, Gheorghe Asachi, Regina Elisabeta.
XIV. Cartierul Distribuţia (tot cartierul).

Botezul străzilor are o istorie, constituindu-se într-o lecţie de edilitate modernă, care începe în 8 august 1926 prin decizia consiliului comunal cu o expunere de motive care poate servi de model şi astăzi: *Pentru că populaţia se îndeseşte din ce în ce mai mult prin împroprietărirea demobilizaţilor, a funcţionarilor CFR şi a altor particulari, comuna neputând cunoaşte situaţia locuitorilor din toate punctele de vedere: financiare, electorale, scolastice şi ale biroului populaţiei; pentru că denumirile actuale ale străzilor, pe lângă că nu sunt complecte, dar se produc şi confuzii în denumirea lor cu literele mari şi mici ale alfabetului: A, B, C etc. şi a, b, c etc.; având în vedere că tradiţia, care pentru un scop de educaţie naţională a căutat să popularizeze în popor denumirile istorice, de domni, scriitori şi localităţi, a împrumutat numele acestora diferitelor străzi din majoritatea comunelor noastre; având în vedere că în semn de recunoştinţă unor persoane, care au adus mari servicii prin stăruinţa şi sacrificiul lor moral şi material cum ar fi dna Ana N. Chercea, care alături de soţul său, marele filantrop şi cetăţean de onoare al acestei comune, Nedelcu P. Chercea, a făcut însemnate daruri instituţiilor culturale ale localităţii; cum este defunctul Vasile Hiott, care în calitatea sa de primar al oraşului Brăila* (în anul 1920-n.n. mai fusese şi prefect al judeţului între 1 ian. 1911 şi dec. 1913) *a luat hotărârea să se împroprietărească definitiv locuitorii acestei comune, care erau consideraţi până atunci*

numai ca embaticari şi chiriaşi, consiliul comunal decide ***să se schimbe denumirile existente ale străzilor în cele arătate în dreptul fiecăruia şi numindu-se din nou cele fără nume în cartierele noilor împroprietăriţi, dându-se nume de domni şi localităţi, munteneşti jumătăţii de la miazăzi de Şoseaua Focşani şi moldoveneşti celeilalte jumătăţi*** (subl. noastră). *Decizia, adoptată în întregime şi unanimitate, înlocuieşte numele prin litere mari şi mici, după cum urmează:*

Strada A - strada Decebal
B - Aurelian
C - Domniţa Ruxanda
D – Neagoe Basarab
E – Gheorghe Lazăr
F – Vasile Hiott
G – Vlad Ţepeş
H – Mircea Vodă
I – Mihai Bravul
J – Matei Basarab
K – Călugăreni
L – Constantin Brâncoveanu
M – Tudor Vladimirescu
N – Bd. Regele Carol
O – Bd. Sfânta Ana
P – Popa Costache
R – Răzoare
S – Bd. Cuza Vodă
Prelungirea străzii Regala – Calea Împăratul Traian
T - Marăşeşti
U – Alexandru Ghica
V – Neculai Bălcescu
Z – Oituz
X – Fundătura Te(i)ului

Strada „a” – strada Decebal
b – Dragoş Vodă
c – Alexandru cel Bun
d – Petru Rareş
e – Ştefan cel Mare
f – Lăpuşneanu
g – Ioan Vodă
h – Vasile Lupu
i – Bd. Regele Carol
j – Dimitrie Cantemir
k – Gheorghe Asachi
l – Costache Negri
m – Vasile Alecsandri
n – Regina Elisabeta
o – Varniţa(!?)

Schimbarea numelor străzilor, a unora de 2 şi chiar 3 ori, a fost un proces de durată, o etapă a acestuia putând fi reconstituită din studiul registrelor *Biroului populaţiei pe anii 1948-1949*, când procesul era în plină derulare (15 registre voluminoase, purtând numerele de la 314 la 328, Primăria Comunei Nedelcu Chercea).

Imediat după război au fost schimbate numele străzilor purtate de oamenii politici „burghezo – moşiereşti” precum Iuliu Maniu, I.Gh. Duca sau I.I.C. Brătianu. Astfel, prin ordinul Prefecturii nr. 9979/ 22 august 1945: *Iuliu Maniu* se va numi ***Proletarilor.*** La 22 sept., primarul comunei. Nic. A. Bratu: ***Iuliu Maniu*** devine ***23 August.*** Motivaţia schimbării o aflăm într-un comunicat al Primarului: *Strada **Iuliu Maniu**, evocatoare a unui nume compromis în faţa masselor muncitoare ale ţării, a unui nume care a susţinut şi întreţinut cu perseverenţă şi persuasiune regimurile quasi-fasciste, fasciste şi fascizante de la noi, se schimbă în acela de strada **23 August** ca un omagiu adus forţelor democrate, care au dezrobit ţara şi poporul român de sub jugul fascismului.*

După „abdicarea regelui" au dispărut numele membrilor familiei regale iar după includerea comunelor suburbane Brăiliţa, Nedelcu Chercea / 1 Mai şi Radu Negru în oraşul Brăila s-a trecut la rebotezarea masivă – întru totul motivată de data aceasta - a străzilor cu acelaşi nume, deoarece fiecare dintre comunele amintite fixase o nomenclatură proprie, care cuprindea adesea acelaşi nume. Schimbarea motivată a condus la „politizarea" nomenclaturii, care marca actele „revoluţionare" ca 23 August, 30 Decembrie, 11 Iunie, 6 Martie, aici putând a include şi nume precum Comuna din Paris sau Comunarzi; figuri de eroi comunişti sau scriitori devotaţi clasei muncitoare ca Vasile Roaită, Filimon Sîrbu, Ilie Pintilie / Traian Demetrescu, Ion Călugăru; transformarea epocii fiind sugerată de nume ca Libertăţii, Egalităţii, Eliberării, Păcii. Mai târziu, au apărut nume de personalităţi brăilene transcrise aiuritor (Victor Vârcolici în loc de Vâlcovici) şi despre care locuitorii respectivelor străzi nu ştiu nimic, personalităţile neavând nicio legătură cu zona respectivă. Şi mai grav ne apare fenomenul de împestriţare a denumirilor, după cum se vede şi din nomenclatura de mai jos: 5 denumiri istorice, 2 botanice, 1 geografică, 1 oraş, 2 personalităţi, 1 oraş, 1 botanică, 1 personalitate, 1 fenomen al naturii, 2 personalităţi, 2 istorice ş.a.m.d.

Nomenclatura actuală a străzilor cartierului, dublată, pe cât a fost posibil, de aceea dinaintea războiului, de la est spre vest, din dreapta şi din stânga Şos. Rm. Sărat.

Şoseaua Râmnicu Sărat – *Drumul Bucureştilor - Prelungirea Regalei - Calea Împăratul Traian, fostă Şoseaua Naţională Nr. 75*

[Dintre Rm. Sărat - Comuna din Paris şi Deva]

Basarab Vodă, fostă Aurelian

Gheorghe Lazăr, nume conservat

Podul Înalt, fostă Mărăşeşti

Neagoe Basarab, nume conservat

Ana Ipătescu, fostă Domniţa Ruxanda

Zambilelor, stradă nou creată
Teiului, nume conservat
Fundătura Făgăraş
Făgăraş, fostă V. Hiott [Primar al Brăilei în anul 1920]
Cluj, fostă Vlad Ţepeş
George Niculescu – Basu, fostă Şcoalei/Pionierilor [1888, Brăila-1964, Bucureşti, artist liric de reputaţie naţională şi internaţională. Artist al Poporului]
Bogdan Petriceicu Hasdeu, fostă Mircea Vodă
[De la Deva-Comuna din Paris, la Şos. Focşani]
Deva, fostă Sfânta Ana
Crinului, fostă C. Brâncoveanu
Pictor Negulici, fostă Nicolae Bălcescu
Viforului, fostă Popa Costache, fostă Carol I
Nicolescu Barbu (inexistent în *Dicţionarul Enciclopedic*, inexistent în *Personalităţi brăilene)*
Nicolae Topor, fostă Mihai Bravu, fostă 7 Noiembrie 1917 [1911, Brăila-1987, Bucureşti, meteorolog, director al Institutului Meteorologic, din 1946 a elaborat primele prognoze de timp pe intervale de o lună de zile pentru întâia dată în lume]
Tudor Vladimirescu, nume conservat
Bobâlna, fostă Călugăreni
[Şos. Focşani – Comuna din Paris - Şos. Baldovineşti]
Şoseaua Focşani, fostă Cuza Vodă, Şos. Judeţeană Nr. 2
Dragoş Vodă, nume conservat
Alexandru cel Bun, idem
Dimitrie Cantemir, idem
Ioan Vodă cel Cumplit, fostă Ion Vodă
Alexandru Lăpuşneanu, nume conservat
Debreţin, fostă Ştefan cel Mare
Daciei, fostă Decebal/
Nufărului, fostă Speranţei, fostă Ion Sava
9 Mai 1877, fostă 9 mai 1945
24 Ianuarie 1859, fostă 1 Mai

Victor Vâlcovici (ortografiat Vârcolici în Cartea de telefoane!), **fostă 1 Mai** [1885-1970, absolvent al Liceului „Nicolae Bălcescu", matematician şi mecanician, membru titular al Academiei Române, 1965. Sărbătorit în cadrul UNESCO cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la naştere]

Someşului, fostă Pieţii
Gheorghe Şincai, fostă Crucii
Agricultorilor, fostă Plugari
Ştefan Furtună, fostă Furtuna
Brazdei, fostă A. Puşkin (v. şi Lotrului)
[Brazdei-Baldovineşti]
Negru Vodă, nume conservat
Nicolae Manolescu (Nu figurează în *Prezenţe brăilene*…)
Petre Ştefănescu-Goangă, fostă 6 Martie 1945 [1902, Brăila-1973, Bucureşti, artist liric de notorietate europeană, Artist al Poporului şi Laureat al Premiului de Stat]
Maramureşului, fostă Victoriei
Garabet Ibrăileanu, fostă Libertăţii
Argeşului, fostă Moţilor
Armata Poporului, fostă Militară
Borzeşti, fostă Unirii
Traian Demetrescu, fostă Plutinei
Trotuşului, fostă D. Sturza, fostă Albinei
Livezilor, stradă nou creată
Lanului, stradă nou creată
Magaziilor, fostă Câmpului, fostă Napoleon
Spicului, stradă nou creată
Câmpului, stradă nou creată
Pictor Octav Băncilă, fostă Eroilor
Cantonului, nume conservat
Şoseaua Baldovineşti, nume conservat
Oltului, fostă Tache Ionescu
Codrului, fostă Soarelui
Tecuci, fostă Dogăriei

George Coşbuc, nume conservat
Ion Creangă, idem
[D. Cantemir-Comuna din Paris-Şos. Baldovineşti-Terasament CFR]
Decebal, idem
Petru Rareş, idem
Radu Popescu, idem
Fânăriei, stradă nou creată
Debreţin, fostă Ştefan cel Mare
Doinei, stradă nou creată
Ion Vodă cel Cumplit, fostă Ion Vodă
Baladei, stradă nou creată
Rapsodiei, idem
Lupeni, fostă Vasile Lupu
Cărăbuşului, fostă Vasile Alecsandri
Costache Negri, nume conservat
[La vest de Comuna din Paris, până în Şos. Focşani]
Comuna din Paris, fostă *General* Gh. Magheru / *Dumbrava Eroilor /Parcului,* fostă Bd. Republicii
Moldovei, fostă Moldoveni
Ioan Slavici, fostă Braşoveni
Eftimie Murgu, fostă *I.I.C. Brătianu, fostă Ştefan Gheorghiu*
Alexandru Vlahuţă, fostă *I. Gh. Duca*
Barbu Ştefănescu- Delavrancea, fostă *Luminei*
Sportului, nume conservat
C. Dobrogeanu Gherea, fostă Spiru Haret
Zarandului, stradă nou creată
Vasile Băncilă, fostă Neagră, fostă A.S. Makarenco [1897, Brăila-1979, Bucureşti, filosof, eseist şi publicist. Cetăţean de Onoare al municipiului Brăila, *post mortem* 1995]
Dornişoarei, stradă nou creată
Parângului, idem
Lotrului, fostă A.S.Puşkin

Vasile Sârbu, nume conservat [inexistent în *Dicţionarul enciclopedic* şi în *Personalităţi brăilene*]

Ciucaşului, stradă nou creată

Sf-ta Filofteia [sub comunişti *Flacăra roşie*]

Putnei, fostă Fundătura Parcului

Orşova, stradă nou creată

Petroşani, fostă Valter Mărăcineanu

Dornelor, stradă nou creată

Mureşului, idem

Măgura, fostă Răzoare

[Zona Pod Apolo-gaz-Peqo - Soc. An. pentru Distribuţia Produselor Petroleului]

Iasomiei, fostă Strada I

Garoafelor, fostă Moţilor

Cireşului, fostă Strada A

Olteniei, fostă Strada B

Graurului, fostă Strada C

Pescăruşului, fostă Strada D

Vişinului, fostă Strada E

Cimbrului, fostă Strada H

Zimbrului, fostă Strada G

Lacul Dulce

Dorului, fostă Sfinţii Voievozi

Dej, fostă Zorilor

Bistriţa, fostă Viilor

Egalităţii, nume conservat

Cărămidari, idem

Ştefan Secăreanu, fostă 11 Iunie 1948, fostă 23 August [1893-1970, Brăila, chimist şi farmacist, profesor universitar la Institutul de Medicină şi Farmacie din Cluj, coautor al medicamentelor *Fintozid* şi *Reticulină*].

Cazasului, fostă Oborul Nou

Caisului, stradă nou creată
Prahova, fostă Câmpului
Grădinarilor, fostă Vărsăturii, fostă Grădinilor (nume schimbat datorită confuziei cu Grădinii Publice)
Macului, fundătură nou creată
Racului, stradă nou creată
Arad, fostă Pi(e)lari, fostă Tăbăcari
Lacului, fundătură nou creată
Cronicar Ion Neculce, fostă Muncii
Miron Costin, nume conservat
Motrului, stradă nou creată
Bicaz, fostă Varnei
Aurel Vlaicu, nume conservat
Bistriţa, fostă Viilor
Panduri, fostă Ecaterina Teodoroiu
Avram Iancu, nume conservat
Bradului, fostă Petroşani
Deltei, fostă Prelungirea Sf. Constantin, fostă A. Toma
Carpenului, fostă General Praporgescu
Cezar Bolliac, fostă General Dragalina
Jiului, fostă Câmpului
Măghiranului, stradă nou creată
Năsăud, fostă Veniamin Costache
Ialomiţa, stradă nou creată
Alte străzi nou create: Ştefan Mihăilescu-Brăila, Mina Minovici, Leonte Moldovan, Anastase Simu, Irina Răchiţeanu Şirianu, Vasilica Tastaman, Anton Bacalbaşa, George Baronzi, Ştefan Bălan, ale căror tăbliţe stradale nu menţionează decât numele, anii liminari şi profesia, le reluăm aici mai îmbogăţite.

Ştefan Mihăilescu-Brăila (1925, Brăila - 1996, Bucureşti), unul dintre actorii cei mai dotaţi şi mai populri ai scenei româneşti. Se dedică carierei scenice de timpuriu la Teatrul din Brăila (1949-1954). A jucat în peste 50 de filme.

Mina Minovici (1858, Brăila-1933, Bucureşti), medic legist şi farmacist. Fondator şi director al Institututului Medico-Legal din Bucureşti, care-i poartă numele, primul aşezământ medical de acest fel din lume.

Leonte Moldovan (1865-1943), avocat şi publicist. Ca deputat al liberalilor brăileni a susţinut în parlament exproprierea moşiilor, împroprietărirea ţăranilor, modificarea sistemului electoral, militând activ în anii neutralităţii pentru intrarea ţării în război în vederea realizării idealului naţional.

Anastase Simu (1854, Brăila-1935, Bucureşti), om de cultură, mare colecţionar si donator de obiecte de artă. Fondator al Muzeului care-i poartă numele, donat statului în 1927. Membru de onoare al Academiei Române.

Vasilica Tastaman (1933, Brăila - 2003, Bucureşti), actriţă de teatru şi film. A jucat pe scenele: Teatrul de Stat din Brăila (1949-1952), Teatrul Giuleşti (1952-1961) şi Teatrul de Comedie (1961-1985), când a părăsit ţara, stabilindu-se în Suedia. A jucat în 27 de filme.

Anton Bacalbaşa (1865, Brăila - 1899, Bucureşti), scriitor şi ziarist. Fondator, împreună cu I.L.Caragiale, al revistei „Moftul român" (1893); autorul celebrului „Moş Teacă".

George Baronzi (1828, Brăila - 1895, Bucureşti), scriitor, publicist. Scrierile sale originale însumează nu mai puţin de 50 de volume publicate.

Ştefan Bălan (1913, Brăila - 1991, Bucureşti), inginer constructor, istoric al stiinţei şi tehnicii. Membru al Academiei Române. A participat la proiectarea şi execuţia unor remarcabile edificii din Bucureşti: Casa Presei Libere, Stadionul Naţional etc.

Irina Răchiţeanu-Şirianu (n. 1920, Brăila), una din marile valori ale scenei româneşti. Este distinsă cu Meritul Cultural, Premiul de Stat şi titlul de Artistă Emerită.

Existau 93 de străzi, dar comerciale doar 24, după cum rezultă din plata taxei de firmă de 200 lei de către următorii comercianţi (1933-1934)

- **Cuza Vodă** apare de 3 ori: (1): 4 cârciumi, 1 furaje, 2 zarzavat, 1 băcănie, 1 brutărie (Cuza Vodă (2) cârciumă, rotărie, caretaş; (3) 1 băcan, 1 moară - Iosef Popa
- **Sfânta Ana:** 2 băcănii, 1 cârciumă, 1 fierar, 1 croitorie, 1 tâmplărie
- **Regele Carol:** 3 băcănii, 1 măcelar, 1 cârciumă, 1 tâmplărie, 1 fierărie şi rotărie, 1 fierar
- **Decebal:** 2 băcănii, 2 depozite lemne de construcţii, 2 ateliere fierărie, 1 cizmărie, 1 tăbăcărie
- **Împăratul Traian:** 3 cârciumi, 2 băcănii, 1 brutărie, 1 olărie, 2 fierării
- **Cartierul CFR:** 3 băcănii, 1 fierar, 1 cizmar, 1 tâmplar
- **Lăpuşneanu:** 1 cârciumă, 1 frizer, 1 brânzărie
- **Neagoe Basarab:** 1 băcănie, 1 cizmărie
- **Vasile Lupu:** 2 băcanii, 1 tâmplărie
- **Ştefan cel Mare:** 2 băcănii, 1 cizmărie
- **Petru Rareş:** 1 băcănie, 1 iaurgerie
- **Lacu Dulce:** 1 cârciumă, 3 băcănii
- **Miron Costin:**3 tăbăcării, 1 osărie
- **F. Te(i)ului:** 1 tăbăcarie, 1 Petrol
- **Cartier demobilizaţi:** 1 băcănie
- **Mircea Vodă:** 1 zarzavat
- **Vasile Hiott:** 1 cizmar
- **Popa Costache:** 2 băcănii
- **Mihai Bravu:** 2 băcănii
- **Călugăreni:** 2 băcănii
- **Tudor Vladimirescu:** 1 băcănie
- **Ion Vodă:** 3 băcănii
- **Alexandru cel Bun:** 1 băcănie
- **Petru Rareş:** 1 croitorie [În 1939 existau 147 comercianţi: 47 băcani, 18 cârciumari, 18 lăptari etc.]

Înainte de a trece bariera Regala cu cantonul CFR, pe stânga era Oborul de cereale, şi nu numai. Drept Canton, din apa de ploaie se forma un lac cu o adâncime de până la 80 cm,

care, iarna, înghețând, devenea raiul copiilor din Lacu Dulce cu patinele din două bucăţi de lemn, prinse cu curele de glezne sau cu sănii care se deplasau cu ajutorul a 2 beţe cu cuie la capete. În acest perimetru îşi aveau sediile Fabrica de nasturi din scoici, câteva tăbăcării, Cooperativa „Căruţa brăileană", Fabrica de pâine, depozitele de lemne şi cherestea ale lui Găgiulescu, Haritopol şi Oberman, depozitul de fier vechi al lui C. Badea, atelierul de lăcătuşărie al lui Gh. Arghiropl şi ecarisajul, pentru ca în str. Sf. Constantin să ajungi la serele florăriei lui Gustav Viscocil şi atelierele de monumente funerare ale lui Panait Maina, Ioan Perieţeanu, Gheorghe Lyritis şi Dumitru Stoica, ale căror nume le vedem inscripţionate pe numeroase cruci din cimitir.

Pe dreapta, se afla strada Transilvaniei, un vad comercial extrem de dens, care te conducea la bariera Focşani, desfiinţată după construirea pasarelei în anii 1970, care ar fi fost adusă de la Făurei, odată cu construirea podurilor de la Regala şi Apollo de către maistrul Vatrici Nicolae. Aici, inclusiv pe străzile vicinale Eminescu şi Diana, se aflau Moara Dumitrescu, fabricile de ulei (presele) lui Podgoreanu şi Sezanov, atelierele de tâmplărie ale lui Ghica Iancu, zis Gheorghiu (a cărui vorbă a educat numeroşi ucenici şi calfe: *În viaţa ta să nu-ţi baţi joc de client. Pe mine clientu mă ţine!)*, şi de fierărie al lui Cazacu, care călea oţelul cu ajutorul coarnelor de vită, învelindu-le într - un fel de latex, băcănia lui Balaban şi cârciuma lui Costică Podgoreanu, unde se cinsteau negustorii care veneau de la Obor.

Intrăm pe Şos. Rm. Sărat, fostă Prelungirea Regalei, fostă Împăratul Traian. Prima stradă pe dreapta era Aurelian, azi Basarab Vodă, renumită pentru magaziile aflate pe ambele părţi, ale aceluiaşi proprietar Negulescu (azi, Depozit de materiale de construcţii, pe dreapta, şi atelierul de tâmplărie Tabarac, care a păstrat faţada şi structura iniţială), unde se depozitau plante tehnice, precum: coriandru, mei, secară, floarea soarelui ș.a. Pe stânga, la ieşirea din strada Cazasului, drumul de afluire către Obor, fusese o zonă rezervată tăbăcăriilor, urât

mirositoare. La tăbăcitul pieilor, până la utilizarea chimicalelor, aflăm de la fiul unei lucrătoare la tăbăcăria lui Onciuc, se foloseau excremente de câini, crescuţi în curţile patronilor. Astăzi, mai descoperim o singură tăbăcărie, „Muflonul", în Fundătura Racului, a dlui Done. La ieşire, trona cârciuma lui Braşoveanu, punct de reper pentru cei din Lacu Dulce. Clădirea există aproape intactă. Într-un imobil din vecinătate, s-a aflat sediul miliţiei călare.

Vizavi, a fost sediul unei întreprinderi cunoscute în întreaga ţară: TUG (Trustul de Utilaj Greu), pe unde treceau periodic la revizii tehnice macaralele de pe şantierele de construcţii, care împânzeau întinsul patriei în acordurile cântate de Fraţii Grigoriu, brăileni ca baştină: *Macarale, macarale, râd în soare*...Astăzi, TUG a devenit IRMEX, reprezentanţa DAEWWO iar numele se mai păstrează doar în TUG CENTER, vânzări *en gros,* de unde se aprovizionează buticarii din judeţ. În continuare, descoperim Şcoala de Cooperaţie „Spiru Haret"; Şcoala Specială Nr. 14; sediul fostei şcoli postliceale-RTV; fosta AVICOLA, devenită SELGROS; fosta fermă Messina, devenită hotel, benzinărie-marca Ghiuri ş.a. iar, la Centură, până unde se intinde astăzi intravilanul, se profilează viitorul cartier rezidenţial „Minerva".

Revenind pe stânga, descoperi OBORUL de cereale, animale, materiale de construcţii şi în zilele de duminică-Taica Lazăr; ATLAS-societate de transport şi Grupul Şcolar Agricol-organizat în campus, dar fără prea mulţi candidaţi.

Reamintim că zona Lacului Dulce, din care s-a păstrat doar numele, a servit drept groapa de gunoi a oraşului şi drept cimitir de animale, aici fiinţând un cuptor de ars gunoaie. În stânga Şos. Rm. Sărat, mergând spre Cazasu, s-au aflat loturile de 5 hectare ale şcolilor de băieţi şi de fete, ale bisericilor şi cele sportive din comunele Brăiliţa şi Nedelcu Chercea.

Şoseaua Focşani - axă comercială. Pe stânga, Monumentul Eroilor, urmat de casa lui Peltea, care avea 6-700 oi,

unde au funcţionat 2 clase, anexa Şcolii Nr. 13; locul lui Oprişan Dumitraşcu, zis Găoi, care avea grădină, porcăreaţă, livadă şi vie; grădina lui Boldeanu; centrul de pâine / alimentară *La Cosaşu* al lui Radu Rădună; cârciuma / salon de dans şi nunţi al lui Răduş, zis Ciuş; moara lui Palade, care a fost folosită şi ca şcoală până la construirea Şcolilor 24 şi 22; case muncitoreşti din 2-3 camere, parter, învelite cu ţiglă; geamgiul ardelean Cora; prăvălia lui Luţă; o găzărie; iaurgeria lui Păpădie Petru; atelierele de fierărie/rotărie la intersecţia străzii comuna din Paris ale lui Marin Istrate, Marin Marin şi Dumitru Turtoi. Către I. Gh. Duca, mai renumită era cârciuma lui Bratu, care este cunoscută în folclor sub numele de *La măgaru tăvălit, pentru că, zice-se, măgarul unui cioban oprit cu turma la cârciumă, „încăpăţânat”*, s-a trântit la pământ tăvălindu-se şi nemaivrând să mai plece spre deliciul privitorilor. Tot aici se afla o groapă de pământ galben. La capătul străzii se află cimitirele turc (strămutat de pe Calea Galaţi), german (S.=1731, strămutat din Hipodrm şi îngrijit anual de soldaţi din Germania), cimitirul vechi ortodox (Cimitirul Sf. Mina, datând din 1923 prin planul de parcelare a comunei, în suprafaţă de 36213 mp), terenul arabil de 2 ha al preotului decedat Hoisan şi Cimitirul Sf. Filofteia. Acestora li se adaugă Cimitirul municipal în suprafaţă de 66642 mp.

Pe dreapta, o salbă de cârciumi: Costică Lungu – cârciumă, drogherie / farmacie, dar şi şcoală - Lungu era poreclă, deoarece avea 2,20 m; o potcovărie; Sandu Boeru, cumnat cu Gică Bălan, având cârciumă şi la Făurei, care în timpul foametei din 1946-1947 a împărţit săracilor căruţe de cereale; Gică/Gicu Bălan, cârciumă şi băcănie; băcănia lui Ene; casa părinţilor dr. mamoş Bujor; băcănia lui Zainea, transformată în sala de clasă; aprozarele Zamfirei Zarzavagiţa şi Ilie Iorga; pe colţ, la Comuna din Paris, moaşa Zainea, al cărei soţ era jockey la hipodromul din barieră[spre biserica Sf. Mina mai era o moaşă, dar nu la fel de renumită, fiecare familie având o puzderie de copii. Un singur exemplu: bunicii dlui Nuţu erau 6 la părinţi iar mama sa, după

moartea tatălui, fiind cea mai mare, a fost nevoită să muncească. La rândul ei, a avut 11 copii cu Iani, măcelar în Piaţa Kosciusko. După ce treceai de Comuna din Paris, descopereai rotăria/tâmplăria La Călău; caretaşul Oprea, vestit pentru căruţele sale. Mai cunoscută era cârciuma *La doi plopi*, numită la un moment dat „1 Mai". Astăzi, plopii s-au uscat, dar numele a rămas. Mai târziu a avut ca mandatar-gestionar pe un anume Cohal, de unde numele *La Cohal.* Era locul de întâlnire a cremei beţivilor, renumite fiind încăierările între clanurile Oltenilor şi Nemţilor (câte 3 fraţi numărau familiile Olteanu şi Neamţu!). Conflictele se iscau adesea datorită …pantalonilor. Aşa cum brigandul atic Procustes (din Grecia antică) îşi aşeza trecătorii în patul său, „scurtându"-i pe cei mai lungi şi „lungindu"-i pe cei mai scurţi, în variantă modernă comică, „chercenii" tăiau pantalonii strâmţi ai conţopiştilor, dar şi pe cei largi ai golanilor, după chef şi toane. La capătul Şos. Focşani, era/este Piaţa de struguri pe terenul neîngrădit ieri/ îngrădit astăzi al întreprinzătorului Niţă, aici desfăcându-se strugurii din zona Vrancei. Urmau o groapa de gunoi, moara *La Colonelu (*în triunghiul format de străzile Focsani-Delevrancea şi Mureşului), devenit secţie a IOIL azi *teren viran,* via Miţei lui Palade, cantonul, CAP *1 Mai* şi alte vii, dintre care mai cunoscută era via coanei Valerica, al cărei paznic instalase clopoţei pe sârma spalierilor, împiedicând astfel furtul strugurilor.

Dintre puţinele clădiri păstrate intacte în Nedelcu Chercea, obiectul litigiului cu primăria Brăila (vezi mai sus), dincoace de linia de cale ferată, drept Dimitrie Cantemir/Podul vechi, se află magaziile de mărfuri, din cărămidă aparentă, ale Gării Brăila, părăsite şi în stare avansată de degradare.

Magaziile ce adăposteau coletăria gării. Trenurile veneau şi plecau unul după altul. Aşteptau să le vină rândul la semnal. Mirosea a avuţie. Zi şi noapte hamalii mişunau ca furnicile iar căruţaşii aşteptau la rând ca la moară. Între cei care cărau la *cârcă* se afla şi rusul moş Tache. Când se întorcea seara de la hamalâc,

apărea însoţit de câinele său Bujor, care purta în coadă un covrig. Întrebat sau nu, moş Tache te lămurea: *Ca sa vadă lumea de ce am rămas eu în România !*

După ce terminau tura, hamalii îşi puneau ţoale de oraş, se aprovizionau cu seminţe la piciorul podului de la gară şi treceau în oraş, făcând neapărat popas la lustragiii din preajma restaurantului lui Untaru, pe locul unde s-a născut mai târziu bufetul Locomotiva. Ca să se distreze, uneori, în absenţa încălţărilor, puneau lustragiii să-i văxuiască conturul pantofului pe laba piciorului.

În clin cu Şos. Focşani, se află Dimitrie Cantemir, plasată la capul pasarelei din dreptul Gării. La colţ cu Debreţin se află azi Biserica adventistă de ziua a 7-a. Comunitatea Cantemir (clădire ridicată de arh. M. Ştefănescu în 1994 pe locul casei grecului Focas, crescător de animale, de la care locuitorii din oraş din zona Gării se aprovizionau cu lapte la abonament). La intersecţia străzii Cantemir cu Lăpuşneanu, se afla cârciuma-salon de dans lui Sandu Mocanu, unde beau hamalii de la gară (a fost utilizată şi ca spaţiu de şcoală şi atelier de împletit rogojini, cu materia primă depozitată pe locul viran din vecinătate). În curtea sa de Paşti se ridica „dulapul" spre bucuria copiilor, în locul căruia se făcuse WC pentru şcoală. Pe diagonală era prăvălia lui Iorgu Piţigoi. Tot în zona viitoarei şcoli se aflau salonul de dans/cârciuma/băcănia lui Bratu şi aprozarul lui Stoian.

Comuna din Paris, fostă General Gh. Magheru, fostă Parcului. Primăria a demarat un proiect de reabilitare a Căminului cultural în vederea transformării în punct de atracţie culturală. Clădirea fusese construită în anul 1958, prin muncă voluntară, pe locul destinat iniţial construirii bisericii Sfânta Filofteia, cunoscut de băştinaşi sub numele „La movilă", care era motivat chiar de existenţa unei movile în acel loc. În prezent, filiala „Nedelcu Chercea" a Casei de Cultură a municipiului este sediul Direcţiei Finanţelor Publice Locale, pendinte de Primăria Brăila, al filialei Bibliotecii Judeţene „Panait Istrati", al Poliţiei Comunitare.

Secţia 1 (Nedelcu Chercea şi Lacu Dulce) şi al Cercurilor muzicale…*Valurile Dunării*, care, sub bagheta profesorilor Iulian şi Marius - Mugur Anghelescu, sunt omniprezente în viaţa culturală a urbei, dar au dus şi faima acesteia pe meridiane vest-europene, prin turnee în Olanda, Austria sau Belgia. În 2012, celebrează 35 de ani de existenţă. La mulţi ani şi la tot mai multe CD-uri! Se intenţionează crearea unui post de permanenţă în ceea ce priveşte asigurarea asistenţei medicale, amenajarea locurilor de joacă şi reamenajarea sălii de spectacole. Punct de reper şi staţie de autobuz este Piaţa *Doi Cocoşi,* a cărui firmă este străjuită de doi cocoşei moţaţi, pictaţi.

Strada se termină în Şos. Baldovineşti, frecventată astăzi de către clienţii de la RAR (Registrul Auto Român) şi DEDEMAN. Odinioară, n-avea nume. Lumea îi spunea „Drumul mare", care era atât de accidentat, încât, când ploua abundent, se transforma într-o mare băltoacă, adevărat lac în care se bălăceau / scăldau copiii. Ca punct de reper era conacul lui Hagi Sima, cel cu salonul de dans de pe str. Regală. Zona era şi este cunoscută sub numele de Fânărie, pentru că, pe timpuri, aici avea depozitele de furaje Regimentul 3 Artilerie Franţa de pe str. Victoriei / Eremia Grigorescu, pe atunci tunurile fiind tractate de cai, dar şi teren destinat tirului militar. Tot aici îşi făcea repetiţiile fanfara acestui regiment, condusă de plutonierul Policarp Azbest.

În spaţiul afectat regimentului s-a construit Şcoala Nr. 24 şi s-a cultivat, multă vreme, de către moş Calabrezu, o solă de mazăre păstăi. Drept şcoală şi moş Calabrezu, spre strada Comuna din Paris, s-a păstrat mult timp intact un zid din cărămidă roşie, singura relicvă a vechii Fânării.

Treceai pe lângă moara Orient, fabrica de ulei Sezanov şi o găzărie, traversând calea ferată pe la bariera Baldovineşti, numită în actele oficiale, Bădulănescu, înfiinţată deodată cu barierele Focşani (v. mai sus) şi Cărămidarilor (lângă cimitirul Sf. Constantin), botezată astfel după cărămidăriile din cartier, de care mai vorbeşte astăzi doar numele străzii Cărămidari.

Pentru a ajunge în Fânărie, treceai bariera Bădulănescu/ Bădulăneasca. Astăzi, aici se înalţă podul de la Apollo (pasajul rutier denivelat peste linia CFR-4300 mp), la capătul căreia s-a ridicat biserica cu hramul Ştefan cel Mare, fosta biserică de tablă din cartierul navaliştilor, şi blocurile ANL. Pe dreapta, era Societatea „Distribuţia Petroleum", aprovizionată direct din vagoanele cisternă.

Urmau livada lui Bob (unde azi e rezervorul cu apă), lanuri de porumb (în zona zisă Katanga, unde-şi avea sălaşul un fost pilot cu picioarele retezate, poreclit Picioroangă, care ţinea un centru de pâine, şi unde mai târziu s-a construit sediul PLAFAR, acum în curs de demolare), un centru de achiziţii al cooperaţiei, resturile unei cazemate şi o locaţie numită „Pulberărie", unde se depozitau deşeurile de hârtie de la instituţiile din oraş.

Lacu Dulce. În toate cartierele s-au făcut progrese pe linia urbanizării: reţea de apă şi de canalizare, asfaltare străzi, evidenţiate la momentul respectiv. Între cartiere, un loc aparte îl ocupă Lacu Dulce, ridicat pe groapa de gunoi a oraşului. Chiar în zona celor 20 de blocuri tip ANL, pe strada Cezar Bolliac asfaltul şi canalizarea n-au ajuns în ciuda staţiei de epurare a apelor uzate. Lacul de altădată, care dăduse numele aşezării, a dispărut, acoperit de gunoaie, dar la capătul străzii pomenite către 1989 s-a săpat un alt lac…de agrement, cu o adâncime de 4-6 metri, mărginit dinspre Bolliac pe zeci de metri de alte gunoaie care îl vor acoperi cândva şi, înspre spatele actualului Obor, de o movilă imensă de pământ care ar fi marcat locul unui viitor teren sportiv, stadion sau hipodrom. Odată cu săparea acestui lac prin pânza freatică s-au desecat zonele inundabile de la depoul de tramvaie din Radu Negru, ca şi de la Cimitirul Municipal, în care o bună parte dintre morminte erau inundate. Pe malul lacului printre gunoaie câţiva pescari dau la undiţă. Din păcate, aici s-au înecat

şi câţiva oameni, maturi şi copii, la înot sau iarna cu săniuţa pe pojghiţa de gheaţă, fiind găsiţi abia în primăvară.

Cartierul Lacu Dulce rămâne o zonă inundabilă datorită înfundării canalizărilor de la pasajul CFR, când apa se scurge pe lângă calea ferată intrând prin aşa-zisul pârâu, prin care se scurgeau reziduurile de la Laminorul I rezultate din răcirea ţaglelor. De la barieră, unde nivelul apei era de 2 metri, pe sub calea ferată, prin spatele grădinilor bulgare (refugiaţi din Cadrilater) şi a Şcolii Nr. 9, apa ajunge la străzile Cazasului şi Deltei, inundând curţile şi casele oamenilor, până la 80 centimetri, aşa cum s-a întâmplat în 2005, când zeci de case din paiantă au cedat. Primăria le-a oferit sinistraţilor bolţare, ciment, uşi, termopane, ca şi mobilier nou, pe care cei mai mulţi le-au vândut, închipuindu-şi nişte bordeie, cum ar fi cele din zona lacului. Când funcţiona Laminorul, ţiganii adunau păcura cu o cutie de conservă cu mâner, umpleau butoiul pe care-l puneau la fundătoare şi o vindeau la ţară pentru uns căruţele sau cartonul de pe casă, înlocuind smoala.

În octombrie 2011, s-a inaugurat Parcul de agrement către Şoseaua de centură, în punctul Vulpea: felinare, bănci, copaci. Acesta corespunde planului urbanistic zonal, care prefigurează viitorul, când cele câteva zeci de blocuri ANL din prezent se vor dubla şi tripla, ajungând până la Centură, aşa cum s-a ajuns în zona fostei ferme Mesina prin cartierul Minerva. Doamne ajută !

Statistici din 1925, incluzând şi satul Radu Negru

• Dosar nr. 4/1925 (Cartierul zis al demobilizaţilor = Radu Negru, dezlipit la 1 ianuarie 1926 din Vatra Veche)

Cartier	**Nr. suflete**	**Nr. familii**	**Nr. contribuabili**	**Nr. aleg. Cameră**	**Nr. aleg. Senat**
Chercea	3965	998	560	406	364
Demob.R.N.	1231	312	116	123	87

• **Tabel industriaşi - comercianţi-**taxa de firmă: 125 a 100 lei; societăţile-1000 lei (în majoritatea lor vor trece la comuna Radu Negru): *Întreprinderi Industriale*, spirt-cherestea; *Dunărea Cherestea*, cherestea; *I.G. Cantacuzino*, ciment; *D.C. Radacovici*, şantier naval; *Cojit orez*, rizerie; *Lada*, cherestea; *Distribuţia Petroleum, SA*, petrol; *Grigore Palade*, moară; *Matei Vernescu*, tăbăcărie; *Meşterul Manole; Maior Teianu: Gheorghe Costea; Arbore Ciupercă*-cărămidării.

• De la 1 ian. 1930, Nedelcu Chercea era comună incluzând următoarele sate şi unităţi administrative săteşti cu consiliu: Cazasu, Chiscani, Blasova, Titcov, Vărsătura, Lacu Sărat, Nedelcu Chercea şi Radu Negru. Comuna rurală Nedelcu Chercea avea un consiliu compus din consilieri ai tuturor satelor. Primar, Ionel Radu iar notar, Marin T. Tudor. Satul Nedelcu Chercea: Corneliu Constantinescu, primar sătesc, şi Iordan Ciucă, ajutor de primar. Satul Radu Negru: Ştefan Avediseanu, primar sătesc, şi Gheorghe Ciurea, ajutor de primar.

• **Date statistice 1930.** Nedelcu Chercea (1335 clădiri, 1548 gospodării, 6182 locuitori, 600 ha-vatra satului); Radu Negru (474 clădiri, 553 gospodării, 2456 locuitori, 300 ha-vatra satului); **1935-1936:** nr.loc.-17452; nr. contrib.-2902; **1936-1937**: număr locuitori-17952; număr contribuabili-2115; **1941-1942:** nr. loc.-11680, nr. contrib. -2918

ADMINISTRATIVE

•Adresa Primăriei Mun. Brăila către primarul comunei NC din 20 martie 1930: a dispune oprirea locuitorilor ce-şi construiesc case la Lacul Dulce (zona Grădina Suzana, Cimitirul Sf. Constantin şi fabrica de cărămidă I. Teianu), întrucât le fac fără permisiunea acesteia, urmând ca de la 1 aprilie să fie evacuaţi şi casele desfiinţate

- Primarul Radu Ionescu cere aprobarea Prefecturii la **4 iulie 1935 pentru organizarea unui recensământ general** pentru

a putea clarifica situaţia atâtor familii care de ani de zile trăiesc pe raza comunei fără a şti de rostul lor şi fără a da o centimă atât Comunei, cât şi Statului, şi fără a avea situaţia militară reglementată. Cere ajutor şi pentru a asigura concursul jandarmeriei. Cererea nu va fi aprobată, deşi vor cere acelaşi lucru şi comunele Brăiliţa şi Radu Negru. Va fi reluată în 1938, întrucât există multă populaţie flotantă care nu figurează şi în calitate de contribuabili (neaprobat de Prefectură).

- **Evenimente 1937.** Tabelul taxei de firmă din acel an indică dezvoltarea economică a comunei, în care existau 17 cârciumari, 40 băcani, 4 oficianţi cântar, 2 zarzavagii, 1 farmacist, 1 frizer, 2 brutari, 8 tăbăcari, 1 lăptar, 8 fierari, 2 mecanici, 2 tâmplari, 1 lumânărar, 2 croitori, 1 măcelar, 2 cizmari , care plăteau câte 200 lei. Taxa de firmă mai plăteau Anton Şeineman – moară (1000 lei), A . Golştein - f. colaci (1000 lei), Distribuţia de gaz-500 lei, Ivanciu Vasilescu - cărămidărie(2000 lei), Ionel Teianu - cărămidărie (2000 lei), Ivanciu Ionescu – cărămidărie (1500 lei) şi proprietarul Oficiului de cântărire, Iorgulescu Constantin, 3000 lei. Din arenda cârciumilor, 79845 lei. Contribuţia la taxa de pază a 2062 de locuitori, din care 162 în Lacu Dulce-193900 lei: guarzi comunali/străjeri. Taxe pentru diferite servicii-187300 lei. La ultimele două capitole, 1564 contribuabili aveau „rămăşiţe" de 483970 lei, respectiv, 150730 lei. Consiliul comunal aproba o subvenţie de lei 100 pentru construcţia unui avion de dl. lt. Al. Papană (care costa 7500000) pentru traversarea Atlanticului la comunităţile române din SUA; plata a 10 insigne de consilier comunal, 100 lei bucata şi o diurnă pentru delegaţiile consilierilor de 80-100 lei, deoarece aceştia sunt *oameni săraci, care îşi scot existenţa muncind cu ziua.* O ordonanţă prevedea curăţitul şanţurilor la şosea, al buruienilor de pe fiecare stradă şi locuri virane, ca şi destupatul podeţelor din faţa curţii. Amâna pentru campania

de primăvară curăţatul şanţurilor de la şosea. Din materialul rezultat de la fosta primărie, se vor construi o magazie pe tălpi la Şcoala din Lacu Dulce şi o alta la biserica parohiei a II-a. La controlul efectuat la 10 dec.1936 s-a constatat că brutarul Valeriu Gheorghiţă vinde pâinea fără timbre.

- Dosar 123/1938: înfiinţarea de taxe (pentru biletul de adeverirea proprietăţii pentru vite mari - 10 lei şi pentru vite mici - 5 lei; pentru viza unui bilet – vită peste un an - impozit de 25 lei); dispensarul medical (un medic, 2 agenţi sanitari, o moaşă şi o soră de ocrotire) solicită încă o moaşă, necesară la o populaţie de 20000 suflete. Medicul de circumscripţie acorda în fiecare marţi şi vineri consultaţii gratuite şi făcea tratamentul bolilor sociale în mod gratuit; taxa arendă pentru o cârciumă - 3000 lei, în comună existând 18 cârciumi; rămăşiţe/restanţe din trecut în 1938: 1695180 lei; preoţii comunei: Stan Bucur (Parohia I-Sf.Mina) şi Dobrin Bănuţ (Parohia II-Sf. Filofteia); închirierea imobilului lui Voinea Mihalache, compus din salonul de dans şi o cameră, curte pentru recreaţia copiilor şi closet, pentru localul Şcolii Primare nr. 2 din cartierul Lacul Dulce, pentru perioada 18 sept.1938-31 martie 1940, pentru 15140 lei; datorită sărăciei, pentru evitarea restanţelor, se aproba executarea pazei în natură. În afara taxei de firmă, cârciumile mai plăteau arenda în valoare de 3000 lei, în anul financiar 1937/1938 existând următoarele : Radu Dogărescu, Stoica Boeru, Tudoraşcu Andronic, Gheorghe C. Stan, zis Ene, Dumitru Bratu, Alexandru şi Niculae Ichim, Ştefan Lascu şi moşt. Anton Ionescu, Cristache Dumitru, Gheoeghe Neagu, zis Răduş, Gheorghe Ghelase, Angheluţă Bratosin, Damian Lăpuşneanu, Ion Manolache, Dinu Rădulescu, Stoica P. Mihai si M. Trandafir, Gheorghe Braşoveanu, Oprea Paraschiv, Alexandru Dănilă

- Stabilimente 1937, în număr de 78: 38 de băcănii, 16 cârciumi şi cu articole de băcănie, 3 cărămidării, 4 tăbăcării, între

care „Coroana”-Isac Foch şi Osias Drimer ş.a. 20 de comercianţi erau străini: 10 greci, 4 sârbi, 1 polonez, 1 rus, 2 italieni, 1 bulgar, 1 turc

-10 iulie 1939, ordonanţa nr. 2413 a primarului Vasile Albu pentru înfrânarea speculei şi fixarea de preţuri maximale la făină, pâine, lapte, zahăr, sare, petrol lampant

- Se solicită suplimentarea bugetului pentru plantarea livezii comunale în toamna anului 1939 şi ajutorarea familiilor concentraţilor (232 familii cu 722 suflete, cărora li s-au distribuit 87000 kg lemne de foc şi 8780 kg mălai în valoare de 86819 lei).
- Şeful postului de jandarmi, Pospai Nicolae, raportează că pâinea de 750 g costă 6 lei, la fel ca în Brăila, şi nu 7 ca înainte.
- 27 martie 1940: răspunzând la solicitarea de a se semăna o suprafaţă mai mare cu floarea soarelui, se comunică doar 50 ha, motivându-se că **în comună sunt doar 26-30 de agricultori, populaţia ocupându-se cu munca în port, transportul ş.a.** Reclamând lipsa terenului, se arată că primăria Municipiului posedă pe teritoriul comunei 125 ha teren arabil nearat, putându-se da spre arendă, cum ar fi cele 30 ha din punctul *Osăria*, ce ar putea fi divizat în loturi de 5 ha şi arendat.
- 27 oct. 1940: distribuirea prioritară către cetăţenii comunei care avuseseră caii rechiziţionaţi a 32 cai, iepe, armăsari, mânji, care aparţinuseră locuitorilor germani evacuaţi din Basarabia
- Primăria are nevoie de 10 guarzi comunali pentru paza în comună şi cerinţele fiscale (2 guarzi pentru cadastrarea locurilor de casă şi unul pentru oficiul de la primărie).
- Statistică economică 1941: *Fabrică de cărămidă*(3-4000 bucăţi cărămidă presată/zilnic; 1000000/anual; materie primă - pământul, forţă motrică-echivalentul a 10 CP, prin arderea a 5000 kg lemne şi cărbune; 1 administrator, 1 cadru tehnic şi

20 lucrători), *Fabrică de tăbăcărie,* prelucrează piei, produce talpă, meşină, blancuri, pielărie, 50 bucăţi, consumă păcură şi lemne-echivalentul a 20 CP, 20 lucrători, 20 tone producţie anuală*), 3 magazii* (Nicu Teodor-capacitate, 39 vagoane; Banca I.D.Oţeleanu-80 vagoane; Patrimoniul statului-60 vagoane)*, moara ţărănească* A. Şeneman (8000 kg zilnic, 24 vagoane lunar, 15 CP, 2 lucrători), *brutării*- Moşt. Cristu Enachi, Zenovei Frăţică, Anghel Niculescu, cu câte 4 lucrători, câte 2000 bucăţi zilnic

- La solicitarea prefecturii pentru aflarea cantităţilor de produse existente în comună, se comunică un deficit general faţă de necesităţi: 835500kg grâu, 130000 porumb, 635000 orz, 301000 ovăz, 55000 fasole, 5000 dughie, 840 kg bovine şi 1340 porci
- 7 febr. 1941, necesar lemne de foc (era miezul iernii): primărie-1500 kg, cantină şcolară-300, Şcoala de băieţi nr.1-3000, nr.2-2000 şi de fete-3000 kg.
- Necesar fonduri şcoli pentru anul 1941/1942: 98500 lei.
- 12 iulie 1941: trecerea cimitirului în administraţia primăriei de la parohia „ Sf. Mina" (1928). În 1931, se înfiinţase parohia nr. II iar în 1940, nr. III.
- La 12 sept.1941, existau, în parohiile nr. I şi III, 50 de familii care trăiau în concubinaj.

- La ancheta Camerei Agricole pentru stabilirea cauzelor care au determinat scăderea producţiei de lapte la bovine şi ovine, răspund C. Ţuţuianu, 25 ha, şi Gh. Ghelase, 60 ha, din rândul „agricultorilor mai luminaţi şi mai conştiincioşi din comună".

- O publicaţie a Prefecturii comunică scăderea de la taxe a celor păgubiţi de inundaţii şi grindină.
- Mişcarea populaţiei în luna iulie 1941: de la 5200 bărbaţi şi 6400 femei, la 5198 şi 6497.
- 29 iunie – serbarea secerişului
- Câinii declaraţi la Primărie: cel puţin un exemplar de gospodărie, cei mai mulţi fiind corciturі

- Tăbăcării la 24 nov. 1944: „Coroana”, 10 muncitori, talpă 100 kg, boxuri, blancuri şi tovale; „Tauru”, proprietar Ion Drugă, 4 muncitori, talpă 100, meşină-10 bucăţi şi opinci-40 bucăţi; Matei Voinescu, 1 muncitor, meşini 60 şi opinci-15; „ Zimbru”-Ion Oniciuc, 2 muncitori, meşini 80 şi opinci 20.
- Localuri publice şi industriale în anul 1945: cârciumi-16, băcănii-26, zarzavat-1, furaje-2, iaurgerie-1, măcelărie-1, brutărie-4, frizerie-1, moară-1 (Anton Şeneman), olării-4, tăbăcarii-8 (Ion Oniciuc, Ion Drugă Gheorghiu, Ion Leca, Matei Voinescu, Poch şi Drimer, Ilie Diaconu, Angheluţă Frigioiu).

Biserica „Sfânta Muceniţă Filofteia”

În acelaşi timp cu ridicarea bisericii „Sf. Mina” (sfinţite la 8 noiembrie 1928), locuitorii din N-V comunei hotărăsc şi ei înălţarea unei biserici, alegând un comitet de construcţie, care obţine vatra numită „Movilă”, în suprafaţă de 5890 mp (pe care însă se va înălţa Căminul cultural). Până la strângerea fondurilor necesare, familia Sofia şi Mihalache Ionescu, originară din satul Latinu, dăruieşte în 1932 o casă cu 2 camere (unite ulterior prin dărâmarea zidului despărţitor şi întărite printr-o şină de cale ferată, sprijinită pe stâlpi de lemn) pentru a sluji drept paraclis, numit după dorinţa donatorilor, *Sfânta Muceniţă Filofteia,* care va da şi numele străzii, schimbate de comunişti în *Flacăra roşie*, pentru ca după 1989 să se revină la vechiul nume.

În urma cererii din 1931 către Episcopia Buzău de înfiinţare a unei a doua parohii, este numit, la 1 noiembrie 1931 ca paroh al enoriei Sf. Muceniţă Filofteia (în cartierul Islaz), preotul Dobrin A. Bănuţ. Va fi plătit până la 1 aprilie 1933. Având în vedere că parohia este una dintre cele mai sărace şi cu cei mai nevoiaşi din întreg judeţul Brăila, că n-are biserică decât o mică casă de rugăciune (pentru a cărei renovare solicita în 28 sept. 1933 suma de 15000 lei), nici casă parohială, nici pământ

arabil, că s-a aprobat un post de preot ajutător la parohia nr.1, preotul solicită Prefecturii sprijin pentru includerea sa în bugetul comunei cu 2000 lei lunar. Neavând biserică, strânge fonduri pentru ridicarea bisericii Sf. Filofteia. În urma unui memoriu adresat d-lui Mareşal Antonescu, preşedintele Consiliului de Miniştri, a obţinut 500000 lei. S-a adresat personal şi Direcţiei Generale CFR. Singurul lucru reuşit a fost consolidarea paraclisului, săparea unei fântâni şi procurarea unui mic clopot, aflat astăzi în curtea noii biserici în spaţiul rezervat aprinderii lumânărilor.

Degradarea continuă a paraclisului a impus nevoia de a ridica un nou locaş, cu atât mai mult că vechiul paraclis fusese sfinţit la 13 nov. 1932 doar de către protoiereul Ioan Perianu. În anul 1990, prin osârdia preotului Smeu Gheorghică se obţine de la primarul Popescu Crişan actualul loc, care a fost sfinţit în 1991. Săpându – i - se fundaţia, la dimensiuni faraonice, au fost necesare pentru astuparea parţială a gropii 160 de autocamioane a 16 tone, lucrare împlinită de noul preot paroh Nicolae Filimon, numit în urma sfârşitului accidental în 1993 al preotului Smeu. Ridicarea noii biserici începe efectiv în 1994, fiind finalizată tencuirea interioară şi exterioară de către meşterul Stroe Tudorache în anul 2005, când, la hramul Sf. Nicolae, de 6 Decembrie, primeşte binecuvântarea de slujire din partea P.S. Episcop al Dunării de Jos, Dr. Casian Crăciun. După realizarea unui frumos iconostas, urmează în 2007 sfinţirea altarului, fiind transferate de la vechiul paraclis icoanele, odăjdiile şi clopotul. În 2008 se ridică clopotniţa, parte a unui ansamblu din care fac parte cancelaria şi sala destinată programului cu tinerii - *Hristos împărtăşit copiilor.*

Proiectul bisericii, realizate în stil bizantin, cu 3 turle, aparţine arhitectului gălăţean Muşat Ionel, secondat de inginerul cu rezistenţa, Sbârnea Vasile. Dimensiunile ei monumentale (L=38 m, l=24 m şi h=25 m la turla mare a crucii), explicabile şi prin respingerea primului proiect care li s-a părut enoriaşilor prea

mic, o situează, dacă exceptăm Catedrala *Naşterea Domnului,* în vecinătatea bisericii *Bunavestire:* 912 mp faţă de 935 mp.

În anul 2009, după proiectul maestrului Al. Conţ, începe pictura Vartolomei Adrian, artistul care realizase şi iconostasul mare, până în septembrie 2011 fiind pictate altarul şi proscomidiarul, urmând veştmântarul.

În paralel, în locul vechiului paraclis, demolat în anul 2008, s-a ridicat un nou locaş cu triplă funcţionalitate: capelă pentru depunerea decedaţilor; cantină socială, unde în prezent servesc masa 30 de enoriaşi nevoiaşi timp de 3 zile pe săptămână, şi un centru de zi pentru copii, tip *after school.*

Ridicarea mândrului locaş este opera dreptcredincioşilor enoriaşi păstoriţi de P.C. Părinte Filimon Nicolae, dar şi a câtorva donatori: dl. Nicolae Niţă - stranele în număr de 70 şi iconostasele mici; SC PRODAGREMIN - piatra, balastul şi nisipul necesar construcţiei, peste 150 mc; Primăria prin dl. Cibu – 190 milioane lei. Suportul principal din punct de vedere financiar l-a constituit Cimitirul bisericii, al doilea cimitir parohial, după cel al bisericii Sfânta Treime din Radu Negru. În suprafaţă de 2 ha, a fost donat de Atudorei Neculai, trecut între timp la cele veşnice, prin transferul suprafeţei din judeţul Iaşi la IAS Dunărea şi scoaterea din circuitul agricol prin complicate demersuri care au durat 3 ani (1996-1999).

În **Enoria Lacu Dulce,** făcând parte din Parohia Nedelcu Chercea II, este încadrat preotul Alexandru Spânu, refugiat din Basarabia, la 28 iunie 1948. Întrucât enoriaşii din Lacu Dulce nu frecventau biserica Sf. Filofteia, fiind prea departe, ci mergeau la biserica Sf. Mina, protoiereul Ştefan Căşaru face următoarele propuneri: a) ataşarea cartierului Lacu Dulce la parohia Nedelcu Chercea I şi trecerea preotului Al. Spânu la parohia respectivă sau b) înfiinţarea unui paraclis în cartierul Lacu Dulce şi formarea unei parohii aparte (Pr. Mihalcea Ştefan, lucr. cit., p.27). La 22 august 1953, parohia Nedelcu Chercea II avea 4 preoţi, care împărţiseră parohia în sectoare egale prin tragere la sorţi, doi

slujind la Biserica Sfânta Filofteia iar 2 la biserica Sf. Dumitru – Cimitir (Alexandru Spânu şi Dumitru Enache). La cererea preotului Al. Spânu de înfiinţare a parohiei „Sf. Dumitru – cimitir" în Lacu Dulce, protoieria răspunde că Biserica Sf. Dumitru este deservită de unul din cei 4 preoţi de la parohia Sf. Cruce. Aceste tribulaţii vor continua până în anii 2000, când s-a construit în mod provizoriu o capelă şi când în iunie 2001 s-a demarat construcţia bisericii „Sfântul Dimitrie cel Nou pe Şos. Rm. Sărat, vizavi de TUG, sfinţită în anul 2010.

În locul unei magazii vechi, în curtea bisericii noi de la TUG, purtând hramul **Sf. Cuvios Dimitrie cel Nou din Basarabi,** în cel mai sărac cartier al Brăilei, prin dărnicia brăilenilor din Lacu Dulce şi Nedelcu Chercea şi truda părintelui paroh Daniel-Marian Bogdan, s-a ridicat o cantină socială (sală de mese, bucătărie, cameră pentru alimente, grup sanitar), care a costat 30000 lei şi în care vor servi masa 50 de familii nevoiaşe din Lacu Dulce.

Biserica de tablă a navaliştilor a fost transferată în Fânărie, pe Şos. Baldovineşti, primind hramul Sf. Ştefan cel Mare.

EDILITARE

-10 mai 1925: încep demersurile pentru alimentarea cu apă a comunei

- În aprilie 1926 se plantau 500 salcâmi donaţi de Ocolul silvic la primărie, şcoală, dispensar şi cimitir.

- **18 martie 1931, adresă către preşedintele Consiliului Judeţean: solicită sprijin /** intervenţie pe lângă Societatea pentru Iluminatul Electric din Mun. Brăila **în vederea introducerii iluminatului pe 5 străzi principale (6000 m),** având în vedere că satul se găseşte din punct de vedere al iluminatului într-o stare cât se poate de tristă, cu toate că se află în imediata vecinătate cu Mun. Brăila, de unde ar putea primi lumina.

- Lucrări la terasamente şi apeducte, antreprenor Menagache Zaharia; aprovizionare cu piatră, Tănase Ion; 50000 lei, înzestrarea comunei cu lumină; 137000 lei, construirea localului de şcoală (1935); la 4 sept. 1936 se solicită, gratuit, piatra scoasă din reparaţia pavajului din curtea Palatului Prefecturii
- **1936:** 1000 de puieţi salcâmi de 4 ani de la pepiniera din Baldovineşti, primiţi gratuit Prefectură; facerea gropilor şi plantare necesita 7000 lei.
- Alinierea străzii Sf. Ana şi Regele Carol în continuarea străzii Sf. Ana până la Şos. Focşani (1937); refacerea drumului comunal str. Aurelian; întreţinerea drumului comunal str. Sf. Ana; contra a 7000 lei, conductorul arhitect autorizat de pe lângă primăria municipiului, Theodor Mocanu, va executa planul general de aliniere al comunei, cu traseul tuturor străzilor (16 sept. 1938)
- 7 apr. 1939: plantare de duzi; încurajarea cultivării viermilor de mătase
- **1939:** prin construirea şoselei Nedelcu Chercea - Muchea de către Bat. 11 Pionieri (cu şanţuri de o parte şi de alta a şoselei) s-a întrerupt circulaţia dintre drumurile perpendiculare pe Şoseaua Brăila-Focşani cu aceasta şosea, impunându-se construirea de podeţe pentru 2-3 fire de căruţe la intersecţia străzilor: Regele Carol I, Vasile Lupu, Ion Vodă, Călugăreni, Matei Basarab, Ştefan cel Mare, Mircea Vodă, Alexandru cel Bun, Răzoare, Mareşal Averescu, Bd. Duca, I.C.Brătianu, o stradă fără nume paralelă cu Braşoveni, ca şi pe Şoseaua Râmnicu.Sărat cu străzile Aurelian şi Regele Carol.
- **1939: Construirea unui „tunel" (pasarelă)** în prelungirea străzii Transilvaniei (pe lângă Fabrica de ulei Sezanov - cota 400 de la bariera Şos. Focşani către Buzău lângă semaforul CFR)

Deşi devenită comună suburbană în anul 1939, urbanizarea de-abia începea (şi mai continuă şi-n zilele noastre!).

Dosarul nr. 183/1943 cuprinde ca ofertă - devizul de instalare a luminii electrice la Primărie, Dispensar şi Atelierele de Frângherie

Dosarul nr. 216/1944 conţine: 1) taxele convenţionale pentru exploatarea a 3 fire electrice (aeriene) peste linia CFR staţia Brăila km 227+474 necesar comunei suburbane Nedelcu Chercea. Suma de plată-11713 lei (1.I.-31.XII.1944), reprezentând 138 m fir electric x 29,80 lei/m=4113 lei şi 2 stâlpi x 3800 lei= 7600 lei şi 2) aspecte ale alimentării cu apă. La 6 febr. 1944 se aveau în vedere 2 conducte de la bariera Focşani la străzile Sf. Ana şi Bălcescu (1) şi de la bariera Sf. Constantin la strada Oborului (2).

Răspuns la adresa nr. 1465/20 martie 1944 a Primăriei NC, Consiliul de Administraţie al ICB (Întreprinderile Comunale Brăila, cu sediul în Piaţa Fortunei (nr. 2780/11 apr. 1944: *Capacitatea actuală a uzinei de apă a ICB nu permite alimentarea cu apă a comunei NC. Dacă nu-şi poate crea propria uzină de apă, ICB poate realiza investiţiile convenite cu condiţia să concesionaţi dreptul dvs. regalian de alimentare cu apă a comunei.*

- Primăria aduce mulţumiri Companiei 2/36 săpători, care în „ Sectorul de lucru nr. 8 cartierul CFR" a curăţat drumurile şi locurile virane de gunoaie şi de mărăcini.

  Urbanizarea a continuat şi continuă şi-n zilele noastre. Un pas important l-a reprezentat *Reabilitarea şi extinderea reţelei de canalizare şi construirea unei staţii de epurare a apelor uzate în municipiul Brăilei*, aşa cum citim pe un panou, greu vizibil, de la intersecţia Şos. Focşani cu str. Comuna din Paris, pe care îl reproducem mai jos, el implicând şi cartierele Radu Negru şi Vidin.

  Total valoare aprobată-59877400 euro

  Finanţare UE-44908050 euro

Finanţate Primăria Brăila-14969350 euro
Termen final: 31.12.2007
Beneficiar: Primăria mun. Brăila
Beneficiar de dotaţie: R.A. Aptercol

1. *Terminarea noului canal colector principal(a rămas de executat tronsonul de mijloc de 500 ml)*
2. *Extinderea sistemului de canalizare a mun. Brăila pentru cartierele Chercea(18,8 km), Radu Negru (5,99 km) şi Vidin (5,67km)*
3. *Construirea staţiei de epurare a apelor uzate*
   a) Valoare aprobată(în ordinea iniţială): 6735400-5051550-1683850 euro
   b) 17995000-13496250-4498750
   c) 35147000-26360250-8786750 euro

- **Măsuri contra evreilor** - Corespondenţă confidenţială, 17 dec.1940, primar Damian Lăpuşneanu: Controlul administrării bunurilor evreieşti - 179 oi=107400 lei şi 9 capre=2250 lei, trecute în patrimoniul statului de la evreul Froim Segal, au fost vândute Batalionului I Geniu Fortificaţii. Au mai fost trecute în patrimoniul statului şi bunurile lui Leon Abramovici şi David Abramovici.
- Cererea notarului Enescu Grigore din 2 nov.1940 către Prefectură: Întrucât cimitirul uman evreiesc ocupă o optime din centrul comunei, fiind întrebuinţat doar 1 ha, restul de 4 ha, întreţinut vara pentru fâneaţă şi imaş şi, după legiuirile creştine, cimitirele trebuie plasate la marginea comunei, se solicită: interzicerea înmormântărilor *cadavrelor jidăneşti şi exproprierea restului suprafeţei* (f.25, dosar 1/1940, Fond Prefectură)
- *Buletinul Judeţului Brăila*, nr. 2/21 nov. 1940, Tip. „Tiparul": ordinul circular nr. 12097/21 nov.1940 - trupele de teatre evreieşti nu au dreptul să joace decât în localuri evreieşti.

Administraţia - lupte intestine

Primari: Ion I. Dumitraşcu (1 apr. 1923-25 febr. 1926)

Vasile Albu (în urma alegerilor, din 26 febr, 1926). Consiliul comunal: Ion Duret, Mihai Iuga - titulari şi Cornel Constantinescu - supleant, în delegaţia permanentă; Gheorghe Dumitru, Ene Dobre, Gheorghe Oprea, Chirilă Tănase, Vrânceanu Ion, membri plini, Nicolae Pupăză, Radu Gâscă, Vasilache Ion, membri supleanţi. Consilieri de drept: Butoianu Nicolae, dirigintele şcolii (directorul) şi Gănescu Constantin, preot paroh.

- **18 mai 1931,** prim pretorul plăşii Silistraru prin referat către Prefectură, având în vedere *reaua administrare a primarului comunei* ***propune dizolvarea consiliului şi suspendarea primarului***

- **25 mai 1931,** Prefectul dispune **suspendarea primarului Ionel A. Radu şi instalarea în funcţiune a actualului primar al satului, Ionel Stanciu**
- **27 mai 1931.** Ionel Stanciu înlocuia pe Corneliu Constantinescu, primar al satului Nedelcu Chercea - suspendat, ca şi ajutorul de primar Iordan Ciucă, al căror apel a fost respins la 14 aug.1931.
- **29 mai 1931,** Pretura Silistraru înlocuieşte vechiul Consiliu comunal cu **Dobrin Podaru, preşedinte,** Ionel Stanciu, Iordan Stoica, Radu Gîscă şi Ştefan Maxinoiu, membri, care depun jurământul la 30 mai 1931.
- **1 august 1931:** având în vedere regruparea satelor şi formarea de noi unităţi administrative comunale, se revine asupra deciziei nr. 252 din 29 mai 1931, numindu-se o nouă comisie interimară, compusă din **Dobrin Podaru, preşedinte**, Ionel Stanciu, Radu Gîscă, Oprea Dovleţiu şi Ştefan Bolboceanu, membri.
- **10 martie 1932: Dobrin Podaru-**pentru nereguli şi falsuri la eliberarea biletelor de vite (8000 lei, încasaţi fără drept

legal), anchetat şi destituit. Înlocuit de **Ionel Tonea,** preşedintele Comisiei interimare

- **9 iunie 1932:** decizia Prefecturii cu nr. 6754 numeşte o nouă comisie interimară, compusă din **Ionel A. Radu, preşedinte,** Ioan Vrânceanu, Iordan Ciucă, Corneliu Constantinescu şi Eremia Ion, membri.

• 1933, martie 9: Com. Chercea, pl. Silistraru: **primar Ionel Radu;** consilieri aleşi - Iordan Ciucă, Irimia Ion, Alexandru Ionescu, Corneliu Constantinescu, Nicu Ivan, Neculai Iutele, Constantin Panaitescu, Ion Vrâncianu, Toader Stângaciu, Ion M. Popescu, Lazăr Ribariu, Iordache Stancu; consilieri din oficiu - Panait Gâscă, Năstase Constantin, Iordan Stoica.

• Ionel A. Radu, aflat în conflict cu Dobrin Podaru, la 2 aug.1932, condamnat să plătească 104830 lei, solidar cu Marin T. Tudor, fost casier, pentru cumpărături din banii primăriei. Cerere de revizuire. Sumă respinsă de la cheltuieli de Comisia Interimară a judeţului prin decizia 302/20 febr.1932

- Prin petiţia din 21.02.1933 consilierul Panait Gâscă reclamă primarul Ionel A. Radu şi ajutorul de primar că au încasat bani de la locuitori pentru a face intervenţii să fie împroprietăriţi. În urma anchetei, este suspendat, dar va face contestaţie în contra dizolvării consiliului comunal la Comitetul Local de Revizuire, Bucureşti, Secţia a II-a. Consiliul fusese dizolvat prin deciziunea nr. 015241/7 dec. 1933: *suspendarea din funcţiune a consiliului comunal care a dat dovadă de neglijenţă şi rea administrare în ceea ce priveşte interesele comunei, deoarece nu a controlat actele primarului, care au fost* dăunătoare*, compromiţând astfel interesele administraţiei.* Se numeşte următoarea comisie interimară: Ion Popescu Mărgărit - preşedinte, Ilie Iorga, Ion Boldeanu, Tănase Turcu şi Ion Hoisan, membri

• Constituirea şi instalarea Consiliului comunal - 23 sept. 1934, în urma alegerilor din 27 mai 1934, listele cuprinzând 1708 de alegători pentru Cameră; 653 pentru Senat; 1765 pentru

comună şi judeţ. Listele electorale relativ la alegerile pentru cameră şi senat din 1934: 1950, respectiv 719 alegători, faţă de Brăiliţa: 1453 şi 648! În dreptul alegătorilor se menţionează şi cartierul: Lacu Dulce, Demobilizaţi şi CFR.

- Decizia Prefecturii nr.4720/27 mai 1935 înlocuieşte comisia interimară cu Radu Ionescu, preşedinte, Lazăr Ribaru, Ion Lupaşcu, Stamate Ciobotă şi Iorga Ilie, membri, care vor depune jurământul la 29 mai 1935. La 3 iunie 1936, se constituie şi se instalează consiliul comunal, depunând următorul jurământ: *Jur credinţă Regelui, supunere Constituţiunii şi legilor Ţării. Jur să apăr interesele Ţării şi ale Comunei.* Consilieri aleşi: **Ioan P. Radu, zis Ionescu** [47 ani, căsătorit, stagiu militar satisfăcut, 5 clase primare], **ales primar cu 10 voturi,** Lazăr Ribaru, Ion Lupaşcu, Costică Şapcaliu (decedat si înlocuit de Constantin Picu, la 11 ian.1937), Stamate Ciobotă, Ionel A. Radu, Ştefan Marin, Corneliu Constantinescu, zis Iorgu, Ion Vrânceanu, Pavel Popa. Consilieri de drept: învăţător Cristache Cincu, preot Stan Bucur, doctorii Ortansa Lerescu şi Gheorghe Ghelase.

- **Vasile Albu** (1938-1939)

11 nov. 1939: sesizarea notarului Grigore Enescu către Prefectură: primarul V. Albu n-a făcut nimic în privinţa lucrărilor de edilitate. Argumente: starea şoselei de la bariera municipiului la primăria comunei, profesarea avocaturii în orele de serviciu, numirea ginerelui Ioan Gherghişan, funcţionar la Franco-Român, necunoscut în comună, ca secretar al Frontului Renaşterii Naţionale, nereguli financiare (vinderea de tichete de pâine fără a le deconta etc. [La instaurarea dictaturii personale a lui Carol al II-lea şi decretarea noii Constituţii, febr.1938, primarii n-au mai fost aleşi, ci numiţi dintre „oamenii de frunte în comună, cu un trecut demn, de o cinste netăgăduită, cu dor de muncă, dragoste de comună, gospodari şi împăciuitori între locuitori", dar şi sprijinitori de frunte la votarea noii Constituţii" (prefect, colonel Vasile Atanasiu, decizia nr. 3/4 ian. 1939). Aşa

se întâmplase cu Vasile Albu în Chercea, dar şi cu pictorul Gh. Naum în Brăiliţa.

- **26 dec. 1939:** Rezidentul Regal cere anchetă privind suspiciunile de fraudă ale fostului primar, **avocat Vasile Albu (1938-1939).** Pe 8 decembrie, Vasile Albu reclamase forţarea sertarelor din biroul său şi furtul a 10 carnete de tichete pentru pâine. Ancheta a stabilit că acesta şi fostul casier al comunei, Dan Gheorghe, în exerciţiul financiar 1938-1939, încasaseră contravaloarea tichetelor fără să elibereze chitanţe. A fost înlocuit **de la 22 dec. 1939 de Ion Lupaşcu.**
- Învăţătorul Ştefan Marin, directorul Căminului cultural, recent înjghebat, întâmpină greutăţi şi piedici din partea primarului **Ion Lupaşcu,** care vrea să desfiinţeze căminul, deşi 1) a ajutat la înzestrarea armatei cu suma de 11910 lei; 2) ajutorarea familiilor cu soţi concentraţi cu 5349 lei; 3) ajutor cantină şcolară cu 1500 lei; 4) ajutor pentru construcţia bisericii din parohia a II-a cu 7228 lei; 5) stol străjeri Şcoala de fete - 3744 lei; 6) stol străjeri Şcoala de băieţi - 700 lei; 7) club sportiv comunal - 500 lei şi 8) pentru fraţii refugiaţi din Basarabia - 2000 lei. Cerându-i să demisioneze, i s-a răspuns: *Au venit ai lor la putere şi are să-i lege o tinichea la spate* (17 iulie 1940)
- Comandantul Gărzilor naţionale din comună, Pârvu Gheorghe, solicită destituirea primarului Ion Lupaşcu şi numirea ca primar a domnului Ionel A. Radu**,** vicepreşedinte al Căminului cultural, funcţionar cooperator, casier-contabil al Băncii Populare „Vatra Veche".
- În timpul anchetei de la Căminul Cultural, primarul Ion Lupaşcu a venit turmentat de băutură, insultând pe directoarea Şcolii, Adela T. Munteanu. A luat o pereche de ghete de la ajutoare pentru fiul său.
- Primarul Ion Lupaşcu a fost sancţionat cu mustrare şi pierderea salariului pe 10 zile pentru maltratarea gardianului comunal Stoian Bibicu şi nedreptăţirea şi bruscarea femeii Ştefana Vasile, soţie de concentrat din Lacu Dulce.

În faţa valului de acuze, pretorul plăşii Radu Negru, Const. P. Ionescu, îl destituie pe Ion Lupaşcu şi-l numeşte pe **Ionel A. Radu,** fost şef al Partidului Ţărănist, care este contestat, la rândul său, pentru că, în calitate de primar al comunei între 1930-1932 (mai era în funcţie la 9 martie 1933), a fost condamnat pentru nereguli băneşti (peste 100000 lei). Între 1934-1935, este primar **Radu Ionescu,** judecat, la rându-i, pentru gestiune incorectă de Înalta Curte de Conturi. În urma demisiei domnului Ion Lupaşcu, este numit primar de către Prefectură prin decizia nr.10115 / 3 oct.1940, **Damian Lăpuşneanu** (caporal, 33 ani, 4 clase primare, 2 copii, domiciliat pe str. Împăratul Traian nr. 2), de la care primeşte „gospodăria comunală" pe 4 octombrie. Ajutor de primar, Gheorghe Bordea, în locul lui Oprea Dovleţiu. Aceştia au depus în ziua de 4 oct. 1940 următorul *Jurământ:*

Jur credinţă Naţiunii, Regelui şi Statului Român.
Jur credinţă şi supunere Conducătorului Statului.
Jur să păstrez ordinea şi secretul ce mi s-a încredinţat.
Jur să execut fără şovăire ordinele.
Jur să fiu cinstit.
Aşa să-mi ajute Dumnezeu!

- **Damian Lăpuşneanu,** denunţ anonim, semnat „Un bun român", la adresa fostului regim legionar: abuzuri-schimbări numeroase de funcţionari. De profesie cârciumar, fusese condamnat pentru posesia unor arme. Înlocuit, după înfrângerea rebeliunii, de ajutorul de primar **Ţuţuianu Constantin,** tăbăcar, la 25 / 27 ian.1941, contestat de intelectualii comunei (Căminul Cultural, Şcoala, Consiliul parohial, funcţionarii publici, Consiliul de administraţie al băncii populare „Vatra Veche"), care-l propun pe **Radu A. Ion, zis Radu A. Ionel,** prezentat drept „omul înzestrat cu toată priceperea şi cinstea cerute de spiritul vremii" (45 ani, căsătorit, 1 copil, soldat, contingent 1918, contabil

cooperatist, distins cu „Meritul Comercial"). Pe fondul numirii solicitate, se adresează prefectului o scrisoare de mulţumire din partea a numeroşi locuitori [*Buletinul Judeţului Brăila,* nr.13/13 febr.1941: *Publicaţie* - Numeroşi locuitori din com. suburbană Nedelcu Chercea, printr-o însufleţită scrisoare adresată domnului Prefect Colonel Edgar Rădulescu, după ce mulţumeşte pentru numirea domnului Ionel A. Radu ca primar al acestei comune, îşi mărturisesc completul lor devotament pentru Domnul General Antonescu, Conducătorul Statului, şi afirmă hotărât voinţa de a se sacrifica cu toţii fără şovăire pentru salvarea Patriei, a Tronului şi a Conducătorului Statului.]. Mai fusese primar în 8 oct. 1933. Pentru nesupunere la încorporare/concentrare şi uz de acte false, va fi trimis în judecata Curţii Marţiale a Comandamentului II Teritorial, încorporat şi revocat din funcţie la 8 oct.1941. [Va fi repus în funcţie, dar trimis în judecată din nou pentru abuz în serviciu, deoarece reţinuse pe nedrept din ajutorul ce se acordă soţiilor ostaşilor mobilizaţi.]. Înlocuit de **Vrânceanu P. Ion în două rânduri:** la 15 dec. 1941 (51 ani, 5 clase primare, pensionar militar), dar şi în 1942.

Primii ani după eliberare şi proclamarea republicii

- **Primarii după 23 august: Nic. A. Bratu, N. Ştefănescu, Anton Vicol (apoi, notar)**
- **Dosar 252/1946 cuprinde lista a 1028 inamici politici!**
- **17 martie 1946: A. Vicol reclamă nepedepsirea de către poliţie/jandarmerie-**de o lună şi 10 zile de când sunt primar- a lipirii de afişe PNŢ, pe str. Traian, în prelungirea Regalei, organizaţia ţărănistă Maniu fiind condusă de preotul Dobrin Bănuţ, negustorul Nicu Ivan şi locuitorul Ştefan Radu.

- **2 liste din 1946 cuprind *membrii activişti*** din organizaţia Naţional Liberală Brătienistă (55-74) şi Naţional Ţărănistă Maniu (53-142).
- Sub antetul **Celula Nedelcu Chercea, un tabel consemnează locuitorii propuşi pentru comisia interimară comunală în vederea alegerilor din 19 nov. 1946:**
  1. Gâlcă Vasile, muncitor, PCR, bun activist şi conştient
  2. Axinte Ecaterina, casnică, PCR, foarte bună şi foarte activistă
  3. Nicula Costache, funcţionar cl. I, PCR, idem
  4. Ştefănescu Nicolae, primar, PCR, idem
  5. Nistor Gheorghe, pielar, PCR, idem
  6. Pârvu Gheorghe, muncitor, PSD, bun
  7. Popescu T. Gheorghe, aj. primar, PSD, suspect, indolent
  8. Vrânceanu P. Ion, pensionar militar, Frontul Plugarilor, bun
  9. Ştefănescu Ion, comerciant, NT Alexandrescu, bun
  10. Lupaşcu Ion, oficiant, Naţ. Lib. Tătărescu, bun, altul mai bun nu are organizaţia
  11. Lepădatu Vasile, învăţător, apolitic, cel mai bun învăţător
  12. Ţuţuianu Constantin, plugar, apolitic, cel mai conştient gospodar din comună

- Circa XII Sanitară „Nedelcu Chercea", care includea şi comunele Cazasu+Tudor Vladimirescu, personal: 1 medic, 1 soră ocrotire, 2 oficianţi, 1 sanitar, 4 moaşe, 1 om de serviciu. Dosarul 235/1945 cuprinde rapoartele lunare şi dările de seama statistice ale medicului Emil Gh. Pascal. Boli sociale: tuberculoza-120, pelagră-14, malarie-23, cancer-4 şi sifilis-123, tratate la Ambulatoriul veneric de pe str. Frumoasei nr.75.

- Caravana medicală consultă 65 bolnavi.

- 1945: 40 de echipe în frunte cu notabilităţile comunei, repartizate pe sectoare, colectează fonduri în cadrul acţiunii

„Totul pentru front, totul pentru victorie". S-au colectat 101330 lei.

- 20 oct.1946: adunări ARLUS (Asociaţia Română pentru strângerea Legăturilor cu Uniunea Sovietică) - serviciu religios la biserică, preotul şi învăţătorul vor vorbi despre însemnătatea prieteniei Româno - Sovietice, serată dansantă etc.
- 3 nov. 1946, Adresa şcolii către Primărie cu tabelul a 216 copii/părinţi: *a chema în faţa dvs. părinţii copiilor cu lipsă de la şcoală, aducând cel mai preţios sprijin operei de culturalizare.*
- 18 aug. 1946 - crime nedescoperite: comisar Sârbu, lucrător Holub, Tic Gustav etc.
- Cârciumarul Gheorghe Gheorghe din str. Braşoveni nr. 93 dădea baluri clandestine.
- În comună erau 205 funcţionari publici: 23 la primărie, 24 învăţători, 5 educatoare, 6 preoţi etc.
- 9 aug. 1946: evacuarea imobilului avocatului V. Albu unde funcţiona atelierul de tâmplărie CFR şi unde mai funcţionase o farmacie în anii 1940 în vederea instalării farmaciei dnei Dragoteanu Duminică Mira (v. ilustraţia - Casa lui Costică Lungu)
- 99 locuitori cumpără pentru ţesut câte 600 grame de bumbac.
- E vremea foametei. Coop. „Victoria Plugarilor" distribuie pe listă la 300 de persoane câte 5 kg de făină şi alte alimente. Un alt tabel: 24 de funcţionari au primit varză. Liste pentru cumpărat lemne. Ca răspuns la solicitarea prefecturii: în 16 mai 1946 s-au colectat 38 ouă! Cartofi confiscaţi, vânduţi populaţiei. O listă cuprinde 184 copii săraci. Dosare de speculă=sabotaj. Autorizaţii pentru cei din alte judeţe. Cota de lapte pentru spitalul sovietic de 150 l nu se realiza. S-au adunat doar 49 litri.

- 5 măcelari profesionişti, aflaţi odinioară în slujba marilor măcelari din Brăila, vor să înfiinţeze o cooperativă pentru tăierea vitelor.
- Dos. 338/1948 prefectură: Căminul Cultural „ Nedelcu Chercea" în urma Festivalului muncitoresc de dans din 26 dec. 1948, a obţinut un venit 15606 lei, în afara depunerii de lei 2500 la Casa Căminului Cultural Judeţean.

• Dosar 288/1949: 8 greco-catolici şi 1 mozaic trec de bună voie la cultul ortodox

• Existau 2 cămine culturale: „1 Mai" şi „ A.S. Puşkin", la care dirijorul corului, în sept. 1949, era Iulia Ciocoi

• Cros „ Să întâmpinăm 7 Noiembrie!"

• 2 oct. 1949: Moţiune pentru Ziua Păcii**,** pentru Apelul pentru pace al Comitetului Permanent al Partizanilor păcii. Se organizau concursuri, programe artistice, se recita poezia „Chemare" de Maria Banuş

• 21 dec.1949, I.V.Stalin, 70 de ani. În cadrul întrecerii pe ţară a căminelor culturale, se vor organiza: numere festive la gazetele de perete, albume, scrisori, filme, conferinţe, arborarea de drapele URSS, viaţa şi opera „Tătucului" la orele de română şi de educaţie • Baluri în zilele de 25-27 dec. în vederea strângerii de fonduri pentru copiii săraci la pomul de iarnă

• Dosarul 304/1950, 2 volume, 652 file se constituie într-o radiografie quasi-completă a comunei „1 Mai"

- Prestaţia în natură**:** 318 salariaţi plătesc câte 300 lei; 96 căruţaşi, prezenţi la lucru cu vehiculele cu 1 sau 2 cai în luna august; sunt înregistrate 1030 braţe, 159 căruţe cu 1 cal si 61 cu 2 cai.

- Salariaţii beneficiază de cartele de îmbrăcăminte şi cartele alimente cu cote lunare variabile. La ulei, primesc între 0,400 şi 0,750 l iar la zahăr, între 0,300 kg-ţăranii săraci şi mijlocaşi şi 1 kg. salariaţii. Este şi epoca cotelor agricole.

Gradul de sărăcie rezultă şi din tabelele întocmite pentru lemne de foc, pentru fasole, pentru porumb de hrană etc.

- Mulţi locuitori încheie contracte pentru săparea a 1000 mc terasament în cadrul Şantierului de îndiguiri Călmăţui-Gropeni.

- Cooperativa de consum „9 Mai" înfiinţează numeroase „bodegi populare": Bodega populară nr. 26 (magazin de coloniale şi bodegă) în localul proprietatea Pretorian Focşa, din str. Sfinţii Voievozi nr. 21, în spatele Cimitirului Sf. Constantin; Bodega populară nr. 25, Cuza Vodă nr.2, colţ cu Decebal, gestionar Ştefan Bagdasar; Bodega populară nr.21, Împăratul Traian nr. 105, gestionar Cutus Mihai. I.C.S. Alimentara, alte magazine: coloniale, în imobilul d-nei Roza Stănciulescu din Împăratul Traian nr.44; coloniale, fructe, furaje în fostul restaurant al lui Ghiţă / Gicu Bălan din Cuza Vodă nr. 10 (proprietari - moşt. Boeru). Aprozarul solicită cele 2 magazii ale lui Ion Negulescu din str. Împăratul Traian nr. 2. Gheorghe Neagu solicită localul din Cuza Vodă nr.67 pentru înfiinţarea unui atelier de împletit coşuri şi rogojini, ca şi locul viran de la nr. 65 al lui Iulian Ichim pentru depozitarea materiei prime. În Prelungirea Sf. Constantin nr. 28, proprietatea lui Paraschiv Oprea se deschide un magazin de alimente raţionalizate şi coloniale.

- La 1 ian. 1950, activau ca particulari: 6 cârciumi, 4 băcănii, 1 zarzavagerie, 1 furagerie

- Cererile către Primărie se încheiau cu lozinci mobilizatoare de genul: *Înainte pentru îndeplinirea şi depăşirea planului de stat!; Înainte pentru depăşirea planului de stat!; Să luptăm pentru pace!; Prin cooperaţie, spre socialism!; Trăiască R.P.R.!; Înainte pentru îndeplinirea şi depăşirea celui de-al doilea plan de stat !*

- Comitetul provizoriu întocmea dări de seamă lunare, trimestriale şi anuale, din care spicuim: 1) Şcoala nr. 1 (10 învăţători, 13 profesori, 2 educatoare). 1087 elevi.

Frecventaseră cursurile de alfabetizare 61 cetăţeni din cei 77 înscrişi şi 77 soldaţi din regimentul 2 Grăniceri din localitate; Şcoala nr. 2 Lacu Dulce (7 învăţători, 1 educatoare), 281 elevi, 8 detaşamente de pionieri; 52 alfabetizaţi din cei 69 înscrişi [În ambele şcoli, fiinţau 32 de clase, din care 9 închiriate.] 2) Căminele culturale „1 Mai" în Lacu Dulce şi „A.S.Puşkin" organizau citirea zilnică a articolului de fond de la 6,30 la 7,00; colectau sumele subscrise pentru construirea Casei Scânteii; difuzarea cărţilor de la bibliotecă (2500 volume, din care 120 şi, respectiv, 170 fuseseră primite ca premii în lunile ianuarie şi februarie. Căminul Puşkin raportează reorganizarea Gazetei cetăţeneşti, unificarea bibliotecii şcolii cu cea a Căminului, 7 festivaluri cu conferinţe, 310 cărţi la 290 cititori, 17 cercuri cetăţeneşti educative unde s-au ţinut 68 lecturi pentru 780 personale, 12 conferinţe, 8 seri culturale şi 9 audiţii radio, repetiţii la echipele de dans, cor, recitări, intensificarea învăţării şahului iar la Căminul din Lacu Dulce se citiseră 32 cărţi şi se ţinuseră 3 şedinţe educative cu tineretul. La Căminul Puşkin activau în 1950 Lucian Şoancă şi Andrei Heinl, viitori dirijori ai corului centenar „Armonia". Acest cămin a obţinut locul I pe judeţ la activitate artistică.

- 31 mai 1950: Serviciul de ecarisaj pe plasă: plan-14000 piei de câine a 40-70 lei sau de pisică-120 lei bucata

- Din 26 aprilie 1950 începe eliberarea noilor buletine, operaţie foarte dificilă, întrucât personalul încadrat al primăriei este normat pentru 6000 locuitori iar populaţia comunei a ajuns la 16000.

- Moara a adus un beneficiu de 125564 lei

- Deschiderea unui staţionar pentru copiii bolnavi de bronhopneumonie, mortalitaea scăzând la 2,3%

- Plantarea a 2000 de plopi canadieni

- Amenajarea unui teren sportiv pe str. Împ. Traian, lângă St.U.C.

- Deschiderea a 2 săli pentru copiii mici în cartierul CFR pentru descongestionarea Şcolii nr. 1.

Plan de investiţii pe anul 1950

- extinderea alimentării cu apă (1 km) în valoare de 3500000 lei, din care autoimpunere-1000000 şi 2500000 fonduri date de Minister
- prelungirea reţelei de electrificare cu 2 km în valoare de 4700000 lei din care 700000 - autoimpunere. Electrificarea comunei începuse în anul 1944 prin traversarea căii ferate şi introducerea iluminatului electric la biserică şi primărie
- Începerea construirii Şcolii în Lacu Dulce: Şcoala Nr.2

Propuneri pentru cincinalul 1951-1950

- Construirea unei fabrici de cărămidă, utilizându-se hornul de la cele vechi
- Construirea Şcolii nr.3 cu 4 săli în cartierul CFR (1953)
- Amenajarea unui parc de odihnă şi a unui teren sportiv
- Canal conductă principală, câte 2 km pe an
- Electrificarea comunei, câte 10 km pe an. Deşi sunt vizibile eforturile de accelerare a demersurilor pentru electrificarea şi canalizarea unei părţi a comunei, această ultimă lucrare nu este terminată nici astăzi.
- Pavarea, pietruirea, amenajarea trotuarelor şi a podeţelor
- Construirea unui spital uman-30 mil. (1953)
- Construirea unei băi comunale-5 mil. (1952)

Lacu Dulce: *Comuna este o periferie a oraşului Brăila, unde, pe lângă gunoiul local, în cartierul Lacu Dulce se depozitează şi cel din oraş. În Lacu Dulce, la intersecţia a 4 străzi cu înclinaţie la vale, unde după ploi şi din scurgerile de la IMD permanent se făceau mlaştini, se impune construirea a 3 poduri (podeţe)[unul din beton de 7/1,5 m şi două din lemn de salcâm] şi săparea şanţului colector (1,2 m la baza de sus şi 0,60 m la baza de jos),*

în lungime de 1500 m pentru început. Prin terminarea acestui şanţ colector, cartierul Lacu Dulce va fi absolvit de a mai fi un focar de microbi din băltoaca care se făcea prin scurgerea reziduurilor în special de la IMD şi alte mlastini.

• Dosar 305 / 1950,15 ian. 1950, decizia nr.26, Comitetul Provizoriu al Comunei NC. ***În comună exista 800 locuri virane de casă, fiecare a 500-800 mp, aflate în vatra satului*** *şi aparţinând diferiţilor locuitori, în majoritate protejaţi ai timpurilor trecute ca magistraţi, militari, funcţionari care astăzi nu mai dau semn de viaţă sau interes pentru aceste bunuri ce le aparţin.* Actul de vânzare al locului era însoţit de un contract care prevedea: *Timp de 8 ani din anul cumpărării, lotul nu poate fi înstrăinat nici prin bună învoială nici prin execuţie silită. Dacă înăuntrul acestui termen de 8 ani nu se va construi casa, vânzarea se reziliază în mod automat iar lotul revine în proprietatea şi folosinţa vânzătoarei care va restitui preţul vânzării.* Contractul n-a fost respectat, pe aceste locuri rămase virane în prezent fiind semănate diferite culturi sau crescând bălării, ceea ce dă un aspect urât. Se decide trecerea lor în proprietatea comunei şi în conformitate cu art. 19, al. c din Legea Consiliilor Populare *să fie vândute la preţuri minimale muncitorilor de toate categoriile cu condiţiunea de a-şi construi case, schimbând prin aceasta aspectul străzilor şi venind pe această cale în ajutorul muncitorilor. Banii vânzării vor constitui un fond special pentru despăgubirea locurilor de casă şi caselor, unde avem proiectată deschiderea de noi străzi.* La cererea Comitetului Provizoriu al comunei Chercea pentru descoperirea proprietarilor locurilor virane menţionate mai sus se obţine **copia după tabloul de împroprietăriţi de demobilizaţi din campania 1916-1918 cu locuri de casă în comuna Vatra Veche (Nedelcu Chercea), aflat la dosarul fostei primării**

cu nr. 89/1920. Împroprietăriţilor, în număr de 1878, ordonaţi alfabetic, li se precizează adresa din oraş şi numărul lotului.

• *Dosarul nr. 300 / 1950, de 148 file, conţine* ***cereri pentru aceste locuri de casă,*** *mulţi indicând numărul lotului şi strada, pe care deja îşi construiseră casele sau precizând şi numărul lotului sau locul prin trimiteri de genul „ locul viran de lângă locuitorul „x" de pe strada „y".*

• De locuri de casă au beneficiat şi alţi „muncitori" care au cumpărat teren în Lacu Dulce, pe locurile parcelate dincolo de str. Oborului/ Cazasului, care avea case construite atunci doar pe partea dinspre linia de tren. Este şi cazul „miliţienilor călare" Nicolae Abălaşei şi G. Gâţă, care au primit loturi pe str. Grădinilor, la numerele 2 şi 4. Astfel, Abălaşei Neculae, domiciliat în str. Ştefan Gheorghiu nr.7 (astăzi Eftimie Murgu), a primit, prin decizia nr. 46/7 ian.1954 a Sfatului Popular Brăila (din 1953, comuna Nedelcu Chercea fusese încorporată oraşului), **lotul nr. 24 în suprafaţă de 256, 27 mp în folosinţă perpetuă pentru a-şi construi casă de locuit**, care trebuia ridicată în termen de 2 ani de zile. Actul de proprietate asupra locului a fost dobândit, ca şi de către toţi proprietarii de apartamente din blocuri, de-abia după 1989. În casa bătrânească, construită din paiantă şi modernizată cu timpul, trăieşte şi astăzi doamna Mariţa Abălaşei, aici crescându-şi fiica Constanţa, pictoriţă şi scriitoare, şi fiul, Petre, inginer, unul dintre cei mai cunoscuţi columbofili ai Brăilei, peste 400 de porumbei voiajori bucurându-se de cele mai bune condiţii pe strada Grădinarilor, cum se numeşte acum strada, al cărei nume a fost schimbat pentru a nu se confunda cu Grădinii Publice.

Radiografii

Comitetele de construcţiune, 1924

Până la 1 aprilie 1923, această comună ţinea de comuna Brăiliţa şi purta numele de Vatra Veche. Este situată în marginea Brăilei, lângă gară, pe şoseaua Brăila-Focşani. Are o populaţie de 768 capi de familie cu 4500 suflete, compusă, în mare parte, din plugari, tăvălucari şi muncitori ai oraşului şi portului.

Prin deslipirea ei de comuna Brăiliţa, partea industrială de lângă oraşul Brăila a căzut pe teritoriul său (includea şi Radu Negru-n.n.), astfel că se prezintă cu un viitor de seamă, putând avea destule resurse materiale, spre a putea deveni în curând o comună din cele mai frumoase.

Se adaugă la aceasta şi faptul că primăria oraşului Brăila, cedând un teren ce-l avea în această comună, acelora ce s-au jertfit pentru patrie – *demobilizaţilor*, le-au fost distribuite vetrele de casă, făcându-se, cu mare paradă, sfinţirea localului, prezenţi fiind d-nul Ministru Al. Constantinescu şi d-l Sub-Secretar de Stat Gheorghe Cipăianu.

Tot Primăria Brăila a făcut o nouă aliniere a stradelor, întărind cu dreptul de proprietate pe cei ce stăpâneau vetrele în vechea cătună, şi împroprietărind în dreptul gării – teren ce cade în această cătună – un mare număr de funcţionari ai instituţiunilor publice.

Se studiază de Comisia Interimară a oraşului putinţa de a da acestei comune lumină electrică şi a întinde canalizarea cu apă a oraşului şi în această comună vecină ca şi în comuna Brăiliţa, care se găseşte în aceeaşi situaţiune.

Imediat după război, marele filantrop şi cetăţean de seamă al oraşului Brăila, d-l Nedelcu Chercea, mare industriaş, solicitat de locuitori, a ridicat un paraclis spre a înlesni pe credincioşi a veni în oraş la Biserică.

De atunci dragostea către săteni a acestui bun suflet a devenit din ce în ce mai mare iar administraţia judeţului, în semn de recunoştinţă şi ca pildă pentru toţi cei ce pot face fapte ca dl.

Nedelcu Chercea, separând cătuna de comuna Brăiliţa, a declarat-o, la 1 aprilie 1923, comună rurală, dându-i numele celui ce s-a angajat a-i avea de grijă şi în viitor.

[*Comitetul de construcţie*, constituit la 15 aprilie 1923, avea ca preşedinte de onoare pe Nedelcu P. Chercea, ca preşedinte activ pe Şerban I. Răducan, prefectul judeţului. Colectase până la sfârşitul anului 28355 lei, din care 4890 lei a reprezentat contribuţia la ridicarea Palatului Agriculturii (arh. Florea Stănculescu). Între membrii comitetului se afla pictorul Ion S. Teodorescu-Sion, al cărui tată ceferist şi el însuşi în copilărie şi adolescenţă locuiau în *cartierul CFR* (vezi mai sus)]

Nae A. Vasilescu, 1929

Până la 1 aprilie 1923 această comună ţinea de comuna Brăiliţa şi purta numele de Vatra Veche. Este situată la marginea Brăilei, lângă gară, pe şoseaua Brăila- Focşani.

Are o populaţie de 1422 capi de familie cu 5172 suflete, compusă în cea mai mare parte din tăvălucari, căruţaşi şi muncitori ai oraşului şi portului Brăila. Plugari puţini.

Prin deslipirea de comuna Brăiliţa, o mare parte din industrii cad pe teritoriul acestei comune, dând mari speranţe pentru progresul acestei comune.

Primăria Brăila a cedat demobilizaţilor teren pentru vetrele de casă. Stradele sunt aliniate. S-a întărit dreptul de proprietate embaticarilor. S-au dat locuri de casă, în faţa gării, unui mare număr de funcţionari.

O monumentală biserică a fost ridicată în aceasta comună cu cheltuiala marelui filantrop Nedelcu P. Chercea şi soţia sa Ana. Patronul bisericii, Sf. Mina. Comuna posedă un local de primărie de zid, construcţie în stil mare, ridicat complet de filantropii Chercea. Două şcoli cu câte 4 clase - băieţi şi fete - cu sală de conferinţă, sfat sătesc. Clădiri de zid. Construcţii moderne făcute complet cu cheltuiala d.lui Chercea. Un local pentru jandarmi.

Comuna Nedelcu Chercea are cele mai frumoase perspective de a deveni cu timpul o comună semiurbană.

Bugetul comunei este de 930675 lei.

Personalităţi

Butoianu, Mihail (n. 8 nov. 1876, Brăila-m. 9 ian. 1935, Bucureşti). Înscris pe Monumentul Eroilor din Comuna Nedelcu Chercea *ca fiu al comunei şi nepot al lui Nedelcu Chercea.* Medic generalist. Urmează şcoala primară şi Liceul Real din oraşul natal (bacalaureat 1894), apoi Institutul Sanitar Militar din Bucureşti, absolvit în 1899 cu gradul de medic sublocotenent. Doctor în ştiinţe medicale (1900) şi doctor docent în medicină operatorie (1913). Urcă în ierarhia militară, ajungând general de brigadă (1929) şi general de divizie (1930). Medic intern (1899), medic şef (1914) la Spitalul Militar Central din Bucureşti. Participă la campaniile din timpul războiului de întregire a neamului. Director al Spitalului Militar Central şi conferenţiar la Institutul Sanitar Militar (1920-1924). Profesor la catedra de medicină operatorie a Facultăţii de Medicină din Iaşi (1924-1928). Inspector general al Serviciului Sanitar al Armatei (1928-1935). A desfăşurat o gamă largă de cercetări în mai multe domenii ale medicinii (anatomie normală şi patologică, embriologie, boli infecto-contagioase, neurochirurgie generală), concretizate într-un număr de circa 70 studii şi articole, comunicate şi publicate, singur sau în colaborare, în reviste medicale din ţară şi din străinătate. A fost membru al mai multor societăţi ştiinţifice din ţară şi de peste hotare. Vestit anatomist şi chirurg, a fost preşedinte al Societăţii de Chirurgie din Bucureşti. A reprezentat ţara la diferite congrese internaţionale medico-militare, între care la cele de la Varşovia (1912), Madrid (1914), Haga şi Granada. În 1934 a fost ales preşedinte al comitetului de conducere al Congresului internaţional de medicină şi farmacie de la Liége. Dintre lucrările importante menţionăm: *Dystopia congenitală homolaterală a*

rinichiului drept policistic (1915), Plăgile prin arma de foc ale organelor genitourinare (1914), Plăgile de razboi ale craniului şi encefalului (1919), Tumorile mixte ale parotidei(1920), Craniopatia tardivă cu placă metalică (1922). [Toader Buculei]

Gâţă, Ion (n. 13 feb. 1946, com. Vârlezi, jud. Galaţi- m. 24 iul. 1994, Brăila), pictor care a lăsat o pictură *fără asprimi şi excese, fără false dramatizări; este pictura unui emotiv în căutare de valori sigure, în care să se investească pe sine, fără ostentaţie, în linişte şi cu demnitate* (Ana Maria Vicol). Studii: Şcoala Generală nr. 9, azi *Anton Pann* (1953-1961), şi Liceul Teoretic Nr. 1 (1966-1970), Şcoala Populară de Artă (1963-1966) din Brăila, Facultatea de Desen de la Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu" din Bucureşti (1971-1974), unde are ca profesori pe Iulia Oniţă, Ion Cojocaru, Ilie Pavel, Traian Brădeanu. În răstimpul 1974-1994, profesor de desen la diferite şcoli generale şi liceele: Industrial de Petrol din Ianca şi de Artă din Brăila. Preşedinte al Filialei Brăila a UAP (1993-1994). Participă la expoziţii de grup începând cu 1976 în Brăila, Constanţa, Galaţi, Bucureşti, Buzău, Plevna-Bulgaria, Nantes-Franţa, Chişinău. Expoziţii personale: Brăila- 1979, 1984, 1987, 1991, 1993 şi Franţa în 1990, 1991, 1992. Călătorii de studii în Austria, Cehoslovacia, Ungaria, Franţa, Belgia, Spania, Grecia. Are lucrări în colecţii de stat şi particulare din România şi străinătate. Postum, i se organizează o expoziţie retrospectivă la Brăila în februarie 1995 şi o expoziţie în oraşul Ianca în februarie 2000 [Toader Buculei].

Abălaşei-Donosă, Constanţa (n. 4 februarie 1954, Brăila), grafician, pictor şi poet, *o creatoare scrupuloasă cu sine, ce scrie şi pictează sau desenează dintr-un anume sentiment al datoriei faţă de sine şi faţă de ceilalţi.* (Ana Maria Vicol). A urmat, în oraşul natal, Liceul Teoretic Nr. 5 în paralel cu Şcoala Populară de Artă- clasa profesor Vespasian Lungu (1969-1972) şi în Bucureşti, Şcoala Tehnică de Proiectare (1977-1979). Participă la peste 100 de expoziţii de grup între 1973-2004 în Brăila,

Galaţi, Buzău, Constanţa, Bucureşti, Bacău, Botoşani şi Macon-Franţa în 1999 şi 2004. Expoziţii personale de pictură şi grafică în Brăila (1973-2002), 12 la număr, Botoşani, Galaţi, Siret şi Suceava, dar şi Quebec-Canada (2003). Participă la concursuri naţionale Ex Libris din Brăila (1995-1998), Buzău, Bacău, Oradea şi la Ankara-Turcia, 2003. A făcut grafică la 8 cărţi în ţară şi străinătate. Debut literar în anul 1972. Publică în revistele *Cronica* şi *Convorbiri literare*, volume tipărite: *Sonete* - poezii-1999, *Anotimpuri pentru prietenii mei* – poezii - 2002; *Amintiri, dragi amintiri* – proză - 2002, *Ctitorii Moldave ale Sfântului Voievod Ştefan cel Mare şi ale urmaşilor săi,* album de artă, apărut la Editura Episcopiei Dunării de Jos, cu binecuvântarea P.S. Dr. Casian Crăciun. Laureată a mai multor concursuri de artă pentru artiştii amatori din anii 1982-1988. Are lucrări în colecţii particulare din România, Franţa, Grecia, SUA, Canada. [Toader Buculei]

Întâmplare? Cei doi pictori au fost vecini, locuind pe strada Grădinilor, azi Grădinarilor, la numerele 4 şi 2, din cartierul Lacu Dulce, iar părinţii lor au fost colegi la …Miliţia călare, care-şi avea sediul tot în cartier, într-o clădire ce-a existat vizavi de TUG/IRMEX !

RADU NEGRU

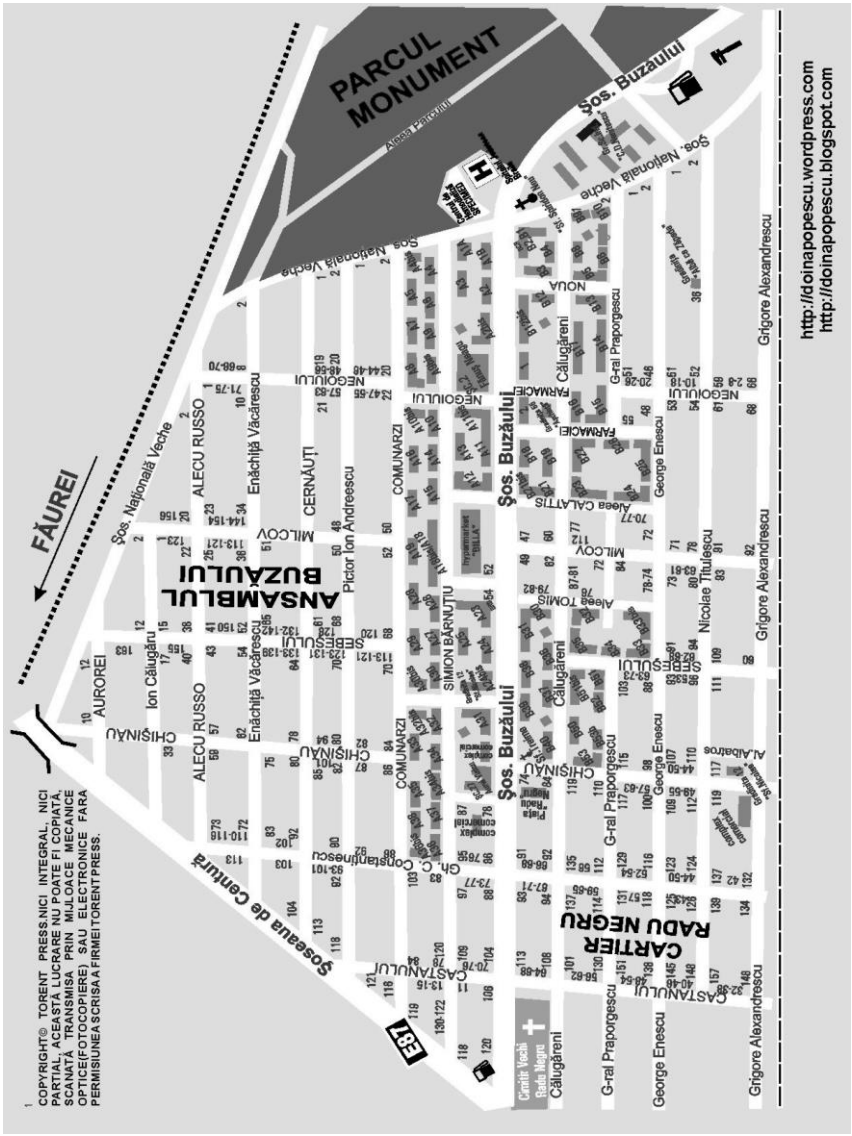
PARCUL MONUMENT
FĂUREI
Șos. Buzăului
Șos. Națională Veche
ANSAMBLUL BUZĂULUI
Șos. Nicolae Titulescu
Șos. Alexandriei
Șoseaua de Centură
CARTIER RADU NEGRU
Calea Călărașilor
Calea Griviței
Calea Moșilor
Calea Rahovei
Calea Șerban Vodă
Calea Văcărești
Calea Victoriei
Calea Dorobanți
Calea Floreasca
Calea Grivița
Calea Plevnei
Calea Șerban Vodă
Calea Victoriei
Calea Văcărești

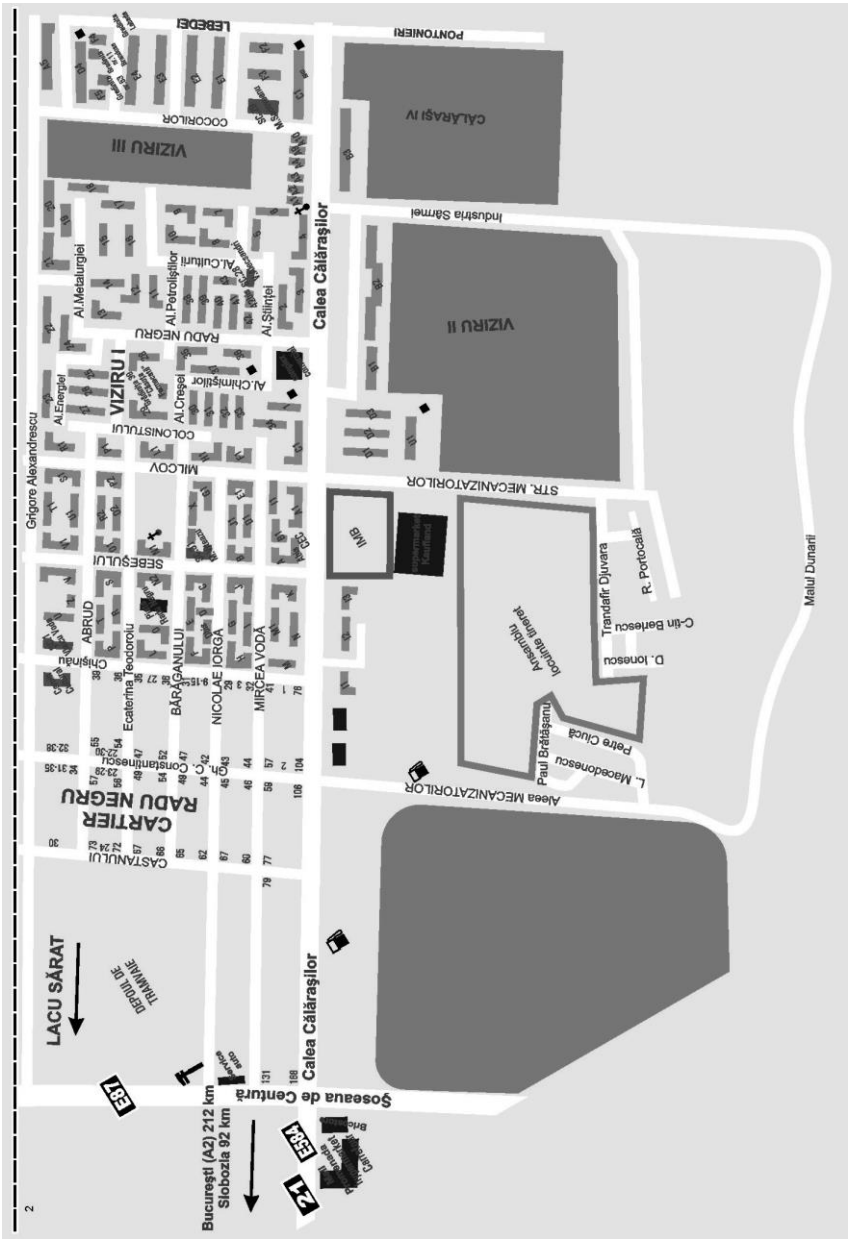
LACU SĂRAT
CARTIER RADU NEGRU
VIZIRU I
VIZIRU II
VIZIRU III
CĂLĂRAȘI IV
Calea Călărașilor
Șoseaua de Centură
Bucureşti (A2) 212 km
Slobozia 92 km
Grigore Alexandrescu
Industria Sârmei
STR. MECANIZATORILOR
Aleea MECANIZATORILOR
Malul Dunării
R. Portocală
Transfăr Dâmbovița
Parcul Tineretului
Parcul Copiilor
Parcul Dunărea
Parcul Ostrovul Mare
Parcul Ostrovul Mic
Parcul Ostrovul Mic
Parcul Ostrovul Mic

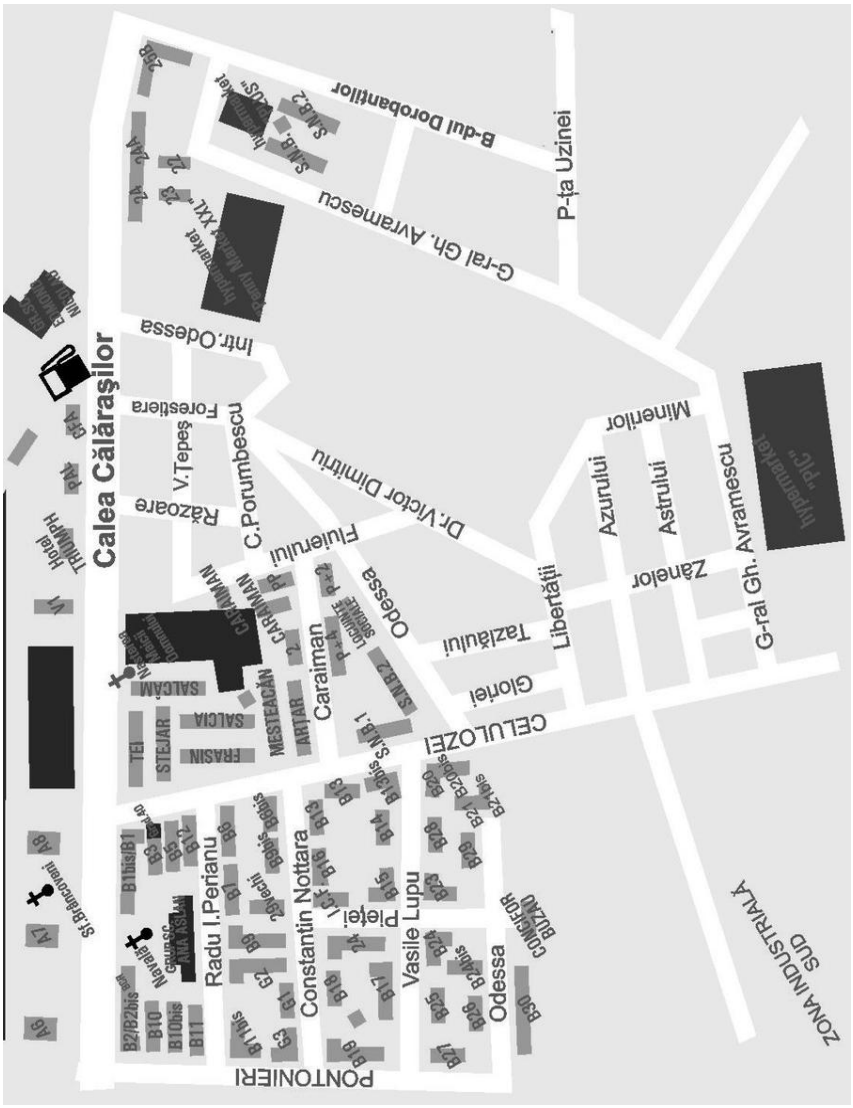
Calea Călăraşilor
Intr.Odessa
Hipermarket "Nr.1"
B-dul Dorobanţilor
P-ţa Uzinei
G-ral Gh. Avramescu
Hipermarket "PIC"
Mineriilor
Azurului
Astrului
Zânelor
Libertăţii
Tăzlăului
Gliciei
Odessa
Filiaşi
Dr.Victor Dimitriu
C.Porumbescu
Răzoare
Foresteira
V.Tepeş
Caraiman
CELULOZEI
Constantin Nottara
Radu I.Perianu
Vasile Lupu
Piaţa I
PONTONIERI
ZONA INDUSTRIALĂ SUD
Hotel TRIUMFH
SALCĂM
SALCIA
FRASIN
MESTEACĂN
ARTAR
TEI
STEJAR

Dincolo de Bariera Călăraşi şi până la calea ferată, pe partea dreaptă, se-ntinde Parcul Monument, numit astfel după Monumentul ridicat de către Kiseleff, în amintirea participării ţarului Nicolae I la asediul Brăilei din mai-iunie 1828, pe locul unde a căzut o ghiulea în preajma acestuia. Din acelaşi motiv, parcul s-a numit şi **Kiseleff.** A mai purtat şi numele de **Regele Carol al II-lea,** după vizita regelui în parcul sportiv, după cum se va vedea. Monumentul în care crucea străpungea semiluna a fost distrus de turci în primul război mondial. Drumul ce continuă Calea Călăraşi, însoţind linia de tramvai, s-a chemat **Şoseaua Monumentului, Aleea General Dragalina** şi **Şoseaua Parcului.** Aici se află **Şcolile Primare Comunale *Spiru Haret, 1923-1925, monument istoric, poziţia 97.*** Cunoscută drept Şcoala Nr. 3, dezafectată prin micşorarea numărului de elevi, strămutaţi la Şcoala Nr. 4 „Al. I. Cuza", are nevoie de reabilitare urgentă. Găzdui-va *Palatul Copiilor* pentru care există cerere de retrocedare?

Din barieră, **drumul se bifurcă: Calea Călăraşilor se prelungeşte până la ieşirea din oraş iar pe dreapta ia fiinţă Şoseaua Buzăului, conducându-ne în cartierul Radu Negru,** născut, ca şi Brăiliţa şi Nedelcu Chercea, pe Moşia Islaz (locuri de păşune, livezi şi odăi pentru vite, însumând 6570 pogoane în 1859).

În anii 1922-1923, în sudul oraşului Brăila, pe teritoriul comunei Islaz a luat fiinţă aşa-numitul «**cartier al demobilizaţilor**», format prin împroprietărirea cu loturi de casă de tip urban a locuitorilor participanţi la războiul din 1916-1918. Cartierul a primit numele legendarului întemeietor al Ţării Româneşti, **Radu Negru. În anii 1923-1925, a figurat ca sat în comuna Nedelcu Chercea. A devenit comună rurală la 1 ian. 1926 şi, apoi, comună suburbană prin Decretul – Lege 3233 din 30 august 1939. În anul 1953,** comuna Radu Negru, **devine,** ca şi celelalte două comune suburbane, Chercea şi Brăiliţa, **cartier al oraşului**, păstrându-şi numele legendar.

Concret, comuna rurală Radu Negru, înfiinţată ca rezultat al aplicării *Legii agrare* din 1921, a cunoscut două etape de dezvoltare:

1) Teren parcelat şi vândut ca loturi de casă de tip urban, cu preţ redus, locuitorilor din Brăila, stabiliţi în oraş înainte de 1916, care participaseră la războiul din 1916-1918 şi nu deţineau nici un fel de proprietate în oraş şi judeţ. Odată cu parcelarea vetrei de sat, au fost trasate străzile, a căror utilizare trebuia să fie în interes public general, existând *drepturi legale de a face cărăuşie publică, cu orice fel de vehicule şi de oricare proprietari* (v. Ghena Pricop, *Comuna rurală Radu Negru,* loc. cit., p. 380*).* De asemenea, au fost prevăzute locuri virane, în suprafaţă de 69 824 m² pentru amplasarea pieţelor şi a instituţiilor comunale, cum ar locul pentru piaţă, compus dintr-o parcelă de 3072 mp, care va fi împrejmuită şi plantată cu pomi fructiferi, unde a fost amplasat şi Monumentul Eroilor(dimensiuni 4/4; 16/7; împrejmuit). Registrul nr. 1/1926, Fond Primăria com. RN –Registrul alfabetic de împroprietăriţi din comuna RN, cu indicarea numărului lotului şi a adresei din oraş(de la litera B la Z) demonstrează că au fost împroprietărite 2614 persoane: demobilizaţi, invalizi, văduve şi orfani de război, funcţionari îndreptăţiţi, astfel născându-se **cartierul demobilizaţilor,** în sudul oraşului, dependent de comuna Nedelcu Chercea. În lunga listă se află numeroase personalităţi ale Brăilei, cum ar fi: Radu Campiniu, fost primar; Corbu S. Radu, profesor şi director la Liceul Bălcescu, inventatorul oinei, sportul nostru naţional; Ilie Didicescu, protopop; Guşeilă C., profesor la Liceul Bălcescu; Lazaroneanu P. Ionel, scriitor; doctor Naumescu D., medicul staţiunii Lacul Sărat etc.

2) În 1925, punându-se în aplicare Legea administrativă, prin decizia Prefecturii nr. 4490/1925, s-a constituit o comisie pentru delimitarea zonelor comunale şi propunerea de înfiinţare de noi comune din satele care îndeplinesc condiţiile legale. Comisia de plasă propune înfiinţarea comunei iar Jurnalul

Consiliului de Miniştri nr. 3303 şi Înaltul Decret Regal nr. 2465/1925 privind unificarea şi organizarea administrativă ratifică lucrările comisiei şi declară satul Radu Negru **comună rurală independentă, de sine stătătoare sub numele de Radu Negru,** având hotarele între Pădurea Monument, calea ferată Brăila-Buzău, pădurea Lacu Sărat şi Dunăre, **a cărei administraţie proprie datează efectiv de la 1 ianuarie 1926.**

Comisia de delimitare a teritoriului comunei rurale din plasa Silistraru a stabilit următoarele limite, consfinţite într-un plan anexă, prin procesul verbal încheiat în data de ***8 decembrie 1925*:**

La Nord, oraşul Brăila de care se desparte prin linia ferată a fabricilor (astăzi, dispărută/conservată, trecea pe lângă Spitalul Nr. 3, pe lângă Liceul de Construcţii, traversând Şoseaua Vizirului şi intra în zona Fabricilor - n.n.), începând din linia ferată Buzău-Brăila şi până la aleea Monumentului (care aparţinea comunei R.N. - n.n.) iar de aici însăşi această alee până la bariera străzii Călăraşi, de unde mai departe hotarul merge pe fostul şanţ colector până la Dunăre

La răsărit - cu fluviul Dunărea

La Sud, bunul mic Pârlita nr.1 (proprietatea obştei Brazi), lotul unui plutonier pensionar şi pădurea Lacu Sărat până la calea ferată Buzău-Brăila, care cale ferată formează mai departe şi **hotarul de apus** până la intersecţia ei cu linia ferată a fabricilor.

Delimitarea preciza şi ***suprafaţa totală a teritoriului comunei R.N., intra- şi extravilan - 1150 ha.***

Aşadar, **comuna rurală Radu Negru, ca şi satul Lacul Dulce, a apărut ca urmare a aplicării Legii rurale din 1921.**

2) Pe baza Legii din 17 iulie 1930, între anii1931-1933, 258 de persoane care fuseseră împroprietăriţi în zona Sărătura (teren inundabil, din dreapta liniei de tramvai, lângă Lacul Sărat) au primit loturi de casă în zona industrială, mai cu seamă în aşa numitul **cartier al fabricii *Celuloza.***

Taxa unui metru pătrat de teren era de 4 lei la care se adăugau 300 lei *comitet de construcţie,* 60 lei taxă de parcelare şi 10 lei pentru imprimate. Mulţi locuitori nu-şi achitaseră datoriile, neputându-li-se întocmi actele de proprietate. Comunei nu i se acordase vreo rezervă din reforma agrară şi nici islaz comunal. Va primi spre folosinţă doar 102 ha la punctul Osăria: o parcelă de 24 ha pentru cultura cerealelor (între şoselele judeţene Brăila-Slobozia şi cea spre Călăraşi) şi alta de 78 ha pentru cultura zarzavaturilor între Industria Sârmei şi Dunăre.

[Prin Legea pentru organizarea administraţiei locale, comuna RN a fost desfiinţată şi trecută ca sat în comuna Nedelcu Chercea de la 1 ianuarie 1930. Consiliul sătesc, prin deciziunea nr. 3 din 21 ian.1931, primar Ştefan Avediseanu, consideră faptul *o nedreptate, pentru că, deşi nu are numărul de 10000 locuitori (art. 21), veniturile îi îngăduie să se gospodărească singură cât se poate de mulţumitor, având încasări de 798659 lei pe anul 1929 şi 881936 pe anul 1930. Solicită Consiliului Judeţean, ca, de la 1 ian. 1931, satul RN să se despartă de comuna rurală Nedelcu Chercea şi să devină singură comună, deoarece, în loc ca veniturile sale să se întrebuinţeze la lucrările edilitare ca şcoală, biserică, primărie etc. de care este lipsit complet, se întrebuinţează pentru alte scopuri. Dovada este că în acest an (1930-n.n.) din 661652 lei daţi comunei cu cotă de 75%, abia ni s-a repartizat suma de 50000 lei. Răspunzând, Consiliul Judeţean (preşedinte, căpitan M. Ghiţescu) prin decizia nr. 60 din 31 ian. 1931, declară nulă decizia satului RN, pentru că nu are 10000 locuitori şi nu dispune de mijloace îndestulătoare.* Din fericire, împărţirea administrativă contestată a fost desfiinţată la 1 aug. 1931.]

Litigiul dintre Primăria mun. Brăila şi Primăria com. Radu Negru privind cartierele Clony şi ofiţeresc pe terenul de la bariera Călăraşi dat pentru împroprietărirea ofiţerilor la stăruinţele dlui general Macri, ministru de Război, care a dat în schimb municipiului alt teren.

Consiliul Comunal al Primăriei Mun. Brăila, sub preşedinţia lui M. Filipescu, primarul Municipiului, prin procesul verbal nr. 6 din 10 iunie 1933, aprobă o nouă delimitare a oraşului, înglobând o parte destul de mare din teritoriul comunelor Radu Negru şi Nedelcu Chercea, însuşindu-şi propunerea comisiei numite la 18 nov. 1932 (fără să ţină cont de delimitarea din 8 decembrie 1925) cf. planului din PV din 12 dec.1932:

Spre Nord-Est începând din punctul unde canalul colector se termină în Dunăre, urmează linia canalului colector, aceasta rămânând în interiorul oraşului, până unde întâlneşte linia CFR port, urmează calea ferată, care rămâne în interiorul oraşului (până unde întâlneşte linia CFR), înconjoară **gara oraşului împreună cu staţia CFR, liniile de garaj şi rampa CFR**, care rămân în interiorul oraşului, urmează mai departe linia CFR până la punctul unde întâlneşte punctul terminus al parcului Regele Carol al II-lea.

Înspre Sud – Vest urmează spre est linia (şanţul) parcului *Regele Carol al II-lea* (fost parcul Monument) până la punctul unde întâlneşte drumul dintre terenul de instrucţie şi Cazarma Reg. 38 Infanterie, urmează acest drum până ce întretaie şoseaua Brăila – Viziru, merge spre Nord pe şoseaua Brăila – Viziru până în drumul dintre fabrica de celuloză şi **cartierul nou de pe terenul fost viile Clony, care cartier se înglobează oraşului, se abate spre Nord înconjurând fabrica de ciment, până la hotarul fabricii de orez, care se înglobează la oraş** (subl. ns., aici aflându-se miza noii delimitări) şi se termină în Dunăre, urmează mai departe spre Nord, malul Dunării, până în punctul unde canalul colector se varsă în Dunăre înglobând oraşului **cheiul, portul, bazinul şi incinta docurilor,** şi tot ce se cuprinde în aceasta limită până la canalul colector. Delimitării i se anexa şi planul corespunzător.

Noua delimitare includea gara cu liniile sale de triaj (motiv de litigiu cu comuna Nedelcu Chercea!), docurile, Parcul

Regele Carol II, cartierele construite pe locul fostelor vii Clony şi de la bariera Călăraşi, ultimele aparţinând comunei Radu Negru.

Cauza cauzelor: numeroşi ofiţeri, subofiţeri şi funcţionari din acest cartier ieşiseră sau urma a ieşi la pensie, urmând a primi a primi pensia pentru regim rural, mai mică decât cea pentru urban.

Decizia este contestată de Primăria R.N. la Comitetul Local de Revizuire Bucureşti, obţinând câştig la 17 nov.1933: *încalcă teritoriul comunei Radu Negru, fără a cere măcar de formă avizul prealabil al consiliului comunal R.N., cf. art. 18 şi 19 din Legea pentru organizarea Administraţiunii Locale din 3 aug.1929, înglobând cu de la sine putere şi în mod abuziv cartierul Clony, inclusiv fabricile de Orez şi România forestieră, la Municipiu, răpindu-ne prin aceasta o porţiune din terenul care* niciodată *n-a fost şi n-a aparţinut Municipiului Brăila,* dar este respinsă prin decizia nr. 887, cu argumentul: *nu se tinde la o modificare teritorială, ci numai la o determinare a razei oraşului, în absenţa unei delimitări anterioare.* Primarul Ioan Talpeş face recurs şi Comitetul Central de Revizuire admite apelul în 16 iulie 1934, cu decizia: *Teritoriul comunei Radu Negru a fost fixat la 8 decembrie 1925 prin ordinul Prefecturii nr.4490 / 1925, orice modificare făcându-se cu consimţământul ambelor părţi şi aprobarea Ministerului de Interne.* Totuşi, la recursul Municipiului la Curtea de Casaţie Bucureşti, pierde, decizia nr. 2216/1940 dând câştig Municipiului *datorită unui viţiu de procedură: introducerea tardivă a apelului la instanţa a II-a - Comitetul Central de Revizuire, deşi acesta trecuse peste acest incident şi, judecând fondul, dăduse câştig de cauză comunei RN.*

Consiliul comunal R.N., prin procesul verbal nr. 22/9 nov. 1933 (primar girant Sandu Marinache) decide declararea comunei ca suburbană (în conformitate cu art.7 din Legea pentru organizare administrativă, aflându-se la cel mult 3 kilometri), înaintând decizia Prefecturii cu raportul

nr. 2774 / 10 nov. 1933. Municipiul Brăila a recunoscut în acel an R.N. ca comună suburbană, dar, intervenind chestiuni politice, decizia n-a mai fost înaintată la Ministerul de Interne.

Memoriul primăriei RN către Prefectură, privind transformarea în comună suburbană.

7 martie 1938 (PV nr. 36, prin care se solicită şi aprobarea unui credit de 20000 lei pentru plata avocatului Jean Vermeulen). Memoriul începe cu un scurt istoric al naşterii comunei. În 1925, s-a repartizat de către mun. Brăila un teren pentru loturi de casă pentru împroprietărirea demobilizaţilor de război cuprins între Bariera Călăraşi, Dunăre, pădurea Lacu Sărat şi linia ferată Brăila-Buzău. Repartizarea s-a fixat în urma ordinului prefecturii nr.4490/1925, prin procesul verbal din 8 dec.1925, totodată întocmindu-se şi schiţa de plan prin care s-au împărţit 2618 loturi de casă a 512 m². Loturile s-au împărţit pe categorii: 1) cartierul ofiţerilor superiori cuprins între linia ferată ce duce la fabrici spre malul Dunării şi Spitalul Militar; 2) cartierul muncitorilor cuprins între Şoseaua Viziru şi linia de tramvai; 3) cartierul magistraţilor, ofiţerilor inferiori, reangajaţilor şi funcţionarilor, între linia de tramvai şi calea ferată Brăila-Buzău. S-a început construcţia caselor de către cei ce aveau mijloace, luând fiinţă comuna Radu Negru prin Decretul regal nr. 2465/1925. [Dar…] Împroprietăriţii erau pensionari şi viitori pensionari, care au renunţat a mai construi locuinţe şi cei ce le-au făcut le-au vândut, atât loturile, cât şi casele, pe preţuri de nimic şi s-au retras la oraş, lucru care continuă şi astăzi, deci comuna în prezent merge în descreştere, ne pleacă oameni de mâna întâia şi vin alţii din alte comune, certaţi chiar cu justiţia şi se stabilesc aici prin cumpărare de loturi şi case ale celor ce pleacă. Pe teritoriul acestei comune locuiesc în prezent 15 pensionari şi 50 reangajaţi activi, care reangajaţi au locuinţe proprii şi cum parte urmează să iasă la pensie sunt pe punctul a ne părăsi unii dintre cei mai buni gospodari şi viitori cetăţeni ai

acestei comune. [Drept urmare] primăria R.N. solicită ca Prefectura să intervină la Ministerul de Interne pentru a fi declarată suburbană pe data de 1 aprilie 1938 pentru a se preîntâmpina descompunerea de care am vorbit. **Rezoluţia Prefecturii.** Declararea unei comune suburbane se face prin lege după îndeplinirea formalităţilor cerute de art. 2 şi 3 din Regulamentul Legii Administrative.

13 aprilie 1938. Primarul Gheorghe Marinescu către Prefect. Înfiinţată în 1925, are 4700 suflete, în majoritate demobilizaţi de război, ofiţeri, magistraţi, reangajaţi, funcţionari, împroprietăriţi cu loturi de casă. Situată în continuarea oraşului, buget anual de 1800000 lei. S-a edilitat singură cu canalizare de apă, lumină electrică, şosele, şcoli, biserică. Pe cont propriu şi treptat vom face toate lucrările edilitare la fel, fără a avea nevoie de concursul material al judeţului. Copiii merg la şcoală în oraş. Şi-au construit locuinţe, gospodării frumoase. **Primăria Mun. Brăila refuză recunoaşterea drept comuna suburbană** pe motivul că am avea pretenţii de a-i solicita lucrări edilitare. Dar, pe teritoriul comunei se află 6 fabrici industriale, 3 regimente, spital militar şi manutanţă militară, locuinţe proprii şi bine construite, care dau aspectul unei adevărate comune urbane. Municipiul ar căpăta mai mulţi locuitori, nemairetrăgându-se la oraş, pentru că, pensionari fiind, primesc pensia pe comună rurală cu mai puţin 600-900 lei. Se solicită intervenţia pe lângă Primăria Municipiului. Se recunoaşte totuşi, că, sprijiniţi de municipiu, vor realiza mai uşor lucrările edilitare.

23 iunie 1938. Cerere de dezlipire a cartierului Clony. Jalbă către Prefect, după audienţa din 9 iunie 1938. În 1925, a avut loc împroprietărirea de către Primăria Mun. Brăila a unei părţi din ofiţerii garnizoanei cu locuri de casă în cartierul Clony, cuprins între calea ferată Cantacuzino şi Divizia a 10-a (în prezent Spitalul Militar), care şi-au construit case, între aceştia fiind şi defunctul general Macri, fost comandant al Diviziei a 10-a. În 1926, luând fiinţă comuna R.N., cartierul Clony, împreună

cu cartierul ofiţerilor, fără voia locuitorilor, a fost trecut la comuna R.N. Se cere dezlipirea cartierului de la comuna R.N. şi trecerea sa la oraş, deoarece cartierul şi autorităţile militare suferă din cauza lipsei de pavagiu a şoselei, făcând viaţa imposibilă, ca şi lipsa de canalizare şi lumină suficientă, care conduc la diminuarea valorii imobilelor şi a cuantumului pensiei cu 1000-1500 lei. Disputa urma să fie tranşată la Înalta Curte de Casaţie pe data de 26 sept.1938. În fapt, se va soluţiona de la sine prin declararea ca suburbană în anul 1939.

Consiliul comunal R.N., prin raportul nr. 1076/1938, la care s-a anexat încheierea Consiliului Comunal nr 1/1938 şi memoriul înaintat de Primăria comunei către Prefectură, se solicită **declararea comunei ca suburbană**, arătându-se că *Radu Negru* este un puternic centru industrial, cu un buget anual de peste 2 milioane lei şi cu o populaţie formată în majoritate din ofiţeri şi subofiţeri activi şi pensionari, mici funcţionari, magistraţi şi muncitori la întreprinderile din zonă, situat *în continuarea oraşului,* locuitorii neavând intenţia stabilirii într-un sat, calitatea de *comună rurală* fiind atribuită din considerente electorale, fără consultarea cetăţenilor ei. [Disputa viza, de fapt, veniturile obţinute de la fabricile din zonă: *pentru că această comună are venitul numai de la aceste industrii, pentru care fapt îl pretinde şi Primăria Mun. Brăila, în valoare de 1500000. Dacă ar pierde procesul, comuna ar putea fi desfiinţată, deoarece de la locuitori nu se poate încasa decât maximum 200000 lei.]*

Memoriul, avizat favorabil de către Prefectură prin adresa nr. 10627/ 21 sept.1938, a fost remis Primăriei municipiului Brăila, care, apreciind că o decizie favorabilă n-ar îngreuna bugetul oraşului, ci, dimpotrivă, ar beneficia în plus de *câteva mii de contribuabili,* a acceptat cererea. Decizia Primăriei nr. 23924/1 oct. 1938 [*Noi, lt.col. Paul Brătăşanu, primarul mun. Brăila, declarăm comunele rurale Radu Negru şi Nedelcu Chercea, ca comune urbane"*] a fost înaintată Ministerului de Interne, fiind întărită **prin Decretul Lege nr. 3233 din 30**

august 1939, când Radu Negru devine, oficial, comună suburbană „în hotarele sale", cf. Jurnalului Consiliului de Miniştri nr. 2575 şi raportului Min. de Interne nr. 13742/1939 către M. S. Regele.

În fapt, litigiul îşi continuase drumul la Înalta Curte de Casaţie (14 martie 1938) sau la comitetul Central de Revizuire (16 iulie 1938), decizia fiind pusă in aplicare de Primăria Municipiului cu începere de la 1 aprilie 1941. Ca atare, în 10 iunie 1942, conform dispoziţiilor Institutului Central de Statistică, s-a întocmit lucrarea formular nr. 4512 / 1942, cu care ocazie s-a stabilit şi suprafaţa comunei, cu delimitările şi zonele arătate, cuprinzând 381, 4159 ha (cartierele Clony, Ofiţeresc şi Industrial fiind înglobate Municipiului). [În anul 1947, la 22 apr., noua delimitare pentru întocmirea lucrării ordonate de Institutul Central de Statistică, cu formularul nr. 28/1946, cuprinde în raionul comunei şi terenurile de păşuni, fâneţe, stufuri, aparţinând PARID şi CARS - ului, cuprinse între braţele Dunării Vechi şi Noi, în suprafaţă de 4124,60 ha, cea mai depărtată târlă în baltă aflându-se la 6 km.

Declararea drept comună suburbană a stârnit **alte nemulţumiri:** *decizia de a lua întreaga comună a urmărit satisfacerea unor interese politice. S-a ajuns la dezechilibrarea finanţelor, fiindu-i răpiţi cei mai buni şi mai înstăriţi contribuabili. S-a aplicat dreptul celui mai puternic.* Nemulţumirea provenea din faptul că acelaşi primar prin Ordonanţa nr. 12436 din 24 apr. 1941 legifera delimitarea din 10 iunie 1933, dându-se curs memoriului-plângere al locuitorilor din cartierul Clony, semnat de 14 locuitori, de a fi încorporaţi la Municipiu, urmat de cererea a 76 de semnatari din 1 mai 1941 de rămânere la Radu Negru. După aplicarea Ordonanţei, la 28 apr. 1941, Primăria com. urbane R.N. propune în memoriul către Prefectură *rezolvarea pe cale amiabilă a diferendului.* La 19 mai 1941, consiliul de avocaţi este de părere că decizia nr.6/1933 a rămas definitivă, urmând a invita primăria Mun. Brăila să

cerceteze dacă nu e cazul să ia iniţiativa unei noi delimitări. Drept urmare, prefectura solicită Municipalitatea la 14 ian.1942 să lase comunei RN cartierul Clony, întrucât fără veniturile acestui cartier această comună nu poate exista. Aceeaşi propunere de înţelegere amiabilă este reluată de primarul Gh. Marinescu la 9 martie 1942.

Peste doi ani, problema este repusă pe tapet prin Ordinul telefonic nr. 5492/23 apr. 1943, prefect colonel Marin Ciobanu, care stipulează convocarea pentru ziua de 25 apr. 1943 (ziua întâi de Paşti) a Sfatului comunal pentru a-şi da avizul asupra transformării comunei în **comună rurală sau urbană (nereşedinţă) independentă.**

Hotărâre: să fie menţinută în actuala stare de suburbană sau, la extrem, să fie alipită municipiului (25 apr. 1943). Hotărârea este motivată de răspunsul la situaţia cerută de Min. Afacerilor Interne: distanţa-limitrofa Municipiului; 5278 suflete din care 1059 contribuabili; ocupaţia - 65% muncitori manuali şi căruţaşi în port, 20% lucrători industriali, 10% meseriaşi şi funcţionari particulari / industriali, 5%funcţionari şi pensionari publici; industrii: Fabrica de Ciment, Şantierul Naval România, Fabrica de Cherestea „La Stejarul", Fabrica „Industria Sârmei"; legături cu comuna urbană - îşi câştigă existenţa în port şi în fabrici, se alimentează pe bază de cartele date de Municipiu, are asistenţă socială şi medicală în Port, aprovizionare de pe pieţele Brăilei.

Imagini contradictorii

Deoarece beneficia de avantajul liniei de tramvai care lega Brăila de băile Lacul Sărat, ***noul cartier, numit în epocă şi Brăila Nouă, trebuia să devină o comună model.*** N-a devenit !

Proiectele privind construirea caselor ieftine şi plătibile în rate (aici şi-n continuare, v. Ghena Pricop, art. cit., p. 381-383) au eşuat, fiind respinse ofertele de credit ale unor consorţii (unul belgian şi două germane) şi acceptat *nenorocitul credit de*

construcţii F.A.P., care *n-a activat deloc şi demobilizaţii, încetul cu încetul, şi-au făcut casele fără nicio normă, fără nici un stil.*

La fel s-a întâmplat cu lucrările de aducţiune a apei potabile, pavaje, lumină etc., datorită defectuoasei gestionări a fondurilor băneşti, destul de mari, dacă se are în vedere faptul că *noii aşezări îi fusese înglobată cea mai mare parte a zonei industriale din sudul oraşului.*

La inventarierea bunurilor publice din anul 1939 existau pe raza comunei:

- *Leagănul de copii „Principele Mircea",* proprietatea Prefecturii;
- *imobilele „Societăţii de Patronagiu"* (*persoană morală),* construite în 1908 din iniţiativa privată a unui comitet al Societăţii de patronagiu, situate pe Șos. Prelungirea Călăraşi, la apus de Reg. 38 Infanterie, pe un teren de 3,5 ha, unde funcţionau un azil pentru bătrâni şi copii abandonaţi şi, provizoriu, şcoala de aplicaţii de pe lângă Şcoala Normală de învăţătoare (aflată atunci în construcţie; azi, Spitalul Nr.3). Poseda şi o mică capelă de rit ortodox, unde slujea preotul garnizoanei. Într-un album editat în 1937 cu ocazia celei de a XII-a adunări generale a Uniunii oraşelor din România se menţiona: *Patronajul are grădină de copii, şcoală primară, capelă, atelier de croitorie, broderie, tâmplărie, o grădină de zarzavat şi de arbori fructiferi, o crescătorie de vite, o secţie de apicultură, o secţie de sericicultură. Sunt astăzi adăpostiţi în această instituţie 50 de bătrâni infirmi şi 60 de copii orfani, care sunt bine îngrijiţi, bine hrăniţi şi educaţi. Dintre copiii crescuţi de Soc. de Patronaj s-au dat societăţii multe elemente de valoare ca ofiţeri, preoţi, profesori, profesoare, funcţionare, meşteşugari destoinici.*
- *clădirea Regimentului 5 Grăniceri,* intrată la acea dată în patrimoniul Ministerului de Finanţe;
- *Spitalul Militar,* proprietate a Ministerului Apărării Naţionale;

- *sediul administrativ, str. Principele Mircea nr. 65,* construit în 1925 pe lotul 65 şi cumpărat de primărie în 1937 de la colonelul Gh. Praporgescu;
- *localul Şcolii primare* şi locuinţa directorului şcolii şi
- *Biserica*, a cărei construcţie începuse în 1933.

Viziunii arhivistice i se opune viziunea eseistică a revizorului şcolar Vasile Băncilă într-un tablou deloc pitoresc, aşa cum rezultă şi din titlul eseului, *Satul nebunilor*, publicat în *Analele Brăilei*, nr.1/1931, p. 39-42, nume dat de locuitorii înşişi ai satului, *cu bun simţ psihologic.*

Satul (s-a născut şi a fost până în 1939 comună rurală ! - n.n.) *acesta n-are istorie, fiindcă n-are decât câţiva ani şi fiindcă e artificial* (nu *organic*, nefiind născut şi crescut în timp - n.n.). *E interesant numai ca experienţă de a face şi la noi o localitate în ritm americănesc. Ritmul americănesc se referă la naşterea sa prin împroprietărire / vinderea de parcele,* [înscrise într-un plan edilitar desenat cu rigla şi echerul şi constituind o reţea de drepte paralele şi perpendiculare sau, altfel spus, un caroiaj, care s-a păstrat până astăzi şi poate fi admirat de către orice posesor al *„Paginilor aurii”*. Acelaşi lucru se întâmplase şi cu Brăiliţa (v. capitolul respectiv), nefiind condamnabil în sine –n.n].

În acest *sat, care nu e nici sat şi nici chiar mahala* (…) *s-au dat locuri de casă nevoiaşilor sau ne-nevoiaşilor. Nevoiaşii şi-au ridicat un adăpost cum au putut; ceilalţi au durat case iarăşi cum au putut sau, în cele mai multe cazuri, au lăsat locul gol. Dacă ar fi fost un gând realist şi zelos la început, s-ar fi văzut că aici nu se poate ridica un sat adevărat, ci un fel de sat – banlieue* (fr. *banlieue:*1. localitate cu populaţie deasă din jurul unui mare oraş; 2. suburbie, periferie - n.n.), în care *ar fi trebuit să se facă căi de comunicaţie rapide şi ieftine în legătură cu oraşul* (se omite tramvaiul, existent din 1900! - n.n.) *şi anume lucrări edilitare de ansamblu.* (…) *Nu s-a făcut deci nimic. Comuna, doar a parcelat locurile. A tăiat câteva drumuri, pe hârtie. A uitat chiar să lase loc pentru şcoală şi biserică! A rezervat numai*

câteva locuri mai mari. De aceea, şcoala nici n-a putut fi aşezată în mijlocul satului şi nici n-are curte destul de mare. [Şcoala, cu două săli de clasă - patru posturi, un culoar şi o cancelarie, inspectată de revizorul şcolar Vasile Băncilă în 1931, astăzi grădiniţă, te-ntâm-pina la intrare cu adagiul *Ai carte, ai parte!*, ceea ce nu se mai adevereşte în zilele noastre.]

Concluzia eseistului motivează denumirea populară a satului, căruia oficialităţile i-au dat un nume de voievod legendar:

În câţiva ani, vechea câmpie dintre păduri s-a acoperit de cutii de chibrituri cu pretenţii de case. Unele reuşesc să fie case, dar cele mai multe nu-s decât culcuşuri. Oamenii necăjiţi, neavând nici un concurs de la stat sau comună, s-au „instalat" şi ei cum au putut, fără nici un stil de ansamblu, cum i-a venit fiecăruia.

Aceste case mărunte şi triste, pe care le întâlnim şi astăzi, din goana tramvaiului sau a trenului, care nu mai erau nici sat, dar nici mahala, au condus însă la dezvoltarea oraşului nostru.

Scriitorul Ion Bălan, care a copilărit în cartier, crede că denumirea de **Satul nebunilor** vine *din invidie. Era singurul cartier dintre cele prăpădite ale oraşului prin care trecea tramvaiul electric, când în alte localităţi încă se mai stropeau străzile cu sacaua trasă de boi. Şi mai era ceva: prin Satul Nebunilor intrau şi ieşeau toate drumurile care duceau înspre şi dinspre Bucureşti. Câtă mândrie*! (op. cit., p. 6)

Şcoli

Şcoala Primară Mixtă Nr.1 (titulatură de la 1 sept. 1931), azi grădiniţă. A funcţionat iniţial în str. Călugăreni nr. 47, într-o casă particulară. Datorită măririi populaţiei şcolare, a utilizat 2 săli şi din Centrul administrativ comunal. **Local nou - 1 sept. 1969. Primeşte numele de „Vlaicu Vodă" la 1 mai 2004.** În cazierul nr. 450 din 1941, cele 4 săli de clasă (2 din 1931 şi 2 din 1936) sunt astfel înregistrate:

- sală cu 24 bănci a 2 elevi cu 2 găuri fără spate, tablă în perete cu 2 belciuge, catedră cu postament, scaun fotoliu, icoana Domnului Isus, cuier de perete, sobă pătrată de tablă cu 6 burlane, tablourile MS Regelui Carol al II-lea, Marelui Voievod Mihai de Alba Iulia şi cu stema Straja Ţării
- sală cu 26 bănci… şi un război de rogojini cu spată
- sală cu 24 bănci…, dulap farmaceutic, dulap cooperativă
- sală cu 24 bănci…, maşină de croitorie veche
- 2 coridoare, cancelarie, dulapuri pentru arhivă şi bibliotecă

Şcoala Primară Mixtă Nr.2. Site şcoală: prima menţiune-10 ian. 1945. În anul 1953-1954, Şcoala Elementară de 7 ani nr.2, local închiriat pe str. Domniţei nr. 20, 5 săli de clasă, 130 de elevi [Casa Alexandrescu, proprietar, de profesie militar, construcţie solidă, cu streşini alungite, pridvor, ziduri groase, păstrată în condiţii foarte bune şi astăzi, în care a funcţionat multă vreme şi dispensarul cartierului]. În anul şcolar 1959-1960: 300 elevi. Propriul local în anul şcolar 1962-1963: 8 săli de clasă, 1 laborator fizică-chimie, 2 ateliere, bibliotecă, 10 clase primare, 10 clase elementare, încălzire cu sobe; incendiul din 1974 arde o parte din arhivă. Construită pe un teren slab, fără o fundaţie corespunzătoare, pe locul unei foste gropi de gunoi, va fi zdruncinată la 4 martie 1977 şi grav fisurată la cutremurul din 30 mai 1990, orele 13,30, fiind demolată. A funcţionat timp de 3 ani în fostul local al Şcolii Nr. 1, unde astăzi este o grădiniţă. **Actuala clădire s-a inaugurat la 15 septembrie 1993**, după un proiect unicat: 18 săli de clasă, 3 laboratoare, cabinet educaţie tehnologică, bibliotecă, cancelarie, sală de festivităţi, cabinet medical, cabinet director, secretariat şi sală de sport. **În septembrie 2002 a primit numele marelui prozator „Fănuş Neagu”,** a cărui operă a eternizat Brăila. Bustul scriitorului, semnat de sculptorul Dumitru Cojocaru, veghează asupra generaţiilor de elevi.

Şcoala Nr. 27 „Aurel Vlaicu”, botezată la 1 sept. 1998 cu numele pionierului aviaţiei române datorită tradiţiei cercului

de aero-modele, iniţiat şi condus cu rezultate notabile la nivel naţional de profesorul Ştefan Stănculescu, fost director al şcolii între 1984-1992. Aurel Vlaicu zburase la Brăila în 23 apr. / 5 mai 1915 la mitingul aviatic organizat sub auspiciile Ligii Culturale locale, despre care ziarul „Mesagerul" scria: *Vlaicu ne-a făcut cinstea de a oferi Brăilei un spectacol măreţ* (…) *urmat de aclamaţiunile a peste 5000 de spectatori*. Din păcate, în luna septembrie a aceluiaşi an, presa anunţa căderea lui Aurel Vlaicu, lângă Câmpina, în tentativa de a trece Carpaţii şi a ajunge la fraţii din Transilvania. La procesiunea de doliu, organizată şi la Brăila, au participat toate oficialităţile locale şi o mulţime imensă (T. Buculei, op. cit., p.142). Întrucât şcolile nr.1 (folosea şi spaţiul fostei primării, azi cămin cultural) şi 2 deveniseră neîncăpătoare, pentru cuprinderea copiilor din partea de S-V a cartierului, s-a impus necesitatea construirii unei noi şcoli între anii 1966-1968, **inaugurată la 1 sept. 1968.** Clădirea, în regim de înălţime P+1, are forma literei L. Este construită pe fundaţie de beton armat, cu structură de rezistenţă iar zidurile despărţitoare cu grosimea de 0,40 m, din cărămidă. Iniţial a avut 8 săli de clasă, un laborator de chimie-biologie, o sală de educaţie fizică, secretariat, bibliotecă, cabinet director, cancelarie. În 1971, s-au construit în curtea şcolii atelierele de lăcătuşărie şi de lucru-gospodărie. În 1974, clădirea şcolii s-a extins pe latura dinspre Şos. Buzăului, cu două laboratoare, în regim P+1.

Ridicarea noilor cvartale a condus la creşterea populaţiei şcolare şi la construirea de noi şcoli:

Şcoala Nr. 28 „Vasile Alecsandri"
Şcoala Nr. 29 „Mihail Sadoveanu"
Şcoala Nr. 31 „Mihai Viteazul"

Odată cu ridicarea Combinatului chimic de la Chiscani s-a construit şi Şcoala profesională de chimie, devenită cu timpul liceu, astăzi **Colegiul Tehnic „Costin Neniţescu".** Un alt aşezământ şcolar modern îl reprezintă **Colegiul Sanitar „Ana Aslan"** (cursuri primare, gimnaziale, liceale şi postliceale).

BISERICI

Biserica Sfânta Treime

Neavând biserică, comuna rurală Radu Negru, înfiinţată în 1925, a fost dependentă sub raport bisericesc de Parohia Chiscani. De-abia în anul 1933 a luat fiinţă Parohia Radu Negru, ca parohie extrabugetară, prin decizia cu nr. 6737 din 17 oct.1933 a Prea Sfinţitului Episcop Ghenadie, preot paroh fiind Nicolae Dobrin. Va fi trecută în bugetul statului în anul 1937.

Cu ocazia prezentării în comună a primului preot paroh definitiv al comunei, pentru preamărirea acestei zile mari pentru comună, se hotărăşte ca părintele să săvârşească primul act creştinesc prin botez iar primul prunc născut în comună începând din dimineaţa zilei de 4 noiembrie 1933 să devină ***finul comunei. Se va numi Radu Negru / Rada Neagra*** *iar de va avea aplicaţiuni la învăţătură va primi o bursă anuală.* Săvârşirea actului de botez va fi suportată de comună, în care scop se deschide un credit de 2000 lei. Preotul paroh, teolog, avea un salariu de 2800 lei, plus o indemnizaţie de chirie şi combustibil de 14000 lei iar cântăreţul bisericesc, 1200 lei. (Procesul verbal nr. 23/9 nov.1933). De fapt, după cum rezultă din cererea protoiereului de a i se acorda preotului Nicolae Dobrin prima gradaţie de 500 lei, salariul brut fusese de 2070 lei, urmând ca în exerciţiul financiar 1935/1936 să ajungă la 2570 lei.

Până la zidirea unei biserici, s-a amenajat o casă de rugăciune într-un imobil din str. Călugăreni nr. 8, unde s-au oficiat slujbele până la construirea lăcaşului de cult.

La 17 octombrie 1933 s-a sfinţit locul donat de Primăria oraşului Brăila, prevăzut încă în planul de parcelare a cartierului pe axa străzii Mareşal Averescu / Leningrad / Chişinău (odată cu şcoala şi Monumentul Eroilor) la intersecţie cu Şoseaua Naţională/ Victoria, pentru ca în 4 noiembrie să se pună piatra fundamentală.

Contractul pentru construcţia bisericii, în valoare de 1800000, fusese semnat de către Sandu Marinache, girant al postului de primar, al cărui titular Ioan Talpeş va fi instalat la începutul lui nov. 1933. Întrucât primăria licitase construcţia bisericii în 28 oct. 1933, semnând un contract cu antreprenorul Ioan Chiriţă în valoare de 438451 lei (200000lei, art. 29 cap. I; 18000 lei, art.13, cap. III şi 200000 lei, art. 2 cap. IV), se respinge cererea consiliului parohial de a prelua contractul. Antreprenorul, Ioan D. Chiriţă, depusese o garanţie de 180000 lei în cupoane ale titlurilor rentei de stat şi o poprire de 120000 de la comuna Gropeni, unde construise un pod.

Începute efectiv în 1934, lucrările pentru construirea bisericii au continuat până în anul 1936 (pereţii la roşu şi planşeele la turle), pentru care se achitaseră 1075000 lei, stagnând apoi vreme de doi ani. Pentru terminarea lucrărilor la Şcoală (2 săli de clasă, 2 coridoare şi mărirea cancelariei) era nevoie de 360000 lei şi la Biserică-de 1800000 lei, în timp ce bugetul nu putea acorda mai mult de 400000 lei. De aceea, prin adresa din 17 iulie 1935 se solicită intervenţia Prefecturii la Ministerul de Interne pentru aprobarea unui împrumut de 1000000 lei pentru terminarea acestor lucrări într-un an (700000 lei la biserică şi 300000 la şcoală), primăria angajându-se să restituie 200000 lei ca anuitate. Împrumutul va fi acordat pentru Casa Naţională de Economii şi Cecuri Poştale din Bucureşti.

La 19 martie 1938, noul primar Gh. Marinescu sesizează Prefectul că termenul de construcţie a bisericii a expirat la 3 noiembrie 1935, prezentând istoricul ridicării lăcaşului până în acel moment. *Primăria nu s-a îngrijit de continuarea lucrărilor şi procurarea de fonduri şi, în toamna anului 1935, antreprenorul Ioan Chiriţă a încetat lucrările. În loc să termine biserica, primăria a construit 2 clase la şcoală-450000 lei şi a pietruit 900 m de şosea-450000 lei. Apoi, primarul, cu acelaşi antreprenor, a organizat o nouă licitaţie, la 15 iulie 1937, antreprenorul solicitând majorarea preţului la materialele de construcţie a*

bisericii cu 30% faţă de caietul de sarcini. Consiliul comunal prin decizia din 22 iulie 1937 a aprobat majorarea cu 22,53%, adică 900000 lei, în plus cu 202770 lei faţă de contractul iniţial. Ca atare, primarul Gh. Marinescu cere anularea contractului, care va fi reziliat la 7 aug.1938. Se solicită, de asemenea, o expertiză din partea arhitectului privind calitatea lucrărilor şi cercetarea stadiului de vânzare a biletelor de loterie, distribuite primăriilor rurale (50000 bilete x 10 lei), lansate în toamna anului 1934, cu 115 câştiguri, constând în vite şi unelte agricole, cu tragere în 18 nov.1934. Fuseseră vândute însă foarte puţine bilete (obţinându-se doar 44491 lei-n.n.) iar banii rezultaţi ar fi fost însuşiţi de primarul Ioan Talpeş şi notarul Marin Tudor.

Urmează două denunţuri adresate Domnului Ministru Plenipotenţiar Victor Cădere, Rezident Regal al Ţinutului Dunărea de Jos, unul împotriva actualului primar Gh. Marinescu şi altul în contra fostului primar Ioan Talpeş, a notarului Marin Tudor şi a directorului Şcolii Albu, semnat de Vasile Dumitrescu, inexistent în comună (!) la 3 noiembrie 1938, privind frauda la construirea bisericii. Câteva extrase din dosarul anchetei de 82 pagini. *Licitaţia din 21 octombrie 1933 fusese câştigată de Ioan Chiriţă pentru 1791000 lei, termen de execuţie - 2 ani, 2 noiembrie 1935, dată la care era neterminată (se executaseră doar săpăturile, fundaţiile, soclul de zidărie din cărămidă placată cu piatră în exterior, zidărie de cărămidă de la soclu până la cornişa principală a bisericii şi centura de beton armat la bolţi). Din lipsă de fonduri, fusese întreruptă pe 22 martie 1936. Până la 18 ian. 1936 se achitaseră 924866 lei.*

Fraudă: - contravaloarea unui vagon de ciment (20000 lei), donat de Fabrica Cantacuzino, însuşită de fostul primar Ion Talpeş (nov.1933-dec.1937), fostul notar Marin Tudor (1932-1935) şi fostul casier Ene Gheorghe.

- falsificarea a 2 ordonanţe de plată cu 80000 şi 60000 lei, sume însuşite de fostul notar Al. Nica (1935-1937), mutat ulterior disciplinar ş.a.

Cazul, înaintat Curţii Criminale pentru delapidare din bani publici de peste 50000 lei, a fost considerat neîntemeiat.

Expertiza tehnică din partea Ministerului Lucrărilor Publice a stabilit că, fără o aprobare prealabilă, bolţile şi arcele au fost pregătite spre a fi executate în beton armat în loc de cărămidă găurită, cum prevedea proiectul iniţial al arh. Luigi Cora de la Consiliul Central Bisericesc, fiind necesară reaprobarea proiectului. De asemenea, s-a mai constatat că mortarul se scurge pe pereţi, deoarece nisipul e de calitate inferioară, şi nu de râu; varul intrat în compoziţie – insuficient iar cărămida se macină datorită proastei calităţi a pământului, nefiind îndeajuns de coaptă şi arsă.

.• 21 iulie 1938. Antreprenorul Ioan Chiriţă reîncepe lucrările la locaşul de biserică.

• 19 sept. 1938. Primăria com. Brăiliţa donează 2200 lei pentru construcţia bisericii.

• Decizia Consiliului Comunal nr. 5/26 aprilie 1939: îndepărtarea antreprenorului

• 29 apr. 1939: primarul Gh. Marinescu reclamă Prefecturii starea bisericii, începută încă din 1933

• 3 mai 1939: Ioan D. Chiriţă, 47 ani, de profesie industriaş şi antreprenor lucrări publice, reclamă *atentarea la viaţă,* în primărie, dovedită prin două certificate medicale (zgârieturi, contuzii, spargerea danturii), de către primar, stricarea ceasului cu brăţară, cuvinte injurioase (tâlhar, bandit, pungaş, escroc, hoţ).

• 4 mai 1939: primarul Gh. Marinescu către Prefect reclamă ultragierea de către I. Chiriţă în exerciţiul funcţiunii, când i-a pus mâna în piept, în urma refuzului de a semna procesul verbal din 14 aprilie 1939, ce prevedea modalităţile de continuare a construcţiei cu acelaşi antreprenor conform devizului iniţial, în limitele fondului existent de 500000 lei, cumpărarea materialelor de către primărie şi terminarea lucrărilor din interior până la 1 iulie 1939.

• 31 mai 1939: primarul Gh. Marinescu către Prefect- la venirea sa ca primar, antreprenorul încasase 190000 lei peste valoarea ultimei situaţii de lucru din 18 iunie 1936. În conformitate cu PV din 14 martie, întocmit de Alexandru Serescu, şeful Serviciului Tehnic al judeţului, Ovidiu Corbu, şeful Serviciului Financiar, şi avocat Nicolae Cojocaru, situaţia se prezenta astfel: antreprenorul primise 1075000 lei prin ordonanţe de plată şi 15000 lei printr-o chitanţă de la preotul paroh N. Dobrin, în total 1090090 lei iar valoarea lucrărilor reprezenta 829571, rezultând o diferenţă de 260519 lei. Expertiza efectuată de arhitectul inspector general Radu Culcer de la Ministerul Lucrărilor Publice şi arhitectul Gh. Naumescu de la Consiliul General Bisericesc a constatat: lucrarea executată cu rele materiale, denaturându-se forma şi felul unor lucrări (cazul bolţilor, turlelor şi placajului exterior), impunându-se un nou proiect în valoare de 28000 lei, imputabili antreprenorului I. Chiriţă, de către ing. arh. Cora Luigi, autorizat al Mitropoliei şi al Ministerului. Deoarece reluase lucrările cu un singur om, prin încheierea nr. 5/1939, contractul este reziliat.

• Expertiza efectuată de ing. I. Merovici, Bucureşti, a constatat încărcarea devizului, nerespectarea proiectului, realizarea doar a jumătate din lucrările necesare pentru terminarea locaşului, propunând construirea turlelor din lemn. Inginerul arhitect Luigi Cora recomandă îndepărtarea antreprenorului iar arhitectul deplin Simsinovici a stabilit că valoarea lucrărilor executate conform devizului contractat se ridică la 578202 lei iar a celor fără aprobare oficială la 411660 lei, încasându-se în plus 420910 lei.

• Tracasat, primarul Gh. Marinescu îşi prezintă demisia Prefectului la 1 iunie 1939, însoţind-o de un „Memoriu de activitate” din care reproducem doar primul punct: a cedat de la 1 aprilie 1938 salariul de 3000 lei pentru construirea bisericii.

• Raportul Preturii din 14 iunie 1939 către rezidentul regal al Ţinutului Dunărea de Jos consemnează: *denunţătorii sunt*

anonimi iar faptele denunţate-neadevăruri sfruntate; primarul dat ca exemplu pe judeţ. Prefectul judeţului, colonel Eugen Stănescu, respinge demisia.

• Se primeşte oferta altui antreprenor, Blaj Marcovici, maistru constructor: 270000 lei.

• Construcţia bisericii va lua sfârşit în 1941. Stilul bizantin, format cruce, cu braţe inegale, două turle, învelită cu tablă galvanizată. Pe frontispiciu era pictată *Sfânta Treime, hramul sfintei biserici.* [În prezent, din 1991, pe frontispiciul bisericii se află icoana cu hramul bisericii, executată în mozaic de către pictorul Ion Nichita din Bucureşti.] Interiorul - pictură *in fresco,* stil neo-bizantin- este opera lui Iosif Keber din Târgu Jiu, elev al lui Costin Petrescu. Acesta primea la 4 nov. 1940 suma de lei 80000 lei, rată pentru pictarea turlei (fără aurirea necesară). Pentru realizarea acesteia, primarul Gh. Marinescu a donat 311 fuioare de cânepă şi 404 fuioare de in, meliţate şi dărăcite. Catapeteasma/tâmpla din lemn de stejar, culoare naturală, sculptată în stil bizantin, având ca motive diferite chenare şi frunze de viţă cu ciorchini de struguri; cele două strane pentru cântăreţi şi tronul arhieresc, sculptate tot cu diferite chenare, sunt executate de maestrul sculptor Anghel Dima din Bucureşti (pentru care i s-a achitat suma de lei 160000, din care s-a reţinut garanţia de 6%-9600 lei). Stranele pentru credincioşi, în număr de 57, cu diferite motive, sunt opera sculptorului Iosif Sicher din Craiova. [Au fost realizate prin donaţii ale credincioşilor, cum ar fi aceea a lui Ioan T. Anghel, care a donat 1000 lei. În prezent, acestea au fost transferate în incinta Capelei cimitirului parohial „Sf. Lazăr".]

• După terminarea lucrărilor exterioare şi interioare, pe 2 noiembrie 1941, s-a oficiat slujba sfinţirii lăcaşului de către Prea Sfinţitul Eugen Laiu, locţiitor de Episcop al Eparhiei Buzăului, în fruntea unui sobor de preoţi din Buzău şi Brăila.

Întrucât, la început, Sf. Locaş nu a avut lumină electrică, în anul 1956, pe cheltuiala dreptcredincioşilor creştini Gheorghe

şi Iordana Cialâcu din cartierul Radu Negru s-a instalat şi lumina electrică.

Ulterior, din cauza intemperiilor, Sfânta Biserică a necesitat lucrări de spoieli/vopsiri exterioare, efectuate în luna octombrie 1965 cu ajutorul dat de Sfânta Episcopie a Dunării de Jos în valoare de 6626 lei. Alte renovări/restaurări: vopsirea faţadelor şi a turlelor, reparaţia tencuielilor, vopsirea tâmplăriei exterioare (1972); recondiţionarea picturii-spălare şi restaurare (1976); lucrări exterioare în praf de piatră, revizuirea şi vopsirea acoperişului (1988); restaurarea picturii murale în tehnica *fresco* de către Traian H. Petrescu (1989).

În anul 1990, s-a introdus încălzire termică centralizată, ridicându-se un diaconicon şi s-a închis pridvorul bisericii cu un glasvand.

Tot în anul 1990, prin extinderea construcţiilor de blocuri, suprafaţa curţii bisericii s-a micşorat considerabil din cauza mutării gardului spre interior pe trei laturi, din suprafaţa de 2970 mp expropriindu-i-se 1490 mp, dimpreună cu casa parohială, prin adresa 5283/1987. În locul casei parohiale expropriate, parohiei i s-a repartizat un apartament cu trei camere în regim de chirie, care, ulterior, a intrat în proprietatea bisericii, aici funcţionând în prezent cancelaria, biblioteca, arhiva şi administraţia cimitirului.

În anul 1991, s-a ridicat un agheasmatar în curtea bisericii, s-a executat la exterior pictura în mozaic de Murano, toate lucrările fiind supravegheate şi coordonate de preotul paroh Tudose Ion, având con-slujitori pe preoţii Epure Mircea şi Dragomir Victor, înconjuraţi de membrii consiliului şi ai comitetului parohial şi cu sprijinul enoriaşilor, prin muncă benevolă şi importante donaţii.

Pisania de deasupra intrării în pridvor consemnează lapidar: *Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului şi Sf. Duh ridicatu – s - a acest sfânt locaş în anul mântuirii 1933, spre lauda lui Dumnezeu şi în cinstea Sfintei Treimi, în parohia Radu Negru,*

oraşul Brăila, la îndemnul preotului paroh Nicolae Dobrin, ajutat de Consiliul de construcţie, în frunte cu primarul lt. în rezervă Gh. Marinescu, la care s-a adăugat obolul credincioşilor. În 1942, se execută pictura în tehnică frescă de Iosif Heber iar în 1976 se restaurează, preot paroh fiind Mircioiu Mihai. În anul 1990 s-au făcut lucrări de consolidare, reparaţii exterioare, tencuieli în praf de piatră, reparaţii la acoperiş, încălzire centrală în biserică, s-au ridicat un diaconicon şi diverse anexe. În anul 1991 s-a ridicat un aghiasmatar în curtea bisericii şi s-a restaurat pictura de pictorul Traian N. Petrescu. S-a executat în exterior pictura în mozaic de Murano. Toate lucrările au fost supravegheate şi coordonate de pr. paroh Ion Tudose, având alături membrii consiliului şi comitetului parohial şi cu sprijinul credincioşilor prin muncă benevolă şi importante donaţii. Slujba de târnosire s-a săvârşit azi 29.09.1991 de către P.S. Arhiepiscop-Vicar Casian Gălăţeanu, înconjurat de un sobor de preoţi şi diaconi de la centrul eparhial Galaţi şi de la parohiile vecine în prezenţa a numeroşi dreptcredincioşi. Amin !

Pe plan administrativ, biserica „Sfânta Treime” s-a implicat în numeroase proiecte, între care se numără închirierea la data de 14 noiembrie 1985 a clădirii bisericii luterane, Bd. Al. I. Cuza nr. 23-25, aparţinând Consiliului districtual Braşov al Bisericii Evanghelice şi, mai apoi, la 6 decembrie 1998, concesionarea pe timp de 99 de ani în schimbul unei chirii anuale de 1000 mărci/500 Euro. Biserica luterană a devenit locaş ortodox, cu hramul Sf. Spiridon cel Vechi, întru amintirea bisericii demolate de comunişti (pe locul căreia s-a ridicat Palatul telefoanelor) iar restul spaţiului, 1137 mp, conform actului de concesiune a fost transformat într-un complex filantropic, Cantina socială „ Sf. Ioan Casian”, dotată cu o linie de gătit modernă în valoare de 10000 euro, unde servesc prânzul zilnic 100 de nevoiaşi din parohia „Sfânta Treime”.

După un lung şir de demersuri, în luna decembrie 1991, se obţine aprobarea Ministerului Culturii în vederea înfiinţării unui

cimitir parohial, având iniţial 2 ha iar mai apoi 4,5 ha, unde s-a construit şi Capela *Învierea Sf. Lazăr.*

Ultima renovare din 2011, care dă strălucire lăcaşului, o reprezintă schimbarea acoperişului (asterială şi căpriori) bisericii şi agheasmatarului şi învelirea acestora cu tablă de cupru germană de 5mm, lucrare în valoare de 3,5 miliarde lei.

Preoţi parohi şi slujitori ai sfântului locaş: Nicolae Dobrin (1933-1964), căruia i s-au adăugat, în 1942, Mihai Mircioiu de la parohia Tufeşti şi, în 1946, Constantin Cimpoaie de la parohia Voineşti; din 15 august 1964, prin transfer reciproc, în locul lui Nicolae Dobrin a venit Ion Anghelescu de la parohia Însurăţei (1964-1967); Vasile Popescu de la 1 august 1974; Mircea Epure (1976-2000); Victor Dragomir (din 1984 şi în prezent, actualmente fiind şi secretarul Protoieriei Brăila; Ion Tudose, preot paroh din octombrie 1988 şi în prezent, transferat de la parohia Râmnicelu.

Parohia bisericii Sf. Treime a cuprins iniţial întregul cartier, apoi, înainte de 1989, sectorul Călăraşi III a revenit Bisericii Sf. Parascheva iar către 2000 s-a împărţit cu bisericile *Sfinţii Trei Ierarhi,Vasile, Grigore şi Ioan,* construită de navalişti din tablă de vapoare (2000-2001), transferată în Chercea cu hramul *Ştefan cel Mare,* şi apoi din cărămidă şi beton (2006-2011), Pr. Paroh Valentin Enache; *Sfântul Spiridon* cel Nou (numită aşa spre a o deosebi de *Sf. Spiridon* cel Vechi din vechea biserică luterană, de pe Bd. Al. I. Cuza), din faţa Spitalului Judeţean, preot paroh Vasile Lungeanu (2004-2010) [pe lângă capela iniţială ridicată prin contribuţia a 87 de donatori, societăţi comerciale, instituţii de stat şi poporeni, lista fiind deschisă de familia Simionescu, se ridică şi un nou locaş, aflat la acoperiş] şi *Sf. Apostol Andrei, Apostolul României,* din Mogador, preot paroh Vasilică Popescu, pr. slujitor Leonard Puiu (2002-2011).

S-au construit şi două capele militare: *Sfinţii Martiri Brâncoveni, Constantin Vodă cu cei patru fii ai săi, Constantin, Ştefan, Radu, Matei şi Sfetnicul Ianache,* în zona cartierului

Viziru III, lângă fosta unitate de artilerie, care a primit binecuvântarea de slujire pe 23 decembrie 2003, preot militar Cristian D. Leontin, pictată de maestrul Al. Conţ, şi *Naşterea Maicii Domnului* (vizavi de statuia Caporalului Muşat, 2000-2003), având drept hram şi *Brâul Maicii Domnului,* ridicată prin eforturile marinarilor brăileni, de care aminteşte inscripţia: *Memento, Domine, Miles Nautas Danubii. Honor et Patria.* Pr. Militar Gabriel George Pamfilie.

Cartierul fabricilor

Pe stânga Şoselei Brăila-Viziru, se afla cartierul Clony, numit aşa datorită filantropului Basil Clony, care a înzestrat (a vândut!?) cu loturi de casă numeroase familii tinere. [*Bogatul ziarist Basil Clony, chefliu vestit, poate şi impertinent, mână spartă (a dăruit locuri de casă pentru un cartier întreg), clăditor de altare de flori la stejarul lui Ştefan cel Mare din câmpia de la Însurăţei, rămas în legendă, fiindcă a primit să fie primul preşedinte ARLUS pe judeţ. A deschis balul prieteniei, valsând cu Ana Pauker!* - Fănuş Neagu, *Amantul Marii Doamne Dracula,* p.92].

Zona este cunoscută şi sub denumirea de *cartierul fabricilor*, aici fiinţând numeroase unităţi industriale, unele unicat şi cu caracter de pionierat în momentul apariţiei: *Fabrica de celuloză din stuf şi papură* (1909), distrusă în timpul primului război mondial, ce folosea drept materie primă papura[În 1940, clădirea în ruină a fostei fabrici, având sediul central la Zărneşti - Braşov, va fi demolată, fiind evacuate, datorită condiţiilor neigenice, 10 familii cu 36 suflete.]; *Prima fabrică română pentru cojitul / decorticarea orezului;* Fabrica de ciment Portland *Ioan G. Cantacuzino (1888-1890)*, devenită *Stânca*; Fabrica de amidon şi melasă, devenită *Glubedex* (ce includea şi fabrica de bere *Müller*), ambele dispărute. În 1958, tot aici s-a ridicat *PAL*-ul, fabrica de plăci aglomerate din lemn, şi fabrica de chibrituri,

vândute după 1989. În locul *Şantierului de reparaţii de nave C.D. Radacovici* s-a născut *Şantierul Naval* iar în locul *Industriei Sârmei S.A.* (226 salariaţi în 1936) - *Laminorul II,* aparţinând azi unor investitori străini. Topografic, pe stânga Şoselei Brăila – Viziru: *Fabrica de cherestea La Stejarul, Divizia X, Fabrica de celuloză şi Cazarma de pontonieri* ; (pe o linie mediană, dinspre Barieră)- Fabrica de orez *Izbânda* şi via Clony iar spre Dunăre, Fabrica de ciment I.G.*Cantacuzino, Dunărea* cherestea şi *Industria Sârmei.* (*Plan topografic 1929).* Dacă urmărim linia de cale ferată şi str. Malul Dunării, înregistrăm „România forestieră" faţă în faţă cu „Orezul"; Fabrica de Ciment; Soc. „Brăila Petroliferă"; Fabrica de Celuloză, care avea şi o grădină de legume; Fabrica de spirt Predingher şi Industria Sârmei.

Prezenţa acestor *fabrici este datorată Dunării, care favoriza aducerea materiei prime şi, în acelaşi timp, vânzarea produselor pe piaţa internaţională, Dunărea fiind navigabilă pentru vase maritime până în dreptul acestora. Dunării i se adăuga reţeaua CFR, cale de aprovizionare şi distribuţie a mărfurilor pe piaţa internă, precum şi forţa de muncă suficientă.*

Acum, din tot ce-a fost odinioară (PAL, Fabrica de chibrituri, Fabrica de ciment „Stânca"şi Fabrica de glucoză, dextrină şi malţ „Glubedex") s-ar putea să nu mai rămână în curând decât **denumirea străzii Fabricilor**(în nomenclator deja se numeşte General Gh. Avramescu-n.n.). Să nu uităm că toate aceste fabrici erau situate altădată pe Islaz, separate de oraş, şi că ele luau locul viilor descrise şi de Mihail Sebastian în „*Oraşul cu salcâmi*". Astfel, planul urbei de la 1896 indică existenţa în zonă a viilor domnilor Portocală, Ingagerianu, Rale Ghiuzelreliat, Grigore Monteoru, Strate A. Gheorghiu ş.a. Concentrarea şi separarea acestora de zona locuibilă reprezentau principii „ecologice" pentru edilii brăileni ai sec. al XIX-lea şi începutul sec. al XX-lea, actuale încă.

În lumina socialismului triumfător, talentatul ziarist Petre Pintilie, op. cit., p. 111, vorbea despre acest cartier ca despre

„ghetto"- ul industrial al Brăilei, care adăpostea odată *o fabrică de celuloză, Şantierul de reparaţii de nave C. Radacovici* (alcătuit dintr-o gheretă de scânduri şi având drept utilaj o ştanţă manuală şi scule rudimentare la care lucrau 7 cazangii), *Prima fabrică română pentru cojitul orezului* (30 muncitori, lucrând în două schimburi a câte 12 ore pentru a decortica 60 tone orez pe zi), *o fabrică de ciment, rudimentară şi de mici proporţii şi chiar una de „maşini –unelte", care producea furci, coase, sape*...Faţă de acestea, fabricile *moderne* din anii 1965 când apărea lucrarea citată aveau un aspect de *fantezie tehnico-ştiinţifică...* Din păcate, ele au dispărut în epoca de tranziţie, care nu se mai termină, lăsându-ne drept amintire doar vechiul nume/renume al cartierului, dat de fabricile unicat şi în premieră naţională de la 1900…

Societatea/Fabrica de Ciment „Ioan G. Cantacuzino" Soc. Anon. Înfiinţată în 1890 din iniţiativa şi sârguinţa ing. Ioan G. Cantacuzino, ca *primă industrie de ciment din ţară.* Capital la înfiinţare - 557000 lei; prin extindere şi modernizare, a fost transformată în 1912 societate anonimă cu un capital de 2,5 milioane lei, urmărind declarat să oprească importul de ciment străin. Recunoscută pentru calitatea superioară a produselor, a obţinut la Expoziţia Universală de la Paris din 1900 medalia de argint. Obiect: fabricaţie ciment Portland artificial. A produs în 1889 - 3700 tone; în 1890-27000 tone; în 1938 cu 198 lucrători, 28 vagoane ciment Portland în 24 de ore. Personal la 28.II.1939: administrativ superior-8, inferior-10, asimilat lucrătorilor calificaţi-11, lucrători calificaţi-53, lucrători-40, salahori-66, total-182. Capacitatea de producţie-10000 vagoane anual. Forţa motrice-4 motoare Diesel 1860 CP. În fişa comunei din 1941, sunt înregistrate următoarele date: putere motrică-3710 HP; 150-200 lucrători din care 100 calificaţi; capacitate de producţie în 24 ore-25-28 vagoane. În acelaşi an, societatea refuză a plăti debitul de 20000 lei către Primăria com. RN, reprezentând taxe asupra pasagii de cale ferată, traversare de străzi comunale, câte 4000 lei

anual restanţe din 1933/1934. În august 1941 Subinspectoratul de Muncă înregistra la „Cantacuzino" existenţa unei *cantine muncitoreşti,* unde serveau masa 60-70 muncitori, o mâncare cu carne şi pâine - 16 lei, de post, cu pâine sau mămăligă - 13 lei.

Devenită *Stânca,* în 1948, anul naţionalizării, a produs 56869 t; după care producţia a crescut astfel: 107495 t în 1950, 148601 t în 1959, 177860 t în 1962 şi 204000 t în 1965, timp în care a sporit şi numărul sortimentelor, cum ar fi: ciment Portland 400, cu priză mai rapidă; ciment M400, cu rezistenţă de compresiune de 400 kg pe centimetrul pătrat; ciment F 300, cu rezistenţă de numai 300kg/cmp, având 583 lucrători plus personalul administrativ, în acest număr fiind incluşi şi cei 70 salariaţi al carierei de la Topalu (Dobrogea), de unde se aduce calcarul necesar fabricaţiei, necesarul anual fiind de 180000 t. O a doua carieră pentru argilă se află în Insula Mare, de unde extrage 60000 t. Pentru a face faţă concurenţei şi a-şi menţine debuşeurile, fabrica a fost modernizată în diferite perioade: 1909-1910, 1920-1922; 1935 etc. În anii 1980, se trecuse la producţia de materiale refractare. Demolată după 1989 a făcut loc supermarket-ului PIC, faliment iar construcţia în conservare.

Fabrica de Celuloză SA, înfiinţată în 1908, cu un capital de 2 milioane lei, urmărea valorificarea stufului bălţilor din apropiere. Lipsa de braţe de muncă făcea ca stuful să fie adunat cu greu şi produsele obţinute la început erau de proastă calitate, neputând fi desfăcute. După câţiva ani, a fost dotată cu instalaţii dintre cele mai moderne aduse din Germania şi Anglia iar cazanele de la Ploieşti şi Bucureşti. Întreprinderea lucra permanent ziua şi noaptea, în afară de sărbători, folosind munca a 350 lucrători. Specialiştii erau aduşi din Austria şi Germania. Capitalul investit se urca la 4000000 lei iar producţia la 6000 de vagoane celuloză extrasă din lemn şi stuf. Fabrica avea o linie de garaj ce o lega cu gara şi 9 ceamuri pentru transportarea stufului. Folosea drept materie primă papura şi stuful din împrejurimi. Aşezată în zona canalului Uzinei de apă şi la mică depărtare de

Şoseaua Monumentului, a stârnit o violentă campanie de presă dat fiind primejdia poluării fluviului şi a sănătăţii publice. A fost distrusă în timpul primului război mondial. În anii de început, se vorbea de *cartierul Celuloza*. Astăzi, există doar *strada Celuloza*, care începe din Şantierul Naval, în zona în care fiinţase fabrica, şi se termină în Calea Călăraşilor.

Societatea „România Forestieră" S. A. - Fabrică de cherestea, societate specializată în exploatarea de păduri, comerţul şi industria lemnăriei, înfiinţată în 1920. Întreprindere particulară, constituită în Societate Anonimă, cu sediul în Bucureşti, comercializând lemnul brut de brad exploatat de pe valea Bistriţei şi transportat pe apă până la sediul fabricii unde este fasonat în instalaţiile ce le posedă (fabrică cu 8 gatere şi o fabrică de lăzi), după care este pus în comerţ fie in interior, fie la export. Era cunoscută sub denumirea de *Fabrica lui Portocală*, după numele acţionarului principal. Personal: administrativ - 4, tehnic - 8, lucrători calificaţi - 8, gaterişti, circularişti şi pendularişti - 24, specialişti în cherestea - 28, flotant - 122. Legată de gara Brăila printr-o linie de garaj de 3 km. Capacitatea de producţie, când funcţionează 24 de ore, este de circa 10 vagoane scânduri de brad de lungimi şi grosimi diferite. Forţa motrică-una maşină cu aburi de 300 HP. Sediul administrativ-1 clădire cu etaj şi subsol . Fabrica: sala maşinilor, sala cazanului, sala atelierului, sala fierăriei-toate din zid; sala gaterelor, din lemn; o remiză din paiantă.[Dosar prefectura 273/1938]. În 1941, statistica înregistrează : 300HP, 190 lucrători din care calificaţi-40, producţia în 24 ore-8-10 vagoane de cherestea. Tot în august 1941 Subinspectoratul de Muncă înregistra existenţa aici construcţia unui pavilion pentru cantină, urmând să intre în funcţiune şi cantina muncitorească. În locul acesteia, se va înălţa în 1958 prima fabrică de plăci aglomerate din ţară.

Pe strada Fabricii (de Ciment), către Dunăre, vizavi de Soc. România Forestieră, la 20 apr.**1936,** Soc. An. Orezul, prima fabrică română pentru cojitul orezului, cere autorizaţia să

construiască o **Fabrică de scrobeală şi glucoză** (suprafaţa clădirii - 964, 65 mp) pe terenul deţinut în comuna RN, obţinând avizul Prefecturii a doua zi. La 1 septembrie, obţine autorizaţia nr.324 din partea Consiliului Judeţean de Igienă şi Ocrotire Socială (motor de 160 HP. Instalaţia îndeplineşte condiţiile cerute de lege şi regulamentul Sanitar) iar la 14 oct., autorizaţia nr. 1550, emisă de Prefectură.

Prin cererea Soc. Orezul către Prefectură din 21 oct.1936 se solicită sprijin la Min. Industriei şi Comerţului în vederea realizării exportului, fapt pentru care se face o prezentare detaliată a fabricii: fabrică de glucoză şi amidon din porumb, capacitate de producţie în 24 ore-un vagon glucoză sau amidon, 70-80 lucrători, cele mai moderne maşini aduse din Germania şi Cehoslovacia, calitate cel puţin egală cu cea mai fină producţie americană şi belgiană, dorinţa de a face export (pentru prima dată cu aceste produse din România) înfruntând concurenţa făcută de SUA, Belgia şi Iugoslavia, în ţările Bazinului mediteranean (Palestina, Egipt, Siria, Malta, Africa de Nord), în ţările de dincolo de Canalul Suez şi în Anglia. Doreşte să exporte 100 vagoane până la închiderea navigaţiei pe Dunăre în anul 1937, pentru care solicită un număr sporit de devize pentru importuri în afara contingentului de orez brut aprobat. Avantaje: 8000000 lei valoarea exportului-importului; 70-80 de familii ar avea o ocupaţie sigură timp de 100 zile anual, ca şi pentru cei 50 de lucrători de la Fabrica de Orez, dezvoltare industriei dogăriei prin confecţionare de butoaie speciale pentru export. Prefectura reia argumentaţia Societăţii şi trimite adresa nr. 1591/21 oct. 1936 către Minister.

La data de 19 nov. 1936, când clădirea era complet terminată şi fabrica în funcţiune, Prefectura eliberează Certificatul nr. 1473 spre a-i servi la dobândirea cetăţeniei române dlui director al fabricii, Dr. Hans Schultz, doctor în ştiinţe economice din Viena, care, prin acest fapt, *dovedeşte ca este util naţiunii Române şi că merită a i se acorda cetăţenia Română cu*

dispensă de stagiu. În 1938*, Fabrica „Orezul"S.A.* avea o capacitate de 20 vagoane de cojit orez şi 35 angajaţi iar în 1940, avea o putere instalată de 440 HP, 85 lucrători din care 35 calificaţi, o producţie de 15-20 vag. de orez; 5-6 vag. de arpacaş, 2-3 vag. de amidon; 5-6 vag. mazăre; 2-3 vag. mei; 1-1,5 vag. glucoză şi 1-2 vagoane dextrină. În august 1941 Subinspectoratul de Muncă înregistra aici existenţa unei *cantine muncitoreşti,* unde serveau masa 15-20 muncitori: o mâncare cu carne şi mămăligă-14 lei, de post-8 lei;

Comasată cu Fabrica de bere Müller (de pe strada Plevnei), unitatea a primit numele de Glubedex, fiind privatizată în 1994. Amidonul a mers pe profit până în 2002, când creşterea explozivă a preţului porumbului a determinat sistarea producţiei şi vinderea acţiunilor către Galmopan Galaţi, care va închide fabrica în 2005.

S.C. PAL S.A. Brăila, societate în faliment, prin lichidatorul judiciar SIERRA Quadrant S.P.R.L., licitaţie publică cu strigare în vederea vânzării următoarelor bunuri ale societăţii în 16 dec. 2010: ACTIV DOROBANŢI, B-dul Dorobanţilor nr. 413, care se compune din terenuri (cont 211) în suprafaţă de 14632 mp cu numărul 4265 în Cartea Funciară a mun. Brăila şi construcţii notate în planurile cadastrale cu indicativele de la C1 la C29 cu un grad de uzură ridicat, inclusiv construcţii speciale (CT212) împreună cu racordul de cale ferată curentă Dorobanţi, compus din teren intravilan în suprafaţă de 1450 mp şi înscris în cartea funciară a mun. Brăila cu numărul 4266. Preţ de pornire la licitaţie este de 5 392 625,00 lei fără TVA.

Istoria Fabricii de PAL a început în septembrie 1958 când s-a obţinut prima şarjă de plăci aglomerate din aşchii din lemn. În anii următori au fost construite o linie de PAL, fabrica de chibrituri (cu o capacitate proiectată de 450 milioane cutii anual), extinsă în 1978, şi au fost modernizate secţiile de mobilă în cadrul organizatoric al Combinatului de prelucrarea lemnului. Combinatul produce plăci aglomerate din lemn, mobilă, utilaje şi

piese de schimb, exportate în 13 ţări. Producţia industrială a sporit de la 80,3 milioane lei în 1960 şi 185,8 milioane lei în 1965, la 345 mil. în 1978 şi 454 mil. în 1980, când personalul muncitor număra circa 2200, din care 2051 muncitori, 87 maiştri şi tehnicieni şi 27 ingineri. În 1963, capacitatea de lucru a fost mărită de la 90 tone zilnic la 240 tone prin extinderea capacităţii noii fabrici şi prin construirea unei noi linii , cu o producţie zilnică de 125 tone. A crescut şi numărul sortimentelor, fabrica producând şi mobilă, lăzi de fag, cherestea de fag (la Serdaru) în cadrul lărgit al Combinatului de Prelucrare a Lemnului, sporindu-şi producţia şi diversificându-şi sortimentele.

Privatizată în anii ’90, falimentată în anii 2000, după ce promisese deschiderea unei linii moderne de PAL melaminat în spaţiul fost al CFA-ului. Utilajele noi pentru care obţinuse rambursarea TVA-ului s-au dovedit a fi vechi, aduse din Rusia. Pentru recuperarea prejudiciului, au fost scoase activele la vânzare. Între timp, principalul acţionar, evreu-elveţiano-român, a murit.

Şantierul Naval *România* SAR (1940) - Sovromtransport (1948) - Şantierul „1 Mai” (1955), care fuzionează cu Şantierul *Viitorul, fostă proprietatea lui Constantin Teofil şi fiul,* care exista din 1916 (1961) - Şantierul Naval (SANAB) - S.C. Şantierul Naval Brăila S.A. (1990) - S.C. AKER YARDS Brăila S.A. (2003, componentă a marelui concern norvegian) - S.C. STX RO Offshore Brăila S.A. (2008, componentă a grupului sud-coreean STX).

8 mai 1940, se înfiinţează **Şantierul Naval „România” - Societate Anonimă Română, amplasat pe teritoriul comunei Radu Negru, str. Principele Nicolae nr. 5,** unde se află şi astăzi, pe locul fostei fabrici de celuloză (de care mai aminteşte doar numele străzii !) capital -10 milioane lei, „deplin vărsaţi”**,** 65 de lucrători, un inginer naval şi un maistru cu experienţă. Scopul întreprinderii: *va construi şi repara vase plutitoare pentru râuri, fluvii şi mare.* Societatea fusese înscrisă la Camera de Comerţ

încă de pe data de **24 ianuarie 1940,** dată care a determinat şi primul nume dat societăţii- **România,** despre care primul director, inginer Aristide Ştefănescu, afirma: *Suntem singurul şantier particular pe întreg parcursul Dunării, fără subvenţie de la stat, animaţi de cele mai patriotice sentimente, după cum am putut-o dovedi prin executarea de lucrări diverse şi care formăm singurul sprijin de bază al marinei.*

Dosarul 84 de la Arhivele Naţionale Brăila - Căruţe tip – date inedite din perioada legionară.

• 28 oct. 1940, adresă către Prefectură: propune **tipul de căruţă *brăileanca,*** în conformitate cu hotărârea dlui General Antonescu, conducătorul Statului, de standardizare a căruţelor ţărăneşti pentru a servi armatei. A depus proiectul la Preşedinţia Consiliului de Miniştri. Pentru plata căruţelor, Societatea a luat hotărârea de a se acorda credit agricultorilor: 12000 lei, fără beneficiu, fără avans, plata în numerar, dar şi prin bonuri de rechiziţii, adunate la Prefectură, sau polițe la Institutul Naţional al Cooperaţiei prin Băncile Populare.

• O altă adresă din 12 nov.1940: preţul unei căruţe de 2 cai, model standardizat de M.S.M. (Marele Stat Major) din material de prima calitate-12500 lei, materialul de fier necesar comandat Uzinelor Reşiţa sau Skoda urmând a fi plătit de Prefectură. *Căruţa va avea osiile din oţel forjat cu buccea din fontă maleabilă, colaci din lemn de fag aburit, spiţe de stejar, salcâm sau frasin, căpăţânele butucilor din ulm sau salcâm, lemnărie din ulm, şine de fier conform prescripţiilor M.S.M., coşul din lemn de brad de prima calitate, întărit cu fier, vopsite în verde legionar.* În primele luni se vor realiza câte 150 bucăţi iar din februarie 300 bucăţi lunar. Pe o fotografie existentă în dosar se poate citi: *Căruţă legionară, model 1941.* În proiectul de contract, semnat de prefectul Stere Mihalescu iar din partea Şantierului Naval *România* de Ing. A. Ştefănescu şi V. Popescu, administratori delegaţi , se prevedea construirea a 4000 de căruţe, a 12500 lei bucata în valoare totală de 50 de milioane. Se

păstrează şi liste cu doritorii, foarte puţini însă la număr: 3 din Silistraru, 2 din Scorţaru Vechi, 12 din Însurăţei şi 6 din Plopu.

• Alte adrese către Prefectură: solicită 4 băieţi doritori a învăţa meseria de tâmplar, meserie foarte bănoasă şi căutată (20 oct. 1940); a hotărât ca din puţinul ce-l are să-l împartă cu cei nevoiaşi în care scop am hotărât a hrăni gratuit şi în spirit legionar ucenicii şantierului la cantina ce vom inaugura vineri 8 nov. 1940, orele 12,30 (7 nov.1940); la o lună de la inaugurare (pe 9 dec.) se raporta: 792 mese gratuit ucenicilor, în valoare de 11369 lei.

Câteva date dintr-un bilanţ, care cuprinde o mare varietate de nave care au circulat şi circulă în toată lumea:

• 1940: construcţia a 65 lotci complet armate şi a 2 bărci-scafandru, precum şi a 785 trepiede pentru mitraliere antiaeriene; transformarea unui şlep în cazarmă şi a 3 şlepuri în tancuri; reparaţii de bacuri, tancuri, remorchere şi şlepuri pentru Marina Regală

• până în 1950, cabotiere din lemn de 300 şi 550 tdw

• 1949: primul tanc petrolier fluvial de 1000 de tone, prin nituirea tablei filă cu filă

• între 1951-1970, 60 complete fluviale de 900 tone pentru Siria şi Egipt şi încă 60 de şlepuri cu suprastructura de 1700 tone, sudat integral, pentru URSS

• 1972: primul cargou de 4500tdw exportat în Bulgaria

• 1978: contract de 8 cargouri de 4500tdw şi 1984-un alt contract de 5 tancuri de ulei vegetal pentru Cuba

• 1977-1980: 7 supertraulere (nave de pescuit oceanic) pentru IPO Tulcea

• A fost profilat pe producţia cargourilor de 4500 şi 7500 tdw. Producţia industrială a crescut de la 61 milioane lei în 1950 şi 130 milioane lei in 1965, la 1,1miliarde lei in 1978 şi 1,250 mld lei în 1980. Personalul a ajuns de la 67 lucrători cât număra la constituire în 1940 la 5200, din care 4665 muncitori, 225 maiştri şi tehnicieni şi 34 ingineri în 1980.

• 1984: 8 cargouri de 5000 tdw şi în 1997, 2 cargouri de 9000 tdw, pentru China

• 1971-1980: investiţii mari-cala de montaj cu 12 locuri şi cu 8 macarale, calele Corp, Mecanică şi Tubulatură, numărul personalului crescând de la 1930 la 4850. Construcţia unor serii de 48 de cargouri de 4500 tdw şi de 32 de nave de 7500 tdw. Se lucrează într-un ritm de 10-12 nave pe an pentru flota României şi pentru export.

• în ultimii 10 ani au fost investite peste 25 de milioane de EURO, întreaga producţie a şantierului fiind destinată exportului

• cea mai mare navă construită vreodată la Brăila (tanc complet armat cu deplasament de 15000 tdw), numită generic „Bramax" (serie de 6), cu dimensiunile: lungime=149,6 m; lăţime=22 m; înălţime=12,95 m; pescaj=8,5 m.

Laminorul = „Industria Sârmei"

Începând din anul 1920, la Brăila se dezvoltă două societăţi importante cu profil metalurgic: Întreprinderile metalurgice *David Goldenberg şi fii(i)*, profilată pe producţia de fier laminat, sârmă trasă, lanţuri, cuie, şuruburi, balamale etc., devenită ulterior *Întreprinderile Metalurgice Dunărene* (1924)-IMD, care ocupa o suprafaţă de 40000 mp (azi pe vechiul loc ridicând-se PRAKTIKER, BILLA, METRO) şi *Industria Sârmei*, înfiinţată în anul 1929 ca societate anonimă în urma unei investiţii de 80 000 000 lei şi funcţionând, din 17 decembrie 1932, ca filială a centralei de la Câmpia Turzii. Ocupa o suprafaţă de 60000 mp [Adresa nr. 1683/18 iulie1935 informează Prefectura că Industria Sârmei nu plăteşte decât 35000 lei anual, deoarece figurează ca sucursală, cotele adiţionale vărsându-se la Administraţia financiară Cluj. Aceeaşi situaţie era valabilă şi în cazul Societăţii România Forestieră, care avea sediul central la Bucureşti]. În 1938, avea 250 de angajaţi permanenţi şi o producţie de 18 vagoane sârmă şi fier. În anul 1941, avea o putere instalată de 2645 HP, 200-300 lucrători, din care calificaţi-100, producţie în 24 ore-25-30 de vagoane. În august 1941 Subinspectoratul de

Muncă înregistra aici existenţa unei *cantine muncitoreşti,* la care serveau masa 112 lucrători: o mâncare cu carne-16 lei, de post-12 lei.

În anul naţionalizării, avea 337 salariaţi. Producea în 1937 circa 25000 tone laminate (fier în colaci, fier beton), producţia scăzând în 1940 la 12136 tone, în 1946 la 3754 tone, pentru ca în 1948 să nu funcţioneze din cauza lipsei de combustibil. În anul 1959, IMD şi Industria Sârmei vor fuziona sub denumirea de *Laminorul*, având ca principală sarcină producţia de sârmă laminată, diferite tipuri de oţel beton (P 060 şi P 090), cuie, furci etc. După 1990, societatea s-a privatizat, schimbându-şi denumirea în *S.C. Laminorul S.A.*, pachetul majoritar de acţiuni fiind deţinut de un investitor britanic. Din punct de vedere organizatoric, cele două societăţi au fost restructurate, astfel că fosta societate IMD devenea sectorul II (*Laminorul II)* iar sectorul I a încorporat fosta societate *Industria Sârmei (Laminorul I).* ***Laminorul II a dispărut, în locaţia sa apărând, în ordine, supermarketurile Billa, Praktiker şi Metro.***

O serie de utilaje şi mijloace fixe din patrimoniul acestei societăţi, actualmente, fac obiectul unor cercetări de arheologie industrială, conduse de dr. Adrian Trifan. Dintre cele mai importante ar fi de menţionat următoarele:

1. Maşină de confecţionat cuie cu arc, marca Malmedie, fabricată în anul 1924, în Germania, în prezent aceasta fiind cea mai veche din ţară;

2. Maşină rotativă de confecţionat cuie scoabe;

3. Maşină de confecţionat lanţ înnodat, din 1924, Germania;

4. Maşină de sudat zale lanţ, din 1926, Germania;

5.Maşină de confecţionat cuie prin presare, 1934, Germania;

6. Maşină de confecţionat cuie scoabe, 1929, Germania;

7.Maşină înfăşurat sârmă-vârtelniţă, 1929, marca Schloeman;

8. Maşină de încercat la tracţiune Louis Schopper;

9. Strung cilindru, 1898, fabricat în Germania;

10. Instalaţie laminare sârmă caje complet echipată, care a funcţionat până în anul 1999.

În vederea conservării şi valorificării acestui patrimoniu, Muzeul Brăilei a demarat un amplu program de colaborare cu societatea *Laminorul S.A.* Ca urmare, o serie de utilaje scoase din circuitul de producţie au fost expuse într-un spaţiu special amenajat, care se va transforma într-un spaţiu muzeistic de arheologie industrială.

Urmează cartierele Viziru I, II, III şi IV, în care astăzi s-au înălţat 3 biserici:

1) Sfinţii Trei Ierarhi (lângă Colegiul *Ana Aslan*)
2) Naşterea Maicii Domnului (vizavi de Romtelecom), ridicată de marinari
3) Capela militară Sfinţii Martiri Brâncoveni

LOCAŢIE MILITARĂ

În afară de 1) zona Carantinei, 2) de Regimentul 3 artilerie „Franţa" de pe strada Gării şi 3) de fosta Cazarmă a Jandarmeriei /Cazarma Gardiştilor (1897), azi Colegiul Naţional *Gh. Munteanu-Murgoci*, o locaţie militară deosebit de importantă s-a dezvoltat în **zona Viziru.** Pe stânga era situată **Divizia a X-a**, urmată de **Cazarma Pontonierilor** iar pe dreapta, după cum citim pe un plan din iulie 1929, dinspre Barieră – **Cazarma Regimentului 38 Infanterie**, Teren de instrucţie, **Cazarma grănicerilor (Regimentul 5)** şi, din nou, Teren de instrucţie.

Fiecare unitate a înscris numeroase pagini de glorie în istorie. Astfel, **Regimentul 38 Infanterie,** care, în primele zile de după 23 august, participase la lichidarea rămăşiţelor armatei germane pe linia Tulcea – Măcin, a pornit în urmărirea lor împreună cu alte unităţi româneşti şi, la 29 august 1944, a interceptat la Slobozia grosul forţelor unei divizii motorizate

hitleriste dotate cu blindate. După 12 ore de luptă, a reuşit să le anihileze, scoţând din luptă 681 de inamici şi capturând o mare cantitate de armament. S-a distins apoi în bătălii purtate pe teritoriul patriei, dar şi pe câmpurile de luptă din Cehoslovacia, remarcându-se în operaţiunile de eliberare a oraşelor Zvolen, Kojetin şi altele.

Din 1878 fiinţează la Brăila o companie de Pontonieri, care devine, în 1913, Batalionul 1 Pontonieri iar acesta, în **1916, Regimentul de Pontonieri**, **azi - Batalionul 72 treceri.** Cazarma se va construi ulterior în stânga şoselei Brăila - Viziru, unde astăzi se află şi o **stradă cu numele de Pontonieri**. În incinta batalionului de pontonieri, ridicat din iniţiativa acestora, se află un **monument al eroilor din Războiul de Independenţă:** un trunchi de piramidă de 2 m, cu o ancoră de bronz în partea superioară şi cu numele eroilor căzuţi în Războiul de Independenţă pe o placă metalică: *În amintirea pontonierilor caporal Cristea Gheorghe, caporal Tudorache Vasilescu, soldat Florea Nicu, soldat Barbu Nicu, soldat Berbiceanu Ion, soldat Ion Ilie, morţi pentru ţară în urma rănilor căpătate în războiul pentru neatârnare 1877-1878. Ofiţerii şi trupa batalionului de pontonieri ridicat-au acest monument.* După desfiinţarea regimentului de pontonieri de la Turnu Măgurele, a fost transferată în acelaşi perimetru şi **statuia lui Eftimie Croitoru** (1914-1944), erou al războiului antihitlerist, mort în luptele pentru forţarea Tisei.

Pe dreapta, se află **monumentul caporalului erou Constantin Muşat**, opera sculptorului George Dimitriu Bârlad, 1927, sculptură ronde–bosse din bronz turnat şi patinat şi un soclu din zidărie şi ciment, de pe care lipsesc inscripţiile. Sculptorul îl reprezintă pe erou în momentul când, cu un ultim efort, aruncă grenada cu singurul braţ pe care-l mai avea. Deşi mutilat în luptele pentru luarea cotei Momâia (Oituz) din decembrie 1916, eroul caporal din Regimentul II grăniceri refuzase să părăsească frontul, murind în iulie 1917 în timpul

unui bombardament de artilerie. Peste un an, în 1928, prin grija patronului fabricii de hârtie Otto Schiel, se dezvelea la Buşteni, în prezenţa M.S. Regina Maria, monumentul **Ultima grenadă,** dedicat caporalului Constantin Muşat, realizat de acelaşi sculptor Dimitriu Bârlad, copie a monumentului brăilean.

Pe stânga, în alte două unităţi militare descoperim un alt **monument al eroilor** (354 x 160 x 160 cm), executat de S.D. Lyritis: o cruce din piatră cu o placă de marmură (70 x 54 cm încastrată cu următoarea inscripţie - *Eroilor regimentului 78 infanterie, morţi pe câmpul de glorie şi onoare, pentru înfăptuirea României Mari*, urmată de numele eroilor, şi **bustul lui Matei Basarab**, opera din 1976 a sculptorului Ion Mercea.

Monumentul eroilor, 1916-1919 [Amplasat în centrul civic al comunei Radu Negru, va fi strămutat la Cimitirul Eroilor din Cimitirul Sf. Constantin de către Societatea „Cultul eroilor" în anii 1970, după construirea localului noii Şcoli nr.1, în curtea căreia se afla.]. Piatră de Başchioiu, ciment mozaicat, format cruce; 620 x 340 x 340 cm; inaugurat la 14.XI. 1939, semnat şi datat pe faţa monumentului, lateral dreapta: „Proiect de inginer Ion. Ghe. Florescu, Periş-Ilfov; executat sculptor Panait Maina, Brăila". Simetric, pe partea stângă se afla înscrisul: „Ridicat din iniţiativa şi stăruinţa comitetului de conducere Radu Negru. 1939". Central, pe faţa monumentului:

Cinste şi veşnică
pomenire
eroilor din
1916-1919

Inscripţia principală - lateral dreapta - a monumentului glorifică pe cei care şi-au jertfit viaţa luptând pentru întregirea neamului:

Mărire celor care
Căzut-au în război,

Mărire în veci şi slavă
Martirilor eroi.
Mărire celor care
Murit-au să întregească
Sporind cu brazda nouă
Moşia strămoşească.
Această cruce simbol
Al credinţei creştine
Să vorbească viitorului
Despre faptele trecutului.

A costat 68000 lei.

Dosarul 55/1941 cuprinde Registrul pentru invalizi, orfani, văduve de război din anii 1916-1919, ca şi invalizii din anii 1941-1945 iar dosarul 61/1942/1943, fila 704, cuprinde **Tabelul cu eroii comunei căzuţi pe câmpul de luptă în războiul actual:**

Serg. Bărbulescu Stelian
Serg. Bogdan Alexandru
Sold. Ion V. Gheorghe
Sold. Gheorman D. Ion
Sold. Manea Gheorghe
Sold. Pascu Constantin
Serg. TR Sericenco Grigore
Sold. Stoian Ionică
Sold. Tănase Marin
Elev TR Timpuriu V. Vasile
Sold. Folea I. Paraschiv
Sold. Nedelcu Dumitru
Sold. Narint T. Tudose
Sold. Pană Anghelache
Serg. Iancu T. Mitică

O vizită regală (Dosar Prefect.254/1931, 59 file)

• 8 oct. 1931, orele 3, va avea loc la Reg. 38 Infanterie Brăila solemnitatea dezvelirii Monumentului ridicat în onoarea luptătorilor Regimentelor 38 Infanterie şi 78 Infanterie (vezi mai sus, S. D. Lyritis-n.n.), în înalta prezenţă a M.S. Regelui.

• Protocol telegrafiat de mareşalul Curţii regale, general Ilasievici: 15,15-17,30

-15,15, Gară: prezentarea pe peron a oficialităţilor şi revista companiei de onoare; drum-străzile Victoriei, Cuza, Piaţa Sfinţii Arhangheli, Nicolae Filipescu (Călăraşi), Şos. Viziru

-15, 45, Reg. 38: Revista trupei, serviciul religios oficiat de confesorul garnizoanei (10 minute)

-16,02: Cuvântul comandantului Regimentului

-16,07-16,14: Defilarea trupei

-16,40: Vizita parcului sportiv din parcul Monument, care primeşte denumirea de „**Parcul Carol II"**

-17,10: Expoziţie la Palatul Agricol

-17,30: Plecarea trenului regal

• Activităţi complementare vizitei

- Prezenţa în gări a locuitorilor îmbrăcaţi curat, în haine de sărbătoare
- Elevii şcolilor secundare vor fi înşiraţi pe ambele trotuare
- Telegrama Preşedinţiei Consiliului de miniştri, prim-ministru Nicolae Iorga: *Se permite suspendarea cursurilor şcolare pentru joi, 8 octombrie.*
- Divizionul 4 Artilerie Călăreaţă solicită 2000 lei pentru cumpărarea de mănuşi albe
- [Consiliul Comunal RN aprobă la 30 iunie 1931 plata a 460 lei pentru achiziţionarea tabloului lui Nicolae Iorga, primul ministru al României.]

Administraţia locală - lupte intestine - denunţuri semnate, dar totuşi anonime

• 22 mai 1931, este suspendat Ştefan Avedisianu şi numit primar Gheorghe Ciurea

• 29 mai 1931, Prefectura dizolvă consiliul comunal şi numeşte o comisie interimară, compusă din Toma Marin, preşedinte, şi Dumitru D. Cotigă, Nicolae Stoian, Vasile Bufu, Tudor Apostolescu, membri, care va depune jurământul la 14 aug. 1931. Toma Marin este acuzat de nereguli în dauna comunei în ziarul *Cuvântul* din 23 dec.1931, acuzaţiile dovedindu-se nefondate.

• 10 iunie 1932. Înlocuirea comisiei conduse de Toma Marin pentru rea administrare şi înlocuirea cu alta, Ştefan Avedisianu, preşedinte, Mihalache Dediu, Dumitru Plutarh, Pană Gheorghe, Aloman Ene, membri.

• 25 oct. 1932. Mihalache Dediu îl înlocuieşte pe Ştefan Avedisianu, care rămâne membru.

• 30 nov. 1932. Înlocuirea d-lor Ştefan Avedisianu, Gheorghe Pană şi Aloman Ene cu Costică Nedelea, Sandu Marinache şi Marin Georgescu, în urma sesizării preşedintelui Mihalache Dediu pentru *piedici în exercitarea bunei gospodării.*

[În anul 1932, existau la Primărie următoarele comisii:

-Comisia de licitaţii: Dumitru Cotigă şi Nicolae Stoian

-Comisia pentru alinierea satelor şi construcţiilor ţărăneşti: Gheorghe Doxănescu, Ion Constantinescu, Gheorghe Cialâcu

- Comisia pentru alimentarea cu apa potabilă: Costica Ionescu, Ştefan Avedisianu, Neacşu Grigore, Popescu Taşu, Constantin Vintilă

Comisia de dijmuire din oficiu: Vasile Buff şi Tudor Apostolescu]

• Alegeri comunale în ziua de 14 dec.1932. Sunt înscrise 3 liste, însoţite de o propunerea unor alegători, semnul electoral şi consimţământul candidatului. Cei 591 de alegători au de ales între:

-Lista 1 pentru consilieri (semn electoral un cerc): Mihalache Dediu, Sandu Marinache, Goia Stoian, Georgescu Marin, Radu Chiriţă, Chiru Anghel, Păpurică Spiru, Mocanu

Cristea, Nicolae Roman, Mihalache Ionescu, Tudor Cristache, Ion N. Bunea

- Lista 2 (semn electoral un cerc tăiat de un diametru vertical): Neagu Radu, Lungu Muşat, Dorobanţu Gheorghe, Dumitru Răducan, Pană Gheorghe, Aloman Ene, Chirilă Pascalov, Nicolae Iosef, Erimia Nicolae, Ciocan Constantin Anghel, Stoian Nicolae, Vintilă Constantin

-Lista 3 (semn electoral, o linie verticală): Stănică Lupaşcu (Stan), Ion Arghir, Ion Aricescu, Radu Stătescu, Ion Georgescu, Spiru Dumitrescu, Ghiţă Caraman, Cojocaru Dumitru, Ion Curcan, Constantin Horneţ, Anghel Petre

- Preşedintele biroului electoral: judecător G. Bălan

- Alegători înscrişi-591; voturi exprimate-385; voturi anulate-10; voturi nule-45

Lista 1-174 voturi, 45,19%; prin redistribuire-54%

2-146 voturi, 37, 92%; prin redistribuire-46%

3-55 voturi, 14, 28% (sub 20%, se redistribuie)

Lista pentru primar: Lista 1-197, respectiv Mihalache Dediu, care a obţinut majoritatea relativă; Lista 2-157; Lista 3-50 voturi; anulate 11; nule 15

-12 ian. 1933, alegerea Consiliului comunal şi a ajutorului de primar, Sandu Marinache, toţi depunând jurământul în faţa preotului paroh Ion Berteşteanu, parohia Chiscani, de care a depins RN până la învestirea preotului N. Dobrin şi înfiinţarea parohiei RN în nov.1933

• Consiliul comunal Radu Negru-1933**:** Mihalache Dediu-primar, Sandu Marinache-ajutor de primar, Aloman Ene, Dumitru Răducan, Gheorghe Pană, Spiru Păpurică, Goia Stoian, Gheorghe Dorobanţu, Chiru Anghel şi Radu Chiriţă-consilieri.

• Decizia Prefecturii din 22 nov. 1933 [Înaintea suspendării, a fost numit primar girant Sandu Marinache.]: „Având în vedere că primarul, ajutorul de primar şi întreg consiliul au dat dovadă de neglijenţă şi rea administrare în ceea ce priveşte interesele comunei, se suspendă din funcţie (toţi

aceştia), numindu-se următoarea comisie interimară: Ion Talpeş - preşedinte, Neagu Radu şi Gheorghe Ciurea - membri, care au depus jurământul în aceeaşi zi: *Jur credinţă Regelui Carol II, supunere Constituţiunii şi legilor. Jur să apăr şi să sprijinesc interesele comunei Radu Negru, judeţul Brăila. Aşa să-mi ajute Dumnezeu!*

• Ion Talpeş, meseriaş, 4 clase primare, 50 ani în 1933, a fost primar între 23 nov. 1933 şi 12 ian. 1938.

• 21 ian. 1938. Ioan Talpeş, primar şi casier provizoriu ca predător, şi Ion Cucu, preşedinte al Comisiei Interimare, primitor.

• 20 febr. 1938, prin decizia nr. 2255 din 18 febr. 1938- 20 nov. 1940: primar Gh. Marinescu [5 clase primare, contingent 1905, locotenent în rezervă, 58 ani, Şcoala de Ofiţeri Infanterie, pensionar militar, distins cu *Avântul ţării - Jubiliara Comemorativă; Serviciul Credincios cl. II şi cl. III; Crucea Serviciului Credincios, cl. II*. Venit în Radu Negru în 27 iulie 1933 din comuna Palanca, jud. Cetatea Albă. Până la 1 ian. 1938, primea pensie de oraş. Apoi, în comună, 4193 lei bruto.

• 8 martie 1938. Primarul Gh. Marinescu solicită ca terenurile dintre Fabrica Industria Sârmei şi şoseaua Brăila-Viziru, teren al Municipiului în suprafaţă de 22 ha, şi dintre pădurea Monument şi fabricile de cărămidă, 20 de hectare, date de municipiul Brăila sub forma de licitaţie unor oameni protejaţi politic să fie date în arendă sub formă de parcele locuitorilor pentru a cultiva zarzavaturi şi diferite semănături de care au nevoie.

• 19 martie 1938. Primar Gh. Marinescu sesizează Prefectul. Termenul de construcţie a bisericii a expirat la 3 noiembrie 1935. Primăria nu s-a îngrijit de continuarea lucrărilor şi procurarea de fonduri şi, în toamna anului 1935, antreprenorul Ioan Chiriţă a încetat lucrările. Urmează un denunţ adresat Domnului Ministru Plenipotenţiar Victor Cădere, Rezident Regal al Ţinutului Dunărea de Jos, în contra primarului Gh. Marinescu, semnat de Stan Stănculeanu, inexistent în comună(!), din 31 octombrie 1938, cercetat într-un dosar de 48 pagini. Situaţii de

incompatibilitate cu funcţia publică: a) avusese un local de cârciumă, brevet de băuturi spirtoase din 1934 - la care a renunţat la 23 septembrie 1938 ; b) exploatare de peşte în bălţile Nistrului în Basarabia- la care a renunţat, neputând pleca de la serviciu.

• Tracasat în urma reclamaţiei şi a conflictului cu antreprenorul, primarul Gh. Marinescu îşi prezintă demisia Prefectului la 1 iunie 1939, însoţind-o de un **„Memoriu de activitate**" în care-şi prezintă activitatea. *A cedat de la 1a 1 aprilie 1938 salariul de 3000 lei pentru construirea bisericii. A ridicat pavilionul străjeresc pe terenul din faţa şcoalelor în suprafaţa de 4500 m², pe care l-a împrejmuit cu gard de şipcă în mod gratuit, pe care speră că până la 20 nov.1938 să ridice Monumentul Eroilor, pentru care a şi început să capete parte din material gratis, fiind în aşteptarea proiectului de la Ministerul Cultelor şi al Artelor, precum şi al Direcţiei Societăţii „Cultul Eroilor" (8 oct.1938); Serviciul Hidraulic din port ne-a construit în mod gratuit şoseaua pavată cu piatră cubică şi canaluri de scurgere pe ambele părţi ce porneşte din cartierul Clony, paralel cu fabrica de Ciment „Ing. Cantacuzino", până în faţa pichetului de grăniceri General Cantacuzino. Tot de la Direcţia Generală a Serviciului Hidraulic a obţinut 6 bucăţi mari (lespezi) piatră, imitaţie marmură, gratis pentru Monumentul Eroilor care este în proiect de execuţie până în primăvară. S-a stabilit numele noii străzi:* ***Vadul Grănicerilor*** *(20 dec.1938); (ca primar) a plantat 300 salcâmi; memorii pentru recunoaşterea comunei ca suburbană şi pentru introducerea şi în restul comunei a iluminatului cu electricitate şi alimentare cu apă potabilă; a procurat 2500 kg fier gratuit pentru biserică (18 februarie 1939). În anul 1938, pe terenul de 2500 mp de lângă şcoală a plantat 84 pomi fructiferi, caişi şi nuci, şi în anul 1939 pe terenul din faţa şcolii (6144mp), pe care l-a împrejmuit, peste linia de tramvai, a sădit 256 pomi fructiferi: 250 caişi şi 6 nuci.*

• Raportul Preturii din 14 iunie 1939 către rezidentul regal al Ţinutului Dunărea de Jos consemnează: *denunţătorii sunt*

anonimi iar faptele denunţate-neadevăruri sfruntate; primarul Gheorghe Marinescu dat ca model pe judeţ prin adresa prefectului, col. Vasile Atanasiu, nr. 3627/24 apr. 1939. **Prefectul judeţului respinge demisia.**

• Gheorghe Marinescu revine ca primar, după înfrângerea rebeliunii legionare, prin ordinul Prefecturii nr.1146/1941 din 25 ianuarie. Urmează alte două denunţuri: 1) 14 febr. 1941, denunţ semnat de G. Dorobanţu, I. Talpeş şi G. Braşoveanu, care vor declara că nu sunt semnăturile lor, apreciind ca este *bun primar şi administrează cinstit comuna;* 2) 30 martie 1941, semnat de N. Mocanu, M.I. Albu şi Gh. Dorobanţu, care, de asemenea, nu-şi recunosc semnăturile.

• În faţa acestor reclamaţii, prefectul, la 10 ian. 1942, pune rezoluţia: *Să-şi lase nervii acasă, brutal şi mojic. Când îl voi chema va fi pentru a-i pune în vedere că l-am înlocuit.* [Tot în 1942, pentru delict de putere, va fi amendat cu 5000 lei şi va plăti 5000 lei despăgubiri civile reclamantului Emil Grama, proprietarul morii „Aurora"]

• *Prefect, Col. Ciobanu Marin:* Ordin de citare pe judeţ, nr.36712/29 mai 1942. Se citează pentru laudă pe întregul judeţ:

- în timp de 4 ani a înfăptuit ceea ce predecesorii săi n-au făcut 12 ani
- la instalare a găsit un sold de 196 lei, azi-500000 lei
- a construit Monumentul Eroilor într-un parc împrejmuit de 4500 mp, aranjat cu 120 pomi fructiferi din care 60 duzi pentru creşterea viermilor de mătase
- a înfiinţat 2 livezi în suprafaţă de 10000 mp, plantând 320 pomi fructiferi
- a construit sfântul lăcaş al bisericii
- a construit şoseaua Mareşal Averescu, complet pietruită de 940 ml, 8 m carosabil
- a plantat 1 ha pădurice de salcâmi
- a realizat 800 fuioare de in şi cânepă

- cu bani proprii, a construit pe terenul garnizoanei o fântână de beton pentru ostaşi
- a ridicat 2 cabine pe linia de tramvai cu săli de aşteptare şi lumină electrică pentru pasageri

• Nicolae Teodor: 22 nov. 1940 - 27 ian. 1941

• Gheorghe Marinescu, 27 ian. 1941, prin decizia Prefecturii nr. 1302/25 ian. 1941. Ajutor de primar, Dumitru Rezervă, fost şef al postului de jandarmi

• Constantin Zăbavă, propus de corpul didactic pentru experienţa sa, 27 ian.- 31 sept. 1941

• **Plasa Radu Negru, cu reşedinţa în com. RN s-a născut prin desfiinţarea plaselor Brăila şi Silistraru, cf. deciziei rezidenţiale [** Judeţul Brăila făcea parte **din Ţinutul Dunărea de Jos, rezident regal, Paul D. Goma] nr. 253/30 martie 1940, privind împărţirea administrativă a judeţului de la 1 apr.1940.** Cuprindea 23 de comune: Baldovineşti, Brăiliţa, Cazasu, Chiscani, Comănească, Cotu Lung, Gemenele, Gurguieţi, Lacu Sărat, Latinu, Martăceşti, Nazâru, Nedelcu P. Chercea, Piscu, Radu Negru, Romanu, Scorţaru Nou, Scorţaru Vechi, Silistraru, Tichileşti, Traian, Tudor Vladimirescu, Vădeni. Sediul preturii şi al locuinţei dlui pretor se afla în localul închiriat de la dna Ecaterina Maior Petrache, prelungirea străzii Călăraşi nr. 25, 30000 lei anual. Pretorul vechi, Elefterie Caludi, numit ajutor de prefect, a fost înlocuit de Constantin P. Ionescu.

Solicitări către Societatea de Tramvaie

• 2 sept. 1931: adresă către Prefectură - Obligarea Soc. de Tramvai, de la care comuna nu are nici un profit material, ci doar neplăceri (pe timp de noapte a călcat mortal păsări, porci, cai şi raţe) de a realiza o instalaţie de lumină pe linia tramvaiului. În caz contrar, vor fi acţionaţi în judecată şi se va instala o barieră de-a lungul liniei de tramvai.

• 25 sept. 1931: răspunsul Soc. de Tramvai - Linia exista dinaintea înfiinţării comunei. Locuitorii se pot feri şi orienta

suficient după lumina tramvaielor, în special *a farelor* din faţa vagonului. Instalarea de lămpi fixate pe stâlpii liniei de tramvai ar fi o invitaţie ca locuitorii să circule pe linie. Singura obligaţie, stipulată la art. 16 în contractul cu Mun. Brăila, e aceea de a face instalaţie de iluminat şi în comunele vecine, numai dacă de-a lungul unei conducte astfel instalate i se va asigura o consumaţie de 10000 kw/ore anual de fiecare kilometru de cablu, preţul de vânzare şi variaţiunile lui fiind cele de la Brăila.

• 1 iunie 1933. Societatea *Braïla Tramways et Eclairage Electriques - Société Anonyme* respinge cererea primăriei Radu Negru de a plăti o taxă de 100 lei vagon de tramvai pe zi, deoarece terenul aparţine Primăriei Municipiului. La 18 mai 1937, se reiterează cererea, printr-un proces verbal de impunere prevăzându-se o taxă de 60 lei / zi de vagon motor ce trece prin comună, care rămâne fără rezultat. De-abia la 31 dec. 1938, primarul Gh. Marinescu anunţă Prefectura de stingerea procesului cu Societatea de Tramvaie, având calitatea de *autoritate de lucru judecat: comuna nu exista în momentul construirii liniei de tramvai.*

• 20 ian. 1938. Primăria solicită prefectura să intervină la Societatea de tramvai şi iluminat electric Brăila să instaleze becuri electrice pe linia de tramvai până la macazul II, precum şi la facultativă câte două becuri, urmând să se tragă un fir electric la Primărie şi la Şcoală, plătind curentul electric conform tarifului din oraş. În răspunsul Societăţii de tramvai din 1 febr. 1938, se arată diferenţa tensiunii dintre conducte: 500 volţi la tramvai şi 250 consum casnic. Dacă însă Comuna voieşte să instaleze lumină electrică în cuprinsul comunei, se poate realiza proiectul respectiv de instalaţie în conformitate cu art. 16 din contractul de concesiune.

• 18 febr. 1939, încheierea nr. 2 consemnează stingerea litigiului cu Soc. de tramvaie privitor la dreptul comunei de a pune taxe pe tramvaiele ce trec prin comună, linia de tramvai fiind proprietatea Municipiului

Procese verbale ale Consiliului comunal RN

• 30 ian. 1931. Consiliul comunal Chercea aproba închirierea de către primăria satului RN a imobilului (lot 65) **dlui maior Gh. Praporgescu** ca sediu al primăriei: 15000 lei anual, plătibili în două rate, pentru 4 ani şi 11 luni (1 febr. 1931-31 dec. 1935). Imobilul, construit in 1925, va fi cumpărat în 17 ian. 1935 cu 100000 lei (S. clădirii-125, 78 mp, inclusiv lotul de 512 mp. La cumpărare, maiorul devenit lt. colonel, locuia în Bucureşti, Piaţa Al. Lahovari nr. 1A.

• 4 febr. 1931: Matei Popescu/Maria M. Popescu oferă spre închiriere localul său de 2 camere (lot 777) pentru 3 ani, 7000 lei/anual pentru „grădina de copii".

• 7 febr. 1931, hotărârea Consiliului de a vinde locurile de veci în cimitir după tariful: 1ml/2ml=600 lei; 2 ml/2ml=1100 lei şi 3ml/2ml=1500 lei. Decizia va fi anulată de Consiliul Judeţean.

• 28 apr. 1932. Proces-verbal de recepţie provizorie a localului de şcoală cu 2 săli de clasă, antreu şi cancelarie, antreprenor constructor I. Chiriţă (în urma licitaţiei din 12 iulie 1930): 505526 lei, din care se scade 6% garanţie pentru anul de întreţinere-30332, bun de plată-475194 lei.

• Taxa de firmă 1932 (200 lei): 7 cârciumi,13 băcănii, 2 măcelării, 2 brutării, 1 berărie, 3 fierării, 1 cantină+câte o mie lei: Industria Sârmei, Întreprinderi Industriale Cherestea, Societatea anonima Orezul, Fabrica de Ciment Cantacuzino şi Fabrica România Forestieră.

• An 1933: nr.locuitori-3000; nr. contribuabili-642

• Taxa pentru firmă 1933: Fabrica Orez, România Forestieră, Fabrica Ciment, Depozit Petrol Mendelzohn, Depozit Petrol - Chimie; Întreprinderi Industriale şi Fabrica Industria Sârmei-câte 1000 lei. Alte 40 de firme plăteau câte 200 lei.

• Decizia nr. 6/9 martie 1933: Conform Legii Maximului şi contribuţiunilor comunale din 1923, Consiliul comunal din 1926 a fixat între alte taxe şi taxele pentru bilete de vânzări de vite şi vânzări de vite în comună. Întrucât aceste taxe sunt

suportate tot mai greu de proprietarii de vite faţă de scăderea valorii animalelor, Consiliul comunal a solicitat Prefecturii să aprobe reducerea taxei de viză a biletelor pentru vânzări de vite de la 25 la 20 lei iar a biletelor pentru vânzare de vite de la 15 la 10 lei. Prin decizia nr.409 din 30 martie 1933, Consiliul judeţean Brăila a aprobat hotărârea Consiliului Comunal Radu Negru.

• Decizia nr. 9 / 25 martie 1933 solicită acordul Prefecturii pentru înfiinţarea serviciului de pază, prevăzând în buget, atât la venituri, cât şi la cheltuieli, taxele socotite la maxim 100 lei de locuitor anual, afară de comercianţi *şi de bogătaşi,* care pot fi impuşi la mai mult. În conformitate cu Legea Poliţiei rurale, art.61. toţi locuitorii de 16-60 de ani sunt obligaţi a face paza în comună. Decizia stabileşte taxa de 150 de lei pentru negustori, funcţionari civili şi militari, ca şi pensionari care nu trec de 60 de ani; 100 lei pentru restul locuitorilor capi de familie şi 80 lei pentru cei necăsătoriţi. Sunt scutiţi bătrânii trecuţi de 60 ani, văduvele, invalizii şi orfanii de război, precum şi infirmii. În acelaşi timp, se prevăd taxe mult sporite pentru marile firme: Fabrica Orez, Fabrica Ciment, Depozit de Petrol Medelzohn şi Depozit Petrol - Chimie câte 4000 lei iar pentru România Forestieră - 3000 lei. Prin procesul verbal nr.6/12 apr.1933 se numesc de la 1 aprilie dintre locuitorii comunei următorii guarzi comunali: Marin Anghel, Oprea Ivan, Cuza Neculae, Paraschiv Adamache şi Neculae Roman.

• 28 apr.1933: pentru folosinţa liniei CFR normale Depozitului de petrol Medelzohn i se stabileşte o taxă fixă anuală de 4000 lei plătibilă comunei.

• Nr.10/8 mai 1933: taxele şi impozitele locale se stabilesc la 7,50 din valoarea locativă

• 17 iunie 1938, primar Gh. Marinescu: având în vedere existenţa a numeroşi locuitori, neînscrişi la Biroul Populaţiei şi neplătitori de dări, dispune efectuarea unui recensământ din casă în casă de către notarul Gheorghe Popa şi casierul comunal Gheorghe Georgescu.

• Licitaţie pentru procurarea unei biciclete pentru Serviciul poştal (2780 lei), a unei pompe de incendiu cu 4 roate de la firma „Technica" Bucureşti (35000 lei) şi a 2 revolvere Muntenegru, calibru 12 mm, cu preţul de lei 1000 per bucată, ca şi vinderea unor animale de pripas (porc - 810 lei şi bou - 4250 lei, ca preţ de pornire)

• 26 sept. 1936. 2000 lei credit extraordinar: întrucât în comună sunt foarte mulţi câini vagabonzi şi foarte multe cazuri când locuitorii sunt muşcaţi, fiind trimişi la Institutul antirabic din Bucureşti pe cheltuiala comunei, fiind oameni săraci; rambursarea cheltuielilor făcute de agenţii veterinari pentru stârpirea acestora

• 15 oct.1938: Se aprobă suma de 3000 lei pentru plata abonamentelor la *Monitorul Oficial, Revista Pompierilor, Oficiul Naţional de Turism, Administraţia* Română – *România Administrativă, Crescătorul de animale* şi *România satelor.*

• Grădinar şef al Parcului Monument era în 1938 Mămulea Petre, 35 ani

• 8 mai 1939: încheierea nr.7 – se aprobă 200000 lei „obol pentru înarmarea ţării"

• 24 oct. 1939: cerere pentru trecerea de la Primăria Radu Negru în raza Municipiului Brăila a cazărmilor Regimentului 38 Infanterie, Pontonieri şi a Regimentului 5 Grăniceri.

• 25 febr. 1940: Întrunirea membrilor Frontului Renaşterii Naţionale, sfinţirea steagului gărzii FRN a comunei şi botezarea copilului concentratului Ilie Andrei, a cărui soţie a dat naştere la al cincilea copil tocmai în timpul când se distribuiau alimentele familiilor concentraţilor şi s-a hotărât a fi botezat în cadrul FRN.

• În nov. 1940 erau 3 fabrici de pâine: Dumitru Urse, Teofrast Tsacariseanu, Vasile Păvălache

• Tabel nominal de locuitorii care au suferit de pe urma cutremurului din 9 nov. 1940:

- Marinescu Gheorghe, pensionar militar, fără alt venit, s-a dărâmat un zid în lungul clădirii şi crăpături la 14 camere-evaluare reparaţii, 56000 lei
- Costică Ionescu, comerciant cu copii mici, un zid de la o cameră-16000 lei
- Cristofor Ionescu Tofică, comerciant, 2 pereţi de chirpici şi tavanul de la camere-3000 lei
- Buf Vasile, comerciant, sticle băuturi sparte-3000 lei
- Marin Tudor, comerciant sărac, zidurile crăpate, 8000 lei etc. etc.
- Şcoala primară mixtă, ziduri crăpate, plafoane căzute-25000 lei
- Primăria, crăpături pereţi-15000 lei
- Post jandarmi, pereţi şi tavane crăpate-20000 lei

• 8 sept. 1944, orele 16, str. Principele Mircea nr. 32: Copilul Gheorghe Bianu Petre Toma, de 14 ani, *găsind o grenadă pe care ciocănind-o a făcut explozie omorându-l.*

Corespondenţă confidenţială (Dosar 425/1941 Prefectură)

• Bombardamente sovietice semnalizate de rachete evreieşti; rachete roşii - în timpul zborurilor de noapte - în direcţia avioanelor inamice, semnalizate de către comunişti în cartierul Clony (situaţie informativă, 31 VII. 1941)

• Societatea Orezul SAR, condusă de evreii Cohn şi Adler şi fugitul stăpân Schultz, evreu importat şi cu paşaport, îmbogăţit la noi, folosesc ca paravan pe colonelul deblocat din armată Gh. Rădulescu, ca director, de formă, plătindu-l cu 32000 lei/lună, în conformitate cu Legea privind înlocuirea funcţionarilor evrei şi dublarea lor în întreprinderile evreieşti. **Chestiunea evreilor în economia românească nu se poate soluţiona decât prin fixarea unor termene de predare treptată a magazinelor (…) în decurs de un an, totul să treacă în mâna românilor sau sub conducerea românilor. Aceeaşi măsură ar trebui luată şi pentru greci. [1 aug.1941]**

• 21 martie 1943: urmare a hotărârii Centrului Naţional de Românizare, prin publicaţia nr.976, prin licitaţie, se închiriază prin bună învoială terenurile loturi de împroprietărire cu vetre de casă de 512 mp, preluate de la 33 de evrei din comuna Radu Negru.

Edilitare

• 20 iulie 1930: Consiliul sătesc Radu Negru alege o comisie pentru alimentarea cu apă.

• Plăţi efectuate până la 31 dec.1930: 114370 lei pentru facerea conductei de apă; 450000 lei pentru construcţia localului de şcoală [la 18 aug. 1931, se aproba suma de lei 93969 pentru terminarea localului la 1 sept.]; 190000 lei pentru construcţia capelei de la cimitir

• 5 nov. 1931: solicitare către Prefectură pentru primirea a 2000 puieţi salcâmi din anii 2 şi 3, pentru a planta cu salcâmi aleile cimitirului şi în jurul gardului acestuia

• Canalizare construită pe str. Mareşal Averescu, de la Şoseaua Viziru până la Şcoala Primară, 480 metri liniari, de către antrepriza Sava-Manea, contract nr. 2283/1 oct. 1930, valoare - 119420 lei

• Canalizarea unei porţiuni din cartierul industrial Clony, executată de Ion Georgescu, în valoare de 220000 lei, în urma licitaţiei din 30 aug.1935, recepţia în 15 iulie 1936

• Nr. 4/23 febr.1933: debitarea locuitorilor cu cantitatea de apă (comercianţii ce au conducte de apă trase în prăvălie şi în curte - 400 lei/an; locuitori cu canal în curte - 150 lei/an; restul, 563 familii, câte 30 lei. Se solicită prelungirea conductelor de apă în alte sectoare.

• 16 martie 1936. Primarul Ioan Talpeş cere autorizaţie pentru a trage conductă de apă pe sub terasamentul liniilor ce merg la fabricile Orezul şi Cantacuzino

• 22 martie 1936. Continuarea executării construcţiei bisericii - 400000lei, şcolii (2 săli de clasă, 2 coridoare şi mărirea cancelariei - 140000, conductă apă - 80000, şanţuri şi terasamente

- 250000. 408 mc piatră spartă de granit de Dobrogea – Soc. „Calea”

• PV nr. 20/3 martie 1937. Plan de lucrări aprobat pentru 1937/1938: continuarea construirii bisericii-285000 lei; construcţia dispensarului cu baie comunală (Dna dr. Natalia Mihutz înlocuită de medicul Traian Ionescu) - 60000; conducta de apă potabilă de la Casa Pădurii din Monument până la Bd. Mareşal Averescu-60000; plantare de salcâmi-10000; pietruirea str. Mareşal Averescu-300000, prin bună învoială, deoarece licitaţia publică ar fi întârziat efectuarea lucrării până la începerea ploilor de toamnă (10 iulie 1937); pavarea curţii şi a trotuarului din faţa Primăriei.

• 1 sept. 1937. Dărâmarea prăvăliei locuitorului Neculai Bălan construită din paiantă îmboldită cu bălegar, mai jos de nivelul şoselei şi ca înălţime foarte măruntă, neavând autorizaţie de construcţie

• 14 sept. 1937. 558400 lei pentru construirea dispensarului şi a băii populare

• În 1938 se realizează pietruirea străzii *Mareşal Averescu* de către *Calea. Societate Anonimă Minieră Română* (Exploatarea Carierelor de granit de la Iacobdeal - Turcoaia şi Ghiuzalt - Greci, Dobrogea), str. Oituz nr.7. Pe 17 iunie 1938 se consemna consumarea pietrişului (540 m³, valoare-159441 lei, din care mai era de plătit 23941 lei).

• Ordonanţa 1904 / 16 dec.1938 (primar Gh. Marinescu): obligaţia fiecărui comerciant de a întreţine permanent un felinar fix cu lampă de la lăsarea întunericului; curăţarea străzii în dreptul curţii şi ţinerea şanţului destupat; latrina la 30 m de la fântână; câinii legaţi în timpul zilei; interzicerea cu desăvârşire a lăsa porcii liberi etc.

• **Iluminatul electric.** Ca urmare la adresele nr. 1212 şi 1229/1939, referitoare la lucrările de electrificare ce intenţionaţi a executa prin Soc. An. „Brăila” de tramvaie şi luminat electric, Ministerul Lucrărilor Publice şi al Comunicaţiilor, Direcţia

Tehnică de lucrări publice şi comunicaţii solicită la data de 3 mai 1939 planul de situaţie (străzile), devizul, proiectul şi modalităţile de plată. Pe 5 mai 1939, Primăria trimite adresa ministerului către Soc. „Brăila", solicitând răspuns urgent dat fiind *o operă de interes public*. Devizul informativ: 800000 lei. Contractul a urmat modelul utilizat în cazul electrificării comunei Brăiliţa, costul fiind plătibil în 15 ani.

• Edilitare la nivelul anului 1942

• Licitaţie pentru cumpărarea a 350-400 mc pietriş şi a 100 mc savură de granit, adjudecată de firmele Cheia Granit şi Panait Ghenciu cu preţul de lei 790 şi 580 lei/mc

• 17 iunie 1942, demersuri pentru aducerea apei potabile pe str. Mareşal Averescu

• 30 oct. 1942, decizia nr. 43: înfiinţarea unui atelier de confecţionat rogojini. Se va închide datorită mobilizării meşterului.

• Decizia nr. 3123/1 iunie 1942: darea în antrepriză a lucrărilor (manoperei) de întreţinere - pietruire a străzii Împăratul Traian (azi Gr. Alexandrescu, str. cu tramvaiul) - 309000 lei (inclusiv cantitatea de piatră necesară; procurarea de tuburi de beton pentru construirea unei fântâni cu apă potabilă pentru utilitate publică la primărie; procurarea a circa 40 bucăţi indicatoare cu denumirea străzilor comunei şi tăbliţele necesare numerotării.

Lucrări 1941/1942: continuarea construcţiei bisericii-439103 lei; pietruirea str. Mareşal Averescu-145383 lei. Nr. zile prestaţie cu braţele-1150, cu o vită-380, cu 2 vite-126, fiind cărate 95 mc nisip, 142 mc piatră şi 150 mc pământ umplutură la Str. Mareşal Averescu.

17 nov. 1943. Ajutorul de primar D. Rezervă solicită directorului Fabricii de Ciment 1000 kg ciment Portland calitatea extra, contra cost, necesar instalării unor tuburi de beton la podurile de pe străzile comunei.

• **Întreprinderea Comunală Brăila (ICB)** comunică primăriei RN că nu mai poate extinde conducta de apă pe

Mareşal Averescu, deoarece se reduce debitul în Staţiunea Lacu Sărat, conducta aparţinând în mod exclusiv staţiunii, proprietate a Ministerului Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale. Mai mult, Staţiunea a somat ICB-ul să debranşeze comuna RN până la 15 apr. 1944.

• La Fabrica de Ciment s-a instalat o **sirenă electrică pentru alarmă în caz de atac aerian,** plătită de toate întreprinderile din zonă.

Din **Fişa comunei 1941**

Populaţia - 5278 locuitori. După origine etnică: 4883 români, 12 evrei, 74 unguri, 3 germani, 306 alte naţionalităţi. După cetăţenie: 5255 români, 4 evrei, 3 unguri, 3 germani, 13 altă cetăţenie. După religie: 5008 ortodoxă, 12 mozaică, 80 catolică, 178 altă religie. Nr. gospodării-907, nr. capi de familie-1038, nr. contribuabili-1382

• **Sfatul comunal**: Marinescu Gheorghe, primar; dr. Chiru George, medic circ. 7 Dispensar; ing. Stanciu Eugen, şef Ocol silvic; preot paroh Dobrin Nicolae; plut. Burlacu Dumitru, şef post jandarmi; înv. Albu Mihail, director şcoală; agent fiscal Marin Gheorghe. Primăria-15 funcţionari.

• Şcoala Nr. 1 mixtă, cu 12 posturi de învăţători, 590 elevi. Local propriu-4 săli clase, 3 –închiriate. 50 elevi servesc masa la cantină. Teren agricol-5 ha. E necesar un al doilea local. Căminul cultural „Mircea Marinescu", condus de preotul N. Dobrin, bibliotecă -150 cărţi. Scop: ridicarea morală, culturală şi economico-socială a populaţiei.

Comerţ: 17 băcani, 9 cârciumari, 3 brutării, 4 croitorii etc.

În afara marilor societăţi, mai existau:

Fabrica „La Stejarul" cu o producţie de 10 vagoane cherestea;

Două brutării

Industrii Basarabia SA, 200 HP, 85 lucrători (15 calificaţi, 70 necalificaţi), 5-6 vagoane cherestea

Moara ţărănească „Aurora", proprietar Emil Grama: cu motor 15 HP, cu 1 valţ-60-25 cm şi o piatră de 36 ţoli pentru măcinat grâu şi porumb, cu o producţie anuală de 2 500 000 kg.}. Capacitatea de producţie în 24 ore-1 vagon. 3 lucrători. Ca vamă(uium) la măciniş-1/10 + scăzământ 5% corpuri străine.

• **Starea sanitară 1941**

Dispensar, înfiinţat în 1934, local închiriat, 6000 lei/anual. E prevăzut cu un cuptor de deparazitare rutier. Personal: dr. Chiru George, agent sanitar Marin Lefter, moaşă Maria Iacob. Nu există baie comunală. 380 fântâni particulare. 9 canale publice. Boli sociale: tuberculoză-22, sifilis-44, pelagră-4, paludism-7, cancer-2, conjunctivită-1

Epidemii/an	**1938**	**1939**	**1940**	**1941**
Scarlatină	15	9	10	-
Febră tifoidă	5	5	1	-
Difterie	-	1	1	1
Rujeolă	-	-	1	2

Teren agricol 1941

Arabil-87, vii-1, pădure-125, vetre de sat-380, drumuri-55, grădini de zarzavat-77, ape-bălţi-425. Total-1150 ha. Unelte:20 pluguri, 10 grape, 10 prăşitoare rariţe, 1 vânturătoare. Ar fi nevoie de 180 ha islaz, fiind lipsiţi de orice păşune, şi de asanarea celor două bălţi din comună de 16,5 ha.

Zootehnie

Cabaline (armăsari-11, cai-119, iepe-77, mânji-130); bovidee (tauri-2, boi-21, vaci-120, viţei-29); ovine (berbeci-31, oi-439); caprine (ţap-1, capre-5); porcine (vieri-4, porci-204, scroafe-193); păsări de curte (găini-1954, rate-116, gâşte-105, curcani-18, curci-20). Comuna are nevoie de următorii producători: 2 tauri, 5 vieri, 5 berbeci, 1 armăsar.

Numele străzilor

• La întemeierea aşezării, străzile au fost numerotate cu cifre romane, de la I la XXVII, cu indicarea numărului lotului.

• PV nr. 14/ 22 iulie 1937. Numirea străzilor din cartierul industrial, pendinte de această comună:

- Şoseaua Fabricii de Ciment-str. *Ing. I.G. Cantacuzino, ca o comemorare a ctitorului acestei întreprinderi, pietruită de comună*
- Str. din mijlocul satului – str. Regele Carol al II-lea
- Str. de lângă via Clony – str. Marele Voievod Mihai
- Str. de la fabrici – str. Dragoş Vodă
- Str. din centrul comunei (canal) – str. Zânelor
- Str. de la Celuloză care merge de la Şos. Viziru până la Dunăre- str. Dunărea

• Cu o tramă stradală trasată cu echerul şi rigla, limitată iniţial la zona din dreapta tramvaiului şi care, prin extindere, a respectat structura parcelării din 1926, a cunoscut un …triplu botez de-a lungul timpului, aşa cum reiese din completările nomenclaturii actuale. [Datele din paranteze au fost solicitate de Ministerul Inventarierii Avuţiilor Publice în 1939]

Aurorei: I; Ionel I.C. Brătianu; Mihail Kogălniceanu [230 ml / 12 m]

Ion Călugăru: II; General Dragalina [490 / 12]

Alecu Russo: III; Al.I.Cuza [770 / 12]

Ienăchiţă Văcărescu: IV; Dimitrie Cantemir [960 / 12]

Cernăuţi: V; Oituz [1040 / 12], Kiev

Pictor Ion Andreescu: VI; Mărăşeşti [1130 / 12]

Comunarzi: VII; Păcii [1220 / 12]

Simion Bărnuţiu: VIII; Avram Iancu [1300 / 12]

Şos. Buzăului: IX; Şoseaua Naţională Nr. 9; Bd. Victoria [1380 ml, inventariată ca şosea naţională, pietruită]

Călugăreni: X, nume neschimbat [1480 / 12]

General David Praporgescu: XI, General Praporgescu [1580 / 12]

George Enescu: XII; Domniţei, Dr. Petru Groza [1680 / 12]

Nicolae Titulescu: XIII; Principele Mircea; 23 August; Scânteii [1790 / 12]

Poet Grigore Alexandrescu: XIV; Bd. Împăratul Traian [1860 / 12, inventariat de două ori, pe o parte şi pe alta a liniei de tramvai]

Abrud: XV; Mihai Eminescu [1180 / 12]

Ecaterina Teodoroiu: XVI, nume neschimbat [1180 / 12]

Bărăganului: XVII; Principesa Ileana; Sergent Manole/ Manea Costin [1170 / 12]

Nicolae Iorga: XVIII; Mihai Viteazu, Suvorov[1190 / 12]

Mircea Vodă: XIX; Mihai Vodă[1160 /12]

Calea Călăraşilor: XX; Şoseaua Judeţeană Brăila-Slobozia; 30 Decembrie

Şoseaua de Centură: XXI; Ştefan cel Mare[1800 / 12]

Castanului: XXII; Sf. Gheorghe[1080 / 12]

Gh. Constantinescu: XXIII; Regina Maria; Filimon Sîrbu, Flacăra Roşie [1200 /12] (1888, Brăila-1950, Bucureşti, genetician, zootehnician şi medic veterinar, întemeietorul şcolii de genetică animală din România, fondatorul Institutului Naţional Zootehnic-1926).

Chişinău: XXIV; Mareşal Averescu; Nicolae Bălcescu; Leningrad [1550 / 20, pietruită 900 m, a costat 450000 lei] Numele **Generalului / Mareşalului Averescu,** unul dintre cei 3 mareşali ai României, alături de Constantin Prezan şi Ion Antonescu, era prezent în nomenclatura stradală a municipiului (aşa s-a numit Calea Galaţi în perioada interbelică), dar şi a comunei Radu Negru. Prezenţa sa se explică prin calitatea de om politic, uitându-se calitatea de conducător al armatei române pe frontul de la Mărăşeşti-Mărăşti-Oituz alături de generalul Eremia Grigorescu, autori ai memorabilelor „ordine" de luptă: ***Pe aici nu se trece!*** (Eremia Grigorescu) şi ***Nici pe aici nu se trece!***

(Alexandru Averescu) [Alexandru Averescu (1959-1938), general de armată român. A condus armata a II-a în bătăliile de la Mărăşti şi Oituz (1917). Este deseori creditat pentru victoria României în Războiul de Reîntregire. Mareşal din 1931.] Promisă de Regele Ferdinand pe câmpurile de luptă de la Mărăşeşti-Mărăşti-Oituz, reforma agrară s-a înfăptuit în timpul guvernării prezidate de Generalul Averescu, care înfiinţase după război Partidul Poporului. În această calitate, după demisia guvernului Al. Vaida -Voievod la 13 martie 1920, este numit ca prim-ministru, desfiinţând parlamentul la 25 martie. Partidul Poporului obţine la alegerile din 25-27 mai victoria cu 42%, formând un nou guvern, pe care-l va conduce până la 13 decembrie 1921 (A mai fost prim-ministru între 30 martie 1926 şi 4 iunie 1927). În timpul guvernării sale au fost adoptate *Decretul privind împroprietărirea şi organizarea comisiilor pentru împărţirea pământului expropriat* (2 apr.1920) şi *Legea pentru definitivarea reformei agrare în România veche* (17 iul.1921). Potrivit normelor stabilite de guvernul Averescu s-a asigurat exproprierea a 6120000 ha, dintre care 3998753 ha de teren arabil.

Sebeşului: XXV; Regele Ferdinand; Ardealului [1460 / 12]

Milcov: XXVI; Principele Nicolae; Vasile Roaită [1400 / 12]

Negoiului: XXVII; Vasile Alecsandri [1220 /12]

Nouă

Şoseaua Naţională Veche, fostă şoseaua Naţională

Mecanizatorilor, stradă nou creată, în zonă fiind şi o alee cu acelaşi nume

Chimiştilor, nume de alei printre blocurile din Viziru

Metalurgiei

Petroliştilor

Ştiinţei

Culturii

Creşei

Energiei

Radu Negru

Industria Sârmei, fostă Aleea Predingher (avusese o fabrica de spirt în zonă) [600 ml/15 m], pietruită în 1934, a costat 150000 lei

Malul Dunării, nume neschimbat

Calatis

Cocorilor

Lebedei

Pontonierilor, nume neschimbat [550 / 8]

Pieţei, fostă Pietrei (în Viziru)

Celulozei, nume neschimbat, amintind de efemera fabrică inaugurată în 1908 şi distrusă în timpul primului război mondial [550 / 8]

Odessa, fostă Pontonieri CFR (însoţea calea ferată, azi dezafectată)

C. Nottara, fostă Neagoe Basarab

Zânelor, nume neschimbat

Fluierului

Măgura

Gloriei, fostă C. Donizetti

Tazlăului, nou creată

Libertăţii

Tomis

Vasile Lupu, nume neschimbat (Viziru)

Radu I. Perianu, stradă nou creată [1886, com. Ulmu - 1976, Bucureşti, istoric, studii de istorie regională despre raiaua Brăilei. Opera principală: *Istoria şcoalelor din oraşul şi judeţul Brăila. 1832-1864,* Bucureşti, 1941]

Dr. Victor Dimitriu [1896-1958, medic chirurg, a creat la Brăila o adevarată şcoala de chirurgie, publicând peste 200 de lucrări] lipseşte din nomenclatorul din 2010. La atribuire, înlocuise pe savantul sovietic I.V. Miciurin!

Azurului

Astrului, Regele Carol I [420 /20], **Zânelor**, nume neschimbat [350 / 6]

Răzoarelor, fostă Răzoare

Ciprian Porumbescu

General Gh. Avramescu, originar din Brăila, fostă Fabricilor (cum e cunoscută de lume: fostă Ing. I.G. Cantacuzino - de la bariera Călăraşi la Fabrica de Ciment [L-750 ml / l-15 ml, pietruită în 1936, a costat 200000 lei]

Drum comunal [820 / 15]

Marele Voievod Mihai [350 /6]

Zorilor [135 / 6]

Regele Carol al II-lea [380 / 6]

Dincolo de Laminorul II, între str. Mecanizatorilor şi Aleea Mecanizatorilor, spre Dunăre au fost atribuite tinerilor căsătoriţi, conform Legii 15, locuri pe care să-şi ridice locuinţe într-o perioadă determinată. Interesantă este nomenclatura stradală a noului cartier: unitară ea cuprinde **numele unor foşti primari ai Brăilei** (în paranteză sunt trecuţi, cu aproximaţie, anii de primariat), după cum urmează:

• Radu Portocală (1922). Pe locul casei sale de pe str. Goleşti s-a ridicat Curtea de Conturi. O stradă din Brăiliţa i-a purtat pentru scurt timp numele.

• Trandafir Djuvara (1866-1869 şi 1878)

• Traian Ţino (1932). A fost şi prefect al judeţului în două rânduri pentru perioade scurte.

• Constantin Berlescu (1874 şi 1876-1877). A locuit pe str. Ana Aslan, care i-a purtat şi numele o perioadă.

• Dumitru Ionescu (1907), mare filantrop, a donat în 1910 Primăriei Brăila Palatul D. Ionescu, astăzi Teatrul „Maria Filotti".

• Petre Ciucă (preşedintele Sindicatului metalurgiştilor „Oţelul" de la Soc. Franco-Română, de fapt primul primar comunist al Brăilei, înlocuieşte în funcţie pe colonelul Paul Brătăşanu la 14 noiembrie 1944)

• Liviu Macedonescu (1933-1937). Fost senator între 1927-1933, director al Conservatorului de Muzică al Societăţii Filarmonice „Lyra”.

• Paul Brătăşanu

Dintre edilii de odinioară ai Brăilei care dăduseră numele unor străzi se păstrează până astăzi numele lui Radu S. Campiniu (fostă Municipală, fostă Fr. Engels). Fusese deputat (1877-1878 şi 1882), senator (1895-1898) şi primar al Brăilei (1879-1886 şi 1887-1889) şi Constantin Hepites (numită un timp şi Ştefan Luchian), Hepites fiind nume generic pentru o familie întemeietoare de cultură şi civilizaţie: 1) Constantin Hepites, 1804-1890, maghistrat-primar-al oraşului între 1849-1851, medic al Carantinei, proprietar al primei farmacii din Brăila, recunoscută în toată ţara pentru laboratorul de analize chimice, profesor la Şcoala Naţională de Medicină şi Farmacie, autor al primului reţetar farmaceutic din România; 2) Ştefan C. Hepites, 1851-1922, Academician 1902, a întemeiat Institutul Meteorologic (1884), Institutul Metrologic (1889), Seviciul Seismologic al României (1892), Serviciul Orei (1892), din care s-a născut mai târziu Observatorul Astronomic, şi Observatorul de Magnetism terestru de la Filaret (1896). Pe colţ cu Ana Aslan se află casa în care s-a născut creatoarea Gerovitalului, ridicată pe locul unde fusese casa lui C. Hepites.

Strada Ana Aslan se numise şi **Constantin Berlescu**, dar şi **Uliţa Slătineanului,** primul ocârmuitor al Brăilei, ca şi Sf. Nicolae şi Eliberării. Şi **Radu Portocală** dăduse numele unei străzi din Brăiliţa, dar după ordinul (din anul 1940) *ca **pe viitor să nu se mai dea pieţelor şi străzilor numele persoanelor în viaţă iar în cazul când în localitate există asemenea cazuri să se schimbe imediat denumirile,** s-a anulat denumirea cu numele de **Str. Radu Portocală,** în **cartierul Dumbrava Roşie locuri noi**, dându-i-se numele de **Mărăşeşti**.*

Situaţie precară

• 12 martie 1931: 136 şomeri solicită, prin primăria Mun. BR., primăriei RN ajutor, fiind cu totul lipsiţi de mijloace pentru existenţă. Răspunsul către primarul N. Orăşanu: Primăria RN nu are fonduri, neputând plăti nici salariile funcţionarilor proprii. *Locuitorii nu sunt împroprietăriţi cu teren de cultură, ci numai cu locuri de casă, neputându-şi câştiga mai uşor existenţa, ci numai cu munca cu braţele prin fabrici, cari în prezent sunt concediaţi şi de acolo.*

• Adresa nr. 1087/22 aprilie 1935 către Prefectură: comuna rurală RN, înfiinţată în anul 1926 prin împroprietărirea demobilizaţilor oraşului Brăila cu **locuri de casă tip orăşenesc în suprafaţă de câte 512 mp,** nu s-a bucurat de drepturile unei comune rurale, nepunându-i-se la dispoziţie un islaz comunal pentru păşunat şi creşterea vitelor şi teren agricol pentru însămânţat plante şi furaje, putând apoi comercializa produsele obţinute, trebuind să cerşească la porţile Ocolului Silvic Lacul Sărat pentru a primi teren în pădurea de la Lacul Sărat. Or, arată primarul Ioan Talpeş, în chiar marginea comunei RN peste linia ferată Brăila-Buzău se afla domeniul militar al Garnizoanei Brăila, 600 ha, arendate pentru păşune şi cultura diferiţilor particulari sau cooperative agricole, care subarendează pământul pentru păşunatul vitelor şi al oilor, făcând speculă. În prezent este arendată Cooperativei agricole Cazasu, favorizată faţă de toţi ceilalţi ca instituţie cooperatistă. Solicită Prefectura, care se va adresa Garnizoanei, ca la licitaţia din 7 mai, prin bună învoială să fie arendat comunei RN terenul la preţul oferit la ultima licitaţie plus 10% pe termen de 5 ani.

• 29 iulie 1935. Deşi 90% din locuitorii comunei RN , muncitori cu braţele, lucrează majoritar în industriile de pe teritoriul oraşului Brăila, reţinându-li-se o cotizaţie ca ajutor de şomaj, Ministerul Muncii repartizează această cotă şomerilor din Brăila, nu şi celor din RN.

• 26 iunie 1937: căsătoria a 96 de familii care trăiesc în concubinaj cu copii nelegitimi purtând numele mamei într-o singură zi dimpreună cu cununia religioasă, cu scutire de taxe

• Primarul Ioan Talpeş reia cererea la 19 febr. 1937 : atribuirea pentru islaz a terenului Min. de Război rezervat ca teren de instrucţie prin bună învoială pe 5 ani, arendă anuală fixă pentru păşune. Acordul şi recomandarea Prefecturii pentru 100 ha. Garnizoana răspunde la 9 iulie 1937: prin licitaţie, nu prin bună învoială

• Cerere către Prefectură 1941: păşunarea vitelor pe terenul numit Sărătura în pădurea Lacu Sărat sau chiar în pădurea Monumentului unde nu sunt lăstari tineri

Foamete-sărăcie 1946-1947

• Întrucât nu fuseseră incluşi în tabelul iniţial, la 9 aug. 1947, restul funcţionarilor şi personalului de serviciu din primărie şi biserică solicită Preşedintei Filialei „Crucea Roşie" Brăila, dr. Moscu efecte din Ajutorul American (câte o cămaşă, ca şi ceilalţi), deoarece **salariul este achitat la oficial, pe când cele necesare existenţei se plătesc la negru.**

• Câteva zeci de declaraţii ale părinţilor care-şi dau de bună voie copilul/copiii să fie întreţinut de CARS pe tot timpul secetei, pentru a fi hrăniţi în regiunile excedentare.

• 500 d persoane din 243 familii (de fapt 458) primesc 166 cutii de alimente şi 1000 kg fasole (2 kg de persoană) de la Crucea Roşie Americană. O cutie conţinea raţia pe 20 de zile pentru 3 persoane: 4,429 kg carne; 2,938 kg cereale; 1,762 kg zahăr; 1, 627 kg marmeladă; 1,039 kg legume; 0, 397 kg cafea; 0, 361 kg lapte; 0,226 kg unt; 0, 406 kg brânză.

• 1947: lumea cea mai săracă - 76 persoane; invalizi, orfani, văduve (IOVR)-86 persoane

Centrul administrativ comunal

Publicaţiune nr. 3122/1 iunie 1942: darea în antrepriză a lucrărilor de construcţie a localului „Centrul administrativ comunal RN", a cărui construcţie fusese aprobată prin Decretul Lege 413/1 febr. 1941. Valoarea lucrărilor pe exerciţiul în curs-5000000 lei, prin bună învoială. Prin decizia nr. 38586 / 7 iulie 1942, Prefectura, colonel Marin Ciobanu, ia asupra sa totalitatea executării lucrărilor pentru construirea în regie directă a localului „Centrul Administrativ Comunal Radu Negru", însuşindu-şi proiectul, devizul şi caietul de sarcini, întocmite de Comuna Radu Negru. Urmărirea lucrărilor va fi făcută de către ajutorul de primar, Dumitru Rezervă, mâna dreaptă a primarului Gheorghe Marinescu, revenit după înfrângerea rebeliunii legionare. Primăria cumpără 40 bănci - scaune pentru sala de festivităţi.

Iniţiativa construirii centrului aparţine primarului Gh. Marinescu, dar construcţia a fost preluată de Prefectură, deviz estimativ la 6.VII.1942, 11000000 lei. Era singurul edificiu de acest fel din judeţ. În formă de „U", cu baza mult alungită, cuprindea pe latura dinspre şcoala de astăzi, destinată jandarmeriei, 10 camere (dormitor jandarmi, sala de mese, cameră, spălător, bucătărie, intrare, depozit, birou şef post, cancelarie, deţinuţi), dublate în interior de un coridor, sală de aşteptare; pe latura dinspre piaţă, destinată primăriei, 9 săli (intrare, postă, picher, fisc şi casierie, grefă şi arhivă, secretar, notar, primar/consiliu, servitor), dublate la interior de săli de aşteptare, coridor şi tinde. Urma corpul Ateneului, cu un etaj, compus din sala de festivităţi cu podium, 14,72 m / 6,00 m, la care intrarea se făcea printr-o tindă şi o sală de aşteptare, biblioteca, depozit, vestibul, muzeu, ţesătorie (10,58 m / 5 m). O altă dispunere prevedea 7 camere pentru birourile primăriei, 3 camere pentru pretura plasei Lacu Sărat, 2 camere pentru biroul statistic al preturii, 1 cameră - percepţie agenţi fiscali, 9 camere - post local de jandarmi, 2 camere cămin cultural, atelier de ţesături

nou înfiinţat şi 2 camere pentru dispensar (dacă nu ocupă localul vechii primării) sau Oficiul PTT.

Pentru inaugurarea din 4 iulie 1943, clădirea este poavazată cu 60 fanioane, fiind trimise 29 de invitaţii la oficialităţi. Inaugurarea este umbrită de refuzul Căminului cultural (preşedintele Căminului, directorul şcolii M. Albu, şi directorul acestuia, preot Dobrin), care, deşi i se oferise camerele 5-6 pentru cancelarie, bibliotecă şi muzeu, refuză mutarea (deşi funcţiona într-un local închiriat), dacă nu i se dau cheile de la sala de festivităţi. Aceasta este însă proprietatea Primăriei, din exploatarea ei putându-se obţine fondurile necesare unei bune întreţineri. Primarul acuză anumite nereguli financiare directorului Căminului, elogiind în schimb activitatea preotului Mircioiu care a organizat un cor bisericesc şi şezători duminicale.

Din 1939, Căminul cultural se numea „Mircea Marinescu". În 1947 era condus de un Sfat compus din Gheorghe Marinescu, preşedinte; preot M. Mircioiu, director; şi 16 membri de drept sau aleşi, dintre care amintim: Ion Talpeş, primar; Nicolae Furtună, învăţător; Dumitru Rezervă, pensionar militar; Marin Tudor, pensionar IOVR. Aceleaşi nume sunt prezente şi între cei 27 de membri ai Comitetului pentru Apărărea Patriotică.

20 oct. 1948: sala de festivităţi – salon de nuntă (taxă comunală de lei 2000 şi 500 lei pentru Căminul cultural).

21 dec. 1948: Festival artistic închinat sărbătoririi a 69 ani de la naşterea Generalisimului I.V. Stalin. Cuvântul de deschidere rostit de preotul Dobrin Nicolae

Celebrarea sărbătorilor, prin note telefonice de la Pretură sau Prefectură: Serviciu în faţa bisericii pentru sfinţirea apelor pe 6 Ian. 1948; „ Te Deum" de ziua Unirii ; pastorala lui Justinian, Arhiepiscop al Iaşilor şi Mitropolit al Moldovei, preşedinte al Sfântului Sinod şi locţiitor de Patriarh al României din 9 Mai 1948, care se încheia cu îndemnul: *Priviţi cu încredere spre luminoasele orizonturi ale scumpei noastre R.P.R. şi vă bucuraţi cu bucurie mare la această strălucită sărbătoare a cuceririi*

independenţei şi a libertăţii sale. Uniţi în Dumnezeu, cu cuget curat şi în doriri sfinte pentru poporul şi ţara noastră, păstorul vostru sufletesc vă dăruieşte îndelungată sănătate şi vă trimite arhiereşti binecuvântări.

În fiecare duminică, şedinţe educative cetăţeneşti, 2 ore de la 4 la 6, prezidate de primar. De ex., duminică 8 febr. 1948:

a) Cronica politică internă şi externă a evenimentelor din cursul săptămânii precedente-dl. C. Gavriluţă
b) Chestiuni economice: Răsadnice şi platforma de gunoi, importanţa lor; Pomicultură: îngrijirea pomilor fructiferi. 30 minute. Albu Mihail, directorul şcolii
c) Alfabetizare: foloasele şi obligativitatea învăţământului primar. Furtună Nicolae, învăţător
d) Producţie artistică: Echipă trimisă de C.S.judeţean, promisă de tov. Tonculescu Petre

Astăzi, clădirea necesită lucrări de consolidare, biblioteca fiind închisă de peste un an iar sala de festivităţi, inutilizabilă.

• **20 nov. 1942. Ajutorul de primar D. Rezervă** trimite postului de jandarmi spre execuţie-scoaterea la muncă de folos obştesc-lista întocmită de directorul şcolii M. Albu cu 94 de părinţi ai căror copii nu frecventează şcoala din rea voinţă. O altă listă cu numele a 120 de părinţi este trimisă la 21 X 1943.

• **4 ian. 1943. Administraţia Pescăriilor Brăila solicită lista celor care umplu gheţăriile cu gheaţă extrasă din apele Dunării** pentru a fi taxaţi, deoarece este vorba de un „furt din patrimoniul statului".

• **26 iulie-25 aug. 1944**: recensământul câinilor pentru combaterea turbării. Tabelul include impozitul anual: pentru un câine-780 persoane, câte 200 lei; pentru al doilea câine-400 lei.

• **1944-1945, jafuri comise de ostaşii Armatei Roşii sovietice eliberatoare**: de la Pretura Radu Negru la 10 sept.1944, o vacă roşie; la 15 sept. 1944, un cal roib. Un raport al primarului

Ioan Talpeş din 17 sept. 1945: bunurile ridicate de autorităţile sovietice fără formă, între 1 iulie şi 31 aug. 1945, valorau 15713 400. Menţionăm din tabelul celor 43 de locuitori jefuiţi: Marinescu Gheorghe, pensionar, str. Domniţei nr. 2.-250 kg floarea soarelui, 4500 kg dughie, o bovină, 14 păsări; Marin Tudor, cârciumar, Domniţei 20- 30 de scaune lungi în valoare de 300000 lei; Rezervă Dumitru, econom vite, Oituz 20-6600 kg dughie, 660000 lei

Întreprinderi existente în nov. 1947: *La Stejarul, România forestieră, Orezul, Industria Sârmei, I.G. Cantacuzino, şantierele navale Sovromtransport* şi *Inginer Cerchez.*

• **Recensământul tuturor întreprinderilor din comună, martie 1948 (cu 3 luni înainte de naţionalizare):** Industria Sârmei, Fabrica de Ciment „Stânca” (nume schimbat), La Stejarul. Fabrică de cherestea, Nava Roşie şi Şantier SRT-construcţii şi reparaţii navale,Banca Populară „Notarul”, Presa de ulei naţionalizată nr. 12 (Pascu Gh. Ioan - fost proprietar), Coop. „Sporul” (alimente, îmbrăcăminte, băuturi), Frizeria tineretului, Împ. Traian 11, Brutăria lui Teofrast Tsacariseanu, Mihai Eminescu 18

- Cârciumi-restaurante-comerţ cu băuturi, anul înfiinţării: Gheorghe Ursan, 1934 (Şos. Vizirului 19); Tudor Marin, 1939 (Domniţei 20); „La Marioara”-Tudor Cârnu, 1936 (Şos. Vizirului 17); Stoica Bâja, 1941 (Şos. Vizirului 31); Constantin Ionescu, 1931 (Şos. Vizirului 50); Marin Răducan, 1945 (Şos. Vizirului 27); Constantin Purice, 1942 (Şos. Vizirului 33); Cucu Ion (V. Alecsandri 17); Drăguşin Constantin (Victoriei 36)

- Băcănii: Gheorghe Cialâcu, din 1934 (Victoriei 44); Mihail Avram, 1945 (Ardealului 72); Jipa Ion (Domniţei 41); Bălănescu Ştefan (Victoriei 28); Nicolae Vasile (Şos.Vizirului 82); „La Lenuţa” - Ion Constantinescu (D. Cantemir 26); Stoica Stan Lupaşcu (Călugăreni 88)

- Zarzavagerii: Nicolae Ghioală (Victoriei 28), Paraschiv Marioara (Ardealului 31)

- Vărării: Mârza Dumitru (Şos. Vizirului 130); Constantin Petru (Şos. Vizirului 114)

Fişa comunei - 8 martie 1948, primar Ioan Talpeş

Populaţie: 4696; nr. gospodării: 1339; căruţe: 78; camioane:5

Animale: cai 187, boi 6, vaci 79, oi 1327, porci 106, păsări 2150

Stare economică: Presă de ulei cu curent electric, capacitate de producţie 24 ore-1500 l; darac de tras lână, nu funcţionează, 15 kg; Fabrica de cherestea „La Stejarul", 52 mc; Fabrica de tras sârmă şi furci; 20 vag sârmă şi fier beton, 5000 bucăţi furci; 2 şantiere navale cu 1200 salariaţi; 11 cârciumi, de la care s-a încasat ca arendă 81960 lei; Cooperativa „ Sporul"-575 membri capital subscris-575000 lei, capital vărsat-77130 lei.

2 şcoli primare: 1-local propriu, 2-local închiriat; frecvenţa - 422 din 572 înscrişi, 15 învăţători şi învăţătoare; cursuri de alfabetizare la întreprinderile din oraş şi comună

Cămin cultural: 2 camere în Centrul administrativ, are la dispoziţie sala de festivităţi; biblioteca-195 cărţi.

Anii 1948-1949, Comunizarea

• **Decizia nr. 9359 / 16 dec. 1948, prefect Ion Patrichi: înlocuirea din funcţie a membrilor comisiei interimare pentru lipsă de activitate şi delăsare**: Ene Gheorghe, Chiriac Gheorghe, Preda Maria, Traian Ionescu, Tudor Radu, Cotigă Dumitru şi Furtună Nicolae cu Ion Ştefan, Cucu Petrache, Tonciulescu Petre, Mucea Aurica, Enciu Ion, Straton Nicolae, Ceamă Teofil

• **Căminul cultural a fost rebotezat, ca şi străzile, *Ilie Pintilie***, în paralel circulând şi sub numele de ***Ateneul Ilie Pintilie.*** Documentele menţionează pentru cămin şi numele de ***Donca Simu.***

• **Biroul IOVR** înregistrează 78 invalizi (26 din 1916-1919), 109 văduve (39 din primul război) şi 3 copii orfani.

• **Cooperativa „Sporul”** are ca obiect de activitate aprovizionarea, producţia şi desfacerea produselor agricole**.**

• 1949-Comitetul provizoriu al comunei suburbane Radu Negru are în frunte din 1945 tot pe Ioan Talpeş. Întocmea planuri de muncă lunare şi trimestriale.

• Buget 1949: venituri=cheltuieli=2930206 lei

• Comuna număra 4921 suflete şi 1429 capi de familie.

• Decizia 1092: înfiinţarea de la 1 iulie 1949 în localul locuitorului Stoica Bâju din Şos. Vizirului nr. 31, fost restaurant, *Întreprinderea Economică de interes local cu denumirea „Restaurant comunal cu tot felul de băuturi spirtoase şi gustări”.*

• Frizeria comunală prin decizia nr. 822 din 1 oct. 1949, str. Împăratul Traian nr. 11. Meşter Stoica Ion, domiciliat pe Filimon Sîrbu nr. 24. Avea ca ucenic pe Buga Gheorghe, n. 1930. În august a 734 clienţi, sold-2957 lei

• Lucrări de investiţii (proiect) - trim. III 1949

- *construirea din nou a gardului de lemn de la şcoală*
- *prelungirea cu încă 500 ml a conductei de apa şi facerea unei noi conducte de apa de 200 ml în cartierul Celuloza*
- *prelungirea traseului electric pe o distanţă de 3000 ml pe străzile 30 Decembrie, Vasile Alecsandri, Vasile Roaită, Ardealului şi Filimon Sîrbu*
- *plata abonamentului pentru furnizarea curentului electric (280000 lei/an 1949), redus la 32000 lei*
- *construirea platformei de gunoi*
- *18 aug. 1949: se cere construirea unui nou local de şcoală cu 4 clase şi sală de gimnastică. Necesar-3000000 lei*
- *Se cere trecerea brutăriei naţionalizate de sub tutela Comitetului Provizoriu Orăşenesc în administrarea comunei*
- *Contribuţia în muncă pe 1950 pentru întreţinerea şi refacerea drumurilor comunale: 5 zile, cu posibilitatea de răscumpărare în bani între 60 şi 90 lei/zi muncă*

• Raportul de activitate al organizaţiei PMR, iulie 1949, secretar Ioan Talpeş

- *organizaţia de bază locală numără 35 membri, din care activează între 28-32 membri, cu 4 grupe şi 5 agitatori*
- *Căminul cultural a plătit 9980 lei pentru realizarea a 75 lozinci mobilizatoare de către pictorul Stelian Constantin, pentru cămin şi primărie. 3 echipe artistice: cor-34 membri, dans-9 tineri, teatru-12*
- *ARLUS-447 membri. În iulie 1949 , încă 40 membri, în total-487. În aceeaşi lună, s-au difuzat: reviste - 31 - „Veac nou" şi 1 - „Analele Româno-Sovietice; broşuri – 19 „Tânărul colhoznic", 8 - „Gândirea creatoare", 1 – Cultura sovietică, 1 - Arhitectura Veche Rusă*
- *UFDR-75 membre*
- *Frontul plugarilor-170 membri*
- *UTM-28 membri*

Puncte de reper de ieri şi de astăzi

Calea Călăraşilor: XX; Şoseaua Judeţeană Brăila-Slobozia; Şoseaua Călăraşi- Brăila; Şos. Vizirului, 30 Decembrie.

Calea Călăraşi(lor) fusese botezată de Berroczyn, la 1834, **Route Silistra/Calea Silistrei**, după numele portului de la sudul Dunării, de paşa din Silistra depinzând comandantul cetăţii Ibrail. Silistra avea drept corespondent pe malul stâng al Dunării localitatea Călăraşi (Călăraşi, Călăraşi / Mai mult praf decât oraş!), după numele căreia s-a botezat strada, aşa cum indică şi astăzi bornele kilometrice. Traseul acestei străzi, paralel cu Dunărea, a determinat, după cum afirmă dr. Ionel Cândea, însăşi aşezarea oraşului, locuirea coborând de la nord la sud.

La capătul arterei Route Silistra se afla Poarta Pandurului (1789), numită aşa deoarece dădea în vadul Pandurului de unde se deschideau drumul spre Cuptoare şi drumul spre Odaia Vizirului. În 1858, pe planul Islazului, este notat: Bariera Silistra. Dincolo de zidul cetăţii - Bd. Al.I.Cuza de astăzi - şi până în Parcul

Monument, în planul cetăţii executat de ofiţerul austriac Johann von Vermatti în 1789-1790, este menţionat numele unei mici aşezări - Cuptoare, nume provenit, probabil, de la existenţa unor cuptoare pentru arderea ceramicii.

În 1885, Calea Silistrei devine Calea Călăraşilor, numită aşa pentru că, se zice, „pe această adevărată cale triumfală a oraşului au trecut soldaţii şi ofiţerii Regimentului 5 Călăraşi", coborând apoi pe strada Portului (azi Împăratul Traian) către podul de pontoane care ducea la Ghecet, reluându-se astfel stăpânirea asupra Dobrogei.

Adresa nr. 3100/5 august 1878 a Primăriei Brăila, semnată de primarul R.S. Campiniu, indică totuşi un alt traseu. O reproducem mai jos din volumul „Documente'', I , p.364.

« Domnilor consiliari,

Domnul prefect al judeţului, prin adresa cu nr.6586, îmi comunică că mâine, duminică, la 6 curent, orele 6 p.m., soseşte în acest oraşiu ***Regimentul 5 de călăraşi****, în care cea mai mare parte sunt militari din judeţul şi urbea Brăila, destinşi în câmpul de onoare unde au repurtat victorii ce fac parte din marea luptă a independenţii noastre naţionale.*

Subsemnatul, având plăcuta ocasiune a inconsciinţa aceasta d-voastră, ***vă rog****, domnilor consiliari, ca binevoind* ***să fiţi şi domnia voastră presinţi la bariera Bucuresci pentru întâmpinarea acestor oşteni.*** *[...] »* Or, bariera Bucureşti corespundea străzii **1 Decembrie** de astăzi…

S-a numit **Silistra/Călăraşi** după ţinta/direcţia către care se îndrepta sau dinspre care se venea, precum şi, arată muzeografa Elena Ilie (art. cit.), după poarta prin care se intra în cetate : *Poarta Silistrei* sau *Poarta Pandurului.* Cu timpul, plecând tocmai de la aceste direcţii, s-a spus : ***Calea Galaţi şi Calea Călăraşi, numele fiind apoziţii în nominativ (corect !), genitivul trimiţând la existenţa pe traseu a unor călăraşi / a unei unităţi de călăraşi, ceea ce nu este adevărat.***

În anii interbelici s-a numit „**Nicolae Gr. Filipescu**'' iar, la moartea *tătucului Stalin, când Braşov devenea oraşul Stalin*, „**Generalissimul I.V. Stalin**", după care s-a revenit la vechea denumire.

Nicolae Gr. Filipescu (n. 5 decembrie 1862, Bucureşti - m. 14 octombrie 1916, Bucureşti), fiul vornicului Grigore Filipescu din comuna Filipeşti, căreia i-a dat numele, un nume uitat, care a contribuit însă decisiv la Făurirea României Mari. Om politic, gazetar, publicist şi orator de mare talent, deputat, ministru în mai multe rânduri, primar al Brăilei şi al Bucureştiului. În perioada neutralităţii României, a susţinut cu fervoare intrarea ei în primul război mondial de partea Antantei, în vederea înfăptuirii idealului naţional – Marea Unire. Au rămas în istorie cuvintele adresate regelui Ferdinand: „**Ori te-ncoronezi la Alba Iulia ori mori pe Câmpia Turzii !".**

Autobuzele din judeţ aveau ca primă haltă la intrarea în Brăila pe drumul Vizirului reperul topografic **Costică Ionescu,** proprietarul unei cârciumi, la capătul străzii Chişinău, unde sătenii veniţi cu marfă în oraş opreau de două ori: la sosire, pentru a-şi face curaj, şi la plecare, de bucurie sau de necaz în funcţie de mersul negoţului. Aici, la sărbători se înălţau *dulapuri* spre bucuria copiilor care plăteau, în natură, cu ouă roşii.

La Ionescu *avea loc permanent un război al şpriţurilor, al contrabandiştilor de peşte şi al încăierărilor cu celebrul comisar Belu, dar şi cu patrulele sovietice: reţineri, arestări, focuri de armă, anchete, pentru că, din când în când, câte un soldat sovietic era împuşcat sau înjunghiat.* (Ion Bălan, op. cit., p. 7).

A fost şi este o arteră comercială, în martie 1948, existând următoarele unităţi - cârciumi-restaurante-comerţ cu băuturi: Gheorghe Ursan (Şos. Vizirului 19); „La Marioara"-Tudor Cârnu (Şos. Vizirului 17); Stoica Bâja (Şos. Vizirului 31)-devenită la 1 iulie 1949 *Întreprinderea Economică de interes local cu denumirea „ Restaurant ul comunal cu tot felul de băuturi*

spirtoase şi gustări"; Constantin Ionescu – înfiinţată în 1931(Şos. Vizirului 50); Marin Răducan (Şos. Vizirului 27); Constantin Purice (Şos. Vizirului 33); băcănia lui Nicolae Vasile (Şos.Vizirului 82); vărăriile: Mârza Dumitru (Şos. Vizirului 130); Constantin Petru (Şos. Vizirului 114)

Dincolo de Costică Ionescu cartierul s-a dezvoltat şi se dezvoltă de-a lungul şoselei, până la Centură, cu imobile de diferite nivele, cu diferite destinaţii. Pe vizavi, erau grădini de zarzavat, zona fiind trecută pe diferite planuri sub numele de OSĂRIA (datorită vreunui cuptor de ars animalele).

Zona de la staţia de întoarcere a autobuzului 4 – Biserica Sf. Apostol Andrei se numeşte de către poporeni *Mogador,* urmând după *Pistruiatu.* Dacă ultimul nume e familiar datorită reluării la TV a filmului omonim, despre primul nu se mai ştie nimic. În fapt, numele evocă titlul unui serial de succes, difuzat prin anii 1970: *Cei din Mogador / Les Gens de Mogador,* regizat de Robert Mazoyer după romanul Elisabethei Barbier, o coproducţie franco-germano-elveţiano-canadiană, în care, pe parcursul anilor 1870-1914, femeile din domeniul provincial Mogador, Julia, Ludirine şi Dominique, reprezentând 3 generaţii, iubesc, sunt înşelate, îşi petrec soţii la război, nasc, suferă, mor, lăsând locul descendentelor cu destinele lor proprii. Care va fi fost motivul pentru care fantezia populară a preluat numele nu se mai ştie. Nu ne rămâne decât să ne întrebăm: pentru sonoritatea exotică a numelui sau pentru că domeniul reprezenta un loc diferit faţă de blocurile din jur ? Să mai amintim, fără legătură cu filmul, că Mogador este numele unui oraş portuar marocan de la Atlantic cu 70000 locuitori, dar şi al unei cafenele din Manhattan, ultima trimitere aducându-ne aminte de existenţa în cartier a unui *Bar de zi,* pronunţat cu haz, legat: *Bardezi !*

În 1925, în cartierul Clony, cuprins între calea ferată Cantacuzino şi Divizia a 10-a / Spitalul Militar / azi o unitate militară de marină (care a ridicat şi o frumoasă capelă cu hramul „Naşterea Maicii Domnului" în memoria eroilor marinari), au

fost împroprietăriţi o parte din ofiţerii garnizoanei, care şi-au construit case, între aceştia fiind şi defunctul general Macri, fost comandant al Diviziei a 10-a. Erau case trainice, încăpătoare, care atrag şi astăzi privirea, construite în anii 1930, între strada Odessa / linia de tren dezafectată care ducea la Fabrica de Ciment Cantacuzino şi unitatea militară amintită, între care şi casa generalului Macri, asigurate la Societatea Adriatica de Asigurări din Triest, cum citim pe faţada imobilului de la 225, parţial demolate, înlocuite cu un service şi un magazin de piese auto. În stare excelentă se află pe Ciprian Porumbescu o clădire din 1933: *Staţia didactică şi de cercetare ecologică a Universităţii Bucureşti.* Depăşind Calea Călăraşi pe strada Răzoare descoperim un caracter rezidenţial liniştit, cu imobile ocrotite de ziduri de cetate ale unor directori plini sau adjuncţi de mari unităţi din oraş, ca şi mignona clădire cochetă a Fundaţiei „Pro homini", adăpostind Căminul Sfatul bătrânilor. Liniştea poate fi turburată doar de râsetul unor trecători, dinafara zonei, provocat de ghiveciul denumirilor străduţelor: Ciprian Porumbescu, Răzoare, Vlad Ţepeş sau Fluierului.

Pe Şos. Buzăului, înaintând spre Radu Negru, în prelungirea str. Călăraşi, descoperi singurele clădiri păstrate din perioada interbelică: **Societatea de patronaj,** devenită Casa de copii / Centrul de plasament nr. 4, azi Complex de servicii pentru copii cu dizabilităţi „ Pescăruşul" [În 2001, inventarul bunurilor imobile înregistra ca suprafaţă construită-624 mp şi suprafaţă totală, 8965 mp; acoperiş tip şarpantă, fundaţie piatră de râu şi cărămidă, planşeu bile lemn cu asterială lemn şi glet ciment] şi Centrul de îngrijire şi asistenţă pentru persoanele adulte cu handicap, ambele aflate în subordinea Direcţiei generale de asistenţă socială şi protecţia copilului, meritând a fi promovată în rândul monumentelor de arhitectură, **şi Centrul militar judeţean Brăila.**

Până la calea ferată ce ducea în cartierul Fabricilor, s-au aflat Ocolul silvic şi Leagănul „Principele Mircea" pentru copii

sugaci iar dincolo de aceasta, Societatea de Patronagiu care se întindea până la Şos. Naţională Veche.

Tramvaiul Brăila-Galaţi, inaugurat la 12/25 iunie 1900, străbate strada Grigore Alexandrescu, fiind flancat de blocuri pe stânga şi case individuale pe dreapta. Unde astăzi s-au ridicat blocurile 21 şi 22, pe str. Grigore Alexandrescu, drept staţia de tramvai, era **băcănia-cârciumă a lui Buf.** Care va fi fost numele adevărat nu se mai ştie. Puteai cumpăra pâine sau un pahar cu vin rece, de la răcitorul cu gheaţă. Era situată vizavi de Regimentul 5 Grăniceri, care avea în vecinătatea lui Buf un teren de instrucţie şi de fotbal, ca şi nişte dependinţe, despărţit doar printr-o poartă. La Buf, îşi făceau vad ofiţerii, dar şi recruţii de rând.

Doina Popescu-Brăila, n. 16 oct.1968, în cartierul Radu Negru, pe strada Leningrad, fostă General Averescu, astăzi Chişinău, axa de est-vest a cartierului, profesor de matematică, pilot, jurnalist, blogger, manager de firmă, scriitor, a irumpt în literatură cu romanele *Comisia* Zürich (2009), *Dumnezeu era în vacanţă* şi *Ardei iuţi*, apărute împreună cu volumul de povestiri *Copilul Dunării* în anul 2010 (3 volume într-un an!), propunând o specie literară nouă – *proza afurisită.* A stârnit numeroase aprecieri elogiative: *un scriitor de forţă, un talent autentic, un scriitor valoros care şi-a câştigat publicul prin stilul său direct* etc. **Mândră de locul său de baştină, scriitoarea reconstituie tablouri de epocă din vremea *răposatului* cu talent de veritabilă cronicăreasă a cartierului**, în care *viaţa se scurgea monoton: copiii jucau ascunsa printre copaci aşteptând să aducă gaz la găzărie, femeile la cumpărături la Aprozar sau Gostat ori poate la coadă la Zeculeasa pentru găini iar bărbaţii, conştiincioşi, seară de seară, la Căţeaua leşinată.* Vedeta cartierului în zona Leningrad era *Richard Zeca, un puşti bine hrănit, bătăuş vestit, a cărui putere provenea din forţa financiară a mamei-negustoreasă de găini în splendidele vremuri comuniste, când vânzătorii de păpică erau un fel de semizei* (Richard-prinţ de Radu Negru"). Nu sunt omise nici episoadele de violenţă:

cafturile dintre clanurile lui Şulică şi Umberto sau prezenţa lui Blondu, violatorul nr. 1 al Brăilei, macaragiu la Şantierul Naval, fruntaş în producţie, care, după ce-şi schimba salopeta şi se gătea frumos, pleca la cuceriri. Au fost 11 violuri reclamate şi anchetate, dar multe femei, de ruşine, n-au mărturisit nenorocirea. O altă întâmplare din anii 1973-1974 („Radu Negru - Vestul sălbatic al Brăilei") are un iz tragi-comic. În condiţiile în care Codul eticii comuniste interzicea orice legătură amoroasă nematrimonială, în Pădurea Stejarul, cei care aveau maşini practicau *amorul clandestin de cursă lungă sau de sfert …neacademic.* Atunci*, nişte băieţi cu dresuri de damă pe faţă îi jefuiau metodic pe amorezi: ceas, portofel, pantofi, verighetă, ghiul, roată de rezervă, casetofon auto, bijuteriile damei şi de multe ori chiar… cucoana. Şi cum nimeni nu era în poziţia de a reclama, păgubaşii îşi înghiţeau umilinţa şi paguba în tăcere.* De-abia după deposedarea de pistol a unui miliţian, „jaful"a încetat prin intervenţia operativă a Capitalei.

Evocări ale comunei suburbane Radu Negru aflăm şi în serialul **Băieţi de cartier** al ziaristului cu vechi state în presa brăileană, Mitrea Ghinea, apărut în „Actualitatea", şi în volumul de proză memorialistică **Securist pe lista morţii** al lui Ion Bălan.

Radu Negru (Nae A Vasilescu, 1929)

Comună cunoscută, mai bine, sub numele de *Cartierul demobilizaţilor.* Pe terenul comunei Brăila, situat între grădina Monumentului, plantaţii şi şoseaua Brăila - Viziru. Primăria Brăila, proprietara acestui teren, l-a parcelat şi l-a vândut, pe un preţ redus, demobilizaţilor cari nu aveau proprietate în oraş.

Cartierul demobilizaţilor aparţinea comunei Nedelcu Chercea. Populaţia locală, însă, a ţinut să aibă comună proprie şi în 1926 s-a dezlipit de comuna Nedelcu Chercea, devenind independentă sub numele de *Radu Negru.*

Locuitorii acestei comune sunt orăşeni, muncitori, meseriaşi, lucrători prin fabrici. Deşi la început toate construcţiile

s-au făcut cu un aspect de sat, se speră cu timpul că comuna Radu Negru se va orăşeniza.

Biserică nu este în comună. Se strâng fonduri. Este o şcoală mixtă şi o grădină de copii.

Populaţia comunei este de 645 familii cu 2275 suflete.

Budgetul comunei este de lei 1 103 430.

Familii întemeietoare

Simionescu

În anii 1930, strada **Principele Mircea** (botezată de comunişti întâi **23 August** şi mai apoi **Scânteii**, numită astăzi **Nicolae Titulescu**) părea a fi centrul civic al comunei rurale Radu Negru, de vreme ce aici la numărul 34 de astăzi (unde se află Grădiniţa Nr. 51„ Albă ca Zăpada" şi unde, după război, mai funcţionaseră un dispensar şi un cămin de copii) se afla Primăria [Vatra-512 mp, S. clădită-126 mp] iar la numărul 42, postul de jandarmi (care, în 1941, avea 12 jandarmi), în casele familiei Neamţu - Popescu, unde în timp au funcţionat o cârciumă şi o brutărie.

Trama stradală cunoştea modificări importante: Şoseaua Naţională, respectiv Şoseaua Buzăului, o cotea prin spatele Liceului de Chimie, pe locul căruia se întindea pădurea Monumentului, defrişată odată cu construcţia Şcolii Profesionale de Chimie, unde erau şcoliţi viitorii muncitori de la Combinatul Chimic. Porţiunea de stradă ce pleacă din Şos. Buzăului, drept Spitalul Judeţean, şi se termină în linia de tramvai poartă şi astăzi numele de *Şoseaua Naţională Veche.* Tot aici îşi ridicaseră locuinţele notabilităţile comunei rurale Radu Negru: primarul Gheorghe Marinescu pe Şos. Naţională colţ cu Domniţei, azi George Enescu, şi notarul Tudor T. Marin, cunoscut de locuitori sub numele de *Tudor Notaru, aflat în registrul 1/1926 al împroprietăriţilor la capitolul demobilizaţilor, strada XIII, lotul 811.*

La numărul 45, pe str. Principele Mircea, vizavi de Jandarmerie şi Primărie, şi-a ridicat Tudor Notaru în 1929 casa, care-şi a păstrat intactă structura în partea dinspre stradă. Aici s-a născut, în 1932, Luiza Tudor, căsătorită în 1952 cu Nicolae Simionescu. Aici s-a născut în 1955 Aurel Gabriel Simionescu, actualul Primar al Municipiului Brăila, şi tot aici a văzut lumina zilei Aurora Simionescu, savant de renume universal. Casa lui Tudor Notaru este cunoscută astăzi drept casa primarului. Străzii nu i-a venit încă rândul la canalizare, dar, în schimb, este prima deszăpezită, lucru normal, pentru ca edilul şef să poată conduce treburile urbei indiferent de starea vremii.

Marin Tudor era originar din satul Băile, jud. Buzău, fiind al doilea născut dintre cei nouă fraţi, împrăştiaţi în toată ţara. Învăţase 7 clase iar în armată a ajuns subofiţer-plutonier major. Se va căsători în 1914 cu Maria Alexe, domiciliată în str. Luminii (azi, Mihai Bravu), provenită dintr-o familie cu 9 copii, 8 fete şi 1 băiat. Tudor şi Maria au avut 3 copii: Mircea (n. în 1914, absolvent al Liceului „Nicolae Bălcescu", student, sublocotenent, mort în cel de-al doilea război, decorat cu *Steaua României* şi *Mihai Viteazul*, avansat locotenent *post mortem*), Aurora (căs. Buhociu, farmacistă pe Calea Galaţi, Complexul „Modern", în vârstă de 89 de ani) şi Luiza, născută în 1932, absolventă a Liceului de Fete, azi „Gh. Munteanu - Murgoci". Fiind cea mai mică, a primit ca moştenire casa, în care a şi rămas şi în care s-au născut urmaşii sus-menţionaţi, confirmând parafraza celebrei zicale: *Nasc şi-n Radu Negru oameni!*

Odată cu intrarea în vigoare la 1 ianuarie 1930 a *Legii pentru organizarea administraţiei locale din anul 1929,* care transforma comuna Radu Negru în sat cu consiliu din cadrul comunei Nedelcu Chercea, Tudor Marin este numit de prefect notar al comunei nou înfiinţate, în adresa din 2 febr. 1930, precizând că a cerut Ministerului ca actualul notar al comunei Radu Negru să fie dispensat de studiile cerute prin Legea pentru organizarea administraţiei locale.

Pisania Bisericii „Sfânta Treime” îl consemnează între ctitorii acresteia iar, după înălţarea Centrului Administrativ, îl aflăm membru al sfatului Căminului Cultural.

Luiza Tudor a lucrat în învăţământ ca suplinitoare, împrejurare în care şi-a cunoscut viitorul soţ. Cea mai mare parte a activităţii şi-a desfăşurat-o la Liceul de Chimie în funcţia de secretar şef (1966-1987), timp de 21 de ani. Fusese încadrată din momentul semnării deciziei de înfiinţare a şcolii, odată cu directoarea, prof. Popescu Margareta, restul cadrelor funcţionând în primul an la plata cu ora.

Vatra casei, conform parcelării iniţiale în vederea împroprietăririi demobilizaţilor, de 16/32 m (512 mp) a fost sporită prin cumpărarea unui lot vecin, având în prezent 1024 mp. În anii 1930, pe loturile împroprietărite, nu-şi ridicaseră toţi case, existând multe locuri virane, locuri de joacă pentru copii, către Negoiului, Grigore Alexandrescu (fostă Împăratul Traian), strada tramvaiului, şi Domniţei (devenită Petru Groza, astăzi, G. Enescu), dar şi pentru ţiganii nomazi, cu corturi, care mai dădeau de lucru jandarmilor şi ale căror soţii colindau „comuna rurală” făcând troc: mărgele contra ouă. Vetrele s-au ocupat cu timpul, în prezent asistând la fenomenul de înjumătăţire a loturilor, casele ridicându-se pe jumătăţi de locuri: 8m /32 m !

Familia Simionescu era originară din Roşiori, plugari, 5 copii, între care cel mai mare avusese 6 copii, 5 aflându-se şi astăzi în viaţă. Practica agricultura şi cizmăria în greii ani de început ai comunismului. Aşa se face că Nicolae, cel mai vârstnic dintre copii, după ce studiase 6 clase la Seminarul din Galaţi, desfiinţat la reforma învăţământului din februarie 1948, a terminat clasele X-XI la liceul „Nicolae Bălcescu” (promoţia 1950), dar n-a mai continuat studiile din cauza situaţiei materiale a părinţilor. A lucrat 7 luni la cooperativa din sat, fiind dat afară ca „pui de chiabur”. Încorporat la detaşamentele de muncă, a fost amânat, ajungând furier la Comisariatul militar din Însurăţei. Mai apoi, a funcţionat în învăţământ, unde preda matematica: 1 an la

Bordei Verde, 2 ani la Constantin Gabrielescu, coleg cu viitoarea soţie care preda ştiinţele naturii şi chimia, şi 1 an la Cireşu, de unde, fiindu-i însărcinată soţia, a venit la Brăila, calificându-se în domeniul financiar-contabil prin cursurile organizate la nivel central de către Ministerul Industriei Alimentare. A lucrat la Vinalcool, timp de 33 de ani, până la ieşirea la pensie în 1988, în toată regiunea Galaţi şi în judeţul Brăila, în funcţiile de contabil, şef serviciu financiar şi contabil – şef de secţie.

Simionescu, Aurel-Gabriel (n. 9 dec. 1955, Brăila), inginer mecanic. A absolvit Şcoala Generală Nr. 2 (1970) şi Liceul „Gheorghe Munteanu - Murgoci" din oraşul natal, apoi Facultatea de Mecanică a Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi (1980). Doctor în economie (2001). Specializări interne [Şcoala Naţională de Studii Politice şi Administrative - Universitatea Bucureşti (1990-1992) şi Institutul Naţional de Cercetări Economice - Academia Română (1996-2001)] şi externe [SUA - Structuri asociative în administraţia publică, Franţa-Protecţia copilului, Cehia - Descentralizarea administraţiei locale]. Funcţii: activitate politică pe linie de tineret în judeţul Brăila (1985-1989); şef serviciu şi director general la SC Dunacor SA (1992-1995), director general Bursa de mărfuri generale (1995-1996), preşedinte al Consiliului Judeţean Brăila (1996-2004), senator în Senatul României (2004-2008), primar al Municipiului Brăila (2008-în prezent), conferenţiar la Facultatea de Inginerie din Brăila şi la Universitatea „Constantin Brâncoveanu" Brăila. Domenii de competenţă: managementul restructurării societăţilor comerciale şi regiilor autonome în contextul tranziţiei; managementul administraţiei publice cu accent pe descentralizare şi regionalism; dezvoltarea euroregională în contextul aderării la UE. Participări cu lucrări la întruniri ştiinţifice şi colaborări cu mass-media locală şi centrală. Participare la proiecte: MACRO ECOS OUVERTURE, FIDEL-INCAF PHARE – PARC INDUSTRIAL ZONA LIBERĂ. Cărţi publicate: *Managementul administraţiei publice* (1999),

Management public şi administraţie (2001), Strategii de restructurare şi privatizare a întreprinderilor industriale mari (2001 - teză de doctorat), *Introducere în marketing* (2002). Lucrarea *Cooperarea transfrontalieră, instrument de aderare la Uniunea Europeană* a fost nominalizată la Bruxelles şi prezentată la Conferinţa Comitetului Regiunilor Uniunii Europene, Bucureşti, oct. 2001. Distins cu Diploma şi Medalia de Excelenţă, acordate de Consiliul Local Municipal (2003), Diploma de Excelenţă cu prilejul centenarului UGIR (2003) şi Ordinul Naţional „Pentru merit" în grad de cavaler (2004). [Toader Buculei, *Prezenţe brăilene în spiritualitatea românească*]

Simionescu Petruţa, profesor inginer, cea mai longevivă directoare de liceu din judeţul Brăila. În 1990, Liceul „Nicolae Iorga" renunţă la profilul industrial naval, redevenind teoretic. Atunci, specialiştii, în frunte cu inginera S.P., hotărăsc crearea unei noi unităţi, care va fi botezată „Anghel Saligny", creatorul podului de la Cernavodă şi al docurilor Brăilei, unde a utilizat la construcţia celulelor, pentru prima dată în lume, betonul armat.

Simionescu, Aurora (n. 21 septembrie 1983, Brăila)

Omul anului în 2008, cunoscută în întreaga lume după ce a descoperit o particulă de univers, este acum bursieră la NASA şi cercetează la Universitatea Stanford roiurile de galaxii, folosind îndeosebi observaţii în domeniul razelor X, lungimi de undă în care a fost descoperită *gaura neagră, care nu pune însă în pericol Pământul,* după cum ne-a asigurat astro-fiziciana, ferindu-se însă să intre în detalii. Teza ei de doctorat se referă la descoperirea materiei lipsă din univers, aşa cum a demonstrat într-un articol publicat în revista *Astronomy and Astrophysics Letters* din mai 2008. Brăilenii au putut asista la nunta omului de ştiinţă, săvârşită în foişorul din Grădina Publică şi oficiată de Primarul Municipiului Brăila, nimeni altul decât tatăl Domniei Sale. Dincolo de ceremonial, vă invităm să-i cunoaşteţi C.V.-ul exemplar, dovadă că **încă se nasc şi în Brăila oameni.**

În prezent

NASA Einstein Fellow la Institutul *Kavli* pentru astrofizică şi cosmologie (KIPAC), Stanford University

Educaţie

- Doctorand la Institutul Max Planck pentru Fizică Extraterestră pe tema *Interacţiunea dintre nucleii galactici activi şi gazul difuz din clusterele de galaxii* sub îndrumarea Prof. Dr. Hans Böringer - Aug `05-Jun `09
- Studii universitare cu concentraţiile Fizică şi Ştiinţele Pământului şi Astrofizică la International University Bremen, Germany. Pregătirea tezei de licenţă cu tema „*Câmpul magnetic în clustere de galaxii"* sub îndrumarea Prof. Dr. Marcus Brüggen - Aug `02-Jun `05
- Titlul de *Bachelor of Science* conferit de International University Bremen, Germany - Jun `05
- Bacalaureat la C.N. „Gh. Munteanu-Murgoci" Brăila, cu media 9,80 - Jun `02
- Bursă oferită de Fundaţia Söros pentru un an de studiu la Deerfield Academy, Deerfield, Massachusetts, USA - Aug `00-Jun ` 01

Experienţă de muncă

- Îndrumătoare a două studente practicante şi a două teze de licenţă pe proiecte de cercetare a emisiei în raze X (cu sateliţii XMM - Newton şi Chandra) şi a liniilor de emisie în domeniul optic (cu VIMOS/IFU) - Jun `7 to date
- Asistentă de curs la *International University Bremen* pentru diferite cursuri incluzând Matematica pentru ştiinţele naturii I şi II, Electromagnetism, Laborator de Fizică I şi II, Ştiinţele pământului şi astrofizică I, II şi III - Nov `02- Jun `05
- Practicant, Siltronic A.G., în modelarea uniformităţii plăcilor semiconductoare de siliciu - Jun `04- Aug ` 04
- Practicant în geologie marină şi oceanografie pe vasul *Pelagia* - aparţinând Institutului Regal Olandez de Cercetare (NIOZ) - Joule `03-Aug `03

Burse şi premii

- 22 de ore timp de observaţie cu telescopul japonez Suzaku - Apr `08
- Vizită la Harvard – Smithsonian Center for Astrophysics - Oct- Nov `07 and `08 (bursă NASA)
- DFG (Fundaţia germană de cercetare) grant BR 2026/3 - în Programul Witnesses of Cosmic History (Martorii istoriei cosmice) - Oct `06
-Premiul DAAD pentru angajament academic şi cultural - Sep `04
- Bursă integrală oferită de *International University Bremen* - Aug `02- Jun `05

Alte activităţi

- Vizite de lucru la Jacobs University Bremen, Harvard-Smithsonian CFA, SRON (Institutul olandez pentru cercetarea spaţiului) şi Stanford University - Oct `06 to date
- Prezentare pentru popularizarea ştiinţei la Tabăra internaţională de Astronomie (IAYC, Tremesek, Republica Cehă) - Aug ` 07
- Preşedinte al Clubului de dezbateri din München; finalista ESL- (engleza ca a doua limbă) la Campionatele europene de dezbateri 2006; semifinalista Campionatelor germane de dezbateri 2007; cel mai bun discurs al finalei la turneul Bremen Open 2007; şef adjunct al juriului la Campionatele germane de dezbateri 2008

La încheierea ediţiei 2008 a Galei de la Ateneu, unde a fost desemnată **Omul anului** de către ziarul „Cotidianul", tânăra astrofiziciană şi-a demonstrat talentul oratoric, impresionând prin conciziunea unor fraze memorabile, pe înţelesul tuturor profanilor, din care amintim: *Primesc premiul în numele tuturor tinerilor oameni de ştiinţă, care cercetează o fărâmă din univers,* pentru ca, în încheiere, să dea glas dorinţelor:

1) *România să nu intre în UE doar cu numele.*

2) *A doua oară când o descoperire face înconjurul lumii să nu fie doar un român, ci un român de la un institut din România.*

3) *Anul viitor, la spectacolul „Zece pentru România", să existe şi categoria „oameni de ştiinţă"*

• **Familia Simionescu deschide lista celor 87 donatori (enoriaşi, instituţii şi societăţi) de la Capela şi Biserica Sf. Spiridon Nou.**

Furtună Nicolae, n. în localitatea Silistraru, jud. Brăila, 1 sept. 1922, dintr-o familie de plugari. Au fost 7 fraţi: doi morţi de timpuriu, ceilalţi 5 mergând la şcoală, şi ajungând, în ordine, învăţător, profesor, ofiţer-colonel, funcţionar, şef depozit. La 14 ani se înscrie la Şcoala Normală din Galaţi. După terminarea clasei a VI-a, în 1942, este mobilizat (Reg. 38 Infanterie Brăila), urmând Şcoala militară din Lugoj şi, în paralel, şcoala normală, fiind învoit în perioada examenelor, al cărei examen de absolvire l-a susţinut în 1946, la Bucureşti, după întoarcerea de pe front. După un an şi şase luni de şcoală, este trimis pe frontul de est, ajungând până în munţii Tatra din Cehoslovacia în mai 1945. Se îmbolnăveşte de tifos/febră tifoidă, fiind luat acasă de familie din spitalul de la Ploieşti într-o stare gravă de anemie, având numai 47 de kilograme. Pentru participarea la război, a fost distins cu medaliile *Pentru victoria împotriva Germaniei 1945* (sovietică) şi *Crucea Comemorativă a celui de-al doilea război mondial 1941-1945* (românească).

După o lungă convalescenţă şi susţinerea examenului de absolvire, între 1946-1948 îl aflăm la Şcoala de alfabetizare a muncitorilor de la Industria Sârmei – Radu Negru, aflată în incinta uzinei, care aparţinea de Şcoala Nr.1-Radu Negru, cea veche, pe ale cărei scări de la intrare era încastrat proverbul: *Ai carte, ai parte.* Din anul 1948, este învăţător, director de şcoală şi cămin cultural la Cotu Lung (48-52), Vădeni (52-53) şi Silistraru (53-59). După ce între 1959-1961 funcţionează la Şcoala de ucenici constructori din Brăila, aflată în Spitalul nr.3, este numit învăţător la Şcoala Nr. 1 în 1961, unde va activa până la pensionare în 1982.

Se căsătoreşte în 1946 cu Filofteia (n.1924, Şcoala de Arte şi Meserii - Rm. Vâlcea), originară din satul Boişoara-Vâlcea, crescută şi înfiată însă în familia unchilor Ana şi Dumitru (1892-1958) Rezervă, care nu aveau copii, şef de post în Radu Negru, a cărui casă fusese ridicată în 1929 pe un lot de 512 mp, cum erau parcelate toate loturile pentru demobilizaţi şi alţi împroprietăriţi, dublat apoi, prin cumpărare, la 1024 mp. Data zidirii şi numele proprietarului s-au putut citi până la cutremurul din 1977 (când frontonul avariat a fost dărâmat), ca să se ştie şi după moartea lor cine a ridicat casele. Numele lui D. Rezervă este înscris în pisania bisericii *Sfânta Treime între membrii Comitetului de construcţie a bisericii. A fost ajutor de primar în anii construirii Centrului administrativ comunal rural, răspunzător din partea comunei de finalizarea clădirii* Se afla pe strada *Oituz,* numită apoi de comunişti *Kiev* iar astăzi rebotezată în *Cernăuţi,* la numărul 54. În 1988, casa a fost donată de soţii Filofteia şi Nicolae Furtună, care au putut astfel cumpăra apoi un apartament la bloc pe Şoseaua Buzăului, în acelaşi perimetru în care vieţuiseră.

Este deci poporean în Radu Negru din 1946 prin 1) serviciul la Şcoala de alfabetizare de la Industria Sârmei, 2) căsătoria cu Filofteia Rezervă, a cărei familie se numără printre întemeietorii cartierului prin împroprietărire şi 3) prin copiii crescuţi şi şcolarizaţi în cartier. În paralel cu activitatea didactică, se implică în munca de culturalizare a concetăţenilor, fiind director al Căminului Cultural Radu Negru, filială a Casei Municipale de Cultură (din 1953 comuna suburbană Radu Negru devenind cartier al oraşului, odată cu Brăiliţa şi Nedelcu Chercea). Imobilul masiv cu etaj, care găzduieşte astăzi Căminul (în care avusese loc şi nunta sa în 1946), fusese ridicat în anii 1942-1943 drept Centrul Administrativ al comunei rurale RN (vezi mai sus). Mai adăpostise şi un Preventoriu TBC.

După pensionare (1982), cunoaşte o a doua tinereţe, fiind timp de 20 de ani preşedintele Comisiei de judecată-de împăciuire, numită astăzi „de mediere", deputat municipal între

1982-1990, în care calitate a contribuit decisiv la turnarea trotuarelor în cartier, şi, bineînţeles, director onorific, fără salariu, al Căminului Cultural, conducând şi cântând la vioară (de la 14 ani, ca orice Normalist) în formaţia de tradiţie „Lăuta", compusă din 3 viori, 3 acordeoane, un flaut şi tobă-baterie. Zeci de artişti populari, de la Ion Dolănescu la Ionela Prodan, atraşi de directorul N. Furtună, au delectat pe locuitorii cartierului în sala de festivităţi a căminului. A cunoscut pe toţi fruntaşii comunei din perioada interbelică şi este cunoscut şi respectat de toţi fiii locului.

Are două fiice: Doina (n. 1952, absolventă Şcoala Generală Nr. 2(astăzi „Fănuş Neagu") şi Liceul Pedagogic „D.Panaitescu - Perpessicius" în 1972, învăţătoare la Şcoala nr. 27 „Aurel Vlaicu", unde a slujit timp de 34 de ani, la doi paşi de vechea şi actuala casă.

Furtună, Carmen Rodica (n. 4 feb. 1951, Măxineni, jud. Brăila), sociolog. Urmează la Brăila Şcoala Generală nr. 2, azi „Fănuş Neagu", şi Liceul „Gheorghe Munteanu - Murgoci", apoi Facultatea de Filozofie, secţia de Sociologie a Universităţii din Bucureşti (1969-1973). Doctor în filozofie cu teza *Unitatea tradiţie-inovaţie, expresie sintetică a dinamicii culturii* (1987). Sociolog la Laboratorul de Sociologie al Universităţii din Bucureşti (1973-1975), cercetător ştiinţific la Centrul de Cercetări Sociologice al Universităţii Bucureşti (1975-1990), apoi cercetător ştiinţific gr. II la Institutul de Sociologie al Academiei Române (1990-1994). Din 1994, cercetător ştiinţific principal gradul I iar din 2004 la Institutul de Sociologie şi Studierea Opiniei Publice din cadrul Fundaţiei „România de Mâine". Din 1973, activitate didactică la Facultatea de Filosofie a Universităţii Bucureşti: lector din 1997; conferenţiar din 1997 iar din 2004, profesor. Predă cursuri de antropologie istorică, antropologia culturii, sociologie generală, sociologia opiniei publice şi a mass-media la universităţile *Bucureşti, Hyperion* şi *Spiru Haret.* Din 1998 şi în prezent, consilier al preşedintelui Fundaţiei „România

de Mâine" şi al Universităţii „Spiru Haret". A participat la realizarea a peste 45 contracte de cercetare ştiinţifică. A publicat peste 150 de studii şi articole. A prezentat circa 185 de comunicări la întruniri ştiinţifice. Autoare şi coautoare la 17 cărţi din care menţionăm: *Urban Growth Processes in Romania (1974), The Family and its Culture (1984), Comunitatea rurală în tranziţie. Diagnoza satului românesc actual (1993), Prefaceri socio-umane în România secolului XX. De la comunitatea tradiţională la societatea post-comunistă (1996), Psihologie socială (1998), Sociologie generală (1999).* Distincţii: *Diploma* Academiei Oamenilor de Ştiinţă (sept. 1998), *Colierul de perle*, conferit la 13 sept. 2004 de Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea, la Castel Gandolfo, Vatican; *Ordinul Meritul pentru Învăţământ în grad de Ofiţer,* Decret Prezidenţial nr. 1097 din 10 dec. 2004. [Toader Buculei, *Prezenţe brăilene în spiritualitatea românească*]

LITERATURĂ

Panait Istrati, *Codin*

De cum se înnopta, cârciuma Anghelinei se umplea de muncitori din port, care veneau „să se refacă”. Încovoiaţi de munca grea, plini de praf, cu umerii zdrobiţi de saci, dar toţi tineri şi voinici, având în buzunar „zile” de patru ori mai mari decât cele mai bine plătite zile de lucru, se „refăceau” dând pe gât, pahar după pahar, un rachiu tare sau un vin îndoielnic. Fără întrerupere erau aruncate pe grătar grămezi de obleţi vii, care răspândeau un miros îmbietor de friptură. Odată cu stelele se iveau lăutarii; pe urmă, o parte din cheflii, cei mai nărăvaşi, începeau o beţie cumplită. Atunci, în mijlocul cântecelor şi al jocurilor care făceau să se cutremure pământul, care răsturnau mesele, cu farfurii cu tot, „prietenii” fără veste îşi aduceau aminte de duşmănii adormite, de insulte şi răzbunări datorate. Îşi aduceau aminte, aşa deodată, că o petrecere n-are haz, fără fălci rupte, capete sparte, câte un ochi scos sau câte un nas pocit. În sfârşit, duminica şi zilele de sărbătoare erau cinstite cu sânge mai îmbelşugat, acela care ţâşnea dintr-o inimă atinsă de vârful cuţitului sau care curgea cu maţe cu tot, dintr-o burtă spintecată. (ed.cit., p.49,51)

Panait Istrati, *Casa Thuringer*

Cu docherii erau, în adevăr, şase mii de muncitori, dintre care cam vreo opt sute de căruţaşi, numiţi ***ghiociari****, din cauza căruţei lor cu un cal, zisă* ***ghioci****. Plecările în masă a acestor vehicule, la patru dimineaţa, dezlănţuiau pe pavajul oraşului un zgomot care se auzea până la o leghe depărtare. Ai fi zis o cavalcadă de câteva regimente de artilerie, alergând în galop. Se poate uşor închipui în ce infern trăiau nenorociţii locuitori ai străzilor pe unde treceau aceste opt sute de căruţe.*

Dar iadul cel mai intolerabil începea seara, odată cu beţivăniile care aveau să dureze până târziu în noapte. Cea mai mare parte dintre căruţaşi şi hamali, sfârşind munca zilei, se opreau regulat pe la cârciumile semănate în drumul lor. Ei nu erau hotărâţi să întârzie mai mult de un sfert de ceas. Mulţi dintre ei erau chiar încărcaţi cu târguieli pentru casă: peşte, carne, pâine. Era vorba doar să ciocnească un pahar cu un „frate". Iată de ce nici nu luau loc la o masă; beau în picioare, rezemaţi de tejghea, ţinând într-o mână ştiuca spânzurată de sfoară.

Apoi, fiecare dintre cei doi „fraţi" ţinea să plătească el cel din urmă rând, ceea ce făcea pe celălalt să comande, din ambiţie, un „kil şi două fleici", ba chiar şi să puie pe un ţigan să le cânte la ureche. În felul acesta îi apuca miezul nopţii, când „frăţia" degenera într-o încăierare generală, unde puteai vedea ştiuca strivindu-se în capul celui mai bun prieten, sticlele zburând în bucăţi şi sângele curgând din belşug.

Uneori, spectacolul acesta era ambulant. Doi ghiociari, după ce şi-au distribuit reciproc o bună porţie de pumni, se urcau în căruţele lor şi o porneau într-o goană turbată pe străzile pustii cufundate în întuneric, biciuindu-şi caii şi biciuindu-se între ei, până ce, la un colţ de stradă, violenţa unui viraj îi trimitea pe amândoi cu capetele de caldarâm. (în *Viaţa lui Adrian Zografi,* Minerva, 1983, p. 70-71)

Mihu Dragomir

Cântece lipoveneşti, V

Colo-n vad la Comorovca
unde-şi beau pescarii votca
şi-şi ţes pescăriţele
vorbele şi iţele,
unde-s doi de anul nou,

pe stil vechi şi pe ăl nou,
unde cântecul îmi ţine
preţ de şase oale pline
şi-unde peste tot cumetri
sunt un sat de sfinţi Petri-
astă-noapte am auzit
un oftat de somn răNit,
în harpoane hărţuit
şi un geamăt greu, rotund,
de crap doborât la fund.

Colo-n vad la Comorovca
unde-şi beau pescarii votca
şi-şi ţes pescăriţele
vorbele şi iţele,
mă tot trage printre stele
aţa tinereţii mele
sub un cer însprâncenat
unde-i cel dintâi păcat-
dulcele dintâi păcat-
când mă visam staroste
peste vrăji de dragoste.

Dar nici Comorovca nu-i
ca în anii mei hai-hui,
şi nici dragostele nu-s
cu verile s-au tot dus,
m-au lăsat sărac-lipit
cu setea de neiubit…
Totu-i altfel, ca şi cum
Anii au rămas pe drum…
Tinereţea - un - pumn de scrum…

În gura oborului

În gura oborului
e ziua soborului,
abureşte-un borş de miel,
crapul nu se dă nici el,
nici scrumbia-n ţiplă-nchisă,
cu carnea ca de caisă…
Ehe, dulce ştevioară,
ţarină de primăvară,
rac din bălţile domneşti,
fiert cu-o ţelină-ntre cleşti,
caş nevătămat de apă,
ehe, surioară ceapă,
ceapă verde şi subţire,
nu te-aş da pe-un pumn de lire !
În gura oborului
e ziua soborului,
fumegă grătarul uns,
vinul parcă nu-i de-ajuns,
drobul parcă e prea mic,
micul parcă nu-i nimic,
şi se duce-n cer un nor
a sfârşit de-aprilie şi-a dor…
În gura oborului
e ziua soborului,
doar pelin-n cană plânge,
inima în ierbi şi-o frânge,
plânge prostul, de se-omoară
până-ţi face gândul seară…
Ehe, nori de primăvară…

(***Sărbătorile poetului***, Editura Minerva, Bucureşti, 1987, p.197, 200)

Radu Tudoran

[***Dunărea revărsată*** oferă o imagine în marginea adevărului, care anticipează evoluţia şantierului naval actual şi ne ajută să pătrundem în intimitatea statutului cartierelor Brăilei, într-o notă optimistă, infirmată de zone mai mult sau mai puţin marginale, destul de întinse, despre care un reportaj din „ads Brăila" titra: *Cartierul Radu Negru, la oraş, dar ca la ţară*. Ne însuşim titlul, şi putem înlocui fără frică …numele cu acela al suratelor lui de pe Islaz.]

• *Şantierul naval luase fiinţă* (în 1943, n.n.) *pe când armatele hitleriste erau alungate din Uniunea Sovietică şi se retrăgeau ca un val sălbatic. În graba lor de a salva cât mai multă pradă şi material de război, nemţii foloseau atunci toate mijloacele de transport, prin văzduh, pe uscat şi pe apă – şi dacă ar fi putut, ar fi mers şi pe sub pământ.*

De această întâmplare era legată venirea lui Năsturaş aici. Blond, scund, gras, jovial, prietenos, îmbrăcat alandala, cu pantaloni reiaţi, de la un fost costum de ceremonie, cu cămaşă colorată, cu guler detaşabil, cum nu mai purta nimeni de multă vreme, cu cravată tricotată, după o modă rămasă cu douăzeci de ani în urmă, cu panglica pălăriei slinoasă, cu o servietă mare în mână, el apăru în oraş având în buzunar comanda nemţilor către şantierul naval „Năsturaş S.A.R.", să construiască până în februarie următor cincizeci de cabotiere de lemn, de câte trei sute de tone.

Şantierul nu exista sub nici o formă la data aceea. Totuşi, comanda era reală şi întărită cu două sute cincizeci de milioane de lei vărsaţi la Banca „Generala".

După cum arătau planurile şi normele de construcţie, navele se făceau la iuţeală, în întregime de brad: chilă, coaste, traverse, bordaj, punte - având menirea să întreprindă o singură călătorie pe lângă coastă, la Odesa sau în Crimeea, iar de acolo, întorcându-se la Dunăre, să meargă în sus, până la Viena.

Năsturaş veni însoţit de inginerul Baciu, cumnatu-su, însurat cu o soră a sa, om din familie. O săptămână mai târziu, şantierul era în funcţiune.

Probabil, în clipa sosirii, Năsturaş avea o anumită documentare, nu părea chiar picat din lună. Ştia că, înainte de toate, îi trebuie un teren pe malul Dunării. Al doilea, o masă şi două scaune…

Terenul îl găsi în partea de sud a oraşului. Latura lui dinspre fluviu, întinsă pe şapte sute de metri, dădea putinţa să se amenajeze o cală spaţioasă, mai ales că în acea parte plaja era largă şi părea stabilă. Apele rupeau din ea doi-trei metri pe an, e drept, dar aceasta nu putea fi un neajuns pentru o mică întreprindere improvizată şi trecătoare.

În partea cealaltă a domeniului, înspre şosea, stătea încă în picioare o veche construcţie, lăsată în părăsire, o fostă fabrică de rahat şi zaharicale. Năsturaş socoti că fără prea mari cheltuieli clădirea putea fi amenajată pentru birouri. Deocamdată îşi puse masa şi cele două scaune absolut trebuitoare afară, sub un cort care crea locului invadat îndată de oameni o atmosferă colonială.

În sfârşit, chilipirul cel mare era existenţa unei linii de garaj. O mică societate dispărută voise să construiască aici o fabrică de uleiuri, şi cum unul din acţionari era director la regionala Căilor Ferate, începuseră prin a construi linia, fiindcă se putea face cu parale puţine. În jurul terenului, Năsturaş trase gard de sârmă ghimpată, făcu poartă de fier în dreptul viitoarelor birouri iar deasupra puse o firmă de şapte metri lungime: „Şantierul naval Năsturaş - Societate Anonimă Română”. În ziua aceea începeau să vină şi vagoanele cu materiale. Din moment ce erau scânduri, se ridică pe faleză un şopron lung de 50 de metri, lat de 15, cu podea de lemn bine dată la rândea şi bine încheiată - prima construcţie care începea să justifice firma. Mai târziu, se făcură şi pereţi de scândură, cu ferestre imense înspre Dunăre. Aici era sala de trasaj, pe a cărei

imensă duşumea-planşetă începură să se tragă liniile viitoarelor cabotiere, în timp ce de-a lungul gardului se descărca repede cheresteaua.

Pe urmă, fură instalate sub cerul liber şase bandzeiguri, ferăstraie mecanice, se puseră stâlpi, se trase curent de forţă, se aduseră bormaşini electrice, ferăstraie de mână, tesle, topoare - şi şantierul intră în funcţiune. Lucrau marangozi adunaţi de pretutindeni, şi nu doar marangozi, ci oameni de tot felul, care ştiau să ţină un topor sau un ciocan în mână.

Cabotierele, vase pentru o singură călătorie, de o simplitate extremă, se lucrau la iuţeală şi fără rigoare. Între timp, veniră strunguri, raboteze şi maşini de frezat. Se instalară afară, în nădejdea că n-o să plouă, şi începură să se lucreze organele mecanice, cârmele, axele elicelor, transmisiunile. Se aduseră aparate de sudură şi se confecţionară accesoriile de fier ale punţii. (…) *Istoria acelor vase fu şi mai departe precară. Până în primăvara anului 1944, din cincizeci de cabotiere părăsiseră şantierul doar nouăsprezece. Puţin înainte de 23 august, în timpul unui bombardament, ziua la douăsprezece, o bombă incendiară căzu în mijlocul calei şi toate cabotierele arseră, până la unu, lăsând mormane de cenuşă şi câteva vagoane de bulonerie, strâmbată, topită, fără nici un folos de acum încolo. Nemţii plecaseră, fără cabotiere, în schimb rămăsese şantierul, această improvizaţie unde totuşi erau angajaţi patru sute de oameni.* (…) *Societatea Franceză de Navigaţie îşi pierduse în bombardamente cel mai important şantier de reparaţii de pe Dunăre. Năsturaş se angajă să-i repare şlepurile şi remorcherele - şi această comandă, deşi nespectaculoasă, îi aduse câştiguri însemnate, fiindcă la începutul anului următor îşi mări şantierul, construind o hală de scânduri, un mare atelier de cazangerie, unde făcu noi instalaţii pentru prelucrarea fierului.*

În acelaşi an, demonstrând cu abilitate că dispunea de utilajul şi de oamenii necesari, obţinu de la minister o comandă

nechibzuită, şaisprezece pescadoare de lemn şi patru şlepuri de câte o mie de tone. Un asemenea şlep cere prelucrarea a două sute cincizeci de tone de fier, ceea ce înseamnă o sută cincizeci de mii de ore de lucru…Improvizaţia lui Năsturaş intra măcar teoretic în rândul adevăratelor şantiere. Pescadoarele se lucrară, majoritatea fură predate, din şaisprezece, azi se mai aflau numai cinci pe cală, şi în două luni, probabil, aveau să fie gata de lansare. În schimb, şlepurile, comanda cea mare, se împotmoliseră de multă vreme. Aproape un an trecuse cu pregătirea lucrării, în anul următor se chinuise materialul în cazangerie, cu rebuturi îngrozitoare, ceea ce prilejuise dese anchete din partea ministerului…

Abia în toamna anului 1947 începură să se înşire tablele şlepurilor pe cală, toate patru deodată, deşi nu erau echipe destule, graba neavând alt scop decât să adoarmă neliniştea şi nemulţumirea beneficiarului. Dar cum aconturile uriaşe luate asupra lucrării se irosiseră, pe la mijlocul iernii şantierul nu mai avu cu ce plăti muncitorii. Ultima manevră a lui Năsturaş în faţa acestei situaţii grele, când comisiile de anchetă descopereau nereguli în mânuirea banilor, fu să ia două comenzi noi pentru primăvară, şi cu avansul umplu la iuţeală golurile. Era vorba întâi de reparaţii importante la şapte şlepuri şi cinci ceamuri ale lui Anatol Petrini, mare armator, cunoscut pe toată Dunărea. Apoi de o construcţie nouă, nespus de temerară, dacă ţineai seama că şantierul n-avea nici o experienţă şi nici o tradiţie în acest domeniu: o motonavă de nouă sute de tone, pentru vestitul exportator de cereale, Chiriazzi, care voia să-şi investească avutul în acest vas şi să-l scoată din ţară. Motorul exista, un Diesel nou Sulzer, de şase sute de cai, cumpărat de la un armator constănţean. Acesta îl importase din Elveţia înaintea războiului şi nu mai apucase să-i dea întrebuinţare. Fu adus cu trenul şi depozitat, sub acoperiş de carton, în curtea şantierului.

(…) *Astăzi, şlepurile fuseseră şi ele naţionalizate. Pentru noua conducere a şantierului, repararea lor însemna o obligaţie contractuală şi o datorie de onoare…*

Aceasta era, deci, situaţia întreprinderii la naţionalizare (care atunci primise numele de *Victoria* - n.n.).

• Văzu gardul de scândură văruită, ca al tuturor vecinilor, banca de la poartă, apoi în curte gutuiul.

O duse de mână, pe o cărare pietruită, pe sub ramurile pomilor, care-i sileau să se aplece, până la o căsuţă curată, albă, ascunsă în fundul grădinii.

În casă era un album cu fotografiile familiei.

În familie, băieţii, de la vârsta când luau ceva din povara casei pe umeri, le spuneau pe nume părinţilor, unchilor şi celorlalte neamuri, semn recunoscut al trecerii lor între oameni.

Nevasta, femeie cumsecade, modestă şi muncitoare, dusese singură tot greul casei. Ea văruia, ea freca duşumelele, tăia lemne, gătea, spăla rufele, săpa grădina. Bărbatul lipsea toată ziua. Nu-l mai putea înhăma şi la gospodărie. Când venea, îl întâmpina veselă, cu masa pusă, cu o floare în păr.

Cartierul era mărginaş, îl îneca vara praful, primăvara şi toamna noroiul – n-avea lumină electrică, nici canalizare. Casa, noroc c-o ascundeau pomii, altfel i se părea o dărăpănătură. Lumină electrică avea să fie chiar anul acesta, la anul avea să se facă şi canalizare. Dar… Pomii înfloreau pe rând primăvara şi îţi luminau zilele, pe urmă ţi le îndulceau când veneau roadele – cireşile, vişinile, caisele, merele, perele, piersicile, toamna nucile şi gutuile…

Nu se născuse pentru a merge la mănăstire, să trăiască îngenuncheată sub icoane, îşi simţea trupul tânăr şi-ar fi vrut să întâlnească un băiat, s-o ţină de mână, s-o ducă pe Dunăre. Şi într-o zi, odată, mai târziu, când i-ar fi venit vremea, băiatul să lege barca în baltă, de o salcie bătrână… Îşi aştepta astfel viitorul, să aibă un rost pe lume, şi-apoi să iubească, să plângă,

să-şi muşte pumnii – şi toată această fericire şi durere să fie a ei, să n-o ştie nimeni.

• Mahala nouă, zisă a demobilizaţilor. Căzuseră bombe şi asupra oraşului, căutând mai cu seamă fabricile. O vară întreagă frământase nevasta pământul, cu picioarele. El era la lucru, n-o ajuta decât seara şi duminicile. Două odăi mari, sală, bucătărie, cămară, magazie… Deasupra, carton asfaltat, tabla era scumpă, ţigla cerea şarpantă mai grea, material mult. Dar pe cartonul negru, întinzând smoală iar deasupra presărând praf verzui de piatră, aruncat de mozaicari ca fără folos, vopsind roşu şipcile care leagă cartonul…Baie? O cadă de scânduri iar apa venea vara dintr-un butoi, care se încălzea singur la dogoarea din pod. Iarna, cazanul pe maşina de gătit şi foc dedesubt.

Trase apă pe străzi iar la colţuri făcu cişmele, să scape lumea de puţ, mai ales că în puţuri apa nu era bună. Avea şi gust sălciu, purta şi molima febrei tifoide, bolnăvind pe mulţi. O parte din gospodari îşi făcură cişmea chiar în curte, ba unii traseră ţeava până în bucătărie, să deschizi robinetul - şi - atât.

Odată cu apa, se puseră stâlpi pe străzi şi se aduse lumina electrică în case, sfârşindu-se cu coada la pompa de gaz.

Se pavară străzile, nu cu piatră cubică, ci doar cu bolovani de râu, iar trotuarele cu lespezi de calcar. Nu mai umblau cu surceluşa în buzunar, să se cureţe când ajungeau la loc curat. (Editura Minerva, Bucureşti, 1977, p. 56-60)

Ion Mustaţă

Caii

Caii bat în trap subţire,
luna-ncruntă din sprânceană
mi-a rămas în amintire
o căruţă brăileană.

O aud în somn şi-n vise,
o aud şi ea mă ştie
dar zadarnic, pare-mi-se
că se pierde în câmpie.
(***Dropii în amiază***, Editura *Porto-Franco*, Galaţi, 1993)

Singurătate
La cherhana
se joacă seara în vârşe,
sprânceana lunii
coboară peste ochiul bălţii,
la foc tihnit
în bărbi stufoase
visează lipovenii.
Departe, o pasăre
îşi plânge singurătatea.
(**Un fluviu cu nume sfânt,** Editura *Porto-Franco*, Galaţi, 1990)

Caii
Caii mei, caii mei
ce mâncau
cândva scântei,
astă-noapte
i-am pierdut
la băut
şi la barbut,
doar căruţa
mi-a rămas,
am s-o joc
cu frica-n oase,
poate dau un
şase-şase.
(**Viscol de toamnă**, Biblioteca revistei *Porto-Franco*, Galaţi, 1996)

Corneliu Ifrim: ***Orbul cu privirea albastră. Povestiri bizare,*** Editura *Ex libris*, Brăila, 2003

• Se tocau bani mulţi la Brăila. Între cei care îi întorceau cu lopata, în afară de fabricanţi, boieri retraşi de pe la moşii, angrosişti, misiţi şi armatori, tari de tot cu banii erau – de mirare! – hamalii. Da ... Pe vremea aceea, cam prin ´38, când se depăşise criza economică şi luase Carol al II-lea puterea, la îndemnul Lupeascăi, metresa lui, hamalii urbei aveau bani-gârlă. Venea câte-un vapor şi poposea în port cu o marfă – măsline ori portocale, să zicem, din Grecia. Una era să dureze descărcatul o zi şi jumătate şi cu totul altceva, dacă se-ntindea pe o întreagă săptămână. Sau, una era să încarci cereale, grâu, de pildă, în cinci zile, în loc să le bagi în pântecele navei într-o noapte. În primul caz, proprietarul mărfii şi-al navei pierdea milioane – iar milionul era pe-atunci, mare de tot – în al doilea câştiga o avere. Munca pe chei era ea însăşi o avere. Clar, în mâna hamalilor…

Şi încă ceva: pe-atunci, hamalii nu erau oameni de ruşine, ci meseriaşi. Fără de ei, portul ar fi fost mort. Dar mort cu totul, nu aşa, ca o zicere aruncată în vânt. De hamali depindea averea celor cu multă avere. Într-o noapte, într-o singură noapte, hamalii puteau face pe un bogat, mai bogat, iar pe altul îl putea aduce în pragul falimentului. Nu-i poveste…(p. 26-27)

• În vremea aceea bătăile erau la Brăila dese ca solzii pe crap. Se ţineau lanţ, de dimineaţă până seara, din Brăiliţa până-n Clony şi din Fânărie până-n Băligoşi. Erau şi răzbunări iuţi, dar şi bătăi în tihnă, iscate toate, absolut toate, de la băutură. Că se bea, nu glumă, de dimineaţă până seara şi de seara până-n zori. Dacă se întâmpla ca vreun ceas, două, în oraş să nu se işte vreun scandal, lumea spunea că e semn rău, că se presimte o nenorocire mai mare decât toate bătăile la un loc, cum ar fi, de pildă, un cutremur sau o grindină de prăpăd. Aşa, o bătaie în plus ce conta? Se stâlceau doi sau cinci apoi, de regulă, se împăcau şi se îmbătau împreună. (p.40-41)

• Rar se-ncumeta vreun străin să treacă podul, mai ales când se arăta cu gânduri ascunse. Iar în privinţa fetelor, nici în închipuire nu ar fi putut cineva crede că vreuna, oricât ar fi fost de nearătoasă, ar fi putut ajunge în braţele unuia care nu era din Brăiliţa. (p.66)

Corneliu Ifrim, *Paharul cu rouă*, Editura *Ex libris*, Brăila, 2003

• Tonel Bătrânu', din Brăiliţa, era cel mai mare meşter de „căruţe brăilene", cunoscute şi preţuite în tot Regatul şi mai departe. Aici, în ograda lor, mare cât un ogor, erau toate: fierărie, rotărie; ba chiar şi zugrăvirea căruţelor tot aici o făceau, n-aveau nevoie de nimeni. Căruţele parcă mergeau singure, cât despre frumuseţea lor, nimeni n-avea curaj să le asemuie cu altele: îngeraşi şi sirene cu solzi sclipitori, porumbei şi stele. Iar cât priveşte sunetul roţilor… Nici ţambalul lui Parnica, vestitul lăutar din Şuţu, nu cânta aşa: taca-taca, taca-taca! Crăpau de necaz ceilalţi breslaşi, nu alta, da'nu puteau crâcni, asta era…(p. 72)

• Ce vremuri treceau, atunci, prin Brăila, Doamne… Hamalii erau la preţ, îi angajau armatorii pe bani buni, numai să plece marfa repede şi să vină banul tot aşa. Adevărat, cărau de se cocoşau, li se-ndoiau spinările sub saci şi pârâiau punţile sub greutate, dar câştigau, mamă-mamă; uneori, cu banii pe-o lună, şi-ar fi putut ridica un rând de case. Dar cei mai mulţi îi risipeau pe băutură, la cârciumile din port, prin bordelurile de pe Unirii şi Neagră. Se lăfăiau în trăsuri boiereşti, cu arcuri moi şi cai buni, cărora le prindeau în coame ghirlande de sute, să vadă lumea şi să se minuneze de bănetul şi trufia lor. (p. 24-25)

• Atunci se născu un zăngănit scurt, ca un chiţăit de şoricei: doi bănuţi, cât nasturii unui veston de santinelă, se rostogoliseră la picioarele lor. Atât mai rămăsese din comoara turcilor. Cine şi când o luase nu aveau să ştie niciodată. Mai târziu, turcul îşi dăduse cu presupusul că poate ajunsese înaintea lor la comoară unul care se îmbogăţise peste noapte şi

începuse să ridice prin urbe şcoli şi biserici. Poate pentru că îl mustrase cugetul. Dar nu-i rostise numele, de teamă să nu greşească şi să păcătuiască. A doua zi, găsiră un cui de oţel şi dădură găuri bănuţilor de aur, pe care şi-i spânzurară de gât. Apoi se legară fraţi de cruce şi semilună şi se jurară pe semnele credinţelor lor ca o vor lua de la capăt, scormonind şi celelalte hrube ale oraşului. Cine ştie, poate, poate… (p.162)

Fănuş Neagu, *Scaunul singurătăţii*, Editura *Minerva*, Bucureşti, 1987

Intrarăm în Brăiliţa, prin strada Brătianu şi Colectorului, către vadul de trecere spre Ghecet, prin partea cea mai turbată a oraşului care, văzută din râpele din afara lui, de la cărămidării, seamănă-n suflet scârbă, plictiseală, lene, câini morţi, maluri jefuite, gunoaie, prag scormonit de haitele de copii dezlănţuite în expediţii de pedepsire. (p. 60-61)

Moda vestitelor căruţe de Brăila, acoperind un veac câmpia română cu cântecul lemnului fiert în ape îndoite cu miere şi al faraoancelor gâlgâind prin ierburi, legând depărtările cu sunet de oţeluri înalte, cu poleiuri de sticlă, cu doruri de nevindecat, cu taine nepotolite, trecuse… (p. 81)

Se omorau caii şi se ardeau căruţele de Brăila, căruţele de Buzău. Împrejurul rugului se striga: Jos trecutul întunecat, azi avem tractoare, caii şi-au mâncat ovăzul. (p. 319)

Nicolae Grigore Mărăşanu

Comorofcă, dor bălai
(cazacioc)

Comorofcă, dor bălai,
Cheamă-mă în zori de Mai,
La scrumbii, la fiert mălai,
La lin fript pe putregai,

Când, drac, sare la rachiu
Cazacioc liliachiu,
Ţopăind pe deal de apă
Ca broscoiul pe sub iapă,

Titirez pe bătătură,
Lung în craci, căscat la gură,
Obrintit de băutură,
De ardei şi saramură.

Cât se dură-se dedură
La hazaica paciaură
Tolănită pe clisură,
Storcând dragoste din ură.

Hazaică - femeie, nevastă, în lipovenească

Suntem fanţi de Băligoşi
(cântec fudul)

Divle late, ochi apoşi,
Hoţi de vârşi, de setci şi ave,
Avem mutre mong-concave,
Stirpe: fanţi de Băligoşi.

În ilic din piei de ştiucă,
Prinse-n capse la Barboşi,
Bem din sticlă cât apucă
Fiecare din rânzoşi.

Încălţăm boul cu ghete
Şi-l furăm, fason, hai vira,
Daţi-i bice la Elvira,
Să dăm cep la carcalete,

Că ne însighincă gerul.
Tremură-n cuţit mânerul
Şi-n carate revolverul.
Lerui-ler şi lerui-lerui.

Divlă – cap (în argou)

Fuga din Ibrail - Riga
(presentiment)

Mă tem că-n lumea ta, Ibrail-bei,
Printre levanţi cu nasuri pergamute,
Unde arabii iama dau în miei,
Îmi vor rămâne cântecele mute.

Mă tem c-am să adun în preajma mea
De timpuriu o iarnă în pahare;
Că nărăvit, cu gura pe canea,
Sfârşi-voi în spelunci crepusculare.

Mă tem că de voi trece peste Pod,
În Brăiliţa, urbe rău famată,
Mă vor cresta brişcarii bărbi de iod
În timp ce voi icni peste vreo fată.

Mă tem ca o să pierd iar la barbut,
La table sau la rişcă toţi pitacii,
Calic să vin acasă şi bătut,
Să-mi sune-n cap coliva şi colacii.

Să nu mă calce răul, cât prevăd,
Plec, Ibrail, adio! Iau cotiga.
Tu eşti doar al poeţilor prăpăd
Şi eşti iubirea mea, Ibrail-Riga.

Ibrail - denumirea Brăilei, în turcă

Bărbi de iod - poreclă dată lipovenilor cu barba roşie-gălbuie

Brăiliţă, cuib de moarte !
(canaf şi bici)

Hai căluţ că dăm de noapte
şi, zât, n-am trecut de Pod;
Brăiliţa-i cuib de moarte,

Şuţi, muscali cu bărbi de iod,
mardeiaşi cu şiş, pumn tare,
taie-n carne buzunare,

Ne pun fes, căluş în gură,
ne vând robi pe băutură !
Hai, că-n şaluri ne-mpresoară

Bande de zlătari sub Pod !
Fanţii beau, calicii ară,
bice, să-ţi mai fac un nod,
că pun mari hoţii la cale,
Spoitingirii: Oh, my God !

(***Poeme desfrânate***, Editura *Grai şi suflet – Cultura naţională*, Bucureşti, 2009)

Doina Popescu-Brăila:
Căţeaua Leşinată - brand de cartier

Eram elevă în gimnaziu şi aveam un mare necaz: profu' meu de mate, pe care-l apreciam pentru capul de matematician, împreună cu celălalt prof de mate, în recreaţia mare de la ora trei traversau şoseaua în Dumbravă şi se înfundau în Căţeaua Leşinată-o bombă îmbâcsită de fum de ţigară ieftină şi iz de

spirtoase aşişderea. Evident, cu vodca Săniuţa-n nas, genialul meu professor devenea adesea violent.

Era un cartier de amărăşteni şi mai toţi copiii umblau cu tenişii rupţi şi cu treningul cârpit, fiindcă taţii cotizau zilnic la cârciuma ticăloasă.

Taică-meu se ţinea de mare domn şi nu intra niciodată să se compromită la Căţeaua Leşinată. El era abonat în Viziru, la Pistruiatu'…

Pentru că nu era internet şi nu am reuşit să fac rost de o reţetă pentru confecţionarea unei bombe artizanale, m-am gândit că o soluţie era să-i scriu lui Ceauşescu. Zis şi făcut.

Mi-am cumpărat cerneală chinezească, hârtie de corespondenţă şi un plic elegant şi am formulat o scrisoare pe 6 pagini cu expunere de motive şi cu propunerea de-a transforma stabilimentul într-un loc de joacă pentru copii, fiindcă în cartierele de blocuri erau locuri special amenajate, dar la noi, fiind numai case, ne jucam în mijlocul drumului şi un băieţel de clasa I, fratele lui Virgil, murise lovit de un tractor.

Spre marea mea dezamăgire, Ceauşescu nu mi-a răspuns niciodată la scrisoare, dar, din modul ticălos în care s-a purtat diriginta cu mine în toţi cei patru ani de şcoală, bănuiesc că Secu a interceptat scrisoarea şi a chemat-o s-o prelucreze. Timp de vreo şase luni am fost cu ochii pe madam Olteanu, poştăriţa, apoi mi-am pierdut nădejdea.

Atunci am înţeles că singura modalitate de a închide Căţeaua Leşinată este să ajung chiar eu preşedintele României. De fapt, niciodată nu am avut ambiţii politice, dar mi se părea singura soluţie să desfiinţez cârciuma blestemată şi, dacă mai socoteam că măria-sa mănâncă portocale, ciocolată şi muşchi ţigănesc pe săturate, părea chiar mişto să ajungi preşedinte!

Timpul a trecut, cu multă strădanie şi alergătură sau din capricii ale destinului visele copilăriei s-au împlinit unul după altul, dar Căţeaua Leşinată a rămas să otrăvească cartierul ani buni.

La un moment dat, Lungu, fostul prim-secretar al Brăilei, devenit primar ales de cetăţeni a început un război personal cu Cătţeaua Leşinată şi fiindcă patronii aveau un spate puternic, nu se deranjaseră să scoată niciun fel de autorizaţii de funcţionare. În acest context, Tataia Lungu a reuşit să-nchidă şandramaua după multă agitaţie. Închiderea cârciumilor, bucuria nebunilor!

Alături s-au deschis imediat alte două: o altă bombă de cartier chiar lipită de ea, în dreapta şi un chioşc cu "vin pentru acasă", dar la care se bea şi la botul calului, în stânga.

M-am întrebat adesea dacă nu cumva scrisoarea mea pentru Ceauşescu a fost redirecţionată spre primul-secretar… Ateul Lungu a început să se îngrijească probabil să-şi câştige o funcţie de lider şi pe lumea cealaltă, aşa că a construit la Brăila o catedrală monumentală, două mănăstiri şi a sprijinit ridicarea unui număr mare de biserici.

Ca să-şi câştige un loc cât mai "călduţ" în Iad, s-a ocupat, probabil, de închiderea sordidei cârciumi şi tare bine a făcut!

Cert este că într-o zi, pe când urcam bagajele în maşină să plec la mare, pe un ziar în care era împachetată o piesă unsuroasă de maşină, probabil un cap de planetară, am văzut un anunţ: *Cătţeaua Leşinată se vindea la licitaţie!*

M-am dus să văd condiţiile de participare la licitaţie, m-am înscris pentru procedură şi Dumnezeu a vrut să o cumpăr eu!

Nouă ani am ţinut Cătţeaua Leşinată închisă. Uneori treceam să verific uşa. Beţivii de la cârciuma vecină veneau să mă implore: *Şefa, îndură-te şi deschide Cătţeaua Leşinată! Asta-i fericirea noastră! 30 de ani ne-am lăsat salariile aci. Cu votcă târâş şi spălătură de butoaie faci avere! Hai, şefa, suntem nişte beţivani nenorociţi, dar Cătţeaua Leşinată-i viaţa noastră!*

Şi atunci m-am gândit: domnule, şi când zici c-ai făcut o faptă bună, uite, câtă suferinţă poţi provoca!

În 2011 m-a încălecat criza şi am vândut Căţeaua Leşinată ca să-mi mai astup datoriile. Cumpărătorul zice că va demola Căţeaua Leşinată şi va face o sală de fitness.

(**Proză afurisită –** htttp://doinapopescu.wordpress.com)

Lucia Pătraşcu: *Negustorie*

Băligoşi ! …

Nu ştiu dacă numele cu sonoritate ruşinoasă se mai păstrase, încă, de la vechile care, trase de boi puternici, încărcate cu poveri de peşte sau de grâne (la schimb!) din timpurile de demult, când înflorise şi era renumit comerţul brăilean cu alte localităţi mai apropiate sau mai îndepărtate ! …

Căci timpurile în care pe maidanul acestor locuri, demult, se aruncau gunoaiele urât mirositoare ale cailor călăraşilor de la unitatea din capul Vadului Olangeriei, trecuseră în vechimea cea veche…

Şi în locul acela, părăsit parcă, răsăriseră casele din paiantă sau chirpici, un fel de amestec de paie cu bălegar. Că doar nu era să se piardă bunătate de materie primă!... Acest lucru a domesticit şi oameni, şi animale… Şi în aceste case, acum, gânguritul copiilor colora zilele şi nopţile oamenilor… (…)

La întretăierea vadului cu străduţa aceea mică, două colţuri aşezate faţă în faţă, pe diagonală, îşi rezervaseră dreptul de a acapara toată atenţia şi agoniseala oamenilor…

Acolo era o cârciumă, numită şi astăzi cârciuma lui Codin, după numele unui renumit „haiduc" local. Acest fiu al Anastasiei din Comorofca era un vlăjgan înalt şi vânjos, care fugea fluierând cu sacul în spinare pe puntea îngustă, ce ducea la vapor… Când avea poftă de muncă !... Când nu, era muşteriu permanent al crâşmei din colţ !... Sau al altora…

Căci locul era plin de asemenea prilejuri ademenitoare şi ameţitoare !...

Probabil că era vad !...

Şi Codin, biciuit de arsura băuturii, scotea iute şişul de la brâu şi-l spăla în sângele cuiva, socotind că face dreptate altcuiva…

Era felul său de a îndrepta lumea asta strâmbă !...

De fapt, cârciuma era a lui Alexe !... (…)

La un alt colţ, pe partea stângă cum urcai spre oraş era cârciuma lui Chicuş, negustor mai dichisit, care îşi servea muşteriii cu băutură bună şi, mai ales, la mese acoperite cu feţe de masă… Altă „ boierie”!... Altă concepţie negustorească !... Şi alte pretenţii de la viaţă !...Căci îşi va îndemna copiii să înveţe carte şi îi va sprijini serios…

Mai era şi cârciuma lui Harabagiu, mai micuţă şi mai puţin dichisită… Sau, mai încoace, urcând spre Carantina, după ce lăsai pe partea dreaptă dealul Priboiencelor, te întâlneai cu cârciuma lui Dobrescu…

După cum vedeţi aşezarea locurilor era după necesităţile modeste ale timpului. Adică fiecare colţ cu băcănia sau cârciuma sa…(…)

Aici poposeau rujarii!... Căci asta era meseria bărbaţilor de pe aici: să încarce sau să descarce marfa purtată de vapoarele armatorilor, îndeobşte greci, care făceau comerţ pe mare şi ajungeau pe Dunăre şi până aici, la Brăila… „Încărcători şi descărcători de vapoare”!... Cum se recomandau ei înşişi, orgolioşi şi plini de vise, atunci când cunoşteau vreo domnişoară din altă parte şi plecau în peţit!... Doar nu era să le spună viitorilor socri că umblau cu sacul în spinare… Sau în cap, făcut glugă, dacă se pornea vreo ploaie mai duşmănoasă…

Rujar era şi Codin. În zilele cu gol de muncă şi gol prin buzunare, cu ghetele legate, atârnate pe un umăr şi cu şapca trasă pe ochi, dormita la umbra binevoitoare a vreunui gard.

Nimeni nu îndrăznea să-l trezească !...

Una, pentru că era vestitul Codin !...

Şi apoi, pentru că, în ceasurile sale limpezi de om paşnic în felul lui, el scrisese pe talpa ghetelor „taxa de deranj”. Adică, acela, care-l trezea aşa, fără rost, era obligat să plătească 25 lei… Taxă !...Nu era scutit decât cel care îl chema la muncă sau îl invita la cârciumă…

Altfel, taxa era taxă !...

Aşa că mai bine dădeai ocol decât să-l fi trezit din greşeală şi să îi rămâi dator.

Că dator nu rămâneai nicicum !...

De plătit, trebuia să plăteşti cumva ! …

Şi plăteai !...

(din vol. *Evantaiul albastru,* Editura *Danubius,* Brăila, 2011, p. 80-85)

Postfaţă

Natus Braïlensis urbis

Naşterea în Brăila reprezintă pentru mine un titlu de nobleţe, un blazon, singurul pe care-l posed, pe care, la centenarul eliberării de sub turci, Nae Ionescu, Socrate al românilor, îl definea drept *mândria noastră şi raţiunea noastră de a fi.*

Propunându-mi să-i fac pe brăileni să-şi iubească oraşul dincolo de modul declarativ, am încercat cu slabele-mi puteri să promovez o iubire bazată pe cunoaştere, o cunoaştere izvorâtă din cercetarea documentului de arhivă, dar şi din ancheta pe teren şi chestionarea unor martori, născuţi şi trăitori în perimetrul descris.

Având ca subtitlu, *Documente pentru viitor*, am încercat astfel să dau răspuns întrebării lansate de Nicolae Iorga în 1929: *Unde e istoria Brăilei?,* căutând alte „istorii" în relatările subiecţilor intervievaţi, pentru că *Istoria e viaţa noastră a tuturora şi în toate privinţele* (…) *Până ieri, totul e „document istoric" şi lucrurile noastre de azi devin imediat „document istoric"*. De aceea, am inclus în categoria acestor documente şi „povestea" numelui brand pentru cartierul Radu Negru de odinioară - „Căţeaua leşinată" şi fotografia vechii Şcoli de fete „Ştefan Beloiu" din Brăiliţa, aflată într-o stare de degradare avansată, şi imaginea vandalizării din anii comunismului a icoanelor şi a portretelor ctitorilor Nedelcu şi Anna Chercea. Această *istorie măruntă*, afirma Acad. Al. Zub, *este adesea cea mai adevărată şi în orice caz fundamentală,* indispensabilă înţelegerii istoriei celei mari.

Întreaga mea gratitudine se-ndreaptă spre (doamnele/domnii) Niculescu V. Neculai, acar, 105 ani, probabil decanul de vârstă al brăilenilor; Abălaşei Mariţa, casnică; Niculescu Vasile Pană, tehnician, 62 ani; Vrânceanu

Gheorghe, frezor, 62 ani, din cartierul Lacu Dulce; Nuţu Victor, comerciant, 72 ani; Stroe Tudorache, 61 ani, constructor; Rădună Radu, muncitor, 81 ani; Duret Elena, casnică, din cartierul Nedelcu Chercea; Stan Bucur Bujor, constructor, 79 ani; Rodica Tudor, casnică; Chiscăneanu Nicu, doctor, 69 ani; Popa Ştefan, 78 ani, pentru cartierul Brăiliţa; Luiza Tudor Simionescu, funcţionară;Furtună Nicolae, învăţător, 89 ani,;Doina Popescu, scriitoare, pentru cartierul Radu Negru; Valeria Ursan, economistă, şi Puşcaşu Ionel, docher, 80 ani, pentru Comorofca şi Băligoşi, care au dat viaţă informaţiilor scripturale. Acestora li se adaugă mulţi alţii, interlocutori ocazionali în peregrinările mele pe străzile fostului Islaz.

După excursul introductiv din *Stradele Brăilei(I)-2005*, au urmat *Povestea unei străzi – Regala* - corso-ul Brăilei-2006, *Piaţa Traian, emblema Brăilei moderne* – agora oraşului-2007, şi *Stradele Brăilei (II)-2009*, evocatoare a principalelor artere, toate publicate la *Editura Ex Libris*, a Asociaţiei Bibliotecarilor, de sub conducerea Doamnei Rodica Drăghici, şi Tipografia SC Paper Print Invest SA, condusă de domnul Mihalache Enache, periplul continuă cu volumul *La început a fost Islazul…Istoria cartierelor Brăilei*, publicată sub aceleaşi auspicii, cu sprijinul generos al mai multor elevi ai bătrânului dascăl de limbă românească de la Colegiul Economic „Ion Ghica", cărora le rămâne recunoscător în nume personal, dar şi al numeroşilor cititori, mândri de baştina brăileană.

Abordarea „Islazului" corespunde creşterii organice a oraşului de la nord la sud şi de la est la vest, aşa cum a demonstrat Ionel Cândea : «succesiunea în locuirea terasei înalte a Dunării din *zona Brăiliţa - Vadul Catagaţei* - acolo unde au fost descoperite aşezări, necropole sau alte complexe din neoliticul mijlociu (faza Boian-Giuleşti) până la complexe Dridu (secolul X d. Hr.) - s-a făcut pe o direcţie ce s-a dovedit în mod constant respectată şi anume nord-sud » (lucr. cit., p.32, în *Analele Brăilei,*

2001), nucleul aşezării medievale urbane fiind marcat de cimitirele creştine - necropola medieval timpurie nr.1 - Cetăţii nr.70, înainte de 1330; necropola medievală nr. 2 (secolul al XV-lea, din Piaţa Traian); necropola medievală nr.3, strada Orientului, până în secolul al XIX-lea, în planul lui Berroczyn fiind însemnat un al patrulea cimitir - *Champ des morts*, dincolo de biserica mitropolitană de pe strada Malului, în zona Bd. Cuza - Bd. Carol, inclusiv perimetrul ocupat azi de Colegiul *Gh. Munteanu-Murgoci*.

Aceeaşi creştere organică se constată şi după 1829 (eliberarea de sub turci), când oraşul cunoaşte o dezvoltare pe etape, în trei rânduri, de la est la vest: o dată până la strada Raionului (Ştefan cel Mare) în 1850, şanţul fiind pe Gloriei (Griviţei); a doua oară până la actualul Bd. Dorobanţi, care pe atunci se numea Laterală (1870), şi a treia oară până la calea ferată (1896), când apar pe lângă barierele cerute de condiţia de port liber şi alte trei bariere impuse de nevoia trecerii căii ferate: Focşani, Bădulănescu şi Cărămidarilor. ***Dincolo de calea ferată, rămâne suveran Islazul, pe teritoriul căruia se vor naşte, în timp, comunele rurale suburbane Brăiliţa, Nedelcu Chercea şi Radu Negru, ridicate la demnitatea de cartiere ale urbei de-abia în anul 1953.*** Acestea au cunoscut, la rândul lor, o expansiune continuă, mai lentă sau mai accelerată, pe care o constatăm la hotarele Islazului, începând cu locurile atribuite tinerilor dincolo de Laminorul, între strada şi aleea Mecanizatorilor, cu străzi purtând numele unor primari de-ai Brăilei de până în 1944, şi pe partea dreaptă a Şoselei Brăila-Viziru, cu stiluri şi dimensiuni anarhice, nedemne de o intrare în oraş; dincolo de strada Castanului în Radu Negru; în Lacu Dulce prin blocurile ANL; prin cartierul Minerva în zona centurii spre Cazasu; pe strada Delavrancea, fostă Luminii, ca şi dincolo de Şoseaua Focşani, rămase necanalizate în Nedelcu Chercea sau prin cartierul Vidin în Brăiliţa. **Astăzi, hinterlandul oraşului se întinde până la şoseaua de centură, exact în limitele celor 7000 de pogoane ale**

Islazului, cu care fusese înzestrat oraşul în anii 1831 şi 1841 (Excludem celelalte trupuri ale municipiului - Combinatul chimic şi Lacul Sărat).

Închei acest *periplu* cu speranţa că lucrarea mea n-a fost în zadar, dovadă ecoul de care s-a bucurat în rândurile brăilenilor expatriaţi din Suedia şi până-n Brazila, din Canada şi până-n Australia, care, deşi naturalizaţi pe meleaguri depărtate, nu au încetat să-şi iubească locul naşterii, iubire pe care au regăsit-o în paginile cărţii. Şi *periplul* continuă !

Bibliografie generală

A. Volume

xxx - **Activitatea Comitetelor de Construcţiune din judeţul Brăila în anii 1922-1923**, Brăila, Tipografia Românească, 1924

xxx - **Almanahul meseriaşilor 1929,** Tipografia Minerva, Brăila, 1929

xxx - **Almanahul ziarului *Monitorul Brăilei* pe anul 1924**

xxx - **Analele Brăilei,** volumele I-III, Ediţie anastatică îngrijită de Ionel Cândea şi Doru Bădără, Muzeul Brăilei - Editura Istros, Brăila, 2004-2007

xxx - **Anuar. Episcopia Dunării de Jos**, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galaţi, 1996

xxx - **Anuarul Brăilei,** 1913

xxx - **Anuarul general al oraşului şi judeţului Brăila** , 1922

xxx - **Anuarul municipiului şi judeţului Brăila, 1939-1940,** Tipo Orghidan, Brăila

xxx - **Anuarul municipiului şi judeţului Brăila**, ediţia 1937-1938, editat de ziarul *Busola Brăilei*

xxx - **Anuarul *Socec* al României Mari,** vol.II, 1923-1924, Editura *Socec et Co.* S.A.Bucureşti, 1924

xxx - **Brăila. Monografie**, Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1980

xxx -**Brăila 2010.** Număr special realizat de revista „Magazin istoric" în colaborare cu Muzeul Brăilei

xxx - **Contribuţiuni pentru monografia oraşului şi judeţului Brăila cu prilejul serbărilor centenarului**, Tipo N. Orghidan, Brăila, 1929

xxx - **Documente privind istoria oraşului Brăila**. 1831-1918, Bucureşti, 1975. Volum întocmit de N. Mocioiu, S. Bounegru, Gh. Iavorschi, A. Vidisxxx - **Documente privind istoria oraşului Brăila.** 1919-1944, vol.II, Bucureşti, 1989, aceiaşi autori.

xxx - **Documente privitoare la Brăila**, Vol.I, Colecţie îngrijită de Gh. T. Marinescu, Brăila, 1929

xxx - **Inventarul bunurilor care aparţin domeniului public al municipiului Brăila-Anexa Nr 2,** în *Monitorul Oficial al României*, Anul XIV, Nr.378 bis, Partea I, marţi , 4 iunie 2002.

xxx - **Îndrumător în Arhivele Statului Judeţul Brăila** , Colecţia ,, Îndrumătoare arhivistice"-14, Bucureşti, 1979

xxx - **Întreprinderea de Utilaj Greu *Progresul* Brăila. 50. 1924-1974.** Bucureşti, mai 1974

xxx - **Întreprinderile comerciale şi industriale din Brăila, 1936,** întocmit de Camera de Muncă Brăila

xxx - **Judeţele României socialiste**, Ediţia a II-a, Editura Politică , Bucureşti, 1972

xxx - **Marele Dicţionar geografic al României,** alcătuit şi prelucrat după dicţionarele parţiale pe judeţe de George Ioan Lahovari, General C.I.Brătianu şi Grigore G.Tocilescu, vol.I, Bucureşti, Stab.Grafic J.V.Socecu, 1898; IV-1901

xxx - **Monografia Judeţului Brăila**, Brăila, 1971

xxx -**Monografia Şcolii cu clasele I-VIII, Numărul 19, Brăila (1897-1996),** Editura Viovor Impex, Brăila, 1996

xxx -**Municipiul Brăila. A XII-a adunare generală a Uniunii Oraşelor din România. 29, 30 şi 31 octombrie 1937**

xxx -Nomenclatorul străzilor din municipiul Brăila, aprobat de CLM Brăila, 2010

xxx - **STXEurope. Brăila -70 de ani.** Buletin informativ, iulie 2010

xxx - **Zilele culturii brăilene. Comunicări şi referate**. *25 octombrie -1 noiembrie 1970,* Brăila, 1970

xxx - **Zilele culturii brăilene. Comunicări şi referate.** *3-10 octombrie 1971,* Brăila, 1973

Alexandru, Ionel, Alexandru Milica, **Brăila**, Editura Libertatea, Brăila, 1998

Alexandru, Ionel St., Dr., **Bisericile Brăilei,** Editura Dunărea, Brăila, 2009

Anastasiu, Florian, Vicol, Ana-Maria, **Monumentele Judeţului Brăila**, Muzeul Brăilei, 1980

Anghel, Dumitru, **Cetăţeni de Onoare ai Brăilei,** Editura EX LIBRIS, Brăila, 2004

Bălan, Ion, **Securist pe lista morţii**, Casa Editorială Sorida Press, Călăraşi, 2010

Botez, Ştefania, Volcu Ion, **Brăila în cărţi poştale ilustrate.** Album foto-documentar 1896-1948, Editura Proilavia, Brăila, 2011

Buculei, Toader, **Istoria modernă a oraşului Brăila,** Editura Centrului de Creaţie, Brăila, 2008

Buculei, Toader, **Prezenţe brăilene în spiritualitatea românească**, Editura Ex Libris, Brăila, 2004

Cândea, Ionel, **Brăila**. **Origini şi evoluţie până la jumătatea secolului al XVI-lea**, Muzeul Brăilei, Editura Istros, Brăila, 1995

Cândea, Ionel, Sîrbu, Valeriu**, Istoricul oraşului Brăila din cele mai vechi timpuri până la 1540**, Muzeul Brăilei – Editura Istros, Brăila, 1993

Constantinescu, Sotir, Buznea, George, **Brăila prin veacuri şi în zilele noastre**, Tipografia ,,Slova", Brăila, 1937

Delescu, Iulian, Demetrescu-Oprea, B.,Vâlcu, N.Th., **Dicţionar geografic al judeţului Brăila**, Bucuresci, Tipografia şi fonderia de litere Thoma Basilescu, 1894

Giurescu, Constantin C., **Istoricul oraşului Brăila. Din cele mai vechi timpuri până astăzi,** Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1968

Harţuche, N., Anastasiu,F., **Brăiliţa**, Brăila, 1968

Munteanu, Ioan, **Brăila. Mic îndreptar turistic**, Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1984

Munteanu, Ioan, **Stradele Brăilei,** Editura Ex Libris, Brăila, 2005

Munteanu, Ioan, **Stradele Brăilei II,** Editura Ex Libris, Brăila, 2009

Neagu, Fănuş, **Asfinţit de Europă, răsărit de Asie**, Editura Semne, Bucureşti, 2004

Oancea, D.I,**Gruparea urbană Galaţi-Brăila. Studiu de geografie regională**, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1973

Pătraşcu, Lucia, **Evantaiul albastru**, Editura Danubius, Brăila, 2011

Perianu, Radu I., **Istoria Şcoalelor din oraşul şi judeţul Brăila**, Editura Casei Şcoalelor, Bucureşti, 1941

Pintilie, Petre**, Brăila**, Editura Tineretului, Bucureşti, 1966

Popescu, Mihail, Prof., **Catagrafia din 1828 a locuitorilor şi venitului din oraşul şi jud. Brăila**, Editura *Analele Brăilei,* Brăila, 1933

Puia, Maria**, Viaţa agrară a judeţului Brăila în perioada interbelică**, Brăila, 1995

Ştefănescu, Costin, **Brăila. Mic îndreptar turistic**, Editura Meridiane, Bucureşti, 1965

Vasilescu, Nae A., **Oraşul şi judeţul Brăila odinioară şi astăzi. Schiţe istorice şi administrative publicate cu ocazia Expoziţiei naţionale din 1906**, Întâia tipo-litografie P.M. Pestemalgioglu, Brăila, 1906

Vasilescu, Nae A., **Brăila. Proilava – Proilabum-Brailava- Ibraila. Schiţe, documente şi însemnări din oraşul şi judeţul Brăila**, Atelierele Tipografice ale ziarului ,,Curierul", Brăila, 1929

Vasilescu, Nae A., **Municipiul Brăila. Călăuza cetăţeanului şi ofiţerului de poliţie**, Tip. ,,Românească", Brăila, f.a. (1936)

Vasiliu, Mircea, **Amintiri târzii,** Muzeul Brăilei - Editura Istros, Brăila, 2008

Vernescu, Anton, **Şcoala Generală Nr. 24 Brăila. Monografie** (lucrare în manuscris)

B. Articole şi studii

Anastasiu, Florian, Prof., **Descoperiri geto-dace pe teritoriul judeţului Brăila**, în *Zilele culturii brăilene,* Brăila, 1970

Băncilă, Vasile, **Satul nebunilor,** în *Analele Brăilei*, IV, nr.1/1931

Cândea, Ionel, **Aspecte din viaţa spirituală în cetatea Brăilei. 1538-1828** în *Analele Brăilei,* serie nouă, an V, Brăila, 2004

Cândea, Ionel, **Contribuţii privind evoluţia istorică a judeţului Brăila ca unitate administrativ teritorială până în 1829**, în *Istros*, IV, Brăila, 1985

Harţuche, N., **Repertoriul arheologic al judeţului Brăila**, în *Zilele culturii brăilene,* Brăila, 1970

Harţuche, Nicolae, Anastasiu, Florian, profesori, **Istoricul judeţului până în secolul al XII-lea** în *Monografia judeţului Brăila*, Brăila, 1971

Ilie, Elena, **Consideraţii asupra barierelor Brăilei în epoca modernă**, în *Analele Brăilei*, An II, nr. 2/1996

Mihalcea, Ştefan, Pr., **Biserica Sfânta Filofteia din cartierul Nedelcu Chercea, municipiul Brăila-File de monografie, Galaţi, 2010 (lucrare de disertaţie)**

Mihăilescu, Gh., **Documente şi informaţii istorice privitoare la Brăila,** în *Analele Brăilei,* an IV, nr.2-3, 1932

Mihăilescu, Gheorghe**, Note asupra populaţiei şi satelor din Câmpia Brăilei** în *Analele Brăilei,* an IV, nr.2-3, 1932

Pricop, Ghena, **Comuna rurală Radu Negru, rezultat al aplicării legii agrare din 1921**, în *Istros VII*,1994

Pricop, Ghena, **Regimul proprietăţii funciare în judeţul Brăila în a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea. Situaţia moşiei statului Domeniul Brăila 1830-1930,** în *Analele Brăilei,* Serie nouă, An II, Nr. 2, Brăila, 1996

Naum, Ligia, **Aşa era cândva…,** în *Dunărea*, Anul I, nr. 2/2002

Ursan, Valeria, **Declaraţie de dragoste; Iubire interzisă; Grădina Mare între trecut şi prezent,** în *valeriaursan.blogspot.com*

Au mai fost consultate/utilizate colecţiile revistelor **Analele Brăilei** (*serie nouă*), **Istros** şi **Pro memoria**, editate de Muzeul Brăilei; **Brăila eroică**; **Dunărea** (seriile I-III), **Dunărea literară, Excelsior, Florile Dunării** şi ale ziarelor **Înainte**, **Libertatea**, **Actualitatea, Ancheta, Arcaşu', Brăila, Monitorul de Brăila**, **Ziarul de Brăila** şi **Obiectiv - Vocea Brăilei**; precum şi **Fondurile Primăria şi Prefectura Brăila (Inventarele 6 şi 7); Primăria comunei Brăiliţa, 1892-1950; Primăria comunei Nedelcu Chercea, 1923-1950, şi Primăria comunei Radu Negru, 1926-1950 de la Direcţia Judeţeană Brăila a Arhivelor Naţionale**, drept care autorul manifestă o vie recunoştinţă şi gratitudine tuturor truditorilor care conservă, difuzează şi sporesc valorile culturale ale Brăilei.

Lista ilustraţiilor

1. *Abatorul* (1879-1880; 1932-1935). Central, deasupra felinarului, se distinge stema mun. Brăila.
2. *Rezervaţia arheologică Brăiliţa.* Monument istoric
3. Biserica *Sf. Dumitru*, 1911, Brăiliţa
4. *Fosta Primărie* a comunei Islaz (1903), respectiv Brăiliţa, astăzi Grădiniţa *Maria Mirabela*
5. Localul vechii *Şcoli de băieţi* (1897), azi Grădiniţa *Mihaela*
6. *Şcoala de fete „ Ştefan Beloiu"* (1914) în degradare continuă
7. *Casa în care s-a născut sculptorul Nicăpetre*
8. *Gheorghiţă Aloman – cârciumă şi salon de dans*
9. *T. O. Chiscăneanu – cârciumă şi salon de dans* (1913). După război, Cămin cultural.
10. Sediul *Comunităţii Ruşilor Lipoveni - Pisc*
11. Biserica *Ovidenia Mare – Pisc*
12. Biserica *Sf. Mina* (1928) – donaţia Nedelcu Chercea
13. *Sediul fostei Primării – Dispensar*, donaţia Nedelcu Chercea
14. Şcoala *Nedelcu Chercea* (1928), donaţia Nedelcu Chercea
15. *Pictură murală a ctitorilor şcolii,* vandalizată de comunişti
16. *Icoana murală a Maicii Domnului,* în aşteptarea restaurării
17. *Monumentul eroilor 1916 – 1919.* Donaţia Nedelcu Chercea
18. *Pasarela CFR de la bariera Focşani*
19. *Rampa CFR Brăila* – obiect de litigiu între primăriile com. Nedelcu Chercea şi mun. Brăila
20. *Cimitirul israelit* (1874, 1906)
21. Biserica *Sfânta Filofteia* – a treia ca dimensiune după catedrala *Naşterea Domnului* şi *Biserica Greacă*
22. *Fabrica de celuloză* (1909). Fusese situată în partea de est a actualului Şantier Naval, la capătul străzii Celuloza, nume – martor.

23. Clădirea *Societăţii de Patronagiu* (1906 – 1908), astăzi reabilitată – Protecţia copilului
24. *Monumentul caporalului Constantin Muşat,* sculptor D. Bârlad
25. *Bustul lui Matei Basarab,* sculptor Ion Mercea
26. *Sediul fostei Primării al comunei Radu Negru,* astăzi grădiniţă
27. *Şcoala de băieţi nr. 1,* 1932, astăzi grădiniţă
28. *Casa Alexandrescu,* utilizată, în timp, ca spaţiu şcolar şi dispensar
29. *Centrul administrativ al comunei Radu Negru* (1943), azi lăcaş cultural în aşteptarea reabilitării
30. *Balconul unei case originare* (1929), *cu portal sculptat* – proiect de diplomă al lui Ioniţă Constantin la absolvirea Şcolii de Artă şi Meserii
31. Biserica *Sfânta Treime* (1933 – 1941)
32. Cimitirul *Sfânta Treime* – primul cimitir parohial din Brăila

Cuprins

Islazul Brăilei 5
Cartierele oraşului 13
Comorofca şi Băligoşi 17
Comuna Islaz 38
Brăiliţa 52
Pisc 185
Nedelcu Chercea 202
Radu Negru 286
Literatură 379
Postfaţă 401
Bibliografie generală 405
Lista ilustraţiilor 411

De acelaşi autor:

Cărţi dedicate Brăilei

- **Monografia Invăţământului economic din Brăila, 1871-1971,** Brăila, 1971, în colaborare.
- **Brăila,** Ed. Sport-Turism, Bucureşti, 1984
- **Bărăgan-Câmpia Soarelui,** Ed. Albatros, Bucureşti, 1987
- **Cartea Dunării,** Ed. Sapiens, Brăila, 1997
- **Din Vadurile Chiralinei. Antologie de literatură contemporană brăileană, vol.I, Proză şi dramaturgie,** Ed. Ex Libris, Brăila, 2005
- **Stradele Brăilei I,** Ed. Ex Libris, Brăila, 2005
- **Teatrul *Maria Filotti*. Premierele, aşa cum au fost. 1973-2003,** Ed. Ex Libris, Brăila, 2006
- **Povestea unei străzi. Regala,** Ed. Ex Libris, Brăila, 2006
- **Piaţa Traian. Emblema Brăilei moderne,** Ed. Ex Libris, Brăila, 2007
- **Stradele Brăilei II,** Ed. Ex Libris, Brăila, 2009
- **Teatrul *Maria Filotti.* Perspectivă monografică 1949-2009,** Ed. Edmunt, Brăila, 2009
- **Brăila. Studiu monografic,** Ed. Proilavia, Brăila, 2009
- **Şcoala Populară de Arte *Vespasian Lungu,* 1951-2011. Monografie,** Ed. Proilavia, Brăila, 2011

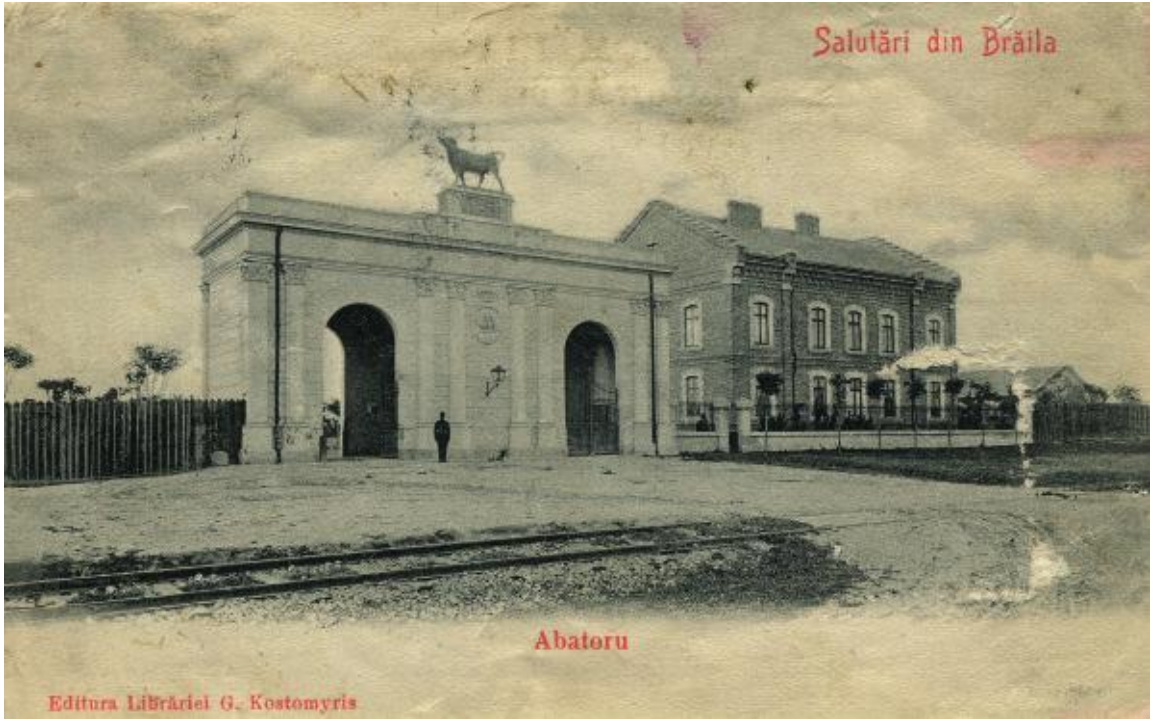

1. *Abatorul* (1879-1880; 1932-1935). Central,
deasupra felinarului, se distinge stema mun. Brăila

Stațiunea arheologică Brăilița

Vas pictat — cultura Cucuteni

2. *Rezervația arheologică Brăilița.* Monument istoric

3. Biserica *Sf. Dumitru*, 1911, Brăilița

4. *Fosta Primărie* a comunei Islaz (1903), respectiv Brăilița,
astăzi Grădinița *Maria Mirabela*

5. Localul vechii *Şcoli de băieți* (1897), azi Grădinița *Mihaela*

6. *Şcoala de fete „ Ştefan Beloiu”* (1914) în degradare continuă

7. Casa în care s-a născut sculptorul Nicăpetre

8. *Gheorghiță Aloman – cârciumă şi salon de dans*

9. *T. O. Chiscăneanu – cârciumă şi salon de dans* (1913).
După război, Cămin cultural

10. Sediul *Comunităţii Ruşilor Lipoveni - Pisc*

11. Biserica *Ovidenia Mare – Pisc*

12. Biserica *Sf. Mina* (1928) – donația Nedelcu Chercea

13. *Sediul fostei Primării – Dispensar*, donația Nedelcu Chercea

14. Şcoala *Nedelcu Chercea* (1928), donația Nedelcu Chercea

15. *Pictură murală a ctitorilor şcolii,* vandalizată de comunişti

16. *Icoana murală a Maicii Domnului,* în aşteptarea restaurării

17. *Monumentul eroilor 1916 – 1919.* Donația Nedelcu Chercea

18. *Pasarela CFR de la bariera Focşani*

19. *Rampa CFR Brăila –*
obiect de litigiu între primăriile com. Nedelcu Chercea şi mun. Brăila

20. *Cimitirul israelit* (1874, 1906)

21. Biserica *Sfânta Filofteia* – a treia ca dimensiune după catedrala *Naşterea Domnului* şi *Biserica Greacă*

22. *Fabrica de celuloză* (1909). Fusese situată în partea de est a actualului Şantier Naval, la capătul străzii Celuloza, nume – martor.

23. Clădirea *Societății de Patronagiu* (1906 – 1908), astăzi reabilitată – Protecția copilului

24. *Monumentul caporalului Constantin Muşat,* sculptor D. Bârlad

25. *Bustul lui Matei Basarab,* sculptor Ion Mercea

26. *Sediul fostei Primării al comunei Radu Negru,* astăzi grădiniță

27. *Şcoala de băieți nr. 1,* 1932, astăzi grădiniță

28. *Casa Alexandrescu,* utilizată, în timp, ca spațiu școlar și dispensar

29. *Centrul administrativ al comunei Radu Negru* (1943),
azi lăcaş cultural în aşteptarea reabilitării

30. *Balconul unei case originare* (1929), *cu portal sculptat* –
proiect de diplomă al lui Ioniță Constantin la absolvirea Şcolii de Artă şi Meserii

31. Biserica *Sfânta Treime* (1933 – 1941)

32. Cimitirul *Sfânta Treime* – primul cimitir parohial din